

प्रश्नोत्तररत्न चींतामणी.

रचीत तइयार करनार.

शेठ. अनुपचंद मलुकचंद.

मुकाम भरुच बंदर.

आत्माअर्थी भाइओना हीतने अर्थे

छपावी प्रसिद्ध कर्ता

अनुपचंद मलुकचंद.

अमदावाद.

“गुजराते गेझेट” मां छाप्युं.

संवत १९५२

सने १८९६.

कीम्मत रु०-४-० चार आना.

सर्व हक कर्ताए स्वाधीन राख्पा छे.

પ્રસ્તાવના.

આ ગ્રંથમાં પ્રથમથી જૈનો શાથી કેહેવા. તથા જૈની યા-
 ત તેમને શું શું કરવું જોઈએ તે અધીકાર છે. માર્ગાનુશારીનો
 યા સંપક્તનો તથા શ્રાવકના ઘાર વ્રત તથા સાધુનો માર્ગ
 યા ચૌદ ગુણ સ્થાનનું સ્વરૂપ તથા કર્મ કેટલા કર્મની પ્ર-
 કતી કેટલી. કર્મ કેમ આવે છે. કર્મ શું પદાર્થ છે. કર્મ શું
 રૂઢને આપે છે કર્મ કેમ નાસ થાય છે. કર્મ નાસ કરવાના
 શું શું ઉપાય. ગ્રહસ્થ ધર્મ, પુજાભક્તી તથા મધુના કેમ વહુ
 માન કરવા, કેમ ગુણ ગ્રામ કરવા. શું શું ભાવનાઓ ભાવવો.
 દેવ દ્રવ્ય ભક્ષણથી. જ્ઞાનદ્રવ્ય ભક્ષણથી. તથા સાધારણ દ્ર-
 વ્ય ભક્ષણ નથી. શું નુકસાન થાય છે. તેની કયાઓ તથા
 ધર્મપ્રવૃત્તિમાં શાસ્ત્રના આધાર અને તેના પાના સહીત ધીવોધ
 પ્રકારના મશ્નોત્તર તથા ધ્યાનના સ્વરૂપ તથા પ્રતિક્રમણના
 હેતુ તથા શુદ્ધ આત્મા કેમ થાય તેનું ભાવવાનું સ્વરૂપ. તથા
 મરણ વસ્તુતે શું શું કરીને સંધારો કરવો તેનું સ્વરૂપ તથા રા-
 ત્રીય મુતી વલતની બીધી. પ્રતિસ્થા દોષાના મુહર્ત. એ વીગ-
 રે વસ્તુઓના સ્વરૂપ આત્માને હીત કરવાના છે તે સાંકળી-
 યાથી જળાશે. આ ગ્રંથ કરવામાં મારુ દીલ જોડ્યે હેવું નો-
 તું. પણ મારા પ્રીયમીત્ર રાયચંદ્રભાઈ ઉદેચંદ વીગરે ઇચ્છી પે-
 રના કરવાથી મારા મનમાં આવ્યું કે માહારામાં શાસ્ત્ર રચવા-
 ની શક્તીતો નથી. પણ વાલકો જેમ પહેલા કકો ગુંટે છે.
 પછી અભ્યાસ કરતાં કકો કાઢાડતાં આવડે છે તેમ હું પણ
 આ માહ્યોનો અતીશે પેરના છે તો યોડું યોડું લલ્લી જે જે

શાસ્ત્રમાં તે વાત જે પાનામાં હોય તે સાથે જળાવું તો વાંચ-
 નાર ભાઈયોને સુગમ પડે. અને મને આ ચોપડી લખવાનો પ્ર-
 યાસ કરવાથી માહારો પ્રમાદ છુટશે. વહી શાસ્ત્રની વાતો વાં-
 ચેલી પાછી સ્મૃતીમાં આવશે, એમ વિચાર કરી, જે જે લખ-
 તે જે જે મશ્નો યાદ આવ્યા. વાં મારી પાસે મારા ધર્મ સનેદી
 ઓ ઘેસતા તેમને પ્રશ્ન કરેલા તે પણ દાખલ કર્યા છે. પદલે
 અનુક્રમનો નીચમ રહ્યો નથી. આ ગ્રંથમાં મુખ્યતા તો જૈની
 ન્નાઈઓ સારુ રચના છે. તોપણ આ ગ્રંથમાં અન્યધર્મની કોઈ
 પણ જગાએ નિંદના શબ્દ નથી. અને આ ચોપડીમાં, માર્ગા-
 નુસારીના ગુણ વગેરે કેટલીએક આત્મીક વાત સર્વ ધર્મવાંલા
 ને ઉપયોગી અને પસંન પડે પવી છે. માટે અન્ય ધર્મવાલાને
 પણ મધ્યસ્થ દ્રષ્ટી રાખી સ્વરૂં છે અને સ્વોદું શું છે તે જા-
 નવું પદલો વિચાર કરી વાંચશે તો તેને પણ અત્યંત લાભ
 થશે. અને જરૂર ફાયદો થશે, કોઈ કોઈ વાત સમજમ
 નહીં આવે તેના પ્રશ્ન લખશે તો હું વનતો જુલાસો આપીશ
 ઘણા અન્ય દર્શની ભાઈયો તથા સ્વદર્શની ભાઈયોએ માગન
 કરવાથી ૧૦૦૦) નકલને બદલે ૨૦૦૦) નકલ (ચોપડી
 છપાવવામાં આવી છે. એ ચોપડી ઘનાવતી વચ્ચત છપાવવા
 નો મારો વિચાર નહિ હતો, પણ માહારા મીયમિયો સ્વદર્શ
 ની તથા અન્યદર્શની ભાઈયોની ઘણી પેરણાથી છપાવવા
 યયું છે, એ ચોપડીની સ્ત્રી કીમ્મત કરતાં પણ ઓછી કીમ્મ-
 ત રાખવામાં આવી છે. કે જેથી કરીને સરવે ભાઈયો લા-
 લઈ શકે, આ ચોપડીના ઘણા સ્ત્રીદદાર થયા છે અને જે
 જા ઘણા યવાનો સંભવ છે તેને માટે ઘણી ચોપડીયો છપા-
 વવાના સૂચનામાં પ્રયમથીજ પડસાની મદદ આપી છે, તથ

આ ચોપડી મારી લેલી ઉપરથી છપાવવામાં ધણી મદદ
શ્રી ભાવનગરના મારા મોત્ર કુવરજી આણંદજીએ આપી છે
અને મારી લેલી ચોપડીમાં કેટલાક ભાગમાં લેખીત દો-
પનો પોતે સુધારો કરી છપાવવા મોકલતા, ને તે લેખવાની
સારી મહેનત લીધી હતી માટે તેમનો પણ ઉપકાર માનવાનો
છે, આ ચોપડી છપાવવા અગાંડથી પૈસા આપવાની મદત
કરનાર ગ્રહસ્થોનાં નામ નીચે પ્રમાણે દર્શાવ્યા છે.

- ૦) શ્રી સુરતવાલા શા. નાહાનચંદ રાયચંદ પ્રથમ-
થી આપવા કબુલ કરવાથીજ આ ચોપડી છ-
પાવાનો વિચાર મુકરર થયો હતો.
- ૦) શ્રી અમદાવાદના શેઠ. દલપતભાઈ ભગુભાઈના
ઘરના રૂ ૫૦) શેઠાળી વાઈ ગંગા બેને આપ્યા ને
રૂ ૧૦) ચંચલ બેનના તરફના.
- ૫) અમો અનુપચંદ મલુકચંદ તથા હમારી ધણી આ-
નો મંછાના તરફથી તથા હમારા ભાઈ નગીનદા-
સની ધણીઆનો વાઈ તેજકોર તરફથી.
- ૫) શા. લલુભાઈ અમરચંદ મરુચના.
- ૩) વાઈ જઢાવ શા. હેમચંદ મોતીચંદની વીધવાની
વતી શા. નગીનદાસ વમલચંદે આપ્યા.

૨૬૩)

આ મુજબ ઓછી કીમત લેવામાં પૈસાની મદદ કરી છે
તથા ચોપડી ૧૦૦૦ છપાવવી હતી તે ઓછી કીમતે વેચવી
હતી તેથી વધારે છપાવવા વિચાર નહીં હતો તોપણ નીચે
મુજબ લેખેલા ગ્રહસ્થોએ પોતાની નજરથી જણાવે સહાયતાની

કહીને મુલ કીમતે સીધી તેનાં નામ.

૪૦૦ ચારસો ચોપડીઓ શેઠ. અમરચંદ પેમચંદ સંભાત-
વાલાના તરફથી હા. પોપટભાઈ તથા પીતાંબર-
ભાઈ અમરચંદ.

૪૦૦ ચારસો ચોપડીઓ શ્રી મેશાનાના શા. વેળીચંદ
સુરચંદ. નીચે લખેલી ગ્રંથસ્થો તરફથી.

૧૦૦) મુવાઈના ઘટાના પાટીઆવાલા તરફથી.

૨૦૦) મેશાનાની વીઘાશાલાનુ જ્ઞાનના મંદાર
તરફથી હા. નાગરદાસ નથુભાઈ.

૧૦૦) મેશાનાના સુરચંદ મોતીચંદ તરફથી.

૦) શા. રામચંદભાઈ ઉદેચંદ તથા ઢાહ્યાભાઈ ઉદેચં
દ તરફથી શા. નગીનદાસ ઉદેચંદ.

૫૦) વાઈ. ડજમ શા. રામચંદ શીવલાલની વીધવા.

૫૦) શેઠ. કરમચંદ જેઠચંદની વીધવા વાઈ માહાકોત
વાઈ તરફથી.

૨૫) શા. મગનલાલ મેલાપચંદ એમના પીતાજી શા
મેલાપચંદ કરમચંદ તરફથી.

૨૫) શા. ફુલચંદ રામજી જલાલપોર.

૧૦૦૦) મફત આવવા રાખી છે.

આ ચોપડી છપાવવાના કામમાં પુસ્તક વેચણુ એમહાર
મનમાં ઠીક નહીં લાગવાથી આ ગ્રંથસ્થો મદત કરનાર મલ
વાથી છપાવાનું બન્યું છે. અને કીમત સેજ રાખી છે. તે સ
પવાલાજ છે તે સારુ “આ ચોપડી વનાવાનો મારી શક્તિ
આવવાના મારા ઉપગારી પુરુષનું સદેજ વરણવ કરુછું.
આઠ વરસનો થયો તે વસતમાં અમદાવાદના શા. ઠાકરસ

पुजाभाई भरुचमां दफतरदार होता तेभोनो माहारा उपर
 बहु पोयार हतो ने तेमने मने रोजना नोम धारता शीखवुं
 तथा पोपध वींगरे करवानो अभीयास कराव्यो ते दीवसयो
 धर्मनी प्रीतिसीरु थइ अने १४ वरसनी उपर थइ त्यारे हु-
 कम मुनीनो संजोग थयो तेमने मने आगेम सार नव तत्वना
 छुटा वोल शीखव्या. तथा केटलीएक अध्यात्मी वातो एकांत
 समजावी. सुत्र वांच्यानी छुट वतावी तेथी में घणा सिद्धां-
 तो घणी वखत वांच्या तेथी स्यादवाद मार्गनी सर्दा थइ अने
 सुत्र वांचवा श्रावकने जोग्य नथी. तथा एकांत मार्ग जैन
 सीलीथी उलटो हुकम मुनीनो बतावेलो मार्ग आगेमोथी स-
 मजवामां आव्यो. तेथी संवत १९२१ नी सालथी हुकम
 मुनीनो प्रसंग छोडवो पड्यो. त्यार पछी पंजाबी तपसीजी
 साहेव मोहनलाल तथा मुनी माहाराजजी साहेव बुटेरायजी
 माहाराजजी प्रसंग थयो तेमनी पासे स्याद वाद मार्ग पृष्ट
 थयो तथा श्रावकना चार व्रत लीधा तथा केटलीएक बोध
 थयो त्यार वाद संवत १९४२ नी सालमां मुनीमाहाराज
 श्री आत्मारामजी माहाराजजी साहेव मल्या तेमना प्रसंगे
 पण बोध वृद्धिने पाव्यो. संवत १९२८ नी साल पछी वेपा-
 र्जी उपाधी ओछी करी तेथी शास्त्र जोवानी तक मली तेम
 श्री हेमाचार्य माहाराज तथा श्री हरिभद्रसुरीमाहाराज तथा
 जसरीजयजी माहाराज वींगरे अनेक आचार्यना-ग्रंथो वांच-
 वाथी पण कंश्क बोध थयो. आ चोपडी वनाववानी वा
 लक जेवी शक्ति आनी ते वपगार आ माहा पुरुषोनो वे
 अने तेमना गुणनो ओसीगण थवुं दुर्लभ छे.

आ चोपडीना पाना १६८ सुधी आचार्य माहारा

શ્રી આત્મારામજી માહારાજજીએ પળ તપાસી જોયા છે અને
 બીજો ભાગના પાના મોકલવાના હતા. પટલામાં એ માહારા-
 જજી સાહેબ સ્વર્ગવાસ થયા તેથી મોકલવા રહ્યા આ મારા
 સરખે ઉપગારીને નમસ્કાર કરવું.

આ પુસ્તક વાંચનાર સાહેબોને ધીનતી કરુછું કે આ
 ચોપડી ચાલક્રીડા જેવી યનાવી છે તેમાં કંઈ પણ માહારી
 ભૂલ થુક થઈ હોય તો તે સુધારી વાંચવું. અને મને લાચી
 મોકલવા ક્રપા કરવી કે મારી ભૂલ સુધરે. કેટલીએક લ-
 ચીત દોસની પટેલી ભૂલનું સુદીપત્રક કરેલું છે તે આ ચો-
 પડીમાં દાખલ કીધું છે તે ઉપરથી વાંચનાર સાહેબોએ પ્રથમ
 સુધારીને વાંચવું જેથી કરીને ઘરાવર સમજી શકાય. એ
 મારી ધીનતી છે.

આ ચોપડીમાં પ્રશ્નનો આંકમાં ૧૪૧ વદલ ૨૪૧ વી-
 ગરે સૂકાયા છે તે છાપનારની ભૂલ છે.

સંવત ૧૯૬૨ના જેઠ વદ ૪

લી. અનુપચંદ મલુકચંદ.

अनुक्रमणिका...

पान.

१ "जैनी" कहवाय छे ते साथी ?	१
२ जिन ते कोण	१
३ पुर्वोत्तरागद्वेपादिकोण जीत्या छे	१
४ "तीर्थकर" ते कोण	१
५ तीर्थकर तथा सामान्य केवल ज्ञानीमां फेर शो.	१
६ सिद्ध भयेला सामान्य केवली तथा तीर्थकरमां फेर शो.	१
७ वर्तमानकालमां कोइ तीर्थकर छे	२
८ तीर्थ रक्षक देवतानी सहायताथी त्यां जई श- काय के केम ? कोई पूर्व जइ आढ्युं होय तो तेनुं नाम आपो	२
९ तीर्थकरने देव सा सारु मानवा ?	३
१० अन्य मतावलंबीओ जेने देव माने छे तेने आ- पणे पण देव मानवा के नहीं ?	३
११ अन्य देवो दुपण युक्त छे एम कहवाय.	३
१२ तीर्थकर देवे आगमो लख्या के कोणे लख्या ?	३
१३ आगला आचार्य माद्वाराजे केम नहीं लखाव्या.	३
१४ देवर्द्धिगणी क्षमा श्रमण आरंभथी केम बिहना नहीं	३
१५ ए आगमो कोनो पासे सांभलवा.	३
१६ ... कोने मानवा	३

- १७ पूर्वोक्त सर्व गुण न होय पण शास्त्रोपदेश करो
जाणता होय तेमनी पास सौमल्यार्मां श्रुं हरकतछे. ४
- १८ यत् किंचित सार भुक्त धर्म तत्त्वं श्रुं छे ते कदा. ५
- १९ धर्मनी योग्यता श्री रीते थाय ... ५
- २० मार्गान्ति सारीना गुणनुं निषेचन करो. ... ५
- २१ समकीत ए श्रुं छे?... ... १८
- २२ निश्चे समकित द्रष्टिने व्यवहार समकित होय
के नहीं? ... २०
- २३ व्यवहार समकितवालां निश्चय समकित होय
के नहीं? ... २०
- २४ एकला व्यवहार समकितथी श्रुं लाभ थाय? ... २०
- २५ देवनी भक्ति श्री रीते करे? ... २०
- २६ प्रतिमाने पूजयाथी श्रुं लाभ थाय? प्रतिमा को-
इ भगवान नहीं तो तेने केवा भायथी पूजवी? २०
- २७ सागान्य प्रकारे जिनभक्तिनी रीत तथा लाभ
तमे यताथी परंतु अनुक्रमे दररोज केवी रीते भ-
क्ति करवी ते कदा. ... २५
- २८ पुण्य पुजा करता पुण्यना जीवने बाधा थाय ते-
नुं केम? ... २९
- २९ नैवेद राखिनुं धरनुं कया शास्त्रमां कहुं छे. ... ३०
- ३० दिपक पुजा कया शास्त्रमां कही छे. ... ३०
- ३१ गुरु भक्ति श्री रीते करवी... ... ३१
- ३२ गुरु लोभी होय तो केम करवु ... ३२
- ३३ कोइक एम कहे छे के ज्ञाने करीनेन धर्म थाय

હે. ક્રિયા એતો કર્મ છે તેથી ક્રિયા કરતા ધર્મ ન હોય. માટે કદી ક્રિયારુચી ન હોય તોપણ જ્ઞાન મળેલ હોય તો તેણે ગુરુ માનવામાં શું અ-
 ઢચણ છે? ૩૨

૩૪ ગુરુ માહારાજ ન હોય તો ધર્મ કરની કોની
 પાસે કરવી ૩૫

૩૫ ધર્મ તે શું ૩૬

૩૬ આત્મીક ધર્મ તે શું... .. ૩૬

૩૭ અનંત જ્ઞાન તે શું ૩૬

૩૮ ઈવી આત્માની શક્તિ છે તો તે જણાતી કેમ નથી. ૩૬

૩૯ કર્મે કરીને વ્યારથી અવરાયો છે ? ૩૬

૪૦ કર્મ તે શું? અને તે જીવની સાથે કેવી રીતે એક
 મેક થયેલા છે! વહી અનાદીના કર્મ છે તે જ
 ચાલ્યા આવે છે કે ફેરફાર થાય છે ? ... ૩૭

૪૧ જીવ તથા પુદ્ગલનો કર્તા કોઈ છે. ૩૭

૪૦ આત્માના ચેતન ગુણને કર્મજડ હોવાથી શી રીતે
 આવરી સકે ? ૩૯

૪૧ આત્મા નીરંતર કર્મે કરી અવરાયલોજ રહે છે કે
 તેમાં ફેરફાર થાય છે અને તે કોઈ વખત પણ
 શુદ્ધ થશે કે નહીં?... .. ૪૦

૪૨ કર્મથી રહીવ થાય છે તેને પાઠા કર્મ કેમ લા-
 ગતા નથી ૪૨

૪૩ કર્મ આવે છે તે દેસાતા નથી વાસ્તે આવે છે
 તે શા અનુમાનિ સિદ્ધ થાય? ૪૩

- ૪૪ કર્મના સંયોગથી પ્રણામ વગરે છે અને નવા કર્મ
 વંધાય છે. એવી રીતે પરંપરા ચાલી જાય છે ત્યા-
 રે કર્મથી મુક્ત શી રીતે થવાય
- ૪૫ શુભ કર્મ પુષ્ટ થવાથી મુક્તિને અટકાવે છે માટે
 પુન્ય તથા પાપ ધને ઊડવા યોગ્ય કહ્યા છે તે
 કેમ
- ૪૬ આત્મા નિત્ય છે કે અનિત્ય છે
- ૪૭ જીવ મરે છે એમ બંધું જગત કહે છે તે કેમ? ...
- ૪૮ કેટલાક ધર્મવાલા ચાર ગતિ માનતા નથી. ફ-
 ક્ત ઇટર્લુંજ માને છે કે જીવ, ઇશ્વર, અથવા સુ-
 દા અથવા દેવને ત્યાંથી આવે છે અને પાછો
 ત્યાંજ જાય છે તેનું કેમ
- ૪૯ જૈનશાસ્ત્રમાં શું શું ધીસેસ છે
- ૫૦ જૈનશાસ્ત્રમાં કેટલા પ્રકારના કર્મ કહ્યા છે? અ-
 ને તે કર્મ સ્વપી જવાથી શું શું શુદ્ધતા થાય છે.
- ૫૧ એ આટલે કર્મ જીવ શું કરવાથી ઘાંધે છે
- ૫૨ જૈનદર્શનમાં કર્મ ઘાંધતા રોકવાનો તથા જુના-
 પુર્વના ઘાંધેલા કર્મ નાશ કરવાનો શું ઉપાય
 બતાવ્યો છે
- ૫૩ આ મુજબનો ધર્મ જૈનવાલાન કરોશકે કે ધીજા
 કોઈ કરી શકે
- ૫૪ આવું જાણો જૈનધર્મ ઉપર રાગ રાણે ને અન્ય
 ધર્મ ઉપર દ્વેષ રાણે તે યુક્ત છે કે કેમ
- ૫૫ અધર્મી જીવ ઉપર દ્વેષ કરે ક નહીં.

- ૫૬ અન્ય ધર્મવાળા ધર્મ કરણી કરે છે તે ફોગટ
જાય છે કે કેમ. ૧૪૩
- ૫૭ આ કાલમાં દેવતા આવે કે નહીં... .. ૧૪૪
- ૫૮ નહીં આવના કારણ પરદેશી રાજાના વીવાદ-
માં ઓગલ કઠ્યા છે વાસ્તે નહીંજ આવે કે કેમ ૧૪૭
- ૫૯ પાંચ અંગ જે સૂત્રની યુક્તિ માળ્ય ચૂર્ણી ટોકાણ
સર્વે તુલ્ય માનવામાં આવે છે કેટલાએક નથી
માનતા માટે વાંજથી શું ૧૪૯
- ૬૦ ઓગણસાઠમાં પ્રશ્નમાં કહ્યું જે દશ પૂર્વ ધરના
વચન પ્રમાણ કરવા શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે ને દેવ
ધિગણી ક્ષમા શ્રમણ મહારાજને તો દશ પૂર્વ
નથી ત્યારે તે શ્રી રીતે પ્રમાણ કર્યું ૧૫૧
- ૬૧ બાહ્ય અથવા અભ્યંતર તપશ્ચર્યા કરવાથી નિ-
ર્જરા થાય કે પુણ્ય બંધાય. ૧૫૨
- ૬૨ આત્મતત્ત્વનું જ્ઞાન ન હોય તેને તપશ્ચર્યા કરતાં
શું લાભ થાય તથા ચારિત્રથી શું લાભ ... ૧૫૩
- ૬૩ ગીતાર્થની નોશ્રાનથી ને સ્વછંદપણે કરે તેને ફંડ
લાભ થાય કે નહિ... .. ૧૫૩
- ૬૪ આલોક પરલોકનો વાંછા રહી છે ને તે તપ પ્રમુ-
ખ કરે તેને લાભ શ્રી રીતે યાય... .. ૧૫૪
- ૬૫ યાત્રા કરવા તીર્થોંણે જવું. તેમાં શું લાભ છે.
પ્રમુ તો રહેતા હોય ત્યાં જ હોય અને જ્યાં જ-
ઈય ત્યાં હોય તો શું વિશેષ... .. ૧૫૭
- ૬૬ સામાયક પૌષ્પ પંડિકમળામાં આમૂષણ રાણે
કે નહિ ૧૫૯

- ६७ कोइक मुनी संयमथी चूक्या छे ते मरुत्ति करी
शकता नथी पण शुद्ध भरु पणा करी शके छे
तो तेपनी पासे धर्म सांभलवो के नहीं... १६०
- ६८ साधुजी महाराज पासे दीक्षा लेवा आवे तो ते
ना माता पीतानी आइा लइ दीक्षा आपे के केम १६१
- ६९ मतिक्रमण आवक करे छे ते दरेक वस्तुना हेतु
शुं छे ... १६३
- ७० मतिक्रमण कही वखते करबुं ... १७१
- ७१ पहिक्रमणामां छ आवश्यकमां कया कया आ-
चारनी शुद्धि थाय छे ... १७२
- ७२ ज्ञान भणवाथी वा, सांभल्याथी वा, वांचवा-
थी शुं लाभ थाय ... १७२
- ७३ कोइ गछवाला कहे छे जे छए पर्वतथा कल्या-
णक दिवस शिवाय पोषय करवो नहि ते केम १८०
- ७४ पजुषणमां कल्प सूत्रज वांचबुं हेवी परंपरा चा-
ली छे तेनुं शुं कारण ... १८२
- ७५ अर्जन सलाका कोण करे ... १८३
- ७६ आकालमां धर्म साधन करनारमां केटलाएक
दुःखो देखाय छे ने अर्थमां सुखी देखाय छे
तेनुं शुं कारण ... १८४
- ७७ आवक आराधक थाय तो केटले भवे सिद्धि वरे १८५
- ७८ भगवंत वीचरे तारे रस्तामां साय शुं शुं वस्तु होय १८५
- ७९ गर्भमां जीव उपजे छे ते शी रीते उपजे ने वधे
छे ते अनुक्रमे शी रीते वधे छे ... १८६
- ८० वासुदेव नरके जाय तेनुं शुं कारण ... १८७

- ८१ पौढस्थ ध्यान शी रीते करवुं ... १८८
- ८२ पदस्थ ध्यान शी रीते करवुं ... १९०
- ८३ रूपस्थ ध्यान शी रीते करवुं ... १९३
- ८४ रूपातीत ध्यान शी रीते कहुं छे ... १९५
- ८५ जैनमां समाधी चढावानो मारग छे के नहि ... १९५
- ८६ केंद्रक जैन धर्म नाम धारी तेरा पंथी स्वेतांवरी
कहे छे जे भगवतीजीमां अशजंमीने दान आप-
धावी केवल पाप करवुं छे पाने ६१३ माटे दान
नही ते बाजवी छे के केम ... १९६
- ८७ आवा जैनमां बहु मत छे ते लोकने शुं आत्मा-
नी धीक नही होय ... २०२
- ८८ आत्म प्रवेश हाली रह्यानो अधिकार आचारंगनी
ठापेली टीकामां पाना १०३ मे छे तेनुं शुं हेतु २०२
- ८९ मुनी कांवा मोहनी कर्म बांधे ए अधिकार कांवाछे. २०३
- ९० भोजनपती प्रमुख नीचेना देवता उपरना देव
लोकमां जाय के नहि ... २०३
- ९१ तामलीतापसे साठ हजार वरस सुधी तपसीया
करी फोगट गइ कहे छे ते केम ... २०३
- ९२ तुंगीआ नगरीना श्रावकनो अविकार छेमां छे २०४
- ९३ अमवी क्यां सुधी भणे ... २०४
- ९४ श्रावकना ग्रत लीधा सिवाय धीजा परचुरण
नीम करवानी मरजाद छे के नही ... २०४
- ९५ ठठा आरामां जे जीवो यशे तेनुं केटलुं आ व-
रवुं तथा समकी के मीथ्याती ... २०४
- ९६ पांच इंद्रिमां कामी इंद्रि कहिने भोगी कही ... २०५

- ९७ श्रावक संयारो करे त्यारे सर्वथा पांचे वत भादरे २००
- ९८ श्रावक रात पोशो करे तो दीवो राखे के नही. २००
- ९९ श्रावक देरासरमां द्रव्य ध्याने राखे तो केम त-
था पुजाना काममां बापरे तो केम ... २००
- १०० घर देरासरमां नैवेद्य फल अक्षत पींगरे मुके
तेनुं शी रीने करनुं ... २२१
- १०१ सचीत, अचिन, मीथ्रं भुं भुं ममभ्रवुं ... २२१
- १०२ वकुश कुशीळ बे नियंठा आ कालमां कथा छे
तेमां फुशोळ तो मुळ गुण भता शेवी. भगवती-
मां पचीशमां शतकमां कथा छे ज्यारे मुळ गुण
मां दुपण छागे त्यारे मंयम गुण ठाणुं केम रहे २२१
- १०३ भट्टार ज्ञान दीशा केयो रीगे ... २२१
- १०४ नव प्रकारे पुण्य बाधे ते शेमां छे ... २२१
- १०५ व्याख्यान करवाने कोण योग्य... २२५
- १०६ सिद्ध भगवान कये अनंते छे ... २२५
- १०७ पौपघ क्यारे लेवो तेनो काल श्री रीते... २२५
- १०७ पौपघमां चोमासामां श्रावक भूमि खपर संयारो
करे के पाट खपर ... २२७
- १०८ साधुजी पुस्तक राखे के नहीं ... २२७
- १०९ देवतांन काम भोग देवो साथे केवी रीते होय. २२८
- ११० देवता मनुष्य साथे भोग करे तथा मूल शरीरे
आवे ... २२८
- १११ चंद्रमा पुनम पछी थोदो दकातो जाय छे ने
सुद पढवाथी उघाढी थतो जणाय छे तेनुं भुं
कारण ... २२९

- ११२ आचार्य पंच महाव्रत रहित होय तो ते आचार्य गणाय के नहि ... २२९
- ११३ एवा गुनवंत आचार्य न हांय तो केम करे ... २३०
- ११४ एक परमाणुमां केटला वर्ण होय ... २३१
- ११५ गौतम पढ्यो तप करे छे तथा चंदन चालाना अहुम करे छे ने गोरजीने आपं छे ते केम ... २३१
- ११६ एक स्थितो स्थानकमां, अध्यवसाय स्थानक केटला होय ... २३२
- ११७ आयुष्य जे गतिनुं बांध्युं होय ते कायम रहे के फेरफार थाय ... २३२
- ११८ वर्त्तमानकाले आयुष्य केटलुं होय ... २३२
- ११९ शुद्ध अशुद्ध क्षायक समकितना भेद कोइ ठे-काणे छे ... २३३
- १२० चार अनुयोग छे तेमां नोश्चय कला ने व्यवहार कला... २३४
- १२१ नवकारशीनो काल मूर्ध उदयथो वे घडी के ह-थेलिनी रेखा मृजवाधी वे घडी... २३५
- १२२ प्रभने वस्त्र पेहरावानो अधिकार शास्त्रमां आवे छे न पेहरावता नथी तेनुं शुं कारण. ... २३५
- १२३ देवताने अवधि ज्ञान क्यां सुधीनुं होय.. ... २३६
- १२४ तीर्थंकर क्या आरामां थाय ने क्या आरामां सिद्धो बरे ... २३७
- १२५ मनुष्य गर्भजनी संख्या केटली कही छे. ... २३७
- १२६ अदी द्वीप शो रीते कला छे ... २३८
- १२७ दीवा उघाढा मुकाय छे ते योग्य छे

- કે કેમ. ... ૨૩૮
- ૧૨૮ દેરાશરરના શ્વાત મૂર્ત કરવાની ગમ્યો જોવા
નો રોત જનની ને અન્ય દર્શનની સરસી છે
કે કેમ ... ૨૩૯
- ૧૨૯ સામાયકમાં ઘડી રાત્રે છે તે આજ્ઞા છે ... ૨૩૯
- ૧૩૦ શ્રાવકને ચરવલો મુદ્દપતી રાત્રવાની મર્યાદા
જ્ઞાતમાં છે ... ૨૩૯
- ૧૩૧ શ્રાવકને મુદ્દ વાંચવાની આજ્ઞા છે કે નહિ ... ૨૪૦
- ૧૩૨ જનમાં લાલો રૂપીશ્રા ધીજા મુદ્દ માર્ગ વપરાય
છે તેવા જ્ઞાન જ્ઞાતામાં નથી પપરાતા તે શું
કારણ ... ૨૪૧
- ૧૩૩ નાશ્રા કરવાનો રોચાજ હિંદુમાં નથી ન સૌંઝા
વાલહરયા કરે છે તો નાશ્રાનો ધારો રોચ તો
સારો કે નહિ ... ૨૪૧
- ૧૩૪ આત્મા નિર્વોક્ત્ય છે કે સવિકલ્પ છે ... ૨૪૧
- ૧૩૫ દાર ભાવના તથા ચાર ભાવના ભાવથી ઈમાં
પણ વિકલ્પ કરવામાં આવે છે ... ૨૪૧
- ૧૩૬ કેવલ જ્ઞાન તો નિર્વોક્ત્ય દશાધી પ્રગટે છે ત્યારે
વિકલ્પ રૂપભાવના તથા પૂજા મતિશ્રમણ કરવું
પ તો વધારે વિકલ્પ સહિત રહ્યું તે કરવાથી શું
લાભ ... ૨૪૪
- ૧૩૭ આત્માપર ભાવનો અકર્તા કયો છે ને આમટ્ટિ
તો કર્તાપણે ધાય છે તે કેમ ... ૨૪૫
- ૧૩૮ આત્મા નિર્વોક્ત્ય તથા અકર્તા છતાં કર્તાપણે
ઘત પદ્ધત્વાળ મતિશ્રમણ કરે જ્ઞાત્ર વાંચે ને

તેથી અકર્તા નિર્વિકલ્પતા થાય એ કેમ ઘટે ... ૨૫૩

૧૩૯ જ્ઞાની એ તો પુણ્ય પાપ બંધે ત્યાગ કરવા યોગ્ય
કહ્યા છે ને તમે તો એકને છોડી એકને આદર-
વાનું કહો છો તે કેમ ... ૨૫૪

૧૪૦ તમે જે જે ભાવના કરવાનો કહો છો તે આત્મ
ઘરની છે કે પરઘરની ... ૨૫૬

૨૪૧ આત્માની શુદ્ધ પ્રવૃત્તિ શી રીતે થાય ... ૨૫૯

૨૪૨ નિર્જરા તત્વના ભેદ અરૂપીમાં ગણ્યાછે અને ક-
ર્મ છે તે તો રૂપી છે તેની નિર્જરા થાય તે અરૂ-
પી કેમ થાય ... ૨૮૬

૨૪૩ જીવ અરૂપી છે ને નવ તત્ત્વમાં જીવના ભેદરૂ-
પીમાં ગણ્યા છે તેનો હેતુ શું ... ૩૮૭

૨૪૪ સંવરના સતાવન ભેદે અરૂપી કહ્યા છે ને સંવર-
નો પ્રવૃત્તિ બાહ્યજથી દેસાય છે તે તો શરીરથી
છે તો અરૂપી કેમ ... ૨૮૭

૨૪૫ સંવર નિર્જરા મીથ્યાત્વી કરે કે નહીં ... ૨૮૭

૨૪૬ દેરાસરમાં પ્રભુજીના અંગ લૂહના મેલાવા ફાટે-
લા વાપરે તેનો દોષ કારભારીને કે વધા શ્રાવ-
કોને ... ૨૮૮

૨૪૭ દેરાસરમાં વાસણ અજવાળ્યા વિના વાપરે
તો કેમ ... ૨૮૯

૨૪૮ દેરાસરમાં જાણ વિગેરેની આશાતના હોય તે ન
ટાલે ને પુજા કરે તો તે કેમ ... ૨૯૦

૨૪૯ પ્રભુને પુજા કરવાની જગોણ ચાંદીના વાસોનાના
ચક્રતા ચોડે છે તે વાજવી ઠે કે કેમ ... ૨૯૦

- २५० फुलनी जगोए केसरवाला चोखा करी चढा-
योए तो केम... २९१
- २५१ जे जीवे मर्ण वखत शरीर बोशराव्युं नधी ते
शरीरवडे सुभासुभ जे क्रिया थाय तेनुं सुभासु-
भ बंने फल थाय के केम? ... २९१
- २५२ जे जे वस्तु बोशराववामां आवे छे ते आ भव-
ना अंत सुधी बोशराववामां आवे छे तो आव-
ते भव तेनुं पाप केम आवे ... २९१
- २५३ विवेक ते शुं... २९१
- २५४ शांतपणुं ते शुं ... २९१
- २५५ दांत ते शुं ... २९१
- २५६ कामनो जय ते शुं... २९१
- २५७ मुक्तिमां शुं सुख छे के मुक्तिनो मयास करवो २९१
- २५८ मनुष्य मर्ण अवसरे संधारो करे ते शी रीत अ-
ने तेमां शुं भावे अने शुं लाभ थाय ... २९१
- २५९ आत्मारामजी महाराज जे विजयानंद सुरि मा-
हाराजने प्रश्न लख्या तेनो जु-प शुं छे... ३००
- २६० मर्ण अवसरे समाधिमां चीत रहे ते सारु कइ
जाप करवाना कहा छे ... ३००
- २६१ साधारण द्रव्यथी धर्मशाला विगरे बांधी छे, ते
तथा संव विगरे जमाडे ते श्रावक बापरतो केम ३००
- २६२ पुद्गल केटला प्रकारना छे ... ३११
- २६३ परिहार बिभुद्धि चारित्र केटला पूर्व भणेल
अंगीकार करे... ३११
- २६४ सिद्ध महाराजने चारित्र कहोये के नही ... ३११
- २६५ धियंग ज्ञानवालाने दर्शन होय के नहि ... ३११

- २६६ मुनीने अशुद्ध मान आहार पाणी आपवायीं शुं
फल पाय ३१२
- २६७ प्रायश्चित्त लेवाना जाव छे ने एटलामां काल
करे तो आराधक केम ३१२
- २६८ मोटामां मोटो दिवस केटलो होय ने रात्री केट
ली होय ३१२
- २६९ श्रावको पौषध छइ धर्म कया करे ते अधिकार
शी रीते छे ३१२
- १७० मध्य जीव छे ते सर्वे सिद्धि बरे त्यारे बधा अ
भवी रहे के केम ३१३
- १७१ समकित सहित कहिनरक सुधी जाय ३१३
- १७२ पुस्तक तथा प्रतिमाजी होय त्यां हास्यविनोद
करता आशातना लागे के नहि... .. ३१३
- १७३ क्षयोपशम भावने उपशम भावमां शुं फेर छे... ३१४
- १७४ श्रावक उघाडे मुखे धौले तो उचितछे के नहि. ३१४
- १७५ पुर्वतुं ज्ञान क्यां सुधी रहुं... .. ३१४
- १७६ प्रभुतुं शासन क्यां सुधी रहेशे ३१४
- १७७ विद्याचारण जंयाचारण मुनी नंदीश्वर द्वीपे जी
न वादवा जवानो अधिकार शेमां छे ३१५
- १७८ श्रावक श्रावकने तथा श्रावीकाने व्रत उ-
धरावे के केम ३१५
- १७९ श्रावकने फामु पाणी पिवायी शुं कायदो छे
कारण जे आरंभ नो करवो कराववो रह्यो छे
तो सचित्तनुं अचित्त करी पियुं तेथी शुफल... ३१६
- १८० श्रावक देरासरमां जाय त्यां सारी आंगी रचे-

- ली होय तथा गायन धनुं होय तो त्यां शुं
 भावतुं ... ३१६
- १८० आयुष पाउले भवे वांध्युं होय तेज प्रमाणे पुरुं
 थाय के कोड रीते तुटे ... ३१७
- १८१ साधुजी गायमां प्रवेश करे तां तेने वाजते गा-
 जते सामये करी तेही लाववानुं शास्त्रमां कथ्युंछे ३१८
- १८२ चोमासायां खांड योगेरेनो त्याग करवानुं क्या
 शास्त्रमां छे ... ३१९
- १८३ गुरु द्रव्य ज्ञाने कष्टिण ... ३२०
- १८४ जिन धीवनी प्रतिष्ठायां तथा दिक्षायां मुहूर्त शी
 रीते जोवना छे ... ३२०
- १८५ धावक रात्रे सुवे त्यारे शुं करणों करे... ३२४

उपर पैसानो मदत करनार नाम लख्या छे तथा
 १० रुपिया शा. रतनचंद मगनचंदना छे.

पानु.	ओळ.	अशुद्ध.	शुद्ध.
९०	२५	धु	सु
९१	१	ल	ला
११	१	ग	कादी नाखवो
९४	१३	सु	सि
९६	२३	सु	सि
९९	९		नीवधारवी
१०८	१	वी	वी
१०९	७	जा	हा
११६	४	घ	थ
१२१	१	ग	कादी नाखवो
१३२	४	वा	वा
१३९	२१	प	प
१४०	११	छ	छे
१४३	५	ने	जे
१४४			

प्रश्न दाखल करवुं के
जैनमां घणा गठ छे ते
सुद्ध ठे के केम.

४५	१२	प्र	प्रवधारवुं.
४९	१७	व	व
५०	११	ख्य	ख्यु
५२	१४	प	प
५५	११	न	ने
	१४	क	का
	२१	यागे	योगे

पानु.	ओळ.	अशुद्ध	शुद्ध
५२	३	कयानु	थवानु
५३	११	यै	यै
५४	२४	थ	ज
५५	२२	ले	एटले
५७	१४	ळ	ळे
५९	९	मे	ते
"	२५	त	ति
६०	८	बु	पु
६३	६	ओ	ओनी
"	४	लाक	लाएक
६५	१३	ण	णे
"	१८	वा	धा
६७	३	नं	वं
६८	७	आ	ओ
"	२४	ना	नी
६८	१६	आ	ओ
६९	१९	लोभ	क्रोध
७२	३२	त्या	त्या रूपा
७४	१	हाय	होय
७६	१४	वा	धा
८५	१५	तना	ता
८९	३	वचमांखीलीवज्र	तेनाउपरपाटो
"	४	मयहोयतेनाउपर	होयवचमांखी
"	"	पाटो होय	खी वज्रमयहोय

पानु.	ओळ.	अशुद्ध.	शुद्ध
९०	२५	धु	सु
९१	१	ल	ला
११	३	ग	काढी नाखवो
९४	१३	सु	सि
९६	२३	सु	सि
९९	९		नीवधारवी
१०८	१	वी	वी
१०९	७	जा	हा
११६	४	थ	थ
१२१	१	ग	काढी नाखवो
१३२	४	वा	वा
१३९	२१	प	प
१४०	११	छ	छे
१४३	५	ने	जे
१४४			

प्रश्न दाखल करवुं के
जैनमां घणा गठ छे ते
सुद्ध छे के केम.

		प्र	प्रवधारवुं.
१४५	१२	प्र	व
१४९	१७	व	व
१५०	११	ख्य	ख्यु
१५२	१४	प	प
१५५	११	न	ने
"	१४	क	का
"	२१	योगे	योगे

पानु.	ओल.	अशुद्ध.	शुद्ध.
१५६	१०	माना	मजा
"	२५	ल	लु
१५९	६	ता	ना
"	८	श	श
१६३	५	ज	ज
"	"	र	र
"	७	उ	उ
१६६	३	पू	पू
"	१२	ला	लो
"	२४	वाइ	वंदि
१६७	१४	पे	प
१६८	३	ना	नि
"	१०	एक	ए
"	१९	अ	आ
"	१९		क वधारवी
"	११	आउर	भक्त
१७०	१३	या	थ
१७१	२५	घ	धि
१७२	२५	नो	नी
"	२१	नो	नी
१७४	८	अ	च
१७४	२०		ते वधारवुं
१७५	७	स्थं	स्कं
१७६	३	ग्र	ग्र

पानु.	ओल.	अशुद्ध.	शुद्ध.
"	२१	ठ	छे
"	१३	नु	०
"	१४	छ	वे
१७७	५	ने	म
१७८	५	स	सा
१७८	७		ल
१८०	१५	या	स्या
१८१	४	ल	भ
"	"	ली	भि
१८४	११	र्थ	धि
१८५	२५	ला	लो
१८६	५	आ	य
१८९	१६	सु	पृ
१९०	४	ला	स्या
"	१२	धा	ध्या
"	१३		ध्या वधाखुं
"	१३	ने	ते
१९२	६	पुं	द्रि
"	९	ना	मा
"	११	निति	नाते
"	१९	स	सं
१९३	२	मां	मो
"	२०	ल	ले
"	१७	घरां	घर्यां

पानु.	ओळ.	अशुद्ध.	शुद्ध.
"	१९	कि	कि
१९५	१०		म वधारवो
"	२०	रस	सा
१९७	२	न	त
१९८	४	जा	भाष
१९९	६	क	कु
२०१	११	अ	थी
"	१४	ष	वा
२०२	८	ष	व
२०३	१	सन	स्न
२०९	१६	धा	व्या
२११	२३	व्य	व
२११	१३	ह	हे
२११	२५	म	मे
२१६	१	र	रु
२१८	११-१२	स	सा
२२०	९	न	ना
२२४	६	स्कंध धीज	काढी नाखतु
२२५	१	क	के
"	१४	पखवी	रको
२२६	३	नि	प
२२६	२	न	नि
२३०	१७	य	र्थ
२३१	७		ले वधारवुं

पानु.	ओल.	अशुद्ध.	शुद्ध.
२३२	६		५२नो आंक बधारवो.
२३३	१६	जा	जो
२३४	१४	च	चा
२३६	११		च काढी नाखवो
२३६	२२	०	पचीस जोजननुं हान छे
			एटलु बधारवुं
२३७	१४	म	मे
२३८	६	भा	भ
२४०	१३	ल	ले
२४०	३	पणमा	माण
२४०	१४	न	ने
२४०	१९	युं	यु
२४१	१३	त	ते
२४२	१८	थाय	काढी नाखवो
२४३	६	ब	ब
२४५	१५	छता	थचाथी
२४६	१	स्यु	त्यु
२४६	५	त्र	काढी नाखवो
२४७	६		न बधारवो
२४८	१५	प	घ
२४९	१३	थ	यि
२४९	१४	नो	नि
२५०	१	व	वि
२५०	२१	धर्म	र्म

पानु	ओळ	अष्टद	शुद्ध
२५२	२१	होतो	होयतो
२५२	१	ने	काही नासतो
२५२	२०	य	य
२५२	२३	प	प
२५४	१८	भो	जो
२५५	१२	भ	भु
२५५	१०	ग	गे
२५५	१८	ने	जे
२५७	१५	णे	ण
२६२	११	ण	णु
२६५	२२	तेथी आवी जैन मतनी अनु	ते छतां आयी पोतानी
२६८	१९	हे	रे
२६८	२१	म	सा
२७५	२१	नि	चि
२७८	२१	ने	नु
२७९	४	सु	काही नाखुं
२८३	१२	हे	रे
२८४	१०		पण होय प
२८६	६	अतुच्छ	वधारुं
२७८	११	अपे	तुच्छ
२८८	०२	घेत	अपे
२८८	२२	ज्य	वेस
			न्य

પાનુ.	ઓઢ.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૨૮૩	૨૧	લા	લો
૨૯૬	૧	આવો	આયવો
૩૦૩	૨	જ	કાઢી નાસવો
૧૧	૪	ધા	ધ્યા
૧૧	૬	થા	થ્યા
૧૧	૬	મ	મા
૧૧	૨૩	લા	લ્યો
૩૦૮	૩	લે	મે
૩૦૯	૯	વાઃ	સ્વાઃ
૩૦૯	૮	રોગ	રુગા
૩૧૦	૧૭	૧૩	૨૧૩
૬૬	૬	૦	મત્યાખ્યાની ક્રો ધ માન માયાને લોભ વધારવું અર્જ
૧૧૨	૨૬	અર્જ	શુતાહલ કાઢી નાસવું.
૩૨૬	૧		ત્રિ વધારવો ચિ
૩૨૦	૧૨		ન વધારવો ન વધારવો
૩૩૬	૮	મિ	૩ વધારવું.
૩૩૬	૧૯		જોવા
૧૧	૨૪		
૩૩૬	૨૬		
૩૪૮	૨૪	જાવા	
૩૬૧	૬	વધ	

पानु.	ओळ.	अथुद्ध.	थुद्ध.
३५४	१७	छ	छ
३५५	११	स्प	स्प
३५७	३	मणे	मणे
११	२२	मतो	मतो
३५८	१	गं	गं

श्री जैनधर्मो जयति.

१. जैनधर्म विषयिक प्रश्नोत्तर.

प्रश्न-“जैनि” कहेवाय छे ते शाथी ?

जिनना शेषक अर्थात् जिन महाराजना वचनरूपी अ-
मान करनार ते “जैनि”

, मान, माया, लोभ, काम, अज्ञान,
क, हास्य, जुगुप्सा इत्यादि भाव शत्रु-
“जिन”

दे कोणे जीत्या छे.

मान्य केवळज्ञानीओए.

ओण.

श्रावक, श्राविकारूप चतुर्विध संघनी
र्म तीर्थ प्रवर्तावी, अनेक भव्य जीवोने
तारे ते “तीर्थकर.”

मान्य केवळ ज्ञानीमां फेरशो.

गामी सर्व जीवोने धर्मोपदेश दइ तारे
त तीर्थकरनो धर्मोपदेश अंगीकार करो
ते “सामान्य केवळी.”

मान्य केवळी तथा तीर्थकरमां फेरशो.
सरखा छे. कइ फेरफार नथी. तेमने

કોઈ દિવસ ફરી સંસારમાં આવવાનું નથી. શરીરથી રહીત છે.

પ્રશ્ન-વર્તમાનકાલમાં કોઈ તીર્થંકર છે.

ઉત્તર-વર્તમાનકાલે આ ક્ષેત્રમાં કોઈ તીર્થંકર નથી. મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં છે; પણ ત્યાં જવાની આપણી શક્તિ નથી.

પ્રશ્ન-તીર્થંકરશક દેવતાની સહાયતાથી ત્યાં જઈ શકાય કે કેમ ? કોઈ પૂર્વે જઈ આવ્યું હોય તો તેનું નામ આપો.

ઉત્તર-સ્થૂળ ભદ્રની વેન યસા પોતાના भाइ सरयानે પર્યપણ પર્યમાંશક્તિ રહિત છતાં પૌરણી, સાદપૌરણી આદિ પચ્છાણ કરાવી આસ્રો દિવસ ઉપવાસ કરાવ્યો. શુધાની પોઢા ભોગથી સરયોત્રણ દિવસમાં પંચત્વ પામ્યો. જલ્લા સેદ પામી. રુપિયાત કર્યાનું પ્રાયશ્ચિત લેવા સંઘ પાસે ગઈ. સંઘે શુદ્ધ ભાવથી પ્રેરણા કરેલી હોવાથી પ્રાયશ્ચિતની ના કહી. જલ્લા સંતુષ્ટ ન થઈ અને સીમંધર સ્વામી પાસે પુછી આવવા આગ્રહ કર્યો. શાસન દેવીની સહાયતાથી જલ્લા સીમંધર સ્વામી પાસે ગઈ. ભગવાન મંધર સ્વામી પ્રાયશ્ચિત ન આપ્યું. ચાર અધ્યયન સંમજાવ્યા. જલ્લાએ ૯ ચાર અધ્યયન સંઘ પાસે કહી બતાવ્યા. સંઘે આચારાંગ અને દશ વૈકાલિકમાં તેની યોજના કરી; જે ચાર ચૂલિકાઓ સાંમતકાલે પણ ભાવના, વિમુક્તિ, રતિકલ્પ અને વિચિત્ર ચેર્યા નામથી પૂર્વોક્ત વેન સૂત્રોમાં વિદ્યમાન છે.

વલી. કલ્લિકાલ સર્વજ્ઞ શ્રી હેમચંદ્ર આચાર્યે પોતે કેટલા ભવ પછી ભગવાન સીમંધર

શાસન દેવીને

નેક દ્રષ્ટાંતો વિચિત્ર માને છે.

પ્રશ્ન-તીર્થકરને દેવ શા સારુ માનવા.

ઉત્તર-દાનાંતરાય, લાભાંતરાય, ભોગાંતરાય, ઉપભોગાંતરાય, વિર્યાંતરાય, હાસ્ય, રત્તિ, અરતિ, ભય, દુર્મંછા, શોક, ક્રામ, મિથ્યાત્વ, અજ્ઞાન, નિદ્રા, અવૃત, રાગ અને દ્વેષ આ અઢાર પ્રકારના દુષણો મનુષ્ય, તિર્યંચ, નારકો અને દેવતાઓ સેવી રહ્યા છે. તીર્થકર દેવમાં એમાંનું એક પણ દુષણ નથી. જન્મ મરણ પુનઃ કરવાનું નથી સર્વજ્ઞ છે. ધર્મનો ઉપદેશ કરે છે અનેક મન્ય જીવોને તારે છે. વહી તેમના કહેલા આગમ શ્રવણ કરીએ તો આપણા આત્માનું કલ્યાણ યવારુપ ઉપકાર પણ તેમનો જ છે. માટે તેમને દેવ માનવા.

પ્રશ્ન-અન્ય મતાવલંબીઓ જેને દેવ માને છે તેને આપણે પણ દેવ માનવા કે નહીં.

ઉત્તર-પૂર્વોક્ત અઢાર દુષણથી રહિત હોય તો દેવ માનવામાં કિંચિત્ દુષણ નથી.

પ્રશ્ન-અન્ય દેવો દુષણ યુક્ત છે એમ કેમ કહેવાય.

ઉત્તર-તેમના ચરિત્ર, મૂર્તિઓ તથા તેમનાજ શાસ્ત્રથી દુષણ સિદ્ધ થાય છે એટલે દેવ કેમ મનાય.

પ્રશ્ન-તીર્થકર દેવે આગમો લખ્યા કે કોણે લખ્યા.

ઉત્તર-તીર્થકર દેવે શિષ્યોને સંભળાવ્યા. શિષ્યો સંપૂર્ણ જ્ઞાનવાન થયા. યાદશક્તિ તિવ્ર હોવાથી મહાવીર સ્વામીના નિર્વાણ પછી ૯૮૦ વર્ષ સુધી તેઓએ મોઢે લખ્યા અને મેળાવ્યા. દિન પ્રતિદિન સ્મરણશક્તિ ઘટતી હોવાથી દેવદ્વિગુણી સમા શ્રમણે લલ્લવાનો આરંભ કર્યો.

મન્ન-આગલા આચાર્ય માહારાજે કેમ નહીં લખાવ્યા.

ઉત્તર-ગુણિ મહારાજ આરંભનાં ત્યાગી છે. લખવાનો આરંભ થાય તે દોષથી વ્હીને લખાવ્યા નહીં.

મન્ન-દેવોદ્ધિ ગણી હમા શ્રમણ આરંભયો કેમ નિહના નહીં.

ઉત્તર-પોતે જ્ઞાન નશુથી જોયું કે હવે પુસ્તક લખાવીશું નહીં. તો સ્મરણશક્તિ સર્વેની હોત થઈ ગયેલી હોવાથી સર્વે શાસ્ત્રનો લોપ થઈ જશે; અને મોટું દુષણ માત્ર થશે. માટે અપવાદ સેવીને પુસ્તક લખાવાનો આરંભ કર્યો. આ અધિકાર વ્યક્તિલ્પની માપ્યમાં સ્ફુટ કરેલો છે.

મન્ન-એ આગમો કોની પાસે સાંભળવા.

ઉત્તર-ગુરુમહારાજ પાસે.

મન્ન-ગુરુમહારાજ કોને માનવા.

ઉત્તર-જે ગુરુ પાપથી ધીરે, સત્યોપદેશ આપે, દિંસા, ચોરી, અસત્ય, સ્ત્રીગમન, ધન વિગેરે પરિગ્રહના ત્યાગી હોય, નિરંતર શાસ્ત્રાધ્યન કરતા હોય તેમને ગુરુ માનવા. તેમની પાસે ધર્મોપદેશ સાંભળવો.

મન્ન-પૂર્વોક્તિ સર્વે ગુણ નહોય પણ શાસ્ત્રોપદેશ કરી જાણતા હોય તેમની પાસે સાંભળવામાં શું હરકત છે.

ઉત્તર-ઉપદેશ કરનાર મનુષ્ય ઉત્તમ ગુણવાળો હોય. તો જ શ્રોતાઓના મન ઉપર સારી અસર કરી શકે છે અને પોતાના ઉત્તમ ગુણોની છાપ સામા ધર્મીના હૃદય ઉપર પાડી શકે છે. પરંતુ જો ઉપદેશક ગુણ વિહિન હોય તો પરોપદેશો પાંડિત્યમ્ જેવું થાય છે, પોતે મિથ્યા હોઠ ધારણ કરી ભવ શ્રમણ વધારતા જાય છે, અને શ્રોતાઓ પોતાનો આત્મા સુધારી શકતા નથી. કારણ

जे-गुरु कहेछेपण तेमनाथी पाळी शकातुंनथी तो आपणे धर्म शी रीते पाळीए एम मनमां आववाथी लाभ थाय नहो.

प्रश्न-यत् किंचित् सारणुत धर्म-तत्त्व शुं छे ते कहो.

उत्तर-प्रथम तो धर्मनी योग्यता करवी.

प्रश्न-धर्मनी योग्यता शी रीते थाय.

उत्तर-मार्गानुसारीना गुण उत्पन्न करवाथी.

प्रश्न-मार्गानुसारीना गुणनुं विवेचन करो.

उत्तर-प्रथम न्याय विभव-सर्व प्रकारना व्यापारमां न्याय-पुर्वक वर्त्तवुं. अन्यायथी चालवुं नहीं. नोकरी करतां धंणीना सोंपेला कार्यमांथी पैसा खाइ जवा नहीं. रुशवत लेवी नहीं. ओछी समजवाळा मनुष्यने छेतरवा प्रयत्न करवो नहीं. व्याज वटंतर करनोर सामा धंणीने छेतरी व्याजना पैसा वधारे लेवा नहीं. माल भेळसेळ करीने वेचवो नहीं. सरकारी नोकरी करनार मनुष्ये धंणीने वहाला थवा सारु कायदा विरुद्ध जुलम लोको उपर गुजारवो नहीं. मजुरीया कारीगिरीनो धंधो करतां रोज लइ काम घरावर करवुं. खोदुं दील करवुं नहीं. नात अथवा माझनमां शेठाइ करतो होय तो पोताथी विरुद्ध मतवाळाने द्वेष वृद्धिथी मेरव्याजवी गुनेगार ठंराववो नहीं. कोइ माणसे आपणुं वगाडयुं होय ते द्वेषथी तेना उपर खोटो आरोप मुकवो नहीं; अथवा तेने नुकशान करवुं नहीं. कोइने खोदुं कलंक देवुं नहीं. धर्मगुरुने व्हा-ने पैसा लेवा. सारु धर्ममां न होय ते वात समजाववी नहीं; अथवा सेवकनी स्त्री साये अयोग्य कर्ममां प्रवर्त्तवुं

નહીં. ધર્મ નિમિત્તે પૈસા કઢાવી પોતાના કાર્યમાં વાપરવા નહીં. ધર્મ સંબંધી કાર્યમાં વાપરવા માટે પણાં સ્વોર્થ સાક્ષી પુરી પૈસા લેવા નહીં. ધર્મ-કાર્યમાં કાંઈ ફાયદો થતો હોય તે વદલ મનમાં વિચારવું જે આપણે ધર્મમાં વાસ્તે જુઠું ચોલીય છીએ, આપણા કામ સારું ચોલતા નથી માટે તેમાં દોષ નથી. એમ સમજી ઝંઘું ચિતું કરવું તે પણ અન્યાય છે. દેરાસર અથવા ઉપાશ્રયમાં પ્રભાવના થતો હોય તે એકથી વધારે વાર લેવી તે પણ અન્યાય છે. દેરાસર અથવા ઉપાશ્રયના કાર્યભાર કરનારાઓએ સ્વાતાના મકાનો પોતાના સ્વાનગી કાર્યમાં વાપરવા નહીં. અથવા તે સ્વાતાના માણસો પાસે સ્વાનગી કાર્ય કરાવવું નહીં. કોઈ માણસ નાત જમાવતો હોય અને તેની મધ્યે કંઈ વિગાડ હોય તેથી તેનો વરો ચગાડવા કંઈ લઢાઈ કરવી, પકવાન ત્રિગરે જોડીયે તેથી વિશેષ વગાડ કરવો, સંપ કરી વધારે સ્વાઈ જવું અને તેને પહે તેવી યુક્તિઓ કરવી તે પણ અન્યાયજ છે. પરાગમન કરવું નહીં. સ્ત્રી અથવા પુરુષ કાંઈ સલાહ પુછે જાણ્યા છતાં સોડી સલાહ આપવી નહીં. પોતાના ધર્મના હુકમ શિવાય તેના પૈસા લેવા નહીં. એક વીજ લઢાઈ થાય એવી સમજ આપવી નહીં. પોતાનું માનમાં પૂર્ણ વધારવા સારું અસત્ય ધર્મોપદેશ દેવો નહીં. અમતાવલંબી, ધર્મ સંબંધી સ્ત્રી વાર્તા કહેતો હોય એમ છે. ધર્મ વધી જશે એમ જાણો તે વાર્તા જુટી પાડવા યુક્તિ કરવી તે પણ અન્યાય છે. પોતે અવિધિય પ્રવર્તતો હોય અને અન્ય પુરુષને વિધિથી વર્તતો જોઈ તેના

દ્રેષ ધારણ કરવો તે અન્યાય. જે પુરુષ વિધિથી વર્તેછે તેને ધન્યવાદ આપવો અને પોતાથી તે પ્રમાણે વરતાતું નથી તેને માટે પસ્તાવો કરવો તે અન્યાય નથી. સરકારની અથવા મ્યુનિસિપાલીટીની દાણચોરી કરવી, સ્ટ્રાંપની ચોરી કરવી, તેમજ સ્ત્રી પેદાશ છુપાવી યોઢી પેદાશ ઉપર સરકારને કર આપવો તે પણ અન્યાય. સ્વાતંત્ર પાઠવું, કુંચી લાગુ કરવી, અથવા લુટ પાઢવી તે પણ અન્યાય કહેવાય છે. ગુણવંત સાધુ માહારાજ ભગવંત અને ગુરુ મહારાજના અવર્ણ વાદ ઘોલવા નહીં. તેમજ શુદ્ધ ધર્મના અવર્ણવાદ ઘોલવા નહીં. અને કન્યાના પૈસા લઈ પોતે વિવાહ કરવો નહીં. આ શિવાય ઘણું પ્રકારે અન્યાય થઈ શકે છે તે સર્વ ત્યાગ કરી વ્યાપાર કરવો તે માર્ગાનુસારીનું પ્રથમ લક્ષણ છે.

૨. શિષ્ટાચાર જ્ઞાન અને ક્રિયાઈ કરી ઉત્તમ આચરણવાળા મનુષ્યના આચાર શિષ્ટા ચારકહેવાય છે. તેમાં લોક નિંદા કરે તેવું કાર્ય કરવું નહીં. રાજા ટંક કરે તેવું કામ કરવું નહીં. વેદ્યા તથા પરસ્ત્રી ગમન ત્યજવું. જુગટે રમવું નહીં. શિકાર કરવા જવું નહીં. ચોરી કરવી નહીં. જીવહિંસા ધણી થાય તેવો વ્યાપાર કરવો નહીં. જેથી કોઈ માણસને નુકશાન થાય, કોઈનો જીવ જાય એવું જૂઠું ઘોલવું નહીં; વની શકેતો સર્વ પ્રકારે જૂઠું ઘોલવું નહીં. અને માંસ, મદિરા, તાઢી, મધ, માસળ, કંદમૂલ વિગેરે અમહત્ત્વ પદાર્થો ખાવા નહીં. સરસ્વા ધર્મ આચારવાળા સાથે વિવાહ કરવો. પણ

एकज गोत्रो साथे करवो नहीं. हेमचंद्राचार्ये जो गशास्त्रमां एक गोत्रवाळा साथे विवाह करवानो निषेध कर्योले. स्त्री भर्त्तारनो धर्म एकज होय मो धर्म संबंधी तकरार उठवानो संभव रहे नहीं. अने धर्म कार्य करवामां परस्पर साधनभूत यह पड़े.

४. सर्व प्रकारना पापयी डरवुं. कारण के पाप करवायी आ लोकमां निंदा पाय अने बीजा भवमां नरकादि-दुःख भोगववा पड़े.

५. देशाचार प्रमाणे वर्त्तवुं. जे देशमां बसता होइए ते देशमां जे जे काम करवायी निंदापात्र न थपाय तेवी रोते वर्त्तवुं. वस्त्र, आभूषण, असन पानादि देशनी रीति प्रमाणे करवुं. जे देशमां जे वस्त्र पहिरातां होय ते छोडी अन्यदेशनी रीतिनां पहिरवां नहीं.

६. साधु, साधवी, श्रावक, श्राविका तेमज राजा, प्रधान, भंडारी, कोटवाल विगेरे कोइपण मनुष्य ना अवर्णवाद बोलवा नहीं.

७. जे घरमां वारी वारणा विगेरे पेसवा नीकळवाना रस्ता अनेक होय, तेवा घरमां रहेवुं नहीं. रहेवायी चोर प्रमुखने आववानुं तथा स्त्रीने गैर-वर्त्तणुक चलाववानुं मुगम पड़े.

८. अशुद्ध स्थानकवाळा घरमां बसवुं नहीं. जे घरनी जमीनमां उपड़ लागेली होय, जे घरनी नीचे हाडकां तथा मुडदां दाटेलां होय. अथवा मुडदां चालेलां होय, अथवा आसपास बेश्या, जुगारी, चोर. कमार विगेरे

હોય તેવા ઘર વરજીને સારા પાઠોશર્મા રહેવું. પાઠોશી ધર્મ-વંધુ હોય તો સર્વોત્તમ સમજવું. અન્યમતાવલંબીના પાઠોશથી તેમના આચાર વિચાર આપણામાં પ્રવેશ કરી જાયછે કે જે ઘણો શ્રમ વેઠતાં પણ પાછળથી દૂર થઈ શકતાં નથી અને પ્રાયે અનેક પાપ-વંધનમાં પડવું પડેછે.

અતિ ગુપ્ત સ્થાનમાં રહેવું નહીં. રહેવાથી ગુણી પુરુષને દાન દેવાનો અવકાશ મળતો નથી. વઢી આગ પ્રમુખના ભય વસતે જાન, માલ વચાવવો મુશ્કેલ થઈ પડેછે.

અતિ પ્રગટ સ્થાનમાં રહેવું નહીં. રહેવાથી સ્ત્રીવર્ગ સંપૂર્ણ લજ્જા સાચવી શકતો નથી. વઢી દ્વાર આગળ ઘોંઘાટ ચાલતો હોય તેયો સ્થિર ચિત્તે કોઈ કાર્ય થતું નથી.

સત્સંગ-ગુણી પુરુષનો સંગ કરવો. મુનિ મહારાજ, દેવગુરુ-ભક્તિકારક શ્રાવક અને પ્રમાણિક ગૃહસ્થોની સાથેજ વિશેષ પરિચય રાખવો. મિથ્યા-સ્ત્રીનો સંગ કરવો નહીં; કરવાથી આપણી ધર્મ-બુદ્ધિ નષ્ટ થઈ જાયછે. સુસંગથી સારી બુદ્ધિ થાય છે. તેના સદાચરણ જોઈ આપણને પણ સદાચરણ ગ્રહણ કરવા અવકાશ મળેછે. જુગારી, લુચ્છા, ચોર, વિશ્વાસઘાતી, ટગ વિગેરેની સોબત કરવાથી તેવા નીચ કુલ્યો કરવાનું વલણ સહજ થઈ જાયછે. માટે તેવા અધર્મીઓનો ત્યાગ કરવો.

માતાપિતાની આજ્ઞામાં રહેવું. તેમને પુનનારા થવું

ફરજી કરવો. ૨. શાસ્ત્ર સાંખ્યવું ૩. તેનો અર્થ સમજવો ૪. તે યાદ રાખવો. ૫. (ઉદ) તેમાં તર્ક કરવો તે સામાન્ય જ્ઞાન. ૬ (અપોહ) વિશેષ જ્ઞાન પેઢવવું. ૭ હાપોદ્યો સંદેહ ન રાખવો. ૮ તત્ત્વ જ્ઞાન પટલે અમુક વસ્તુ આમજ છે એવા નિશ્ચય કરવો. પૂર્વોક્ત રીતે શાસ્ત્ર શ્રવણ કરી પોતાના અવગુણ તજવા ઉધમવંત થવું.

૧૭. અંજીરણ છતાં આહાર કરવો નહીં. સાધેલી વસ્તુ પછી ન હોય ત્યાં સુધી ધીનો આહાર કરવો નહીં રોગ ઉત્પન્ન થાય તેવી વસ્તુ લાધી નહીં. સ્વાદિષ્ટ વસ્તુ દેહી ગજા ઉપર લાધું નહીં.

૧૮. અકાલે ભોજન કરવું નહીં. ભોજન કરવાનો જે જે પક્ષતનિર્માણ કરેલો હોય તે પરત ચુકવો નહીં.

૧૯. ધર્મ, અર્થ અને કામ એ ત્રણ યર્ગ સાધવા. મૃદસ્થા-વસ્થામાં જે સમય ધર્મ સાધનનો હોય તે વખત ધર્મ સાધવો. પૈસા ઉપાર્જન કરવાને સમયે તે કામ કરવું. ભોગ-ઉપભોગ ભોગવવાને સમયે તેમાં તત્પર રહેવું. ધર્મ-સાધન કરવાને સમયે દ્રવ્ય ઉપાર્જન કરવાનું મૂજે તો ધર્મથી ચુકાય છે. સર્વ વસ્તુની પ્રાપ્તિ ધર્મથી જ થાય છે. ધર્મ જૂન્યા તો યજ્ઞેત્રગ્રાહ્યમાંથી ગયા સમજવા. માટે દિવસમાં ત્રણે યર્ગ સાધવાનો વખત વાંધી રાખવો; જેથી દ્રવ્ય પેદા કરવામાં તેજ સંસારોચિત કાર્ય કરવામાં વિવ્ર ન આવે, જગત્માં નિંદા ન થાય અને ધર્મ-સાધન રુઢી રીતે થાય. એમ વર્ણવું.

મુનિરાજ મહારાજનું દાન દેવારૂપ અતિથ્ય વિનય પૂર્વક કરવું; દુઃસ્ત્રી જનને અનુકંપા-દાન દેવું; મુનીની સેવા ભક્તિ કરવામાં કુશલ રહેવું. અને અહંકાર રહિતપણે દાન દેવું.

જિન-મતને વિપેક્ષમાનપૂર્વક રાગ ધરવો. સ્વોદો દટ-કદાગ્રહ કરવો નહીં.

ગુણી-જનનો પક્ષ કરવો. તેમની સાથે સૌજન્યતા અને દાક્ષિણતા ચાપરવી. જે જે મુકાર્ય કરવાનાં હોય તે વાનરની પેઠે ચપલતાથી નહીં, પણ સ્થિરતાથી કરવા. નિરંતર મિય ભાષિત થવું. કોઈને દુઃખ લાગે તેવું બોલવું નહીં. પોતાના તેમજ પારકાના આત્માને ઉપકાર કરવાની શુદ્ધિ રાખવી; ગુણી પુરુષનો અનુજાણ વર્તવું.

જે દેશમાં જવાની શાસ્ત્રકાર આજ્ઞા ન આપતાં હોય અથવા રાજાની યજ્ઞા હોય તે દેશમાં ઉદ્ધતા-ઈ કરી જવું નહીં; તેમજ જે કાળે જે કાર્ય કરવાની આજ્ઞા ન હોય તે કાળે તે કાર્ય કરવું નહીં. જેમ કે ઉષ્ણકાળમાં સ્વેતી કરે-તો થાય નહીં. ચોમાસામાં શીત પદાર્થ સ્વાવાથી પચે નહીં; અને સમુદ્ર-પયર્ટન કરવાથી નુકશાન થાય. યવન-મુલકમાં જવાથી અમલ્યવસ્તુ જવરાઈથી સ્વદાવે અને જવરાઈથી ધર્મ ભ્રષ્ટ કરે તેવા દેશમાં જવું નહીં. વઢી પોતાનું વંલ તપાસી કામ કરવું. કારણકે શક્તિ ઉપરાંત કાર્ય કરવાથી ધનની તેમજ તનની હાની

२४. वृत्तने विषे स्थिर चित्तवाळा अने ज्ञाने करी सा-
वधान एवा पुरुषनी पुजा करवी. आत्महितार्थ तेमनी
पासेथी ज्ञान संपादन करवुं. अने तेमनी प्रवृत्ति
प्रमाणे वर्तवुं.
२५. पोषण करवा योग्य स्वकुटुंबनुं आधार, वस्त्रा-
दिकथी पोषण करवुं.
२६. दरेक कार्यारंभ कर्षा पहेलां शुभ अशुभ परिणा-
म दीर्घ द्रष्टिथी विचारवुं. अने पछी कार्या-
रंभ करवो.
२७. विशेषज्ञ एटले सामान्य अने विशेषने ओळखतां
शीखवुं वा एना जाणकार.
२८. लोक बल्लभ एटले सर्व लोकने बल्लभ लागे तेवुं
काम करवुं. कोइने दुभववुं नहीं. अनीतिथी तेमज
धर्म विरुद्ध आचरणथी लोकमां बहाला यवानी
इच्छा राखवी नहीं.
२९. लज्जावान थवुं. निर्लजकार्य करवुं नहीं.
३०. विनयवंत थवुं, देव, गुरु, सुभावक, कुटुंबी, म-
हेताजी, कळा शीखवनार तथा राजा प्रधानादि
शेठ, शाहुकार जे जे कोइ गुणे करी, कोइ धने
करी, कोइ पदवीए करी, कोइ वये करी अधिक
होय ते सर्वेनो यथोचित विनय करवो.
३१. दुःखी मनुष्य उपर दया करवामां कुशल रहेवुं.
जेम वने तेम हिसानुं काम करवुं नहीं.
३२. सौम्य द्रष्टि राखवी. कोइ वखत कपायवाळी प्र-
वृत्ति धारण करवी नहीं के जेथी अन्यने आपणी

ઉપર દ્વેષ જાગે:

૩૩. છ વેરીને જીતવા. (૧) કામ એટલે સ્ત્રી સેવા. પરસ્ત્રીનો સર્વથા ત્યાગ કરવો. પોતાની સ્ત્રીનું પણ જેમ રોગાર્ત પુરુષને ઔષધ સ્વાવાની જરૂર પડે તેમ રુતુ સ્નાનને અવસરે કેવળ ચિત્તની ઉપાધી ટાલવા નિમિત્ત સેવન કરે; भावना તો છોડવાની જ રાખવી. શ્વાનની પેટે નિરંતર અથવા એક રાત્રિમાં ઘણી ઘસત સ્ત્રીસંગ કરવો એ ઉત્તમ પુરુષોનું લક્ષણ નથી. નિત્ય સેવવા કરવાથી પોતાનું તથા સ્ત્રીનું શરીર નિર્બળ થતું જાય છે વળી એવી કુટેવને લીધે સ્ત્રીના વિરહ સમયે પરસ્ત્રી સેવવાની બુદ્ધિ થઈ આવે છે; પ્રાચ્યે દુનિઆમાં લઘુતા પ્રાપ્ત થાય છે, કોઈ વિશ્વાસ કરતું નથી, રાજા જાણે તો દંડ કરે છે અને આવતા ભવમાં નર્કના દુઃખ ભોગવવા પડે છે. માટે જેમ વને તેમ કામને વશ કરવો. (૨) ક્રોધ, કોઈના ઉપર ક્રોધ કરવો નહીં. સર્વ પ્રાણી ઉપર સમભાવ ધારણ કરવો. એક ક્રોધ પૂર્વ સુધી સંયમ પાલી ઉપાર્જન કરેલું ફલ ક્રોધ કરવાથી ક્ષણવારમાં નષ્ટ થઈ જાય છે અને કૂગતિનાં ખાજન થતું પડે છે. હલાહલ વિષ સ્વાદું હોય તેથી એક વસતજ મરણ ધામ છે પણ ક્રોધ રૂપી હલાહલને વંશ થયેલા પ્રાણીનું અનંતીવાર મૃત્યુ થાય છે. માટે નિરંતર ક્ષમા ગુણ ધારણ કરતાં શીખવું. (૩) લોભ લોભી પ્રત્યુપ્યનું ચિત્ત સદાકાલે ફિકરમાં ખમ્પાં કરે છે. તેને કોઈ પણ પ્ર-

કરે સંતોષ ઉત્પન્ન થતો નથી. વઝી લોભને વશ
 થવાથી માણી નહીં કરવા યોગ્ય કર્મ કરવા તત્પર
 થાયછે; તેથી આ દુનોઆમાં ફેલના થાય છે અને
 પરભવમાં પણ દુઃખ મોગવવાં પડે છે માટે જે બ-
 વસેરે જે મહે તેથી સંતોષ મુત્તિ રાખવી અને ની-
 તિયો ઉદ્યમ કરવો. પૂર્વે જેવું પૂન્ય ઉપાર્જન કર્યું
 હોય તેવું આ ભવમાં મહે છે, લોભ કરવાથી વિ-
 શ્વેષ મળતું નથી એવો વિચાર કરી સંતોષ પકડવો
 સંતોષથીજ લોભ જીતાયછે (૪) માન. માન દશા
 ધરવાથી જગતમાં લુપ્તા પ્રાપ્ત થાયછે લોક અહ-
 કારીનું ઉપનામ આપે છે, ગુરુનો અને વડીલનો
 વિનય થતો નથી; વિદ્યા, કળા આવડતી નથી
 અને મનુષ્ય ભવ પામ્યા છતાં ધર્મ સાધી શકતો
 નથી માટે માન તજી દેઈ ગંભીરતા ધારણ કરવો.
 (૫) હર્ષ કોઈપણ કાર્યમાં અત્યંત હર્ષ ધારણ કરવા
 નહીં હર્ષ કરવાથી ગર્વને પગથીયે ચડતાં વારલાગતી
 નથી. આ સંસારમાં સર્વ વસ્તુઓ ક્ષણીય છે. શરીર
 આજે મુશ્કીલે દેખાય છે અને કાલે અનેક વ્યાધી-
 થી વીંટાઈ જાય છે લક્ષ્મી ચપલ છે; આજે જે
 ઘરમાં લક્ષ્મી શોભી રહી છે તે ઘરમાં ધીજે દી-
 વશે મૂત વાસો કરી રહે છે માટે આવા અસ્થીર
 પદાર્થો પૂર્વે કૃત પૂન્યને લીધે પ્રાપ્ત થયાં હોય તો
 તેનો સદ્ વ્યયોગ કરવો પણ અત્યંત હર્ષીત થઈ ગ-
 ર્વ કરવો નહીં. (૬) મદ. મદ આઠ પ્રકારના છે.
 જ્ઞાતિ મદ, કૂલમદ, વંશમદ, રૂપમદ, રિદ્ધિમદ,

લોભમદ, તપશ્ચર્યાનોમદ, અને વિદ્યાનોમદ જાતિ
 નો મદ કરવાથી નીચ જાતિમાં મનુષ્ય ઉત્પન્ન
 થાય છે. ક્રૂરમદ કરવાથી નીચ ગોત્ર વંધાય છે
 વંછનોમદ કરવાથી આવતે ભવ નિર્વલ્લપણું પ્રાપ્ત
 થાય છે. રૂપનો મદ કરવાથી કુરૂપણું પ્રાપ્ત થાય
 છે, ધન તથા ઠકુરાઈ માણસ પરભવે દરિદ્રી થાય
 છે. જેમ જેમ મલ્લતું જાય તેમ તેમ વધારે લોભ કરે
 અને મનમાં ધારે કે હુંતો સ્વોદાનોજ નહીં, જે જે
 વ્યાપાર કરીશ તેમાં પેદાજ કરીશ એવા આજી
 વીકા મદ ધરનાર મનુષ્યને કોઈ વસ્તુત એવો ધકો
 લાગે છે કે સર્વ દિવસનું પેદા કરેલું એક દિવસમાં
 ચાલ્યું જાય છે અને નિર્ધનાવસ્થા પ્રાપ્ત થાય છે.
 માટે લોભનો મદ કરવો નહીં. તપશ્ચર્યાનો મદ
 કરવાથી તપ નિષ્ફળ થાય છે. વિદ્યાનો મદ કર
 વો નહીં. વિદ્યાનો મદ કરનાર મનુષ્ય પોતાથી
 અધીક વિદ્વાનને માન આપી શકતો નથી પણ તેની
 અચગણનાં કરે છે; અને પોતે વધારે જ્ઞાન સંપાદન
 કરી શકતો નથી. ગર્વીષ્ટ હોવાથી શંકા પડે તે
 પણ ચીજાને પૂછી શકતો નથી. એમ ધીરે ધીરે
 પોતાની વિદ્યા યુષ્ છે અને આવતા ભવમાં અ-
 જ્ઞાની થાય છે માટે વિભેકી માણસે આ આઠ મ-
 કારના મદ તજવા.

કૃતજ્ઞતા. પોતાને કોઈપણ કરેલા ઉપકારને મૂલ્યો
 નહીં. સમય આવે કરેલા ઉપકારનો વડલો વા-

૩૬. પાંચ ઈંદ્રી ને વશ કરવામાં તત્પર રહેવું. ઈંદ્રીઓ મોકલી મૂકવાથી આ લોકમાં પણ વધુ નુકાસાન થાય છે. જેમકે સ્પર્શદ્રીનું મુલ્ક ભોગવવા સારું હોય છે. જો તેને સ્પર્શદ્રીના વિષયથી માલુમ થાય છે. જો તેને સ્પર્શદ્રીના વિષયથી ભ્રમરકમળ ઉપર વેસે છે અને સૂર્યાસ્ત થયે કમળ મોંઢાઈ જાય છે. ચંદ્રદ્રીને વશ થવાથી પતંગીઆ દીવામાં પહોં જીવ ચૂંકે છે. શ્રોત્રદ્રીના વિષયથી હરણ પારથીને વશ થઈ જાય છે. સ્પર્શદ્રીને વશ થઈને છૂટી મૂકવાથી શ્રાવણ જાય છે. ત્યારે પાંચ ઈંદ્રીઓના વિષયમાં લુબ્ધ થવાથી પરભવમાં કેવાં દુઃખ ભોગવવાં પડે તેનું વર્ણન તો જ્ઞાની મહારાજ કરી શકે. માટે યથાશક્તિ વિષયનો સંકોચ કરવો. આ પ્રમાણે માર્ગાનુસારીના પાંચગુણ ગુણ જે પુરુષમાં હોય તે પુરુષ ધર્મને યોગ્ય જાણવો. આવા ગુણથી મનુષ્ય સમકીર્તિત થાય છે, શ્રાદ્ધધર્મ અને મુની ધર્મને પામે છે અને અંતે મુક્તિ મુલ્કને મેલે છે.

પ્રશ્ન-સમકીર્તિ શું છે ?

ઉત્તર-સમકીર્તિના ઘણા પ્રકાર છે. પણ અલ્પ માત્ર કહું છું. સમકીર્તિના મુખ્ય બે પ્રકાર છે. (૧) વ્યવહાર સમકીર્તિ ને (૨) નિશ્ચય સમકીર્તિ તેમાં વ્યવહાર સમકીર્તિ તે આગળ કહેલા અઘાર દૂષણ રહીત રિપભાદિ ચોવીશ તિર્થકરને શુદ્ધ દેવ તથા તરણ તારણ જહાજ રૂપ માનવા જે દેવ સંસાર ચક્રી તર્યા નથી તેવાને દેવ કહી

એ માનવા નહીં; પ્રભુએ મુનીનો જે જે માર્ગ વતાવ્યો છે
 તે માર્ગે ચાલનારને ગુરુ વુદ્ધિએ ગુરુ માનવા; સાધુ અ-
 ને શ્રાવકનો ધર્મ પ્રભુએ જે પ્રમાણે વતાવ્યો છે તે ધર્મ-
 નેજા સ્વરો માનવો. આ ત્રણ તત્ત્વ ઉપર શ્રદ્ધા રાખવી
 તે વ્યવહાર સમકીર્ત. (૨) નિશ્ચય સમકીર્ત. તે પ્રથમ
 પોતાના આત્માનું સ્વરૂપ અને પુદ્ગલનું સ્વરૂપ જાણવું.
 આત્મામાં ચેતન ગુણ છે અને પુદ્ગલમાં જડ ગુણ છે.
 તેથી આત્મામાં સર્વ પદાર્થ જાણવાની શક્તિ છે પણ
 કર્મે કરીને આત્મા અવરાયો છે તેથી હાલ સંપૂર્ણ
 ભાવ જાણી શકતો નથી. એવો નિરધાર થવાથી જે
 જે વાસ્તવ પદાર્થો છે તેના ઉપરથી મોહનો નાશ કરે છે
 ફક્ત આત્મ ગુણમાં આનંદ માને છે. સંસારી આનંદ
 છે તે સર્વે અસ્થીર આનંદ છે અને તેને સ્વરો આનંદ
 માનવાથી કર્મવંધ થાય છે ને દુર્ગતિમાં તેના દુઃખ
 ભોગવવાં પડે છે. આત્માનું જ્ઞાન જેમ જેમ નિર્મલ થતું
 જાય છે તેમ તેમ સંસારીક કાર્યમાં મગ્નતા પડતી જાય
 છે. કર્મના યોગે જે સુખ દુઃખ પ્રાપ્ત થાય છે તેને ક-
 ર્મના ફલ જાણીને રાગ દ્વેષ કરતા નથી. પુદ્ગલને
 સંયોગે કર્મ વાંધ્યા છે તે ભોગવાય છે એમ વિચારે
 છે આ પ્રમાણે ચિત્તની મુંદરતા થાય છે પરંતુ વિશેષ
 વિશુદ્ધિ નથી થઈ તેથી સંસારને છોડી શકતો નથી.
 શ્રાવકના વ્રત પણ લઈ શકતો નથી પણ લેવાની ભા-
 વના રાત દીવપ વની રહેલી છે. અનંતાનું વંધીકપા-
 યની ચોકડી તથા સમકીર્ત મોહની, મીશ્ર મોહની
 અને મિથ્યાત્વ મોહની એ સાત પ્રકૃતિ સય થઈ છે.

एवा जीवने जे समकीतनी माप्ती थाय-ते निश्चय
समकित कहीए.

प्रश्न-निश्चे समकित दृष्टिने व्यवहार समकित होय के नहीं?
उत्तर-घणुं करीने होय.

प्रश्न-व्यवहार समकितवाळाने निश्चय समकित होय के नहीं?
उत्तर-होय पण खरुं अने न पण होय.

प्रश्न-एकला व्यवहार समकितथी भुं लाभ थाय ?

उत्तर-व्यवहार समकित निश्चय समकितनुं कारण छे. देव-
गुरुनी श्रद्धा थइ एटले गुरु महाराजनी सेवा करे.
गुरु महाराज धर्म संभळावे एटले पोताना आत्मानुं
तथा मुद्गळनुं स्वरूप जाणे एम करतां करतां अनुक्रमे
निश्चय समकित थाय.

प्रश्न-देवनी भक्ति शी रीते करे ?

उत्तर-देव हाल विचरता नथी परंतु तेमनी मुर्ति छे ते आ-
पणने आधारभूत छे तेथी पापापनी, घातुनी, रत्न-
नी, काष्टनी, दांतनी जेवी पोतानी शक्ति होय तेवी
भगवंतना आकारवाली मुर्ति करावे. यथाशक्ति सुंदर
चैत्य बंधीवे अने आचार्य महाराज पासे ते प्रतिमानी
प्रतिष्ठा करावीने तेनी भक्ति करे. अथवा पूर्व पुरुषो
ए एवा जिनबिंब पधरावेला होय छे तेमनी अष्ट द्रव्ये
करीने पूजा करे तथा तेमनी समिपे भले प्रकारे गु-
णग्राम करे.

प्रश्न-प्रतिमाने पूजवाधी भुं लाभ थाय ? प्रतिमा कोंइ भग-
वान नथी तो तेने केवा भावथी पूजवी ?

उत्तर-भगवंत धर्म प्रकाशी गया छे तेने आधारे धर्मनुं स्व-

રૂપ-આત્માનું સ્વરૂપ જાણ્યું તથા તેઓ ઉપગારી પુરુષ છે. તે ઉપગારી પુરુષ તો નિર્વાણ પામ્યા છે ત્યારે પ્રતિમાજીમાં તેમના નામનો આરોપ કરીને ભક્તિ કરવી. જેમ આપણા વહીલની અથવા માન્ય પુરુષની છવી દોય છે અને તેના કોઈ ગુણગ્રામ કરે છે તો સુશી થઈને છીએ અને તેની કોઈ લખતા કરે છે તો આપણે દિલગિર થઈને છીએ. વહી હાલમાં રાજ્ય કર્તા મહારાણી વિવદોરીઆની તથા વીજા ગવર્નર જનરલ, ગવર્નર પ્રતિષ્ઠિત અધિકારીઓની છવી તથા વાવલાઓ સ્થાનકે સ્થાનકે વેસાડેલાં દૃષ્ટીએ પડે છે અને તેમ કુરેલું જોડેને તે અધિકારી તથા તેના ઉપર પ્રીતિભાવ ધરાવનારા લોકો રાજી પાય છે અને તે અધિકારી પોતાને માન મળ્યું સમજે છે તેમ આપણે પણ ભગવંતની મુક્તિ વેસાડવાથી તેમને માન આપીએ છીએ. તેમને માન આપવાનું મન થયું તે શુભ અથ્થ વસાવનું લક્ષણ છે અને તેથી જીવ મોટું પુન્ય ઉપાર્જન કરે છે. જેઓ જૈન નામ ધરાવીને હુંદીઆ કહેવાય છે તેઓ પ્રતિમાને પૂજતા નથી તે તેમની અજ્ઞાનતા છે. તેઓ જૈનશાસ્ત્રને માનવાનું વાદે છે અને તેજ શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે તેમ કરતા નથી. આ વાવતના દાસલા શ્રી પ્રતિમાશતક ગ્રંથમાં ઉપાધ્યાય જીય શવિજયજીએ ઘણા આપેલા છે તથા સમકિત સલ્યોદ્ધાર નામે ગ્રંથ જપાયેલ છે તેમાં પણ ઘણા દાસલાઓ છે તેથી અહીં વિસ્તારથી લખતો નથી. ભગવંત વિચરતા હતા તે વસતની પ્રતિષ્ઠિત ક-

તો આધુનીક નીકળેલો છે ત્યારે જો પ્રતિમા પૂજવાનું
 અયોગ્ય હોય તો ભગવંત છતાં કેમ બને. ત્યારપછી
 પણ ઘણા આચાર્યો થયા છે જેમના ઉપદેશથી ઘણા
 શ્રાવકો પ્રતિમાજી કરાવ્યા તથા અનેક શ્કારે પૂજા
 કરી. ગૃહસ્થાવાસમાં રહેલા શ્રાવક ભાઈઓને ભગવંત
 ના ગુણગ્રામ કરવા સારુ અનુકુલતા ભરેલી જગ્યા
 જોઈએ તે દેરાસરજી છે અને તેની અંદર ભગવંતના
 ગુણનું સ્મરણ થવા સારુ જિનર્થિવની સ્થાપના કરેલી
 છે. તેમની આકૃતિ એવી સૌમ્ય છે કે તેને જોવાથી
 ભગવંતના ગુણ સાંભરે છે. પોતાના વહીલની અથવા
 માનનીય પુરુષની છબી અથવા તેની કોઈ વસ્તુ પઢી
 હોય છે તો તેને જોઈને તે પુરુષ અને તેના ગુણો સ્મર
 ãમાં આવેછે તેમ ભગવંતની મૂર્તિ જોઈને પણ ધ્યાન છે.
 પ્રતિમાજીનું મુખ જોઈને વિચારે છે કે આ મુખ કેવું છે
 જે મુલે કોઈના અવર્ણવાદ, મૃપાવાદ કે દિસાકારી
 વચન ઘોલાયેલા નથી. તેમાં રહેલી જીવ્હાવડે રસેંદ્રી-
 ના વિપયોનું સેવન કરેલું નથી પણ આ મુખવડે ધર્મો-
 પદેશ દેઈને અનેક મન્ય પ્રાણીઓને સંસાર સમુદ્રમાંથી
 તાર્યા છે માટે આ મુખને ધન્ય છે. આ નાસીકા વડે
 સુરખી ગંધ દુરખી ગંધ રૂપ ધાર્ણેંદ્રીના વિપયોનું સેવન
 કર્યું નથી. આ ચક્ષુ દેંદ્રી વડે પાંચવર્ણ રૂપ વિપયોને
 સેવ્યા નથી, કોઈ સ્ત્રીની ઉપરં કામ વિકારની નજરે
 જોયું નથી તેમ કોઈની સામે દ્વેષની નજરે પણ જોયું
 નથી માત્ર વસ્તુ સ્વભાવ અને કર્મની વિચિત્રતા વિ-
 ચારીને સમભાવે રહેલા છે તેથી એવા નેત્રને ધન્ય સ-

આકર્ષે કરીને વિચિત્ર પ્રકારના રાગરાગણી સાંભળ-
 વા રૂપ તેના વિષયનું સેવન કરેલું નથી પરંતુ પ્રીય
 અપ્રીય જિવા શબ્દો કાને પહોંચ્યા તેવા સમભાવે સાં-
 ભળ્યા છે. આ શરીરવડે કોઈ જીવનો હિંસા કે અદ-
 ન્ત ગ્રહણ વિગેરે કર્યું નથી. માત્ર જીવ રક્ષા કરી છે
 અને કોઈ જીવ દુઃખ પામે નહીં તેમ ચર્ચ્યા છે, ગ્રામા
 તુગ્રામ વિહાર કરી ભવ્ય જીવોને સંસારના દુઃસ્વમાંથી
 ઉંધાર્યા છે. અને પોતે કર્મોનો ક્ષય કરી કેવળ જ્ઞાન
 કેવળ દર્શન પ્રગટ કર્યું છે માટે આ પ્રમુને ધન્ય છે.
 એઓ પરમ ઋપગારી છે તેથી તેમની જેટલી ભક્તિ ક-
 રી શકું તેટલી કરવા યોગ્ય છે. આવી સુંદર ભાવના
 ભગવંતની મુદ્રા દેખવાથી उत्पन्न થાય છે. ઉત્તમ પ્રા-
 ãणीઓ એવા પ્રમુની જલ, ચંદન, કેશર, ચરાસ, પુષ્પ
 ધુપ, દીપ, ફલ નૈવેદ વડે પૂજા કરે છે તથા આમૂષ
 ણો ચઢાવે છે. એ પ્રમાણે પૂજા કરવામાં યથા શક્તિ
 દ્રવ્યનો વ્યય કરતા ચિંતવે છે કે હું જે દ્રવ્ય પેદા ક-
 રું છું તે પેદા કરતાં અનેક પ્રકારના પાપ લાગે છે.
 વળી તે ધન સંસારી કાર્યમાં વાપરું છું તેથી પણ ઉલ-
 ટી પાપની વૃદ્ધિ કરું છું મારે એ ધનમાંથી મારા પ્રમાણ
 પહોંચે તેટલું ધન જો હું પ્રમુભક્તિમાં વાપરું તો તેનાથી
 પાપ વંધાતું અટકે અને પુન્યવંધ થાય. વળી એ ધન
 પ્રાપ્તિ મારું નથી. મારી સાથે આવવાનું નથી. મારો ને
 એનો સ્વભાવ ભીન્ન છે હું સેવન તું એ જઢઢે. માટે મારે
 એના ઉપરથી મુર્ખા ઉતારવી તે યોગ્ય છે. વળી વિચારે
 કે હું પ્રમુની ભક્તિ કરીશ તો તે જોઈને વીના જીવો તેની

અનુપોદના કરશે. વળી કેટલા એક માન્યતાઓ જી-
 વો ભક્તિ કરવાને તત્પર થશે તો તેનો કારણો કહે
 થઈશ. એટલે પ્રભુ ભક્તિ કરતાં અનેક પ્રકારના લાભ
 થશે. ઉત્તમ જીવો પ્રથમ દ્રવ્ય પૂજા કરીને પછી ભાવ
 પૂજા કરે છે એટલે તે અવસરે ભગવંતના ગુણ વિસ્તારે
 છે અને પ્રભુના ગુણને વિચારીને તેનું પોતાના આત્મા
 સાથે મીલન કરે છે કે અહો ! પ્રભુ અરાગી ને હું
 રાગી, પ્રભુ અદ્રેષીને હું દ્રેષી, પ્રભુ અક્રોધી ને હું ક્રોધી,
 પ્રભુ અમાનીને હું માની, પ્રભુ અમાયી ને હું માયી,
 પ્રભુ અલોભીને હું લોભી, પ્રભુ અકામી ને હું કામી,
 પ્રભુ નિર્વિષયી ને હું વિષયી, પ્રભુ આત્માનંદીને હું સંસારા
 નંદી, પ્રભુ અર્તાદ્રીય સૃષ્ટના ભોગીને હું પુદ્ગલનો ભો-
 ગી, પ્રભુ સ્વસ્વભાવીને હું વિભાવી, પ્રભુ અનર ને હું
 સનર. પ્રભુ અક્ષયને હું ક્ષય સ્વભાવવાળો, પ્રભુ અશ-
 રીરીને હું શરીરવાળો પ્રભુ અનિદકને હું નિદક, પ્રભુ
 અચલને હું સચલ, પ્રભુ અમરને હું મરણ સહીત, પ્રભુ
 નિદ્રારહીતને હું નિદ્રા સહીત, પ્રભુ નિર્મોહીને હું સમોહી
 પ્રભુ હાસ્ય રહીતને હું હાસ્ય યુક્ત, પ્રભુ રતીષ રહીતને
 હું રતીષ સહીત, પ્રભુ અરતી રહીતને હું અરતી સહીત
 પ્રભુ શોક રહીતને હું શોક સહીત, પ્રભુ ભય રહીતને
 હું ભય સહીત, પ્રભુ દુઃખ રહીતને હું દુઃખ યુક્ત,
 પ્રભુ નિર્વેદીને હું સર્વેદી, પ્રભુ અવલેશીને હું સર્વલેશી
 પ્રભુ હિંસાં રહીતને હું હિંસાનો કરવાવાળો, પ્રભુ વ-
 ચને રહીતને હું મૃપાવાદી, પ્રભુ ઇચ્છા રહીતને હું અનેક
 પ્રકારની ઇચ્છાવાળો, પ્રભુ અપ્રમાદીને હું સદપ્રમાદ.

પ્રમુ આશા રહીતને હું આશાનો ભરેલો, પ્રમુ સર્વ જી-
 વને સુખના દાતાને હું અનેક જીવોને દુઃખનો દેનાર
 પ્રમુ અવંચકને હું સવંચક વીજાઓને ઠંગનારો, પ્રમુ
 સર્વના વિશ્વાસ પાત્રને હું અવિશ્વાસનું પાત્ર, પ્રમુ આ-
 શ્રવ રહીતને હું આશ્રયનો ભરેલો, પ્રમુ નિઃપાપને હું
 સપાપ, પ્રમુ પરમાત્મ પદને પામેલાને હું વહીરાત્માપણે
 વર્તતો, પ્રમુ કર્મ રહીતને હું કર્મ સહીત. આ પ્રમાણે
 ભગવંત અનેક પ્રકારના ગુણે કરીને સંયુક્ત છે અને
 હું સર્વ પ્રકારના દુર્ગુણો ભરેલો છું તેથી આ સંસારમાં
 પરિભ્રમણ કરું છું. આજે ભાગ્યના હૃદયથી આ પ્રમુ-
 ની મૂર્તિ મેં જોઈ અને તેના આલંબનવડે મને પ્રમુના
 ગુણનું સ્મરણ થયું તથા મારા અવગુણ સમજવામાં આ-
 વ્યા તો હવે હું મારા અવગુણ ટાલવાનો હથમ કરું
 પ્રમુ જે રસ્તે ચાલ્યા તે રસ્તે હું ચાલું અને પ્રમુ જેમ
 ચંદ્ર્યા તેમ હું વર્તું. આ પ્રમાણેની ભાવના ભાવતાં—
 ભાવં પૂજા કરતાં પ્રાણી પોતાના કર્મોનો ક્ષય કરે છે.
 શુદ્ધ સમક્રીતને પ્રાપ્ત કરે છે અને ચાવત મોક્ષ સુખને
 પળ પામે છે માટે જિન પ્રતિપ્રાણી પૂજા કરવાથી ઉપર
 પ્રમાણે લાભ જાણીને સર્વ ભવ્ય જીવોએ યથાશક્તિ
 જિનેશ્વરની ભક્તિ કરવી.

જ્ઞ-સામાન્ય પ્રકારે જિન ભક્તિની રીત તથા લાભ તમે જ-
 નાવી પરંતુ અનુક્રમે દરરોજ કેવી રીતે ભક્તિ કરવી તે કહો.
 ત્તર-દિવસમાં ત્રણ વાર જિન મંદીરે જવું. તેમાં માતઃકાળે
 વાસ ક્ષેપત્રે પૂજા કરવી. મધ્યાન્હે જલ ચંદનાદિક
 અગ્ર દ્રવ્યથી સત્તર પ્રકારે અથવા જેટલી શક્તિ હોય

તે પ્રમાણે વિશેષ દ્રવ્યથી પૂજા કરવી, અને સંધ્યાએ ધુપ પૂજા તથા દીપ પૂજા કરવી. આ પ્રમાણે ત્રણ કાલ જિન પૂજા કરવી. તેમાં મધ્યાનની પૂજા પ્રભુને અંગે ફરસીને કરવાની છે તેથી ન્હાવું જોઈએ. ન્હાઈને શુદ્ધ થયા શિવાય પ્રભુનો સ્પર્શ કરવો ઘટીત નથી. આપણું શરીર મલીન હોય છે તે ન્હાવાથી શુદ્ધ થાય છે માટે નિર્જીવ જગ્યા જોઈને શરીરની શુદ્ધિ થઈ શકે તેટલા જલવડે ન્હાવું. વધારે પાણી ઢોલવું નહીં. વધારે પાણી ઢોલવાથી અસંખ્ય અપકાય જીવોની વિનાકારણે વિરાધના થાય છે. ન્હાવા પછી શુદ્ધ વસ્ત્રવડે શરીર સાફ કરવું-લોવું પછી સુંદર, શોભીતા સંસારીક કાર્યમાં નહીં વાપરેલા અને ધોયેલા વસ્ત્ર ધારણ કરવા. વગર ધોયેલા વસ્ત્ર પહેરીને પૂજા કરવાથી નીચીનું પ્રાયશ્ચિત્ત કહેલું છે. પછી પોતાની શક્તિના પ્રમાણમાં યોગ્ય આભરણો ધારણ કરવા. અને જિનપૂજાને માટે જલ ચંદન પુષ્પાદિક શુદ્ધ શુદ્ધ દ્રવ્યો લઈને જિનમંદીરે જવું. જિનમંદીરના પ્રથમ દ્વારમાં પેસતાં 'નિસીહો' કહેવી. ત્યારથી સંસારી વ્યાપારનો નિષેધ કર્યાનું સમજવું એટલે દેરાસરની અંદર વ્યાપાર રોજમાર સંવંધી વાતચીત્ત પણ કરવી નહીં. ફક્ત જિનમંદીર સંવંધી કાર્યમાં જ ચિત્ત પરોવવું. દેરાસરમાં કાંઈ કામ ચાલતું હોય તો તેનો તપાસ કરવો, કાંઈ આશાતના થયેલી હોય તો તે ટાલવી અને દેરાસરના નોકર ચાકરના કામકાજ તરફ નજર કરવી. પછી જ્યારે ભગવંતની મુત્તિ દૃષ્ટીએ પડે, ત્યારે વે

હાથ જોડી નમસ્કાર કરવો અને રંગ મંદપમાં પેસતાં
 ધોજીવાર 'નિસીદી' કહેવી. અહીંથી જિનમંદીર સંવં-
 ધી વ્યાપારનો પળ ત્યાગ કર્યાનું સમજવું અને જિન-
 પૂજા સંવંધી કાર્યમાં પ્રવર્તવું. પ્રથમ પોતાના હાથ ધો-
 इने સુવર્ણના, રૂપાના, અન્ય ધાતુના અથવા મૃતિકાના
 પોતાની શક્તિ અનુસારે જેવા કલશ હોય તેવા કલશ-
 માં નિર્મલ જલ ભરવું. પ્રભુના શરિર ઉપરથી આભરણા-
 દિ ઉતારવા તે અવસરે ચિંતવવું કે ભગવંતે આ પ્રમાણે
 આભૂષણો ઉતારીને સંયમ ગ્રહણ કર્યું હતું. પછી મોર
 પીંછી વડે પ્રભુના શરીરની પ્રમાર્જના દષ્ટિ પૂર્વક કરવી.
 કીડો વિગેરે જંતુઓના પ્રચાર થયો હોય તો તે દૂર
 કરીને કલશ વડે અભિષેક કરવો. પછી વસના પો-
 તાંવડે કેશર ઉતારવું. તેનાથી ન નીકળી શકે તેવું કે-
 શરવાળાં કુંચીવડે દૂર કરવું. પછી પંચામૃતનો અભિ-
 પેક કરીને મુકમાલ, સુંદર અને ધોયેલા કજવલ વસ્ત્ર
 વડે પ્રભુને શરીર જલ રહીત કરવું. પછી કુસુમ ચંદન
 કેશર વરાસાદિવડે નવ અંગે પૂજા કરવી અને જિવંજંતુ
 રહીત, સહ્યા વિનાના, મૂમિને નહીં ફરસેલા, અશુ-
 ચિના સંસર્ગ વિનાના, સુગંધીવાળા મોગરાં વિગેરેના
 પુષ્પો ચઢાવવા પછી મુગટ કુંડલાદિ આભરણો પહે-
 રાવવા. ત્યારપછી અગર, સેલારસ વિગેરે સુગંધી વ-
 સ્તુઓથી વનાવેલો દશાંગ ધુપ કરવો. ફાનસમાં દી-
 પક રાત્રીને દીપ પૂજા કરવો. ભગવંતના શરીર ઉપર
 સોના રૂપાનો વરગ યથાશક્તિ ચઢાવવો અને આંગો
 રચવી અથવા રચાવંવી. પછી ભગવંતના સમિપ ભાગે

ઢાવવાની તથા કાચી કઢીઓ ચઢાવવાની રીત મા-
 चीन जणाती नथी. पण आधुनीक ठे. एयी रीत पं-
 डवाथी केटलीक वखत गुंधेला पुष्प मळतां नथी त्या
 विधि पूर्वक पूजा करनार रसीक पुरुषने पण शीवेल
 चढावया पडे ठे ते अपवाद समजीने चढावे ठे. का-
 रण जे जो ते न चढावे तो समुळगो फूलनो हार चढी
 शके नहीं. माटे जांग वने त्यां सुधी गुंधेला पुष्प च
 ढावया एज श्रेय ठे. मज्जु भक्ति विधि पूर्वक करत
 कदापि अल्प हिंसा थाय ते उपर आवश्यकमां कृपा
 द्रष्टांत आप्युं ठे. कूवो सोदतां कष्ट पडे पण पछी सद
 पाणीनुं सुख थाय तेम मज्जु पूजामां अल्प हिंसा था
 पण माये मुक्ति सुखनी भासि थाय माटे श्रावकने अ
 प्रकारी पूजा करवानुं माहा निपिथमां पण कहुं ठे
 मश्र-नैवेद रांधेलुं धरुं कया शास्त्रमां कहुं ठे.

उत्तर-श्राध विधिमां. वळी श्राध विधिमां निपिथ चुप
 प्रमुखना दाखला आप्या ठे. आचारोपदेश, अष्ट
 कारी पूजानो रास तथा सकळचंद उपाध्याय, ममु
 विरचीत पूजाभोमां पण कहुं छे. तं शास्त्रो जोवा
 विस्तार सहीत मालम पडशे. सामान्य प्रकारे नैवे
 चढाववानुं तो माहा निपिथ, पंचाशकजी, मयच
 सारोद्धार, योगशास्त्र वगैरे घणा शास्त्रामां कहुं ठे,
 मश्र-दिपक पूजा कया शास्त्रमां कही ठे.

उत्तर-महा निपिथ सूत्रमां अष्ट प्रकारी पूजानो अधिक
 चाल्यो त्यां कही छे. मज्जुना जन्म वखत दिग्-कु

હે. આવશ્યક સૂત્રમાં પણ કશું છે.

મશ્ત-ગુરુ ભક્તિ શી રીતે કરવો.

ઉત્તર-ગુરુને દેવતાં જે હાથ જોડી નમસ્કાર કરવા. ગુરુ કંઈ કામમાં ન હોય તો સ્વમાસના દૈવાંદવા. દ્રષ્ટ-કાર પૂઠી અશ્નુઠિયાં અભ્યંતરથી સ્વમાવવા. ગુરુ ઉભા હોય તો ઉભા રહેવું. ગુરુના વચનની અવગણના કરવી નહીં. વસ્ત્ર, પાત્ર, ઔપચ. પાટ, પાટલા, રહેવા-ને પ્રકાશ વિગેરે જે કાંઈ જોડે તે ઠાઠ કરવું. આપણો પાસે ન હોય તો જેની પાસે હોય તેની પાસે ગુરુને તેડી જઈ અપાવવું. કોઈ પ્રકારે તેમનું વચન લોપવું નહીં. ગુરુ માહા ઉપકારી છે. ઉપકારીના ઉપકારનો પ્રદાનો કોઈ દીવમ પ્રલવાનો નથી માટે યથાશક્તિ ગુરુ ભક્તિ કરવી. તન, મન અને ધન અર્પણ કરવું. કદાપિ ગુરુ મહારાજના કામમાં સર્વ દોલત વપરાઈ જાય તો પણવાપરવામાં જરા અંદેસો લાવવો નહીં. આવા ભાવ જેને થઈ જાય છે તેને અવશ્ય-નિશ્ચય સમકિત હોય છે. તેમાં જેટલી કસર હોય તેટલી સમકિત પણામાં કસર જાણવી. માટે દેવગુરુની ભક્તિમાં કોઈપણ રીતે કસર રાખવી નહીં. ગુરુ મહારાજ એક કોડી પણ પોતે લેતા નથી. કેટલક વસ્ત્ર અકસ્માત ધર્મ સંવંધી હરકત આવી પડી હોય અને તે કામમાં પૈસા સ્વરચવા પડે તેમ હોય, ઔપચમાં વાપરવા હોય, પુસ્તક લેવાવવા હોય વિગેરે. ધર્મના કાર્યમાં પૈસાની આવશ્યકતા હોય ત્યારે ગુરુ મહારાજ વાપરવાનો ઉપદેશ કરે છે તે વસ્ત્ર મન જરા

પણ પાછું ફેરવવું નહીં. પણ પ્રસન્ન થઈ દ્રવ્યનો સુ-
પયોગ કરવો.

મશ્ન-ગુરુ લોભી હોય તો કેમ કરવું.

ઉત્તર-ગુરુ મહારાજ લોભી હોય નહીં. જે પોતાના શરીરના,
શિષ્યની અથવા શ્રાવકની આશા રાખતા નથી તે
ધનની આશા કેમ રાખે. માટે-તેઓના લોભી હોવા-
પણની શંકા કરવીજ નહીં. તેઓ ફક્ત શરીરના ર-
ક્ષણને માટે પ્રમાણો પેન વસ્ત્રનું ગ્રહણ કરે છે અને આ
શરીરવડે જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રનું આરાધન કરી શકાય
છે તેથી તેને શુદ્ધમાન આહાર આપે છે. ઇંદ્રીઓની
પુષ્ટિને અર્થે તો આહાર પણ લેતા નથી. તેમાં પણ જે
આહાર ગ્રહસ્થે પોતાને અર્થે કરેલો હોય છે. તેજ લેય
છે. તેમાંથી પણ તેને ફરીને કરવો ન પડે. તેટલોજ
ગ્રહણ કરે છે. ફરીને કરવો પડશે એમ લાગે તો બીલ-
કુલ લેતા નથી. આહારના સંબંધમાં એવા નિરીચ્છા
વાન હોય છે તો પછી બીજો લોભ તો કેમ !
તેઓને એક કોડી સરસી પણ પાસે રાખવી નહીં અને
જેઓ રાખે છે તેઓને શાસ્ત્રમાં ગુરુ બુદ્ધિએ માનવા
કહ્યા નથી. જિનાણા વિરુદ્ધ એવા વેશ ધારી દ્રવ્ય
લીંગી પાસથ્યાદિક દ્રવ્યના રાખનારને જે ગુરુ બુદ્ધિએ
માને તેને મિથ્યાત્વ લાગે છે.

મશ્ન-કોઈક એમ કહે છે કે જ્ઞાને કરીનેજ ધર્મ થાય છે. ક્રિયા
એતો કર્મ છે તેથી ક્રિયા કરતાં ધર્મ ન હોય. માટે કદી
ક્રિયા રુચી ન હોય તો પણ જ્ઞાન મળેલ હોય તો તેને
ગુરુ માનવામાં શું અડચણ છે ?

ઉત્તર-શાસ્ત્રમાં સમકિતે કરીને સહિત હોય તેનેજ જ્ઞાન કહે
 છે. અને જેને સમકિત હોય તે તો ભગવંતની આજ્ઞાના
 આરાધક હોય. જેઓ આજ્ઞાના આરાધક હોય તેઓ
 ક્રિયાથી વિમુક્ત હોય નહીં. કારણ કે જ્ઞાને કરીને
 પોતાના આત્માનું સ્વરૂપ તથા પુદ્ગલનું સ્વરૂપ જાણ્યું
 છે તેથી તે જાણે છે કે અહો ! આ પુદ્ગલ તો જટ
 પદાર્થ છે. પુદ્ગલને વશે કરીને વિપરીત બુદ્ધિ થઈ
 તેથી પરવસ્તુને ધનધાન્યાદિક તથા સ્ત્રી કુટુંબાદિક
 તેને આ જીવે પાતાના કરીને માન્યા અને તેથી કર્મ
 વંશ કરીને ચારે ગતિમાં રોળાયો, અનેક પ્રકારના
 દુઃખ ભોગવ્યા આ ભવમાં ભાગ્યના ક્રોધથી શ્રી
 જિનરાંજનો માર્ગ પ્રાપ્ત થયો અને કર્મે ચોરર આપ્યું
 તેથી મને સંજમની પ્રાપ્તિ થઈ છે તો હવે ચારે આત્મ
 તત્ત્વમાં રમણ કરવુંજ પડે છે. અનાદિ કાલનો જીવને
 પરમાવમાં રમવાનો અભ્યાસ છે તેથી મારી દશા વા-
 રંવાર પુદ્ગલ ભાવની થાય છે તે પલટાવા માટે અ-
 શુભ ક્રિયા ઠોડીને શુભ ક્રિયામાં પ્રવર્તવું યોગ્ય છે.
 આ પ્રમાણેની ભાવનાથી સંધમની ક્રિયા કરે છે અને
 તે ક્રિયા, કર્મ નિર્જરાની હેતુ ભૂત થાય છે. વળી યો-
 ગાદિકની જે શુભ પ્રવૃત્તિ થાય છે તેથી શુભ કર્મ વં-
 ધાય છે પરંતુ તે કર્મ મુક્તિ પ્રાપ્ત કરવામાં મહાયકારી
 થાય છે. વિઘ્નકારી થતા નથી. એવા શુભ કર્મના
 યોગથી આર્ય ક્ષેત્રમાં જન્મ, પાંચ ઇંદ્રીઓ સંપૂર્ણ, ધ-
 ર્માદિ કુલ, સ્વજનાદિક ધર્મ કાર્યમાં અનુકુલ, ત્રિરો-
 ની શરીર, દેવગુરુની જોગવાઈ, વિગેરે સાધનોની પ્રાપ્તિ

જદ છતાં બુદ્ધિને કેમ આવરે છે? વળી કેફ ઉતરે છે ત્યારે પાછો બુદ્ધિ ઠેકાણે આવેછે તેમ કર્મ પગ ધોઈ પદાર્થ છે તેના સંયોગથી આત્માનો જ્ઞાનગુણ અવરાઈ જાયછે અને પદ્મામાં રહેલી અથવા મેલનો સમુદ્ર લાગેલી વસ્તુઓનું પોતાનું સ્વરૂપ જેમ દેખાતું નથી તેમ કર્મરૂપ મેલ લાગ્યાથી આત્માની શક્તિ અને સ્વરૂપ દેખી શકાતું નથી.

૪૧ પ્રશ્ન:—આત્મા નિરંતર કર્મેકરીને અવરાયલાં જ રહેછે કે તેમાં ફેરફાર થાય છે અને તે કોઈ વસ્તુ પણ શુદ્ધ થશે કે નહીં ?

ઉત્તર:—આત્માના જ્ઞાનને કર્મનો કેફ લાગેલો છે. કેફ કરનાર મનુષ્યને જો કોઈ જબરી પતીકરની વાત કરે અથવા સ્વદાઈ વિગેરે કેફના ઉતારની चीज સ્વરાયે તો તેનો કેફ ઉતરી જાયછે તેમ માણીને પણ મુક્ત મહારાજના યોગથી અથવા પૂર્વના ક્ષયોપ શમવડે ઉપાર પોતાના આત્માનું સ્વરૂપ સમજાય છે અને પુદ્ગલના સંગથી અનાદિકાલ સંસારમાં પરિભ્રમણ કર્યાનું સમજાય છે ત્યારે તેનાથી ભય પામેછે એટલે કર્મનો કેફ ઊતરી જઈને જ્ઞાનદશા જાગ્રત થાય છે. તે વસ્તુ વિચારે છે હું જે મુક્ત માનું છું તે તો જદ પદાર્થવડે માત્ર માની લીધેલું મુક્ત છે. તેનાથી મારા આત્માને તો મુક્ત નથી પણ ઊલટું કર્મબંધનરૂપ દુઃસ છે. વળી એ મુક્ત જેમ ફાંસી ચઢનાર મનુષ્યને સારી સારી વસ્તુ સાવા આપેછે પણ પછી તરત ફાંસીએ ચઢાવે છે તેના જેવું છે સંસાર મુક્તની લીનતા પણ પૂર્વીજ

છે કારણ કે હાલના સમયમાં મોટામાં મોટું આયુષ્ય
 માયે સો વર્ષનું હોયછે તો પ્દલો કાલ સુસ્ત ભોગ-
 વનું અને પછી તેનાથી થયેલા કર્મવંધવહે નર્કે જવું
 ત્યાં સાગરોપમના આયુષ્ય હોવાથી અસંખ્ય વર્ષ પ-
 ચેત દુઃસ્વ ભોગવનું તેના પ્રમાણમાં મનુષ્યના મવનું
 સુસ્ત કાંઈ લેલામાં નથી, કદી મરણ પામ્યા પછી
 નર્કમાં ન જતાં મનુષ્ય ગતિમાં જવું તો ત્યાં સ્ત્રીની
 યોનીમાં અત્યંત અશુચીવાળા સ્થાનકમાં વેસુમાર
 દુર્ગંધીનો અનુભવ કરતા ઉપજવું અને ત્યાં સંધે મ-
 સ્તકે નવ માસપર્યંત રહેવું એવા ગર્ભાવાસના દુઃસ્વ
 ભોગવવાંતીર્યંચગતિમાં જવુંતો ત્યાં પણ ક્ષુધાતૃષ્ણામન
 મ્હન કરવી અને થીજા પણ અનેક પ્રકારના દુઃસ્વ
 ભોગવવા માટે એવા પુદ્ગલીક મુલને હું મુલ મા-
 નીશ નહીં. આવી ભાવના આવવાથી સાંસારીક મુ-
 લને મુલ માનવારુષ કેફ ઉતરી જાયછે. એમ કરતાં
 કદાપિ યધો કેફ ન ઉતરે તો તેના નિવારણને માટે
 તપ સંયમરુષ ઔપધ વાપરીને મોહજન્ય કેફ ઉતારેછે.
 તપ સંયમાદિવહે જેમ જેમ કર્મો નાશ પામતા જાય છે
 તેમ તેમ આત્મા શુદ્ધ થતો જાય છે. પ્દલે પછી જે
 મુલ દુઃસ્વ પ્રાપ્ત થાય છે. તેમાં સમભાવ રાણે છે.
 અને વિચારેછે કે દેહની સાથે રહીને જે જે કર્મ
 વાંધ્યાછે તે તે દેહને સંવંધે ઉદયમાં આવવાથી તે
 ભોગવાય છે એમાં મારે જ્ઞાતાપણે ન્યારા રહેવું યોગ્યઃ.
 પરંતુ મને દુઃસ્વ થાય છે, મને મુલ થાય છે. એમ વિ-
 તવું યોગ્ય નથી. આવા વિચારણાથી કેફ ઉતરતા

જાય છે અને સાવધાનતા વધતી જાય છે. તેમાં પણ જેમ ફરીને કેફ કરે છે તો પાછી બુદ્ધિ અવરાઈ જાય છે. તેમ ગુરુ મહારાજાના ઉપદેશથી શુદ્ધ ભાવ આવ્યા છતાં પાછા સંસારના મોહમાં પડી જાય છે તો પાછું જ્ઞાન અવરાઈ જાય છે. કેટલાંક મનુષ્ય એવા દેહ હોય છે કે એકવાર કેફ ઊતર્યા પછી તેનો ગેરફાયદો સમજીને ફરીને કદાપિ પણ કેફનાં પ્રસંગ કરતા નથી તેમ કેટલાંક અલ્પ મંસારી જીવો તો ધર્મ સાંભળ્યા પછી દિનપરદિન આત્માની શુદ્ધતા કરતા જાય છે અને છેવટે સર્વશુભ સંપાદન કરે છે. તેમનું જ્ઞાન પછી અવરાતું જ નથી. સદાકાલ એક સરખું જ રહે છે. અને તેને ફરીને સંસારમાં આવવું પણ પડતું નથી.

૪૨. પ્રશ્ન:—કર્મથી રહોત થાય છે તેને પાછાં કર્મ કેમ લાગતાં નથી ?

ઉત્તર:—રાગ દ્વેષરૂપ ચીકાઠના યોગથીજ કર્મ લાગે છે અને રાગ દ્વેષ છે તે કર્મને યોગે થાય છે; તે કર્મ નીકળી ગયા એટલે તેનો યોગ રહેતો નથી અને રાગ દ્વેષમય પ્રણિતિ રહેતો નથી એટલે કર્મ લાગતાં નથી. જેમકે દૂધ મધ્યે ઘૂત રહેલું છે તે કાઢવા સારુ પ્રથમ દહીં બનાવવું પછી તેને વલોવીને માસેળ કાઢવું માસેળને તપાવી કાઢેલા ઘૂતનું ફરીથી દૂધ થઈ શકતું નથી. ધૂતજ કાયમ રહે છે. તેવીજ રીતે આત્માના અનુક્રમે પ્રગટ થયેલા ગુણ અવરાતા નથી.

૨૩ પ્રશ્ન:-કર્મ આવે છે તે દેખાતા નથી વાસ્તે આવે છ તે
શા અનુમાને સિદ્ધ થાય ?

ઉત્તર:-કર્મ પુદ્ગલિક પદાર્થ છે. ટાઢના થંઢા પુદ્ગલ જ્યારે
આપણને સ્પર્ષ કરે છે ત્યારે જાણીએ છીએ કે ટાઢ
વાત્તા લાગી પરંતુ આપણે થંઢા પુદ્ગલ જોઈ શકતા
નથી છતાં નિશ્ચય કરીએ છીએ કે થંઢા પુદ્ગલ સ્પર્ષ
કરવા લાગ્યા. મૂંગથી પુદ્ગલ દેખી શકતા નથી
પણ નાકમાં સુશ્વો જણાવાથી જણાય છે કે અહીં-
યાં મૂંગથી પદાર્થ છે. ગરમી લાગે છે પણ તેના પુદ્-
ગલને આવતા દેખતા નથી. પવન આવે છે તેને દેખતા
નથી પણ શરીરમાં સ્પર્ષ થવાથી જણાય છે કે પવન
આવે છે. તેમ કર્મ આવે છે તે આપણે દેખતા નથી પરંતુ
જ્યારે કર્મ ઉદય આવે છે અને તેના ફલ જોવામાં
આવે છે ત્યારે સિદ્ધ થાય છે. પૂર્વે કર્મ બાંધેલા હોય
તે યોગે સુખ દુઃખ પ્રાપ્ત થાય છે. કોઈ સુખી, કોઈ
દુઃખી એમ સર્વજ્ઞ જણાય છે. કોઈ માણસ વર્તમાન-
કાલમાં સારા કૃત્ય કરે છે, વઢી અકલમાં પણ સ્વા-
મી નથી, દુઃખ થાય તેનું કાર્ય પણ હાલ કરતો
નથી, તે ઠતાં તે દુઃખી હોય છે એ સર્વે પૂર્વ કર્મના યો-
ગથી સમજવું. વઢી કેટલાએક માણસ ભુલાઈ, ઢગાઈ,
ચોરી ઘિરે કરે છે; જુઢું વોલે છે; સારા માણસ ઉપર
કલંક મુકે છે; હિંસા કરવામાં તત્પર હોય છે; એવા
અયર્મના કરનારા સુખી દેખાય છે તેનું પણ કારણ
પટલુંજ છે કે આં ભવમાં સુખ ભોગવે છે તે પૂર્વ ભવમાં
કરેલા સુકૃત્યને લીધેજ પરંતુ આ ભવમાં કરેલા ક-

કૃત્યના ફલ આવતા ભવમાં મોતવના પદશે. ચંચલિ
 આ ભવમાં કરેલા કર્મ આ ભવમાં જ ઉદય આવે છે.
 કેટલાક રાજાઓ પરશ્વીના લંપટપણથી આ ભવ-
 માં જ રાજ્ય સોંડે કદ પકડાય છે. ચોરી કરનાર
 પણ કદમાં જાય છે. આ મર્મ કર્મનો વિચિત્રતાજ છે.
 જુલાવનો એક દવા એવો છે કે તેની અમર તત્કાલ
 થાય છે, વળી વીંજી દવા એવી હોય છે કે તેની અમર
 ચે ચાર કલાક પછી થાય છે, મનુષ્ય શ્વેર સ્વાય છે
 તેમાં કોઈ શ્વેર એવું હોય છે કે સ્વાયું કે સુંઘ્યું કે તરત
 મૃત્યુ થાય છે, કોઈ શ્વેર એવું હોય છે કે માણસને
 કાલાંતરે રીવાચો રીવાચોને મારે છે. તેમ કર્મ પણ વિ-
 ચિત્ર મકારના છે. તે કોઈને તત્કાલ કોઈને ભવંતરે
 માત્ર થાય છે, કર્મને અનુમાને મનુષ્યને જુદી જુદી
 યોની માત્ર થાય છે. કોઈ કહેશે કે તેની સ્વામીયું તો
 જાણવું કે કેટલાક જ્યંતર થાય છે તે આવીને તેના
 કુટુંબના સંબંધ દાસના પુરે છે અને કુટુંબને સ્વામી
 કરી આપે છે તે ઉપરથી વીંજો મંત્ર સિદ્ધ થાય છે.
 કરળી માફક જીવ વીંજી ગતિમાં જાય છે. સંબંધી
 વીંજ કર્મને સંબંધેન બને છે. વળી મંત્રવાદીઓ સર્પના
 મંત્ર મળે છે તે વસ્તે મંત્રના અધિષ્ઠાયક દેવતા સર્પના
 ઘોષને શરીરમાંથી વિષ દરળ કરી લીધે તે ઉપરથી
 દેવની જાતિ સિદ્ધ થાય છે. ગતિને ત્યારે કર્મ વીંજો
 વીંજી ગતિમાં કોણ લેઈ જાય છે અનુમાનથી પણ કર્મ
 સિદ્ધ થાય છે.

૪ પ્રશ્ન:-કર્મના સંયોગથી પ્રણામ વગડે છે અને નવા કર્મ
 વંધાય છે. એવી રીતે પરંપરા ચાલી જાય છે ત્યારે
 કર્મથી મુક્ત શી રીતે થવાય.

જવાબ:-કર્મના બે પ્રકાર છે (૧) ઉપકર્મી (૨) નિરુપ-
 કર્મી. નિરુપકર્મી જે વાંધેલું છે તે તો ભોગવ્યા વિના
 છૂટકોજ નથી. ઉપકર્મી કર્મ આત્માની વિશુદ્ધતાથી
 સ્વરી જાય છે અને અધિક વિશુદ્ધતા પ્રાપ્ત થાય છે.
 જેમકે કેટલાક રોગ એવા હોય છે કે જન્મપર્યંત
 ભોગવ્યા વિના છૂટકો થતો નથી, કેટલાક રોગને
 ઔષધનો પ્રયોગ લાગે છે કે શાંતિ થાય છે તેમ ગુરુના
 સંયોગથી જ્ઞાન થાય છે. તે જ્ઞાનવંત જીવ પાપનો ઉદય
 થાય ત્યારે વિચારે જે મેં પૂર્વે અજ્ઞાનપણે કર્મ વાંધ્યા
 છે તે ભોગવ્યા વિના છૂટકોજ નથી વાસ્તે મારે વિ-
 કલ્પ કરવો ઉચિત નથી, સોટા કામ કર્યા તેની
 શિક્ષા ભોગવવીજ જોઈએ. એવી સુંદર ભાવના લાવીને
 જ્યારે જીવ સમભાવમાં રહે છે ત્યારે તે ઉપકર્મી
 કર્મને ઉપકર્મ લાગે છે અને તેથી જલદી તે કર્મ નાશ
 થઈ જાય છે; અહીં આત્માની પટ્ટાઈ સંજોગે રાગદ્વેષ
 રૂપ પ્રણિતિ ન થઈ એજ ચીકાશ ઓઝી થઈ તેથી
 પૂર્વના જે કર્મ હતા તે સ્વરી ગયા વઢી શુભ કર્મને
 પણ ઉપકર્મ લાગે છે. તે એવી રીતે કે-જ્યારે જીવને
 પુન્યના ઉદયથી ધન, દોલત, પુત્ર, ઘર, હાટ વિગેરે
 વધી વસ્તુ સુંદર મળે છે ત્યારે જીવ અહંકારમાં લીન
 થઈ જાય છે. આવા રીતે અહંકાર કરવાથી શુભ ક-
 ર્મને ઉપકર્મ લાગે છે. કારણ કે શુભ કર્મ વંધાય છે.

ते मंद रागद्वेषयो वंशाय ते अने उपारे अहंकारादि
जोर करते त्वारे त्रि रागद्वेष धाय ते ने अनुभवे
अने अनुभवे यद् शुभना पुद्गल भोगवाय त्वारे शुभ
आहुं धये एज उपकर्म लागवुं माटे उत्तम पुण्य गा
तेटली रिद्धी मळ तोपण अहंकार करता नथी पण
उच्यता भावेते के-“पूर्व धर्म करणी करी तेना ममां
शुभ कर्म उपार्जन धयेते तो हवे मोहने वन पटी
अहंकार करो कर्म बांधीश तो बळी दुर्गतीमां जा
पडजे. आ पुद्गलीक सून तो अस्थिर ते, संसर्ग
वस्तुनां मंयोग ते वियोग मंगुक्त ते माटे तेमां म
करयो ते योग्य नथी बळी तेरा मूल्यमां माग प
ते पण योग्य नथी. मारे तो आत्म स्वभावमां स्थि
रहेवुं एज कामते.” आवी भावना भावना बाध
उत्तम जीवना शुभ कर्मेने उपकर्म लागता नथी प
शुभ कर्म पुष्ट धाय ते.

४५ प्रश्न:-शुभ कर्म पुष्ट धवाधी मुक्तिने अटकावेते माटे पु
तथा पाप वने जोडवा योग्य कलासे ते केम?

उत्तर:-शुभ कर्म बांधतो पल्लव राजा, चक्रवर्ति, देवत
आहुकार इत्यादि पुद्गलीक मूल भोगवानी इच्छा
ओ राखवायी जे पुन्य वंशाय ते तेवी पुन्यनी इच्छा
राखवानो तो निषेधन छे. एवी इच्छा तो राखवी
नहीं. कारण के एवी इच्छाए करी जे कर्म वंशाय
ते पापानुबंध पुन्य वंशायते एटले पुन्य भोग
पावुं पाप वंशायले, तेथी आत्मा मलीन थाय
दुर्गतिना दुःख भोगववां पडेछे अने आत्मानि-श

५२७ ज. पुरुषान पुद्गलोक मुखनी तो
 इच्छा नथी अने आत्मीक धर्म प्रगट करवाने उद्यम
 करेते तेमां शुभ जोगनी प्रवृत्ति थवाथी जे शुभ कर्म
 बंधाय तेनाथी आत्म धर्मने विघ्न यतुं नथी कारण
 जे जेम जेम गुणस्थान चढता जाय तेम तेम पुन्य
 राशी बढती जायते पण उपरना गुणस्थानमां तेनी
 स्थिति बढती नथी कारण के जे जे पुरुषोए श्रेणी
 मांडीछे तेने मुक्ति नजीक छे, बळी पुन्य राशी ब-
 धारे अने स्थिति थोडीछे तेथी थोडा कालमां घणुं
 सुख भोगवो तेओ मुक्ति जायते. मुक्तिनी अटकायत
 थती नथी; जेमके खेतरीनी मांहे जुवार बावे ठे तेने
 जुवारनो खपटे, कडवनो खप नथी पण कडव सहेजे
 उत्पन्न थायते तेमां बळी प्रथम तो कडव देखवामां
 आवेते तेथी ते आ तो कडव ठे एम विचारी कडव
 काढी नाखे तो जुवार देखे नहीं तेम शुभ जोगनी प्र-
 वृत्ति करतां एम विचारे जे आतो पुन्य करणी ठे.
 एथी अत्माने गुण धरे नहीं एम समजो जे शुभ क-
 रणी त्याग करेते तेने आत्मीक धर्म थवानो नथी
 तेम जोग प्रवृत्ति बंध थवानी नथी तेथी अशुभ जो-
 गनी प्रवृत्तिथी अशुभ कर्म बंधाशे अने अत्मा मलीन
 थशे. माटे जे संसार सुख अर्थ शुभ अथवा अशुभ
 क्रिया कहेंजे ते ठांढवा योग्य ठे. ए करणी आत्माने
 गुण करता नथी. बळी गुणस्थाननी हद्द प्रमाणे शुभ
 क्रिया पण सरेठे ठांढाती जाय ठे जेमके श्रावक पा-
 प्य करेते त्यारे द्रव्य पुजा प्रमुख करता नथी अने

મુનિ મહારાજ પણ દ્રવ્યપુજા કરતા નથી. મુનિ મહારાજ ધ્યાનરૂપ થાય છે તે અવસરે આવશ્યકાદિક ક્રિયાનો પણ અભિલાષ કરતા નથી, પોતાના સ્વભાવમાં જ લીન થઈ જાય છે, પરભાવનો વિચાર કરતા નથી, આત્માના ગુણ પર્યાયની રમણતા કરે છે, ચિદાનંદ મુલ્યમાં સદા મગ્ન રહેવે પણ તે ધ્યાનનો કાલ અંતર્મુહૂર્તનો છે એક ધ્યાન વધારે વચ્ચત રહેતું નથી માટે જે અવસરે ધ્યાન કરે છે તે અવસરે શુભ ક્રિયામાં ચિત્ત નથી રાતર્યા અને વ્યાનથી રહીત થાય તે અવસરે જે જે ગુણસ્થાને જે જે કામ કરવાના હોય તે કરે છે એવા મુનિ કોઈપણ પ્રકારે સ્વપ્નામાં પણ વિષયની ઘાંઘા રાખતા નથી અને જે વિષયની ઘાંઘા એ મોહને વશ પડી સંજમ પ્રવૃત્તિ, શ્રાવક પ્રવૃત્તિ ઘોઢે છે અને માને છે કે અમે આત્મજ્ઞાન સાધીએ ઊંચે તે કાંઈ જિનમાર્ગની રીતિ નથી. જિનમાર્ગના જાણનાર ગણધર મહારાજ તથા આચાર્ય પણ પોતાના ગુણસ્થાન પ્રમાણે ક્રિયા કરે છે જેમકે સ્થિરિરમુનીએ આત્મ સ્વરૂપનાજ પ્રશ્ન કર્યા છે અને ગૌતમ સ્વામીએ તેના ઉત્તર આત્મ સ્વરૂપનાજ સર્વ પ્રકારે વતાવ્યા છે. ત્યારપછી “ચાર મહાવૃત્તરૂપ સંજમ હતો તે પંચમઠા વૃત્ત રૂપ સંજમ પ્રતિક્રમણ સહિત આદરુ” એ અધિકાર ભગવતિ સૂત્રમાં પેછા શ્લોકને નવમે ઉદ્દેશે ઠાપેલી પ્રથમાં પાને ૧૩૧ થી છે. માટે ગુણઢાળાની વૃત્તનાની ક્રિયા આત્મધર્મમાં અટકાવ કરતી નથી તેમ હતાં જે પ્રભુ આજ્ઞાથી વિપરીત વિચાર સ્થાપે છે

ते सर्वज्ञाना मार्गनी रीति नथी. सर्वज्ञ महाराजे जेम
सिद्धांतमां कहुंउ तेन वर्त्तवामांज कल्याण ठे.

४६ प्रश्न:-आत्मा नित्य छे के अनित्यठे.

उत्तर:-आत्मा सदाकाळ नित्यठे.

४७ प्रश्न:-जीव मरेछे एम दधुं जगत् कहेछे ते केम?

उत्तर:-जीव मरतो नथी पण कर्मना संयोगे करी मनुष्य,
तिर्यच, नारकी, देवतापणुं पामेछे. तेमां शरीर सं-
बंधी पंचेद्रि दशप्राण बांधेछे. स्पष्टेद्रि ते शरीर, र-
सेद्रि ते जीभ, घ्राणेद्रि ते नाक, चक्षु इंद्रि ते आंख,
श्रोतेद्रि ते कान, ए पांच इंद्रि तथा मनबळ ते म-
ननी शक्ति, वचन बळ ते बोलयानी शक्ति, काय
बळ ते शरीरनो शक्ति, आसोआस अने आयु ए
दश प्राण पूर्वना कर्मयो प्राप्त थाय अने तेनी स्थिति
पुरी थाय एटले तेनो विनाश थायठे. तेने जीव
मरेछे एम लोको कहेछे कारण जे जीवनुं स्वरूप अ-
रूपी छे तेने कोई देखनुं नथी. आ दश प्राणने जो-
इने जीवेछे एम कहेछे. ज्यारे ए प्राण गया त्यारे देह
जीव रहित थाय छे तेनुं कारण जे आ शरीरमां जीव
रहेतो नथी. पछी जे स्थानके जवानुं कर्म बांधुं छे
ते स्थानके पाठा एदा प्राण मळेछे. त्यां उपजे छे.
वस्तुपणे पण आत्मानो विनाश धतो नथी. सुवर्णना
अनेक घाट पनेछे. सुवर्णनी माळा बनावी ते भागीने
कंदोरो बनावो वळी कंदोरो भागी कडा बनावाय
पण वधे स्थानके सुवर्ण कायम रहेछे. तेम जीवपंचेद्रि
छे. ते एकेंद्रि, द्वेद्रि, त्रेद्रि, चतुरेद्रिय, नारकी, देवता

વિગેરે જેવું જેવું કર્યં થાયે તે તે ગતિમાં જાયતે. ત્યાં
 આત્મ પ્રદેશનો ઘાટ ફેરફાર થાયતે. જેમકે હાથીના
 શરીરમાં આત્મ પ્રદેશ સર્વેષ વ્યાપી રહેતે અને કુંચુ-
 આના શરીરમાં કુંચુઆ જેટલામાં વ્યાપી રહેતે. તે
 પ્રમાણે નાની મોટી અવગાહના ધનંછે. દોઢો કરી
 તેના ડપર ટોપલો ઢાંકીયે તો તેટલામાંજ પ્રકાશ પડે
 છે તેજ ટોપલો ઉપાડી નહિ દોઢો ઘરમાં મુકીયે તો
 ઘરમાં અજવાળું કરે છે તેમજ આત્માની અવગાહના
 પટલે ફેલાવો ઓછો થયતો થાય છે. તેનું નામ જિન
 જ્ઞાનમાં પર્યાય કહેવાય છે; તેથી આત્મા દ્રવ્યથી
 નિત્ય છે અને ડપર મુજબ પર્યાય ફલદાય છે તે પ-
 રાથી અનિત્ય કહેવાય છે. હવે આત્મા નિત્ય છે તે
 પળ પ્રત્લક્ષણે સમજાય છે. જીવ પોતે આભવમાં
 મરણ પામ્યો નથી પણ ગઈ ભવ મરણ પામ્યો છે
 તેથી ચાલક, ગુલાન અને શૂદ્ધ સર્વજ્ઞ મરણનો ભય
 છે. “રહે મરો નહિ” એ પૂર્વે મરણ પામ્યોતે તેનીજ
 સંજ્ઞા ચાલી આવે છે. જેમકે-માણસ ડંધી જાય છે
 ત્યારે વેમાન અવસ્થા થાયછે તોપણ દિવસની સંજ્ઞા
 કાપડનો ધંધો કરતો હોય તે ડંધમાં પોલીયું. અથવા
 હરકોઈ ચલ્લ હાથમાં આવે તે ફાઢી નાંચેતે તે શુંછે?
 દિવસે કામ કર્યું હોય તેના ઉપપોગનીજ સંજ્ઞા છે. તેમ
 વલ્લો ડંધમાં વિચારો પણ થયા કરેછે, જાગતાપણે જેને
 નરવા વગાહવાની ટેવછે. તેનું ચિત્ત અન્ય કાર્યમાં
 હોયતે તોપણ આંગઢીયો હાલ્યાજ કરેતે. તેમ પાઠલાં
 મરણી સંજ્ઞા આ ભવમાં કાર્ય થાયતે. પાઠલાં મ-

વને તો ખાન નથી પણ પાછલે ભવે દેવ પહોંલે તેમ
 થયાં કરેછે. જેમકે વાઙ્ક જન્મેછે અને તરતજ પોતાનો
 માતાને ધાવવા વઢમે છે. એને ધાવવાનું કોણે શીખ-
 વ્યું છે! પૂર્વની સંજ્ઞાએજ ધાવે છે. કદાપી કોઈ એમ
 કહેજે માતા તેને વઢગાડેછે તો તે વાત સ્વરીઢે. પણ
 મુલ્ક હલાવવું હતો વાઙ્કનુંજ કામછે તે કામ માતાથી
 ધની શક્તિ નથી વાસ્તે પાછલા ભવની વાસનાથી ધને
 છે. ગાય, ખેંસ તેમના વધાં પણ એમજ કરેછે તે સર્વે
 પાછલા ભવની સંજ્ઞાથીજ ધનેછે. નાના વધાને પૈસા
 વતાવીએ તો ફટ લડેલે. સ્ત્રીને જોઈ વિષય વિકાર
 થાયછે. સ્ત્રીભોગ કોઈએ શીખવ્યા નથી, પણ પૂર્વના
 અધ્વાસથી વાંછના થાય છે. વલી પૂર્વે ભવમાં ધર્મ
 કર્યો હોય તેવા વાઙ્ક આગળ ધર્મની વાર્તા કરીએ
 તો સુશ થાય છે. અને તે સંજ્ઞાનથી હોતી તો તે
 રાજી થતો નથી એથી પણ સિદ્ધ થાય છે કે આ-
 ત્ના જિત્તું છે.

૪૮ પ્રશ્ન:-કેટલાક ધર્મવાળા ચાર ગતિ માનતા નથી. ફક્ત
 એટલુંજ માનેછે કે જીવે ઈશ્વર અથવા સુદા અથવા
 દેવને ત્યાંથી આવે છે. અને પાઠો ત્યાંજ જાય છે.
 તેનું કેમ ?

સ્ત્રર:-આ જગતમાં જોવે જે ધર્મમાં સ્તપ્ત થયો હોય તે
 ધર્મમાં જે કહ્યું હોય તે પ્રમાણેજ માનેછે. કોઈક જીવ,
 નિચ જાતિનુંકર્મ વાંધ્યું હોય અને સર્વજ્ઞના ધર્મથી
 વિરુદ્ધ ધર્મ પાઠતો હોય પરંતુ જો નિકટ ભવી હોય
 તો ચિત્તમાં ન્યાય બુદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે અને સર્વ

જ્ઞાના લક્ષણ તપાસે છે. તેમાં જેના લક્ષણ ન્યાયયુક્ત લાગે તેને સર્વજ્ઞ માને છે. જેને આ ભવમાં આત્માનું કાર્ય કથાનું નથી તે માણસ ઘીઝી વાતમાં કદાપિ હુશીયાર હોય પણ સર્વજ્ઞના લક્ષણ તપાસવાનો બુદ્ધિવાળો હોય નહીં. તેથી તે સર્વજ્ઞને ઓળખતો નથી એટલે જે ધર્મમાં ઉત્પન્ન થયો હોય તે પ્રમાણે વરતે છે. જુઓકે-પાપ પુન્યને તે માને છે. ત્યારે પાપ પુન્યના ફલ ભોગવવાં જ જોઈએ, પાપના યોગે નરકે જાય, ત્યાં દુઃખ ભોગવે વળી જેમ અહીંયાંનું કરનારને કેદ કરે છે; પાછો તે કેદમાંથી તૂટે; સારા કૃત્ય કરનારને મોટા ઓઢા મળે છે તેમ આ સંસારમાં પુન્યકર્મ હોય તો દેવની ગતિ મળે છે તેથી ઓતું પુન્ય વાંધું હોય તો મનુષ્યગતિ મળે છે. પાપ વાંધું હોય તો તિર્યંચ એકેદ્રિ, વેરેદ્રિ, તે રેદ્રિ, ચોરેદ્રિ, પંચેદ્રિ મયુલ થાય છે. વળી વધારે પાપ વાંધું હોય તો નરકે જાય છે. એવી રીતે જે ગતિમાં જેવા કૃત્ય કર્યા હોય તેવા ફલ મળે છે ઈશ્વર કર્મના સંજોગ વિના એકને માણસ અને એકને જનાવર કે વનાવે, વધા સરસા વનાવવા જોઈએ. તે તો દેખાતું નથી, યાસને આવું માનું અમારા વિચાર પ્રમાણે તે સારુ લાગતું નથી. જે સર્વજ્ઞ ચાર ગતિનું રૂપ વર્તાવે છે તે જ વ્યાજથી છે. સર્વજ્ઞ કાંઈ ફેરફાર હોય નહીં પણ જેને સર્વજ્ઞપણું પ્રાપ્ત થયું ન હોય તેને સર્વજ્ઞ માનવાથી પારફેર આવે છે. તેનો કાંઈ સ્પાય નથી. પણ અર્થી જીવે તો સર્વજ્ઞની ઓળખાણ કરવાનો ઉદ્યમ જરૂર કરવો જોઈએ. કારણ કે વધી વાત પ્રત્યક્ષ નથી

જે જે અરુપી પદાર્થ છે તેનું તથા ગયે કાળે ૨૬, આવતે કાળે થવાની તે વાતનું અનુમાન થોડું થઈ શકે. વિશેષ તો તેમના કહેવા પ્રમાણે માનવું પડે તે સારુ સર્વજ્ઞની વર્તણુક, તેનો ઉપદેશ, જ્ઞાન તથા તેના શાસ્ત્ર એ ચારે વસ્તુની તપાસ કરવી. પછી જે શાસ્ત્રમાં ઉત્તમ જ્ઞાન હોય તેને પ્રમાણ કરવું. ઊંચા જ્ઞાનવાળાની પ્રવૃત્તિ પણ સારી હોયજ અને તેપ્રમાણે ચાલવાથી આપણું પણ કાર્ય સર.

૪૯ પ્રશ્ન:-જૈનશાસ્ત્રમાં શું શું વિશેષ છે.

ઉત્તર:-જૈનધર્મના સર્વજ્ઞ સ્વર્ગના સ્વરૂપનું વર્ણન જેટલું વતાવ્યું છે તેટલું કોઈ અન્ય શાસ્ત્રમાં વતાવ્યું નથી. નર્કના ભેદ, ત્યાંની વર્તનાનું સ્વરૂપ, તિર્થચતુર્થ સ્વરૂપ તથા મનુષ્યનું સ્વરૂપ જે જે રીતે વર્ણવ્યું છે તેવી સૂક્ષ્મ રીતે કોઈ શાસ્ત્રમાં વર્ણવ્યું નથી. એ સ્વરૂપ આ ઠેકાણે લખતાં વિસ્તાર થઈ જાય. જીવાભિગમ, પન્નવળા, ભગવતિ, સમવાયાંગ, મુયગઢાંગ વિગેરે સૂત્રોમાં ઘણા વિસ્તાર સહીત તેનું સ્વરૂપ આપ્યું છે. તિર્થાં લોક જેમાં આપણે રહીએ છીએ તેમાં સમુદ્રની દર કોઈ દેસે તેટલી રહે છે. આગલ શું હશે તે વિચારી શકતા નથી. કંઈપણ હોવું તો જોડેજ, પણ તે ચર્મચતુર્થી દેસી શકાવાનું નથી. કારણકે સમુદ્રમાં વિશેષ આગલ જઈ શકાતું નથી. કોલંબસે અમેરિકા શોધી કાઢ્યા. આગલ તે દેસ પ્રખ્યાતિમાં નહોતો. હજુ પણ કેટલીક નવી જગ્યાઓ અંગ્રેજ સાહસીકો શોધી કાઢે છે તેમ વળી આગલ પણ જેનાથી મહેનત પડતી શકે તે નવી શોધ કરે વાસ્તે નગરે દીડું તેટલુંજ.

વસ કમ કહેનાય. સર્વ જીવનનું જ્ઞાન તો જેને અંતરંગમાં
 કર્મ થયે તથા ગયા થોય મેનેજ થોય છે. બ્યારે મંત્ર સા-
 ધન કરીએ છીએ ત્યારે તે મંત્રના અધિષ્ઠાત્રક દેવતા કાંઈ
 આપણા કાલ્પ જાંતરના નથી પણ તેને આપણા કરતાં
 વિશેષ જ્ઞાન છે. તે જ્ઞાનથી તે જાણી શકે છે કે “મારું
 કોઈએ સ્મરણ કર્યું છે” તેથી આવીને આપણું કાર્ય કરે
 છે. તેમ દેવતાથી પણ અધિક જ્ઞાન મર્યાદાને છે તેથી
 તેમણે અમંદુરના દિવ નમુદ્રનું સ્વરૂપ બનાવ્યું છે, ગયા
 કાલનું પણ સ્વરૂપ બનાવ્યું છે. વળી કર્મનું સ્વરૂપ, ક-
 મની વર્ગજ્ઞાનું સ્વરૂપ, ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય,
 આકાશાત્મીકાદ્યનું સ્વરૂપ. કાલનું સ્વરૂપ તથા આ-
 ત્માનું સ્વરૂપ ઘણા વિસ્તાર પૂર્વક બનાવ્યું છે. તેથી જ
 જ્ઞાત્રમાં જણાવું નથી. એ અધિકાર કર્મ શ્રંષ, કમસ-
 થી, પંચમંત્ર, તત્ત્વાર્થ, શુદ્ધિ, વિશેષાવશ્યક વિશેષ
 જ્ઞાત્રમાં છે તે જાણો તો જાણશે કે જનજ્ઞાત્રમાં કેટલું
 મૂલ્ય જ્ઞાન બનાવ્યું છે. ચરતણુક વિશે જાણવું જે પૂર્વ
 અઢાર દુષણ બતાવ્યા છે તે જાણો તો જાણશે કે આ-
 યા દુષણ રહોતની કેવી પ્રવૃત્તિ હોય. ચ્યારે તો સિ-
 દ્ધાંતમાં ચરિત્રો છે તે જાણો માલમ પદ્યે કે જેને
 કોઈપણ પ્રકારની વાંઝ નથી, માત્ર ઉપકારીજ શુદ્ધિ
 છે, સ્ત્રી ધન વિગેરેનાં ઇચ્છા તેમજ સંગત નથી, વળી
 પોતાને મોટાઈ પણ નથી, જે જીવ પોતાના આત્માનું
 જ્ઞાન મેલવી રાગદ્વેષ ત્યાગ કરે તે કર્યથી મુકાય. અ-
 હીંઆ એમ નથી કહેવું જે મનેજ માનશો તો અ કામ
 થશે; જે આત્માની પરિણતિ પ્રાપ્તિ —

થશે. આત્મી રીતનો ઉપદેશ શુદ્ધ છે માટે તેમની વતા-
વેલી વાવતો ચળીજ ચલ્લમ લાગે છે. અમારા કહેવાથી
કાંઈ વિશેષ નથી. ન્યાય બુદ્ધિ ધારણ કરી નિર્પક્ષપા-
તપને જૈનશાસ્ત્ર તથા વીજા અન્યના શાસ્ત્ર જોશો
તો જણાશે. અવકાશ મેઝવી નિરંતર જ્ઞાનાભ્યાસ ક-
રવો. જ્ઞાનાભ્યાસથી જીવને કર્મના આવરણ સ્વપતા
જાય છે અને બુદ્ધિ નિર્મલ થતી જાય છે.

૫૦ પ્રશ્ન:-જૈનશાસ્ત્રમાં કેટલા પ્રકારના કર્મ કહ્યા છે અને
તે કર્મ સર્વો જવાથી શું શું શુદ્ધતા થાય તે.

ઉત્તર:-જૈનશાસ્ત્રમાં આઠ પ્રકારના કર્મ કહ્યા છે. (૧) જ્ઞા-
નાવરણીય કર્મ તેની પાંચ પ્રકૃતિ છે. (૨) દર્શના
વરણીય કર્મ. તેની નવ પ્રકૃતિ છે. (૩) મોહનીય ક-
ર્મ. તેની અઠાવોશ પ્રકૃતિ છે. (૪) વેદનોય કર્મ. તેની
બે પ્રકૃતિ છે. (૫) નામ કર્મ તેની એકશો ત્રણ પ્રકૃતિ
છે. (૬) ગોત્રકર્મ તેની બે પ્રકૃતિ છે. (૭) આયુ કર્મ.
તેની ચાર પ્રકૃતિ છે. (૮) અંતરાય કર્મ તેની પાંચ
પ્રકૃતિ છે એ રીતે આઠ કર્મ છે તેની ઉત્તર પ્રકૃતિ
એકસો અઠાવન કહી છે. વહી એકેક પ્રકૃતિ પળ યણા
પ્રકારની છે.

પ્રથમ જ્ઞાનાવરણીય કર્મનું સ્વરૂપ સમજવું જે-જ્ઞાન
પાંચ પ્રકારના છે. તેમાં પ્રથમ મતોજ્ઞાન. મતિએ કરી જાણવું
પટલે આત્માનો ઉપયોગ, પાંચ ઈન્દ્રિયો અને મન એના સં-
જોગે જ્ઞાન થાય તે મતિજ્ઞાન. મતિજ્ઞાનથી પાઠલા ભવનું પળ
જ્ઞાન થાય છે. પરંતુ આવરણ લાગનાથી વવા જીવને થતું નથી.
મતિજ્ઞાનની જેટલી શક્તિ ઉપાડી છે તેટલું જ્ઞાન થઈ શકે છે;

કેમકે કેટલાક માણસ ઘણા લાંબા વિચાર કરી શકે છે. કેટલાક અનુમાનથી પણ વિશેષ વિચાર કરી શકે છે, કેટલાક તે કરી શકતા નથી તેનું કારણ ઇટલુંજ છે કે જેને કર્મ થોડા છે તેને બુદ્ધિ વિશેષ છે. જેને કર્મ વધારે છે તેની બુદ્ધિ ઓછી ચાલે છે. ઘણી યોજી રીતના પણ આવરણ હોય છે. જેમકે કેટલાક અનેક જાતની લીપોઓ મળ્યા હોય છે, તર્ક, વિતર્ક પણ ઘણા કરી શકે છે. યાદદાસ્ત પણ ઘણી હોય છે. તેથી જે કાંઈ ઘાંચે છે તે યાદ રહે છે મળ્યું હોય તે થોડા ઘસતમાં મળી જાય છે. પરંતુ તે બુદ્ધિ ફક્ત સંસારના કામમાં વાપરે છે; ધર્મ માર્ગમાં વાપરવાના આવરણ સુલ્પા નથી તેથી ધર્મનો સ્વરો અભ્યાસ કરતા નથી અને નિરપક્ષતા સંબંધથી જોડ શકતા નથી. કેટલાકને એવા આવરણ હોય છે કે ધર્મનું જ્ઞાન મેલ્લવામાં સારી બુદ્ધિ છે તેથી શાસ્ત્ર જોડ શાસ્ત્રની મુંદર વાતનો ન્યાય બુદ્ધિથી નિશ્ચય કરે છે, ઘણી સાર રૂપ શાસ્ત્રની વાત ગ્રહણ કરે છે અને તત્ત્વ વિચારણ કરે છે. કેટલાકને એવા આવરણ હોય છે કે સંસારમાં બુદ્ધિ નથી ચાલતી તેમ ધર્મમાં પણ નથી ચાલતી. ધંને રીતે બુદ્ધિની સ્વામી હોય છે. કેટલાકને સર્વ પ્રકારે બુદ્ધિ ખુલ્લે છે. અને ઘણા કામમાં ન્યાયનીજ બુદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે. સ્વરી વાતને જ સ્વરી જાણે છે. ઘણા પ્રકારે મતી જ્ઞાનના આવરણ નાશ થયા હોય ત્યારે જ એવી બુદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે. કેટલાકને બુદ્ધિ થોડી હોય પણ સત્યવાદો પુરુષનો શંગ કરવાની બુદ્ધિ જાગી છે તેથી થોડી બુદ્ધિથી પણ તેમના કહ્યા પ્રમાણે ચાલી પોતાના આત્માનું કામ કરી શકે છે. કંઈક જીવ કર્યના આવરણના જોગે મુંગા, કંઈક આંધળા, અને કોઈક વેહેરા પણ થાય છે એ-

ટલે જ્ઞાન વધારી શકતા નથી. વઢી કોઈ મુગા હોય, ઘોડો
 વોવડા હોય પણ કાનના આવરણ છુટ્ટા છે તેથી ધર્મ સાંભળ્યો
 પોતાના આત્માનું કામ કરે છે પણ પરને ઉપકાર કરી શકતા
 નથી. વેહેરા હોયછે પણ આંધળોના જોરથી પોતાનું કંઈક
 કામ કરી શકે છે. આંધળા હોય છે પણ કાનના આવરણ
 સાંભળી તેનો વિચાર કરી પોતાનું કામ કરી શકે છે. એ
 રીતે મતિજ્ઞાના વરણી કર્મે કરીને આત્માનું જ્ઞાન આર્જ્યું છે.
 મતિજ્ઞાના વરણી કર્મ કહીએ.

શ્રુતજ્ઞાન તો શાસ્ત્ર તથા અક્ષરનું નામ છે. આ શ્રુતજ્ઞાન
 જ્ઞાનની સાથેજ રહે છે. જ્યાં મતિ જ્ઞાન ત્યાં શ્રુતજ્ઞાન
 જ્યાં શ્રુતજ્ઞાન ત્યાં મતિ જ્ઞાન સમજવું. વંન જ્ઞાન કહેવાય
 છે. વંન કર્મના આવરણ પણ સાથેજ રહે છે; સાથેજ
 સાથેજ છુટ્ટે છે. મતિથી અંતરંગમાં વિચાર કરીને
 અક્ષર છે તે શ્રુત જ્ઞાન છે. વર્તમાન કાલ ત્રિવિધ
 તથા શ્રુત જ્ઞાન છે તેમાં જે જીવને સમજીને શ્રુતજ્ઞાન
 શ્રુત જ્ઞાન કહેવાય છે અને જેને સમજીને અજ્ઞાન
 અજ્ઞાન કહેવાય છે. હવે કોઈને શંકા થાય કે શ્રુતજ્ઞાન
 બુદ્ધિવાળા હોય છે તેને અજ્ઞાની કેમ કહેવાય છે? શ્રુતજ્ઞાન
 ગરુડે સંસારમાં બુદ્ધિ વાપરવાથી પાપ કરીને
 અને પોતાનો આત્મ ધર્મ જોતો છે તેને અજ્ઞાન કહેવાય છે.
 ઇચ્છા કર્યો તે ઇચ્છા તો થયો પણ કાર્ય
 રહીને કર્યો ત્યારે જ જ્ઞાન તે જ્ઞાન કહેવાય છે.
 જ્ઞાનવંત પુરુષ નીજ્ઞાન જે શ્રુતજ્ઞાન કહેવાય છે.
 વળતાં અંતરાય કરે છે, પુરુષ જ્ઞાન કહેવાય છે.
 સ્તંભ મૂકે છે, શુંક લગાડે છે.

કરે છે, જ્ઞાન મળવાની ઇચ્છા નથી તેથી સ્વલ્પ દ્રેષ ધરે છે વિશેર જ્ઞાનનો આશાવના કરે છે તે પુરુષ જ્ઞાના ધરણી કર્મ વાંધો આત્માને આવરે છે. જે પુરુષ જ્ઞાનવંન પુરુષની જ્ઞાન જે શાસ્ત્ર તેની ચક્રમાન પૂર્વક ઘડ્યા પ્રકારે ભક્તિ કરે છે, જ્ઞાન મળવાનો રાત્રિ-દિવસ અભ્યાસ કરે છે, વીજાને મળવામાં જોડે છે, શક્તિ હોય તો પોતે ધનનો સ્વરૂપ કરી વીજાને મળાવે છે, શાસ્ત્રના મંદાર કમળે છે, વળી જે જે લીપીઓ સં- નારી વિદ્યાની છે તે પળ મળવાથી તે માણસ દુઃખી આર શ્રેયા હોય તો ધર્મ સમજ્યાં મૂલ્ય થાય શાસ્ત્ર તે મળવામાં પળ પેમો સ્વાચારથી મોટા ઓઢાઓ મેઢવે અને સુખી થાય તો સુખે ધર્મ સાધન કરે વળી શાગન દોષાવે, શાસ્ત્રે સર્વ પ્રકારે જ્ઞાન મળવામાં મોટો લાભ છે. એવી રીતે જ્ઞાન આરાધન કરવાથી કર્મના આવરણ ઓછા થાય છે. વિશેષ પ્રકારે તત્વ વિચારણા કરવાથી વળા આવરણ તપે છે અને આત્મા શુદ્ધ થાય છે. એ મતિ શ્રુત જ્ઞાનના આવરણનું તથા કર્મ સ્વપ્નાનું સ્વરૂપ જાણવું.

અવધી જ્ઞાના ધરણીની પ્રકૃતિ અવધી જ્ઞાનને આવરે છે. જેને અવધિ જ્ઞાન થયું હોય તેને પોતાની આત્મ શક્તિથી રૂપી પદાર્થનું જ્ઞાન થાય છે. તેને ચન્દ્ર પ્રમુખ ઇન્દ્રીઓની જરૂર પડતી નથી. આત્માથી જાણાય છે. જેને સો કોપનું જ્ઞાન થયું હોય તે સો કોપ હવર જે થતું હોય તે પોતાના સ્થાનક- થી જાણે છે; ગયા કાઢવું પણ જાણો શકે છે. જેને લોકાવ- ધી જ્ઞાન થયું હોય તેને આજ્ઞા લોકમાં જે જે પુદ્ગલીક પ- દાર્થ છે તેનું જ્ઞાન થાય છે. ગયા કાઢ વિશે પણ અસંખ્યાતા કાઢવું જ્ઞાન થાય છે. અને જેને એ કર્મ કરી આવરણ લાગ્યા

છે તેથી તેને જ્ઞાન વિલેકુલ નથી પણ પાઝા જેમ જેમ આ-
 ત્માની વિશુદ્ધી થતી જાય છે અને રાગદ્વેષ રૂપ ઉપાધી ઓ-
 ઠી થતી જાય છે તેમ તેમ અવધી જ્ઞાન પ્રગટ થાય છે. કો-
 ણે થોડા આવરણ સ્વસ્થા હોય તો થોડા ક્ષેત્રમાં જે અદ્રશ્ય
 પદાર્થ છે તે આત્માથી જાણી શકે છે પછી તે કરતાં વધારે
 આવરણ સ્વસ્થે તો વધારે ક્ષેત્ર તથા કાઢવું જ્ઞાન થાય છે. જેમ
 આપણે કોઈ ગામના પદાર્થ જોયા હોય છે પછી યીજે ગામ
 જઈએ છીએ. ત્યારે આંધેકરી તો તે ગામ દેખી શકતા નથી
 પણ અંતરંગમાં મેં વિચાર સૂકીએ ઠીએ તો જાણે નજરે દેખતાં
 હોઈએ તેમ થાય છે. તેમ અવધી જ્ઞાનથી પણ વગર જોયલા
 પદાર્થ અંતરંગમાં દેખાય છે. એના ઠ મેદ છે. તે વિસ્તાર નંદી
 સૂત્ર તથા આવશ્યક સૂત્ર વિગરેમાં વિશેષ પ્રકારે છે. તે જોઈ
 લેવો જોઈએ. આ જ્ઞાનને આવરે તે અવધી જ્ઞાના વરણી કર્મ
 કહીએ. વળી દેવતાઓને આજ્ઞાન હોય છે તેથી યંત્રનું સ્થરણ
 કરતાં જ તેને સ્વપ્ન પડે છે અને તે આવે છે. તેમાં પણ જેવા
 જે દેવતાને આવરણ સ્વલ્પ હોય તે પ્રમાણે જ્ઞાન પ્રગટ થાય
 છે. એ ગતિમાં વિશુદ્ધ પ્રણામવાળા જાય છે. તેથી થોડું થયું
 પણ દરેકને એ જ્ઞાન હોય છે. સમુદ્ભૂત ન હોય તેમ હોય નહીં
 ત્યાં પણ મિથ્યા દ્રષ્ટિ દેવતા છે તેને વિભંગ જ્ઞાન હોય છે
 તેનું કારણ જે તેને આત્મ તત્વનું જ્ઞાન હોતું નથી. પણ પરોક્ષ
 પદાર્થને જાણવાની શક્તિ હોય છે. સમ્યક્ દ્રષ્ટિ છે તેને તો
 સ્વધિજ્ઞાન કહેવાય છે. તેઓને તત્ત્વ જ્ઞાન છે. તે પુરુષો તો
 ચત્તાના છુલ્લને પણ ગ્રણ સમાન ગણે છે અને મનમાં ભાવે છે કે
 'પૂર્વે દુલ્લે પાઠલે મેં કર્મથી મુકાવા સારુ તપ, સંજમ સા-
 ન કોવા તે સાધન પૂર્ણ રીતે કર્યા નહીં તેથી આ દેવ ગ તી-

માં સંસાર વૃત્તના કરવાનું થયું અને જન્મ મરણના દુઃખ ઠ
 ળ્યાં નહીં આ દેવતાના અસ્થિર સુખ છે અને કર્મ વંધના
 કારણ છે વાસ્તે આ દેવતાનું આયુષ્ય પુરું થયેથી મનુષ્ય જન્મ
 ન્મ પામું તો હવે પૂર્ણ રીતે પ્રભુની આજ્ઞા પ્રમાણે ધર્મ આરાધન
 કરું કે ફરીથી ભવચક્રમાં ભ્રમણ કરવું પડે નહીં” એવી ભા-
 વના ભાવે છે. વલ્લી રત્નમય પુસ્તક યાંચે છે. શાશ્વતા ચૈત્ય
 મધ્યે જિનોવલ્લે તેને વિસ્તારે ભાવ સહીત દ્રવ્ય તથા ભાવ
 પૂજા કરે છે. તિર્થંકર ભગવાન વિચરતા હોય ત્યાં જઈ તેમની
 ભક્તિ કરે છે. ધર્મ ઉપદેશ સાંભળે છે. આત્મ સ્વભાવમાં રહે-
 વામાં સુખમાની વિચરે છે. દેવતા સંવંધી આવા જ્ઞાનને અ-
 વધી જ્ઞાન કહે છે. પરંતુ તેમને અવધી જ્ઞાનના પૂર્ણ આવરણ
 લ્પ્યા નથી. પૂર્ણ આવરણ તો મનુષ્ય ગતીમાંજ લ્પે છે.
 જેમને કેવલ જ્ઞાન થાય છે તેમનેજ સંપુરણ આવરણ
 નાશ પામે છે.

મનઃ પર્યવ જ્ઞાના વરણીય કર્મ તે મન પરજ્વ જ્ઞાનને
 આગરે છે. મન પર્યવ જ્ઞાનના આવરણ જેને લ્પે છે તે મનના
 ભાવ ઇટલે મનમાં ચિંતિવેલી વાત જાણે છે. તે પણ પોતાના
 આત્માથીજ જાણે છે. તેને ઈન્દ્રિઓનો જરૂર પડતી નથી. જ્ઞાન
 સંસારના ત્યાગી, સંજમી મુનિ, છઠ્ઠે સાતમે ગુણ ઢાળે
 વરતનારનેજ થાય છે. તેમાં પણ થોડા આવરણ લ્પ્યા હોય
 તો તે રજમતિ મન પર્યવ જ્ઞાની કહેવાય છે. તે પુરુષ મનમ
 ચિંતિવેલો પદાર્થ જાણે છે તે કરતાં વિપુલમતિ મન પર્યવ
 જ્ઞાની ધનું વિશુદ્ધ જાણે છે. તે જ્ઞાનની વિશુદ્ધિ ઘણી છે
 કારણ કે વિપુલમતિ મન પર્યવ જ્ઞાનાવાળા તેજ ભવે કેવલ
 જ્ઞાન પામે છે. તેથી મનના વિચાર વિશુદ્ધ પળે જાણે છે

અહીં આં કોઈ કહેશે જે-અવધી જ્ઞાની પણ રૂપી પદાર્થ જાણે
 છે, તેમાં મનના વિચાર પણ રૂપી છે તો તે પણ જાણી શકે
 વાસ્તે જૂદું કહેવાનું કારણ શું ? તે વિશે જાણવું કે-અવધી
 જ્ઞાનવાળો મન પર્યંત જ્ઞાનવાળા જવું સંપૂર્ણ જાણી શકે નહીં.
 અવધી જ્ઞાનવાળાને તેજ મહે કેવળ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય તે પણ
 નિશ્ચય નથી. વલ્લી મન પર્યંત જ્ઞાનવાળો મનના માન શિયા-
 યનો પદાર્થ જાણી શકતો નથી. એવા એક ધીજામાં ફેરફાર
 છે તેનું કારણ જે કર્મના આવરણ કોઈને અવધીજ્ઞાનના
 સ્વસ્તી જાય છે તેને અવધીજ્ઞાન થાય છે; જેને મન પર્યંત
 જ્ઞાનના આવરણ સસ્યા દોય તેને તે જ્ઞાન થાય છે. કોઈને
 પહેલું મન પર્યંત જ્ઞાન થાય છે તો કોઈને અવધી જ્ઞાન થાય
 છે. એ પ્રમાણે કર્મના આવરણ જેવી રીતે સ્વપ્ને છે તે જ્ઞાન
 પ્રગટે છે. તે પ્રમાણે જ્ઞાનનું નામ પણ જૂદું જૂદું છે. કેવળ
 જ્ઞાનાવરણી પાંચમી પ્રકૃતિ તે કેવળ જ્ઞાનને આવરે છે. કેવળ
 જ્ઞાનના આવરણ જેને નાશ પામે છે તેને ઇન્દ્રિઓ, મનની જરૂર
 પડતી નથી. પોતાની આત્મ શક્તિથી જ રૂપી અરૂપી સર્વ
 પદાર્થનું અતીત, અનાગત, તથા વર્તમાનકાલનું જ્ઞાન થાય છે.
 તે જ્ઞાન કેવું છે કે-જેમ આરીસામાં સર્વે પદાર્થનો ભાસ પડે
 છે તેમ આત્મામાં સર્વે પદાર્થ જણાય છે. જાણવામાં કોઈપણ
 પ્રકારે સ્વામી પડતી નથી. એક પદાર્થ અતીત કાલમાં અનંતા
 સ્વરૂપ ધારણ કર્યો તેમ અનંતા પદાર્થ છે તે સર્વેના એક
 વસ્તુત સ્વરૂપ જાણવામાં આવે છે. એવી અદ્ભૂત તે જ્ઞાનની
 શક્તિ છે. એવું જ્ઞાન પ્રગટ થયા પછી સંસારમાં તેમને ફરવું
 પડતું નથી. તેમને મુક્તિ મળે છે. એવા જ્ઞાનવાળા પુરુષ ધર્મ
 સંપૂર્ણ રીતે દર્શાવો શકે છે. તેમને જન્મ મરણ કરવું

પઢતું નથી.

ए पांच प्रकारना ज्ञानने आवरे तेनुं नाम ज्ञान।
वरणी कर्म कहीए.

ચોક્કું દર્શના વરણીય વર્ત્ત એટલે આત્માનો દર્શન ગુણ જે દેખવું તે. તે વિશે સમજવું જે-જ્ઞાન અને દર્શન સાથે વરતે છે પ્રથમ સામાન્ય ઉપયોગ તે દર્શન અને વિશેષ ઉપયોગ તે જ્ઞાન. જેમકે એક માણસને દોઝો તે થયત મનમાં આવ્યું જે આ કોણ માણસ છે ત્યાં મૂઠી સામાન્ય ઉપયોગ છે અને જ્યારે એ સમજાયું કે આતો જિનદાસ છે, જિન ધર્મી છે, શાહુકાર છે, સારો માણસ છે, એવું વિશેષ પ્રકારે સમજાયું ત્યારે વિશેષ ઉપયોગ થયો. વિશેષ ઉપયોગ તે જ્ઞાનનો છે. એવો રીતે દરેક પદાર્થમાં પ્રથમ સામાન્ય ઉપયોગ અને પછી વિશેષ ઉપયોગ થાય છે. હવે સામાન્ય ઉપયોગ ચાર પ્રકારના છે. (૧) ચતુર્દર્શન. ચતુષ્ કરી દેખવું તેમાં આવરણ હોય તો અંધ હોય. ઘણી થોડા આવરણ હોય તો રાત્રે દેખે નહીં, દીવસે દેખે કોઈ દિવસે અને રાત્રે જાણું દેખે. કોઈ નજીકના પદાર્થ દેખે દૂરના ન દેખે પણ આવરણને લીધે સંપૂર્ણ દેખી શકે નહીં તે ચતુર્દર્શના વરણી કર્ન કહીએ. (૨) અચતુર્દર્શન. આંખો શિવાયની ઇન્દ્રિઓ સામાન્ય વોષ થાય તે અચતુર્દર્શન. શરીરે કોઈ સ્પર્શ થાય અને સ્પર્શ થયો એ સમજાય પણ શેનો સ્પર્શ થયો તે નકી કહી શકાય નહીં ત્યાંમુઠી સામાન્ય ઉપયોગ. નાકને સુશ્વો આવી પણ શાની સુશ્વો આવી તે કહી શકાય નહીં ત્યાં મુઠી સામાન્ય ઉપયોગ. મોમાં મુકેલા પદાર્થનો નિશ્ચય ન થાય ત્યાંમુઠી સામાન્ય ઉપયોગ.

કાનમાં શબ્દ પડ્યા પળ શું શ્રદ્ધ છે તે નહીં ન થાય ત્યાં
 મુઘી સામાન્ય ઉપયોગ છે. આ ઉપયોગ અચક્ષુર્દર્શનના છે.
 તેના આવરણ જે કોઈ માણસને સ્પર્શ થાય પણ આવરણથી
 જાણી શકતો નથી. કેટલાક નાકથી સુશ્વો જાણી શકતા
 નથી; મોઢેથી સ્વાદ સમજતા નથી; કાને સાંભળી શકતા
 નથી એ દર્શનાવરણી કર્મનો પ્રભાવ છે. વઢી જેટલી ઇન્દ્રિઓ
 શક્તિ છે તેટલી ચાલતી નથી તે પણ આવરણથીજ ચાલતી
 નથી. અચક્ષુ-ચક્ષુ દર્શનનું સંપૂર્ણ આવરણ કેવલ દર્શન પા-
 મતી વચ્ચે નાશ થાય છે. (૩) અવધિ દર્શન. રૂપી પદાર્થનું
 આત્માથી સામાન્યપણે જાણવું તે અવધી દર્શન. તેનું આવ-
 રણ જ્યાંમુઘી છે ત્યાં મુઘી અવધી દર્શન થતું નથી. (૪)
 કેવલ દર્શન. કેવલ દર્શનનું આવરણ જ્યાં મુઘી હોય ત્યાં
 મુઘી કેવલ દર્શન પ્રાપ્ત થતું નથી. પણ એટલો ફેર છે કે કે-
 વલ દર્શનના ઉપયોગ પડી થાય છે અને કેવલ જ્ઞાનના ઉપ-
 યોગ પહેલો થાય છે. તેનું કારણ જે કેવલજ્ઞાન જેને થાય છે
 તેને એકદમ વોધ થાય છે; તેને કાંઈ અનુક્રમે વોધ થતો નથી.
 પહેલું જ્ઞાન થાય છે પછી સામાન્ય થાય છે તે એવી રીતે કે
 જેમ કોઈ માણસના સર્વ પ્રકારે લક્ષણ જાણ્યા પછી તેની વધી
 દલીલ પૂછવી પડતી નથી કારણ કે તે સામાન્ય થઈ જાય
 છે. તેમ એક વચ્ચે વોધ થયો પછી સામાન્ય થાય છે. અધિ-
 કાર નંદીસૂત્રમાં વિસ્તારે છે.

પાંચ નિદ્રા છે તે પણ દર્શનનું આવરણ છે. જ્યાંમુઘી
 માણસ નિદ્રાવશ હોય ત્યાં મુઘી કાંઈ જાણી દેખી શકતો
 નથી. તેમાં પણ આવરણનો તાર તમ્મયતાએ ફાર ફેર છે. તે
 નિદ્રાનું જુદું જુદું સ્વરૂપ જાણવાથી જણાશે. જીવને ઇંધમાં કાંઈ

સહેજ સ્પર્શ થાય અથવા શબ્દ સંભળાય કે તરત જાગે અને જાગવાથી જરાપણ દીલ્લીરી થાય નહીં તે “નિદ્રા” કોઈ માણસ ઊઠાડે તો ઘણી ઘૂમો પાડે, અતિશયે શોરવકોર થાય ત્યારે જાગે પણ મનમાં દુઃસ્ત ધરે. ઊઠાડનાર ઉપર ગુસ્સો કરે એવી સત્વત નિદ્રા તે “નિદ્રા નિદ્રા.” ઘેઠા ઘેઠા ઊંઘી જાય તે “પ્રચલા.” ચાલતાં ચાલતાં ઊંઘ તે “પ્રચલા પ્રચલા.” સ્થિળદ્વી” નિદ્રા છ માસ રહે છે. ૬ નિદ્રા એવી સત્વત આવે છે કે માણસ ઊંઘમાં જઈ હાથીના દંતુશ્લ ફાંદી નાંચે તેટલું ઊંઘમાં ઘલ હોય છે. ૭ નિદ્રાનુ આવરણ ચંદુમ સત્વત છે. તેને ઊંઘમાં અર્ધ વામુદેવ જેટલું ઘલ હોય છે ઊંઘ ઊઠી જાય ત્યારપછી ઘલ હોતું નથી. આ કાલમાં સો પોતાના ઘલથી વમણું ઘલ હોય એમ કર્મ ગ્રંથના વાળાવ વોધમાં કહ્યું છે. એવી નિદ્રા નર્કગામી જીવને હોય છે. આ પાંચ નિદ્રામાં સામાન્ય ઉપયોગ અવરાઈ જાય છે તેથી દર્શના વરણીની ૫ પાંચ પ્રકૃતિ તથા ચાર આગલ કહી તે સર્વે મલી નવ પ્રકારે દર્શના વરણી કર્મ કહી ૬. ૭ કર્મના ક્ષય થવાથી સામાન્ય ઉપયોગને આવરણ હોય તે નાશ પામે છે તેથી કેવલ દર્શન પ્રાપ્ત થાય છે અને સંપૂર્ણ આવરણ કેવલ દર્શન પ્રાપ્ત થતી સત્વત નાશ પામે છે; ત્યારે કેવલ જ્ઞાન અને કેવલ દર્શન સાથે જ પ્રાપ્ત થાય છે.

ત્રીજું મોહની કર્મ. આ કર્મ આત્માને મુંઝાવે છે. જેમ દારુ પીધો હોય તેને કરવા યોગ્ય નહીં કરવા યોગ્યો વિચાર રહેતો નથી તેમ મોહની કર્મના જોરથી જીવને પોતાના આત્માને શું ગુણ છે, શું પ્રવૃત્તિ કરવાની છે તે ઉપયોગ નહીં થઈ જાય છે અને સંસારી વાસના જે સ્તરીર, ધન, કુટુંબ, પુત્ર, પ

રિવાર, સ્ત્રી, વગેરે પદાર્થમાં મદ્ય થઈ એ સંબંધી અનેક કામ-
 માં આશક્ત થઈ જાય છે, પોતાના પ્રાણથી પણ એ વસ્તુઓ
 વલ્લભ માને છે; જે જે અસ્થિર પદાર્થ છે તેને સ્થિર રૂપ માની
 ધરતે છે; કોઈ ધ્યાત્મતત્ત્વનો વાત કરે છે તો તે સાંભળવાની
 પણ ઇચ્છા કરતો નથી; વઢી કદાપી કોઈની સોવતે સાંભ-
 લવા જાય તો પણ સાંભળવાનું લક્ષ નહીં; તે છતાં કાનમાં
 શબ્દ પડે તો તેના પણ વિચાર કરે નહીં; કદાપી કરે તો
 એવો કરે જે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે તે પ્રમાણે કોણ ચાલે છે, શાસ્ત્ર
 સાંભળી લોક હંધા ચાલે છે એવા પારકા દુષણ કાઢે તેમા
 ગુણવંત શ્રાવક હોય, સમ્યક્ દ્રષ્ટિ હોય અને સંસારમાં રહેલો
 હોય તેને કદેજે શાસ્ત્રમાં સંસાર અસાર કહ્યો છે અને આવા
 જાણકાર થઈ સંસારમાં કેમ રહો છો ? વઢી મુનિ મહારાજ
 કારણ કરી અપવાદ શેવતા હોય તેની નિંદા કરે. એનું કાર-
 ણ જે શાસ્ત્ર સાંભળી જો મોહનો કર્મ થોડું પણ સ્વસ્તું હોત
 તો આત્મા સાથે વિચાર કરત અને પોતાના દુષણ જોત
 પણ મોહની કર્મનું જોર ઘણું છે તેથી શાસ્ત્ર સાંભળી પણ ડલ-
 ટા વિચાર કરી મોહની કર્મ વધારે વાંધે છે અને આત્માને
 વધારે મલીન કરતા જાય છે. વઢી અન્યાય, લુચ્ચાઈ, ટગાઈ,
 ચોરી, પારકાને કલંક દેવા, પારકાની નિંદા કરવી, પરને
 સંકટમાં નાણા, જીવ હિંસા કરવી, અહંકાર મમકાર ક-
 રવા, મદે કરી મદોન્મત, જુઠું બોલવા બોલાવવાનાં સા-
 વધાન, સ્વદારા પરદારાનો વિચાર નહીં, વઢી કેટલાકનો
 વિષયમાં એવા લુબ્ધ થઈ જાય છે કે પોતાની માતા, પેન,
 પુત્રીની સાથે પણ ભોગ કરતા શંકાતો નથી. એ સર્વે જોર
 મોહનો કર્મનું છે. અનાદિ કાલનું જીવને લાગેલું છે. તેના

પ્રભાવથી આત્માના ગુણ જે ચારિત્ર તથા સમકીર્તિ તે ઢંકાઈ જાય છે. તેથી મોહની કર્મ વે પ્રકારનું છે. (૧) ચારિત્ર મોહની. (૨) દર્શન મોહની. વે પ્રકારના મોહનીકર્મની અઠાવીશ પ્રકૃતિ છે તેમાં પ્રથમ ચારિત્ર મોહનીની પચીસ પ્રકૃતિ નીચે પ્રમાણે છે. અનંતાનું વંધી-ક્રોધ, માન. માયા અને લોભ અપ્રત્યા સ્વાની ક્રોધ, માન; માયા અને લોભ સંમૂલનો ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ, દાસ્ય, રતિ, અરતિ, મય, શોક, દુર્ગંઠા, સ્તિવેદ, પુરુષવેદ, નપુસકવેદ. એ પ-નીસ કપાય તેનું વિસ્તારે ઓઝલાણ નીચે મુજબ અનંતાનું વંધી ક્રોધ, જેને હોય તેના મનમાં અતિશે દ્વેષ હોય. જે વચ્ચે એ ક્રોધનું ગોર હોય તે વચ્ચે શરીર પણ લાલ લાજ ઘડી જાય. જેની ઉપર દ્વેષ હોય તેનું મરતા સુધી પણ વેર મુકે નહીં. મરતી વચ્ચે પણ કહેજે યા ભવમાં વેર લેવાયું નથી તો આવતા ભવમાં પણ લડશ. વઢી પોતાના પુત્ર પ્રસુતને પણ કહેજે મેં તેની સાથે વેર રાખેલું છે માટે તમે પણ વેર ઝોડતા નહોં. વસત આવે ત્યારે તેનું વગાડવામાં થુલ સ્વાતા નહીં. સામો માણસ શાંત હોય અને સમાવા આવે તો તેની સાથે ઝલડો લેડે. વઢી તેનું સેદેજ કામ પોતાના હાથમાં આવ્યું હોય તો તેને મોડું નુકસાન કરે. નુકસાન કરવાની તરત શક્તિ ચાલે નહીં તો લાગ આવે ત્યારે નુકસાન કરવામાં જરા પણ કસર રાખે નહીં. એવી જે કપાયની પરિણતી છે તેનું નામ શાસ્ત્રમાં અનંતાનું વંધી ક્રોધ કહ્યો છે. જેમ પથ્થરની અંદર ફાટ પડી હોય તે ફાટ પાડી મઢે નહીં તેમ અનંતાનું વંધી ક્રોધવાળાનો ક્રોધ મરતા સુધી સમે નહીં. એ ક્રોધના પ્રભાવે જીવ નર્કે જાય છે. અને માહા તિત્ર દુઃખ ભોગવે છે વઢી એ ક્રોધના પ્રભાવથી જીવ સમકીર્ત

પામતો નથી. એ ક્રોધ જાય ત્યારેજ જીવ સમકીર્તિ પામે છે.
 અનંતાનું ધંધીમાન પથ્થરના થાંભલા સમાન હોય છે. જેમ પ-
 થ્થરનો થાંભલો નમાવતાં નમે નહીં તેમ અનંતાનું નંધી માન-
 વાલો પોતાની મોટાઈમાં ઘટલો મચ્યો રહે છે કે માદા ગુણ
 વંત મુનિમહારાજ હોય તેને પણ નમસ્કાર કરતો નથી અને
 કરવાના ભાવ પણ થતા નથી. વઢી પોતે ધર્મ ગુરુ થઈને ધન
 સ્ત્રી વિગરે ભોગવે; વીજા ગુણવંત પુરુષોએ ધન, સ્ત્રીનો ત્યાગ
 કર્યો હોય, સમતા ભાવ આદરી સંસારથી વિમુક્ત થયા હોય
 તેવા પુરુષોને પોતે નમ્રતા યોગ્ય છે તેમ ઠતાં પોતે નમે નહીં
 અને હલટા તેમની પાસે નમસ્કાર કરાવે, તે ન કરે તો કરા
 વવાની ઇચ્છા ધરાવે વઢી પોતે ધનવાન હોય પણ ધન
 નાશ પામવાથી પોતાની આર્જીનિકા પૂરી થતી નથી
 તેમ છતાં કોઈની નોકરો કરે નહીં. પોતાના મનમાં અહંકાર
 લાવે જે અમે મોટા થઈ કોઈની નોકરી કરીએ વઢી
 વચ્ચે કોઈએ સોટો શબ્દ કહ્યાં હોય તો તે અમને
 કહેનાર કોણ એમમદ કરી સામાના માણ લેતાં પણ દરે
 નહીં વઢી વચ્ચે માન મુકતાં પોતાના માણ વચ્ચતા હોય તો
 પણ માન મુકે નહીં. એવા અહંકારોનો આકરો અહંકાર તે
 અનંતાનું વંધી માન કહીએ. એવું માન જીવોત પર્યંત રહે છે. અ-
 નંતાનું વંધી માયાવાલો પુરુષ આતિશે કપટી હોય છે; મ્હોડેથી
 અતિશે વહાલ પણ વતાવે છે અને વિશ્વાસ કરનારના માણ
 લેતાં ન્હીતાં નથી; પોતાને અલ્પ ફાયદો હોય તોપણ આક-
 રું કપટ કરે છે. જેમ વાંસની ગાંઠ વાંકી હોય તે કોઈપણ
 રીતે મટાડી શકાય નહીં તેમ અનંતાનું વંધી માયાવાળાનું કપટ
 મુકાયા નહીં. એ કપટી જીવનો જગતમાં કોડ વિશ્વા.

न करतुं नथी. अनंतानुबंधी लोभ अतिशे तीव्र होय छे. मय
 तेदण्णे दौलत मळ, गायत चरवत्तिनी रिद्धि मळ तोमण.
 तदण्णा शांत न थाय खावा गारु मंतेदण्णे पदार्थ मळे तो-
 पण मन धराय नहीं. खावाना अति लोभने लीधे नत्त अ-
 भक्षणा पण विचार करे नहीं. पोताना धर्म पण विचार
 नहीं. पोताना कूल मर्यादायां न खावानी चीज होय ते खा-
 वानी इच्छा धाय. खाचना करतां पण बीटे नहीं कारणे ते
 पैमानो लोभ तेथी पैमा खरची शके नहीं अने खावानी इच्छा
 थया धरे तेथो नहीं मागया जागे स्थानके पण जाचना
 करे. चोरो करतां पण डरे नहीं. अन्याय करतां पण डरे
 नहीं. एवी रीते पांने इंद्रिओना विषयमां लुब्ध होय छे. द-
 रेक विषयने सारु नहीं करवा योग्य काम करे छे. लोभी
 माणसने फक्त एक पैसो मळतां होय अने तेथी सामा माण-
 सना माण जाय तेनी पण तेने चिंता रहेतो नथी. हरेक म-
 कारे पोतानी मतलब साधवी. राजाना मुन्हामां आवतां पण
 व्ही.ए नहीं. आवो लाभ भरवानो यस्त आवे तोपण छोडे
 नहीं. केटलाएक अंघ्री वरमना वृद्ध थाय तोपण कुंचीआ
 ठोंकराने आपता नहीं. आभुपण मसुख होय ते भरवानो व-
 स्त आवे त्यां सुभी अंग उपरधी उत्तारे नहीं. मरणांत रोग
 आवे तोपण ओसडना पैसा खरचे नहीं; अने अनेक प्रकार
 रना दुःख सहन करे. कांइ दश गाल दे, मार मारे तोपण
 कांइ लालच होय तो ते सहन करे छे. केटलाक अनाजनां
 नेपारी अतिशे लोभीआ होय छे. चोभासा सारु माल संयरी
 राख्यो होय तो एवीज भावना भावे के दुकाळ पडे तो
 सारु दुकाळ पडवावी द्रव्यनी वधारे प्राप्ति धाय. दुकाळ

ધી દુનિઆને કેટલું દુઃખ થશે તેની જરા પણ ફિકર કરે નહીં. એમ કરતાં સારી દૃષ્ટિ થાય તો અતિશે દુઃખી થાય અને દિલગીરીમાં રહે. એ અનંતાનુબંધી લોભનો સ્વ-ભાવ કીરમજના રંગ જેવો છે. કીરમજનો રંગ ગમે તેટલો ધૂઓ તોપણ જાય નહીં. વાળે તો રાસ પણ કીરમજના રંગ જેવીજ રહે. તેમ અનંતાનુબંધી લોભ મરતાં મુખી લુટે નહીં એ અનંતાનુબંધી ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ ચારે નરક ગતીના આપનાર છે એ ચારે હોય ત્યાં મુખી સમકાંતની પ્રાપ્તિ થાય નહીં.

અપ્રત્યાક્ષાની ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ એ ચાર અનંતાનુબંધી ક્રોધ, માન, માયા અને લોભના કરતાં નરમ હોય છે. મુકા તલ્લાવમાં ફાટો પડી હોય તે ઉત્કૃષ્ટિ વરસ દીવસ મુખી રહે છે. પાછો વરસાદ આવે પડલે ફાટો મળી જાય છે તેમ કોઈ જીવ ઉપર ક્રોધ થયો હોય, સામા માણસે ગમે તેટલું વગાડ્યું હોય પણ સંવત્સરી પ્રતિક્રમણ કરતી વચ્ચે સર્વ જીવને સ્વમાયી સર્વને મિત્ર તુલ્ય ગણે પણ તેના ઉપર ગુસ્સો રાખે નહીં. તેનું કાંઈ કામ પોતાને કરવાનું આપ્યું હોય તો તેના ઉપર દ્વેષ બુદ્ધિ ન લાવતાં સુશીધી કરી આપે તેનું નામ અપ્રત્યાક્ષાની લોભ અપ્રત્યાક્ષાની માન દાંતના થાંભલા જેવું હોય છે. પથ્થરનો થાંભલો તો નમેજ નહીં પણ દાંતનો થાંભલો પાણી પ્રમુલ્હ ઉપચાર કરવાથી નમે છે તેમ અપ્રત્યાક્ષાની માનવાળો પુરુષ સદ્ગુરુના ઉપદેશથી અથવા ઢાઢા પુરુષના સમજાવવાથી પોતાનો અહંકાર છોડે છે. ગમે તેવું માન રાસતો હોય પણ તે માન એક વરસથી વધારે કાલ રહે નહીં. અપ્રત્યાક્ષાનો માયાવાળો અનંતાનુબંધી માયા-

ચાઢાથી ઓછી માયાવાઢો હોય છે. પોતાની સહેજ મતલબ
 સારુ સામાને મોટું નુકસાન થાય એવું કપટ કરે નહીં. અમ-
 ત્યાસાની માયાને મેંઢાના શીંગડા જેવો વાંકાશ ઉપચાર ક-
 રવાથી મટી જાય છે તેમ આવો પુરુષ કપટ ઓછું કરે છે.
 કેટલાક કામ નિષ્કપટપણે પણ કરે છે. અમત્યાસાની લોભ
 નગરની સ્વાઢના કાદવના રંગ સરસો હોય છે. એ રંગ એકદમ
 તો ન જાય પણ ક્ષાર આદિવેઢે અતિશે મહેનત કરતાં જાય
 છે તેમ આ લોભ પણ અનંતાનુબંધી લોભ કરતાં થોઢો હોય
 છે લોભ અર્થે કોઈને મોટું નુકસાન કરે નહીં. એ અમત્યાસા-
 ની ક્રોધ માન, માયા અને લોભથી જીવ તિર્યંચની ગતીમાં
 જાય છે; શ્રાવકપણું પામી શકતો નથી. એ ચારે કપાય જાય
 ત્યારે જીવ શ્રાવકપણું પામે ઢે. એટલે પાંચમું ગુણસ્થાન પામે.
 અમત્યાસાનો ક્રોધથી મત્યાસાની ક્રોધ નરમ હોય ઢે. આ
 કારણથી કોઈ જીવ ઉપર દ્વેષ થયો હોય તોપણ ચોમાસી
 પ્રતિક્રમણ કરતી વચ્ચે સર્વ જીવને સ્વાધે ઢે; એટલે પછી
 કોઈ જીવ ઉપર દ્વેષ રહેતો નથી. રેતીમાં લીટી કરી હોય
 અને થોડા કાઢમાં મઢો જાય તેમ એ ક્રોધ થોડા
 કાઢમાં શાંત થાય ઢે. મત્યાસાનો માન લાકડાના
 થાંભલા જેવું હોય છે. લાકડાનો સ્તંભ ઢાંતના સ્તંભ કરતાં
 થોડી મહેનતમાં નમી જાય છે તેમ એ માન પણ થોડા વચ્ચેમાં
 શાંત થઈ જાય ઢે. મત્યાસાની માયા ગાયના મુત્રના વાંક
 જેવી હોયછે ચાલતાં ચાલતાં મુતરતી ગાયથી જે વાંક પડ્યો
 હોય તે થોડા વચ્ચેમાં મટી જાય ઢે તેમ આ માયાવાઢો પુરુષ
 થોડા વચ્ચેમાં સરઢતા પકડે ઢે. આકરું કપટ તેનાથી થતું
 નથી. પોતે અમત્યાસાની કરતાં સરઢ હોય છે. મત્યાસાની

લોભ ગાઢાના કીલના ઢાઘ સરસો છે. નગરની સાંઝનાં કા-
 દવ કરતાં આ કીલનો ઢાઘ ઘોઢો મહેનતે નાશ પામે એ કારણ
 કે સાંઝનો કાદવ ઘણા દીવસ કોહી જવાથી વધારે ચીકાશ
 વાળો હોય છે તેથી ગાઢાના કીલના ઢાઘની માફક આ
 લોભ સહજમાં શાંત થાય એ પ્રત્યાશ્વાની ક્રોધ, માન, માયા
 અને લોભ વ્યાં સુધી હોય ત્યાં સુધી સાનુશુન્ય આવતું
 નથી. આ ચારે કપાયના મળામથી જીવ મનુષ્ય ગતિમાં
 જાય છે. કેમકે એ કપાય પાતળા છે. સંજલના ક્રોધ,
 માન, માયા અને લોભ એ ચારે પ્રત્યાશ્વાની ક્રોધ,
 માન, માયા અને લોભ કરતાં ઘણા હલકા હોય છે.
 સંજલનો ક્રોધ પાણીની લીટી સમાન કણો છે. પાણીમાં લીટી
 કરતાં જ તે તરત મળી જાય એ તેમ કોઈક કારણે ક્રોધ થાય
 પરંતુ તરત જ શાંત થઈ જાય. કાંઈ આકર્ષક કારણ મળ્યું હોય
 તો પછી પશ્ચિમી પ્રતિક્રમણ કર્યા પછી તો જરા પણ દ્રેષ રહેજ
 નહીં. એ ક્રોધનો ઉત્ક્રાંત સ્થિતિ પંદર દીવસનો છે. તેથી વ-
 ધારે કાઢ ક્રોધ રહેજ નહીં. એ ક્રોધ વાળાને અંતરંગમાં વધારે
 ક્રુરતા હોય નહીં. સંજલ માન નેતરના સ્તંભ સરખું હોય છે.
 નેતરના સ્તંભને નમાતતાં ચાર લાગે નહીં તેમ એની માનદશા
 વધારે વસત રહે નહીં. સંજલ-માયા મળ ઘણી જ થોડી હોય.
 સહજમાની સકપટી થઈ જાય; પરંતુ વાંસની છોલ જરા વારમાં
 સીધી પડી જાય તેમ એ કપટ પણ નહીં. જેવું હોય. જરા વારમાં
 નાશ પામે. સંજલનો લોભ હલદરના રંગ સમાન હોય છે.
 હલદરનો રંગ રહી જતાં ચાર લાગે નહીં તેમ એ લોભ મટી
 જતાં વારે લાગે નહીં. સંજલના ક્રોધ, માન, માયા અને
 લોભ હોય ત્યાં સુધી મુક્તિ મળે નહીં. એ સંજલના કપાય

જાય ત્યારે મુક્તિની પ્રાપ્તિ થાય. પૂર્વોક્ત ચાર પ્રકારના ક્રો-
 ધ, માન, માયા અને લોભ નાશ પામે ત્યારે મુક્તિ મળે છે.
 માટે મલ્ય જીવે એ ટાલવાનો ઉદ્યમ કરવો. એ જેમ જેમ ઓ-
 ઠા થતા જાય તેમ તેમ આત્મા શુદ્ધ થતો જાય છે. અહીં આ
 કોઈ પ્રશ્ન કરે જે સંજલના કપાય તો પંદર દીવસ રહે તે
 ત્યારે વાણ્ણજી મહારાજને વરસ દીવસ કેમ રહ્યો ? એ વિશે
 યોગ શાસ્ત્રમાં હેમચાંદ્રાર્યે તથા કર્મ ગ્રંથના વાલ્ણકોષ-
 માં યજ્ઞ સોમ સુરીએ खुलासा કર્યો છે જે વાલ્ણજીયને
 આ સ્થિતિ ઉપરથી પોતાનો કપાય કેવો છે તે સમજવું સુગમ
 પડે વાસ્તે એ સ્થિતિ એ રીતે કહી છે. વસ્તુતઃ તો એમ
 સમજવું જે અતિ તીવ્ર કપાય તે અનંતાનુબંધી; તેથી મંદ
 તે અપ્રત્યાની; તેથી મંદ તે પ્રત્યાસ્વાની અને તેથી મંદ તે
 સંજલના કપાય પ્રશ્ન ચંદ્ર રાજર્ષિ કાઉત્સગ્ધ્યાનમાં હતા
 તે વસ્તુતઃ પ્રણામ હંવા ઘગલ્યા હતા કે ભગવાને કહ્યું કે જો
 તે આ વસ્તુતઃ મૃત્યુ પામે તો નરકે જાય. કારણ કે તે વસ્તુતઃ
 અનંતાનુબંધી કપાય હતા. પાછા થોડા વસ્તુતઃ માંજ કેવલ જ્ઞાન
 પામ્યા એટલે અનંતાનુબંધી ક્રોધ અંત મુદ્ધુર્તજ રહ્યો. જો
 કાલ ઉપર એકાંત લક્ષ દર્શાવે તો એ અનંતાનુબંધી કહેવાય
 નહીં વલ્લી કોઈક પુરુષ સમકીર્તિ થતી જાય છે તે વસ્તુતઃ અનં-
 તાનુબંધીનો ઉદય થાય છે. પાછો અંત મુદ્ધુર્તમાં સમકીર્તિ
 પામે છે ત્યારે તે ઉદય ટલી જાય છે. એટલે અનંતાનુબંધી
 અંતમુદ્ધુર્તજ રહ્યો. આ કપાયને વીજો કપાય કહેવાય નહીં.
 તાત્પર્ય કે આકરો કપાય હોય અને થોડા વસ્તુતઃ રહે તો પળ
 તે અનંતાનુબંધી સમજવો. તેથી મંદ તે અપ્રત્યાસ્વાની તેથી
 મંદ પ્રત્યાસ્વાની અને તેથી મંદ સંજલનો સમજવો. કેટલીક

वखत स्थितिथी पण समजाय छे. एकांत नियम नथी बाहु
मळगीने वरस दीवस कपाय रह्यो पण ते मंद कपाय हतो तेंथी
संजलनो जाणवो. आ सोळ कपाय थया.

इहे नव नोकपाय कहे छे. नोकपाय शब्द देश निषेध
रात्री छे नोकपाय एटले नही कपाय देशथी नहीं. कारण के
कपाय नथी पण कपाय उत्पन्न थवाना कारण छे. एतेववाधी कपाय
उत्पन्न थाय छे. कोइ माणसनी हांसी करवाथी सामा माण-
सने द्वेष उत्पन्न थाय अने ते माणस आपणा उपर द्वेष उत्पन्न
करे एटले आपणने कपाय उत्पन्न थाय. वास्ते ते कपायनुं
कारण कहेवाय छे. वली हांसी करी खुशी थइए अने राग
उत्पन्न थाय तो तेपण कर्मबंधनुंज कारण थाय. जीवने ज्यां मुधी
हास्यमोहनि क'छे त्यांमुनी आत्मानुं शुद्ध स्वरूप प्रगट थाय नहीं;
दुनीआमां पण मझकरी खोर कहेवाय. माटे जेम वने तेम हास्य
करवानो त्याग करवो. सर्वथा त्यागतो ज्यारे जोव केवलज्ञान पा-
मवा क्षपकश्रेणी मांडे त्यारेज थाय. रति मोहनी ते पुद्गलीक
पदार्थथी जे जे अनुकूलता मळे तेनाथी राजी थवुं. अर्थात्
ते प्रतिकूल पदार्थथी दीलगीर थवुं. भयमोहनी ते भयथी
भारंवार बीधा करवुं. माराथी उपवास थशे के नहीं थाय!
वली माराथी श्रावकपणुं, मुनिपणुं केम वने एम बीहे अने
धर्मना कार्यमां वीर्य फोरवे नहीं; जे जे चीज नहीं करेली
होय ते अभ्यासथी वने छे पण बीहे अने भयथी अभ्यास
करे नहीं तो कोइ दीवस वने नहीं. तेमज मंसारी कार्यमां पण
जेने भय मोहनीनो उदय छे ते दरेक काममां चीना करे.
अर्हीआं कोइ प्रश्न करे के पापथी बीहे तेनुं केम ? ते विषे
समजवुं के पापथी अवश्य बीवुं जोइए. धर्मथी बीहवुं नहीं.

હિંમત રાખી ઉદ્યમ કરવો. શરિરાદીકે રોગ પ્રમુખ હ.ય તો
 વિચારીને કામ કરવું. ઠતી શક્તિ વીહીને વેચી રહે તેનાથી
 કોઈ કાલે ધર્મ સધાય નહીં. વાસ્તે ભય મોહનીનો જામ વને
 તેમ ત્યાગ કરવો. શોક મોહની કોઈ પોતાના કુટુંબી અથવા
 મિત્ર માંદા થાય અથવા મૃત્યુ પામે ત્યારે શોકાતુર થાય, રડે
 કુટે, અનેક પ્રકારના વિકલ્પ કરે તેથી યજ્ઞા કર્મ વંધાય છે
 વહી વેપારમાં નુકસાન થાય, અથવા કોઈ દીવાલું કાઢે
 અને પોતાનું દ્રવ્ય જાય ત્યારે શોક કરે છે. પોતાને અનુકૂળ
 ઘર, મકાન, નોકર, વાહન નહીં મળવાથી અથવા
 પ્રતિકૂળ મળવાથી પણ શોક થાય છે. આમાં જેને મો-
 હનીકર્મનું જેવું જોર તે પ્રમાણે શોક થાય છે. કેટલા-
 ક ઉત્તમ પુરુષોને શોક મોહની ઓઠી થાય તો વિચારે
 છે જે “આ કુટુંબ, દેહ, ઘર, પ્રમુખ જે જે સંસારી પદાર્થ છે
 તે સર્વે અસ્થિર છે; અસ્થિર પદાર્થનો વિનાશ તો થવાનો છે
 તો મારે શા સારું વિકલ્પ કરવો જોઈએ. જ્યાં સુધી પુન્યોદય
 હતો ત્યાં સુધી સર્વ પદાર્થ સ્થિર રહ્યા, પાપનો ઉદય થયો ત્યારે
 નાશ થયા માટે શા સારું શોક કરીને કર્મ વાંધવા. આત્મ
 ધર્મજ મારો છે. વીજી કોઈ વસ્તુ મારી નથી. માત્ર સંસાર
 મારાથી ઊઠાતો નથી તેથી હું મારું મારું કહું ઠડું અને વ્ય-
 વહારોચિત વર્તના કરું ઠડું. વસ્તુ ધર્મે વસ્તુ માત્ર જડ છે.
 અને હું ચેતન ઠડું” આવી રીતના વિચાર કરી પોતે શોકથી
 મુક્ત રહે છે. તેને કર્મ વંધ પણ થતાં નથી ને મંપૂર્ણ શોકનો
 નાશ તો ક્ષપક શ્રેણીમાં થાય છે. દુઃખ તો દુર્ગંધ વસ્તુ દેખી
 મુલ્લ વીગાડવું. તથા જે જે વસ્તુ પોતાને ન ગમે તેથી પ્રવ-

જાખ્યો છે તે પુરુષ તો દુર્ગંધ જોડેને કહે છે એ પુદ્ગલ એવા ધર્મ
 ના છે. એમાં હું શા વાસ્તે મુલ્ય વગાહું. વા જડ પદાર્થ ઉપર
 શા વાસ્તે દેશ કરું. इहां कोई कहेशे जे तयारे गंदकीमांज वेसी
 रहेहुं ? तेनो जुवाप के गंदकीना पुदगल शरीरमां प्रवेश करवाथी
 रोगनी उत्पत्ति थायछे वास्ते प्रथमतो पोताना घरमां खालकुवा
 संदास एवी गंदकीवाली चीजो राखेज नही. बळी मोरीओ पण
 साफ राखे. पाणी बीगरे वापरे. ते पाणी झुकी निर्जीव ज-
 म्योए छुट्टु छुट्टु नाखे के तुरत मुकाइ जाय अने गंदकीमांजी-
 वनी उत्पत्ति थाय छे ने तेना उपर पाणी बिगरे पढवाथी
 ते जीवनों विनाश थाय छे तो आत्मार्थी पुरुषने तो कोई
 जीवने दुःख थाय एवुं काम करवुंज नहि. माटे एवी गंदकी
 घरमां राखेज नहि. ने ज्यां एवी जम्यो होय त्यां रहे नहि
 पण दुनीयामां यधी जम्यो कइ स्वच्छ होती नथी. तयारे
 तेवी दीठामां आवे तो द्वेष करे नहि तेमने तो अनुक्रमे सर्वथा
 दुगंछा मोहनीनो नाश थाय छे ने जीवो एवी अनेक प्रकारे
 दुगंछा कर्या करेछे तेथीकर्म बांधीने आगल एवाज कर्म भोगव
 वा पडेशे. माटे जेम बने एम त्याग करवो. स्त्रिवेद ते स्त्रिए पुरु-
 षनो अभिलाप करवो, पुरुषवेद ते पुरुषे स्त्रिनो अभिलाप
 करवो, नपुंसक वेद ते स्त्रि तथा पुरुष बनेनो अभिलाप करवो
 ए त्रण वेद छे तेज संसारनुं विजछे तेमां सर्वथा आकरा वेद
 नो उदय नपुंसक वेदवालानेउए रात्रदिवस विकारमांज चित्त
 राखे छे. अने शांत थवानुं कारणज नथी तेथी इच्छाओ थ-
 याज करे छे. ते करतां स्त्रिने ओछो विकार छे, ते करतां पु-
 रुषने ओछो विकार छे. हवे कोईने शंका थाय जे पुरुषो
 मार्यना करता जोइए ठोए तेटली स्त्रि मार्यना करती जोता

नथी ते विपे जाणवुं जे छि देखीनी प्रार्थना नथी करतो
 पण आंखोना कटाक्ष विगरे अनेक चाला करे छे ने ते कर-
 वाथी पुरुषनुं चित्त न होय तो पण यइ जाय छे पठी पाछी
 मनमां खुशी होय तो पण पुरुष पामे कालावाला करावे छे
 पण चित्तमां बहुज मलोनता रहे छे माटे एनो विकार सर्वज्ञ
 वधारे कथोछे. तेमां पण जे सती स्त्रीओठे जेने स्वप्नमां पण
 परपुरुषनी इच्छा नहीं ते स्त्रीओ तो नमस्कार करवा योग्य
 ठे कारण के जगत् ए विषयमां पडयुं ठे ने गुणी पुरुषो पण
 पढी जाय छे वास्ते उत्तम स्त्रीज आवुं दृढ शील पाले अने
 एवा गुणवंत पुरुष पोतानो स्त्रीसाथेतथास्त्री पोताना पति साथे
 पण नित्य भोगनी क्रीडाकुतरामाफक करता नथी फक्त ऋतुने
 अवसरज पोतानी इच्छा टालवा मारुज नाखुशीथी काम
 करेछे. ए काम सेवा करता विचारे ठे के स्त्रीनी योनिमां घणा
 जीवनी उत्पत्ति ज्ञानीए कही ठे जेम एक भुंगळीमां रु. वाल्यु
 होय अने तेमां लोढानी शीक उनी करोने घाले तो रु. जेम
 सर्व बळी जाय तेम भोगथी स्त्रीनो योनिमां जे जीव रहा ठे
 तेनो विनाश थाय ठे तो ए मोटी हिंसांनुं कारणछे. बळी ए
 स्थानमां मूत्रादि दुर्गंध ठे तेनो एक छांटो लाग्यो होय तो
 माणस धोइ नाखे ठे एवं खराब दुर्गंधो ठे ते स्थानके क्रीडा
 करवी ए अज्ञानतानुंज जोर छे. बळी भोगथी शरीरनी
 स्थिति केटली नरम पडे ठे ते जाणे छे ते छतां तेमां मुख
 मानवुं ए पण अज्ञानतानुंज जोर छे. अही कोइ कहेशे
 के ए सर्वे कारणो पोतानी स्त्रीमां अने पारकी स्त्रीमां सरखा
 ठे तो पोतानी अने पारकीमां पापनो भुं फेरफार ठे
 के परस्त्री त्याग करवा बधा धर्मवाळा कहें ठे ते विपे जाणवुं

કે પારકી સ્ત્રીનો ઘણી છે, તેની પરવાનગી તેનો ઘણી આપતા
 નથી તેમ છતાં ચોરોથી કામ કરે તો તેનો ઘણી જાણે અને
 સ્ત્રીપર જોર ચાલે તો સ્ત્રીનો વિનાશ કરે. પુરુષ પકડાય તો
 પુરુષનો નાશ કરે એમ કરતાં એ વે સ્ત્રીપર જોર ન ચાલે તો
 પોતાના પ્રાણ કાઢે. વસ્તે નરમ સ્વભાવનો હોય તો
 પ્રાણ ન કાઢે પણ તેનો મનમાં અત્યંત દુઃખ ધારણ કરે
 રાત્રિ દિવસ એજ દુઃસ્વપ્નાં કાઢે. એવી મોટી હિંસાનું કાર-
 ણ પરસ્ત્રી છે. વળી તેવી સ્ત્રીને પોતાનો ધણી પરસાથે રમવા ન
 દેતો તે સ્ત્રી પોતાના પતિનો વિનાશ કરે. આવી મોટી હિંસાઓ
 પણ થાય છે તે ધણી સાંભળી જાય. વળી પરસ્ત્રીને સેવીને
 હું તેવું છું એવું પણ કહેવાય નહિ અને જુટું બોલવુંજ પડે તો
 તેથી મૃપાવાદ લાગે. વળી પરસ્ત્રીપર ઇચ્છા થાય તે અત્યંત વિપ-
 ચની ઇચ્છા થાય ત્યારે તો તેથી પણ કર્મવંધ વધારે થાય.
 વળી પોતાની સ્ત્રી તો સદા કાલ છે વાસ્તે ભોગનું ચિંતન સ.
 વેદા થતું નથી. અને પરસ્ત્રીને સારૂ રાત્રિ દિવસ ચિંતન થયાં.
 કરે છે કામ ધંધો પણ પોતાને મુશ્કેલી નથી તેથી તે વિકલ્પજ
 કર્યા કરે છે. અને વિકલ્પ છે તે કર્મ વંધનો હેતુ છે. વિકલ્પ-
 નું પાપ માણસ સામાન્ય સમજે છે પણ વિકલ્પ જેવું બીજું પાપ
 નથી. એ પાપ કેટલું વંધાય છે તે જ્ઞાનો મહારાજ જાણે છે
 તેથીજ તેમણે એ સમાન બીજું પાપ કહ્યું નથી. એનેજ આકરું
 પાપ કહ્યું છે. અને જેટલા ધર્મવાલા છે તે વધારે પરસ્ત્રીનું પાપ
 દર્શાવે છે. સંસારમાં રોલાવવાનું બીજું સ્ત્રી ભોગ છે. ભોગની
 ઇચ્છાને વાસ્તે સ્ત્રીઓ પુરુષની દાસી થઈને જન્મ કાઢે છે.
 અંગ્રેજ લોકમાં પુરુષ સ્ત્રીના દાસ થાય છે. વળી અતિ કામી
 તથા પરસ્ત્રી લંપટ પુરુષ પણ સ્ત્રીઓના દાસ થાય છે. કામને

वास्ते आभूषण वारण करवा मन्त्री ते सारु धन पेदा करवाना
 उपाधि करवी एवा अनेक रीतनां काम मारु मंसारमां जीव
 विंदवना भोगये छे वास्ते जेम वने तेम कामना अभिलाष
 त्याग करवा. संपूर्ण तो रापक त्रेणीमां अभिलाष टळ्ळे त्वारे
 ज पुर्ण तत्त्व पामशे. ए नवनो कपायने मोल कपाय वया
 मळी पच्छीम यथा ते मात्र मोहिनी कर्म छे एटले ए कपाय
 होय त्यां मूधी पूर्ण चाग्नि केवल ज्ञाननिं यथा रुपात ते
 आवे नहीं वास्ते एने त्याग करवानो अतिशय उद्यम करवो.
 ए मरुति जेदली जेदली आंछी थशे तेदलो तेदलो आत्मा
 विथुद्ध यशे. तेज धर्म छे. अने जेम जेम ए कपायनी वृद्धि
 यती जशे तेम तेम कर्म बंध बघतो जशे अने दुर्गतिनां दुःख
 तथा जन्म मरणनां दुःख भोगयवा पडशे. कोइ कहेंसे के ते
 दुःख जोयां नथी. एण मनुष्यनां दुःख तो जृभो छो के धे-
 टाओने रात्र दिवस नरक उपादयुं पडे छे ने तेने एदु खावा
 नुं मले छे वली पंहेरवा केटलाएकने बर एण मळता नथी.
 ताप-टाढना दुःख भोगयवा पडे छे. केटलाएकने कोइड
 रोग जलंधर विम्फोटक-दम त्रिगेरे केटलाएकनुं शरीर फुली जाय
 छे फरातुं हरातुं नथी एवी अनेक रोगनी वेदनाओनुं दुःख
 रात्र दिवस सहन थतुं नथी तेनी बुमो मार्गा करे छे रडे छे
 तो आवा सक्त दुःख पापना योगधी पाम्या छे तेमज वधारे
 पापधी नरकना दुःख नास्तिक शिवायना सर्वे धर्मवाला माने
 छे माटे ए शंका करवा जेनुं नथी पापना फलतो अवश्य भो-
 गयवांज पडशे माटे जेम वने तेम राग द्वेषनी पर्णति ओछी
 करवी के जेधी पाप ओतुं वंवाय अने अनुकामे सर्व प्रकारे
 राग द्वेषधी मुक्त थवाय इहां कोइ मश्र करे जे देवनी गती सं-

જ્વલન કપાયથી વંધાય તો સમ્યક્ દૃષ્ટિને અપ્રત્યાહ્યાના-
 દિકનો ઉદય તથા શ્રાવકને પ્રત્યાહ્યાનાદિકનો ઉદય કહ્યો
 છે તો શી રીતે દેવગતી વાંધે તે ત્રિપે સમજવું જે જે વચ્ચે
 દેવગતીનું આગુપ્ય વાંધે ત્યારે સંજ્વલન કપાયનો ઉદય હોય
 ત્રીજા કપાયોનો ગોળપણ હોય. એવજ મિથ્યા દૃષ્ટિને પણ
 સમજવું—દર્શન મોહિનો ત્રણ પ્રકારે. સમ્યક્ત મોહિની, મિશ્ર
 મોહિની, મિથ્યાત્વ મોહિની, પેહેલાં મિથ્યાત્વ મોહિનીનું
 સ્વરૂપ લક્ષીયે છીયે. જે જીવે મિથ્યાત્વ મોહિની કર્મ વાંધેલું
 છે તેના પ્રભાવે અરાહ દોષે રહિત એવા જે દેવ વીતરામ તેના
 ઉપર દ્વેષ વર્તે છે અને એ અરાહ દુષણ પ્રશ્ન સાતમામાં લ-
 ક્ષ્યા છે તેવા દુષણવાળા દેવને દેવ માને છે વળી ગુરુ જે
 હિંસામાં તત્પર, મૃપાવાદ વોલે, ચોરીનો પણ નિયમ નથી,
 મૈથુનમાં અત્યાસક્ત, પરિગ્રહ જે ધન, સ્ત્રી રાત્રે છે. વળી તુ-
 ણ્ણા પણ જેની રાત્ર દિવસ વની રહો છે સેવકને ઉપદેશ દેવે
 તે પણ ધનાદિક લાભને અર્થે એવાનિર્ગુણિને ગુરુતરીકે સ્થાપે છે
 તેને તરણ તારણ માને છે ને જે પુરુષોએ એ પાંચ અવ્રતનો ત્યાગ
 કર્યો છે અને પંચ મહાવ્રત અંગીકાર કર્યા છે પાંચ ઇન્દ્રિયોની
 તેવિસ વિષય ઠાંઢ્યા છે માત્ર વાપરવા જેટલા વસ્ત્ર રાત્રે છે
 આહાર પણ પોતાને અર્થે કર્તા કરાવતા નથી ને સારા આહાર-
 ની અનમોદના પણ કરતા નથી ફક્ત શૃદ્ધસ્થને ઘેર શૃદ્ધસ્થે
 પોતાને અર્થે જે વસ્તુ કરી છે તેમાંથી થોડી વસ્તુ લે છે અને
 સ્વાદની પણ વાંઠા કરતા નથી સ્વાત્માને ભાવતા વિચરે છે
 રાત્ર દિવસ શાસ્ત્રાભ્યાસ કરી રહ્યા છે વિકથાતો જેને કરવી
 જ નથી એવા મહાનુભાવ મહાત્મા પુરુષ તે ગુરુ માનતો નથી
 અને આકરા મિથ્યાત્વના જોરથી આવા પુરુષમાં નહિ દુષણ

છતાં દુષણ આગેપે છે રાત્ર દિવસ એવા ગુણવંતની નિંદા કરી
 છે વઢી એવા પુરુષોએ પ્રરુપેલો ધર્મ તેને અધર્મ માને છે જેમાં
 હિંસાઓ અવિનય અજ્ઞાનતા વિષય તથા પુદ્ગલનું પોષણ તેને
 ધર્મ માને છે ને જે દયા મૂલ વિનય મૂલ હિંસાનો ત્યાગ અ-
 સત્યનો ત્યાગ ચોરીનો ત્યાગ સ્ત્રિ સેવાનો ત્યાગ પૈસાનો ત્યાગ
 એ રૂપ વ્યવહાર ધર્મ તથા પોતાના આત્મ સ્વરૂપમાં રહી રાગ
 દ્વેષનો પરિણતીથી મુક્ત થઈ સર્વે પ્રકારે મોહનો નાશ કરવાને
 ઉદ્યમરૂપ જે નિશ્ચય ધર્મ તેને અધર્મ માને છે એ મિથ્યાત્વ મોહિનો
 કર્મના જોરથી વને છે વઢી એ મોહિનોના જોરથી ધન સ્ત્રિપુત્ર
 પરિવાર ઘર હાટ વસ્ત્ર પાત્ર એ પદાર્થને જીવ માહારા માને છે
 ને તે સંયંધી અહંકાર મમકાર વિચિત્ર પ્રકારના જીવ કરે છે
 ને કર્મ પાઠા નવા ઉપાર્જન કરે છે એ મિથ્યાત્વ મોહિની જેને
 જાય છે તેને સંસાર તો દાવાનલ સરસો લાગે છે. જેમ કોઈ
 માણસ વનમાં ગયો હોય ને ત્યાં ચારે પાસે ઝાગ લાગી હોય
 તો તેમાંથી નીકળવાના જેમ અનેક ઉદ્યમ કરે તેમ આ
 જીવ સંસારમાં રહ્યો વિચારે છે જે આ ધન કુટુંબ સર્વે પદાર્થ
 વિનાશિ છે સંયોગ મલ્યા છે ને ધિયોગે જશે. પૂર્વ કૃત કર્મ
 સંયોગે જાય છે. પૂર્વ કૃત કર્મ સંયોગે પ્રાપ્ત થાય છે એની માંદે
 હું જે રાગ ધર્મ છે તેથી સમય સમય નવાં કર્મ વંધાય છે ને
 આત્મા માદારો મલીન થતો જાય છે અનાદિકાલનો સંસાર
 માં રોલાડું છે. તે એ જડ પદાર્થમાં રાગ ધર્મો તેથી પણ આ
 ભવમાં તો ભવિતવ્યતાના યોગે એ સર્વે પરવસ્તુએ ઓલસી
 એ સર્વે પદાર્થમાં નિરિચ્છકતા કરીને એ વસ્તુનો સંયોગ ત્યાગ
 કરવા યોગ્ય છે ક્યારે એ વસ્તુનો સર્વે ત્યાગ કરી માદારા

પ્રગટ કરું. એવી દશા મિથ્યાત્વ મોહિની જવાથી થાય છે.
 દેવે મિશ્ર મોહિનો તે કંડક શુદ્ધ દેવ ગુરુ ધર્મ ઉપરથી દ્વેષ
 ધમેલો અને અશુદ્ધ દેવ ગુરુ ધર્મ પરથી રાગ ઘટેલો વળી,
 પુદ્ગલ ભાવને વિષે સંપૂર્ણ આસક્ત હતો તેમાંથી મિથ્યા-
 ત્વના પુદ્ગલ જવાથી આસક્ત ભાવ ઓછો થાય. તેથી
 પોતાનો આત્મ ધર્મ પ્રગટ કરવાનો કંડક ઇચ્છા થાય. મિથ્યા-
 ત્વપણે તો કુલ ધર્મ કરતો હતો પણ તે મિથ્યાત્વ મોહિની
 ગંદ ને મિશ્ર મોહિની થઈ તેના પ્રભાવે પોતાના ધર્મ પ્રગટ કરવા
 મારુ ઉદ્યમ કરે. વળી એ મિશ્ર મોહિનીનો કાલ અંતર મૂહૂર્તનો છે
 તે અંતરમૂહૂર્ત પણ જે શ્વામો શ્વાસથી તેનવ શ્વામો શ્વાસ સુધીનું
 છે એટલે એવા સુંદર ભાવ આત્મ દિનકારી થાય પણ તે ભા-
 વ આવેલો પોતાને જાણવો દુષ્કર પડે છે એ મિશ્ર મોહિનોના
 પુદ્ગલ પણ મલીન છે તેથી સ્વરૂં તત્ત્વ ઓલસી શકાય નહિ
 તેથી એ પણ ટાલવાનો ઉદ્યમ કરવાનો છે એટલે ત્યારે સમ્ય-
 ક્ત મોહિની થાય. તે સમ્યક્ત મોહિનીનું સ્વરૂપ કઠીણ હીયે.
 શુદ્ધ દેવ ગુરુ ધર્મ ઉપર રાગ પ્રગટ થાય સ્વોદા દેવગુરુ
 ધર્મ ઉપર રાગ રહે નહીં. આત્મતત્ત્વ પ્રગટ કરવાનો
 કામો થાય. ગુરુ માદારાજની તથા ઝનમ શ્રાવકોની સંગત
 સારી પેઠે કરે તેમની પાસે ધર્મોપદેશ સાંભળે દેવગુરુની સારી
 પેઠે ભક્તિ કરવાને તત્પર થાય. જીવાદિજે નવતત્ત્વ. જીવતત્ત્વ
 અજીવતત્ત્વ, પુણ્યતત્ત્વ, પાપતત્ત્વ, આશ્રવતત્ત્વ, સંવર તત્ત્વ,
 નિર્જરા તત્ત્વ, વંચ તત્ત્વ, મોક્ષ તત્ત્વ, એ નવ તત્ત્વ જાણે તેનેનો
 શ્રદ્ધા જેમ આગમમાં કહ્યું છે તેમ જાણિ યથાર્થ કરે એનું જ્ઞાન
 મેઝવવાની વૃત્તિ સારી પેઠે રાસ્ટ્રે કેવલ ધર્મ મય ચિત્ત બની
 જાય સંસારમાં પડ્યો છે તોપણ સંસારી મુખ તે દુઃખ રૂપ

જાણેં હાં કોઈ કેહેશે જે સમ્યક્ત મોહિની તો મોહિની કર્મન
 પ્રભાવ કંઈ છે ને છોડવા યોગ્ય કહી છે ને હાં તો ગુણવ
 પણું તમે વર્ણવ્યું તે કેમ. તે વિષે જાણવું જે સમ્યક્ત મોહિ
 નીના પ્રભાવે યથાર્થ જીવાદિક પદાર્થનો શ્રદ્ધા થાય પણ
 એ નવ તત્ત્વનું વિસ્તારે સૂક્ષ્મ જ્ઞાન તેમાં બુદ્ધિ મુક્તાઈ જાય
 યથાર્થ અનુભવ ગમ્ય આત્મ તત્ત્વ કરી શકે નહિ એ કારણથી
 આત્મ સ્વરૂપ મુક્તિ છે તેથી એ ત્યાગ કરવા યોગ્ય કહી છે.
 પણ મિથ્યાત્વ મોહિનીને મિશ્ર મોહિની કરતાં એમાં ધર્મનો
 રુચિ વધે છે તેથી આ ગુણનો દર્શાવ કર્યો છે. આંસોએ શાંપ
 વલે છે ત્યારે ચશ્મા પહેરવાથી પદાર્થ ઓલસી શકાય છે
 તેથી ચશ્મા સારા કહીએ છે પણ જેને શાંપ નથી ને પોતાની
 આંસો જોઈ શકે જે તેનું ચશ્માવાળો જોઈ શકે નહિ તેથી વસ્તુ
 પળે તો એવી ઇચ્છા રહે છે જે આંસોથી શાંસ મટી જાય તેને
 ચશ્માનો ત્યાગ થાય તો સારું તેમ જ્યાં સુધો મિથ્યાત્વ
 મોહિની છે તેનો અપેક્ષા સમ્યક્ત મોહિની સારી છે. પણ
 સમ્યક્ત મોહિની તે પણ મિથ્યાત્વ મોહિનીના પુદ્ગલ છે
 વાસ્તે એ સમ્યક્ત મોહિનીના પુદ્ગલ ત્યાગ થાય ત્યારે જીવને
 કાયક સમ્યક્ત થાય છે અને ત્યારે પૂર્ણ સ્વરૂપ યથાર્થ સમજાય
 છે કંઈ પણ શંકા રહેતી નથી. અને સર્વજ્ઞ સૂક્ષ્મજ્ઞાન શાસ્ત્રમાં
 દર્શાવ્યું છે તે સર્વ જ્ઞાની મહારાજના કલા પ્રમાણે સેહેલાઈથી
 સમજી જાય છે. ને જેને સમ્યક્ત મોહિનીનું જોર છે તેનાથી વધુ
 વરાવર સમજી શકાય નહિ કંઈ શંકા પડે સમ્યક્ત મોહિની
 ચાલા કરતાં મિશ્ર મોહિનીવાલાને વધારે શંકાઓ પડે તે ક
 રતાં મિથ્યાત્વ મોહિનીવાલાને તે શંકા પડે. વધી
 વસ્તુ અવગતિનું પ્રમાણ

ન થાય. કંડક કંડક મિથ્યા પુદ્ગલ સ્વસે. તેટલું તેટલું સેહેજ
 કંડ સ્વરૂપાસે. માટે હરેક પ્રકારે મિથ્યાત્વ મોહિની, મિશ્ર
 મોહિની, સમ્યક્ત મોહિની નાસ કરવાનો ઉદ્યમ કરવો
 એ ત્રણે મોહિની સત્તા, વંધને ઉદયથી સંપૂર્ણ રીતે નાશ
 થાયઁ ત્યારે ક્ષાયક સમક્તિ થાયઁ. વળી એ ત્રણ મોહિની
 નાશ થાય ઁ તેની સાથે અનંતાનુવંધો ક્રોધ, માન, માયા,
 લોભ પણ નાશ થાય ઁ એટલે ક્ષાયક સમક્તિ મગટ થાયઁ
 તે માણસ તદ્ભવ મુક્તિ જાય ઁ. પણ કદાપિ સમ્યક્ત પા-
 મતાં પહેલાં જો વીજો ગતિનું-નારકી, દેવતાનું આયુષ્ય વાં-
 ધ્યું હોય તો વીજી ગતિમાં જાય ત્યાંથી મનુષ્યમાં આવીને
 મુક્તિ જાય, કદાપિ યુગલીયામાં જાય તો યુગલીયામાંથી
 દેવતામાં જઈ ત્યાંથી મનુષ્યમાં આવી મુક્તિ જાય, એથી વધારે
 રે ભવ થાય નહી. એ ક્ષાયક સમ્યક્તનો સ્વરૂપ છે. વળી સ-
 મ્યક્ત મોહિની જેને મદ નથી તેને ક્ષયોપ શમસમ્યક્ત થાય
 ઁ. તેને ઉદયથી અનંતાનુવંધો, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ
 જાયઁ. સત્તામાં મિથ્યાત્વ રહે ઁ. ઉદયમાં રહેતું નથી. એ
 સમક્તિ ચાલાને પણ મુગતિનો નિશ્ચે થાય ઁ. પણ
 ક્ષાયકચાલાનિ પેઠે તદ્ભવ મુગતિ જવાનો નિર્ધાર નહિ
 ઉપારે વધારે વિશુદ્ધતા થાય ત્યારે ક્ષાયક સમ્યક્ત પામે ત્યારે
 મુક્તિ જાય. પણ ક્ષાયક સમ્યક્ત પામ્યા વિના મુક્તિ પામે
 નહિ ક્ષયોપશમ સમ્યક્ત રહેતો ઠાસેઠ સાગરોપમ મુધી રહે
 વળી સમ્યક્ત સહિત આયુષ્ય પણ દેવલોકનું વાંધે અને દેવ-
 તા જારકી હોય તો મનુષ્યનુંજ વાંધે એવો એ સમ્યક્તનો પ્ર-
 ભાવ ઁ. દર્શન મોહિની ટાલવાના ફલ જાણીને જેમ વને
 તેમ એનો ત્યાગ કરવો અને એ ત્રણ દર્શન મોહિનીને પછીસ

ચારિત્ર મોહિની એ સર્વે મલીને અઠાવિસ પ્રકૃતિ મોહિની કર્મ
 નો જાણવો. એનો સર્વથા ત્યાગ થવાથી કેવલ જ્ઞાન પામે. જ્યાં
 મુઘી એ મોહિની કર્મ છે ત્યાં મુઘી પૂર્ણ ગુણ પ્રગટ નહીં અને
 એ પ્રકૃતિઓમાં વર્તવાથી જ પાઠા આકરા કર્મ બંધાડને મંસા
 રમાં જીવ રોલાય છે વાસ્તે એનો ત્યાગ કરવો એને આધાર
 જ જીવને સંસાર શ્રમણ છે. જીવને રાગ દ્વેષની પ્રકૃતિથી આ
 લોકને વિષે અપયશ થાય છે જે જે વસ્તુ ધર્મ પદ્ધતિમાં નિષેધ
 કરી છે તે વસ્તુ આદરવાથી આ ભવમાં પણ દુઃખ છે ને
 આવતે ભવ પણ તેથી દુઃખ છે માટે મોહિની કર્મ છૂટ કર-
 વાનો હથમ મમભાવે કરવાને તત્પર થવું.

વેદની કર્મમાં મુશ્કેલી વેદનું તે શાતાવેદની કર્મ દુઃખનું
 વેદનું તે અતાતા વેદની કર્મ જે જીવ પૂર્વે નીતિ માર્ગે ચાલ્યા
 છે. દયા પાલી છે. મત્ત્ય વચન વોલ્યા છે. ચોરીનો ત્યાગ
 કર્યો છે. પરસ્ત્રિનો ત્યાગ થા સ્વસ્ત્રિનો પણ ત્યાગ કર્યો છે.
 કોઈ જીવને દુઃખ ન થાય. પૃથ્વી વર્તણુક કરી છે. ધનની હ-
 ણાનો ત્યાગ કરી પરોપકારમાં તથા સાચાદેવ ગુરુની ભક્તિમાં
 દ્રવ્ય વાપર્યું છે પૃથ્વી પુષ્પ કરણી કરવાથી સાતાવેદની કર્મ
 વાંધ્યું છે તેના પ્રભાવે પોતાને અનુકુલ સુખના પદાર્થ મળે
 છે એથી વિપરીત કરણીઓ કરી છે જેમ કે જીવ હિંસા કર-
 વો. જુઠું ઘોલવું. પારકી વસ્તુ ગ્રહણ કરવાનો ઢરજ જેને નથી
 કામ ભોગમાં અતિ આનંદપણું વન્યું રહ્યું છે તેના પ્રભાવે
 પરસ્ત્રિ ચા પોતાની સ્ત્રિનો પણ વિચાર નથી વળી તેથી અતિ
 કામાંષ થાય છે. પોતાની વેદને બોકરીનો પણ વિચાર ક-
 રતા નથી જે સ્ત્રિના ઉપર નજર પડી તેની સાથે ભોગના ઇચ્છા
 કરી રહ્યા છે. વળી વધી સ્ત્રિઓનો યોગ તોવનનો નથી પણ

મનથી ઇચ્છાઓ કરી કર્મ વાંધે છે વઢી કેટલી એકનો યોગ વને છે તેમાં પણ અતિશય લુબ્ધપણે કામ સેવે છે. નહિ સેવવા યોગ્ય-સ્થાનકે ચુંવન પ્રમુખ કરે છે. વઢી પારકાને છેતરવા વિશ્વાસઘાત કરવો જેથી પરને દુઃખ થાય એવા કૃત્ય કરવામાં તત્પર, શુદ્ધ દેવ, ગુરુ ધર્મની હેલના નિંદા સોટા માણસની પ્રશંસા, યુરા કામ કરવાને તત્પર, અહંકારી કપાયવાન, અતિ ગ્રોથી, મહા આરંભ કરી રહેલા એવા દુરાચરણ સેવવાથી, અશાતા વેદનીકર્મ વાંધે છે. હવે તેમાં પણ એક ધીજાની પ્રકૃતિમાં ફેરફાર રહે છે ધુરું કામ વે માણસ સરસું કરે છે. જેમ કે એક માણસને પારી નાલ્લો તેમાં એક તો ફક્ત માણજ છે છે ને એક તેના પ્રાણ લઈને પણ પાછા તેના શરીરના કકઢા કરી નાલે છે તેને પાછા તેલમાં તલી નાલે છે, એવી રીતે વધારે માઠી પ્રકૃતિથી થાય છે તેના કર્મ વાંધવામાં પણ ફેર પડે છે. માટે જે આકરી પ્રકૃતિથી માઠા કૃત્ય કરે છે તેને આકરું અશાતના વેદની કર્મ વંધાય છે ને તેથી મંદ પ્રકૃતિ પણ જો ધુરું કામ કરે છે તો મંદ વેદની કર્મ વંધાય છે તેમ ભોગવતી વલ્લત આકરા વેદની કર્મ કોઈ ભોગવે છે કોઈ મંદ ભોગવે છે એ કર્મનો નાશ ભોગવ્યાથી થાય છે પણ ભોગવતી વલ્લતે અજ્ઞાની જીવો દુઃખ ભોગવતાં કેટલાક તો ભગવાનને કેહે છે જે હે ભગવાન મે તારું શું વગાડ્યું હતું જે આવું દુઃખ મને દે છે વઢી કોઈ કહે છે કે અરે આ દુઃખ મારાથી વેઠાતું નથી વ્યારે મંદેશ. વઢી ડાકટરોના ઉપર દ્વેષ કરે છે. વઢી ઘરના માણસ ઉપર ગુસ્સો થાય છે. રોગના ચિંતનના માઠા ધ્યાન થાય છે એવા અનેક પ્રકારના જીવ ગેરવ્યાજવી વિકલ્પો કરે છે તેથી જીવ પાતા એથી વધારે આકરા કર્મ વાંધે

છે અને જે ધાર્મિક જીવ છે તે તો દુઃખ આવે છે ત્યારે પોતાના
 કર્મનો દોષ કાઢાડે છે કે પાછલે ભવ મેં અજ્ઞાનપણે દુષ્ટ આ-
 ચરણ કર્યા હશે તેથી તે કર્મ માદરે ભોગવવું જોઈયે જેમ સરકાર-
 નો ગુન્હો કર્યો હોય અને તેની શિક્ષા કરી હોય તો તે સર-
 કારના હુકમ પ્રમાણે જો તે શિક્ષા ન ભોગવીયે તો સરકાર વધારે
 શિક્ષા કરે તેમ જો હું વિકલ્પ કરીશ ને મમભાવે એવું દુઃખ
 નહિ ભોગવું તો પાછા નવાં કર્મ વંધાશે તો આત્મા માહારો
 વધારે મલીન થશે માટે માદરે તો જે જે દુઃખ આવ્યાં છે તે
 સમતા ભાવે ભોગવવાં કે જેથી હવે એવાં કર્મ વંધાય નહિ. એવી
 વર્તના કરવી. વળી ભાવે જે હું તો ચેતન છું, અનંત જ્ઞાન
 દર્શન ચારિત્રવંત માહારો આત્મા છે તે જટની સંગતે મેં
 નહિ કરવા યોગ્ય કામ કર્યા પણ તે દિવમ મને મારા આ-
 ત્માનું જ્ઞાન હતું નહિ હવે તો જાણું છું કે મારો જાણવાનો
 ધર્મ છે તે મુલ દુઃખ જે આવે તે જાણવું પણ મને દુઃખ થાય
 છે પીડા થાય છે. એવો વિકલ્પ કરવો એ મારો ધર્મ નથી.
 એવા વિચારો કરી સમભાવમાં રહે છે તેને તો પૂર્વના કાંધેલાં
 કર્મ પણ નષ્ટ થઈ જાય છે ને નવાં કર્મ તેને વંધાતા નથી. વળી
 જે મહામુનિરાજ છે તે તો પોતાના જ્ઞાન ધ્યાનમાં તત્પર રહે
 તેથી પોતાનો સ્વભાવ છોડી દુઃખ તરફ તેમનું ધ્યાન જતું
 નથી એટલે સહેજે તેમને વિચાર કરવો પડતો જ નથી જેમવું
 કોઈ માણસ ભવાઈ નાટક જોવા જાય છે ત્યાં ડાકા ક્રમ
 પોતાનાં પગ દુલ્લે છે પણ તમાસો જોવામાં ધ્યાન છે ત્યાં મુશી
 પોતાના પગ દુલ્લતા ઉપર લક્ષ જતું નથી તેમજ મુનિમાહાર-
 રાજ પણ પોતાના આત્મ તત્વના ધ્યાનમાં લીન થઈ ગયા છે
 તેથી દુઃખ ને...

ધ્યાન પ્રભાવથી પોતાના વાંધેલા નિકાચિત્ત કર્મને શિથિલ કરી નાણે છે ને પછી જલદી તે કર્મનો નાશ કરી મુક્તિ પામે છે તેમજ આત્માર્થિયે તો સમભાવ જેમ વધે તેમ વધાર-વો તેથી કર્મ નાશ થઈને આત્માની મુક્તિ થશે ત્યારે અવ્યા-વાધ સુસની પ્રાપ્તિ થશે. એ રીતે ઘેદની કર્મનું સ્વરૂપ જાણવું.

હવે નામ કર્મ તે નામ કર્મનો એકમોત્રણ પ્રકૃતિ છે તેના મેદ નીચે મુજબ—ગતિ નામ કર્મ. જે પૂર્વે વાંધ્યું હોય તે, મનુ-ષ્ય તિર્યચ નારકી અને દેવતા એ ચાર ગતિમાં જે ગતિમાં જવાનું કર્મ વાંધ્યું હોય તે ગતિમાં જાય. જાતિ નામ કર્મ એકેન્દ્રિ વૈન્દ્રિ તેરન્દ્રિ ચૌરેન્દ્રિ પંચેન્દ્રિ આ પાંચ જાતિનાંદ્રિ નામ કર્મ તેમાંથી જેટલી ઇન્દ્રિ પામવાનો વાંધો હોય તેટલી તે ગતિમાં વાંધે તનુ કેદેતાં શરીર તે પાંચ પ્રકારનાં છે. ઉદારિક શરીર જે આપણું છે તે તથા તિર્યચ પણ ઉદારિક શરીરવા-લાં છે તથા વૈક્રિય શરીર તે દેવતા નારકીનું એ શરીર પારા જેવું છે. જેમ પારો વિચરાઈ જાય ને પાઠો મળી જાય તેમ એ શરીરના નરકમાં કકડા કકડા ઉપજતી વચ્ચે કરે છે ને પાછા સર્વે કકડા એકઠા થઈ આશું શરીર થાય છે ત્યારપછી પણ પરમાધામી દુઃખ દેતી વચ્ચે કાપે છે. વેહેરે છે. તો પણ પાછું શરીર તૈયાર થાય છે વિનાશ પામતું નથી વળી દેવતાઓ છુશીથી નાહાનું શરીર કરે છે મોટું શરીર કરે છે નવાં નવાં રૂપ વનાવે છે એવો વિક્રિય શરીરનો સ્વભાવ છે. ઝીઝું આહારક શરીર તે અતિશય જ્ઞાની જે ચહદ પૂર્વે ધર તેમને એ શરીર કરવાની લાગણી હોય છે તે કોઈક વચ્ચે કંઈ શંકા પડે છે તો મુઠિ વાળેલા હાથ જેટલું શરીર વનાવી ભ-ગવાન પાસે પ્રશ્ન પુછવા મોકલે છે તે યજ્ઞાજ અલ્પકાલમાં

જડને પાછું આવે છે તે એવા મુનિમહારાજ શિવાય બીજાને થતું નથી. ચોથું તૈજસ શરીર તે. તે શરીરના આહારને પચાવે છે. કાર્મણ શરીર તે અતિ સૂક્ષ્મ શરીરની માંહે રહે છે જ્યારે આગતિમાંથી મરણ પામી યીજે સ્થાનકે જાય છે ત્યારે એ તૈજસને કાર્મણ શરીર સાથે જાય છે કર્મ પણ કાર્મણ શરીરમાં જ રહે છે. ઉદારિક વૈક્રિય શરીરની સાથે એ તૈજસ, કાર્મણ શરીર, હમ્મેશ રહે છે એ શરીર નામ કર્મ જેવી રીતે યાંધ્યું હાય તેવું શરીર જીવ પામે છે.

ઉપાંગ નામ કર્મ તે ઉદારિક અંગોપાંગ વિક્રિય અંગોપાંગ, આહારક અંગોપાંગ એ ત્રણ શરીરને અંગોપાંગ છે તે જેવું યાંધ્યું હોય તેવા અંગોપાંગ થાય.

પંદર બંધન છે. તે. ઉદારિક ઉદારિક બંધન, ઉદારિક તૈજસ બંધન, ઉદારિક કાર્મણ બંધન, ઉદારિક તૈજસ કાર્મણ બંધન, વૈક્રિય વૈક્રિય બંધન, વૈક્રિય તૈજસ બંધન, વૈક્રિય કાર્મણ બંધન, વૈક્રિય તૈજસ કાર્મણ બંધન, આહારક આહારક બંધન, આહારક તૈજસ બંધન, આહારક કાર્મણ બંધન, આહારક તૈજસ કાર્મણ બંધન, તૈજસ તૈજસ બંધન, કાર્મણ કાર્મણ બંધન, તૈજસ કાર્મણ બંધન એ રીતે પંદર બંધન છે તે પૂર્વના યાંધેલા કર્મ સાથે નવાં કર્મનું એકમેકપણું કરી આપે છે. જેમ 'માટીનું વાસણ' ભાગ્યું હોય તો લાસ ચોડ્યાથી સંધાય છે તેમ પૂર્વના કર્મ સાથે નવા કર્મ જોડી આપે છે.

પાંચ સંઘાતન તે પાંચ શરીરને નામે નામ છે. તે પ્રકૃતિ કર્મના દલીયાને સંઘીને કર્મની નજીક કરે છે પછી બંધન નામ કર્મની પ્રકૃતિ લંછી છે તે એકમેક કરી આપે છે. હવે છ સંઘયણ તે. વજ્ર ઋષભ નારાચ સંઘયણ તે શરીરના

હાડકાંના સાંધા एना होय के एक बीजा हाथ साथे. वने
 कांदा पकड़या होय तेम हाडकाना बंधारणना सांधा आगळ
 होय तेने मर्कट बंध केहे छे बली वे सांधा बचमां खीली बच्च
 मय होय तेना उपर पाटो होय एवा मजबुत सांधा होय तेने
 बच्च ऋषभ नाराच संघयण कहीये. ए संघयणवाळुं शरीर अ-
 त्रिशय बलवान होय. तद्रय मुक्ति गामी जीवने ए संघयण अ-
 वश्य होय केमके ए संघयणविना सपक श्रेणी करीशके नहीं
 ने सपक श्रेणी विना केवल ज्ञान पामे नहि. हां कोई प्रश्न
 करशे जे ए संघयणवालो अवश्य मुक्ति जाय ? ते बिसे समजवुं
 के ए संघयणवालो मुक्ति जायऊ एवो नियम नथी. ए संघयण
 पामीने सारां काम प्रभु आज्ञा प्रमाणे करे तो मुक्ति जाय ने
 प्रभु आज्ञा विरुद्ध दुष्ट कृत्य करे तो यावत् सातमी नरके
 जाय. सातमी नरके पण ए संघयण विना जता नथी. केमके
 संघयण बलवान होय तेज अत्रिशय बुरां काम करी शके
 छे तेम सारा काम पण तेज करी शके छे. हवे बीजुं
 ऋषभ नाराच 'संघयण बच्चमय' खीली न होय - बी-
 जुं उपर मुजब होय. हवे बीजु नाराच संघयण तेने पाटो न
 होय वे पासे मर्कट बंध होय. चौथुं अर्धनाराच संघयण तेमां
 एक पासे मर्कट बंध होय. पांचमु कीलीका संघयण ते वे सां-
 धानी बचमां खीली होय. छतुं छेवदु संघयण ते हाडकांना छे-
 डा एक एकने अडकीने रेहे हालमां एज संघयण छे. ने / यारे
 तीर्थंकर माहाराज विचरता हता ते बखतमां छए संघयणवाला
 माणसो हता. जेणे जेवुं पुण्य बांध्युं होय तेवुं संघयण पामे
 छे हालमां पण महाविदेह क्षेत्रमां ए छए संघयणवाळ
 मनुष्य छे.

હવે છ સંસ્થાન તેમાં પ્રથમ સંયચોરસ સંસ્થાન તે શરીરમાં નાભીથી દોરી વંને સ્વભા સૂધી ભરવી અને તેજ દોરી પદ માસને વેટેલા ઘુંટણની ઘુંટી સુધી ભરવી તે સરસ્વી થાય તેને સમચોરસ સંસ્થાન કહેવું. એ શરીર સારું શોભિતું હોય. વીંડું ન્યગ્રોધ સંસ્થાન તે ઉપરનો ભાગ સારો હોય ને નિચેનો ભાગ નવલો હોય. તેથી ઉતરતું ત્રીજું સાદિ સંસ્થાન હોય. તેથી ઉતરતું ચોથું વામન સંસ્થાન તેથી ઉતરતું પાંચમું કુઙ્ગ સંસ્થાન તે ઘણું વેડોલ હોય. છઠું હંડક સંસ્થાન તે સર્વે પ્રકાર વિપરીત લક્ષણવાળું હોય. એ શરીર આશ્રી સંસ્થાન છે જેવું પૂર્વ કર્મ વાંધ્યું હોય તેવાં તેવાં શરીરના સંસ્થાન થાય છે.

હવે પાંચવર્ણ તે લીલો, લાલ, પીલો, શ્યામ અને હજ્જલ એ વરણ નામ કર્મ જેવું વાંધ્યું હોય તેવો શરીરનો વરણ હોય. ગંધ એ તે સૂરભિગંધ તથા દુરભિગંધ જેને જેવું કર્મ શુભા શુભ વાંધ્યું હોય તેવો શરીરનો ગંધ હોય હવે રસ પાંચ તે તીલો, કઢવો, સ્વાદો, કપાયલો, એટલે તુરો, મધુરો. એ પાંચ રસમાંથી જેને જેવું રસ નામ કર્મ વાંધ્યું હોય એવા રસવાળું શરીર હોય. સ્પર્શ આઠ તે હલવો, ભારી, ટુલો, ચોપડવો, ટાંઢો, ઉનો, મુંવાલો, વરઘટ, એ આઠ સ્પર્શ છે તેમાંથી જે જે નામ કર્મ વાંધ્યું હોય તે પ્રમાણે શરીરના સ્પર્શો હોય. આશુપૂર્વી ચાર તે મનુષ્યાનુપૂર્વી, દેવાનુપૂર્વી, તિર્યંચાનુપૂર્વી, નરકાનુપૂર્વી, જે ગતિમાં જીવને જેવું છે તે ગતિમાં તે ગતિના આનુપૂર્વીના પુદ્ગલ જીવને લઈ જાય છે એ આનુપૂર્વીનો ઉદય ક્યારે મરણ થાય છે ત્યારે થાય છે.

હવે ચાલવાની ગતિ એ પ્રકારનો તે ચાલવાની રીત થાય છે. વૃષભ જેવો હોય તેને વૃષભ ગતિ કહેવાય.

चालवानी रीत उंट गधेडा जेवी होय तेने अशुभ विहायोग
मांति कहीये. जेणे जेवुं कर्म बांध्युं होय तेवी चालवानी
रीत होय ठे.

हवे व्रम नाम कर्म बांध्युं छे तेथी हालवा चालवानी
शक्ति थाय छे. वादर नाम कर्मथी शरीरने माणसो देखी
शके एवं वादर शरीर पामेछे. पर्याप्त नाम कर्मथी जीव पुरी
पर्याप्ति बांधी शके ठे. प्रत्येक नाम कर्मथी एक शरीरे एक
जीव होय. थीर नाम कर्मथी शरीरना हाडका स्थिर होय.
शुभ नाम कर्मथी नाभी उपरनुं अंग जगतमां पुजनीक के-
हेवाय ठे. सौभाग्य नाम कर्मथी सर्व जीवने बाहालो इष्ट ल-
गे. सुस्वर नाम कर्मथी कंठनो स्वर सारो होय. आदि नाम
कर्मथी जेने वचन केहे ते माननीक होय, एना वचननुं कोइ
अपमान करे नही. जश नाम कर्मथी जगतमां जशवाद
पामे, अपजश कोइ बांले नही.

स्थावर नाम कर्मथी जीव-स्थावरपणुं बांधे तेथी स्थावर
जे पृथ्वि अप तेड वाड वनस्पतिपणुं पामे. सुक्ष्म नाम कर्मथी
जीव-शरीर एवं बांधे के कोइ देखी शके नही. अपर्याप्त
नाम कर्मथी जीव पर्याप्ति पूरी कर्वा शिवाय मरण पामे.
साधारण नाम कर्मथी एक शरीरमां अनंत जीवने
रेहेवानुं होय. अस्थिर नाम कर्मथी केश कान रुधिर अ-
स्थिर होय. अशुभ नाम कर्मथी नाभी नीचेनुं अंग अपज-
नीक होय. दुर्भाग्य नाम कर्मथी सर्व जीवने अनिष्ट लागे.
दुस्वर नाम कर्मथी कंठनो स्वर सारो नहोय, गाय ते
कोइने पसंद न आवे. अनादेय नाम कर्मना प्रभावथी
साची वात कोइने केहे तो पण सामाना मानवामां आवे

નદી, કંઈ પણ કોઈ ને લોકને પર્મન પદે નેદિ. અનન્ય નામ
કર્મથી ગીવ કોઈ પણ કામ કરી જન પામે નથી. ગ્યા
નાય ત્યાં ને કરે તેમાં અપનશ થાય.

પાનાન નામ કર્મ ચાંદ્યું હોય તેથી પરતીવ ચલવાનું
હોય તોપણ આ જીવનું મુગ મુગ ને પોંદે.

ઝનાન નામ કર્મથી શ્વામોશ્વામ પરાવર સદ્ ગુણે ને મેણ
કાસર હોય તેટલી અદનન થાય. આતાપ નામ કર્મ ને કર્મના
ચિમાનમાં છે તેનું તેન ગમી ગમી નક્કાય નદિ. ઝયોન નામ કર્મ
ચંદ્રમા તારા મધુવના ચિમાનનું હોય. તેથી ક્ષીતલતા ત્યાં એ
ગયાનું હોય.

અગુઝ નામ કર્મથી શરીર જેવું જોડેમે પડું હોય
પદ્ ભારી પણ ન હોય ને પદ્ ફલકુ પણ ન હોય જેવું જોડેમે
તેવું હોય. નિર્માણ નામ કર્મથી શરીરના અવયવ ગ્યાઈ
જોડેમે ત્યાં સ્થપાય.

અપચાન નામ કર્મથી શરીરમાં રસોલી પદ્મોથી, જોડે
દાંત સ્ત્રીથી મધુવ અપદ્મ થાય ને શરીરને પોદા થાય.

તીર્થકર નામ કર્મથી તીર્થકરની પદ્મી પામે. અસ
હ્યાના દેવતા જેની હાજરીમાં રહે. સમવશરણ મધુવની, ર
પના થાય પડું મુગ, જોડે આનંદ પામે ને પર્મ અવદેશ મા
આપે તે ગ્રહણ કરે. શાઠ જીવને ધર્મ પામવાનું મુલ્ય કારણ
છે. કારણ જે માણસો ચમત્કારના રસોયા છે તે રત્નમય
સમવશરણમાં પ્રભુને ઘેરા જોડે પહેલાં તો જોડેનાં દુષ્ટા થા
પછી દેવતા પ્રમુદા દેશના સાંભલતાં હોય તે જોડેને ભગવા
નની વિશેષ પ્રતીતિ આવે તેથીજ ભગવાનની અમૃતમયી દેવ

એ રીતની નામ કર્મની ૧૦૩ પ્રકૃતિ છે તે કેટલીએક
 પુણ્ય ઉદયથી ને કેટલીએક પાપ ઉદયથી જેવી જેવી વાંધી
 હોય તે પ્રમાણે જીવ પામે છે. એમાં પણ અશુભ નામકર્મની
 પ્રકૃતિ ઉદય થાય છે ત્યારે અજ્ઞાની જીવ દિલગીર થાય
 છે શુભની ઉદય થાય છે ત્યારે સુશી થાય છે. એ સુશીને
 દિલગીરી વંને અશુભ કર્મ વાંધવાનું સ્થાન છે ને જ્ઞાનવાન
 પુરુષ અશુભ શુભ ગમે તે ઉદય થાય છે તેમાં રાજી દિલગી-
 ર થતા નથી. જાણે છે કે જેવાં પુર્વે વાંધ્યા છે તેવાં ઉદય
 આવ્યાં છે એમાં મારે રાજી થવાનુંકે દિલગીરી કરવાનું કાંઈ કારણ
 નથી. એમ વિચારી પોતે સમભાવમાં રહે છે તેથી અનુક્રમે વિ-
 શુદ્ધ થઈને કર્મથી મુક્ત થાય છે ને અરૂપી ગુણ પ્રગટ કરે
 છે એટલે સિદ્ધિને પામે છે.

ગોત્ર કર્મ તે બે પ્રકારનું ઉચ્ચ ગોત્ર તથા નીચ ગોત્ર.
 ઉચ્ચ ગોત્ર પણ આઠ પ્રકારે પન્નવના મુત્રમાં કદાં છે તે
 પ્રમાણે લાવું છું.

૧ જાતિ સંચી પામે, ૨ કુલ ઝંચુ પામે, ૩રૂપ સુંદર પામે.
 ૪ બલ સારું પામે, ૫ ધનવાન પળું. ૬ ટકુરાઈપણું તે રાજ
 ઓધા શેઠાઈપણું પ્રમુલ્લ, ૭ વિદ્વાનપણું ૮ તપશ્ચર્યા કરી શકે
 આ આઠ વસ્તુ ઉચ્ચગોત્રના પ્રભાવથી મળે છે ને એજ આઠ વ-
 સ્તુ નીચગોત્રથી વિપરીતપણે જીવ પામે છે. નીચ જાતિ પ્રમુલ્લ
 પામે છે. એ કર્મ પણ સમભાવે જ્ઞાની પુરુષ ભોગવે છે ને એને
 સપાવી, અંગુરુ લઘુ ગુણ ઉત્પન્ન કરી સિદ્ધમાં રહે છે.

અંતરાય કર્મ તેની પાંચ પ્રકૃતિ છે. તેમાં દાન અંતરાય ક-
 મથી છતી વસ્તુ છે. લેનાર પાત્ર છે તોપણ દાન દેઈ શકે નહિ.
 લાભ અંતરાયથી લાભ મળી શકે નહિ. ભોગ અંતરાય

ने भोगववा योग्यवस्तु होय पण भोग अंतराय कर्मना प्रभावधी भोग भोगवी शके नहि. उपभोग अंतराय ते उपभोग वस्तु जे वांस्वार भोगववामां आवे ते मल्या छतां पण शोक प्रमुखना कारणे आवी पडे तेथी उपभोग करी शके नहि. वीर्य अंतराय ते बल वीर्य पामे नहि. कदापि पामे तो धर्मना काममां वीर्य फोरवी शके नहि. ए पांचे प्रकृतिना अंत केवलज्ञान पामतो वखन थाय ठे ने थोडो थोडो नाशतो आगल पण थाय ठे तेथी तेठ्युं काम थड शके ठे.

आठमं आयु कर्म ते चार प्रकारे मुख्यपणे मनुष्य देवता तिर्यचने नारको ए चार प्रकारना आडखामांथी जे गतिनुं आयुपवांध्युं होय ते गतिमां जीव जायछे. ए रीतना आठे कर्म करेठे तेणे करी जीव संसारमां रोलाय ठे. ए आठे कर्मना नाश थाय छे त्यारे शुद्ध भगवान् थाय ठे तेने फरी संसारमां आवबुं पडतुं नथी. ने जन्म मरण करवा पडता नथी.

प्रश्न ५१—ए आठे कर्म जीव शुं करवाथी वांधे छे.

उत्तर—ए आठे कर्म वांधवाना घणा कारण छे पण मुख्यपणे सत्तावन हेतु ठे ते नीचे मुजब. मिथ्यात पांच ते अभिग्रह मिथ्यात्व तेथी कुगुरु, कुदेव, कुधर्मना खोटो हठ पं कडेलो ठे ते मुके नहि. माहारा बाप दादा कर्त्ता आज्या ते करवुं. बीजी रीति जे पुद्गलीक वस्तुने माहारापणे अति आग्रह थी मानो रह्यो ठे ते पण मिथ्यात्व ठे अनाभिग्रह मिथ्यात्व ते शुं देवने कुदेव वंनेने सरस्वापणे माने पण गुणीने गुणीपणे मानवा, अवगुणीने छोटवा ते करी शके नहि. त्रिजुं अभिनिवेशक मिथ्यात्व ते साचा देव गुरु धर्मेने ओलखे पण मम-
वश आदरे नहि ने तेनी छेलना करे. संशय मिथ्यात्व

તે સર્વજ્ઞના વચનમાં સંશય કરવો. અનાભોગ મિથ્યાત્વ તે ધર્મ
 કર્મની કંડપણ સ્વર નહિ. જદ્દ જેવો માણસ હોય ધર્મની ત્રિ-
 લકુલ રુચિ હોય નહિ. એ પાંચ મિથ્યાત્વ અને ચાર અવ્રત તે
 પાંચે ઇંદ્રિયે છટું મન તેના વિષયમાં નુબ્ધપણે વર્તે તે છ તથા
 ઠકાય જેમાં પૃથ્વિકાયા તે માટી મીટું ધાતુ વિગરે અપકાય તે
 પાણી તેડકાય તે અગ્નિ, વાતકાય તે પવન, વનસ્પતિકાય તે
 ત્રસકાય તે ચંદ્રિ તેંદ્રિ ચૌરિંદ્રિ પંચેંદ્રિ એમાં પાંચેંદ્રિવાલા મનુ-
 વ્ય એને તિર્યંચ તેનાં પંચી, દોર તે ગાય, ખેસ, ઘોડા, ચકરા, શિ-
 યાલ, હરણ, વિગરે તથા સમુદ્રના મોટોટા નાહાના માછલા,
 મગરમઘ્ચ પ્રમુખ એ આદિ ઘણી જાતના સર્પ પ્રમુખ છે તે તથા
 દેવતાને નારકી એ ચાર જાતના પંચ ઇંદ્રિયીઓ તે એ ઠકાય-
 ના જીવની હિંસા કરવી તે છ એમ ચાર અવૃત્તી જીવકર્મ વાંધે છે.

પચીસ કપાય તે પચાસમાં પ્રશ્નના ઉત્તરમાં મોહિની
 કર્મના સ્વરૂપમાં પચીસ ચારિત્ર મોહિનીની પ્રકૃતિ કહી છે તે
 જાણવી તે સેવ્યાધી જેવો જેવી કપાયની પ્રકૃતિ થાય છે તેવું
 તેવું કર્યું વાંધે છે. કર્મ વાંધ્યાનું વીજજ એ છે. ત્રીજું મંદ ક-
 પાયનેજ સંવધે કર્મ વંધાય છે.

યોગ તે મન વચન કાયાના યોગ તેમાં મન યોગ ચાર મકારે
 સત્ય મનયોગ તે માત્રા વિચાર કરવા, અસત્ય મનયોગ તે યોગ
 જોટો વિચાર કરવો. સત્યા સત્ય મનયોગ તે સાચું છે પણ અસત્ય
 છે તે કોઈ આંસે કાળો છે તેને કાળો કેવાથી તે માણસને
 ઘણું દુઃખ થાય છે. વીજું પણ જે જે છિદ્ર હોય તે પ્રગટ કરવા
 થી તે જીવને દુઃખ થાય છે માટે એ સાચું છે પણ તેથી અસત્યનું
 કાર્ય વંધાય છે. ચોથો અસત્ય સત્ય મનયોગ તે કોઈ શાઈ કંઈ
 કારણમર પુરુષનો પ્રોપાંક પેરીને આવો છે તે જોડેને ઓલસી

પણ મનમાં વિચાર આવ્યો જે એને વાયઢી કહીશ તો એને
 ગોપવેલું છુલ્લું થશે ને એને નુકશાન થશે એ વાતના રસપાત્રે
 તેને પુરુષનો વેષ જોડે પુરુષ કહી ચોલાવે છે તે પોતાના જા-
 નામાં છતાં ચોલાવવું તે અસત્ય છે. પણ તેનું માન જાળવવા
 કેહેવું છે. વાસ્તે અસત્ય નથી એમ દરકોઈને નુકશાનનો વચાવ
 કરવા કેહેવું થાય તે અસત્ય છે પણ મૂળ નથી આ પ્રમાણે
 મનમાં ચીતવવું તે મન જોગ ને ચોલવું તે એજ પ્રમાણે વચનના
 પણ ચાર યોગ જાણવા. દેવે સાત કાપના યોગ તે. ઉદારિક
 કાપ યોગ વૈક્રિયકાપ યોગ આહારકકાપ યોગ ઉદારિક મિશ્ર-
 કાપ યોગ વૈક્રિય મિશ્રકાપ યોગ અહારક મિશ્રકાપ જોગ
 એ મિશ્રકાપ યોગ જે વસ્ત્ર ઉદારિકાદિ શરીર તૈયાર નથી
 થયા તેની અગાડ હોય છે તેછો કાર્મણકાપ યોગ એક ભવમાં
 થી બીજા ભવમાં જતા રસ્તામાં ઉદય થાય છે. ત્યાર
 વાદ જીવ આવીને પોતાના વાપનું વીર્યને માતાના રુધિરનો પે-
 હેલો અહાર ગ્રહણ કરેછે. ત્યાર પછી જ્યાં સુધી શરીરનો
 શક્તિ વાંધી નથી ત્યાં સુધી ઉદારીક મિશ્રયોગ છે.
 ત્યાર વાદ ઉદારિકકાપ યોગ થાય છે એ સાતે યોગમાંથી
 જે જે યોગ પ્રવર્તે તે પ્રમાણે કર્મ વંધાય છે. એ કુલ પાંચ
 મિથ્યાત્વ, ચાર અટ્ટ, પચીસ કપાય નેપંદર યોગ, કુલ ૫૭
 કર્મ વાંધવાના કારણ છે તેમાં જેટલા જેટલા પ્રવર્તે તે માફક
 જીવ કર્મ વાંધે છે વાસ્તે એ સત્તાવન હેતુમાંથી જેટલા
 ટકે તેટલા ટાળવાની સ્વપ કરવો ને વદ્દાં સ્વપી જશે ત્યારે તો
 શુદ્ધિ પામશે.

પ્રશ્ન ૫૨-જૈન દર્શનમાં કર્મ વાંધતાં રોકવાનો તથા જુ-
 ના પૂર્વેના વાંધેલા કર્મ નાશ કરવાનો શું ઉપાય વતાવ્યો છે.

ઉત્તર—ચૌદ ગુણ સ્થાન કહ્યા છે તેમાં અનુક્રમે ગુણ વૃદ્ધિ કરીને ચૌદમું ગુણ સ્થાન પામીને જીવ સિદ્ધિને પામે છે તે ગુણ સ્થાન નીચે મુજબ.

મિથ્યાત્વ ગુણ સ્થાનમાં જીવો રહેલા છે તેના પ્રભાવે વિપરીત વૃદ્ધિ થઈ છે. પરવસ્તુ જે પુદ્ગલિક પદાર્થ ને શરીર, ધન, કુટુંબાદિકને મહારૂં માની તેમાં લુબ્ધ થઈ રહ્યો છે ત્યાં મુધી તો સંસાર છે.

બીજું સાસ્વાદન ગુણ સ્થાનક તે જીવ ઉપશમ સમકિત પામીને પડે છે ને મિથ્યાત્વે પહોંચ્યા નથી ત્યાં મુધી વચમાંનો કાલ છ આઘલીકા ઉત્કૃષ્ટો તેટલીવાર રેહેછે જેમ કોઈ માણસે સ્ત્રીર લાંઘનું ભોજન કર્યું હોય ને પછી વર્મન કરે છે તે વસ્તુ પણ મોઠાસ મુલમાં લાગે છે. તેમ સમકિતથી પડે છે તોપણ સમકિત સંબંધિના કંઈક સારા અધ્યવસાય રેહેછે તેનું નામ સાસ્વાદન ગુણ સ્થાન છે. હાં કોઈને શંકા થાય જે પેલા બીજે વિશુદ્ધ અધ્યવસાયે ચઢે તેનું સ્વરૂપ જોઈતેને વદલે હાં પડતા ભાવનું બીજું સ્થાન કહ્યું તે થું તે વિપે જાણનું જે જ્ઞાની માહારાજે જ્ઞાનમાં ચઢતાં પડતાંના અધ્યવસાયના સ્થાનક જોયા તેમાં એક એકથકો ચઢતા અધ્યવસાય જોયા તેમાં બીજી પાયરીના અધ્યવસાય કોઈના ચઢતા જોયા નહિ પડતાનાજ બીજી પાયરીના અધ્યવસાય થતાં જોયા તેથી પડતાના અધ્યવસાયનું સ્વરૂપ કહ્યું. ચઢતા તો પેહેલા ગુણ સ્થાનકના ભાવથી વિશુદ્ધ ભાવે ત્રીજા ગુણ સ્થાનના ભાવ થતા જોયા તેથી પેલાથી ત્રીજે ગુણ સ્થાનકે જાય.

ત્રીજા ગુણ સ્થાનનું નામ મિશ્ર ગુણ સ્થાનક છે. એ ગુણ સ્થાને મિથ્યાત્વ ભાવનો નાશ થાય છે પણ સમકિત યોગ્ય

યાત્રાનો વચમાંના અધ્યવસાય થાય છે તે મિશ્ર ભાવ કહી-
 એ. એ ગુણ સ્થાને શુદ્ધ દેવગુરુ ધર્મ ઉપર દ્રેષ્ય હોતો તેનો નાશ થઈ
 જાય છે. વધારે સ્વરૂપ મિશ્ર મોહિનીનો દર્શાવ આગળ કરી
 ગયા છે. તેથી જાણવું, એ મિશ્ર મોહિનીનો નાશ થાય છે
 ત્યારે જીવ સમક્ષિત પામે છે અને ચોગું ગુણ સ્થાન પામે છે.
 જ્યાં કોઈને શંકા થશે કે જેને ધર્મ વિષે રાગ પણ નથી ને દ્રેષ્ય
 પણ નથી એવી પ્રકૃતિવાળો ધ્રીજુ ગુણ સ્થાન પામે છે તેમ
 છતાં એ ગુણ સ્થાનવાળાને તો મુક્તિની નીમા કહી છે. ત્યારે
 જેટલા જૈની છે તેના તો વધારી નીમા મુક્તિ થઈ એ વિષે
 જાણવું. જે મુક્તિની નીમા તો મિધ્યાત્વ ભાવ જે શરીર ધન
 પુત્ર તે ઉપર માહારાપણું વર્તે છે તે ભાવ ઉપરેટલે ન અંતરંગમાં
 ભાવ થાય છે ત્યારે થાય છે વલો આગળ પ્રશ્ન ૧૮ મામાં
 વિશુદ્ધ માર્ગાનુસારીના ગુણ કયા છે તે ગુણો પ્રગટ થાય છે ત્યારે
 ભવનો નીમા થાય છે તે માર્ગાનુસારીના ગુણ પ્રગટ થયા નથી
 ને તેથી અન્યાય પ્રવૃત્તિમાં તો કુશલ રહ્યા છે ને નામ જૈની
 ધરાવે તેથી ભવની નીમા તો ન થાય પણ શ્રાવક નામ ધરાવી
 અન્યાયની પ્રવૃત્તિ કરે તેથી જૈન ધર્મની લઘુતા થાય તો જે-
 નાથી લઘુતા થાય તેને મુક્તિ નીમા કેમ થાય. જ્યાં કોઈને
 શંકા થશે જે જૈન કુલમાં ઉત્પન્ન થવું તો પુણ્ય પ્રભાવે કહ્યું
 છે તેમ છતાં મુક્તિની નીમા ન થઈ તે શું? તે વિષે જાણવું જે
 જૈન કુલમાં ઉત્પન્ન થવાથી તો મોહોટો ફાયદો છે. કારણ
 જે જો ઉચ્ચ કરે તો યથાર્થ આત્મ ધર્મ પ્રગટ કરવાનું સાધન
 છે ને ઉચ્ચ કરીને મેલવે તો આત્માની અજ્ઞાનતા ટળી જાય
 અને મુક્તિ જાય અથવા મુક્તિની નીમા થાય પણ તે જૈન કુલ
 માં જે રીતે પ્રમુખીએ ધર્મ પ્રવર્તના કરવાની કહી છે તે કરે

नहि जे अन्यायादिक निषेध करवाना कहा ठे ते छोडे नहि ने
नाम मात्र श्रावकपणुं धारण करे तो तेथी केम मुक्तिनी नीमा
थाय ए तो पूर्वे पुण्य बांधुं हतुं तेनकामुगमाव्युं वास्ते प्रभुंनी
आज्ञाए वर्त्तवाथी गुण यशे ने जेनामां मार्गानुसारीना गुणों
कहा छे ते आव्या ठे ते तो श्रीजुं स्पर्श करी चोथुं गुण स्थानक
पामशे ते कहिए ठीए. केटलाएक जीव आज्ञा पाळी शकता
नथी पण मनमां साचो धर्म छे एम जाण ठे जीन धर्म उपर
राग बर्त्त ठे. ए पण परंपराए मुक्ति पामवानुं कारण ठे.

चोथुं अग्रति समकित गुण स्थान ते क्षायक भावे पामे
तो अनंतानुबंधी क्रोध, मान, माया, लोभ, समकित, मोहिनी,
मिश्रमोहिनी, मिथ्यात्वमोहिनी ए सात प्रकृति, सत्ता बंध उदय
ए त्रणे प्रकारे नाश थः जायछे तेने क्षायक समकित धायछे.
ने क्षयोपशम समकित जेने धाय तेने तो ए साते प्रकृति सत्ताए
तो रेहेछे पण बंधमांथी टळी जाय ठे ते विपे जाणवुं जे त्रण
मोहिनी छे तेमां बंध तो मिथ्यात्वमोहिनीनो ठे. मिश्र समकित मो-
हिनीनो बंध नथी कारण जे ए त्रणे नाम मिथ्यात्वमोहिनीना
धिभाग पडवाथी थाय छे जेनके चोखा उपर ठोढां ठे ते चोखानुं
ढां कणठे पण ठोढा निकळी जायछे तो पण छोडाना अंश रेहेछे.
ते नीकळे ते तयारे तेनुं नाम कुसकी केहेवाय ठे वळी कुसकी नीकली
गया पळी पण पाणिथी चोखा धुवेछे तयारे तेनुं नाम चोखानुं धोवन
केहेवाय छे एम नामांतर जुदा जुदा थायछे ने तेना स्वभावमां
पण फरक रेहेछे तेम मिथ्यात्वना पुद्गल स्वशे ठे तयार पळी
कुसकीरूप पुद्गल रेहेछे तेनुं नाम मिश्र मोहिनी केहेवाय ठे
वळी ते ॥ सोहेज अंश रेहेछे तेनुं नाम समकित
मोहिनी ॥ ति मिथ्यात्वनी छे तेथी बंध मि

સ્વનો છે તે સયોપશમ સમકિતવાલાને ટલો જાય છે. હવે ઉદયથી અનંતાનુબંધી ક્રોધ માન માયા લોભ તથા મિથ્યાચ્ચ મોહિની મિશ્ર મોહિનીનો નાશ થાય છે ને સમકિત મોહિની નો ઉદય રહેતે તોપણ એ સમકિતવાલાને મુક્તિની નીમા છે. એક વસ્તુ સમકિત ફરસીને કદાપિ વધી ગયો તો પણ ફરી પામશે ને અંતે મુક્તિ જશે. વલી ઉપશમ ભાવનું ઉપશમ સમકિત થાય છે તે ઉપશમ ભાવનું ચોથું ગુણ સ્થાન પામે છે. તે ઉપશમ સમકિતવાલાને સાતે પ્રકૃતિ સત્તામાં રહી છે ને ઉદય તથા વંચમાં નથી એ ચોથા ગુણ સ્થાનવાલાને સહસ્ર ઘોલ પ્રાપ્ત થાય છે તેનો જશવિજયજી માહારાજે સમકિતની સજાય કરી છે તેમાં વિસ્તાર છે. ત્યાંથી જાણવું પણ તેના પાંચ લક્ષણ દ્વાં લખું છું.

પેહેલું ઉપશમ લક્ષણ તે અપરાધી સાથે પણ રોપભાવ રાખે નહિ. કોઈ માણસે ગમે તેવો અપરાધ કર્યો હોય ને તેનું કંઈ કામ પોતાના હાથમાં આવ્યું હોય તો પણ તેનું કામ વિગાડે નહિ.

બીજું સંવેગ લક્ષણ તે દેવતાના મનુષ્યના મુલને મુલ જાણે નહીં. સંસારને ઉપાધી જાણે જેટલો આત્મા કપાય પ્રકૃતિથી મુક્ત થાય ને આત્માનો ગુણ પ્રકટ થાય તેટલું મુલ માને અને અભિલાષા કેવલ મુક્તિની રહે તે સંવેદન લક્ષણ.

ત્રીજું નિર્વેદ તે સંસારમાં રહ્યો છે પણ સંસારમાંથી નિકલવા ને અતિશય ચિત્ત શ્રયું છે સંસાર વંધીલાના સરસો લાગે છે ક્યારે આ સંસાર ઉપાધી જડભાવની તે ઓઢું ને માહારા સહજ સ્વભાવમાં રહે એ ભાવના રાત્રે દિવસ વની રહી છે કોઈ

પાંચમું આસ્તિક્યતા લક્ષણ તે જીનરાજે મરુપેલા આગમ
 ઉપર પંચામી ઉપર આસ્તા હોય પણ માંહે શંકા ન હોય કા-
 રણ જે જીનેશ્વર છે તે રાગ દ્વેષ રહિત છે તેથી તેને વસ્તુ ઓહું
 કેદેવાની જરૂર નથી એવો નિર્ધાર કર્યો છે વલો જે આગમ
 છે તે ન્યાય યુક્ત છે આગમના વચનમાં કોઈ જગ્યા ઉપર
 શંકા થાય પણ નથી જે જે વાનો છે તે ન્યાયથી સિદ્ધ થાય છે
 વળી જે જે વસ્તુ આગમમાં કહીદેતે કરતાં અધિક દર્શાવેલી
 ઘીજા શાસ્ત્રમાં દેખાતી નથી આત્માને રાગદ્વેષથી મુક્ત કરશે
 તે જીન શાસનમાં કયં છે તેજ વેદાંત, ન્યાય, સાંલ્ય, વાંધ
 એ સર્વે દર્શનવાલા કેહે છે પણ જૈન કરતાં અધિક મોક્ષના
 સાધન ઘીજા દર્શનોમાં દેખાતાં નથી. વળી સૂક્ષ્મ આત્મ સ્વ-
 રૂપની યાતો જેટલી જૈન દર્શનમાં વતાવેલી છે ઘટલી ઘીજા
 કોઈ પણ દર્શનમાં દેખાતી નથી વળી નિજ સ્વરૂપમાં જોઈ
 નારા વ્યવહારિક સાધન જૈનમાં વતાવ્યા છે તેથી અધિક
 ઘીજા દર્શનોમાં સાધન દેખાતા નથી અને જૈનના સાધનોથી
 જલદી રાગ દ્વેષની પ્રકૃતિ શાંત થાય છે વળી પુણ્ય પાપના
 માનનારા નાસ્તિક શિવાયના યધન લોક પ્રમુલ છે પણ જૈનથી
 અધિક માનનારા કોઈ નથી જૈનમાં પુણ્ય પાપના સ્વરૂપ
 સારી રીતે દર્શાવ્યા છે અને મોક્ષ સાધનના ઉપાયો જે જે
 વતાવ્યા છે તે સર્વે દર્શન કરતાં અધિક દેખાવ્યા છે તેથી
 ચિત્તમાં જૈન દર્શન ઉપર અતિશય આસ્તા થઈ છે વળી ના-
 સ્તિકનો મત ન્યારો પડે છે તે મત કંઈ વ્યાજવી નથી
 તેહેનું સ્વરૂપ યોહું લહું ઇડું. રાયપસેણી સૂત્રમાં કેશી ગણધર
 મહારાજે પરદેશી રાજાને સમજાવ્યા છે તેમાં નીચે મુજબ સારાંજને

परदेशी राजाए मश कर्तुं जे आप कदोछो के जीवने
 शरीर जुदाछे अने जेवुं कर्तुं हांय एवं भोगवे तो माहारा चाप
 नास्तिक मति हतो घणी हिंसा प्रमुख करता ते मरण पाग्यावे
 ते नरके गयो जोइए ने तेम थयुं होत तो नरकना दुःख जोइने
 मने पाछा आबिने केहेत जे में पाप कर्षाछे तेथी नरकना दुःख
 भोगयुं हुं यास्ते पाप न कर ने धर्म कर के दुःख न भोगववा
 पड़े एधी रीते आधीने केहेतो हुं जीवने शरीर जुदा मानुं.
 उत्तर केशी महाराज केहे छे जे हे परदेशी तारी श्रीकांता
 नामे स्त्री छे ते सर्व प्रकारे आभुषण शृंगार पेहेरी बेठी छे
 एवामां कोइ उल्लंठ पुरुष तेनी साथे खोटी चर्चनक करे ने
 तुं तेने देखे तो तेने गेने घेर जवा दे. परदेशी केहे छे तेने
 तो शूलीए चढायुं अनेक चिठवना करुं तेने घेर जवा देउ नहीं
 त्यारे केशी महाराज केहे छे जेम तुं तेनो विनाश करे ने
 जवा दे नहि तेम नरकमांथी परमाधामी आववा दे नहि पटले
 शी रीते आवे त्यां दुःखज भोगव्याकरे.

परदेशी राजाए मश कर्तुं जे मारा चापनी माता घणी
 धर्मिष्ठ हती ते नित्य पोषध प्रतिक्रमण करती हती. दानदेती
 हती ते तमारा केहेवा प्रमाणे देव लोके जवी जोइए तो ते
 देवतानुं सुख भोगवे छे ते आबिने मने केहेजे तुं धर्म कर
 जेथी देव लोकमां घणुं सुख हुं भोगयुं छुं ते तुं भोगवे एवं
 आधीने केहेतो हुं जीव जुदोमानुं.

केशी गणधर महाराज केहे छे जे तुं नाही धोइ सुंदर
 धोपला बस आभूषण पेहेरी सुंदर पूजाना उपकरण लइ देव
 पूजवा जतो होय पटलांमां कोइ माणस केहे जे आविष्टाना
 विश्राम लो, उभा रहो, बेसो, सुओ, एम

कहेतो नुं त्यां जाय त्वारे परदेशी राजा केहे छे कै ते व-
चन मात्र पण सांभनुं नही ने जाउं नहि. परं परदेशी रा-
जाए कसुं त्वारे केशी स्वामी केहे जे ए द्रष्टांत देख लोकने
विषे देयता उत्पन्न थाय छे त्यां दिव्य मुरा दिव्य भाग
अतिशय सुंदर महासुगंध मय छे नेमां लीन थाय छे तेनी
साथे स्नेह बंधाय छे वळो भजेना मगानो स्नेह टुटे छे ते
छतां आववानो विचार करे जे बे घडी पळो जावंचुं तो
त्यांता मोहोटा आयुष्य तेथी बे हजार वर्षे बही जाय छे
एदळे तो त्यांना मगानुं आयुष्य हुंकुं छ ते भव यदव्याइ जाय
छे तेथी तथा मनुष्य क्षेत्रमां उदारिक शरीरनं लीधे नीदाम-
दिनी दुर्गंध चारशें पांचशें योजन मुधी जछेछे ते दुर्गंधनं लीधे
आर्या शकता नथी तेथी तने आधीने तारा बापनी माना
वपांथी केहे. आवजुंज दुर्घर छे.

परदेशी राजाए मन्त्र कर्तु जे में एक दिवस एक चोरने
लोहमयीं कोठीमां घाल्यो तेना सर्व छिद्र बंध कर्या कंड पण
तेमांथी निकलवानी जग्यां राखी नही तेम उतां केदलाएक
दिवसे ते कोठी उपाडी तो तेमां जीव हतो नहि ते जो श-
रीरथी जीव जुटो होय तो कये रस्ते ते कोठीमांथी नीकल्यो
माटे जीव जुटो नथी.

केशी गणधर महाराजे उत्तर कर्यो जे एक मोहोटा म-
कानमां भोंयरुं छे ते भोंयरामां जइ तेमां रह्यो ढोल बगाटे
वली ते भोंयराना सर्वे चारणा बंध कर्या होय कंड पण छिद्र
राखुं न होय ते उतां ते अवाज बाहार आवे के नहि पर-
देशी राजा केहे के आवे वली केशी माहाराज केहे छे के
जेम छिद्रविना ढोलनो अवाज बाहार निकळे छे तेम जीव

પણ વાહાર નીકળી ગયો.

ફરી પરદેશી રાજાએ પ્રશ્ન કર્યું જે એક કોઠીમાં ચોરને ઘાલ્યો હતો તેના છિદ્ર વંધ કર્યા હતાં તે ઊતાં તે કલેવરમાં ફીટા ઉત્પન્ન થયા હતા તે વ્યાંથી આવ્યા.

કેશી મહારાજ ઉત્તર કરે છે કે લોહાને અગ્નિથી તપાવીએ ઊંચે તે લોહાને કંઈ છિદ્ર નથી તેમ છતાં તેમાં અગ્નિ જેમ પ્રવેશ કરે છે તેમ જીવ પ્રવેશ કરે છે. જીવનું રૂપ દેખવામાં આવતું નથી.

પરદેશી રાજાએ પ્રશ્ન કર્યું જે કોઈ જુવાન પુરુષ બુદ્ધિવાન નીરોગી માણસ વાળ નાલે તેવું જ વાળ કોઈ રોગી પુરુષ વાળ અવસ્થાવાળો નાલો શકશે અર્થાત નહિ નાલો શકે તમારા કેહેવા પ્રમાણે જીવતો તેમાં પણ છે પણ શરીરના વળની લામીથી નાલો શકતો નથી વાસ્તે શરીર છે તેજ છે વીજું કંઈ નથી.

કેશી મહારાજે ઉત્તર કર્યો જે કોઈ જુવાન પુરુષ છે ધક્કી બલવાન છે પણ કાવડ તેની પાસે જુની છે તે તે કાવડમાં ભાર ઉઠાવી શકશે. અર્થાત નહિ ઉઠાવી શકે કારણ જે કાવડ યાંત્રી ગાય તેમ જીવનો સાથે શરીરનો સંબંધ છે તે શરીર નિર્વલ છે વાળઅવસ્થા છે તેથી વાળ મારી શકતો નથી.

પરદેશી રાજાએ પ્રશ્ન કર્યો જે એક ચોરને મેં જીવતાં તોલ્યો ને તેજ માણસને શસ્ત્ર વિના મારી નાલ્યો ને મેં ફરી તોલ્યો તો તેનું વજન ઓછું વધું થયું નહિ તેથી જીવ જુદો હોત તો તોલ ઓછું થાત તે થયું નહિ તેથી જીવ જુદો સંભવતો નથી.

કેશી મહારાજે ઉત્તર કર્યો જે ચામદાની ધમણ છાલી
 હોય તેને તોલીએ ને તેની માંહે પવન ભરોને તોલીએ તો તેમાં
 કંઈ ફેર પડતો નથી તેમ જીવ છે તેનું વજન નથી કારણ જે
 અરૂપી એ માટે ઘટ વધ જળાઈ નહિ.

પ્રથમ પરદેશી રાજાએ કર્યું કે મેં એક પુરુષના શરીરમાં
 ઘણે જીવ જોયાં તે ન જણાયાં પછી કકડા કરીને જોયાં
 પછી ઘણાજ કકડા નાઢાના કરીને જાંચાં પણ જીવ જળા-
 યો નહિ યાસ્તે જીવ જુદો નથી.

કેશી મહારાજે ઉત્તર કર્યો જે કોઈ પુરુષ વનમાં ગયા
 ત્યાંદાં રસોઈ કરવાને અગ્નિ જોડીએ છે તે સારું કાઢના ઘણા
 કકડા કરીને જોયા પણ અગ્નિ દોઠો નહિ ત્યારે વિલંબા
 થઈને વેઢાછે એટલામાં તેમાંથી એક શુદ્ધિવંત પુરુષ હતો તેબોલી
 ઉઠ્યો જે તમો નહિ ધોઈદેવની પૂજા કરો એટલે અગ્નિ તૈયાર
 કરી રસોઈ તૈયાર કરું છું પછી તે પુરુષે વનમાં જઈ અરણીનું
 કાંઈ લીધું તેના વે કકડા કરી એક બીજા સાથે ઘસ્યા કે
 તુરત અગ્નિ પ્રાપ્ત થઈને રસોઈ કરી જમ્યા તેમ જીવના કકડા
 કરવાથી જીવ જળાય નહિ જેમ શુદ્ધિથી અગ્નિ ઉત્પન્ન કર્યો
 પણ કકડા કરવાથી અગ્નિ દેખાયો નહિ તેમ જીવ કકડા
 કરવાથી દેખાય નહિ જ્ઞાનવાન પુરુષના જ્ઞાનથી જીવ જળાય.

પરદેશી રાજાએ પ્રથમ કર્યું જે આ દૃષ્ટાંત વતાવ્યા પણ
 પ્રત્યક્ષ હાથમાં શાલીને જીવ વતાવો તો હું માનું.

કેશી મહારાજે ઉત્તર આપ્યો જે આ જાહના પાંતરાં
 શાયો હાલ એ કોઈ દેવતા પ્રમુખ હલાવે છે પરદેશી રાજાએ
 કહ્યું જે વાચુથી હાલે જે ત્યારે કેશી મહારાજે કહ્યું જે પવનને
 તું દેસે છે રાજાએ કહ્યું જે હું નથી દેસતો ત્યારે ગુરુએ કહ્યું

जे जेम पवन नथी देखतो पण माने छे तेम जीव देखातो नथी पण लक्षणथी जणाय छे ने केवलज्ञानी महाराज मत्स्य-
 क्ष देखी शके छे बीजा देखी शकता नथी. एवी युक्तिथी कै-
 शी महाराजना धर्मोपदेशथी परदेशी राजाए नास्तिक मत
 छोडी दीधो ने जीव अजीवादि नव तत्त्वनी श्रद्धा करी श्रा-
 वकनां व्रत लीधां.

आ मुजवना घणी एक रीते नास्तिक बाद शास्त्रमां नि-
 रांकरण करेला जोया ठे सांभल्या ठे तेथी प्रभुना मार्ग तथा
 आगम उपर पूर्ण आस्ता यइ छे स्वप्नमां पण संशय नथी ते
 आस्तिकता लक्षण जाणवुं.

ए पांचे लक्षण सम्यक दृष्टिने होय ते विचारवा अने
 न होय ते प्रगट करवानो उद्यम करवो मुख्य उद्यम ए छे के
 हरेक धर्मनी बात सांभलीने आत्मामां विचार करवो के मा-
 हारामां आ गुण नथी माटे प्रगट करवानो उद्यम करुं पण
 सम्यक दृष्टिनी धर्म सांभली पर उपर नजर न जाय के अ-
 गुण निर्गुणी, ए सो जे जे पुरुषमां जे जे गुण ठे ते ग्रहण
 करे अन्य दर्शनीनी पण सारी रीत होय ते निंदे नहि ते उप-
 रज उपाध्यायजीए कह्युं ठे जे 'दर्शन सकलना नयग्रहे' एटले
 जे जे दर्शनवाला जे जे नये धर्म कर्त्ता होय ते नय विचारथी
 ते जाणी लेने पोते पोताना साते नयना विचारमां रहे वळी
 जैन दर्शनमां पण पंचम कालना प्रभावे क्रिया फेरफार क-
 दापि देखाय तांपण मध्यस्थ दृष्टि राखवी पण एकांत खंचा-
 ताणमां न पडवुं. योग्य जीव होय ने कदापि क्रिया तेना ग-
 च्छना आचार प्रमाणे कर्त्ता होय पण बीजा आपआपणा ग-
 च्छनी रीत प्रमाणे कर्त्ता होय तेनी निंदा करता न होय तो

આપણે પણ તેની સાથે મધ્યસ્થ રહેવું પણ સંચાતાળ કંઠી
 નહિ સંચાતાળથી ઘણા વિકલ્પમાં પડી જવું થાય છે ને ધર્મ
 છે તે નિર્વિકલ્પ દશામાં છે વાસ્તે જે જે કામ કરવું તેમાં
 નિર્વિકલ્પ દશા થાય એવી ક્રિયા કરવી. સોવત કરવી તેમાં
 પણ સ્વગચ્છી હોય ને તેની સોવત કરવાથી વિકલ્પ થતો
 હોય ને પરગચ્છી હોય ને તેની સોવતથી નિર્વિકલ્પ દશા
 થતી હોય તો તેની સોવત કરવી. હરેક પ્રકારે રાગ દ્વેષની
 પ્રકૃતિ ઓછી થાય તેમ કરવું. વાદવિવાદ કરવાથી સામાને
 ગુણ થાય એવું હોય વા શાસનનો જય થાય એવું હોય તો ક
 રવો પણ ફોકડ કંઠ શોષ થાય એવો વાદ કરવો નહિ. હમિ
 ભદ્રમૂરી મહારાજે અટકજીમાં એવો વાદ નિપેધ્યો છે વાસ્તે
 જેમાં સામા જીવને અથવા આપણા આત્માને ગુણ થાય એ
 હોય તે વાદ, ચર્ચા, ધર્મ કથા કરવી ને આ ગુણ સ્થાનવા
 લા એમજ કરે. આત્મ ધર્મનો લાભ થાય તેમાંજ કાલ કાદા
 ડે. સંસારમાં રહ્યો છે પણ સંસારી મુશ્વને વેઠરૂપ જાણેછે પણ
 તેમાં પ્રસન્ન થતો નથી જે જે સંસારી કામ કરેછે તેમાં ભાવેછે
 જે આ કૃત્ય માહારે કરવા યોગ્ય નથી પણ પૂર્વના કર્મ વાં
 ધ્યાં છે તેથી એમાં હું વંધાઈ રહ્યો છું એ ઉપાધીથી નિકલ
 શકાતું નથી પણ જ્યારે રાગ દ્વેષની પ્રકૃતિથી મુકાઈ આ સં
 સાર જાલથી નીકલીશ ને માહારાં જાણવા દેશવાના સ્વભાવ
 માં વર્તીશ તેજ માહારું કામ છે હાલ પણ જે જે શુભ અશુભ
 કર્મના ઉદય થાય તેમાં માહારે લીન થવું એ માહારો સ્વભાવ
 નથી હું જ્યાં મુખી સંસારમાં રહ્યો છું ત્યાં મુખી માહારાં
 માહારા સ્વભાવમાં રહી ઉદય આવેલી ક્રિયા કરવી છે. એમ
 કંઈ માહારે માહારું માનવાનું નથી આવો વિચાર પણ કરવું

પડતો નથી સહેને સમક્ષિતના પ્રભાવથીજ પોતે ભીન થતો નથી પુરુષલનો તનાતો જુએ છે ને પોતે પોતાના જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રમાંજ મગ્ન થઈ રહ્યા છે ૫ ગુણનાંજ આનંદ માને છે સંસારી આનંદતો અસ્થિર છે વાસ્તે તે આનંદની તો સ્વપ્નામાં પળ ઇચ્છા કરના નથી એવો સમક્ષિતના પ્રભાવ છે હાં કોઈને સંદેહ થશે જે શ્રેણિક રાજાણે સાચિક સમક્ષિતી છતાં કેમ કાંઈપણ વ્રત કર્યા નથી તેમજ સંસારથી જાતી ઝડપીમીનતા છતાં કેમ કર્યા નહિ તે ચિપે જાણું જે શ્રેણિક રાજાણે સમક્ષિત પામતા પેહેલાં નરકનું આયુષ્ય વાંચ્યું છે તેથી નરકે જવાના છે તેથી ત્યાગ ભાવ થયો નહિ પણ તેમના હૃદયમાં તો ત્યાગ ભાવ બની રહ્યા છે ને વિરતી તો પાંચમે ગુણ ઠાળે થાય છે વાસ્તે સમક્ષિતમાં કંઈ વ્રત નહિ કરવાથી દુષણ નથી પણ એમ વડા જીવને હોય નહિ કારણ જે માર્ગાનુસારીપણું આવે છે ત્યાંહાંથી વિરતીના ભાવ થાય છે યોગ દૃષ્ટિનું સ્વરૂપ કહ્યું છે ત્યાંહાં પાંચમી દૃષ્ટિ પામેછે ત્યારે સમક્ષિત ૫મે છે ને પેહેલાથી તે ચોથી દૃષ્ટિ મુઠી માર્ગાનુસારીપણું કહ્યું છે તેમાં પેહેલી દૃષ્ટિમાંજ વ્રત માત્ર થાય એમ કહેવું છે વાસ્તે ઘણા જીવને તો યથાશક્તિ વિરતીના ભાવ થાયજ કોઈ જીવનેજ અંતરાયનો ઉદય હોય તો વ્રતને ચિપે વીર્ય ફોરવી શકે નહિ ને જેને વીર્ય અંતરાયને સેયોપશમ થયો છે તે તો વીર્ય ફોરવી જે જે પરવસ્તુનો ત્યાગ વને તે કરે ને શ્રાવકના ગુણ સ્થાન રૂપ વ્રતતો પાંચમે ગુણ સ્થાને કરે.

પાંચમું દેશ વીરતી ગુણ સ્થાન જ્યારે પ્રગટ થાય ત્યારે અપ્રત્યાશ્વાની ક્રોધ માન માયા લોભનો નાશ થાય છે તેની સાથે ચીજી પણ પ્રકૃતિ ઉદય વંધથી નાશ થાય છે તે કર્મ

પ્રથમ જોવાથી જણાશે એ ગુણ સ્થાને દેશથી અવતતનો નાંદ છે તેથી સમકિત ગુણ સ્થાન કરતાં પરભાવની ઇચ્છા વિશેષે ઢલે છે સંસારથી પણ વધારે સદાસ યથા છે. સ્વામાં પેહેરવા ઓઢવા ધન થાન્યની ઇચ્છા ઘટી જાય છે મનમાં તો સંયમના ભાવ વર્તે છે પણ પૂર્ણતા કર્મના જોરથી પ્રત્યાભ્યાની ક્રોધ માન માયા લોભનો હૃદય રહ્યો છે તેથી સંયમ લઈ શકતા નથી પણ હૃદયમાંથી સંયમનો ભાવના ગઈ નથી સંસારી કામ કરે છે તે બંડરુર કરે છે તેન ચિરતીમાં પણ આનંદાદિક શ્રાવકે વહુન શકતાઈ કરીએ તે ઉપાશ્રુક દશાંગ સૂત્ર જોશે તો જણાશે હવે શ્રાવક કેવી ચિરતી પાએ તે નીચે મુજબ.

પેહેલું સ્કૂલ પ્રાણાતિપાત વ્રત લે કારણ જે ગૃહસ્થાવાસમાં આરંભાદિ કાર્ય કર્યા વિના નિર્વાહ થતો નથી તેથી સર્વ પ્રકારે દયા પાલવી એ બની શકતું નથી શ્રાવકને ત્યાં સવા વસાની દયા મુનિ અપેક્ષાયે કહી છે. સંપૂર્ણ દયા ૧૫ લંબી તે વીસ વસાની દયા છે તે ઘસ જે હાલતા ચાલતા જીવ, સ્થાવર જે પૃથ્વીકાય, અપકાય, તેડકાય, ઘાડકાય, વનસ્પતિકાય, એ ઘસ, સ્થાવર જે પ્રકારના જીવ છે તે ધધાની દયા પાએ ત્યારે વીસ વસાની દયા પહે પળે સ્થાવર તો સ્વામાં પીવાદિ કામમાં આવે છે તેથી દયા પહેતી નથી માટે દશ વસા ગયા ત્યારે દશ વસા ઘસની દયના રહ્યા તેમાં પણ આરંભાદિ અગ્નિ પ્રમુક્ષના કરતાં ઘસ જીવ હણાય છે તેથી તે ન પહે તેથી તે પાંચ વસા ગયા પછી પણ આરંભના કામ શિવાય કોઈ રાજા પ્રમુક્ષ છે તેનો અપરાધ કર્યોએ તો અપરાધોની દયા પણ સસારમાં રહ્યા પહે નહિ ત્યારે અઢી વસા તે ગયા તેમાં પણ સાપેક્ષ દિસાનો ત્યાગ થતો નથી

जैसे शरीरमां जीव पड्या ठे वा पोताना स्वजनादिकना
 शरीरमां जीव पड्या ठे हवे ते टालमानो उद्यन करतां ते
 जीवनो विनाश थइ जाय तेही ते दया एण पलती नथी ते
 सया बत्तो रक्षो एइले अनारंभे अनापराधी निरपेक्ष जीव
 इणमानो त्याग करेछे तेही राते पेहेलुं व्रत धारण करे छे.

धीजुं मुपावाद व्रत ते कोइक उत्तम पुरुषको सर्वथा मृ-
 पावादना त्याग थाय तो तेम करे ने तेम न घने तो पांच
 मोटका जुठानो त्याग करे कन्याली ते कन्याना विवाह
 जोडवामां जुठुं न बोलथुं कारण जे उंथुं चतुं करी संयोग
 जोडे ते तेने जन्म पर्यंत दुःख थाय वास्ते ए काममां जुठुं
 बोलवानो त्याग करे. गावली ते गाय भैंस, बळदना काममां
 जुठुं पांछे कोइ बळदनी पांच गाउ जवानी शक्ति होय ने दश
 गाउनी कहोने बेचे तो लेनार माणस दश गाउनी मैनेत
 करावेज ते जनावरने मोठुं दुख थाय वास्ते ए संबंधमां जुठुं
 बोलै नहि. भोनाली ते जमीनना काममां जुठुं बोलवानो
 त्याग तेनुं कारण जे बे तनु जमीननो लडाइ थाय तो तेमां
 इनारो रुपीया लोक खर्च करे नाखे छे ने ते संबंधी नित्य
 मोहोडे दिहता थाय छे वास्ते मृग बोलथुं नहि. थापण
 मुक्तो ते कोइनो थापण ओळवती नहि. कारण जे थापण मु-
 क्तार माणस विश्वा ने मुक्तो जाय ने तेनुं नहि आपवायी-
 ले माणसने तो वसत तेज द्रव्यथी आजीविका करवानी होय
 तेथो तेने दुःख वगुं थाय. वास्ते थापण ओलररी
 नहि. कुडी शाल ते राजा बंडे लोक मंडे एवी खोटी सासी
 पुरवी नहि. एवी आ लोकमां घमिहनी घणी लघुता थाय
 छे ने आवते भव मोहोटां दुःख भोगववां पडे ए राते चीजुं

व्रत ले. हवे श्रीजुं अदत्तादान ते पारकी वस्तु कंइ पण लेवी
 नहि ते पण सर्वथा पाळवुं जोइए पण ते न पळे तो रस्तामा
 माणसने लुटी लेवा, कांइने त्यां खातर पाढवुं. वा क्षीजी कु
 ची लगाडी माल लइ लेवो वा कोइना गुंजामांथी काढी लेव
 एवी चोरी तथा सरकारनो दाण चोरी एनां त्यांग कां
 चोयुं मैथुन व्रत ते यने तो सर्वथा स्वस्त्री परस्त्रीनो त्यांग कां
 ने ते न यने तो पांतानी स्त्रीथी संतोष राखी बाकी बीज
 स्त्री साथे मैथुन सेवयानो त्याग करवो. पांचमुं परिग्रह व्रत
 ते जेटलुं धन धान्य घर हाट आभूषण स्त्री शुद्ध शीय दंडलुं
 संतोष राखे ने एथी अधिक मेळववानो त्याग करे अथवा
 पोताने इच्छा होय एटली छुट राखी ते उपरांत परिग्रह रा
 खवो नहि एवो नियम करे. ए करवाथी तृष्णा शांत था
 छे तृष्णा शांत थाय तो खोटा काम करवाना सेहो
 टळी जाय वली धर्म साधन करवानो पण वपारे वस्तुते मने
 सेथी आनंदजी प्रमुख थावके पोतानी पानं जेटलुं द्रव्य हत
 तेदलेथी संतोष कर्यो हतो. छटुं दिशि व्रत ते चारे दिशाप
 तया वर्ध अधो ते नीचे उपर जवानी मर्यादा करे के अंगुव
 योजन जहुं. ए पण वपारे थाय छे के अतिशय धन मेळव
 वानी नाना पदार्थ जिवानी भोगवजानी तृष्णा ओळी था
 छे त्यां वने छे वली जेटला योजननो नियम कर्यो छे तेन
 बाहार जइ हिंसा करवी जुहुं पोळवुं खोरी करवी मैथुन तो
 वधुं वेपार करवी ए सर्वे काम करवा सर्वथा बंध यइ जाय
 छे तेथी ए व्रत मोहोटा लाभकारी छे. सातमुं भोगोपभोग
 व्रत ते एकवार भोगवीए ते भोग कहीए खावानी वस्तु, ने
 बारवार भोगवीए ते उपभोग आभूषण स्त्री शुद्ध ए वस्तुअ

જમતમાં છે એટલા બધાની જરૂર નથી કારણ જે નિર્વાહ જે-
 ટલી વસ્તુથી કરે એટલાથી થાય છે કારણ જે એનું ચિત્ત
 તો સ્વાત્મમાથી ચલે છે. માત્ર સંસારમાં કારણથી રહ્યો છે
 પણ તેમાં લીનતા નથી માટે પોતાની સ્વાચાનો પીવાની પેદે-
 રવાની ઓઢવાનો વસ્તુઓ જેટલી જરૂરી હોય તેટલી રાસી
 પીજો વસ્તુનો ત્યાગ કરે છે તે ચતુર નિયમમાં આવે છે તેની
 મર્યાદા કરે વઝી વેપાર કરવામાં પણ વહુ સાવચેત વેપાર જે
 પંદર કર્મદાન એટલે ઘણું પાપ કરવું પડે તેથી કર્મનું આવડું
 થાય તે કર્મદાન કહીએ. તેનો સર્વથા વને તો ત્યાગ કરે ને
 તેમ પોતાનો નિર્વાહ ન થાય એવું હોય તો નિર્વાહ કરવા જે-
 ના રોજગાર શિવાયના રોજગારનો ત્યાગ કરે. તે પંદર કર્મ
 દાન કહીએ ઊપે.

ઇંગાલી કર્મ તે અગ્નિના આરંભથી જે વેપાર થાય તે.
 કુંભારના નોમા, ચુનાની ધડીયો, કંડોઈનો લુગારનો રંગારા-
 નો, વા, સાંચાઓ અગ્નિથી ચાલે છે તે તથા કોપલા કરીને
 વેચવા પ્રમુખ એવા વેપારનો ત્યાગ કરે.

ધન કર્મ, શાહ કપાવવાનો ધંધો એમાં સેતીનો, બગી-
 ચાનો પણ વેપાર આવો જાય.

શાહી કર્મ તે ગાદાં વેદેજ બનાવીને વેચવાનો વેપાર.

માહી કર્મ તે ગાદાં ઘંટ ઘર પ્રમુખ રાસીને માટે ફેર-
 વવા એમાં પણ જીવ હિંસા વિશેષ થાય છે.

ફોદી કર્મ તે જમોન ફોદાવવી તેમાં ત્રસ જીવનો વિ-
 નાશ થાય છે.

દાંતનો વેપાર કરે નહિ કારણ જે દાંત દાખ્યોનાં કા-
 દાડવાથી

પ દાંતને

મેહેરવા સારુ પાણીમાં નાચવા પડે છે તેમાં પણ જીવંતી ઘણી હિંસા થાય છે તેથી ત્યાગ કરે છે.

૮. છાત્રનો વેપાર, તેમાં પણ ઘણા જીવંતી હતત્પરિ થાય છે તેથી ત્યાગ કરે છે.

૯. રસ, તે, ઘો, તેલ, ગોલ, છાંદ, શાકર, મીઠા વિગરે મર્મ પહાર્થના વેપારમાં પણ ઝીવ હિંસા થાય છે.

૧૦. કેશ તે રત્નનો તથા માણસ યેચવા લેવાનો વેપાર કરે નહિ.

૧૧. ત્રિપ તે અક્ષોગ, વઝનાગ, સોમલ વિગરે દોશરી ચીજનો તથા શસ્ત્ર તે તરવાર, માલ્લા વિગરે જેથી સામા માણસના પ્રાણ જાય તે વેપાર કરે નહિ.

૧૨. જંત્ર તે ઘંટો પ્રમુખ ચંત્રો રાત્રી તે વડે કામ કરી આપવા પીલન કર્મ, ઘાળી તેલ દિવેલની, શરદોનું કોદોલું તથા પીલવાનાં ગાંસડો સાંધવાના સકંજા વિગરે જેથી સાંચામાં ઘણા જીવંતી હિંસા થાય છે તેથી ત્યાગ કરે છે.

૧૩. નિલંબન કર્મ તે છોકરાના નાક કાન વિંધવાનો તથા યલદનો વૃષ્ણ હેદવાં તથા દામડા જનાવરને તે વેપાર પણ તે જીવંતે વધુ પીડા થાય છે તેથી ત્યાગ કરે છે.

૧૪. અગ્નિવેદ દ્રવ દેવા તે લેતરો જંગલો વાળો મુકવા તેમાં પણ ઘણા જીવંતી હિંસા થાય છે.

૧૫. શર કેહતાં સરોવર, તઝાવ, કુવા, ટાંકાના પાણી સ્નાની કરવાનો પ્રંધો કરે નહિ કારણ જે પાણીના જીવોને વધુ પીડા થાય છે.

૧૬. પંદર કર્મદાનનો ત્યાગ કરે છે.

૧૭. પ્રતવાઝો ચાવીસ અમસનો ત્યાગ કરે છે તે ચાવીસ

अभक्षनीचे लखीए बीए.

१ पीपलीना टेटा, २ पोपलाना टेटा, ३ उंबरठाना टेटा, ४ बडना टेटा, ५ कयुंबराना, ६ मांस, ७ मदिरा, ८ मास्रण, ९ मद्य. १० रात्री भोजन, ११ विदलते काचु दहि तथा दुध साथे कटोल ते, मग प्रमुख जेनी बे फाड करीए ते दिदल कटोल बेहवाय ठे तेनी साथे छाम, दुध, दहि खावुं जनुं करुं तो उभरा आवे एयुं करुं तेनी साथे खावायो अभक्ष थनुं नथो. वनर उन्ना करेला दहि प्रमुख साथे-कडोलनो संयाम थाय ठे तेथी त्रस जीवनी उत्पत्ति पाय ठे तेथी तेनो त्याग करयो. सर्वे जातनी माथी. १२ मीहुं सचित्त होय ते, १३ होम ते हिमात्रय प्रमुखमां पाणिं शमो जाय छे ते. २४ करा ते घरस. दमां पडे ठे. १५ विपं ते ते अफीण, सोमज प्रमुख, १६ वेंगण जेमां घणा बीज ठे एनो टोपीमां घना घत जीव रेहंठे तेनो विनाश थाय ठे. १७ बहु बीज जे फलमां बहु बीज होय एटजे एक एत बीज वयं भांतरो होय, दाडेम प्रमुखमां ते बहु बीज नथी जेमां आंतरो नथो स्वस्वम प्रमुखमां ते बहु बीज छे. १८ तुड फळ ते वीर प्रमुख जेमां अत्प खावुं ने बहु काढवुं ते. १९ बोल अधाणुं वगर मुकवेलुं ते केरी प्रमुखतुं. २० चलित रस ते वासी रांधेली वस्तु रोडला रोडली दाल शाक शिरो. दूधपाक नामुदो विगरे वासी वस्तु अभक्ष थाय. २१ अज्ञाणा फळ ते जे फळतुं नाम तथा स्वाद विगरे न जाणोए ते वापरवुं नहि. २२ अनंतकाय जे वस्तु भांगीए ने बे भाग सरखा थाय वा. कंद मुख प्रमुख ए चावीस अभक्षनो प्रायक त्याग करे. आ मुजब भोगोपभोग त्रतनी मर्यादा करे. का-

રણ જે પુણ્ણ ભાવની કંઈ પણ વાંછા નથી આત્મ માવનીજ
મોઢા છે તેથી જે નથી શકે ત તિવાયનો વસ્તુ ત્યાગ કરે
કે નિર્વાહ કરવાનો વસ્તુ માત્ર મોકલી રાખે.

આઠનું અર્થ દંદ વ્રત તે જે પોતાને અર્થ અથવા સ્વ-
તન કુટુંબને અર્થ જે કરવું તે અર્થ તે શિવાય બગર કારણે
તે સેવું તે અર્થ દંદ.

અપધ્યાન તે આર્ષ, રૌદ્રધ્યાન કરવું આર્ષને તે
પટ વસ્તુના સંયોગનું ચિંતન કરવું. તથા અગ્રેષ્ઠ વસ્તુના વિ-
યોગનું ચિંતન કરવું. અગ્રેષ્ઠોત્તરે આવના કાલનું ચિંતન કરવું.
રોગના વિયોગનું ચિંતન કરવું. આજી રાંગનાં આજીત એમ રીતે
ચિંતન કરવું ભાવનું તે આર્ષધ્યાન ચીજું રૌદ્ર ધ્યાન તે ચાર પ્રકાર
રે દિશાનુબંધી તે દિશા કરવાનું ચિંતન કરવું. મૃણાનુબંધી તે મૃણા
વાદ વોજવાનું ચિંતન કરવું. ચારાનુબંધી તે ચોરી કરવાનું ચિંત-
ન કરવું. પરિગ્રહ રક્ષાનુબંધી તે પરિગ્રહ રક્ષણનું ચિંતન કરવું. એ
પાર પ્રકારનું ધ્યાન કરવું તે રૌદ્રધ્યાન કહિર એ ચંપે
ધ્યાન રજે.

દિશા પ્રકાર તે દિશાના ઉપકરણ તૈયાર કરી રાખવાને
માર્ગે તેને આપવા.

પાપોપદેશ તે પાપના ઉપદેશ વગર કારણ દેવા જેમકે
કોઈને કેહેવું જે ઘર કેમ વાંચતા નથી. ધરને રંગાવતા નથી.
ચૂલો કેમ સજગાવતા નથી. લુગડાં કેમ ધોવરાવતા નથી.
આથી રીતે પોતાના સ્વતન કુટુંબના માણસ શિવાયનાને કે-
હેવું તે જે કેહેવાથી જીવ દિશા છુટ ચોરી વિગરે કામ કરે
તેવું કેહેવાનું વર્જવું.

પ્રમાદાચરોત દાહાડે સુર રહેવું દશ શેર પાણી નવાય

એવું હોય ને વધારે પાળી દોલતું ઊતી નવરાશે જ્ઞાન અભ્યાસમાં આલસ કરવું. રાજ કયા તે રાજાનો કયા કરવી, દેશ કયા દેશાવરોની વાતો કરશે. ભક્ત કયા તે ભોજનના પદાર્પણની વાતો કરવી સ્ત્રી કયા તે સ્ત્રીઓનો વાતો કરવી આ સ્ત્રી સારી આ સ્ત્રી નવઢી, આદિ આ કયાઓ કરવાથી કોઈ વલત મોહોતું નુકશાન થાય છે. રાજા પ્રમુલની વાત કરતા હોય ને તે વાત રાજાને કાને જાય તો રાજા દંડ પ્રમુલ કરવાસ્તે શ્રાવક પરી પ્રિક્ષા કરે નહિ કારણ જે પોતે આત્મભાવી છે. પોતાના આત્મભાવનાં રહેવું છે, માત્ર ના વધારે સંતારમાં રહ્યો છે તેથી ફુરસદ મળે તો પોતાનું આત્મધ્યાન કરે છે વા શાસ્ત્રધ્યાસ કરે છે પદ્મલે ત્રિકયાદિક કંઈ કરતાજ નથી.

નવમું સામાયક વ્રત, તે સામાયક જે ઘડીનું કરે તેમાં શમતા મળાંમ રહે, શાસ્ત્રાધ્યાસ કરે. વા, પદિક્રમણું જે દંડ કરે તેનાં જે જે પાપ વ્રતનાં લાગ્યું છે તે આલોવે.

દશમું દિશા વગાશિક વ્રત તે ચારે દિશાની મર્યાદા ઊઠા વ્રતમાં કરી છે તેમાંથી સંકોચ કરે વારે વ્રતનો પળ મંકોચ કરે. ચઢદ નિયમનો સંકોચ કરે એ સંકોચ કરવાથી દિશા વગાશિક વ્રત જુદુ કરે છે તે જે ઘડોયો માંડી ચાર ઘડો, મહર, દિવસ, માસ સુધીનું કરે વાહના આરંભાદિકનો ત્યાગ થઈ જાય છે.

અગિયારમાં પૌષ્ઠ વપ્રાસ વ્રત તે દર્મ્યશ તો બની ન શકે તો પર્વને દિવસ પૌષ્ઠ કરવો જેથી આશ્વો દિવસ રાત્ર સંયમ જેથી મહતિ થાય. આત્મ સમભાવનાં રહે, રાત્રે ભોજ્ય સંયમે

त्वारे ए दाढ सुगम पडे. बळी परीक्षा पण पोतानी. थाय
 के मादाराथो पन्नी शकशे के नहि. वास्ते मासमां बे अटनी
 बे चउदश तथा पुनेन अमावास्या अयस थांच परस के बे
 पे आठम चउदश तथा पांचम एतिथीआमां भवइय चार पां
 हरनो अथवा आठ पांहरनो पांपो करे तं. आहारनो पोपो
 ते सर्वथा करे तो असन ते रांवेनी वस्तु पाणं ते पाणि,
 खाद्यमं ते मिडाइ पेरा, सायमं ते संपोल, तथा आपड गोळो
 मूनीदिक ए चारे आहारनो त्याग करे अंश देगथो पोपो
 करे तो पाणि फाटु तिहाय प्र ए आहारनो त्याग करे अ-
 थवा आंचिल करे अथवा नित्री अथवा एकाशन करे ए
 रीते देशयो आहार पोपो करे खरतरवाला आहारनो पोपो
 सर्वथा करवो गांइए कोंछे पण तरनार्थनो टीकामां तथा
 आवक पन्नी सूत्रमां सामायक संयुक्त देशयो आहार पोपो
 करवो कसो छे तथा पंचासकजीमां पाना १९-२० आहार
 पोपो देशयो कसो छे थोजो शरीर सत्कार पोपो तो सर्वथा
 ज करवो. एटले आभुपण घरेणां प्रमुसनी शोभा कंइ पण
 शरीर करवो नहि. मुनि सइय धवुं. आवक पानोमां तथा
 सत्कार्य रिरे घरा शास्त्रमां आभुपण उहरी पोपय करवो
 कसो छे. झां शंका थसे जे लिओ घुगे पण ज्वारे के केम
 ते थिपे जाणवुं जे लिओना जे सौभाग्यनो चोज छे ते तो
 विषवा थाय त्यां सुखी उतरतो नथी वास्ते ते चोज कंइ उ-
 तारवानी जरूर संभवती नथी तेथो अधिक पंदेरी पोपां ले-
 वाय एम पण संभवतुं नथी ने पुरुषने तो कंइ पण आभुपण
 सामायक पोपामां पेहेरुं त्रिपे छे केटलाएक रुद्धिवान गृ-
 हस्य सामायक लेवाने गुरुपासि जाय त्वारे बडा आठंवरयो

जाय पण गुरु पासि जाय ने सामाकक ले ते वसंत आभूषण
 संतारी पोताना स्त्रीजन्तदारने आपे पाछां सामायक कर
 रक्षा पल्ली धारण करे एवी रीते शरीर सत्कार पौष करे
 मलचर्च पोपो ते पण सर्वथा मैथुननो त्याग यावत् स्त्री ते
 मनुष्य देवता तिर्यच कोइ पण जातनी स्त्रीनो स्पर्श मा
 पण करवो नहि. एवी रीते ब्रोजो पौष करे. चोयो अव्य
 बहार पोपो ते सर्वथा प्रकारे सावध प्रवृत्तिनो त्याग करे ते
 हिंसा जुड चोरी, मैथुन, परिग्रह ए पांचे संबंधीनो प्रवृत्ति
 सर्वथा प्रकारे त्याग करे हास्यादिकनो पण त्याग करे कां
 पण पाप लागे एवी रीते चारे प्रकारनो त्याग करी पौष
 करे ते करीने वे वसंत पडिलेहन वस्त्रनो करे तथा त्रिकाल
 देवबंदन, आठ घुंर करे, बाकोनो काज सजाय ध्यानमा
 धा, काउसग, वा, घर्गट्यानादिकमां काढाडे जरा पण प्रमा
 दविकथागां काल जवा दे नहि हरेक प्रकारे राग द्वेषन
 प्रवृत्ति घटे एवी भावना भावे. संतारी भावनानो त्याग करे
 कोइ केहेते जे सु भावना केवी रीते भावंची ते जाणवुं
 नीचे प्रमाणे.

श्रावक चार भावना ए वासित सदाकाल रहे तेना
 नाम मैत्रिभावना, प्रमोदभावना मध्यस्थभावना ने करुणाभ
 वना, मैत्रिज्ञावना ते एकैद्वितीय ते पंचेद्रि सुधीना सर्वे जीव
 उपर मित्र भावना राखे कारण जे सर्वे जीव सत्ताए सरस्वा
 ते पण कर्मना योग्यी जुदी जुदी जातिना यया ते मांटे
 कोइ जीव उपर द्वेष भाव नयी सर्वे जीव सुखना अभिलाषी
 छे तेथी सर्वने सुखी करवाणी भावना रात्र दिवस घनी रही
 ते पोतानी शक्ति प्रमाणे सुख आपे कोइ पण साथे धेर त्रि

राग रागे नहि एक पक्षीवेम्भी पन जीवने मया मर सुधी
 दुःख भोगरवा पदे छे माटे कोइनी साथे बेर रागे नहि बि-
 शर्मा एवीन भावना भाव्या करे ममेद भावना ते पुनिपारा
 राज तथा थावक साथी भाविताने द्वेष के इधिन भिन
 पर जाय एवा पुरुषनां सदा संयोगनी इच्छा करे कोइ पण
 बरान भियांग न भाय, एवी भावना भाव्या करे, कस्मा
 भावना ते मरे जीव उपर दयाभाव रागे, कोइ पण दुःखी
 लुरे के नेने सुखो करवानी भावना रागे ने सुखी करे, पण
 छति शक्तिप निदंग मगाय न रागे, दया करवी तेमां पो-
 लाना धर्मवानां ने पर धर्मवानां विचार रागे, नहि
 कोइ पण दुःखी होय नेने सुखो करवानी बुद्धि रागे, जोयी
 मध्यस्थभावना ते पापिष्ट जीव उपर पण रागद्वेष करे नहि,
 राग करवायी आयता भवे पापिष्टना संयोग ममे ने धर्ममा
 विग्र करे, द्वेष करे तो बेर भावयी संयोग ममे ने दुःख पाय
 वास्ते पापीष्ट नीचने समजावी शकाय एवी शक्ति होय तो
 समजाये ने न समजे नां पण तेना उपर द्वेषभाव लाववो नहि
 रागद्वेष करे पण करवो नहि एवी भावना ते मध्यस्थभावना.

यजी वार भावना भावे तेमां पेहेनी अनित्य भावना ते
 सरीर धन कुटुंब ए सर्वे पदार्थ अनित्य छे ज्वांहां सुधी ए
 वस्तुना संयोग रेहवानो बांधेलो छे त्यांहां सुधी रेहे ए वस्तु
 स्थित रेहवानो नयां तो एवा अस्थिर पदार्थ उपर राग कर-
 वो ते कर्मबंधनुं कारण छे पूर्वकाले ए अनित्य पदार्थ उपर
 राग बर्या तेथी अनेक जन्म मरण कर्मा वास्ते हे चेतन तुं
 सदा नित्य छे तारा स्वभाविक गुण पण नित्य छे आत्मानुं
 सुख पण नित्य छे ते नित्य सुख छोदीने आ अनित्य पुदग-

ગલિકથીજ તેમાં શું મમ યાંચ છે જેટલા સંસારી સુખ છે
 તેમાં તેની સાથેજ દુઃખ રહ્યા છે વળી કાલાંતરે નરકાદિક
 દુઃખ રહ્યા છે વાસ્તે પુદ્ગલોક જડ પદાર્થના સંયોગ વિયોગ
 માં તું તારો સ્વભાવ ઠોઠી રાંગદ્રેષ કરે છે તે યોગ્ય નથી
 જ્યાંહાં સુધી અનિત્ય પદાર્થને વિષે રાગદ્રેષ ગયા નથી
 ત્યાંહાં સુધી નિત્ય સુખ પ્રાપ્ત થવાનું નથી વાસ્તે હું ચેતન
 નિત્ય સુખ પ્રાપ્ત યાંચ તેનો ઉદ્યમ કર. એવી રીતે અનિત્ય
 ભાવના ભાવે વીજો અશરણ ભાવના ભવિ તે સંસારમાં કોઈ
 શરણ ભૂત નથી જે જે કુટુંબને સારુ પાપ કરુ છું તે માહારે
 એકલાને ભોગવવું પડશે. દુઃખ ભોગવતી વચ્ચત કોઈ પણ
 દુઃસ્વથી છોડાવનાર નથી. આ ભવમાં રોગાદિક ઉત્પન્ન થાય
 છે ને હું એકલોજ ભોગવું છું તે વચ્ચત કોઈ દુઃખ લેવા સમ-
 થ નથી તેમજ પરભવને વિષે પણ દુઃખ પડશે તે વચ્ચત કોઈ
 શરણ ભૂત નથી માટે હે ચેતન તું અજ્ઞાનપણે કુટુંબને સારુ
 અનેક પાપારંભ કરે છે તે યોગ્ય નથી તું તારા આત્મભાવનો
 વિચાર કર. જેમ વને તેમ જડભાવનો ત્યાગ કર મોહોટા
 રાજા સરલાને પણ દુઃખથી કોઈ છોડાવનાર નથી નરકને
 વિષે વિચિત્ર દુઃખ ભોગવવું પડશે એમ વિચારીને સર્વ પદાર્થ
 છે પણ કોઈ શરણ ભૂત નથી એમ ધારી મોહમાં મુક્તાવું નહિ.

ત્રીજી સંસાર ભાવના તે સંસારમાં સગાવાહાલાં જે મ-
 લ્યાં છે તે સ્વાર્થી મલ્યાં છે જેને જેને માહારાં કેહે છે તે તેનો
 સ્વાર્થ પૂરો યશે ત્યાંહાં સુધી રાગ ધરશે ને તેનો સ્વાર્થ નહિ
 સરે ત્યારે કોઈ પણ તારું થવાનું નથી હું માહારા માહારા
 કરી ફોકટ કર્મબંધ કરે છે પણ તે દુઃખ તાહારેજ ભોગવવા
 પડશે સંસારી સુખ છે તે શ્રાવેલા સુખ છે વાસ્તે :

મુલ નથી, મુલ તો સમ-ભાવમાં જ છે વસ્તુ છે, આત્મા મોહ કરવો તે યુક્ત નથી.

એકસ્વ ભાવના તે આત્મા એકલો આવ્યો છે, વળી જશે ત્યાંહાં પણ એકલો જ જશે. પણ કુટુંબાદિક કંઈ સાથે આવવાના નથી. જઈ પદાર્થ ઉપર મોહ કરે છે તે સર્વે દુઃખના સાધન છે જે જે દુઃખ પડે છે તે એ પર પદાર્થને વિષે માહારા પળું માન્યું તેના ફલ છે માટે જે ચેતન એક આત્મ સ્વરૂપના સમ-ભાવમાં રહેતું તેજ માહારું કામ છે એવી ભાવના, ખાલી પર વસ્તુ ઉપરથી માહારાણનાનો રાગ ઢાલ.

અન્યસ્વ જ્ઞાપના તે ઉપ દ્રવ્ય જે ધર્માસ્તિકાય અધર્માસ્તિકાય, આકાસ્તિકાય, પુદ્ગલાસ્તિકાય, કાલ, જીવાસ્તિકાય એ છપ દ્રવ્યમાં જીવ દ્રવ્ય જે માહારો આત્મા તેનો સ્વભાવ ચેતન લક્ષણ છે તે લક્ષણ આ વીજા પાંચે દ્રવ્યમાં નથી માટે માહારાથી એ ન્યારા છે એ આકાસ્તિકાય દ્રવ્ય છે તે સર્વ દ્રવ્યનું ભાજન છે તેમાં હું વસુ ઝડં પણ એનો સ્વભાવ અવકાશ આપવાનો છે તે આપે છે પણ હું એનાથી ન્યારો છું. વળી ધર્માસ્તિકાય છે તે જીવ પુદ્ગલ પદાર્થ ચાલે તેને સાદ્ય કરવાનો ધર્મ છે તે કરે છે જેમ માઝલાને તરવાની શક્તિ છે પણ પાણિ વિના તરિ શકે નહિ તેમ જીવ પુદ્ગલને ચાલવાનો શક્તિ છે પણ એનો સાદ્ય વિના ચાલી શકે નહિ. માટે એનો સાદ્ય કરવાનો ધર્મ છે તે કરે છે પણ હું એ ધર્માસ્તિકાયથી ન્યારો છું. અધર્માસ્તિકાયનો સ્થિર રહેનારને સાદ્ય કરવાનો ધર્મ છે તે કરે છે તેમાં પણ માહારો સ્વભાવ નથી, કાલનો નથી વસ્તુ જુની કરવાનો સ્વભાવ છે તેમાં પણ માહારો સ્વભાવ નથી પુદ્ગલનો જઈ સ્વભાવ છે, શડન, પડન,

વિધ્વંસ સ્વભાવ છે માટે એ પણ માહારાથી ન્યારો છે. માટે હું એ પાંચે દ્રવ્યથી ન્યારો સ્વભાવ છતાં અનાદિકાલે મેં અજ્ઞાનપણે મારાપણું માન્યું તેણે કરી અનેક જન્મ મરણના દુઃખ લઘ્યા. ને માહારો સ્વભાવ ખુલી ગયો. આ ભવમાં ભાગ્ય ઉદયે જિન ધર્મ મળ્યો તેથી વસ્તુ ધર્મ મેં જાણ્યો માટે હે ચેતન હવે તારે એ દ્રવ્ય અન્યત્ર જાણી તેમાં લીન થવું નહિ. એ રીતે ભાવે.

અશુચિભાવના તે આ શરીર મલમૂત્ર ખેરતું છે જો ઉપરથી ચામડું મહેલું ન હોત તો મહાવીહામણું લાગત વ્હી શરીરમાંથી મલમૂત્ર નીકલે છે તે તો તું નજરે હમ્મેશ જુવે છે. વ્હી આ શરીરના નવ દ્વાર खुल्ला છે તેમાંથી દુર્ગંધ નીકળ્યા કરે છે. વ્હી છીના શરીરના ધાર દ્વાર खुल्ला છે તેમાંથી પણ રાત્ર દિવસ અશુચિ નીકળી રહી છે એવા અશુચિમય શરીરમાં રાગ કરવો તે કેવલ કર્મબંધનું કારણ છે ને તે કર્મબંધથી એવા અશુચિમય સ્થાનમાં ઉપજવું થાય છે. એવી અશુચિ જે વાપનું ધીરને માતાનું રુધિર તેનું જ પ્રથમ શરીર થવાનું વીજ છે. પછી પણ માતાના શરીરમાં દુર્ગંધમય પુદ્ગલ રહ્યા છે તેમાંથી ગ્રહણ કરી શરીર વૃદ્ધિ થાય માટે હે ચેતન એવા અશુચિ શરીરને સારું શું મોહ કરે છે તું તાહારા આત્મિક સુખમાં આનંદ કર. જેથી એવું અશુચિ શરીર પામવું પડે નહિ. એવી રીતે અશુચિ ભાવના ભાવે.

આશ્રવ ભાવના ભાવે જે માહારો આત્મા ચિદાનંદમય છે પણ મિથ્યાત્વ અવ્રત કપાય યોગે કરી પ્રવૃત્તે છે તેથી કરી સમય સમય નવાં કર્મ આવે છે તેથી માહારો આત્મા મલિન થતો જાય છે. જેટલા જેટલા સંસારી સંવંધ છે તે આશ્રવ ભાવના

થવાના કારણ છે સમય સમય પુદ્ગલિક પદાર્થ ઉપર રાગ કરે છે તેથી કર્મ બાંધ્યા કરે છે કર્મ બાંધવાનાં વીજભૂત રાગ દ્વેષની પ્રકૃતિ છે તે પ્રકૃતિ થવાના કારણભૂત શરીર પુત્ર સ્ત્રી ધન મકાન અહંકાર મમકાર એ પદાર્થ છે માટે હે ચેતન એ તાહારે કરવા યોગ્ય નથી. ફરી ફરીને આ મનુષ્ય જન્મ મલવાનો નથી ભાગ્યોદય આ મનુષ્ય જન્મ મલ્યો છે માટે જેમ વને તેમ આશ્રવની પ્રવૃત્તિ બંધ કર. જેથી કર્મ બંધ થાય નહિ એ મિધ્યાત્વાદિકનો વિચાર પ્રશ્ન ૫૧ માંના જુવાવમાં છે ત્યાંથી જોડેને આવડું.

સંવર ભાવના માટે જે જીવ સમય સમય કર્મ આવે છે તે સમયાયે રોકાય માટે હે ચેતન તું સમભાવમાં રહે સમભાવનાં આવવાના કારણ સત્તાવન છે તે સત્તાવન સેવ્યાથી સંવર ભાવ થશે, પાંચ સુમતિ ત્રણ ગુપ્તિ ચાવીશ પરીમદ, દશવિધ યતિ ધર્મ, ઘાર ભાવના પાંચ ચારિત્ર એ સત્તાવન સેવ્યાથી આવતા કર્મ રોકાય છે માટે હે ચેતન તું સંવરના કારણ અંગીકાર કર જેથી આવતા કર્મ રોકાય, ડ્યાંહાં સુધી સંવરભાવના નહિ કરે ત્યાં સુધી આત્માનું કાર્ય થવાનું નથી ને ભવ ફેરો મટવાનો નથી. માટે હરેક પ્રકારે સંવરભાવ કર એવી રીતે સંવરભાવના આવે.

નિર્જરા ભાવના તે પૂર્વના કર્મોની નિર્જરા કરવા માટે, અકામ નિર્જરા તો સમય સમય જે જે કર્મ મોગવાય છે તે વને છે પણ તેમાં આત્મા નિરાવરણ થતો નથી. કારણ જે નિરાવરણ આત્મા કરવાનો ઇચ્છા નથી. સ્વપર ઉપયોગ નથી પરભાવમાં આસક્તતા છે તેથી પાઠા નવા કર્મ બંધાય છે માટે હવે ચેતન તું કર્મસય કરવા રાજમાલ થઈ જે

जे कर्म उदय थाय ते समभावे भोगवे तो सकाम निर्जरा थाय
 वली उदय नथी थया तेने क्षय करवाने सारु वारे प्रकारे इ-
 च्छारोध रूपशम भावे तप कर के तेथो कर्मक्षय थाय. अनशन
 ते नयकारशी पोरसी साडपोरसी पुरीमड अवड एकाशनुं वे
 शनुं, नीवी, आंथिल उपवास छठ अठमादि तपश्चर्या करुं
 के तेथी माहारा कर्म निर्जरे ने आत्मा निर्मल थाय. उनो
 दरी तप ते खावाने खोराक जोइए ते करतां कंदक ओलुं
 खावुं. वस्त्र आभूषण ओळा वापरवा ते वृत्ति संक्षेप ते मुनि
 अभिग्रह धारण करे छे तेवा श्रावक चउद नियम धारे छे ते
 करवुं रसत्याग ते छए विगयनो त्याग करवो कायक्लेश ते
 शरीरने कष्ट आपवुं. मुनि लोचादिक करे सूर्यनी आत्मापना
 प्रमुख लेवानुं भावे. संलोनता ते अंगोपांग संकोचीने सुवे
 इंद्रियो कपायने वश राखवुं ए छ प्रकारे बाह्य तप कहे छे ते
 छ प्रकारे अभ्यंतर तप ते प्रायश्चित्त ते जे जे दूषण लाग्या
 छे तेनुं गुरु पास प्रायश्चित्त लेवुं. विनय ते देव गुरु ज्ञाननो
 विनय करवो. वली एमनी व्यावच करवी. सजाय ते वाच-
 ना पूडना परावर्तना अनुपेक्षा, धर्म कथा ए पांच प्रकारे स-
 जाय ध्यान करवानुं भावे, काउसग, ते कायाने एक ठेकाणे
 राखी हाथ पग फेरववादिंकनुं बंध करी स्थिर उपयोग करी
 जिन गुण ग्राम अंतरंगमां करवा ते, ते ध्यान ते, धर्म ध्यान
 शुक्ल ध्यान ध्यावानुं भाववुं. ए छ प्रकारनो अभ्यंतर तप
 ते ए तप करताने जोइ कोइना देखवामां तपस्वी छे एम आ-
 वे नहि. तेथी एनुं नाम अभ्यंतर तप कह्यो छे ए वारे प्रका-
 रे तप शमभावे करीश तो माहारा पूर्वे करेला कर्म निर्जरे,
 एनी रीते भावना भावे. ए नवमी निर्जरा भावना दशमी

लोक स्वरूप भावना ते चउद राज लोक ठे तेमां उर्ध्व ते
 जंचु अधो ते नीचुं तिर्छा ते आपणे रहीए छोए ते ए अण
 लोक रह्या ठे. तेमां नीचे सात राज छे तेमां नारकी जीव
 रहेवाना स्थान छे तथा केटलीएक जग्याए. भुवनपति व्यंतर
 ना देव रह्याठे तिर्छा लोकमां मनुष्य छे तथा तिर्यच तथा
 व्यंतरना स्थानक छे उपरना सात राजमां ज्योतिषी तथा
 विमानीक देवता रहेछे तेना उपर अलोक ठे ए चउद राज
 जेम कोइ माणस जापो पेहेरीने ये हाथ पामे कम्मरे राखी
 ऊर्भा होय तेवो रीतनो पोहोलाइ लंबाइथी लोक रह्यो छे ते
 तेमां माहारो जीव अज्ञानपणे भ्रमण कर्या करे ठे. ते अज्ञा
 नवाना फल ठे माटे चेतन ह्वे कंइ ज्ञान दशा प्रगट करी
 परवस्तु उपरधी मोह ओढ के ताहारो स्वाभाविक गुण प्रगट
 थाय. ते सिद्धिमां वास थाय. ए आदि घणुं स्वरूप
 शास्त्रमां ठे ते भावे.

अगीयारमी बोध बीज समकीन भावना ते जीव समकित
 नहि पाम्यो तेथी अनेक जन्म मरण कर्या वस्तुने अवस्तुपणे
 मानी ह्वे हालमां मनुष्य जन्म पाम्यो छे. बीतराग भापित
 शास्त्रनो योग पण मल्यो ठे माटे तेनो गुरु माहाराज पासे
 श्रवण करी यथार्थ वस्तु धर्म समजी तत्त्वातरव विचार करी
 जेम जे पदार्थ ठे तेनी श्रद्धा करे ठे सेहेजे जड पदार्थ उपर
 तारो राग बंधाइ रह्यो छे ते सतरी जाय ने सेहेजे ताहारा
 आत्म श्वभावमां प्रीती थाय आत्माने आत्मा रीते जाण्यो
 बिना एकली व्यवहार क्रिया जीवे यणी करी तेथी पुद्गली
 क मुख मल्यो पण आत्मिक मुख मल्युं नहि. वास्ते चेतन
 देव भवसर मल्यो ठे माटे बोध बीज समकित प्राप्त करके

સર્વ કરणी-લેખે થાય અને ભવચક્રનું ભ્રમણ મટી જાય એવી રીતે વૌધ વીજ ભાવના આવે.

ચારમી ધર્મ ભાવના તે વીતરાગ કથિત ધર્મ મલબો દુર્લભ છે. રાગી દ્રેપીના કહેલા ધર્મથી આત્મકાર્ય થયું નથી ને થયાનું નથી ને તીર્થંકર દેવ છે તે રાગદ્રેષ રહિત છે. તેમનો ખાસેલો ધર્મ તે પણ વીતરાગતા માપણ થાય છે માટે એવા વીતરાગના ધર્મની જોગવાઈ મલબી મુશ્કેલ છે. તે માગ્યોદયથી મળી છે તો હવે પ્રમાદ છોડી જેમ જેમ રાગદ્રેષની પ્રકૃતિ ગંદે ને આત્માનું શુદ્ધ સ્વરૂપ પ્રગટ થાય એવું યત્ન કર, પ્રથમ જેમ જાને તેમ ઉપાધિ ઠોડ, ધનની વિષયની વાંછના છોડીને નિર્વાહ જેટલી પ્રવૃત્તિ વરકે તને અવકાશનો વચ્ચત મળે. અવકાશ મળે તે વચ્ચત એકાંતે બેસીને સર્વ ઉપાધીમાંથી ચિત્ત સ્વશેડી તારા આત્માનો વિચાર કર. કે જે ચેતન તારો શું સ્વભાવ છે. ને રાત્રિદિવસ શું પ્રવૃત્તિ કરી રહ્યો છે તું જડ પ્રવૃત્તિ કરે છે વાસ્તે સમય સમય નવાં કર્મ આવે છે ને જે જે જડ પ્રવૃત્તિ તે માહારી નહિ. માહારો તો જાણ્યાનો સ્વભાવ છે તો જે જે ક્રિયા પુદ્ગલ સંગે થાય છે તેમાં મને દુઃખ થયું. સુખ થયું. એવા વિચારો શું કરવા કરેછે તારું સુખ તો સંદેહ સ્વભાવિક છે કૃત્રિમ સુખ છે તે જાતું રહેછે ને સ્વભાવિક સુખ પ્રગટ થયું તે તો જવાનું નથી. એમ આદિ આત્માના તથા જડના સ્વરૂપના વિચાર કરીશ ને તેમાં સ્થિર થઈશ તો અર્પણ જ્ઞાન આત્મામાં પ્રગટ થશે ને તે જ્ઞાનના પ્રભાવે આત્માના મુક્તનો અનુભવ થશે. તો પછી જડ પ્રવૃત્તિ ઉપર ચેતન તારો રાગ છે તે રહેવાનો નથી વાસ્તે હરેક પ્રકારે નિરુપાધિ થયું. એવો ઉદ્યમ કર ફરીથી આ જોગવાઈ મલવાનો નથી. એવી

રીતે ધર્મ ભાવના જીવ ભાવે.

આ ચાર ભાવનાનું સ્વરૂપ નામ માત્ર માહારી ચાલવુદિ પ્રમાણે લખ્યું છે વિસ્તારે, પૂર્વાચાર્યોપિ ચદ્ર પ્રકારે લખ્યું છે તથા ચર્ત્તમાનમાં પણ આત્મારામજી માહારાજ જે વિજયનંદ સૂરી માહારાજ તેમણે ઘણા ગ્રંથો તથા ભાવનાઓ રચી છે તે શાસ્ત્રમાં જોઈ અથવા સાંભલીને ભાવનાનું મન થાય તે સારુ મેં લખી છે.

એવી પૌપથમાં શ્રાવક ભાવના ભાવે એવી ભાવના ભાવતા ધર્મ ધ્યાન પણ આવી જાય. માટે પૌપથ કરીને બને તો ધર્મ ધ્યાન કરે તે શક્તિ શ્રાવકને આવવી મુઠ્ઠેલ છે કારણ જે હરિભદ્રસૂરિ માહારાજે શ્રાવકને ધર્મ ધ્યાનની ભજના કહી છે તેનો પરમાર્થ એમ જણાય છે કે ચાર ભાવના વિગેરે ભાવતા ધ્યાન તેમાં અવસરે ધ્યાવી જાય પણ ઘણો કાલ તો ભાવનામાં જ જાય વાસ્તે પૌપથમાં ભાવના ભાવવી તે ન બને તો સજાય ધ્યાન કરવું તે પોને નહું ભણે વા પૂરેનું ભણેનું સંભારે વા, જ્ઞાનનો ઘોષ વખારવા પ્રશ્નોત્તર કરે. વા, વઢિલ શ્રાવક શાસ્ત્ર વાંચે ને ધીજા સાંભળે એવી રીતે પૌપથમાં કાલ કાહાડે પણ પૌપથ લઈને સત્તાયધ્યાનાદીકમાં તો કંઈ પણ ઉદયમ કરે નહિ ત્યારે નિદ્રા કરે. વા, વિકથા કરે તો પૌપથમાં મોટું દુષણ લાગે માટે ગુણ સ્થાનની પ્રવૃત્તિવાલા જીવ તો પ્રમાદ વિકથા ત્યાગ કરી પોતાના આત્મ તત્ત્વ પ્રગટ કરવાના પ્રયત્ન કરે એવી રીતે પૌપથ વ્રત તે આત્માને આત્મ સ્વભાવની પુષ્ટિ કરવી માટે આત્માની પુષ્ટિ થાય તેમ પૌપથ વ્રતમાં ચર્તે.

ચારમું અધિશ્ઠી સંવિભાગ વ્રત તે પૌપથને પારણે એકા-

शनुं करे पछी पोताने त्याहां जे रसवंती निपजी होय ते मु-
 निने प्रतिलाभवाने सारु मुनि माहाराजनी खोजना करे
 भाग्योदयथी मुनिनी जोगवाइ मले तो मुनि माहाराजने तेदि
 छात्री जे जे वस्तुनो मुनिने खप होय ते ते श्रावक मुनिने
 आपे पछी जे वस्तु मुनि लेइ जाय तेमांथी जे शेष रहुं
 होय ते पोते एक आसने बेसी वापरे अथवा एवो अभिग्रह
 होय के जे कंड वस्तु मुनि ले तेज वस्तुनो माहारे आहार क
 रवो तो मुनि लइ जाय ते वस्तु पोतानो निर्वाह करवा वा-
 परे एवो रीते पौषधने पारणे अतिथी संविभाग करे अथवा
 अतिथि जे मुनिमाहाराज तेमने नित्य प्रतिलाभवानी सदा
 भावना राखे ने ज्यांर योग बने ते वखत जे जे वस्तु मुनि-
 माहाराज मागे ने ते वस्तु घरमां होय तो अति भावे करी
 आपे मुनिमाहाराजने प्रति लाभवाथी घणा जीवोए संसारनो
 छेहो लाबेलो वे. सुबाहु कुमार प्रमुखनो अधिकार विपाक
 सूत्रमां ते सांभलशो तो मुनिने प्रतिलाभवानो लाभ जाण-
 वामां आवशे. एवी रीते अतिथी संविभाग व्रत पालवुं.

आ मुजब वारे व्रत श्रावकना व्यवहारथी निश्चयथी वे अने
 पोताना स्वजावमां रेहेवानी भावना बर्त्ते वे पण पूर्व कर्मना
 जोरथी संयम लइ सकातु नथी तेथी संसारमां रह्या वे पण
 सर्व जीवने मित्र समान जाणे वे. पोतानो निर्वाह करवा
 कंडक हिंसा थाय छे ते संबंधी पण बहुज दिलगिरी रात्र
 दिवस वनी रही वे पण एम नथी विचारता के आपणे कंड
 साधु नधी आपणे श्रावक छैए ते वधा दरवाजा मोकला वे
 वास्ते आपणे वो हिंसा थायज आवो विचार करवाथी नि-
 धेधस प्रणाम थाय छे ते करे नहि. जे जे काम करे ते जाचा

રીશી કરે. જેમમાનસ ને કંઈ રોગ થયો હોય તો તે ઔષધ સ્વાય છે તે સારુ લાગતું નથી પણ રોગ છે ત્યાંહાં સુધી ઔષધ લેખીથી સ્વાય છે પણ ભાવના શુ છે કે ક્યારે માહારો રોગ જાય ને ઔષધ સ્વાયું પડે નહિ. તેમ આ ભાવે છે કે ક્યારે હું સંસાર છોડું. કે આ સંસારી મોગાદિક છુટી જાય એવી ભાવનાજ શ્રાવક વર્તે છે એ વારે વ્રતમાં કોઈ અતિચાર પડેલે દુષણ લાગ્યું હોય તે પાપ નિંદવા. નિત્ય એ ટંક પડેલે સવારે તથા સંધ્યાએ પ્રતિક્રમણ કરે તેનો અધિકાર સર્વે આ વચકના અર્થથી અનિચાર તથા વિધિ જાણીતે મુજબ કરવું.

છટું સર્વ વિરતિ. જા, મમાદ ગુણ સ્થાનક એ ગુણસ્થાને મુનિમાહારાજ વર્તે છે તેમને મત્યાસ્થાની ક્રોધ માન માયા લોભ આ ચારે પ્રકૃતિ ઉદયથી નાશ પામે છે તેથી એમના રાગ દ્વેષની પરણતી ઓછી થાય છે ને આત્મા શુદ્ધ થાય છે તે સંસાર ઉપરથી રાગ છુટી જાય છે શરીરની પણ મમતા છુટે છે તેથી વ્યવહારથી પાંચ મહાવ્રત આદરે છે તે નીચે મુજબ.

પ્રાણાતિપાત વ્રત પડેલે ત્રસ તથા સ્થાવર જીવની દિસાનો ત્યાગ કરે છે સર્થ જીવને મિત્ર જેવા જાણી કોઈ પણ જીવને દુઃસ થાય તેમ કરના નથી.

મૃપાત્રાદ વ્રત તે સર્વથા જીવું ચોલવાનો ત્યાગ કરે છે તે પોતે જીવું ચોલતા નથી વીજાની પાસે ચોલવતા નથી તેમ જીવું ચોલનારની અનુમોદના પણ કરતા નથી.

અદત્તાદાન વ્રત તે કોઈની કંઈ પણ ચીજ આપ્યા વિના લેતા નથી. રસ્તામાં પડેલી ધૂલ પણ લેતા નથી એ અદત્તાદાન ચાર પ્રકારે છે.

जीव अदत्त जे कोइ जीवे कह्युं नथी जे मने मारो तेथ
कोइ पण जीवने मारता नथी ने जे मारेछे तेने जीव अदत्त
नुं पाप लागे छे.

हवे स्वामि अदत्त ते जे वस्तुनो जे मालीक छे ते माल
के आप्पा शिवायनी वस्तु कइ पण लेता नथी छे ते स्वामि
अदत्त कहिये.

गुरु अदत्त ते गुरु माहाराजे जे जे वस्तुनी आहार वि
गरे करवानी आज्ञा आपी नथी ते वस्तु खाय वा, वापरे
वा, वर्त्तना करे ते गुरुअदत्त कहिये. तेथी गुरु माहाराज
आज्ञा शिवायनी कइ पण वर्त्तना करता नथी.

देव अदत्त ते मनुजीए जे जे आज्ञा आपी छ ते आज्ञा
विरुद्ध आचरणा करवी ते. देव अदत्त छे. माटे धर्मनी साह
कारी आहार वस्त्र पात्र रेहेवानुं मकान जे जे वस्तु निर्दोष
एटले पोते करी करावी तथा गृहस्थे पण मुनिने सारु वनाव
नथी पोतानेज सारु वनावी छे ने ते वस्तु वर्त्तमानमां अभि
नथी तेथी मनुए लेवानी आज्ञा करी छे ते वस्तु ले.

आ मुनव चारे रीते अदत्ता दान व्रत मुनी पाले.

चोधु मैथुन व्रत ते मनुष्यनी स्त्री तिर्यचनी स्त्री कोइ पण
साथे मैथुन सेववानो त्याग तथा स्त्रीने अहकसानो पण
त्याग करे.

पांचमुं परिग्रह व्रत ते धन धान्य जमीन घरवाखरो
रूप सौनुं कुधातु माणस जनावर ए नवे प्रकारनो परिग्रहन
जेने त्याग कर्यो छे कोडी मात्र पण जेने राखवी नथी. एवं
रीते सर्व प्रकारे परिग्रहनो त्याग करे. मात्र शरीर हांकव
वस्त्र पात्र शिवाय कइ पण आहार आवती काले खावा पण

રાણી મુકવો નથી એવી રીતે કોઈ પણ વસ્તુની ઇચ્છા નથી તેથી પરિગ્રહનો ત્યાગ કરે છે પાર્ષ્ણુ ધીજજ પરિગ્રહ જાણે છે.

૧ મુજબ પાંચ અગ્રત મન વચન કાયાએ કરી સેવે નહિ સેવાવે નહિ સેવતાને અનુમોદે નહિ. એવી રીતે પાંચ અગ્રતનો ત્યાગ કરી. પાંચ મહાવ્રત આદરે છે ને સદાકાલ જ્ઞાનનો અભ્યાસ કરી રહ્યા છે જરા પણ વિકલ્યા આલસ નિદ્રામાં કાલ કાઢતા નથી. જ્ઞાનનો અભ્યાસ કરે છે તે પણ માન મેહચ્ચતાને સારુ નહિ પણ કેવલ પોતાનું આત્મ સ્વરૂપ પ્રકટ કરવાં સારુ જ ઉદ્યમ કરે છે સદા ભાવના તો સમભાવનીજ ધની રહી છે કોઈ પણ પુદ્ગલીક ભાવમાં મગ્નતા નથી સદા આત્મ ભાવના ભાવો રહ્યા છે પણ પાંચ પ્રમાદ ગયા નથી તેથી પ્રમાદ ગુણઠાણું કહેવાય છે.

સાતમું અપ્રમાદ ગુણઠાણું. ૧ ગુણઠાણે પાંચ પ્રમાદનો નાશ થયો છે. તે પ્રમાદના નામ મદ તે મદિરા, તથા ઓઠ મદ જે જાતો મદ, કુલમદ, બલમદ, રૂપમદ, ક્રદ્ધિમદ, ઠં કુરાઈમદ, તપનદ, જ્ઞાનમદ ૧ આઠે મદ. વિષય. તે પાંચ ઈન્દ્રિ ઓના તેવીજ વિષય સ્પર્શેન્દ્રિ જે શરીર તેના આઠ તેવિષય હલકો તે હલકું વસ્ત્ર પ્રમુલ્લ મલે ને તે પસંદ હોય તો હુશી થવું વાહજ કું ના પસંદ હોય તો દિલગિર થવું તે, ૨ ભારે તે ભારે વસ્તુ મલવાયો રાજી દિલગિર થવું તે, ૩ લુલ્હો વસ્તુ મલવાયો પસંદ હોય તો રાજી થવું ના પસંદ હોય તો દિલગિર થવું, ૪ ચોપટો પદાર્થમાં પણ એમજ રાજી દિલગિર થવું, ૫ મુહાલુને, ૬ ઘરવટ, ૭ ટાટો, ૮ હુંનો ૧ પદાર્થ અનુકૂલ મલેયો રાજી થવું ને પ્રતિકૂલ મલેથી દિલગિર થવું. રસ ઈન્દ્રિના પાંચ તે તીલો કદવો, કપાયલો, સાટો, મધુરો ૧

પાંચે રસ છે ને સ્વારો રસ તે સર્વે વસ્તુમાં મળે છે તેથી જુદો
 ગળ્યો નથી એ પાંચે રસમાં જે જે રસ મળ્યો તેમાં મુનિ રાજ
 દિલગિર થતા નથી જે વચ્ચે જે રસ મળ્યો તે સમભાવે
 સ્વાય છે ને એ પાંચ રસના સ્વાદમાં અનુકૂલમાં રાગને પ્રતિ-
 કૂલમાં દ્વેષ તે વિષય કહ્યા છે. એમ ધ્રાણઈદ્રિ જે નાક તેને
 સુરભિગંધ સારોગંધ દુરભિગંધ તે માઠો ગંધ તે મલવાથી રાગ
 દ્વેષ કરવો તે વિષય. ચક્ષુઈદ્રિના પાંચ વિષય તે પાંચે વરણ
 રાંતો ધોલો પીલો લીલો, કાલો એ પાંચે રંગમાં અનુકૂલ
 મલ્યાથી રાગ કરવો પ્રતિકૂલ મલ્યાથી દ્વેષ કરવો તે વિષય.
 શ્રોત્ર ઈદ્રિના ત્રણ વિષય તે સચિત શબ્દ સ્ત્રી પુરુષનો અચિત
 શબ્દ તે સારંગી વિગેરેનો મિશ્ર શબ્દ તે નરવાં વિગેરેનો એ
 ત્રણે જાતના શબ્દમાં રાગ દ્વેષ કરવો તે એ ત્રેવીશ જાતના
 વિષયના પદાર્થ છે તેમાંથી અનુકૂલ મળ્યું વા પ્રતિકૂલ મળ્યું
 તેમાં મુનિ તે વસ્તુનો વસ્તુ ધર્મ જાણે છે ને જે વચ્ચે જે મળ્યું
 તેથી પોતાના શરીરને આધાર આપે છે પણ તેમાં આ સારું
 આ નબલું એમ માની રાજી સુશી થતા નથી મુનિમાહારાજ
 તો પોતે કર્મ સ્વપાવવા હજમાલ થયા છે પોતાની પાસે પૈસા
 તો રાખતા નથી તેથી સ્ત્રીદ કરવું નથી તેમ પોતાને હાથે
 આહારાદિક બનાવવા પણ નથી ગૃહસ્થને ત્યાંથી જે વચ્ચે
 જે चीज મળી તેથી સંતોષ કરી રાજી દિલગિર થતા નથી
 એવી રીતે ત્રેવિશ વિષય ત્યાગ થયા છે. કષાય તે વાર તો
 ગયા છે અને ચાર જે સંજ્વલના રહ્યા છે તે પાતલા થયા છે. વિકથા તે
 રાજકથા રાજા સંબંધી વાત કરવી દેશકથા તે દેશોની વાતો કરવી
 ભક્ત કથા તે ભોજનની કથા કરવી. સ્ત્રીકથા તે સ્ત્રી સંબંધી
 વાતો કરવી. એ ચાર વિકથાનો ત્યાગ થઈ જાય છે. નિષ્કા જેનું

સરૂપ મોહિની કર્મમાં કહ્યું છે તે. નિદ્રા ત્રણ નિદ્રા નિદ્રા. મ-
 ચલા પ્રચલાધીનથી એ ત્રણે જાય છે. એ રીતે પાંચે પ્રમાદનો
 નાશ થવાથી અપ્રમાદ ગુણઠાણું કેહેવાય છે એ ગુણ સ્થાનમાં
 આત્મવિશુદ્ધિ વધારે થાય છે. પણ છઠા તથા સાતમા ગુણ
 સ્થાનનો કાલ અંતરમુહૂર્તનો છે તે વળી પઢીને ઠંઠે જાય
 છે વળી સાતમે આવે છે અધ્યવસાયનો ફેરફાર થયા કરે
 તેમ ગુણ સ્થાન ફરે છે. તેમાં પણ સાતમા ગુણ સ્થાનનું અંત-
 મુહૂર્ત લઘુ છે ને ઠઠા ગુણ સ્થાનનું અંતમુહૂર્ત મોટું. તેમાં
 એટલો અંતર પડે છે કે આત્મા આઠવા સુધીમાં સાતમે સ્થાનનો
 કાલ એકઠો કરીએ તો ઘણ વે ઘડી કરતાં વધે નહિ. ને
 છઠા ગુણ સ્થાનનો ઘાકો સર્વ કાઢાય. એ અધિકાર મ-
 ગવતી સૂત્રની ટીકામાં છોપેલી પ્રતમાં પાને ૨૭૨ માં અપ્ર-
 માદ ગુણ સ્થાનનો વિશેષ અધિકાર કર્મ ગ્રંથથી જાણવો. એ
 વિશુદ્ધ ભાવનું સ્થાનક છે. એ ગુણ સ્થાનમાં ધર્મ ધ્યાનમાં
 વધારે કાલ જાય છે તે ધર્મ ધ્યાન ચાર પ્રકારે છે.

પેહેલો પાયો આજ્ઞાવિચય તે પરમાત્માની આજ્ઞાનું
 ધ્યાન કરે પરમાત્માની આજ્ઞા કેહેવી છે. અવિહિત છે વળી
 પરમાત્માના વચન છે તે નિરાવાધ છે કોઈ પ્રકારનો દોષ
 નથી. આત્માની સત્તા અનંત જ્ઞાનમયી, અનંત દર્શનમયી,
 અનંત ચારિત્રમયી, અનંત તપમયી, અનંત સપ્તમીમયી છે. એ
 આત્માની સત્તા છે તે સ્વરૂપમાં રહેવું. એ આજ્ઞા છે એવી રીતે
 પેહેલા પાયોમાં ધ્યાન કરે.

બીજો પાયો અપાયવિચય તેમાં ધ્યાન કરે જે અનંત
 જ્ઞાનમય આત્મા તે મિથ્યાત્વ કપાય, અવ્રત, યોગ એ ચારે
 કારણે કરી આવરડ ગયો છે. ને આ જડમાં જડ જેવી

પ્રવૃત્તિ કરી રહ્યો છે પણ ચેતન તારો સ્વભાવ નથી. ધન સ્ત્રી
 પુત્ર પરિવારને જોડેને માહારા માહારા કરે છે એના સંયોગે
 રાજી થાય છે વિયોગે દિલગિર થાય છે આ બુદ્ધિ, અનાદિનો
 પુદ્ગલનો સંયોગ વન્યો છે તેના પ્રભાવે થયા કરે છે. પણ
 ચેતન એ તારે કરવા યોગ્ય નથી આજ મુખી તો અજ્ઞાનતા
 હતી તેથી માહારુ શું છે ને પારકું શું છે તે જ્ઞાન ન હતું હવે ચે-
 તન ભાગ્યોદયે જૈન શાસ્ત્રન મલ્યું જેમાં આત્માનું સ્વરૂપ અનંત
 જ્ઞાન અનંત દર્શન, અનંત ચારિત્ર, અનંત વીર્ય, અજર અમર
 અલક્ષ્ય, અવિનાશી અશરીર, અગમ અક્રોધી, અમાની, અ-
 લોભી અમાયી અવેદી અભેદી અછેદી અહંદ્રી અનાહારી, અ-
 કામી, અવિપયી અગંધી અવર્ણી અરસી અસ્પર્શી અગોચર, અનૂ-
 પમ નસંજી નઅસંજી નઅપર્યાપ્તો નપર્યાપ્તો નરાગી નદ્વેષી નવાહ
 નયુવાન નવૃદ્ધ નસ્ત્રી નપુરુષ નનપુંસક સચ્ચિદાનંદમય, સહજ
 સુખમય, એવું આત્માનું સ્વરૂપ છે પણ પરસંગે કુબુદ્ધિ પ્રાપ્ત
 થવાથી જડ વસ્તુનો રાગી થઈ હે ચેતન અનેક દુઃખ સહ્યા.
 વર્તમાન કાલમાં પણ ચેતન જે જે સુખ માને છે તે માત્ર કેહે-
 વાં રૂપ છે જે જે વસ્તુના ચેતન તું સંસારી મુલને સુખ માને
 છે, પણ તે કામ તપાશી જોશે તો દુઃખ શું શું છે તે જાણવા-
 માં આવશે. વઢી ભવાંતરે નરકાદિકના દુઃખ ભોગવવા ઇવાં
 દુઃખ આ શરીરની સંગેત ઘણા વેઠયા માટે હવે ચેતન તું તારું
 સ્વરૂપ વિચારી તારા આત્મિક સુખમાં મગ્ન રહે વઢી એ પર-
 સંગે કર્મ વંધાય છે તે વિચાર.

ત્રીજો વિપાક ત્રિચય ધર્મ ધ્યાન તેમાં વિચાર કરે જે
 જીવ પરસંગે આઠ કર્મ વાંધ્યા તેની ૧૫૮ પ્રકૃતિ છે. તેનું
 સ્વરૂપ આઠ કર્મના સ્વરૂપ લક્ષ્યા છે. ત્યાંથી જોઈ લેવું તેનો

વંધ જે સમય જેવા જેવા અધ્યવસાય થાય તેવા કર્મનું
 વાંધવું. તેનો ઉદય થયો નથી ત્યાં સુધી રહેવું તે સત્તા પત્રી
 ઉદય થાય ત્યારે સુખ દુઃખ ભોગવાય તે ઉદય કહાણ એ
 વંધ ચાર પ્રકારનો છે પ્રકૃતિ વંધ તે કર્મનો શુભાશુભ સ્વ-
 ભાવ, સ્થિતિ વંધ તે કર્મ કેટલા કાલ સુધી ભોગવવું પડશે
 તેનું નામ તે સ્થિતિ વંધ, રસવંધ તે કર્મ તીવ્ર મંદ જંબુ ભોગવ-
 વાનું હોય એવો રસ હોય તે રસ વંધ, પ્રદેશ વંધ તે કર્મના
 દલીયાનું મલ્લું. એ જ્યારે જીવ કર્મ વાંધે છે તે જે વસ્તુ જે
 અધ્યવસાય વર્તે છે તેનું કર્મ વાંધે છે તેનો ઉદય કાલ માસ
 થાય છે ત્યારે દુઃખ ભોગવવા પડે છે. આત્માની જ્ઞાન શક્તિ
 અનંતી છે પણ એ કર્મ યોગે અવરદ ગઈ છે માટે હે ચેતન જે
 જે સુખ દુઃખ આવે છે તેમાં તું રાગ દ્વેષ મા કર, રાગ દ્વેષ
 કર્યા છે તેથી આ કર્મ વાંધ્યા છે ને આ દુઃખ જન્મ મરણ
 રોગાદિકના વિચિત્ર ભોગવવા પડે છે માટે ચેતન જે જે કર્મ
 વિપાક ઉદય આવ્યા છે તે તે કર્મનો સ્વભાવ છે તેનું ઘડે છે
 તારો સ્વભાવ તો જાણવા દેખવાનો છે તે જાણી લે પણ અ-
 જ્ઞાનતાથી અનાદિકાલનો અભ્યાસ પડ્યો છે તેથી મને દુઃખ
 છે પીડા થાય છે એમ કરે છે તે હવે ન કર હવે તો તું તારા સ્વ-
 રૂપનો વિચાર કરને સમભાવે રહે એજ તારો ધર્મ છે તું સમભાવે
 રહેશે ઘટલે રાગદ્વેષ ધર્મી પ્રકૃતિ યજ્ઞે નહિ. ઘટલે સેહેજે એ
 કર્મ ક્ષય થશે. આજ સુધી તું તારા સ્વભાવને જાણતો નહી
 હતો. હવે તારો સ્વભાવ તો જાણ્યો તે છતાં આ જઠ મટ્ટિમાં
 શા સારું લેવાય છે એવી રીતે ત્રીજા પાયામાં ધ્યાન કરે.

ચોથો સંસ્થાન વિચય ધર્મ ધ્યાન તેમાં ચણદ રાજ લો-
 કનું સ્વરૂપ વિચારે ચણદ રાજ લોકમાં જે જે પદાર્થ જેવી

રીતે રહ્યા છે તે વિચારે છપ્ દ્રવ્ય રહ્યા છે તે વિચારે. છપ્ દ્રવ્યનું સ્વરૂપ વિચારે પછી તેમાં આત્માના દ્રવ્ય સાથે વીજા દ્રવ્યનું સ્વરૂપ વિચારે કે જે જે ગુણ આત્મામાં છે ને વીજા દ્રવ્યમાં નથી. તે હે ચેતન શા કારણસર એ દ્રવ્યમાં માહારા પળું માને છે એમ વિચારી પોતાના સ્વરૂપમાં લીન થાય છે મન વચન કાયા પળ તેજ સ્વરૂપમાં સ્થિર થઈ જાય છે અનુ-ભવ જ્ઞાન સ્વભાવિક પ્રગટ થાય છે એ જ્ઞાન પ્રગટ થાય તે અનુજય જ્ઞાનનું મુક્તિ જાણે એ મુક્તિ કોઈનું કહું જતું નથી પોતાના આત્મ તત્ત્વમાં એકાગ્રતા થવાથી આનંદ થાય છે તે આનંદનું મુક્તિ ધ્યાનથી ચલાયમાન થાય છે તોપણ કેટલો એક વચન રહેશે. માટે હે ચેતન તું તારા સ્વભાવિક મુક્તિમાં મગ્ન રહેતો તારું રહેવાનું સ્થાન લોકાગ્રે સિદ્ધ સ્થાન છે ત્યાં થશે એ આદિ ચોથા પાયામાં ધ્યાન કરે.

એ ચારે પાયામાં સ્વરૂપ વિચાર લખ્યો છે તે ચિંતન રૂપ છે ને ધ્યાન તો મન વચનની એકાગ્રતા એ અપૂર્વજ્ઞાન સ્વા-જ્ઞાનિક થાય તે કેવાય એમ કેહે તેનું સમજવું જે ધ્યાનમાં શ્રુત જ્ઞાન વહે પ્રથમ તો ચિંતન કરે પછી સ્વભાવિક થાય. વાસ્તે ચિંતન કરતાજ ધ્યાન થાય એ રીતે સાતમાં ગુણસ્થાન માં ધ્યાનાદિકમાં વર્તે.

આઠમું અપૂર્વ ગુણસ્થાન એ ગુણસ્થાનમાં પૂર્વે નહિ આવેલા ભાવ પ્રાપ્ત થાય છે એ ગુણસ્થાન, ઉપશમ જાવથી થાય છે. તેની પ્રકૃતિ ઉપશમ પામે છે ને ક્ષાયકભાવે એ ગુણ-સ્થાન થાય છે. તે સતતવંશ ઉદયથી સય કરતા જાય છે. ક્ષાયક ભાવવાળા તો ચઢીને કેવલ જ્ઞાનજ પામે છે. ને ઉપ-શમવાળા તો આઠમીમાં ગુણસ્થાન મુખી ચઢીને પાઠાવે.

जाय ठे. पठी पाठा सायक भाव प्रगटे ने चढे ते पढे नहि
 ए आठमे गुणस्थाने समकित मोहिनीनो उदय न होय. कारण
 जे सातमां गुणस्थानने अंतमुधोमां एनो नाश थायठे त्यारे ए गुण
 स्थान प्रगटेछे ए गुणस्थानमां शुक्ल ध्यान प्रगट थायठे. प्रथमतो
 श्रुतज्ञानवले विचार करे छे पण पठी स्वभाविक ज्ञान प्रगट
 थाय ठे तेणे करी ध्यान करे. भेद ज्ञान प्रगट करे छे. ए गु
 णस्थानमां अनुभव ज्ञान थाय ठे ते जेवुं सूर्य उदय यथा
 अगाढी जेम अरुणोदय थाय ठे ने उद्योत थाय ठे तेम के
 वल ज्ञानरूप उद्योत थवानो छे तेनो पहिलो प्रकाश थाय ठे
 आ गुणस्थानमां केवल सहज ध्यान छे कृत्रिम हठादिक
 ध्यान नथी. ए गुणस्थाननुं सुख तथा ज्ञान जेने थाय ते जाणे
 महा अद्भुत विशुद्धि छे. ज्ञानावर्णी, दशेनावर्णी, मोहिनी
 अंतराय ए कर्म उदये रक्षा छे पण तेना रस नाश यता जाय
 छे. मोहिनी कर्मने तो १३ प्रकृति रही छे पण ते बहुज रस
 रहित थइ गइ छे. अति विशुद्ध अध्यवसाय यथा छे जइ
 चेतननो केवल विभाग करता जाय छे शुक्ल ध्याननो पेह
 लो पायो पृथक्कृतकंसप्रविचार नाम ध्यानमां ध्याय छे.

नवमुं अनिवृतिवादर गुणस्थान ए गुणस्थानमां अति
 शय विशुद्ध अध्यवसाय थाय छे. आठमानां अंतमां हास
 रति, अरति भय, शोक, दुर्गच्छा ए छ प्रकृतिनो अंत थायछे
 आ गुणस्थानमां ए छए प्रकृतिनो उदय नथी. हां शंका
 यशे के आठमुं गुणस्थान पाय्या त्यां एनी प्रवृत्ति हती ते
 विषे समजवुं के लोकनी रीतना तो छठा गुणस्थानथी नी
 कली गया छे पण आत्माना गुण स्वभाविक प्रगट थाय छे
 ते नोइने हरख थाय ठे ते रुपहास तथा रती छे तथा

રતી પરભાવ ઉપર છે. મય પણ પોતાના ભાવ ચલાયમાન થાય તેનો છે. શ્લોક પણ કર્મથી આત્મા મલીન થયો તેનો. ૧. દુર્ગણા પણ સ્વભાવિક પરપરણતીની છે આ છપ્પ સ્વજ્ઞાન છે એનું વિસ્તારે સ્વરૂપ વિચારસારની ટીકામાં કરેલું. ૨. એ નવમાં ગુણસ્થાનના અંતમાં સંજ્વલના, ક્રોધ, માન, ત્યાગ, તથા સ્ત્રીવેદ, પુરુષવેદ, નપુંસકવેદ, એનો અંત થાય છે ત્યારે દશમું ગુણસ્થાન પામે છે.

૩. દશમું સુક્ષ્મ સંપરાય ગુણસ્થાન એ ગુણસ્થાનમાં સુક્ષ્મ જોભનો ઉદય રહ્યો છે તે અતિ વિશુદ્ધ ભાવે દશમાના અંતમાં ર. જોભનો ક્ષય થાય છે. હવે જે ઉપશમ ભાવે શ્રેણિ માંઢી હોય તે અગ્યારમે ગુણસ્થાને જાય. કારણ જે ગુણસ્થાન ઉપશમ ભાવનું છે. ક્ષાયક ભાવનું ગુણસ્થાન નથી. તેથી ક્ષાયક ભાવવાળા વારમે ગુણસ્થાને જાય છે.

૪. અગ્યારમું ઉપશાંત મોહ ગુણસ્થાન એ ગુણસ્થાનમાં મોહિની કર્મનો ઉદય તો નથી હોતો પણ સત્તાએ રહે છે તેના જોરથી પરિણામ પાઠા પડિ જાય છે. તેથી એ ગુણસ્થાનકથી ચઢતા નથી પણ પહે છે. કદાપિ આયુષ્ય આવી રહ્યું હોય ને મરણ કરેછે તો સર્વાર્થ સિદ્ધિ વિમાનમાં જાય છે ત્યાંથી મનુષ્યમાં આવી મુક્તિ જાય છે.

૫. વારમું ક્ષીણ મોહ ગુણસ્થાન, એ ગુણસ્થાનમાં વીતરાંગ પદ થાય છે એ ગુણસ્થાનમાં અભેદ જ્ઞાન છે. એકત્વ વિતર્ક અપ્રવિચારનામાં ધ્યાન અભેદ જ્ઞાન છે તેનો વીજો પાયો વર્તે છે તેથી અતિ વિશુદ્ધ ભાવ થાય છે. તેથી એ ગુણસ્થાનના અંતમાં જ્ઞાનાવર્ણી કર્મની પાંચે પ્રકૃતિ દર્શનાવર્ણી કર્મની ૭ પ્રકૃતિ રદિ હતી તેતથા અંતરાયકર્મની પાંચે પ્રકૃતિનો ઉદય બંધ

सत्ता सर्वे प्रकारे नाश थई जाय ने तेरमुं गुणस्थान पामे छे.

तेरमुं सयोगी गुणस्थान ए गुणस्थानमा, केवलज्ञान
केवलदर्शन प्रगट थायछे. लोकालोकना जाण थाय छे. गया
अनंतकाल ने आवतौ अनंतकालवे तेमां जे जे पदार्थ थई ग-
या तथा ध्वाना छे ते सर्वेनुं ज्ञान छे कइ पण वस्तु जाणवाने
अजाण नथी. एवं संपूर्ण ज्ञान प्रगट थाय छे त्यारे तीर्थंकर
महाराजने वैमानिक जयोतिषी भुवनपति व्यंतर ए चारे जा-
तना देवताना इंद्रो भक्ति करवा आवे छे. ने समोवसरणीनी
रचना करेछे. तेमां पेहेलो कोट, चांदीनो. बीजो कोट सोना
नो. त्रीजो कोट रत्ननो, रत्नना कोटनी मांहे म्हुने देसवाने
रत्नमय सिंघासन उपर म्हुने बैसे छ. ते म्हुनो प्रभाव. एवो
छे के चारे दिशाए लोक म्हुने जुवे छे तेनुं कारण के म्हुनुं
प्रतिविम्ब प्रणे दिशाए होय. म्हुना मस्तक उपर त्रण छत्र
अधर रहे वली देवता चामर बीजे. म्हुनी पूछे तेजनो पुंज
रुप भांमंडळ शोभे. जेनुं तेज सूर्य करतां वार गणुं होय.
वली उपर अशोक वृक्षनुं आढ होय तेनी एवी शीतलता
होय के सर्व जीवना शोक संताप नाश पामे वली आकाशे
हुंदुभी पागे. तेमां एवो शब्द थाय जे ए देवने भजो. ए देवने
भजो. वली देवता फूलनी वृष्टि करे ते चारे पासे ढीचण प्र-
माण फुल होय. एवी रीते देवता रचना करे त्यां म्हुने सीने
धर्मदेशना आपे तेथी घणा जीव प्रतिबोध पामे छे. कारण
के केवल ज्ञाने करी सर्व वस्तु जाणे छे तेथी कोइना मनमां
शंका थाय तोपण पोते जाणे तेथी तेने पुछवानी पण जकर
न पडे. भगवान जाणीने उत्तर सर्व आपे. तेथी कोइने शंका
रहे नही. एवी रीते ज्यां सुधी आयुष्य पोहोचे त्यां सुधी

પૃથિવ ઉપર ફરી મન્ય જીવને પ્રતિબોધ કરે. એ રીતે તેરમે ગુણસ્થાને વર્તે. એ ગુણસ્થાનમાં અઘાતિ કર્મ ચાર રહ્યા છે. અઘાતિ કેહેવાની મતલબ એ છે જે આત્માના ગુણને એ કર્મ ઘાત કરતા નથી તેમ ગુણ મગટ કરવામાં અટકાવતા નથી તેથી અઘાતિ કર્મ કહિયે.

ચરદમું અયોગી ગુણસ્થાન એ ગુણસ્થાન આયુષ્યનો અ ઇ-ઉ-ક-લ-૫ પાંચ અક્ષર વોલીએ એટલો કાલ વાકી હોય ત્યારે પામે છે. એ ગુણસ્થાનમાં યોગ જે મન વચન કાયા તેનો રોધ થાય છે ને ચારે કર્મ નાશ થઈ જાય છે ને સર્વ કર્મથી રહિત થાય છે. આ શરીરનો ત્યાગ થાય છે. એક સમયે સિદ્ધમાં બીરાજમાન થાય છે ત્યાં સદાકાલ અવસ્થિત રહે છે ફરી સંસારમાં આવવું નથી. કારણ જે સંસારમાં રોલાવાના કારણ કર્મ છે. તે નાશ પામે છે. એટલે સાથી સંસારમાં રોલાય. સંપૂર્ણ આત્મિક સુખ મગટ થયું છે. એવા પૂર્ણ સુખને પામે છે. કોઈ કેહેશે જે લોકને અંતે જાય છે તે અલોકમાં કેમ જતા નથી તેનું કારણ જે ધર્માસ્તિકાય અલોકમાં નથી. લોકના અંત સુધી ધર્માસ્તિકાય છે. જીવ અને પુદ્ગલ ધર્માસ્તિકાયની સાથે વિના ચાલી શકતા નથી, તેથી આગલ જતા નથી. આત્માને ઘાંથી ત્યાં સુધી જવાનું શું કારણ તેનું જાણવું જે હંચો જ-વાનો જ સ્વભાવ છે તેથી જાય છે.

આ મુજવના ચરદ ગુણસ્થાન રૂપ ધર્મ છે તેમાંથી જેટ-લો જેટલો જીવ ધર્મ કરે તે પ્રમાણે શુદ્ધ થાય.

મશ્ન ૫૩—આ મુજવનો ધર્મ જૈનવાલાજ કરી શકે કે બીજા કોઈ કરી શકે.

જ્ઞાપર—વિશેષ કરીને જૈનવાલાજ કરી શકે કારણ જે

वस्तु धर्मनुं ज्ञान जेने नथी त्यांहा सुधी वस्तुने वस्तुपणे मानवुं वने नहि. तेथी स्वभाव विभाव जाणो नहि. ने विपरीत जाणवाथी शी रीते मुक्ति थाय. ने कोइ जीवने स्वभाविक सोहेज वस्तु धर्मनुं ज्ञान थाय तेथी पोताना स्वभावमां रही परभावनो त्याग करे तो गुणस्थानमय धर्म पामे जेम कोइ माणसने रस्तामां जतां पण जमीनमां गरकी जाय छे. ने द्रव्य मलेडे ने धनाढ्य थाय छे तेम स्वभाविक बोध थइ जाय. पण ए थोडा जीवने एम वने घणा माणसने एम वनवुं. मुश्केल पडे छे ने वरावर उद्यमथी तो घणा माणस धन पेदा करे छे. तेम जैन मार्गथी निकट मुक्ति छे अन्यने पण भावथी जैन धर्मनी मर्यादाए आत्मिक धर्म आवे तोज मुक्ति पामे.

अश्व ५४—आवुं जाणी जैनधर्म उपर राग राखेने अन्यधर्म उपर द्वेष राखे ते युक्त छे के केम.

उत्तर—जैनधर्म जे पाम्यो होय तेणे कोइ धर्म उपर अथवा कोइ माणस उपर द्वेष राखयो नहि. कारण के जैनना आचार्य तो कही गया छे जे दर्शन सकलना नय ग्रहे आप रहे निज भावेरे—एनो परमार्थ ए छे जे जे जे धर्म वालाये मार्ग दर्शाव्यो छे तेमां सारभूत शुं छे ते सारभूत जे पक्षथी होय ते पक्ष जाणी ले. ने सारा पक्षनी व्याख्या करे. चिरुद्ध पक्ष उपर लक्ष न दे. आप रहे निज भावे, केहेतां जैनशासनमां सावे नये मार्गनो निर्णय छे ते भावे रहे. पण कोइ जीव उपर द्वेष करे नहि. तथा निंदा करे नहि निंदा करची ए संसारमांज उचीत नथी. बली वादविवादमां पण सामा जीवने अथवा पोताने लाभ थाय एवुं होय तो वाद करे पण पोताना अहंकार ममकार सारु न करे. अष्टकजीमां पाने

५२, धारमा, अष्टकर्मा हरिभद्र सूरि महाराजे धर्मवाद करवो कहाँ ठे. पण शुष्कवाद एटले गलु शोषाये कंइ फायदो थाय नहि, ते वाद निपेधयो ठे. वली जेने आत्म धर्म प्रगट करवो ठे ते जेम वने तेम पुद्गल भावनी प्रवृत्तिथी छूटवानो उद्यम करी रखा छे. ते माएस पारकी पंचात्तमां केम पढे. जेने व्यवहार करणी करवी छे ते एवी करे के जेमां आत्म विश्रुति थाय. रागद्वेषनी परणती ओडी थाय ए उद्यम करे ते धणी कोइ उपर द्वेष राखे नहि. तेतो सदा भावदया करी रखा ठे. माटे पोताने फुरसद पढे धर्मोपदेश दे. तेमां पण कोइनुं छिद्र खुले एवुं न करतां सांभलनारने जेम शमता बधे एम करे.

प्रश्न ५५—अधर्मी जीव उपर द्वेष करे के नहि.

उत्तर—अधर्मी जीव उपर मध्यस्थ रहे. एटले राग पण न करे ने द्वेष पण न करे. राग करवाथी अधर्मनी प्रशंसा थाय तो तेथी पोताने कर्मबंध थाय. ने पोतानी प्रशंसा जोइ बीजा जीव अधर्म सेवे तो तेनो कारणिक थाय. ने द्वेषथी ते जीव साथे बेर बंधाय तो ते कर्म भोगवहुं पमे. माटेज सम भावे रहे. अधर्मनी प्रशंसा करवाथी श्रावकने भवभ्रमण भ्रम-वुं पड्युं ठे ते कया अर्थ दीपिकामां छापेली चोपडीमां पाने ७७ छे माटे अधर्मीना बहुमान पण न करवा.

प्रश्न ५६—अन्यधर्मवाला धर्म करणी करे छे ते फोगट जाय छे के केम?

उत्तर—अन्यदर्शनीमां पण केटलाएक जीवो केवल पोताना आत्माने कर्मथी मुक्त करवा सारु जीवदया पाले छे. जुहुं बोलता नथी. चोरी करता नथी. मैथन सेवता नथी

વર્તેલું. કે આત્માની પરણતી વીગટે નહિ. ઠાણંગ મુઝમાં
 ચોથા ઠાણંગમાં છાપેલી પરતમાં પાના ૨૮૨ ના ઘીજી પુ-
 ઠીમાં નીચે મુજબ છે.

ચાર ગ્રંથોનાં પુરુષ કહાવે.

૧. એક સાધુ ધર્મ તે જીન આજ્ઞા તે પ્રતે ઠાંડે છે ને ગળ-
 ગછની સ્થિતી તે ગછની મર્યાદાનથી મુક્તો કોઈ આચાર્ય
 એવી મર્યાદા કીધી છે જે ઘીજા ગઢના યતિને સિદ્ધાંત ન
 દેવું. હવે તે ઘીજા ગઢના યતિને શ્રુત ન આપે ને બળાવે તે
 ધર્મ જીન આજ્ઞા ઠાંડે છે પણ ગઢની સ્થિતિ નથી મુક્તો.
 જીન આજ્ઞા હેવી છે કે યોગ્ય હોય તે સર્વેને શ્રુત દેવું તે માટે.

૨. ઘીજો પુરુષ આજ્ઞા ગઢની મુક્તી જે અન્યગઢના ય-
 તિને યોગ્યને શ્રુત આપે છે તે જીન આજ્ઞારૂપ ધર્મ નથી મુક્ત-
 તો ગઢની સ્થિતિ મુક્ત છે.

૩. જે અયોગ્ય અન્યગઢનાં શ્રુત આપે છે તે ધર્મને ગઢ
 ને વેને મુક્ત છે.

૪. જે શ્રુત રાખવાને કોઈક યોગ્ય પરનાં શિષ્યને પો-
 તાનું કરી શ્રુત આપે છે તે ધર્મ અને સ્થિતિ નથી મુક્તો.

આ મુજબ ઠાણંગસૂત્રમાં અધિકાર છે તે ઉપર લક્ષ દઈ
 કદાગ્રહમાં ન પડતાં. સામાને તથા આપણા આત્માને લાભ
 થાય તે પ્રવૃત્તિ કરવી. એ ચોભંગીમાં એવી શંકા થશે જે આ-
 ચાર્ય ગઢની સ્થિતી કેવી બાંધી તે સારુ એજ ટીકામાં કહ્યું
 છે જે પ્રભુના ઉપદેશ રહિત આજ્ઞા બાંધી કારણ જે પ્રભુનો
 ઉપદેશ સર્વે યોગ્યને જ્ઞાન આપવું એવી છે. આ મુજબ ટીકામાં
 છે. વલી ચોથા ભાંગાવાલાને સારુ ગાથા મુકીછે જે એ પુન-
 નીક છે તેથી જણાય છે જે એ ગઢની સ્થિતી રીતે ઉપરથી

चित्त ऊतरेलुं जणाय छे. तत्वकेवलगम्य.

प्रश्न ५८—आ कालमां देवता आवे के नहि. नहि आववाना कारण. परदेशी राजाना विवादमां आगछ कदां ठे वास्ते नहिज आवे के केम.

उत्तर—चार कारणे देवता आवे ए अधिकार ठाणंग सूत्रमां चोथे ठाणे ठापेली प्रतमां दाना २८६ मे पेहेली पुंठीथी संबंध चाल्यो छे. चार थानके हवणानो उपन्यो देवता देवलोकमां रणो बांछे ते मनुष्य लोकमां आववाने समर्थ थाय ते कहे छे.

तुरतनो उपन्यो देवता देवलोकमां दिव्य काम भोगवान विपे मूर्छित न थयो अनित्य जाणी यावत् अत्यंत आसक्त मन नथी तेहेने एवो मनमां आवे जे माहारे मनुष्यभव संबंधी आचार्य प्रतिषोधक अथवा उपाध्याय सूत्र दाता प्रवर्तक जे साधु जनने आचारमां प्रवर्तवि. अथवा स्थविर अथवा गणी गछनो स्वामी गणधर गछनो धरनार अथवा गणवडेदक गछनी सार करे. ते जेना प्रभावथी आ प्रत्यक्ष देव संपत्ति देवतानु शरीर तथा कांति पामी जन्मांतरमां उपाजि ते भोग संमुख आवी तेमाटे हुं जांउ ते भगवानने बांदु यावत् तेनी सेवा करुं ए प्रथम कारण.

२. हमणा तुरत उपन्यो देवलोकने विपे देवता. यावत् मूर्छित विषयमां अत्यंत आसक्त नथी तेने एवुं मनमां आवे जे मनुष्यना भवमां ज्ञानी श्रुत ज्ञानादिसहित छे अथवा मोठा तपस्वी छे. अथवा अति दुष्कर करणीनो करनार छे परि-सहादि सेहनार छे ते माटे हुं जांउ ते भगवंत ज्ञानी अथवा

તપસ્વી અથવા દુષ્કર કરંજીનો કરણહાર છે તેને વાંદુ યાવ
ત્ તેહેની સેવાં ભક્તિ કરું એ આવવાનું વીજું કારણ.

૩ હમણાં તુરત દેવલોકમાં ઉપન્યો દેવતા વિષય સૂ
ચને વિષે અત્યંત આસક્ત નથી તે દેવતાને એવો મનમાં આ
વે જે મારે મનુષ્યભવ સંબંધી માતા પિતા યાવત્ જાર્યાં ખાઈ
ધેહેને પુત્ર પુત્રીછે તે માટે હું જાંઝ તેની પાસ જઈને પ્રગટ થાઝ
તે સર્વ દેસે મારી દિવ્ય દેવતાની વિમાનાદિકની સંપત્તિ રત્ન
પ્રમુખનો દિવ્ય દેવતાની કાંતિ શરીરની જે પાંખી છે ભોગાવ
સ્થાયે સન્મુલ થઈ છે એ આવવાનું વીજું કારણ.

૪ વલી નવો ઉપન્યો દેવતા તેના મનમાં એવું આવે જે
માહારે મનુષ્યભવ સંબંધી મિત્ર સ્નેહી અથવા સહચારી અથવા
સંગતિક ઘણો જેથી પરિચય છે તે સંવાતે મનુષ્યના ભવમાં
હતાં તે ઘારે માંહોમાંહે એવો સંકેત કીધો હતો યા દેવતામાં
સંકેત કીધો હતો જે દેવતા માંહેથી પ્રથમ ચ્થવી મનુષ્યમાં
જાણે ત્યારે તેને પ્રતિ બોધવો એ કારણથી આવે.

આ મુજબ ધાર્મગતીમાં અધિકાર છે વાસ્તે દેવતા ન
આવે એમ એ એકાંત સમજવું નહિ. વલી ધીર સ્વામી ના નિ
ર્વૌળ થયા પછી ઘણા આચાર્ય માહારાજની સેવામાં દેવતા
આવ્યા છે દેવતાની સાક્ષથી શ્રીમંથર સ્વામી પાસે પુછાવો
મગાવ્યું છે પણ અત્યંત ગુણવાનનો સેવામાં આવે છેડા દીર
વિજય સૂરિ મહારાજ સુધીના આચાર્યોએ દેવનો સાક્ષતાથી
ઘણો શાસનની પ્રભાવના કરીછે વલી આનંદ વિમલ સૂરીના
વચનમાં આવકે આરાધન કર્યુંછે તે દેવતાએ પૂછ્યુંછે જે હાલ
જુગ પ્રધાન કોણ છે ત્યારે યુગપ્રધાન ઓલસવાનો લક્ષણ ક
યાછે તેથી શ્રાવક તજવીજ કરી આનંદ વિમલ સૂરી જુગપ્ર

ધાન નિર્ધાર કર્યા છે એ અધિકાર હીર વિજય સૂરીના રાસ-
માં છે. માટે ન આવે તે કંઈ નિર્ધાર નહિ મને પણ કંઈક અ-
નુભવ મુનિસુવ્રત સ્વામીના પ્રભાવથી થયો છે. વલી વ્યવ-
હાર સૂત્રની ભાષ્યમાં કહ્યું છે જે કોઈક મુનીને ગુરુ મહારાજનો
યોગ ન હોય તો પ્રાયશ્ચિત્ત લેવું હોય તો મરુચમાં મુનિસુવ્રત
સ્વામીનું આહ્વાન કરી આરાધન કરવું તેથી મુનિ સુવ્રત સ્વા-
મીના અધિષ્ઠાત્રક આવીને પ્રાયશ્ચિત્ત આપશે કારણ જે મુનિ
સુવ્રત સ્વામિજી તથા ગણધરે વહુ પ્રાયશ્ચિત્ત આપ્યા છે તે
તેણે સાંભળ્યા છે ને તેથી તે આપશે. કદાપિ તે દેવતા ચ્યવી
ગયા હશે તો ઘીજા અધિષ્ઠાત્રક મંથરસ્વામીને પુછીને કેદેશે
પ્રત્યી પણ સમજાય છે કે દેવતા આવે છે અધિકાર વ્યવહાર
સૂત્રની ભાષ્યની ટીકાની પ્રત મારી પાસે છે. તેમાં પાને ૨૦૬
મે છે. ઘીજી પુઠીમાં પેદેલા ઉદેશાની સમાસીના ભાગમાં છે.

પ્રશ્ન ૯૯—પાંચ, અંગ જે મૂળ નિર્યુક્તિ ભાષ્ય ચૂર્ણ
ટીકાં એ સર્વે તુલ્ય માનવામાં આવે છે ને કેટલાક કનથી મા-
નતાં. માટે વ્યાજવી શું ?

ઉત્તર—આ પાંચે અંગ તુલ્ય માનવા કારણ જે સૂત્રમાં
દશપૂર્વ ધરના ધ્વન તો મૂળ તુલ્ય કહ્યા છે હવે અંદ્રવાહુ
સ્વામી સ્વદ પૂર્વ ધર ધ્વન તેમણે નિર્યુક્તિ રચી છે તો એમાં
ફેરફાર થાય તો તે અજ્ઞાનતા છે વલી સમાવા પાંચ સૂત્રમાં
એવો પાઠ છે જે પા. ૨૨૮ જાપેલી પ્રતમાં છે ૫૫ ક-
લ્પસ્સ સમો શરણેયં એનો અર્થ એવો કરેલો છે જે કલ્પની
ભાષ્યથી સમો શરણનો અધિકાર જાણવો તથા જાપેલી જન
વતીજીમાં પાના ૯૧૮ માં કહ્યું છે સિદ્ધગંડી આથી જાણવું.
હાં દેવી શંકા થશે જે સમવાયંગજી તો ગણધર મહારાજે

गुंथ्युं ने भाष्य तो पत्नी रच्युं तथा सिद्धगंटीया पत्नी रचा
 तो एमा अधिकार क्यांथी आव्यो ते विपे समजनुं जे जे
 वखत देवार्थिगणी समा श्रमणजीए सास लख्या ते वखत
 नथोर लखाण न वधी जाय ते सारु एक बीजा सासनी
 भलामण करी जेमके भगवतीजीमां पनवणाजीनी तथा जी-
 वाभिगमजी विगरेनी भलामण ठे. हवे पनवनाजी सामाचार्य
 महाराजे रच्युं छे तो ए भलामण भगवतीजीमां क्यांथी आवे
 पण लखती वखत एक बात यहु ठेकाणे लखवी न पढे तैथी
 उपांगपयसा भाष्यनी ए भलामणो करी संकोच कर्पो. ए उप-
 रयो विचारमानुंछे जे देवार्थि गणी समा श्रमणजी महाराजने
 जे ज्ञान हतुं तेमां सुत्र निर्युक्ति भाष्य विगरेयादीमां हतुं ते लख्य
 त्यारे जो सुत्रमां ने निर्युक्ति भाष्यमां शंका होत तो केम ल-
 खत. तेमणे तो आपणा उपर परम उपकार बुद्धि लावी. सुत्र
 विगरे लखाव्या. माटे एमां कंड पण फेरफार मानयो योग्य
 नथी. पली आर्य रक्षित सूरिमहाराजे सुत्रनो संक्षेप कर्पो ते
 अधिकार हरिभद्र सूरिमहाराजनी रचेली आवश्यकनी टीका-
 मां छे ते पण माणसने शंका यशे. के फेरफार कर्पु. पण
 आर्य रक्षित सूरिना भाइ आर्य फल्गु सूरि थया. तेमना व-
 खत गोष्ट माहिल थयो. ते वखते देवता पारो पुजाच्युं जे
 आर्य फल्गुमहाराज केहेछे ते खरुं के गोष्ट माहिल केहे छे ते
 खरुं. मंथरस्वाधी महाराजे देवताने कछुं जे आर्य फल्गु-
 पी केहे छे ते खरुं छे ने गोष्ट माली निन्हव छे ए अधिकार
 चत्तरा धयननी टीकामां छे. एथी सिद्ध थाय छे के आर्य
 रक्षित सूरिनी पाटे आर्य फल्गु आचार्य थया छे तो एवो
 आर्य रक्षित सूरि महाराजना वचन मानता हता ते वचननी

સ્વામી શ્રી મંધર સ્વામી મહારાજ આપી. તો એ વાત પણ સિદ્ધ થઈ. ત્યાર બાદ જીનભદ્ર ગણી સદા શ્રમણજી મહારાજ થયા. તેમણે ભાષ્ય રચ્યું. તથા ચૂરણી આઘાચાર્યે રચી. તેમાંથી કેટલોએક ટીકા હરિભદ્ર મુરિ મહારાજે રચી. તથા બીજા આચાર્યની રચેલી પણ પોતે પ્રમાણ કરતા હતા તે હરિભદ્ર મુરિ મહારાજને શાસન દેવતાએ ૧૪૪૪ ગ્રંથ કરવાને કહ્યા. હવે વિચારો જે પાંચ અંગમાં વિરુદ્ધ હોત તો હરિભદ્ર મુરિ મહારાજની શ્રદ્ધા પણ વિરુદ્ધ ઠરે. તો શાસન દેવતા કેમ કહે. પણ શાસન દેવે શુદ્ધ પુરુષ જાણી. હરિભદ્ર મુરિ મહારાજનું માન્ય કરેલું સાચું જાણ્યું તો ૧૪૪૪ ગ્રંથ કરવાને કહ્યું. તો એ પાંચે અંગ શાસન દેવતા એ યોગ્ય જાણ્યા. માટે હેમાં કંઈ પણ વિપમવાદ ગણવો નહિ. ને ગણે તે ભગવાનની આજ્ઞાનો લોપનાર ઠરે. વલી અભયદેવ મુરિ મહારાજે ટીકાઓ કરી તો તેમને પણ શાસન દેવતાએ આવીને ટીકા કરવાનું કહ્યું છે. એવી રીતે ઘણા પ્રકારની એ પાંચે અંગને છાપછે. વલી ધીજી રીતે વિચારો કે સૂત્ર તો મુલ્ય કમાત્ર છે ને સર્વે જુલાસો તો પાંચે અંગથી થાય છે. જે લોક નથી માનતા તે પણ જ્ઞાનગી તો ટીકાઓ વિગરે જુલે છે ત્યારેજ અર્થ મળે છે માટે પાંચ અંગ પ્રમાણ કરવાથી ચચાર્ય બોધ થાય છે.

પ્રશ્ન ૬૦—ઓગણસાઠમા પ્રશ્નમાં કહ્યું જે દશ પૂર્વધરના વચન પ્રમાણ કરવા શાસનમાં કહ્યું છે. ને દેવધિગણી સમા શ્રમણ મહારાજને તો દશ પૂર્વ નથી ત્યારે તે શી રીતે પ્રમાણ કરવું.

ઉત્તર—દેવધિગણી સમા શ્રમણજીએ કંઈ નવી રચના કરી નથી પોતાને ગણધર મહારાજની પાટ પરંપરામાં જે પુ-

रूप चालथा आज्या तेमना पामे पोते धारणा करी हती ते
मुजव लख्या पदले एमा कंड पूर्व ओछानी शंका करवानु
कंड कारण नथी.

प्रश्न ६१—ब्राह्म अथवा अभ्यंतर तपश्चर्या करवायी
निर्जरा थाय के पुण्य बंधाय

उत्तर—जे पुरुष स्वसत्ता परसत्तानुं ज्ञान प्राप्त्या छ ते
पुरुष शरीरने जड करी जाणे छे. बली जाणे छे जे जे
कर्म उदीरणा करी पण उदय थाय छे ते सगमांवाधी भोगव-
तां गयां कर्म बंधाता नथी. पूर्वना बांधेलां छे ते पण एक
कर्मनी साथे बीजा शिथील कर्म रखा छे त्यारे समभाव आ-
बवाधी शिथील कर्म तो मदेशधी भोगवइ जाय छे त्यारे जे
परुष कर्म क्षपावा उदीरणा करे तेने तो अवश्य समभाव न
होय. माटे ते मदेश उदयना कर्मनी निर्जरा थाय छे बीजा
कर्म जे निका चित्त होय तो ते पण शिथील थाय. मात्र एक
उत्कृष्ट स्थान वार्त्ति निकाचित्त कर्म छे ते भोगव्या विना छु-
टता नथी ते मध्यम स्थान वार्त्ति तो ज्ञान सहित तपधी नाश
थाय छे. ए अधिकार विशेषा वडयकमां छे. तप करता अ-
साता पण थाय ते तेनी पण निर्जरा थाय छे. चली शुभ
योग रखा छे. तेथी पुण्य पण बंधाय. पण पुद्गली-
क सुखनी इच्छा नथी. तेथी ते पुण्य पण मुक्तिने साक्ष-
कारी थाय. पण मुक्तिने रोकनार नथी. माटे तपश्चर्या करवा-
यी मुख्यपणे निर्जरा थाय छे. तेथी निर्जराना धार भेद तप-
श्चर्याजि कही छे. चली तीर्थकर महाराजे तथा बीजा मुनिमहा-
राजो ए पण यणी तपश्चर्या करी कर्म क्षपावो तद्रव मुक्ति
गया छे. वास्ते जो तपश्चर्याधी पुण्य बंध थइ रोकत तो ए

પુરુષોને પણ રોકત તે રોક્યા નથી તેથી પણ સમજાય છે કે નિર્જરાન મુખ્યપણે થાય છે.

પ્રશ્ન ૬૨—આત્મ તત્ત્વનું જ્ઞાન ન હોય તેને તપશ્ચર્યા કરતો શું લાભ થાય. તથા ચારિત્ર્યથી શું લાભ.

ઉત્તર—આત્મ જ્ઞાન નથી હોતું પણ આત્મજ્ઞાનો પુરુષની નિશાણ રહી વર્તે છે. તે પુરુષ પણ કર્મ સપાવી શકે છે જેમ કે માંસતુશ મુનીને એક પદ પણ મોહોંડે ચઢતું ન હતું પણ ગુરુની આજ્ઞામાં રહો એક પદનો અભ્યાસ જારી રાખ્યો તો કેવલ જ્ઞાન પામ્યા કારણ જે ગુરુમહારાજ નિશ્ચય વ્યવહાર ઉત્તરે અપવાદ દ્રવ્ય ભાય એ સર્વેના જાણ છે માટે શિષ્યને થોડો ઘોષ હોય તો પણ મુખ્ય મુખ્ય વાચત ગુરુ સમજાવી દે. એટલે તેનું આત્માનું કામ સેહેજ થઈ જાય છે. ધીજા માણસ સાથે વાદવિવાદ કરો ન શકે. પણ પોતાના આત્માનું કામ કરી શકે છે. માટે એવા પુરુષનો તપ સંયમ સફળ છે. ગીતાર્થ અને ગીતાર્થની નિશાણ એ પ્રકારનો માર્ગજ કહ્યો છે.

પ્રશ્ન ૬૩—ગીતાર્થની નિશા નથી ને સ્વચ્છંદપણે કરે તેને કંઈ લાભ થાય કે નહિ.

ઉત્તર—ભગવતીજીની છાપેલી પ્રતમાં પાના ૬૯૮ ને ચોખંગી છે. તેમાં કહ્યું છે જે જે શ્રુતે કરી રહીત અજ્ઞાની થાલ તપસ્વી ગીતાર્થ અનીશ્રીત દેશ આરાધક કહ્યો છે. ચલી જ્ઞાતાજીમાં છાપેલી પ્રતમાં પાના ૩૪૬ મેઘ કુમારનો અધિકાર છે મેઘ કુમારને પાછલે હાથીના ભવમાં સસલાની દયા કરી તેથી તે ઠેકાણે કહ્યું છે જે સંસારનો છેડો આગો વિપાક મૂત્રમાં મુલ વિપાકમાં પાના ૨૬૨ થી વાહુતયા સુવાહુ કુમારનો પાછલા ભવનો અધિકાર છે તેમણે મુનીને પ્રતિજ્ઞા આપી તે સ્વતંત્ર

કંઈ સમકિત હતું નહિ. તેમ છતાં ત્યાં કેહેવું કે સંસાર
 પરીત કરો એટલે છેદો આપ્યો. માટે ગીતાર્થની અનીશ્રાય
 યોક્તનો કામના એ ધર્મ કરણી કરે છે તે પણ સફળ થાય છે
 પરંપરાએ લાભ મળે છે. પણ પોતાના અહંકારને લીધે ગીતા-
 ર્થની નિશ્રા છોડે છે ને મનનાં અન્માદ કરે છે. જે ગુરુ થી
 કરવાના છે. ગુરુ જે કરવા કેહેશે તે તો કરું છું. એવા
 અભિમાયથી કરનારને તો લાભ થાય. એમ સંભવતું નથી.
 ગુરુની જોગવડ નથી મળતી તોપણ ચિત્તની ભાવના વર્તે છે.
 કે ક્યારે મને ગુરુનો યોગ મળશે, વળી મળેથી તેમની આજ્ઞા
 પ્રમાણે વર્તીશ. એવા જીવને લાભ થાય છે તે શિવાયના
 અહંકારી પ્રમુખને લાભ તો ન થાય પણ નુકશાન થાય.

મશ્વ ૬૪—આ લોક પર લોકની ધાંઝા રહી છે ને
 તપ પ્રમુખ કરે તેને લાભ થી રીતે થાય.

ઉપદેશમાલામાં ગ. ૩૨૫ મીમાં કહ્યું છે જે અજ્ઞાની તપ
 કરે તે નિષ્ફલ થાય. વાસ્તે કેમ?

ઉત્તર—મુખ્ય દૃષ્ટિએ તો આ લોક પરલોકની ધાંઝાએ
 તપશ્ચર્યા વિગરે કરવાથી સંસાર વધારે પણ પ્રથમ તો આ લો-
 કની ધાંઝાએ કરે પણ સંગત ઉત્તમ પુરુષની હોય તો તેથી
 કોઈને લાભ પણ થાય છે. જેમકે સંપત્તી રાજાના જીવે પાછ
 છે મેવ આ જીવિકાને સારું સંયમ લીધું હતું તોપણ તેલ કરી
 રાજા થયો ત્યાંહાં પણ આર્ય મુહસ્તિ સુરી મહારાજને જોઈ-
 ને જાતિ સ્મરણ જ્ઞાન થયું ને સમકિત પામ્યા. એ આદિ ઘણા
 ગુણ થયા. એ અધિકાર પરિશિષ્ટ પર્વનીમાં પાના ૨૭૭ છાંપે
 લી ચોપડીમાં છે. માટે એકાંત એ પણ નિયમ નથી પણ પો-
 તાને તો જેમ ધને તેમ. આ લોકની ધાંઝા પરલોકની ધાંઝા

જાય પટલે ધર્મ કરવો દુર્લભ પડે. વાસ્તે જેમ બને તેમ યાંઝા તો ઘટાડવી. પણ ત્યાગ ભાવથી વિમુક્ત કરવા નહિ. નિકટ સાધન તો પ્રભુ આજ્ઞા વર્તવું તે જ્ઞાન સહિત કરવું. કદાપિ નથી બનતું તો જ્ઞાન સહિત આજ્ઞા સહિત કરવાનો અભિલાષ રાખવો. પણ ઉત્તમ પુરુષનું કામ છે. જૈનની જે જે ક્રિયા છે તેનો અભ્યાસ કરવાથી શુદ્ધ થાય છે તે સારુ પંચાશકમાં પાના ૮ સામાયક વિષે તેના અતિચારમાં પણ એમજ કહ્યું છે. જે મન અસ્થિર છે તે અભ્યાસ કરવાથી સ્થિર થાય છે માટે રુઢો અભ્યાસ કરવો. ને આજ્ઞા આરાધવા લક્ષ રાખવો. જે જે પ્રભુ આજ્ઞાથી બાહાર થાય છે તે સારુ ભાવના રાખવી જે પમુની આજ્ઞા પ્રમાણે વ્યારે કરીશ. એવા ભાવવાળાને મુધારો થવો નિકટ છે.

પ્રશ્ન ૬૫—યાત્રા કરવા તૈયારી જવું. તેમાં શું લાભ છે પ્રમુતો રહેતા હોય ત્યાં પણ હોય. અને જ્યાંહાં જઈએ ત્યાંહાં તો શું વિશેષ.

ઉત્તર—યાત્રા જવાનો લાભ સમક્ત નીર્મલ થાય છે એમ અવાસ્યક નીરજુગતીમાં ભદ્રવાહુસ્વામી ચરદ પૂર્વધરે કહ્યું છે તે પ્રત હાજર નથી તેથી પાતું લેલું નથી. વળી ઉપદેશમાળામાં ધર્મદાસ ગણી મહારાજે ગાંધ્યા ૩૩૬ માં કહ્યું છે ભગવાનના પાંચે કલ્યાણકે યાત્રા કરવા શ્રાવક જાય હવે જવાથી પાંચદો થાય તે સમજો કે ઘર આગળ વેપારની સંસારની કુટુંબની અનેક પીઠા ઉપાધિ હોય તેના વિકલ્પથી ધર્મ સાધન કરાવર થાય નહિ. ને તે વિકલ્પો ઘરમાંથી બાહાર નિકલ્યાં કે ટલી જાય છે. સોવતમાં ધર્મિષ્ઠ માઈઓ હોય તો તેની સોવતે પણ પોતાની મુદ્દિ શુદ્ધ થાય

નથી તેથી થોડા સિદ્ધિને પામે છે. તાપસો પ્રમુક્ત. અજ્ઞાન
 પણે પણ ધૈર્યમય આબ્યાથી સંસાર છોડ્યો છે. પણ યથાર્થ
 યોધ થયો નથી તેથી અન્યદર્શનમાં પડી રહ્યો છે. પણ પ્રવિ
 વ્યત્તાને ઘેલે સદા જે સોટા દર્શનના માર્ગ જોવાથી તે સોટો મારા
 પડ્યો. ને જે વસ્તુ સર્વજ્ઞે જેમ ચતાવી છે તેનો મનમાં સાચ
 લાગી તેથી સોટી વસ્તુ ઉપરથી ચિત્ત સ્વસ્તી ગયું. સાચા પ
 ધાર્થ જે નવ તત્ત્વ તે જેમ છે તેમ ઉપયોગમાં આબ્યા દેવ
 તું સ્વરૂપ ઉપયોગમાં આનું તે પ્રમાણે ધ્યાનાદિકમ
 કુંડલ થયા. દ્રવ્યથી સંસાર સોટો જાણી ઓઢ્યો હતો
 હવે માંવથી સોટો સમાનાયો. પોતાના આત્મિક સહે
 ભાવમાં રહેવું તેમ પ્રિય થયું. એવી રીતે ધ્યાન કરવું. મૂંઝામ પ
 ઢ્યું તેથી ગૃહસ્થ કરતાં અન્યલિંગે મિદ્ધ વચારે થાય. તાપ
 સોષ અજ્ઞાનપણે જો સંસાર ઓઢ્યો ન હોય તો ગૃહસ્થની પે
 તેને પણ મુશ્કેલ પડત. એ ઉપરથી વિચારવાનું છે. જે અન
 લિંગે પણ સ્વામથી ગુણ થાય છે. તો જિનની તપશ્ચર્યાને
 અભ્યાસ છે તે અનુક્રમે કેમ ગુણને ન જોડે માટે ધર્મનો અ
 ખિલાપ છે તે ગુણદાયક છે પણ કેટલાંક એવી ક્રિયા કર
 અહંકાર કરે જે આપણે તો ધરાધરજ કરીએ છીએ. યહુ. મળી
 શુંકામ છે. આપણે થોડા જ્ઞાનથી વસ છે. વલી કોઈ સમજા
 છે. જ્ઞાનાભ્યાસનો વ્યય કરવા કેહે છે છતાં પણ જ્ઞાનાભ્યાસ
 કરતા નથી. પ્રમુખો આજ્ઞા આરાધવાની હુદ્દિ નથી જે જે વ
 સ્તુનો વોધ નથી તે મેલવવાની ઇચ્છા નથી કેવલ લોક રંજ
 નેને અર્થે કરે છે. તેને તો ઉપદેશ માઝામાં કર્યું છે. તેમજ
 તપ નિષ્કલ થાય. આ લોકની વાંગવાલા પ્રાયઃ દેવલોક
 દિક મહ્યાથી દેવતાના સુખના અખિલાપ છે તેમાં લલ્લવ થ

જાય પટલે ધર્મ કરવો દુર્લભ પડે. વાસ્તે જેમ બને તેમ વાંછા તો ઘટાડવી. પણ ત્યાગ ભાવથી વિમુક્ત કરવા નહિ. નિકટ સાધન તો પ્રભુ આજ્ઞાએ વર્તવું તે જ્ઞાન સહિત કરવું. કદાપિ નથી પનતું તો જ્ઞાન સહિત આજ્ઞા સહિત કરવાનો અભિલાષ રાસવો. એજ ઉત્તમ પુરુષનું કામ છે. જૈનની જે જે ક્રિયા છે તેનો અભિયાસ કરવાથી શુદ્ધ થાય છે તે સારુ પંચાશકમાં પાના ૮ સામાયક વિષે તેના અતિચારમાં પણ એમજ કહ્યું છે જે મન અસ્થિર છે તે અભ્યાસ કરવાથી સ્થિર થાય છે માટે રૂઢો અભ્યાસ કરવો. ને આજ્ઞા આરાધવા લક્ષ રાસવો. જે જે પ્રભુ આજ્ઞાથી બાહાર થાય છે તે સારુ ભાવના રાસવી જે પંખની આજ્ઞા પ્રમાણે ચ્યારે કરીશ. એવા ભાવવાળાને સુધારો થવો નિકટ છે.

પ્રશ્ન ૬૫—યાત્રા કરવા તૈયોર જનું. તેમાં શું લાભ છે પ્રભુતો રહેતા હોય ત્યાં પણ હોય. અને જ્યાંહાં જઈએ ત્યાંહાં તો શું વિશેષ.

ઉત્તર—યાત્રા જવાનો લાભ સમક્તિ નીર્મલ થાય છે એમ અવાસ્યક નીરજુગતીમાં મદવાહુસ્વામી ચંચદ પૂર્વધરે કહ્યું છે તે પ્રત હાજર નથી તેથી પાતું લલ્લું નથી. વલી રૂપદેશમાલમાં ધર્મદાસ ગણી મહારાજે ગાથાં ૩૩૬ માં કહ્યું છે મગવાનના પાંચે કલ્યાણકે યાત્રા કરવા શ્રાવક જાય હવે જવાથી પાયદો થાય તે સમજો કે ઘર આગલ વેપારની સંસારની કુટુંબની અનેક પીડા રૂપાધિ હોય તેના વિકલ્પથી ધર્મ સાધન બરાબર થાય નહિ. ને તે વિકલ્પો ધર્મમાંથી બાહાર નિકલ્યા કેટલી જાય છે સોવતમાં ધર્મિષ્ઠ ભાઈઓ હોય તો તેની સોવતે પણ પોતાની બુદ્ધિ શુદ્ધ થાય

તથા શાશ્વત્ત્વ જ્ઞાન થાય. વઢી રસ્તામાં ગામો આવે ત્યાં પણ કેટલાક ઉત્તમ મુનિમહારાજ તથા શ્રાવકનો યોગ મળે તેમની પાસેથી નવું જ્ઞાન મળે. વઢી તીર્થે જઈએ ત્યાંહાં પણ એવા ઉત્તમ પુરુષનો યોગ વને. તેમની પાસે રહેવાથી જ્ઞાનનો વોષ થાય તથા વૈરાગ્ય યાય. એ લાભ થાય. હાં કોઈ કેહેશે જે એવા પુરુષ પાસે જઈએ તે વીશે જાણવું જે તીર્થાં તો એક જ ગુણી પુરુષ મળે ને તીર્થે તો ઘણા ગુણી પુરુષો મળે. વાસ્તે વધારે લાભ થાય. તથા તીર્થે તીર્થે કર મહારાજો તથા ગણધર મહારાજો તથા મુનિમહારાજો જ્યાંહાં જ્યાંહાં નિર્વાણ પદ પામ્યા છે તે જન્મો જોઈએ કે તે પુરુષો યાદ આવે ને તેમના ગુણનું વર્ણન થાય તેથી બુદ્ધિ શુદ્ધ થાય. વઢી તે પુરુષો જેવી રીતે ગુણ પામ્યા તે રસ્તો પકડવાની બુદ્ધિ થાય. ને સંસારથી ઉદાસી નતા થાય. ને આત્મ તત્ત્વ સ્ખોલવાની બુદ્ધિ થાય. પરમાત્મ રમણ દૂર થાય. પોતાના આત્માનો ગુણ પ્રગટ કરવાનો ઉદ્યમ થાય જેવી જેવી વિશુદ્ધિ થાય તેવો તેવો ઉદ્યમ કરે અતિશય વિશુદ્ધિવાળા હુંગરમાં ગુફાઓ છે ત્યાં એકાંત વેશી પોતાના આત્માની જઢની બેહેચણ કરે ભેદજ્ઞાન કરે ધર્મ ધ્યાન શુકલ ધ્યાનાદિક ધ્યાય. ને મોહોટો લાભ ઉપાર્જે વીજું પણ બુદ્ધિ શુદ્ધ થવાનું. કારણ છે જે ઉત્તમ પુરુષના શરીરમાં જે પદ્મગલ મળ્યા છે તે ઘણા ઉત્તમ મળ્યા છે. જેમકે સપ્તકથ્રેણી માંડવી હોય તો વજ્ર રુધ્રમનારાચ સંધેણ જોઈએ. એ સંધેણ વિના ઉત્તમ ધ્યાન કરિ શકે નહિ. ત્યારે પદ્મગલની પણ સાદા જોઈએ છે. તથા ઉત્તમ પુરુષ જેની મુક્તિ થવાની છે એવા પુરુષના શરીરમાં જે જ્ઞાન ધ્યાનમાં વૃદ્ધિ થાય. એવા પદ્મગલ મળ્યા છે તે પુરુષ તીર્થસ્થાનમાં

નિર્વાળ પામ્યા છે તેથી ત્યાં તે પુદ્ગલ વિસ્તર્યા છે તેથી તીર્થ સારા પુદ્ગલનો ભાગ ઘણો છે. ત્યાર પછી ચલી ઘણો કાઢ થઈ ગયો છે તોપણ વધાં પુદ્ગલ કંઈ જતાં રહેતા નથી તેથી તીર્થ સ્થાન ઉપર ભાગ્યશાલી જીવને સાર પુદ્ગલમાંથી સ્પર્શ થાય છે તો તેની બુદ્ધી શુદ્ધ થાય છે તેમાં જે પુરુષને વધારે સારા પદ્ગલની સ્પર્શતા થાય છે તો વધારે બુદ્ધિ શુદ્ધ થાય છે. કોઈક ભાગ્યહીનને સારાની સ્પર્શનાજ નથી થતી ને નબલા સ્પર્શ છે. તો તેના કર્મની ગતિ છે પણ મુખ્ય પળં સારા પુદ્ગલનું છે તેથી અનુક્રમે વધારે લાભ થવાનું કારણજ યાત્રા છે. પોતાના ગામમાં જીનિર્ધિવ હોય પણ આ કારણો વધાં નહિ મળે માટે શાસ્ત્રકારે યાત્રા જવાનો લાભ દર્શાવ્યો છે માટે યાત્રા જઈ હાવા સાધનો કરવા તેથી મોહોટો લાભ થાય.

પ્રશ્ન ૬૬—સામાયક. પૌપધ. પઢિકમણામાં આભૂષણ રાખે કે નહિ.

ઉત્તર—પંચાશક્રજીમાં સામાયક વ્રતનો અધિકાર પાના ૧૮ મે છે. ત્યાં આભૂષણ ઉતારવા વહ્યા તેમ પૌપધનો અધિકાર પાના ૧૯-૨૦ છે ત્યાંહાં પણ આભૂષણ ઉતારવા કહ્યા છે. ચલી ભગવતીજીમાં પાના ઠાપેલ પ્રતમાં ૯૭૭ શંખજીનો અધિકાર છે ત્યાં પણ આભૂષણ ઉતારી પૌપા લીધા છે. ચલી વીજી રીતે પણ સમજવાનું છે કે સામાયક સંયુક્ત જે પૌપધ કરે છે તેમાં આહારનો પોપો દેશથી તથા સર્વ થી છે. ને શરીર સત્કારાદિક પોપો સર્વથા કરવાનો કહ્યો છે. એટલે આભૂષણ કેમ કરીને રાખે. ચલી વત્વાર્થમાં પણ પાને ૨૪૩ આભૂષણ પેહેરી સામાયક પોપો કરવો યોગ્ય ન-

યૌ સ્ત્રીઓ જે સ્વામીનો શ્રંગાર પેહેરે છે એ કોઈ પણ વસ્તુ એ તારતી નથી. તે શિવાયના રાસે નહિ. એમ સંભવ થાય છે.

પ્રશ્ન. ૬૭—કોઈક મુની સંયમથી ચુક્યા છે તે પ્રવૃત્તિ કરી શકતા નથી. પણ શુદ્ધ પ્રરુપણા કરે છે. તો તેમની પાસે ધર્મ સાંભલવો કે નહિ.

ઉત્તર—શુદ્ધ પ્રરુપક ગુણ ઉપદેશમાલામાં વહુ વર્ણવ્યો છે. એવા પુરુષને સંવેગ પસી શાસ્ત્રમાં કહ્યા છે. શુદ્ધ પ્રરુપક પણું આવડું દુર્લભ છે. ને તે ગુણ જેને હોય તો તેમની પાસે સાંભલવું. તેનો વિનય પણ કરવો. કેટલા એક કેહે છે જે જેવા તેવા પાસે જઈયે પણ તેને વંદના કરોયે નહિ. એકદેવું યોગ્ય નથી કારણ જે જેનો પાસે સાંભલવું છે ને જ્ઞાન લેવું છે તો અવશ્ય તેને વંદના કરવું જોઈએ. ને વંદન કરવા યોગ્ય નહિ તો સાંભલવું પણ યોગ્ય નથી. પણ સંવેગ પસીનો મુખ્ય પરીક્ષા પડતીજ છે જે બીજા ત્યાગી પુરુષ છે સંયમ રહી રીતે પાલે છે તે પુરુષની નિંદા નહિ કરે ને હલદા તેમને વહુ માન કરશે. તેમની સેવા ભક્તિ કરવો. તેમનો સેવા ભક્તિની પ્રેરણા કરવો. કારણ જે પોતાથી સંયમ પલતુ નથી પણ પોતાનામાં સમર્પિત ગુણ રહ્યો છે. તેથી તે પોતાના દૂષ્ણની નિંદા કરશે. ને પોતાથી અધિક સંયમ પાલે છે તેના અવશ્ય વહુ માન કરશે. એવા ગુણવંતનો સ્વભાવિક ધર્મ છે. ને એવા પુરુષ છે તે આવકને સેવવા યોગ્ય છે. હાલ કાલમાં વરુશ કુશિલ સયમ પણ છે માટે અલ્પ દૂષણ જોઈ મુનિપણું નિષેધવાધી મોટું દુષણ પ્રાપ્તિ થાય. માટે શુદ્ધ પ્રરુપક ઉપર વહુ લક્ષ રાખવો ગુણીની નિંદા થાય તો ફરી ગુણિનો યોગ મલવો દુર્લભ થાય નિર્ગુણીની સાંચે રાગ થાય તો ગુણી ઉપર દ્રેષ થાય તો ફરી

ધર્મ મહાવો દુર્લભ પ્રાય. વાસ્તે પોતાના આત્માની સંભાળ રાક્ષી.
મુદ્ધ મરુપકર. હે તો જરૂર સેવવા યોગ્ય છે.

પ્રશ્ન ૬૮—સાધુજી મહારાજ પાસે દીક્ષા લેવા આવે
તો તેના માતા પિતાની આજ્ઞા લઈ દીક્ષા આપે કે કેમ.

ઉત્તર—માતા પિતાની આજ્ઞાથી દીક્ષા લેવાની મર્યાદા
છે. પણ તે મર્યાદા અષ્ટકજીમાં હરિમદ્ગુરિ મહારાજે દર્શાવી
છે. તેનો સાર નીચે મુજબ છે—દીક્ષા લેનાર પોતાના માતા
પિતાને સમજાવીને આજ્ઞા માગે ને આજ્ઞા માતા પિતા આપે
તો તે ઉત્તમ છે. પણ માતાદિક આજ્ઞા ન આપે તો પોતે સાધુનો
બેધ પેહેરો ઘરમાં રહે ને આજ્ઞા માગે એમ કેટલાએક દિવસ
ઘરમાં રહે. તો પણ આજ્ઞા ન આપે ત્યારપછી ઘરમાંથી ચાલી
નીકલે. ગુરુ પાસે જઈ સંયમ લે. એ વિષે ત્યાં એવાં પણ તર્ક
કર્યો છે. જે એવી રીતે ચાલ્યો જાય ત્યારે પાછળ માતા પિતા
દુઃખી થાય તેનાં દોષ દીક્ષા લેનારને લાગે. એ તર્કનો જુથાપ
એવો આપ્યો છે જે કોઈના માતા પિતા રોગી છે ને સાથે પુત્ર
પણ છે ને કંઈ ગામ જતા હોય એવામાં ઘણી મંદગી થઈ જવાથી
પુત્ર ઓપદ્ધ લેવા જાય ને કદાપિ માતા પિતાદિકમાંથી મરણ
યાય તો તેનો દોષ પુત્રને લાગતો નથી. તેમ માતા પિતાને
સમજાવ્યા હતાં આજ્ઞા આપતા નથી તો તે દીક્ષા લેનારને
દોષ નથી. પુત્ર જેમ ઓપદ્ધ લેવા ગયો ને પીતા મરણ પામ્યા
તો દોષ નથી. તેમ એ પુત્ર જાણે છે કે દીક્ષા લઈ જ્ઞાન મ-
ળીને આવીને માતા પિતાને સમજાવીશ એવી ભાવનાથી જાય
છે. તેને દોષ નથી. એવી રીતનો અધિકાર અષ્ટકજીમાં પાના-
૧૨ પંચીસમાં અષ્ટકજીમાં છે તથા પંચ વસ્તુમાં ૬
અધિકાર ઘણો ચાલ્યો છે ત્યાંનાં મળા તર્ક

पण एमज केहेतुं ठे. एक प्रश्न एवुं ठे माता पिता वृद्ध ठे ने पुत्र दीक्षा लेतो एना दयाना प्रणाम श्री रीते रखा ते विपे त्यां जुवाप आप्यो ठे के दीक्षा लेनारने जगतमां जेटला जीवते ते यथा साथे अनंतो काल गयो तेथी माता पितानी संबंध पय्यो छे. त्यारे एक माता पितानी दया पाले के भवोभवना माता पितानी दया पाले एना चित्तमां तो चउद राजलोकना जीवनी दया ठे तेमां माता पितानी पण दया करवा तैयार ठे पण एना कक्षा प्रमाणे माता पिता करता नथी एटले दया श्री रीते पाळे. वाकी एना भाव तो दयानाज ठे ए रीते केटला एक प्रश्नो चाल्या ठे ते पेहेला भागमांज पंच वस्तुमां ठे हाल हाजर नथी तेथी पानुं लख्युं नथी. आ अधिकार जीतां गुरुने माता पिता विगरे दीक्षा लेनारने रजा आपे त्यारेज दीक्षा आपे एम संभवतुं नथी. पण दीक्षा लेनारनी परीक्षा तो करे. ते सारु पंचाशकजीमां पाने १३ दीक्षा लेनार समोशरणनी रचना करे. त्यांहां पेहेली जायो शुद्ध करवा कामो ले. पळी गंधोदकथी उंटकाव करे. पळी समोशरणमां प्रज्जु पधारवे. तथा पर्पद्नी पण समोशरणमां रचना करे. पळी दीक्षा लेनारनी आंखे पाटो वांधी हाथमां फुल आपे ते त्रण वखते समोशरणमां नाखे तेमांथी एक फेरो पण पडे तो दीक्षा आपे. ते त्रण्ये वखत वाहार पडे तो दीक्षा नहि आपे. ए अधिकार पंचाशकजीमां पाने ३४ मेछे तथा पाने १३७ बीजो अधिकार ठे तेमां दीक्षा लेनार श्रावकनी पडिमां वहन करे कारण के पडिमां वहन करी होय तेने दीक्षा पाळवी कंड मुश्केल पडे नहि. वळी तेमां काळ विलंब थाय ते सारु गुरुनी नजरमां आवे तो उ महिना साथे फेरवे. पळी

યોગ્ય લાગે તો દીક્ષા આપે. વળી વિશેષ જીવ યોગ્ય હોય તો તરત શિષ્યને દીક્ષા આપે એવી પણ રીત છે વાસ્તે દીક્ષા આપવાનું કામ ગુરુની આર્પીતતામાં છે ગુરુ મહારાજ જેમ યોગ્ય લાગે એમ કરી લે. પણ શ્રાવક વગર વિચારથી દીક્ષા આપનારની નિંદા કરે તો તેથી મહા દૂષણ ઉપાજન કર. ગુરુની નિંદાનું મહા દુષણ છે. ગુરુની ભક્તિ કર્તા છતાં સંહજ ગુરુના શરીરની મલીનતા લાગવાથી અંગ રહિત જીવ થયા છતાં અધિકાર વાસપુજ્ય સ્વામીના ચરિત્રમાં છે માટે જેમ વને તેમ ગુરુ મહારાજનો અવર્ણવાદ બોલવો નહિ. ગુરુ લાભાલાભ જોડી કામ કરી લે તે આપણા સમજવામાં આવે નહિ.

પ્રશ્ન ૬૯—પ્રતિક્રમણ શ્રાવક કરે છે તે દરેક વસ્તુના હેતુ શું છે.

ઉત્તર—પ્રતિક્રમણ હેતુ ગર્ભિત ગ્રંથ જયચંદ્ર સુરિજી કૃત છે તેના આધારે તથા ક્ષમા કલ્યાણ મુનિજી હેતુ દર્શાવ્યા છે તેને આધારે લખું છું.

ગુરુમહારાજ હોય તો ગુરુ સમીપ પ્રતિક્રમણ કરવું. તે ન હોય તો સ્થાપનાચાર્ય પાસે કરવું. તે સ્થાપના દર્શાવવા કહી છે તેમાંથી જેનો યોગ વને તે સ્થાપવી તે સ્થાપવાને પ્રથમ નવકાર મંત્ર ભળવો. કારણ જે નવકાર છે તે મંગલિક છે. સર્વ મંગલમાં મુખ્ય મંગલ કશું છે વાસ્તે નવકાર મંત્ર ભળવો પછી પંચેન્દ્રિ ભળવી. તેનું કારણ જે પંચેન્દ્રિ આચાર્ય મહારાજના ગુણનું વર્ણન છે તેવા આચાર્યને સ્થાપું છે એ હેતુજી ભળવી. પછી રિયાવહિ પદિકમવા તેનું કારણ દરેક ધર્મ કરાવી શુદ્ધ થઈને કરવી. તે રિયાવહીમાં પાપ આલોવડું થાય તેથી શુદ્ધ થાય. વળી જે પાપ આલોવડું :

શુદ્ધ યાય તે કાઝસગે શુદ્ધ યાય તે સારુ કાઝસગ કરવો જે-
 પણ તે કાઝસગના આગાર રાસવા જોઈએ તે સારુ તસલતરી
 અગ્રધ્ય ઉસસીઈણં મળાવું. પછી એક લોગસતનો કાઝસગ
 કરવો. તેનું કારણ જે એક લોગસમાં ચંદેસુનિમ્મલયરા. સુધી
 પશીસ શ્વાસોશ્વાસ યાય છે તે ગણી શકાય નહિ. તેથી લો-
 ગસ ગણવાથી પ્રમુનું ધ્યાન યાય ને કાલ પણ પુરો થાય.
 કાઝસગપારી પુરો લોગસ કહેવો. તેનું કારણ જે સામાયક
 ફેલું તેમાં પેહેલી દેવની વંદના કરવી જોઈએ. તે લોગસમાં
 થઈ જાય. પછી મુહપતિ પઢિલેહેવાનો આદેશ ગુરુ પાસે માગે
 પછી મુહપતિ પઢિલેહેવે તેનું કારણ જે ગુરુને વંદન કરતાં
 પાંચે અંગ એકઠા યાય તેમાં કોઈ જીવ હોય તેની વિરાધના
 થાય માટે મુહપતિ પઢિલેહેવાથી તે જીવ હોય તો દુર થાય
 તે સારુ મુહપતિ પઢિલેહેવે પઠાં સામાયક સંદેશાઢ એટલે સા-
 માયકનો આદેશ આપો. પઠો ગુરુ આદેશ આપે. પઠી બીજી
 બલન ગુરુમહારાજને કહેજે. સામાયક ઠાસ ગુરુ આદેશ આપે.
 પછી નવકાર યંગલ અર્થે મળીને ઇઠકારો ભગવાન પસાય
 કરી. સામાયક દંડ ઉચરાઓજી પછી ઉચરાવે. ગુરુ પાસે
 વ્રતનો ઉદ્ધાર કરવો તેથી ગુરુનો વિનય યાયઢે. પછી ગુરુ ન
 હોય તો શ્રાવકમાં વઢેરા હોય તે કરેખીમંતેનો પાઠ ઉચરાવે
 હવે સામાયક લેવાનો તથા પ્રતિક્રમણ કરવાની રીત ઉમા
 ઉમા છે. બેઠા બેઠા પ્રતિક્રમણ કરવાનું પ્રાયશ્ચિત એક આંબી-
 રનું શ્રાદ્ધજીત કલ્પમાં કહ્યું ઢે. વાસ્તે ઠતી શક્તિવાઢ્ઢાને
 બેઠા બેઠા કરવું એ યોગ્ય નથી. સવારનું પણ પ્રતિક્રમણ ક-
 રવાની રીત ઉમા ઉમા છે. પઢીકમળા દેવુ ગામંત જોશો તો
 નળાઢે. સામાયક ડીધા પઠી સમાશ્રમણ દેદુ વેસને સંદે-

જાણું. ઇટલે વેઠું ત્યારે ગુરુ આદેશ જાણે છે પાછો કરી સ-
 માશ્વમણ દડ. વેશને ઠાઝ કહેછે ઇટલે વેઠું તું ઇથી પળ જ-
 નાય છે કે વેઠા વેઠા સામાયક લેવાની આજ્ઞા હોય ત્યારે
 આ આદેશ લેવાની જરૂર નથી પણ ડમો છે તેથી વેસવાની
 આજ્ઞા માગે છે. હવે વેશને સજાય ધ્યાન કરવું. તે સારુ સ-
 જાયે સંદેશાદુ ઇટલે સજાય કરું. ગુરુ કહેછે જે કર ત્યારે
 પાછો વિવેશ વિનય જણાવા કહેજે જે કરું છું. ત્યારે ગુરુ કહે
 જે કર ત્યાર વાદ જળ નવકાર ગણવા તેનું કારણ ઇટલુંજ
 છે જે દરેક કામમાં મંગલિક કરીને કરવું, તે મંગલ કરવાને
 જળ નવકાર ગણે પડી સજાય ધ્યાન કરે. હવે જેને પઢિક-
 મણું કરવું હોય તો તે પઢિકમણામાં ડમો પચ્ચાણનો આવ-
 ર્યંક ડેહો આવે તે વચ્ચે પચ્ચાણનો કાલ હોય નહિ તે
 સારુ મુહપતિનો આદેશ માગી મુહપતિ પઢિલેહવે ઇટલે શરી-
 રની શુદ્ધિ થાય. ૫ મુહપતિ પહેલવી વચ્ચત સ્વમાશ્વમણું દડ.
 આદેશ માગી મુહપતિ પહેલવી, ૫વી રીતે શેન પ્રશ્નમાં કહુંડે
 પડી દ્વાદશ વંદન કરે. કેમકે પચ્ચાણ ગુરુ પાસે કરવું છે.
 ત્યારે તેમનો વિનય કરવો જોઈએ. તે વિનય કરી ગુરુ પાસે
 પચ્ચાણ કરે પઠે ચારે યુદ્ધ દેવ વંદન કરે, કારણ જે હર-
 કોઈમાં પ્રથમ દેવ વંદન કરવું જોઈએ દેવ વંદનમાં પેહેલી યુદ્ધ
 અરિહંતની ભક્તિની કહે, ધીજી યુદ્ધમાં સર્વ અરિહંતની ભક્તિ
 થાય ડે ધીજી યુદ્ધમાં જ્ઞાનની સ્તુતિ થાય, ચોથી યુદ્ધ સમક્તિ
 હૃદિ દેવ શાસનનું રહ્યોનું કરે છે તેમને સંભારવા સારુ કહેવી
 ડે. ૫વી રીતે હેતુ ડે. નમોયુગ કહી ચાર સ્વમાશ્વમણું દડ
 ચાર પુરુષને વંદન કરેછે. પેહેલાં જગવાન હંપ ભગવંત તંયા
 કડ ડેકાળે ધર્માચારજ જેનાયી ધર્મ પામ્યા ડે તેને પણ ભગ-

વાન વંદનમાં વંદન કરવું. માટે જગવાનજી વાંદતી વાલતે
 ભગવાન તથા ધર્માચાર્યને ઉપયોગમાં લેવા આચાર્ય તથા ઉપા
 ધ્યાય સાધુ એ ચારેને વંદન કરવું. પછી ઇચ્છકરી ભગવાન પશાય
 કરી સમસ્ત શ્રાવકને વાંદુ શ્રાવકને વાંદવા સારુ પઢિકમળ
 હેતુ ગાંઝિતમાં તથા ધર્મ સંગ્રહમાં તથા જ્ઞાન વિમલસૂરિની ક
 રેલી પઢિકમળાની વિધાની સજાયમાં પણ એ તે સજાય
 સજાયમાલ્લાની ચોપડીમાં પાના ૨૦૪ મેઝે વઢી પ્રવૃત્તિ પણ
 કેટલીએક ઠેકાણે એ એ રીતે વંદન કરી રહ્યા પછી
 દેવસી પઢિકમળે ઠાઠુ ઇટલે હવે દેવસી પ્રતિક્રમણ શરૂ કરું
 હું. દિવસના પાપનું સામાન્યપણે મિઝામિ દુકડં દેવા દેવસિઅ
 દુષ્કિંતિઅ કહ્યા પછી કરેમિખંતે કહી ઇટલે પેહેલો આવશ્યક
 શીરુ થયો તે પેહેલાં સામાયક આવશ્યક એ તે વારંવાર કેહે
 વાની મતલબ ઇટલી છે જે પઢિકમળું કરવું છે તે શમતા પ
 રિણામે રહીને કરવું છે. વારંવાર કરેમિજંતે કેહેવાયો શમતા
 ની વૃદ્ધિ થાય. પછી દેવસીઈ આરકો કહી તસ્સ ઝત્તરી કહી
 કાઝસગ આઠ ગાથાનો કરવો તેનું કારણ જે આગઢ પાપ
 આલોવવું છે તે કાઝસગમાં રહી સંભારી કાઢવું. તે સારુ કા
 ઝસગ કરવો છે. પછી લોગસ્સ કેહેવો. એ વીજો આવશ્યક
 છે. ચોવીશઠા નામે ઇટલે ચોવીશ પ્રભુના ગુણ ગ્રામ કરવાછે
 પછી મુહપતિ પલેવચી પછી ગુરુ આગઢ પાપ આલોવવું છે
 તે ગુરુને વંદન કરવું જોઈએ. તે સારુ દ્વાદશ વૃત્ત વંદન કરવું
 એ ત્રીજો આવશ્યક પછી દેવસી આલોવવું કહિ. સામાન્ય
 રીતે આલોવવા રૂપ દેવસી ઇઆરકો કેહેવું. તે પછી ગમના
 ગમની અરાદ પાપસ્થાન આલોવે પછી વાંદતુ કેહેવામાં પે
 હેલા મંગલ અર્થે નવકાર બળવો. શમભાવ વધારવાને

કરેમિંતે કેહેવો. સામાન્ય આલોવવા રૂપ દેવસીદ્ધિ આ-
 રકો કેહેવો. પછી વિસ્તારે પાપ આલોવવા. વંદિતું કેહે તે
 ચોથું આવશ્યક. શમતા પ્રણામથી સ્થિરતાએ કેહેવું જે જે અ-
 તિચાર આવે તેમાં દુષણ લાગ્યું હોય તો તેની નિંદા કરવી
 મહા વૈરાગ્ય ભાવ લાવીને પાપનું આલોવવું. તે વંદિતું કહી
 રહ્યા પછી જેમ રાજાને અરજ કરી જાય ત્યારે સલામ કરી
 જાય. તેમ ગુરુ આગલ પાપ આલોવું. હવે વંદન કરવું
 જોડે તેથી વંદન કરો અમુઠીઓ અમ્યંતર સમાવવો.
 તેમાં ગુરુને સમાવ્યા પછી જે પાપ આલોવવાથી શુદ્ધ ન
 થાય તે કાઠસગ્ગથી શુદ્ધ થાય. તે કાઠસગ્ગ કરવો.
 તે ગુરુને વાંદીને કરવો જોડે. તે સારુ ગુરુને વંદન
 કરવું. પછી સર્વને સમાવવા. આંચરિયડવજ્જાય કહી
 સમભાવની વૃદ્ધિ કરવા. કરેમિંતે કહિ. જો મેં દેવસીદ્ધિ
 ચારકો કેહેવો. પાપે નિંદ્યા પછી કાઠસગ્ગના આગારાદિક
 સારુ તસ્તઉત્તરી કહિને ચારિત્રા ચારની વિશુદ્ધિ સારુ
 જે લોગસ્સનો કાઠસગ્ગ કરવો. એ પાંચમું આવશ્યક તે કા-
 ઠસગ્ગ પારી પ્રભુસ્તવના કરવા સારુ એક લોગસ્સ
 પ્રગટ કેહેવો. સવ્વલોએ કહી સમકિતની શુદ્ધિ અર્થે
 એક લોગસ્સનો કાઠસગ્ગ કરવો. તથા પુરુષરવરધિ
 કહિ. એક લોગસ્સનો કાઠસગ્ગ જ્ઞાનની વિશુદ્ધિ સારુ
 કરવો. હાં શંકા થશે. જે ચારિત્રના શુદ્ધિનો જેલોગ-
 સ્સનો કેમ તે સારુ ત્યાંહાં કેહેવું છે જે ચારિત્રા ચારમાં વધા-
 રે દુષણ લાગે તેથી જે લોગસ્સનો કાઠસગ્ગ જ્ઞાનને કહોઁ.
 પછી સિદ્ધાણં વુઝ્ઞાણં કહિ. સુત દેવતા આરાધવા એક નવ-
 કારનો કાઠસગ્ગ કરવો. તેનું કારણ જે સુતજ્ઞાનથી સર્વ ધ-

મેં જળાય છે. તથા વર્તાય છે. તો શ્રુતદેવતાની સાક્ષતાથી
 શ્રુત ધર્મ દૃષ્ટિ થાય. મલવાદિજીને કોઈ ગુરુનો યોગ નહિ
 હતો પણ શ્રુત દેવતાનું આરાધન કર્યું તેથી શ્રુત દેવતા પ્રસન્ન
 થયા તો ઘોષના સાથે જય મેલવી. ઘોષ લોકાને દેશવાર
 કાઢ્યા વાસ્તે શ્રુત દેવતાનો કાઠસગ્ગ કરી થોડાં કેહેવી. પ-
 ણી પાછો ક્ષેત્ર દેવતા આરાધવા કાઠસગ્ગ એક નવકારનો ક-
 રવો. તેનું કારણ જે જેના ક્ષેત્રમાં રહેલું તે ક્ષેત્ર દેવતા પ્રતિફૂ-
 લ્લ હોય તો ધર્મ આરાધનમાં વિઘ્ન થાય વાસ્તે નિર્વિઘ્ન પણે
 ધર્મ આરાધન કરવા સારું એક કાઠસગ્ગ તથા થોડાં કેહેવી.
 એ અધિકાર આવશ્યક સુત્રમાં કાઠસગ્ગ નિર્યુક્તિમાં કહ્યો છે.
 વલી આ ડરનું પચ્ચક્ષાણ પચનામાં કહ્યું છે જે મુનિ સંયારો ક-
 રે તે વણતે આલો સંગ ક્ષેત્ર દેવતાનો કાઠસગ્ગ કરે કારણ
 જે અનશન કરનાર મુનિને કોઈ દેવતા ઉપસર્ગ કરે નહિ. તે-
 મજ હાં પણ જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રે કરી મોક્ષ માર્ગના સાધક
 પુરુષના દુરિત હરવાને કેહેલું છે. તે હાવા મુનીની ભક્તિ છે.
 વાસ્તે કરવા યોગ્ય છે. પછી નવકાર મંગલાર્યે મળી મુહપતિ
 પલેવવી. ને ઊઠા આવશ્યકમાં પચ્ચક્ષાણ કરવું છે તે સારું
 ચંદન ગુરુને કરવું. હવે પચ્ચક્ષાણ પેહેલું કર્યું છે. અંવસર થઈ
 જવા સારું પટલે ફરી કરવું નથી. એ છ અંવસર થઈ રહ્યા
 તેની પ્રસન્નતા થઈ તેથી દેવની સ્તુતિ રૂપ નમોસ્તુ વર્ધમના-
 ય. નમુધ્યુનં સ્તવન કેહેલું. પછી ૧૭૦ જીતને વાંદવા રૂપ
 વરકનક કેહેવા સ્ત્રીયોને પૂર્વનું મળવાની મના છે. તેથી સં-
 સાર દાવા સ્ત્રીઓ કેહે. પછી ભગવાનની પ્રમુલવા દે. પછી
 અઢીયદ્વીપના સર્વ મુનિને નમસ્કાર કરવા. અઢાઈજ્યેસુ કેહેવા
 પછી કંઈ દિવસ સંવેષી પાપ રહ્યો હોય તે સારું દેવસી પ્રાય-

શ્રિતનો ચાર લોગસ્તનો કાઢસગ્ગ કરવો. કાઢસગ્ગ કરો
 લોગસ્ત કદિ સજાયના આદેશ લઈ સજાય ધ્યાન કરવું.
 ત્યાં મુધીના હેતું ત્યાંહાં દર્શાવ્યા છે તે લખ્યા છે. રાષ્પડિ-
 કમણામાં પેહેલો કુશ્મણ. દુશ્મણ. રાઅપાઅછિતવિશોદિ
 નથ્યનો ચાર લોગસ્તનો કાઢસગ્ગ કરવો થાય છે તેનો હેતુ
 હેવો છે જે સ્વપ્નના દોષ નિવારણ કરવાને વળી જો નિદ્રામાં,
 સ્વપ્નમાં ચોથા વ્રતાદિકમાં દૂપણ લાગ્યું હોય તો ૧૦૮
 શ્વાસો શ્વાસનો કાઢસગ્ગ કરવો કહ્યો છે. માટે સાગરવરગં
 ખીરા મુધી લોગસ્ત ગણવો. પછી ભરદેસરની સજાય કેહેવામાં
 આવે છે તે ઉત્તમ પુરુષના નામ સ્મરણ કરવા તથા કાઢસ-
 ગ્ગ એક લોગસ્તનો ચારિત્ર વિશુદ્ધિ અર્થે, રાત્રિએ દુપણ થો-
 ઢાં લાગ્યા હોય તેથી પછી દર્શનની વિશુદ્ધિ સારુ એક લો-
 ગસ્તનો કાઢસગ્ગ તથા પછી જ્ઞાનની વિશુદ્ધિ સારુ આઠ ગા-
 થાનો કાઢસગ્ગ તેમાં જે વ્રતમાં દૂપણ લાગ્યા હોય. તે સંભારી
 કાઢવા. આ કાઢસગ્ગો વંદિતું કેહેતા પેહેલાં કરવાના આવે
 છે તેનું કારણ ઇટલુંજ છે જે પેહેલી એ ક્રિયા થાય તો નિ-
 દ્રા મુક્ત વધારે થાય તો પાપ વરાવર આલોવવામાં આવે.
 માટે આંદ પડિકમણા પેહેલા આવે છે. વંદિતા પછી કાઢસ-
 ગ્ગ કરવો છે તેમાં તપની ભાવના ભાવવી છે. તે ભાવે જે હે
 ચેતન તું તપશ્ચર્યા કર. ભગવંતે જ માસી તપ કરી ઘણા ક-
 મ નાશ કર્યાં. તેમ તું પણ ચેતન હમાસી તપકર તે ન બની
 શકે તો એક ઉપનાસ ઓછો કર, તેમ નહિ બને તો એ ઉપ-
 વાસ ઓછા કર. તેમ ન બને તો ત્રણ ઉપવાસ ઓછા કર. એમ
 ઓગણતીસ ઉપવાસ ઓછા કરતા મુધી અનુક્રમે ભાવવું.
 પછી પાંચ માસ કર. તે ન બને તો પાંચ એક

ओछा करता जवा ओगणतीस उपवास सुधी पढी चार मास
 कर, ते न बने तो एक उपवासर्था ओगणतीस उपवास सुधी
 ओछा करवा पढी ऋण मास कर केवुं, पाठु एकथी ओगण-
 तीस सुधी ओछा करवा पढी वे मास पढी पाछा एकथी
 ओगणतीस उपवास सुधी ओछा करवा पढी एक मासना
 उपवास कर पढी ते न बने तो एक उपवास ओढो कर.
 ते न बने तो वे उपवास ओछा कर. एम तेर उपवास
 ओढा करवाना भाववा पछी हे चेतन चौत्रोश भक्तनो त्याग
 कर. ते न बने तो वत्रीश भक्तनो त्याग कर. ते न बने तो
 श्रीस भक्तनो त्याग कर. ते न बने तो अठावीश भक्तनो
 त्याग कर. ते न बने तो ठवीस भक्तनो त्याग कर. ते न
 बने तो चौवीस भक्तनो त्याग कर. एम वे वे भक्त ओढा
 करतां जवा ठेवट चौथा भक्तनो त्याग सुधी आववुं. पढी
 ते न बने तो आविल कर. ते न बने तो नीवी कर. ते न
 बने तो एकासनु कर. ते न बने तो वेआशनु कर. ते न बने
 तो पुरीमढ कर. ते न बने तो सादपोरशी कर. ते न बने तो
 पोरशी कर. ते न बने तो नवकारशी कर. एवी रीते चितववुं
 जे तप करवो होय त्यां अटकवुं. एवी रीते काउसगग कर्या प
 छीपारी लोगस्स कही. मुहपती पडिलेवी. वंदन करी. तीर्थ वंदन
 करी. पद्मस्वाण करी. विशाल लोचन प्रमोद अर्थे कहेव
 पढी चार गुडण देव वंदन करवुं पछी भगवानजी प्रमुखना
 दीने अढाइच्चेसु खामीजो पोपो पेहेलो लीधो होय ते व
 वेल प्रमुखना आदेश ले आ मुगवना हेतु माहारा
 समजवामां आव्या ते लख्या वे. खामती बखत हा
 जीने मजने जे जे मजने मजने मजने मजने मजने

એમ ભાવ્યું. સ્થાપના કરતી વખતે હાથ સ્થાપના તરફ રાંચીએ છે તેનો હેતુ જે આ સ્થાપનાચારજ સ્થાપું છું. વંદન કરતી વખતે મુહુર્તિએ જે હાથના દસ આંગલા અરકાદી મસ્તકે અરકાડવા તેનો હેતુ જે ગુરુના પગની રજ માંથે ચઢાવું છું એ સર્વ વિનય છે. ને વીતરાંગનો ધર્મ વિનયમય છે વાસ્તે જેમ વને તેમ મોહોટાનો વિનય કરવો. વિનયથી જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રની વૃદ્ધિ થાય છે.

પ્રશ્ન ૭૦—પ્રતિક્રમણ કહી વાંચતે કરવું.

ઉત્તર—જે સંધ્યાએ પ્રતિક્રમણ કરવું. સાંજનું પ્રતિક્રમણ કરતાં અઢથો સૂર્ય ધાહાર હોય તે વાંચતે વાંદિતું કેહેવું. એ રીત છે ને તે કરતાં મોડું વેહેલું કરવાનું પ્રાયશ્ચિત્ત જ્ઞાનવિમલસૂરિની કરેલી સજાયમાં કહ્યું છે. બલી કોઈ કારણસર અપવાદેતો. દેવસી પઢિકમણું વેહેલું કરે તો ચપોરના ચાર વાગ્યા પછી ને મોડું કરે તો રાત્રના ચાર વાગ્યા સુધી રાઈ પઢિકમણું વેહેલું કરે તો રાત્રના ચાર વાગ્યા પછી ને મોડું કરે તો ચપોરના ચાર વાગ્યા સુધી એ રીતે પઢિકમણા હેતુ ગર્ભિતમાં કહ્યું છે. તેનું કારણ એટલું છે જે કંઈ કામમાં મુચવાયો તો એ વડાને પઢિકમણું રહે નહિ. ને જીવનો સ્વભાવ એવો છે જે એક દીવસ ટુટક પડ્યું તો પછી ચણા દિવસનું પઢિકમણું જાય ને પ્રમાદ વધી જાય. માટે અપવાદે આ કાલે વતાવ્યો પણ વનતા સુધી કાલેજ કરવું. એ મર્યાદા છે. હરિભદ્ર સુરિમહારાજે પંચાશકમાં કહ્યું છે જે કાલે સેતી કરે તો સફળ થાય પણ અકાલે સેતી કરે તે સફળ થાય નહિ. તેમ અકાલે ક્રિયા કરતી ને નેત્રી ને ~~નયન~~ નયન નથી

જે જે ધર્મ કરણી પ્રમુખ કહી છે તે તે અવસરે કરવી.

પ્રશ્ન ૭૧—પટિકમળામાં ૮ આવશ્યકમાં કયા કયા આચારની શુદ્ધિ થાય છે.

તત્ત્વ—સામાયક આવશ્યકે તથા પ્રતિક્રમણ આવશ્યકે તથા કાઠસગ્ગ આવશ્યકે ચારિત્રાચારની વિશુદ્ધિ થાય છે. કૈપલ્કે સામાયક લેવાથી સાચય જે પાપ તેનો ત્યાગ થાય છે તેથી ચારિત્ર વિશુદ્ધિ થાય છે. પટિકમળામાં પાપનો નિંદા ગર્હ કરવાથી અતિચારની વિશુદ્ધિ થાય છે તેથી ચારિત્રની વિશુદ્ધિ થાય છે કાઠસગ્ગ કરવાથી કાયાનું ઔસરાવ થાય છે. એક આત્માને વિષે ઉપયોગ સ્થપાય છે. તેથી સમભાવ વૃદ્ધિ પામે છે. પ્રમુખના ગુણમાં એકાગ્રતા થાય છે. તેજ ચારિત્ર છે. વાસ્તે ચારિત્રાચારની શુદ્ધિ થાય છે ચોવીશઠો પટલે લોગસ્થી દર્શનાચારની વિશુદ્ધિ થાય છે. પચસાણ આવશ્યકથી તપાચારની વિશુદ્ધિ થાય છે. ને વંદન આવશ્યકથી જ્ઞાનાચારની વિશુદ્ધિ થાય છે. કારણ જે ગુહનો વિનય કરવો એ જ્ઞાનનો આચાર છે. ને છપ આવશ્યકમાં વીર્ય ફોરવું છે વાસ્તે વીર્યાચારની શુદ્ધિ થાય છે. સદાકાલ સંસારમાં વીર્ય ફોરવો રહ્યો છે. તે વાલ્મીકી છે. ધર્મમાં વીર્ય શ્રાવકને ફોરવું. તે શ્રાવકને વાલ્મીકી પંડિત કીય કહ્યું છે ને મુનિ આરાધકરૂપે વર્તે છે. તે પંડિત વીર્ય છે. એ રીતે છપ આવશ્યકે પાંચે આચારની વિશુદ્ધિ થાય છે.

પ્રશ્ન ૭૨—જ્ઞાન મળવાથી વા, સાંજલ્યાથી વા, વાંચવાથી શું લાભ થાય.

તેમાં જે વાહ્ય જ્ઞાન તે સંસારના વેપાર રોજગાર ધન પેદા
 કરવું. કલાકુશલપણું વિષય સેવવા. એ વાતનું જે જ્ઞાન તે
 આત્માને હિત કરતા નથી. સંસાર વધારવાનું કારણ છે. તે
 સ્વર્ગનું સ્વરૂપ નરકનું સ્વરૂપ જાણવું તે વસ્તુબોધ થાય છે.
 તથા ઉત્તમ પુરુષના ચરિત્રો સાંજીલવા તથા શ્રાવકના મુનિના
 વાહ્યના વ્રતના અધિકાર જાણવા તે પણ વાહ્યજ્ઞાન છે પણ
 અંતરમાં ગુણ થવાનું કારણ છે કેમકે ઉત્તમ પુરુષો જે જે
 માર્ગે અંતર જ્ઞાન મેળવી આત્મા નિર્મલ કર્યો તેમ કરવાને
 અવલંબન છે. વળી અંતર વિશુદ્ધિના કારણ છે. વાહ્યો
 ત્યાગ થયેલી વસ્તુનો અભ્યાસ પઢવાથી તેના ઉપર ઇચ્છા
 તંત્રી નથી એ ઢાઢા માણસના અનુભવ ગમ્ય છે. એમ થવાથી
 ઈશીજો સંબંધી વિકલ્પ ટલી જાય છે. તો આત્માની નિર્વિ-
 કલ્પ દશા જાગે છે વળી વ્રતોથી સંસાર સંબંધ છુટી જાય છે
 તો તે સંબંધી કારણો નાશ પામે છે તેથી તેના વિકલ્પો પણ
 નાશ પામે છે. વળી હિંસા અસત્ય માપણ પ્રમુખનો ત્યાગ થાય
 છે. ત્યારે કોઈ જીવ સાથે વલેશ વિકલ્પ પણ થાય નહિ વા-
 સ્તે, એ વાહ્ય જ્ઞાનથી વ્રતાદિક રુઢી રીતે પાળે તો આવા અં-
 તર ગુણનું કારણ થાય હવે બીજું અંતર જ્ઞાન તે આત્મા શું
 પદાર્થ છે. આ શરીર દેશ્વાય છે તે શું પદાર્થ છે. એ શરીર-
 દિકની સાચી પ્રાપ્તિ થાય છે. આ વર્તના થાય છે તે સ્વભા-
 વિક કે વિભાવિક છે. આત્મા નિત્ય છે કે અનિત્ય છે.
 કે એ દ્રવ્યના શું ધર્મ રહ્યા છે. છપ દ્રવ્યના શું શું ગુણ પર્યાય
 છે નિશ્ચય સ્વરૂપ શું છે. વ્યવહાર સ્વરૂપ શું છે આત્માને ક-
 રવા યોગ્ય તથા ન કરવા યોગ્ય શું છે ચેતન ધર્મ જટ
 ધર્મ તે શું સદૃશ સ્વરૂપ તે શું કર્તવ્ય દત્તવ્ય તે

આનંદ તે શું વિભાવિક આનંદ તે શું આ આદિ સ્વપર-
 સ્વરુપનો વોધ એ વોધ થવાથી થાય પછી એકાંતે વેસી પો-
 તાના આત્માના સ્વરુપમાં સ્થિર ચિત્ત કરી વાદ્ય પ્રવૃત્તિ ઉ-
 યોગ સ્વશેડી એક આત્મા જ્ઞાનમાં લીનતા કરે પ્રથમ શ્રુત જ્ઞા-
 નના વચ્ચે પોતાના આત્માના દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવ, વિચારે
 જે દ્રવ્યથી આત્મા દ્રવ્ય એક પદાર્થ છે. દ્રવ્ય કોને કહિયે
 જેનો ત્રણ કાલમાં વિનાશ નથી જે વિનાશી દ્રવ્ય છે તે ઉપ-
 ચારિત દ્રવ્ય છે વળી દ્રવ્યકોને કહિયે. ગુણ પર્યાય. યુક્ત તે
 દ્રવ્ય કહિયે તે આત્મા દ્રવ્ય જાણે તે ક્ષેત્રથી અસંખ્યાત પ્રદે-
 શમય છે. કુંથવામાં કુંથવા જેટલા ક્ષેત્રમાં રહે છે તે જુગલી-
 આના ત્રણ ગાંઠના શરીર છે તેમાં તે પ્રમાણે વિસ્તારે રહે છે.
 વળી કેવલજ્ઞાની મહારાજ કેવલ સમુદયાત કરે છે ત્યારે
 આજ્ઞા ચંદ્ર રાજ લોકમાં આત્મ પ્રદેશ વિસ્તારે છે. ત્યારે
 આજ્ઞા લોક પ્રમાણે ક્ષેત્ર છે કાલથી અનાદિકાલનો છે ને
 કોઈ દિવસ અંત થવાનો નથી. તેથી અનંત કહિયે. ભાવથી
 અનંત જ્ઞાન અનંત દર્શન, અનંત ચારિત્ર, અનંત વીર્ય, અવ્યા-
 વાધ સૂક્ષ્મય, અગમ, અગોચર, અલક્ષ્ય, એ આદિ અનંત
 ગુણ તે આત્માનો ભાવ છે. આવી ભાવ જાણીને આત્મા પર-
 ભાવમાંથી ચિત્ત સ્વશેડવા ભાવે જે ધન કુટુબાદિક જે પદાર્થ
 છે તે માહારા નથી. આ શરીર છે. માહારા નથી. કારણ જે
 મારી વસ્તુ છે તે વિનાશ પામતી નથી. માહારાથી જુદી થાય
 નહિ. ને આ શરીર તો વિનાશ પામે છે. માહારા ને એનો સ્વ-
 ભાવ જુદો છે એ શરીર તે પુદ્ગલ પદાર્થ છે. પુદ્ગલના દ્રવ્ય
 ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવ ન્યારા છે. પુદ્ગલ-દ્રવ્ય તે પરમાણુ છે ને
 તેવા અનંતા પરમાણુ મળીને જે પદાર્થ થયો છે તેને સ્કંધ કે-

હેવાય છે. તેનું આ શરીર વન્યું છે. એવાજ સ્કંધ છે તે વિશ્વ-
 રીને પાછા પરમાણુ થઈ જાય છે. વલી એમાં જહતા સ્વભાવ
 છે તેથી માદ્વારા દ્રવ્યને શરીરના દ્રવ્ય ન્યારા છે. વલી ક્ષેત્ર
 જેટલું મોહોટું શરીર છે વાસ્કંધ છે તેટલું ક્ષેત્ર અવકાશી રહે
 છે. પરમાણુ છે તે એક આકાશ પ્રદેશ અવગાહીને રહેછે માટે
 આત્માનું ને પુદ્ગલનું ક્ષેત્ર ન્યારું છે. કાલથી પરમાણુ અણા
 દિ. અનંત છે સરિરાદિ. સ્વંધસાદિ સંત છે એટલે આદિ પણ
 છે ને અંત પણ છે. ભાવથી અચેતન એટલે જહ-ભાવ. વર્ણ
 ગંધ સ્પર્શ મય છે તો ભાવથી પણ આત્માના ગુણથી
 શરીર જે પુદ્ગલ દ્રવ્ય તેનો ભાવ ન્યારો છે એવી
 રીતે પુદ્ગલ દ્રવ્યનું સ્વરૂપ જાણે છે પોતે જહ-ભાવથી ન્યારો
 થાય છે. એમજ ચારે નિસેપાણ વિચારે નામથી જીવવા આ-
 ત્મા એવું નામ છે જીવનેસ્થાપના નિસેપો તે જીવ એવા; અ-
 ક્ષર લલવા વા, મુરતી વનાવવી તે દ્રવ્ય નિસેપો તે અસં-
 રૂપાત પ્રદેશમય એ ત્રણ નિસેપાતો વ્યવહાર છે. ભાવનિ; સેપે
 આત્માનું અરુપિ સ્વરૂપ અઘ્યાવાધ સ્વરૂપ અક્ષય સ્વરૂપ; સર્વ
 વસ્તુ જાણવા દેખવાનો સ્વભાવ એવો આત્માનો સ્વભાવ જાણે
 છે. જે જે પુદ્ગલ દશાની પ્રવૃત્તિ મનનું ચિંતન બની રહ્યું છે તે
 માદ્વારા સ્વભાવનું નથી. એવું નિર્દાર થવાથી જે જે જહ પ્રવૃ-
 ત્તિ તેના ઉપર ઉદાસીન વૃત્તિ થાય. હાં શંકા થશે. કે
 ઉદાસીન વૃત્તિને વૈરાગ્ય તે જુદો છે તે વિષે સમજવું કે શાસ્ત્રમાં
 વૈરાગ્ય કાંને કેહે છે જે પરવસ્તુ ઉપર ભાવ જાય છે. તેને
 પાછા ચાલી પોતાનું મન સ્વશેઢે છે તેને ઉદાસીન વૃત્તિ થાય તો
 કંઈ ચિંતન કરવું પડતું નથી. કેમકે જે જે વસ્તુથી ઉદાસ વૃત્તિ
 થઈ છે તેના ઉપર મન જતું નથી માટે ન્યારું છે આવા વિચાર

કરી આત્મ સ્વરૂપ અનુભવ ગમ્ય છે પટલે સેહેને તેની વાહ્ય દશા ઉપર વિચિત્ર પ્રવૃત્તિ જતી નથી. માત્ર પોતાના સ્વરૂપમાં મગ્ન થાય છે મુલ્ય દુસ્ત સમાન માનેછે એની એ વસ્તુ માનતોજ નથી મુલ્ય દુઃસ્ત ભોગવવાની તોવિચિત્ર વૃત્તિહોયજ કેમ પોતાના સ્વભાવમાંજ મગ્ન થઈ રહ્યા છે વિપયની તો સ્વપ્રાપ્તિ પણ ઇચ્છા નથી એ કર્મ સંયોગે આ શરીરમાં રહ્યો છે તેને આધાર જોડાયે તે નિરવશ્ય વસ્તુ અવસરે મળી તો પણ આનંદ છે તે નહિ મળી તોપણ આનંદ છે જેમ કે શ્રદ્ધાપ્રેમ દેવ સ્વાર્મને વર્ષ દીવસંમુખી શુદ્ધ માનદાર ન મલ્યો તોપણ પોતાને વિકલ્પ નથી ને સમભાવમાં વર્તી તેથી તે તપ ગણાયું તેમજ હતાસીન વૃત્તિવાળાં યાય છે તે તો પોતાના સ્વરૂપને પોતાની વસ્તુ માને છે તેમાં જેટલી કસર છે તેટલી તેટલી પુદ્ગલ ભાવની પ્રવૃત્તિ કરે છે. પણ તેમાં કોઈ પણ પરભાવની ઇચ્છા નથી ને જો ઇચ્છાનું ધાયે ઠ ત્યાંથી ચેરાગ્ય કરી પાઠું મન વાળે છે એમ કરતાં વધારે વિશુદ્ધ થાય ॥ ત્યારે તે વસ્તુ ઉપરથી હતાસિનતા જાણ થાય છે વળી કેટલો પોતાની હૃદ પ્રાપ્તિ થઈ છે તે જોવા સારુ પ્રમુજીષ સાતે નયે સ્વરૂપ થતાવ્યું છે ને સાત નયના જ્ઞાનથી વાહ્ય પ્રવૃત્તિનું અંતરં પ્રવૃત્તિનું જ્ઞાન યાય છે તેથી પોતાનું સ્વરૂપ વિચારે છે તેમાં પણ પોતાનું સ્વરૂપ ભાસન યાય છે તે અનુજોગ દ્વાર સૂચની છાપેલી પરતમાં પાના ૬૨૮-૬૨૮-૪૨-છે ત્યાંથી જોઈ લેવું છાં સેહેજ તેના નામ લાવું હું. સાત નય તે નૈગમનય. સંગ્રહ નય વ્યવહારનય, રજુમૂત્રનય, સદ્નય, સંજિરુદ નય, એવંધુતનય એ સાતનય છે. તેમાં એક એકનયનો વિષય વિમુઘટે નૈગમયી સંગ્રહ સંગ્રહથી વ્યવહાર વ્યવહારથી રજુ મૂત્ર રજુ

સૂત્રથીસદ્ધ સદ્ધથી સંભીરુદ, તેથી એવંમુતનય છે તે પૂર્ણ વસ્તુને
 માનનારા છે. તેમ આત્માની પ્રવૃત્તિ સંપૂર્ણ ગુણ પ્રગટ થાય
 ત્યારે એવંમુતનય ધર્મ માને ત્યાં મુધી જે જે પોતાની કસર છે
 તેથી મુક્ત થઈ આત્મનું શુદ્ધ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરવાનું ભાવે. જેમ
 જેમ અંતરંગમાં સ્થિરતા કરવા અભ્યાસ કરે તેમ તેમે ક્ષેત્રો
 પશ્ય ભાવ વૃદ્ધિ પામે તેમ જ્ઞાન વિશુદ્ધ થાય. નવતત્ત્વનું સ્વ-
 રૂપ વિચારે તેમાં છાંદવા, આદરવા યોગ્ય પદાર્થનું સ્વરૂપ વિ-
 ચારે ઘાઠ કર્મનો વિચાર કરે. તેના સત્તાવંધ હૃદય ઉદિર-
 નાનું સ્વરૂપ વિચારે નવ અનુજોગથી આત્માનું સ્વરૂપ
 વિચારે સંતપય તે આત્મપદ છે તે છતુ છે. એકતિમ
 વસ્તુ નથી. દ્રવ્ય પ્રમાણમાં વિચારે જે જીવ અનંતા છે તે સ-
 ત્તાપ તુલ્ય છે. પોતપોતાના સ્વભાવે ન્યારા છે. ક્ષેત્ર વિચાર
 માં જ્યાં મુધી શરીરમાં રહ્યો છે ત્યાંહાં મુધી શરીર પ્રમાણે
 છે. જ્યારે શરીરથી ન્યારો થાય છે ત્યારે જે અવગાહન હોયે
 તે પ્રમાણે તેનો ગ્રીજો ભાગ સંકોચો સિદ્ધમાં રહે છે. તે પ્રમાણે
 સ્પર્શના આકાશ પ્રદેશની કંઈક અધિક છે કાલથી અનાદિ-
 કાલનો છે ને જે જે સિદ્ધ પામે છે ત્યારે સંસારનો અંત થાય
 છે ને સદા સિદ્ધમાં રહે છે. અભવિજીવ અનાદિ અનંત સંસાર
 રમાંજ રહે છે. અંતરં વિચારતાં જિવનો અજિવ થવાનો
 નથી ને પુદ્ગલ સંગમાં રહ્યો છે ત્યાં મુધી પુદ્ગલન
 હપ અનેક વને છે પણ વસ્તુપણે રૂપ પલટાતુ નથી
 ભાગ વિચારતા સર્વે જીવ અનંતા છે તેને અનંતમે ભાગે હુંહું
 ભાવ વિચારતાં પાંચ ભાવ છે તેમાં હૃદયિક ભાવ તેના એવ
 વીશભેદ છે તે કર્મ સંયોગે છે તેના નામ અજ્ઞાનપણું જેથી

મગત્વ ભાવ બની ગયાછે એ પેહેલો ભેદ થીજો ભેદ અસિધતા
 તે આત્મા સત્તાએ સિદ્ધ સ્વભાવે તે અવર રૂજવાથી અસિદ્ધતા
 યદ છે. થીજો ભેદને અસંયમપણુ આત્મસ્વભાવમાં સમભાવ મદ
 રહેલે તે છોડી. વિષયાદિક મારાગદે પની પરણતી બની તેથી ધન
 શરીરમાં કુટુંબાદિકમાં મુદ્ધિતપણું વન્યું છે. તે છયેલેસના એ
 ભેદ તેમાં પેહેલી કૃષ્ણલેપા તે કર્મ સંયોગે માઠા પરણામનું
 થયું જેમ કે એ લેસાવાલા જાંબુ લાવા ગયાંછે. તેમાં કૃષ્ણ
 શાવાલાએ કહું જે ઘા શાદ કાપી નાંલો જે પતી જાંબુ લાડે
 એવા દુષ્ટ પ્રણામ તે કૃષ્ણલેશા, નીલલેશાવાલો કે જે એ પૃથ્વ
 ની ઢાલો કાપો. એવા પ્રણામ તે નીલલેશા કાપુતેલેશાવાલો
 કેહેજે જે ઢાલે જાંબુ છે તે કાપો એ કાપુતેલે શાને તે જુલેશા
 વાલો કેહેછે જે માલો કાપવાનું શું કામએ. ફક્ત જાંબુવાલી
 ઢાંલેલીઓ કાપો. એવા પ્રણામ તે જુલેશાના પદ્મલેશાવાલો
 કેહેજે ફક્ત જાંબુતોડો એવા પ્રણામ તે પદ્મલેશા. શુકલલેશા
 વાલો કેહેજે નીચે પડેલા જાંબુલાવ. શાડને શું કરવા અમ-
 કહું પડે. એવા પ્રણામ તે શુકલલેશા. એવી રીતે છ જાતના
 પ્રણામ કર્મ સંયોગે થાયછે તે છ એ ભેદ. કપાયતે-ક્રોધ-મા-
 ન-માયા-લોભ ચારગતી તે મનુષ્ય, દેવતા, તિર્યંચ, નારકી
 ત્રણ વેદ તે સ્ત્રી વેદ, પુરુષ વેદ. નપુંસક વેદ. એ ત્રણવેદ.
 અને મિથ્યાત્વ તે વિપરીત. બુદ્ધિ સ્વરૂપને મૂલી વિપરીતપર
 મુલમાં લીનતા. આ એકવોસ ભેદ કર્મ ઉદયથી બને એમ
 માની જે જે વસ્તુ પોતાનો માની તેથી ચિત્ત પલટાવે છે જે
 એ સ્વરૂપને પરસ્વરૂપ જાણે એવી રીતે એ ભાવ વિચારે થીજો
 પ્રણામિક ભાવ તેના ત્રણ ભેદ. મવ્યપણું અમવ્યપણું જીવત-
 વ્યપણું છે. ત્રણ ભેદમાં જીવિતવ્યપણું છે. તથા અવ્યપણું અ-

અવ્યપ્તના પ્રણામ વિચારે જે લાભે તે આવે. ત્રીજો ઉપશમ
 ભાવના એ ભેદ છે. ઉપશમ ચારિત્ર તે ઉપશમ સેનમાં પ્રાપ્ત થાય
 તથા ઉપશમ ભાવનું સમકિત તે સેનમાં પણ હોય તે વિના
 પણ હોય તે છે કે નહિ તે વિચારે ક્ષાયક ભાવ તેના નવ
 ભેદ તે ક્ષાયક સમકિત યથાસ્થિત ચારિત્ર કેવલ જ્ઞાન, કેવલ
 દર્શન, અનંતદાન, અનંતભોગ અનંત ઉપભોગ, અનંતવીર્ય એ નવ
 ભેદ ક્ષાયક ભાવના છે તે પ્રાપ્ત કરવાનું આવે, ક્ષયોપશમ ભા-
 વના અરાદ ભેદ છે. તે ચાર જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન, ત્રણ દર્શન
 દાન, કામ, ભોગ ઉપભોગ, વીર્ય, ક્ષયોપશમ સમકિત દેશ-
 વિરતી સર્વવીરતી, આ અરાદ ભેદમાંથી જે જે ભાવ ક્ષયોપ-
 શમ આવે પ્રાપ્ત થયા છે તે ક્ષાયક આવે કરવાનું આવે એ ભાવ
 વિચારી અલ્પા ઘટુત વિચારે જે આત્મા પંદર ભેદે સિદ્ધિ વરે
 છે તેમાં કહ્યા ભેદે ઘણા જીવ સિદ્ધિ વરે છે તે આગમથી જાણે
 જે મુનિપણે એક સમે ૧૦૮ સિદ્ધિ વરે છે વીજા સર્વે લિંગે ઓ-
 છા સિદ્ધિ વરે છે માટે મુનિપણમાં વર્તવાનું આવે મુનિભાવમાં
 જે જે કસર છે તે પ્રાપ્ત કરવાને આવે સમભાવની વૃદ્ધિ કરે
 ઘણી છ સ્થાન વિચારે જે પેહેલું સ્થાનક ચેતન લક્ષણ તે વિ-
 ચારે જે આત્માનું જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર વીર્ય, તપ, ઉપયોગ એ
 ઉપ લક્ષણમય છે. વીજું આત્મા નિત્ય છે. અવિનાશી છે જન્મ
 મરણ પુદ્ગલ સંયોગે વને છે તે માહારો સ્વભાવ નથી. ત્રીજું
 સ્થાનક વિચારે જે આત્મા પોતાના સ્વભાવનો કર્તા છે. તે
 કર્મ સંયોગે પુદ્ગલિક ભાવનો કર્તા બની ગયો છે. ત્યાંથી
 ઉપયોગ પલટાવે. ચોથું ભોક્તાપણું વિચારે જે નિશ્ચયનયે પો-
 તાના સ્વભાવનો ભોગી છે પરભાવનું ભોગીપણું પરસંયોગે છે.

... તે પણ જાણી વિચાર કરે છે

સિદ્ધનું પરમપદ તુલ્ય છે કર્મ સંયોગે ભેદ પડ્યો છે. તે ભેદથી રહિત પોતાનું પરમપદ છે તે પ્રમાણે રહેવાનું ભાવે. છતું સ્યાનક તે દ પરમપદ પામવાના કારણ સંયમ અને જ્ઞાન એ બે છે માટે બંધે વસ્તુમાં વર્તના કરે. એવી રીતે ભાવનાઓ ભાવનાનું જ્ઞાન તે જ્ઞાન સાંભળ્યાથી થાય ને એમ ભાવતા સ્વભાવિક અનુભવ જ્ઞાન પ્રગટ થયા પછી જેમજેમ સ્વભાવમાં સ્થિર થાય તેમ તેમ આત્માની નિર્મલતા થાય ને અનુભવ જ્ઞાનની વૃદ્ધિ થાય ને તેમ તેમ નીજતત્ત્વ પ્રગટ થાય. માટે હમ્મેશ સુંદર ભાવનાનો ઉદય કરવો. વહી હે માચાર્યજી મહારાજે ધ્યાનની ઘણી રીતો યોગશાસ્ત્રમાં વતાવી છે ત્યાંથી જોડને એ ઉદયવિપેક્ષ રિતે કરવો ઠેલો ઉદય એ છે માટે આત્માર્થી પુરુષો જે જેનિવૃત્તિનો વસ્ત્ર મલે તે અવસરે ધ્યાનનો અભ્યાસ કરે એજ શ્રેષ્ઠ.

પ્રશ્ન ૭૩—કોઈ ગછવાળા કહે છે જે છપ્ પર્વતથા કશ્યાપક દિવસ શિવાય પૌષ્ઠ કરવો નહિ તે કેમ.

ઉત્તર—આવાત ન્યાયથી તથા શાસ્ત્રથી વિરુદ્ધ જણાય છે. કારણ પ્રમુખીનો તો એજ ઉપદેશ છે જે સમય માત્ર પ્રમાદ કરવો નહિ. તે ઉપદેશ આત્માર્થીના મનમાં વસ્યો છે. સદા ભાવના તો અપ્રમાદ ભાવની વૃત્તિ છે પણ પુર્વ કર્મના જોરથી તે પ્રકારની વિશુદ્ધિ થતી નથી તેથી સંજય લેતાં નથી તો પણ પર્વને દિવસે પૌષ્ઠ અવશ્ય કરે છે. ને પર્વના દિવસ શિવાપના દિવસે વસ્ત્ર મલે તો તે કાલ પ્રમાદમાં કેમ કાઢે તે દિવસ પણ પૌષ્ઠ અવશ્ય લે. ને શાસ્ત્રમાં તો જ્યાં જ્યાં અધિકાર હોય ત્યાંહાં પર્વનાજ દિવસનો હોય. કારણ જે યુદ્ધ-

હેતુ પણ રોકાણથી સંયમ લેતો નથી. ત્યારે પર્વને દિવસે
 અવશ્ય પૌષ્ઠ કરે વાસ્તે તિથિનો દર્શાવ કર્યો છે. આથી
 આશય તત્ત્વાર્થમાં પાના ૨૪૩ મે છે. તે નીચે મુજબ સપૌષ્ઠો
 પવાસકો હય પક્ષયો રઘમ્યાદિ તિથિ મલિગૃહ્ય નિશ્ચિત્ય બુ-
 ધ્યાન્યતમાં ચેતિ પ્રતિ પદાદિ તિથિ મને નવા ન્યાસુ તિથિ
 પુ અનિયમં દર્શયતિ “નાવશ્ય તયાન્યા સુકર્ત્તવ્યઃ”
 આ મુજબ સત્ત્વાર્થની ટોકા છે. એમાં કેવું છે જે અષ્ટમી પ્રમુ-
 ખને દિવસે અવશ્ય કરવો તે સારુ અષ્ટમી દર્શાવી છે. વીજી
 પ્રતિપદાદિ તિથિને દિવસ અવશ્ય કર્ત્તવ્ય નથી તો કંઈ
 નિષેધ કર્યો કહેવાય નહિ. તે હતાં જે નિષેધ કરે તેનો ઇલાજ
 નથી. બુદ્ધિ વિચિત્ર પ્રકારની છે આત્માર્થીને તો જે અવસર
 મળ્યો તે વચ્ચે ધર્મ પ્રવૃત્તિ કરવી તેજ શ્રેય છે. વળી પદ્ધિ-
 મનામાં પણ તપ ચિંતનનો કાલસમગ્ર આવે છે તેમાં હમા-
 સિ તપથી ઉતરતું તપનું ચિંતન થાય છે. તે પણ તિથિ વિનાના
 દિવસે ચિંતન કરવું નહિ. જોડે કારણ જે ઉપવાસ આહાર
 પૌષ્ઠ છે ને પર્વતીથિ વિનાના દિવસે કરવો નથી ત્યારે
 ચિંતન શું કરવા કરવું. પણ જ્ઞાનિનો માર્ગ તો સદા કાલ
 ધર્મ કરણીનો છે. જ્ઞાનીએ શાસ્ત્રમાં તપ ચિંતન કરવા કહ્યું છે
 તપ ચિંતન કરવાનો અધિકાર પણ યોગ શાસ્ત્રમાં પ્રવચન
 સારોદ્ધારની ઠાપેલી ચોપડીમાં પાના ૩૭ છે એ વિના ઘણા
 શાસ્ત્રમાં છે માટે અવસર મળે તે વચ્ચે પૌષ્ઠ કરવો એ
 ઠીક છે વળી એજ પ્રવચન સારોદ્ધારમાં પાના ૪૦ અનાગત
 તપ પચ્ચાણનું સ્વરૂપ કહ્યું છે તેમાં કેહેવું છે જે આવતાં પજુ
 પળાદિક પર્વને દિવસે કંઈ કારણસર તપ થાય તેમ નથી તે
 તેથી પંજી તપ કરી લે અથવા અતીત તપ પેહેલો પૂરું કાર

નમસ્કરી છે આ અધિકારથી સમજાય છે કે પર્વની અગાઉ
 પળ કરે ને પઠી પળ કરે ને તપ છે તે આહાર પૌષ્ઠ છે માટે
 પર્વના દિવસ શિવાય પળ પૌષ્ઠ કરવાને હરકત નથી પળ
 લાભ છે. વલી એ પદ્મવાળા ઇમ પળ કહે છે જે રોજ ઉપવા-
 સનું પદ્મલાળ કરવું પળ વધારે શામટું પદ્મલાળ કરવું નહિ
 એ પળ યાત શાસ્ત્ર સાથે મળતી નથી કારણ જે ઇજ તપ ચિં
 તનમાં જેટલા ભક્તનો શામટું હાલ પદ્મલાળ થાય છે તેટલા
 ભક્તનું ચિંતન છે વીજું ચિંતન વીજી રીતે છે વલી પદ્મલાળ
 ભાવ્યમાં પળ છે વલી પ્રવચન સારોદ્ધાર વિગેરે ઘણી જગ્યાએ
 પદ્મલાળના અધિકાર છે ત્યાં ચોથ ભક્તાદિ પદ્મલાળ કરવા
 કથા છે. એ આદિ શબ્દથી ઉપવાસથી અધિક પદ્મલાળ
 સિદ્ધ થાય છે માટે અધિક પદ્મલાળ ચોપ્રીશ ભક્ત મુખી ક-
 રવાને હરકત નથી ને જો અટકવળ હોય તો એ ચિંતન છોટું
 પડે. કારણ જે જે બની શકે ત્યાં અટકવા કહ્યું છે ને ત્યાં
 મુખી-ચિંતન કરવું કહ્યું છે. પઠી કાઢસગ પારી પદ્મલાળ
 કરવાનું છે માટે બની શકે તેટલું પદ્મલાળ કરવું તે રીત સારી છે.

મન્ન ૭૪—પ્રજુપણમાં કલ્પ સૂત્રજ વાંચવું હેવી પરંપરા
 ચાલી છે તેનું શું કારણ ?

ઉત્તર—કલ્પ સૂત્રમાં મુખ્યત્વે સાધુનો આચાર છે તે
 વર્ષ વર્ષ દિવસે સાંભલે તો સર્વે મુનિ મહારાજને ઉપયોગ
 જાગૃત રહે. વલી જ્યારથી સમામાં વંચાય છે તેથી શ્રાવકો
 પ્રમુખને પ્રમુના અદ્ભુત ચરિત્ર જે આકરો તપશ્ચર્યા આકરો
 આચાર આકરા દુઃખમાં પણ પીતાના ઉપશાંતિપણમાં રહ્યા
 આકરા દુઃખ દેનારા ઉપર પણ શમતા ભાવ જરા પણ દ્વેષ
 નહિ અતિશય જ્ઞાન શક્તિ એવી દશા સાંભળ્યાથી પ્રમુના ઉ-

પર આસ્તિકતા વૃદ્ધિ પામે. કેમકે જે પુરુષનેદેવ માનીયે તેના આશ્ચર્યકારી ચરિત્ર સાંભળ્યાથી જરૂર રાગની વૃદ્ધિ થાય ને ભગવાન્ ગણધર મુનિમહારાજાદિ ઉપર રાગ વધે અને આજ્ઞા આરાધે તેજ સમ્યક્ત નિર્મલ થવાનું કારણ છે. આવા કારણસર ઉપકારી પુરુષોએ હમ્મેશ્વ વાંચવાનો વહિવટ રાखेलો સમજાય છે.

પ્રશ્ન ૭૫—અંજન શલાકા કોણ કરે ?

ઉત્તર—અંજનશલાકા પ્રભુને આચાર્ય મહારાજ કરે. એવી રીત ષોડશજીમાં હરિભદ્રસૂરિ મહારાજે કહ્યું છે. તથા વીજા પળ પ્રતિષ્ઠા કલ્પોમાં મુલ્યપળે આચાર્ય મહારાજ કરે. વલી કુલ પ્રભુસૂરિ મહારાજના શિષ્યે નરેશ્વર સૂરિએ સામાચારી રચી છે તેમાં આચાર્ય કરે તે સૂરિ મંત્રથી કરે ને આચાર્યના અભાવે ઉપધ્યાદિક વર્ધમાન વિદ્યાથી કરે. એવી રીતે છે એક પ્રતિષ્ઠા કલ્પની જુની પ્રત દીઠો હતો તેમાં શ્રાવક કરે એમ પણ કહ્યું છે તે મંત્ર પણ જુદો વ્રતાવ્યો છે. આચાર્ય સૂરી મંત્રથી ઉપાધ્યાય વર્ધમાન વિદ્યાથીને શ્રાવકનો જુદો મંત્ર છે હવે છાં શંકા થશે જે હીરવિજય સૂરિ મહારાજે હીર પ્રશ્નમાં શ્રાવક પ્રતિષ્ઠિત પ્રતિમાજી અપુજનીક કહીઠે તે કેમ તે વિષે જાણવું જે ત્યાંજ કહ્યું છે જે એવી પ્રતિષ્ઠેલી મુનિના વાસ ક્ષેપે પુજનીકા થાય તેથી જાણીએ છીએ જે કલ્પમાં શ્રાવકનો મંત્ર વ્રતાવ્યો છે તેનું કારણ એવું જણાય છે કે આચાર્ય ઉપાધ્યાયનો યોગ ન વને ને પ્રભુ ભક્તિ કરવી ઇ ત્યારે પોતે પ્રતિષ્ઠા કરી લે ને જ્યારે આચાર્યાદિકનો યોગ વને ત્યારે તેમની પામે વાસ ક્ષેપે કરાવી લે આવી રીતે બે વાત યુક્ત થાય છે. વઢી કોઈક કહેઠે જે આચાર્ય વાસક્ષેપ કરેજ

નહિ. શ્રાવક કરે તે પણ અયોગ્ય છે કારણ જે ત્રેસદ શિલાના પુરુષના ચારિત્રમાં કપીલ કેવલીએ પ્રતિષ્ઠા કરી છે- ત્યાર પછી પણ ઘણા આચાર્યે કરી છે તે વાત પ્રસિદ્ધ છે. વાસ્તે મુખ્ય વૃત્તિ તો ઠગીસ ગુણે વિરાજમાન આચાર્ય મહારાજ યોગ્ય છે.

પ્રશ્ન ૭૬—આ કાલમાં ધર્મ સાધન કરનારમાં કેટલા પક્ક દુઃખી દેખાય છે ને અધર્મી સુખી દેખાય છે તેનું શું કારણ ?

ઉત્તર—અધર્મી જીવ છે તેને પાછલા ભવની પ્રાયઃ અધર્મની સંજ્ઞા ચાલી આવે છે. તેથી અધર્મની શુદ્ધિ થાય છે તો પાછલે ભવ અધર્મ સેવ્યો છે. તે કંઈ મનુષ્યમાંથી ઘણું કરીને મનુષ્ય થાય નહિ. અધર્મી તો પ્રાયઃ નરક તિર્યંચ માં જાય ત્યારે તે ભવના પાપ નરક તિર્યંચમાં ભોગવી મનુષ્ય થાય ત્યારે તેને કેટલાંક દુઃખ ઓઠા હોય પણ તે સુખ પામવાથી પાઠા પાપના કામ કરે તેથી દુર્ગતિ નરક તિર્યંચની પામે. ત્યાં દુઃખ ભોગવે. એવા જીવને મનુષ્યમાં સુખ છે. તે પણ આવતે કાલે દુઃખનો હેતુ છે. માટે અધર્મી સુખી જોઈ મનમાં સુખ વિચારવાની જરૂર નથી. ને ધર્મી જીવ તો મનુષ્ય અથવા દેવતામાંથી આવે ત્યાં ધર્મ તો કરેલો પણ કેટલીક હિંસાદિક પાપ કર્યાં હોય તે હાં ભોગવે તેથી દુઃખી દેખાય પણ તે જીવને ધર્મના પ્રણામો છે તેથી તે સમભાવે ભોગવે છે તેથી તે નિર્જરા કરી ઘણા વિશુદ્ધ થઈ મુક્તિ પા, સદ્ગતીને પામે છે. માટે દેહીનું ગુણીને દુઃખ છે તે સુખનો હેતુ છે ને નિર્ગુણીને સુખ છે તે તેને દુઃખનો હેતુ છે. આવું જાણી ધર્મમાં પ્રવર્તવું તથા દુઃખ આવે સમજાય રાખવો

એજ આત્માને હિતકારી છે.

પ્રશ્ન ૭૭—શ્રાવક આરાધક થાય તો કેટલે ભવે સિદ્ધિ વરે?

ઉત્તર—આયુર પચ્ચક્ષાન પયત્રામાં કહ્યું છે જે સંયારો કરી સર્વ વસ્તુ ઓસરાવી સર્વ જીવ સાથે સ્વમતસ્વામણા કરી. આરાધના કરી કાલ કરે તો ઉત્કૃષ્ટ સાત ભવ થાય. એથી અધિક ભવ થાય નહિં વાસ્તે જરૂર આરાધક થવાની ભાવના હમેશ કરવી ને આરાધના કરવાનો ઢેલી વસ્તુ ઉપમ કરવો.

પ્રશ્ન ૭૮—જગવંત બીચરે તારે રસ્તામાં સાથે શું શું વસ્તુ હોય ?

ઉત્તર—ઝવડજીની છાપેલી પ્રતમાં પાના ૫૯ નીચે છે. પેલી વસ્તુ આકાશમાં સાથે ચાલે છે.

ધર્મચક્ર આગળ ચાલે.

ત્રણ ઉત્ર સાથે ચાલે મસ્તક ઉપર

બેઠુ પાસે ચામર ધરી રહ્યા છે.

સીંગાશન પાદ પીઠ સહીત સાથે ચાલે.

ધર્મધ્વજ આગળ ચાલે.

આ વસ્તુ સાથે ચાલે તથા ચોગ્રીસ અતીશય તથા પાંતરીશ વાળી ગુણે વીરાજમાન હોઈ બલી દેવતા પણ ગણા હોય એવી રીતે બીચરે છે.

પ્રશ્ન ૭૯—ગર્ભમાં જીવ ઉપજે છે તે શી રીતે, ઉપજે ને વધે છે તે અનુકર્મે શી રીતે વધે છે ?

ઉત્તર—આ વાક્યતનો અધિકાર હાંદુલ જો આવી પવના માં છે. તે પ્રયમધીન ચાલા છે. અશ્વીની

હીઓ છે તેનો આકાર નાદી સદીત કમલના ફુલ જેવો છે તેની નીચે અસ્રોની જોની છે. જીવ ઉપજવાનું સ્થાનક તે અધો મુલ્ય કપલને આકારે છે. તેની દેઠે આંવાની માંજરે જેવી માંસની માંજર છે તે રુતુકાળે ફુટે છે ત્યારે રક્ત સ્રવે છે. તેનું નામ રુતુ કહેવાય છે તે રુતુ આ આવાપ છે. પુરુષના જોગર્થ વીર્ય-સ્રવે છે. તે વીર્ય તથા માતાનું રુધીર એ બેનો અધોમુલ્ય કમળમાં સંજોગ મળે છે. ત્યારે તેમાં જીવ ઉત્પન્ન થાય છે તે પ્રથમ સમયે વીર્ય તથા રુધીરનો આહાર કરે છે. પછી ફાટેલા કાળે વૃદ્ધિ પામે છે તે માત્ર દિવસ સૂર્યાચોખાના પાણી જેવો થાય છે ત્યાર પછી સાત દિવસ પાણીના પરપોટા જેવો થાય છે. પછી સાત દિવસમાં માંસની પેશી જેવો થાય છે. પછી તે પેશી આંવાની ગોટલી જેવી એક માસે થાય છે. વીજે માસે વિપેશ વૃદ્ધિ પામી મજબુત પેશી થાય છે ત્રીજે માસે તેથી વૃદ્ધિ પામે છે. ને માતાને દોહલા તે મનોરથ ઉપજાવે છે. પુન્યવંત ગર્ભ હોય તો સારા ધર્મના કામ કરવાની સારુ સ્વાચ્છાની ઇચ્છા થાય છે પાપીષ્ઠ ગર્ભ હોય તો અધર્મની ઇચ્છા તથા માઠી વસ્તુ સ્વાચ્છાની ઇચ્છા કરાવે છે ચોથે માસે ગર્ભ સ્વેદવાથી માતાના અંગોપાંગ પણ વૃદ્ધિને પામે છે પાંચમે માસે ગરભના પાંદડામાંથી પાંચ અંગુરો નીકળે છે. બે હાથ, બે પગ એક મસ્તક એ પાંચ વસ્તુ જાગતે છે.

નાડીયો, પાંચશો માંસના સ્થાન નવ મોટી નાડીઓ એ રીતે સર્વે તૈયાર થાય છે આઠમે માસે સરવે અંગોપાંગની પુરણતા કરે છે એ અધિકાર ભગવંત કહી રહ્યા પછી ગૃહતમ સ્વામીએ પુત્ર્યું જે ભગવંત ગરભમાં રહો. નિહાર કરે. તે ના કહી તાર વાદ કવલ હારનું મશ્ન કરુ તે પળ ના કહી રોમહાર વીગરે કરે તે માતાની રસહરની નાડી પટલે રસલેવાની નાડી નાખી આગલ રેહેલે. ને પુત્રની રસહરની નાડી પુત્રની નાખી આગલ રેહેલે તે પુત્રની નાડીનો સંબંધ માતાની રસહરની નાડી સાથે રેહેલે. તેથી માતાની રસહરનીથી પુત્ર હારલે ને સઘલા શરીર માં પ્રણમે એ રીતે આહાર લે. માતાના રુધીરનો ભાગ ઉત્તપત્તી અવસરે વધારે હોય તો પુત્રી થાય પીતાના વીર્યનો ભાગ વધારે હોય તો પુત્ર થાય. વે સરસ્વા હોય તો નપુશક થાય. એ પળ દરસાવ્યું છે. ચલો માંસ, લોહી, મેજુ માથા માંહેનું એ માતાના રક્તથી થાય છે તેથી માતાના અંગ કહ્યા છે ચલો હાડકાં હાડકાં માંહેલી મિજ તથા રોમઃ એ પીતાના વીર્યથી થાય છે. માટે એ પીતાના અંગ કહ્યા છે. આ રીતે ઘણુંશરૂપ એમાં દરશાનું છે તથા જોગ શાસ્ત્રમાં હેમાચારજી માહારાજ તથા ભવ ભાવના ગ્રંથમલધારી હેમચંદ્ર આચારજનો કરેલો છે તેમાં પળ દરસાવે છે. ત્રીદાંથી વીસતારે જોડે છે.

મશ્ન ૮૦—વાસુદેવ નરકે જાય તેનું શું કારણ ?

ઉત્તર—વાસુદેવ પુદ્ગલીક સુસનું નીયાનું કરે છે તેથી સંજમ ધર્મ આરાધન થાય નહીં. ઋશ્નવાસુદેવે ભગવંત નેમનાથ માહારાજને પુહુજે મને કેમ દીક્ષા લેવાનું મન થતું નથી. ત્રીદાં ભગવંતે કહું જે પાતલે ખવે તે નીયાણુ કરુ છે. તેથી આ ભવમાં સંજમ ઉદે આવશે નહીં પણ તું નરકમાં જીવે.

તીર્થંકર થઈ મુગતી જઈશ એવી રીતે અંનગદ દશાંગની લલ્લો
પરતમાં પાના ૨૩ જે અધિકાર છે. વ્હી વાસુદેવ હોંડમાં
પાંચ ભવ કહ્યા છે તત્ત્વ કેવલી ગમ્ય છે.

પ્રશ્ન ૮૧—પીઠસ્થ ધ્યાન શી રીતે કરવું.

ઉત્તર—જાંગ શાસ્ત્રમે હેમાચાર્યજી મહારાજે ઘણા પ્રકાર
વતાવ્યું છે તેમાંથી જે રીતો લેવું હું. અરીહંતનો અ, નામીને
વિપે થાપવો, શીથ માહારાજનો શી, મસ્તકને વિપે થાપવો.
આચાર્ય માહારાજનો અ. મુઠ્ઠા ઉપર સ્થાપવો. ઉપાધ્યાયજી
નો, હ, રદયે થાપવું. અને સાધુજી માહારાજનો સા, કંઠે
સ્થાપવો. એ રીતે પાંચે અક્ષર સ્થાપી તેનું એકાગ્ર-પણે ધ્યાન
કરવું. એ એકસોને આઠ વાર ધ્યાન કરવાથી એક ચોથા ભ
ક્તનું ફળ કહ્યું છે. બીજી રીતે પાને ૧૮૮ ચિંતવવું તે પીઠસ્થ
ધ્યાન કહ્યું છે. તે પીઠસ્થ ધ્યાનની પાંચ પ્રકારે ધારણા કહી
છે. પૃથ્વી, અગ્નિ, વારુણી, વાયુ, તત્ત્વભુ, એ પાંચ ધારણા
કરવી. જે કહે છે. પ્રથમ જેવડો તીર્થાં લોક છે તેવો કીરસ
મુન્દવ્યાવો. ઘટ્ટે ચારે વાજુએ જલ છે. એવું ધ્યાનું. ને તે જંલ
મધે જંબુદ્વીપ છે. તેવું સુવર્ણનું શહસ્ત્ર દલ મહાકમળ ચિંતવવું
તે કમળની વચમાં સુવર્ણમહા મેરુપર્વત કીરણકારુપ ચિંતવા
તે કીરનીકા ઉપર સ્વેત, સીંહાસન ઉપર અસ્ત્ર-કર્મ ઢેડન
કેરવા ઉદ્યમર્વત એવો હું તીર્થાં વેઠો છું, એમ ચિંતવવું. આવી
રીતે એકાગ્રતાએ ચિંતવવું. તે પૃથ્વી ધારણા કહીએ. પછી
આપણી નામી કમળમાં સોલ પાંચડીનું કમળ ચિંતવીએ
એ સોલ પાંચડીના કમળની મધ્યે કીરનીકા મધ્ય ભાગે
માહા-મંત્ર, સિદ્ધ ચક્ર બીજ-ઑં, એવો મંત્ર સમરીએ પછી
કમળની સોલે પાંચડીએ. અ, આ, ઈ, ઈ, ઉ, ઊ, ઋ, ઋ, લ.

લ, ઇ, ઈ, ઓ, ઔ, અં, અઃ એક એક આ સ્વર થાપીએ તેને
 સમરવા પઠી અંદે, ઇશો માહામંત્ર વીંદુકલા સહિત રેફ ઇશો
 અક્ષર છે. તે રેફ અક્ષરમાંથી થોડો થોડો નીસરતો ધુમ્ર
 શીલા ધુમાડો ચિંતવવો ને સ્મરવો, પઠી ધુમાડા નીસરતા
 અગ્નિના તળેલાના સમુદ નીસરતા ધ્યાયા પઠી અગ્નિની
 જવાલા દીર્ઘી વિદીર્ઘી, આકાશ વ્યાપીત માહા જવાલા
 સ્મરીએ ને જવાલાના સમુદે અટકર્મ રૂપ અધોમુખ કમલ
 આઠ પાંચઢીનું દરેક પાંચઢીએ એક એક કર્મ થાપીએ. તેને
 રેહેવાનું સ્થાન જે રુદે કમલ તેને વાલીએ પટલે આ મંત્રના
 ધ્યાન કરવાથી ધ્યાન રૂપ સવલ અગ્ની પ્રાપ્ત થઈ છે. તે
 અગ્નિ દેહે છે. ચાલે છે. તેથી તે કર્મ ચલે છે એમ ધ્યાવું. ત્રી-
 વારે પઠી દેહથી વાહાર અન્નગુ જલ હલતું. અગ્નિ ત્રીકોણ
 ધ્યાઈએ, તે ત્રીકોણના ત્રણે સુણે એક એક સાથીઓ સમરીએ
 તે ત્રીકોણે અગ્નિ, રેફ સમરીએ અંત શરીરમાંથી માહા મંત્ર
 થકી ઉપનો જે અગ્નિ તે અગ્નિની જવાલા જલ હરતી છે તેથી
 દેહ અને અસુદલ કર્મ થાપેલા કર્મને વાલીને ભસ્મ કરીએ.
 તેથી આત્મા શાંત થાય. એમ ધ્યાઈએ. તે અગ્નિ ધારણા । ક-
 હાએ હવે વાયુ સમરીએ તે વાયુ કેવો છે કે ત્રણ ધ્રુવન જે
 સ્વર્ગ મુર્ત્યુ પાતાલ તેને પુરી રહ્યો છે. વલી પરવતને પળ વાયુ
 ઉનમુલન કરે છે. વલી સમુદ્રને પળ વાયુ સ્વોમ પમાડે છે.
 મરીઆદા મુક્તિ છે. એવો અતિ પ્રચંદ વાયુએ કરી અંગની
 ધારણાએ દેહ તથા અમૃત્કર્મરૂપ કમલને વાલીને ભસ્મ કરેલું
 છે. તે ભસ્મને ધ્યાનરૂપ વાયુએ ઝરાડીએ પઠી વાયુ સમરવું
 શાંત કરીએ. એ વાયુ ધારણા પઠી જલ ધારણાને અમૃતરૂપની
 અતિ વહલ વેગવતી ટુટી કરતા મેઘ માઝા પરીપૂર્ણ આકાશ-

मां स्मरयुं ते कञ्चा त्रिंद् सहित वरुणाकीत मंडल वारुण बीज
 वदशुं समरयुं. तेवार पञ्जी वरुण बीजे उपनो अमृत रूपीए
 जलना प्रवाहे आकास भरयुं. अने अंगनी धारणाथी अंगनी
 पुरथी देह तथा कर्म बलां ठे. तेनी राख ठे ते ध्यानरूप ज-
 ङ्गनी दृष्टीथी पखालयुं ते वारुणीथी स्मरयुं. ए वारुणी धा-
 रणा कही जे हवे पांचमी तत्व भुधारणा ते सप्त धातुए रहित
 नीकलेक, नीर्मल, चंद्रवीच सरखो उज्ज्वल हवे सर्वज्ञ सर्व
 वस्तुना जाण ते सरयुं आपणा आत्मापणुं ज्ञायवुं. बद्र तेज
 मइ अज्ञान रूप तीमरे रहित मणीमइ सीहासणे घेठो देव दा-
 णव, गंधर्व सिध चारणादीके मेवीत अनेक अतिशय करी
 शोजीत सयला कर्म करी रहीत सहज सरूपी परस्वरूपथी र-
 हित स्वभाव महीमानी धान एवो आत्मा आपणा शरीर मधे
 पुरुषाकारे समरीए ने तत्व भुधारणा कहीए. ए पिंडस्थान
 जोगीसर ध्याय ठे. तेमां पोताना स्वरूपमां लीन भवांथी दु-
 गतीना सुख अनुभव ठे. बली ए ध्यान प्रभावे जोगीश्वरने
 दूष्टवीद्या उचातए मारण स्थंभन बीगरेथी पीडा थाय नही.
 शाकीनी डाकीनी लाकीनी काकानी भुद्र, योगीनी भुत्तेमत,
 पीशाचादीक, जोगीस्वर, नुतेज अणशहेतात तक्षण नासीजाय
 बली मदोनमत गजेंद्र व्याघ्र सिंह शरभ, अष्टापद जीव घी-
 शेश द्रष्टीबीस, शरप अती बीहामणा ते जोगीश्वरने उपद्रव
 करवा आवता जोगीश्वरने देखताज स्थंभी जाय वा दूर जाए
 जोगीश्वरनुं तेज संहन करी शके नही एवो महिमा पिंडस्थ
 ध्याननो छे ने वेवट नीज मुखनी प्राप्ती थाय.

प्रश्ने ८५—पदस्थ ध्यान शी रीते करयुं.

उत्तर—जोगशास्त्रना आठमा प्रकाशमां पाने १९२ ठे.

ते नीचे प्रमाणे ध्यान करवुं. नाभीकंदे सोल पांखडीनुं कमल
 छे. ते सोल पांखडी उपर एक एक पांखडीए अ, आ, आ
 देए एक एकेश्वर स्थापीए. एम सोले पांखडीए सोल स्वर
 अक्षर स्थापवा. ने ए सोले स्वरनुं चितववाने चितनी एका
 ग्रता करवी. पछी रुदे कमलमां एक कमले चोवीस पांख-
 डीनुं चितवीए तेमां कीरणिका चितवीए पछी चोवीसे पांख
 डी एकथी भ्रमसुधीनां चोवीस व्यंजन थापीए. ने कीरनीकामां
 थापीए. पछी तेनुं ध्यान करीए पछे मुखे आठ पांखडीनुं
 कमल चितवीए ते एक एक पांखडीए य, र, ल, व, श, प, स, ह,
 आठ व्यंजन थापी चितवीए एवी रीते त्रणे कमलना ध्यानमां
 एकाग्रता करवी ए ध्यान मइ रेहेवाथी सर्व शास्त्रना पार-
 गामी थाय त्रीकाल ज्ञानी थाय. ए आदि घणां फल दरसा-
 वां छे बीजी रीते नवकार मंत्रनुं ध्यान करवुं ते पण पदस्थ
 ध्यान कहुं छे एना ध्यानथी पण खांशादी १६ मोटा रोग
 नाश पामे वचन सुधी प्रमुख होय वली हलुकरमीनी गतीने
 पामे पर्म आणंदी सुख प्राप्त थाय वली प्रकार अंतरे कहुं जे
 आठ पांखडीनुं उजवल कमल चितवीए तेनी करणिका मध्ये
 प्रदेशे माहा पवीत्र मुक्ति सुखना देणहार आद्यपद शत्याक्षर
 मंत्र नमो अरिहंताण चितववुं पुर्व दीशाए नमो सिद्धाणं चि-
 तववुं दक्षणे नमो आअरीआणं चितववुं पश्चिमे नमो उव-
 ज्जायाणं चितववुं उत्तरे नमो लोएसब्ब शाहुणं चितववुं पश्चो
 पंच नमुकारो अगणी कोणमां सवापावपणशणो नैरुत्तकोणे
 मंगलाणंचसघेसीं वाव्यखुणे पढमं हचइ मंगल इशाणकोणमां
 एवी रीते नवे पदनुं ध्यान करवुं मन वचन कायानी एका-
 ग्रताए करवी तेथी माहा फलनी प्राप्ती करे वली प्रकारांतरे

आठ पाँखडीतुं उजवल कमल मुखमाँदे थापवुं ते एक एक
 पाँखडीए अ, क, च, ट, त, प, य, श, ए एक एक आ
 थापया. ने समरवा पत्री ॐ नमो अरीहताण ए आठ अ
 अनुकरमे समरवा पत्री ए कमलनी केशरामां सोले स्वर अ
 आर्यागरे समरवा पत्री मुखेकरी शंकरतुकांती मंडलमाँदे र
 नीकलंक उजवल चंद्रपाव सरखुं माया बीज ॐकार
 समरीए तांवार पत्री ते पाँखडीओने बीपे भमतुं आकाशम
 लमां संचरतुं. मनोमल विनाशतु अमृतरश्मि स्रवतुं तालु मा
 जातु भमनाही उल्लासतुं जल हलाट करतुं श्रीलोक्य विभुत्व
 रहे अचित्य महामानो देणहार उदभुत आश्चर्यकारीओ च
 द्रमूरी अनिति जनेजीपतु जोतीमय शाक्षात तैजस्य अति प
 विप्र नीःपाप ए मंत्र एक चिते मन वचन कायानी एका
 ग्रता ए ध्याता जे कीयां छे. पाप कर्म तेनो विनाश हुवे अन
 सुतज्ञान सकल वचनमय शब्द ब्रह्म भकट हुवे एवी रीते वि
 श्रय मन करी ठ महीना अभ्याश करवायी मुखमाँथी धुन
 सिखानी शरती देखे एक वरस अभ्याश करवायी मुखमाँथी
 भीमज्वाला नीसरती देखे पत्री विशेष अभ्याशयी सर्व
 शतुं मुख कमल देखे पत्री विशेष विशेष अभ्याश करवायी
 अष्टकर्म रहित कल्याण माहात्म्य आणंदरूप समग्र अतिशय
 शजुक्त प्रभामंडल नमां रहे साक्षात प्रगट सर्वश वितरामन देखे
 पत्री निश्चय मन हुवे मननो
 स्वरूपने विपे एकाग्र मन करी स
 परी हरी पत्री सिधी मंदीर मुक्त
 बली प्रकारांतरे जोगी जगद्वारा मंत्रा
 हवल रेफ संजुक्त कला
 अहं सुवर्ण क

ધીવ સરસો નિરમલ અતિ ઉજ્જ્વલ ચપલ આકાશે ફરતું.
 દશ દિશાએ વ્યાપતો. મુલ્ક કમલ પ્રવેશ કરતો ને માંહો માંદે
 ભમતો, નેત્ર પ્રતે સ્ફુરતો. લલાટ મધે રહેતો. તાલુ માર્ગે
 નિસરતો અતિ વહુલ શરીરને આનંદ પર્મ નીરભર મુલ્ક ઉપ-
 જાવતો. અમૃત રસ સ્વતો. અતી ઉજ્જ્વલપણે, ચંદ્ર મંડલ સાથે
 સ્પર્ધા કરતો, ય્યોતી શરીરમાં સ્ફુરતી આકાશ મંડલમાં સં-
 ચરતો શીથ શ્રી મોક્ષ છલ્લ મીપુ એક ભાવના શ્રીને સર્વ અ-
 વયવ સંપુર્ણ કુંભક કરી ઇટલે સ્વાસોસ્વાસ સ્થીર કરી એકા
 પ્રતાપે રીતે ધ્યાવુ તેથી સાક્ષાત તત્ત્વને પામે. ધીજા પળ
 વહુ પ્રકારે ધ્યાન આઠમા પ્રકાશમાંછે તે જોઈને ધ્યાવા.

પ્રશ્ન ૮૩—રુપસ્થ ધ્યાન શી રીતે કરવું.

ઉત્તર—જોગ શાસ્ત્રમાં નયમા પ્રકાશમાં છે. તેમાંથી
 અલ્પ જાણું છું, પ્રથમ ભગવંત સમોસરણમાં ધીરાજમાન છે.
 તે ધ્યાવો તે કેવા છે મોક્ષ લક્ષ્મી ને સનમુલ્ક છે. આઠેકર્મનાં
 વિનાસનો કરતા અન્ય જીવને અભયદાનના દાતારહે. નીઃક
 લંક અતિ ઉજ્જ્વલ ચંદ્રવિવ સરસા પ્રણ છત્ર મસ્તક. ઉપર
 ધરાં છે હલશતું જલ્લહલતું છે. મામંડલ તેણે કરી મૃત્યું તેજ
 વીંડવું છે. દેવ દુન્દગ્ની ભેરી મૃદંગ આદે અનેક વાજીત્રના
 શબ્દે કરી કીનર ગંધર્વાદીકના ગીત દેવાંગના અપહરાદીકના
 વૃત્ત્ય, દેવેન્દ્રાદીકની સેવા રીતીયાદીક રીધીએ યુક્ત અશોક
 વૃક્ષે શોભીત છે. સીદાસન તે સિદાસને પ્રમુ વેઠા છે ચંપર
 વીજડ રજા છે. દેવ દાનવ દૈત્ય ગંધર્વાદીક નમી રજા છે.
 મદાર પરીજાતક હરીચંદન કલ્પ વૃક્ષાદીક દાન્ય વૃક્ષ તેનાં
 પુષ્પોપ કરી મુગંધીત છે. સમોસરણ તે સમોસરણના કો-
 ટ્માં મૃગ, વાઘ, સિંહ, સરપ, હસ્તી, અસ્વ, આદે તપિષ્ઠ

શાંતપણે રહ્યા છે. એક ધીજાને વૈરજાવ મધુ પશાળ શાંત
 થયા છે. એમ અનેક અનિશ્ચય શંકુક્ત વિતરાગ. ભગવાનને
 કેવલ જ્ઞાની માહારાજ પણ યાંદી રહ્યા છે. સર્વને પુજનીક
 પર્મેષ્ઠી ભગવંત અરીહંત શ્રી વીતરાગનું સ્વરૂપ જોડને મનમાં
 આળીને ધ્યાન કીજી. તે મધુના ગુણમાં ઇકાગ્રતા કરીએ તે
 રૂપસ્થ ધ્યાન કહીએ વળી ધીજી રીતે નીચે મમાળે રાગદ્વેષ,
 મદ, મહર, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, અહંકારાદીક મદા
 મોહને યીકારે અકલંકીત છે. શાંત છે કાંત તેજે કરી જલ્લ
 દલ્લતું છે. મનોહર માહા શાંભાગ્યે કરી શંકુક્ત છે. સરવલક્ષણ
 ૧૦૮ તેણે શંકુક્ત છે, અનેરે દરશને અણજાણીતો જોગ
 મુદ્રા માહાતમ છે. આંત્રને અમંદ ઘણું આશ્ચર્યકારી આણંદ
 પર્મે આણંદનો હેતુ છે. ઇંદ્રીયો જીતી મન વશ કરી નિરમલ
 ચિત્ત હુંતો અનીમેષ દ્રષ્ટીને મેપોન્મેષ નિવારીને ણી રીતે
 શ્રી:વિતરાગની પ્રતીમા રૂપ ધ્યાયે તેને રૂપસ્થ ધ્યાન કહીએ.

એમ અંતિમે અમીઆસથી જોગીસ્વર તનમયપણું વિતરાગ
 પ્રતિમાપણું પામે. આપણનું સર્વજ્ઞપણું દેલે નિશ્ચે જે ભગવંત સર્વજ્ઞ
 વિતરાગ તે હૂંજ એમ એક મનાં તનમયતાં વિતરાગપણું પામ્યો
 તું સર્વ વેદી સર્વજ્ઞ માનીએ. વિતરાગનું ધ્યાન કરતા. વિત-
 રાગ થઈને મુગતી જાએ અને રાગી દેવનું ધ્યાન કરતો. શોભ
 ણ, ઉચાટનાદીક કર્મનો કરનાર થાય અજ્ઞાનપણે ઇટલે વ-
 સ્તુ, ધર્મ, જયાર્થ મળ્યા વિના જે ધ્યાન કરે. તે અશત ધ્યાન
 તે કોકટ પ્રયાસ થાય માટે જયાર્થ વસ્તુના કેહેનાર વિતરાગ
 તેની આજ્ઞાએ ધ્યાન કરવું આ વિગરે ઘણાસ્વરૂપ જોગ સાક્ષ-
 માં છે તે જોવું.

પ્રશ્ન ૮૪—રૂપાતીત ધ્યાન શી રીતે કહું છે.

ઉત્તર—જોગ સાક્ષમાં પાને ૨૦૪ તે અમુરતી ચિંદાનેંદ સ્વરૂપ નીત્ય અવ્યય નિરંજન નિરાકાર શુદ્ધ પરમાત્માનું ધ્યાન તે રૂપાતીત ધ્યાન કહીએ. એ રીતે જોગીશ્વર નિરાકાર સ્વરૂપ અંબલંબ તો નિરાકાર ધ્યાન કરતો. ગ્રાહ્ય ગ્રાહક વરજીત નિરાકારપણું પામે જે કંઈક પુદગલીક ઇઝાણ જપ ધ્યાને કરીએ તે ગ્રાહ્ય ગ્રાહક કહીએ મન વસ કરી જપ ધ્યાન કાંઈક દૈવત આરાધે તે ગ્રાહક કહીએ તેથી રહિત જે જોગીશ્વર પર સ્વરૂપથી રહિત અને નિરાકાર પરમાત્મ સ્વરૂપ ચિંતવતો એવય નિરાકારપણું પામે મનને પરમાત્માને જે શમરસ માંવેને એકી કરણ કહીએ તેજ આત્મા પરમાત્માને વિષે એક કરીને લાઝ પમાડે એ એવી રીતે જોગશ્વર ઈંદ્રીઓ જીતી મન વશ કરી તત્ત્વ અવ્યય સ્વરૂપ નિરંજન નિરાકાર ચિંતવતો નિરંજનપણું પામે આ ધ્યાન અનુભવ જ્ઞાનને બલે થાય છે. જેમ જેમ આત્મા સ્વસ્વરૂપમાં લીન થતો જાય તેમ તેમ વિશેષ વિશુદ્ધીથી અપુર્વ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય તેમ તેમ વિશેષ અનુભવ થાય. આ ધ્યાન ક્રતી મનથી તેથી એનો વિસ્તાર અલ્પ દરસાવો છે.

પ્રશ્ન ૮૫—જૈનમાં સમાધી ચઢાવાનો મારગ કેકે નહિ.

ઉત્તર—જોગ રસસાક્ષમાં વહુ વિસ્તારે છે તથા કપુરચંદ-
ની માહારાજે સ્વરોદય નામનો ગ્રંથ રચ્યો છે તેમાં ઘણો ર-
ચનાછ. વીની પળ ઘણે ઠેકાણે છે. આજ પળ તેના
અધ્યાસી છે.

કેહે છે જે ભગવતીજીમાં અશંજમીને દાન આપવાથી કેવલ પાપ કહુ છે. પાને ૬૧૩ માટે દાન દેવુ નહી તે વાજવી છે કે. કેમ.

ઉત્તર—જૈ૦ મારગની સિલોસ્થાવાદ છે. તે સિલોનું જ્ઞાન વીના જીવે એકાંત મારગ ગ્રહણ કરે. તેને હાયમાં શુશ્નૌ પર્યર્થ આવતો નથી. જેટલા શુશ્નના વચન છે તે અપેક્ષીત છે તે અપેક્ષા ગુરુપાશે જ્ઞાન લેવાથી થાય છે તે ગુરુ વીના પોતાના સ્વચંદપણે અર્થ કરે તેના હાયમાં પર્યર્થ કેમ આવે શુશ્નના અર્થ નીરજુગતીકારે ભાશકારે ટીકાકારે કહા છે તે ઉપરથી તથા તે અર્થ ગુરુમાહારાજ પાશે ધારે તારે પ્રભુના અભીપ્રાયનું જ્ઞાન થાય પણ પુર્વધર પુરુષ અર્થ કરીં ગયા છે તેથી ધીપરીત ઘોજો અર્થ કરી. અલ્પબુદ્ધીવાળો પંથ ચલાવે ને તે પંથને પ્રમાણ કરે તારે તેને અજ્ઞાનતા આગળ ઉપાય નથી પ્રભુજી એ વરસિ દાન દીધા છે તે દાનના લેનાર અશંજમી છે તો જો નીપેધ દાન માર્ગ હોય તો પ્રભુ કેમ દાન દે. પ્રભુ સમ્યક દ્રષ્ટીએ જ્ઞાનના જાણ તેમને ગુણ જાણીને કર્યું. તે શર્વ ગ્રંથસ્થને કરવું જોગ્ય છે જ્ઞાતા સુત્ર છાપેલું છે પાને ૮૫૪ મછીનાથ મહારાજે દાન દીધુ તે અધીકાર છે તેમ કુંભ રાજા એમના પીતાએ પણ ચારે પ્રકારના આહારનું દાન દીધુ છે તે પણ પાને ૮૫૫ છે જો કેવલ હાણીજ હોત તો મછીનાથ મહારાજ નીલેદ કરતે તેમ નીલેધ કર્યું નથી. વઢી ક્રશ્ન વાસુદેવ ધાવચા કુમારે દીક્ષા લેવા તૈયાર થયા ત્યારે પોતે આલી દુવારીકાં નગરીમાં ઝડગોપણ કરાવી કે જે કોઈ દીક્ષા લેશે તેના પાઠના કુટુંબની પ્રતીપાઠના હું કરીશ. હાયા આશેનો અધીકાર જ્ઞાતા સુત્રમાં પા. ૫૪૬ મે છે તેથી ચીચાશ કરો જે

પાઠવના કંઈ શંજમી નથી તો અશંજમીજે છે તેનું રક્ષણકર-
 વામાં લાભ જાણી આ કામ કર્યું તો તમે વીજાને પણ હીન-
 કારી છે વલી તીર્થકર મહારાજ જીહાં પારણું કરે છે તીહાં
 શોનદ્વાની વૃષ્ટી થાય છે જેમકે પુરણ શેઠને તાં વીરસ્વામી-
 ને પારણું કર્યું તે શમેક દ્રષ્ટી પણ નથી ને તીહાં શોનદ્વાની
 વૃષ્ટી થઈ છે. એ લેનાર અશંજમીજ છે અને એમ મુનીયોનો પણ
 સહીમાં કરવા શમેક દ્રષ્ટી દેવતા એવી ભગતી કરે છે તો જે
 જે ક્રંત શમેક દ્રષ્ટી કરેલા પ્રમુખ નીચેદાનથી તો તે આચ-
 રવા જોગ્ય ગ્રહસ્થનેડે વલી રાઅપશેની મુત્રમાં પ્રદેસિ રાજાનો
 અધીકાર છે તીહાં પણ પ્રદેસિ રાજાને કેશિગણધર મહારાજે
 ધર્મ પામ્યા પછી કહ્યું જે હે પ્રદેસિ તુ રમણીક થઈને પછી અ-
 રમણીક ન થતો. તે વચ્ચે પ્રદેસિ રાજાએ કહ્યું છે જે હું મારા
 સીધીના ચાર ભાગ કરીશ તેમાંથી એક ભાગ દાંનશાહીમાં
 આપીશ. આ અધીકાર રાઅપશેની મુત્રમાં પાના ૨૮૦ ઠા-
 પેલી પ્રતમાં છે મુલપાઠમાં આથી ધીચારો દાંન નીચેધ છે.
 તે માત્ર કુપાત્ર ને સુપાત્ર સુધીએ આપવું તે છે પણ અનુકંપાએ
 દુસ્તી જાણી આપવું તથા શાશન પ્રભાવનાએ આપવું તેમાં કો-
 ડે ઠેકાણે નીચેધનથી આગેમની પરુપના ગુરુમુખે ધારીને કરે
 તોજ વરાવર સમજાય વલી આત્માનો દાન ગુણ તો સ્વમા-
 વીક છે. પણ જ્યાંહાં સૂધી દાન અંતરાય હોય તીહાં સૂધી
 વસ્તુ વરાવર સમજાય નહી. દાન દેવું નહી એવુંજ મનમે આવે
 વલી જ્યાંહાં જ્યાંહાં તીર્થકર મહારાજ થા, આચારજ મા-
 હારાજ સમોસર્યા છે. તે વધામણી લાવનારને મીતી દાન વહુ
 પ્રકારે આપ્યાં છે તેમાંથી એક અધિકાર લખ્યું છે. ચિત્ર સા-
 રણીએ કેમી મહારાજ સમોસર્યા ત્યારે સ્વર લાવનાર વન-

પાલકને દાન આપ્યું છે. તે અધિકાર રાયપસેનીજીમાં ગણ-
લી પાના ૨૩૨ મે છે ત્યાંથી જોડ લેવું.

એ દાનમાં લાભ ન હોત તો સમ્યક દ્રષ્ટી કેમ દે તે પણ
ઇહાં મુનિ ભગતિજઠનો ઉછા છે તે મોટો લાભ છે તેથી દાન
દીધાં છે. એ દાનમાં ધર્મ નથી. એમ કહે તેને વિચારું જો
દુષ્ટ જે ભગવંતને વાંદવા જવાના રથનું નામ, ધર્મરથ મુલપા
ઠમાં વહુ ઠેકાણે કહ્યો છે. તેમાંથી જ્ઞાતા સુધ છાપેલામ
પાના ૧૪૯ મે છે. માટે હરેક વસ્તુ વધાં સાસુનો વિચાર
કરીને ગ્રહણ કરવી. દાન વિષે એવું કહે છે દાન અસંજમી
દાન દઈએ તેથી તે પુષ્ટ થાય ને આરંભ કરે તેની હિંસા લાગે
વાસ્તે દેહુ નહીં તેને સમજવું જોઈએ કે તેરા પંથી પોતાના ગુરુ
દાન આપે છે. ને ચાલી જશે તેમાં નીચે કેટલાએક તરફ
જીવ તથા પેટમાં દારના જોગથી કરમીયા સરમીયાની પજ
તેની દાર કરશે તારે હળાડ જશે. તથા વડી નીત કરશે
વિણમાં જીવ ઉપજશે. તે હળાશે, તે એ સર્વે હિંસા લાગશે
માટે તમારા ગુરુને પણ આહાર આપવો જોઈએ નહીં પણ એ
વિચારો જે શુદ્ધ સંજમી મુનીમાહારાજ પોતાનું આત્મ સાધન
કરે છે. તેનો વીચાર કરવાનો છે. વીજો વિચાર આપે
લેવાનો નથી માત્ર આહાર પાણીના આધારથી મુલે ધર્મ સાધન
થશે. તેમ દુસ્તી જીવને આપવાથી આહાર સંબંધીના સંકલ્પ
વિકલ્પ રૂપ દુઃખ તેનું ટલશે. ને સંતોષ તેને વલશે તેજ લાભ
વિચારી દાન આપવું છે. આપણે કંઈ દુષ્ટ કામ કરવા આ
દાર આપતાં નથી, તેથી આપણને તે દુષ્ટ લાગતું નથી.
વલી તેરાપંથી લોકને ધર્મ ઉપદેશ કરે છે. તે ઉપદેશ સાંધ
લી અજાનપણે તપસા કરે છે તે તપસીયાથી દેવ લોકમાં

જા, મનુષ્યમાં પુદગલિક સુખ યોગવશે તે પાપ પળ ધર્મ ઉ-
 પદેસ દેનારને લાગતું જોઈએ. તે એમ કેહેજે એ મને તો ધર્મ
 ઉપદેશ દેવો છે તેથી તે પાપ લાગતું નથી તેમ દાન દેનારને
 તેની ખુશનું દુઃખ ભાગવું છે વીજો ભાવ નથી. જીવ ઠોડવનાર
 ને જીવને મરતો વચાવવો છે તે અભયદાન કરવું તે ભાવ છે.
 વીજો ભાવ નથી. વાસ્તે કરુણા ભાવનો લાભ છે. તે પછી
 શું કરશે તે દોષ અભયદાન દેનારને લાગતો નથી હરેક વસ્તુમાં
 ભાવ બલવાન છે. ગુરુવંદન કરીએ છે વાંદવા જઈએ છે તેમાં
 રસ્તામાં જતાં તથા ઉઠ વેસ કરવામાં હિંસા થાય છે. પણ
 વંદનના લાભ અર્થે કરીએ છે તેમ દાન દેવાનો ભાવ પણ બ-
 લવાન છે વલી ભગવંતે સર્વ દાનમાં અભયદાન બલવંત કહ્યું
 એ અધિકાર સુગઢાંગ સુત્રમાં પાના ૩૧૮ મુલપાઠમાં છે
 તથા તેનો અર્થ ટીકાકારે પાને ૩૨૦ માં વિસ્તારે કર્યો છે.
 તેમાં કથા પણ વંસનપુરના રાજાની છે તેમાં સાર એ છે જે
 રાજાની રાણીએ ચોરને ગરદન મારતા મુકાવો છે ને તે ચોર
 વચ્યો છે તેને અભયદાન કહ્યું છે. એ ઉપરથી વિચાર કરો જે
 જીવ વંચે ને પછી હિંસા કરે તેનું પાપ જો આવતું હોય તો
 અભયદાનને ભગવંત વચાવત નહીં. માટે જીવને કોઈ મારતું
 હોય તો વચાવવો. તેમજ ખુશ મરતાને સ્વદાવીને વચાવવો
 એ અભયદાનજે. માટે વિચાર કરવો જોઈએ કારણ જે સ્યાદ
 વાદ મારગ સમજવા. સુગઢાંગજીમાં વીજા સંક્રમાં પાંચમાં
 અધ્યાનમાં ગાપેલી પરતમાં પાના ૮૭૨ આલાવામાં
 કહ્યું છે જે કોઈક સુદ ગણવું કેહેજે એકંદ્રીયી તે પંચદ્રી સૂધીના
 જીવના વિનાશનું સરખું પાપ વા, એકાંત સરખું પાપ નહીં.
 એમ કેહેતો અનાચાર એ વધે બોલ એકાંતે બોલવામાં અનાચાર

ર કહો હવે એનો શબ્દનો અર્થ કંઈ ઘીજો નીકલવાનો નથી
પણ પ્રભુજી ગણપત્ર માહારાજને પરમાર્થ દરસાવો તે પાઠ પર
પરાય ચાલ્યો આવ્યો તે આધારે પુર્વે પુરુષોએ અર્થ મર્યા હોય
તેથી અર્થ પામીએ અને સુલાસો ટીકાકારે કર્યો છે. ત્યાં
જોજો તો જણાજો વલી પાને ૮૭૩ આલાવો છે તેમાં કયું છે

આધાકર્મી આહાર કરવાથી કર્મ કરી લેપાય એમ એકાં
તન કેવું તેમજ આધાકર્મી આહાર કરવાથી ન લેપાય એમ
પણ કેવું નહિ એ વાત એકાંતવીલવાથી અનાચાર એ ઉપરથી
વિચાર કરવો જે ભગવતીજીના પાઠને આધારે દાન નીલેદ
છે પણ પાઠનો અર્થ ટીકાકારે કર્યો છે. ત્યાં ચોક્કસ દર્શાવું
છે ને ઘીજા સ્થાનની ગાથા મુકી છે જે અનુકંપા દાન જીને
સ્વરે નીલેધુ નથી એમ અર્થ છે તે પ્રમાણે પુર્વ પુરુષના અભિ-
પ્રાયથી તો દાનનો નિલેધ કોઈ ઢેકાળે નથી. શુભદાંડજીના
ઉપલા પાનાનો અર્થ પણ ટીકાકારના સુલાસાથી આવશે.
તેમ આપણે લેવો જોઈએ ને શુભદાંડજીના પાઠનો અર્થ મુલેથી
કેહે તે સરો માનવાનો આધાર શું ને જીવને મીથ્યાત્વ સંસ્કૃ-
ત નહીં હોય તે કલ્પીત અર્થ માને પણ થોડો થોડો સ્વયં ઉપ-
શમ થયો હશે, તેતો માહાપુરુષના અર્થ પ્રમાણ કરશે. માટે
આત્માર્થ ને રીતસર કેવું તે ન સમજે તો કંઠ સોસ કરવો
નહીં પણ શ્રેષ્ઠ છે વલી એ લોકો આચારંગજીમાં હિસાના
નિલેધના પાઠ ઘતાવે છે, પણ તે પાઠ સર્વે મુનીમાહારાજ સર્વ
યા હિસાના ત્યાગીનો છે. આચારંગજીમાં પણ પાના ૨૨૪
છાપેલી પ્રતમાં જે આશ્રવના કારણ તે સંવર થાય છે. ને
સંવરના કારણ તે આશ્રય થાય છે. એમાં પ્રણામ વિપેક્ષની
મુલ્યતા દર્શાવી છે. તેમ હરકોઈમાં પ્રણામ વિપેક્ષ વિચારવા

ચલી ઠાંળગ સૂત્રમાં પાના ૫૬૩ે છાપેલામાં દસમા સ્થાનગ-
માં દસ પ્રકારના દાન દર્શાવ્યા છે તેમાં અનુકંપાદાન અભય-
દાન કહ્યું છે. ને અધર્મદાન જુદું કહ્યું છે.

અને કેવલ અધર્મમાં તમારા વિચાર પ્રમાણે અનુકંપાદાન
હોત તો અધર્મદાનમાંજ સમાસ થાન જુદો દર્શાવ શું કરવા
કરત પણ એ અનુકંપાદાન તથા અભયદાન અધર્મમાં નહ.
તેથી જુદો દર્શાવ કર્યો છે માટે જેમ પ્રભુ પોતેજ દાન દેશે
તેમ શાયક્તા અભંગ દુવાર કહ્યા છે. જે સાવક શક્તી માફક
દાન દે, સમ્યક દ્રષ્ટીના સહસ્રેઠ ચોલ કહ્યા, તેમા સમક્ષિતના
પાંચ લક્ષણ કહ્યા છે. તેમાં ચોથું અનુકંપા લક્ષણ કહ્યું છે.
દ્રવ્યથી દુઃખીને દાન દઈ સૂચી કરે ભાવ અધર્મ પમાડી ધર્મ
કરી સૂચી કરે. આ લક્ષણ ઠતાં કેમ દાન આપે નહી. અ-
વશ્ય સમેકદ્રષ્ટી દાન દેજ સૂપાત્રને કુપાત્ર બુધીએ આપવું તે
માહા દોષ તેમજ કુપત્રને સૂપાત્ર બુધીએ આપવું તે માહા દોષ
છે. જે કારણે આપવું તે તે ભાવે વિચારી આપવામાં દોષ નથી
ઉપાશક દર્શાવમાં સગદાલ પુત્રે ગોસાળાને આપવું છે તીહાં
કહ્યું જે તારા તપ સંજમથી નથી આપતો. માહાવીર સ્થામીના
ગુણ ગ્રામ કરે છે તેથી આપવું. હવે એ ગોસાળો છે તો મીઠ્યા
દ્રષ્ટી તો પણ પ્રભુના ગુણ ગ્રામનો પક્ષ ધારીને આપવું તો
લાભજ છે. ચલી વંદીતા સૂત્રની ગાથા ૨૩) મીમાં છેલુ પદ
છે જે અશઈ પોપંચવજીજા પાપીષ્ઠને પોસ્યાના અતિચાર છે.
પણ એનો અર્થ કર્યો છે જે વેપાર અર્થે ઇલા જીવને પોપીને
વેચવાને પડસા પેદા કરવા તે વાત અતિચાર છે. અનુકંપાએ
પોસવાનો અતિચાર નથી હેમાચાર્ય માહારાજે પણ એ
પ્રમાણે અર્થ કર્યો છે આ સર્વે વાતનો સાર પડ્યો છે જે

શાસ્ત્રમાં આ વાત છે માટે આવા માણસની વાત થોડી શક્તી-
વાલાને સાંભળવી નહિ. માહા પુરુષો આચારજો થઈ ગયા.
તે પુરુષના વચનપર લક્ષ દેવો જેથી આત્માને હિત થશે. ને
શક્તિ પ્રમાણે દાન આપવું એજ માર્ગ છે.

પ્રશ્ન ૮૭—આવા જહનમાં વહુ મત છે. તે લોકને શું
આત્માની ધીક નહીં હોય.

ઉત્તર—કેટલાએક જીવ વિકવાલા હોય પણ પૂર્વેના
કર્મના પરિણામથી અવલો અર્થજ સ્વરો લાગે પડેલાં વાપડાં શું
કરે, વલી કેટલાએકની બુદ્ધિ મંદ હોય તેથી જે મતમાં પડ્યા
તેજ પ્રમાણે વારતા કરે. એ સર્વ કર્મની ગતિ છે આપણો
જૈનધર્મ નામ ધરાવી માર્ગમાં શું છે. તેનું પુરતું જ્ઞાન મેલવતા
નથી, વલી સંસાર અસાર જાણીને ઊંચે તેમ ઠતાં ઝોંટતા
નથી. તે આપણા કર્મની ગતિ છે તેમજ સર્વ જીવ કર્મને આ-
ધીન છે. માટે કોઈ જીવ ઉપર દ્વેસન ધરતા કેવલ આપણા આ-
ત્માની પ્રણતી સ્વપરે તેવો ઉદ્યમ કરવો જેમ વને તેમ સંસાર-
ની ઉપાધી ઓઠી કરવી, પોતાની આજીવીકા થોડા વિકલ્પે
ચાલતો હોય તે છતાં વધારે ધન મેલવી સ્વચ્ચવાની જ્ઞાતિ
ઉપાધી કરવી તે યોગ્ય નથી ઉપાધી જેમ વને તેમ ઝોંટી.
રાત દિવસ જ્ઞાન અભિયાસ કરવો ને તે જ્ઞાનથી આત્માનું
સ્વરૂપ જોવું એ ઘડી એકાંત વેસી આત્માનો વિચાર કરવો,
એ શ્રેયકારી છે, આત્માની પરણતી વીગઢે એવા વાદ વિવાદમાં
કાલ ગુમાવવો નહીં. એજ એવી સીસામણ છે.

પ્રશ્ન ૮૮—આત્મ પ્રદેશ હાલિ રહ્યાનો અધિકાર આ-
ચારંગનીની ઠાપેલી ટીકામાં પાના ૧૦૩ મેં તેનું શું હેતુ.

उत्तर—आचारंगजीमां उसन उदक वतउद वरतनां करी रह्या ठे ए वात सत्य प्रत्यक्ष समजाय ठे के शरीरना सर्व भागोमां नसो हाली रही ठे ते पाणी जीव रहित शरीर थाय ठे त्यारे कंड पण हालतुं नथी तेथी समजाय ठे के आत्म प्रदेसना चलाय मानपणाथीज हाले ठे. ए प्रमाणे लोक प्रकाशमां पण अधिकार ठे.

प्रश्न ८९—मुनी कंखा मोहनी कर्म बांधे ए अधिकार कहा ठे:

उत्तर—श्री भगवतजीनी ठापेली टीकामां तथा वाला धोधमां पाने ७० मे ठे तेर प्रकारना अंतर कहा ठे. ते कारणे मुनी शंका करे तो कंखा मोहनी बांधे वास्तेजीन वचन मां शंका करधी नही कंखा शब्दे मिथ्यात मोहनी कही ठे. माटे जेम बने तेम परमात्माना वचन उपर द्रढ रहेवुं.

प्रश्न ९०—भोवनपती प्रमुख नीचेना देवता उपरना देवलोकमां जाय के नही.

उत्तर—भगवतीजीनी ठापेली परतमां पाना २५६ चमर इंद्र गयानो अधिकार ठे पण तेमां एटलुं विपेश ठे के अरीहंतनुं अरिहंतना चइतनुं एटले प्रतिमाजी चा, साधुनुं सरणु करी जाय तो जवाय ते सिवाय जवाय नहि.

प्रश्न ९१—तामली तापसे साठ हजार वरस मुधी तपसीया करी फोगट गइ के ठे ते केम ?

उत्तर—भगवतीजीमां पाना २३२ मे तामलीतापसनां अधिकार ठे त्याहां अल्प फल कहुं ठे. पण कंड पाम्या नहि एम तो नथी. वली इसाने इंद्र थया ने अल्प फलते मु.

अपिशाण कसुं ठे. कारण जे एवी तपस्या समकीत सहित करी होत तो घणी निरजरा थात पणते न थइ ते अपिशाण अल्प ठे. सीधी तो गणी पाम्या ठे. चली ठांणक पण एवुं पाम्या के समकीत पाम्या.

मश ९२—तुंगीआ नगरीना श्रावकनो अधिकार समां ठे.

उत्तर—भगवतीजीमां पाना १९१ मे अधिकार सवण प्रमुखना फलनो अधिकार ठे. त्याहां तुंगीआ नगरीना श्रावकनुं स्वरूप ठे.

मश ९३—अभवी क्यां सुधी भणे.

उत्तर—नंदीमुखनी ठापेली परतमां पाना ३९९ मे साढानय पुर्व सुधी भणे कसुं ठे. पण सरथा नहि तेथी आत्मानुं काम थाय नहि.

मश ९४—श्रावकना वृत लीधा सिवाये बीजा पर चुरण नीम करवानी मरजाद ठे के नहि.

उत्तर—भगवतीजीमां पाना ४६१ अधिकार ठे. तीहां कसुं ठे जे मुल गुण पचखाणी करतां उत्तर गुण पचखाणी असंख्याता ठे पण तीर्थच पण सावकना वृत ले ठे. तेथी असंख्यात गुण कहा छे. टीकाकारे विषेशपणे कसुं छे जे मध, माखण, मंश मदीराना नीम करे ते पण उत्तर गुण पचखाणी कहीए एवी रीते तीहां अधिकार छे.

मश ९५—छठा आरामां जे जीवो थशे तेनुं केटलुं आवसुं तथा समकीती के मीध्याती.

उत्तर—छठा आरामा जीवनुं आवसु १६ थी २० वरस

મુખીનું કહું છે સમકીત રહિત ક્યાં વસશે એ વીગેરે સર્વે અધિકાર ભગવતીજી ઠાપેલીમાં પાના ૪૭૯ છે ત્યાંથી જોઈ લેવું.

પ્રશ્ન ૯૬—પાંચ इंદ્રીમાં કામી इंદ્રી કહીને ભોગી કહી-

ઉત્તર—શોત इंદ્રી, ચક્ષુ इंદ્રી કામી તથા ફરસ इंદ્રી, રસ इंદ્રી, ગ્રહન इंદ્રી એ ભોગી કારણ જે એ इंદ્રીએ ભોગવવાથી મુત્ત છે એનો ચીમતારે અધિકાર ભગવતીજીમાં પાના ૪૮૭મે છે.

પ્રશ્ન ૯૭—શ્રાવક સંધારો કરે ત્યારે સર્વથા પાંચે વ્રત આદરે.

ઉત્તર—વરુન નાગનદુ આપે સર્વથા માળાતીપાત પરમુ-
ખનો ત્યાગ કર્યો છે. એ અધિકાર ભગવતીજીમાં પાના ૫૬૦મે
છે વાસ્તે કરી શકે એમ સમજાય છે.

પ્રશ્ન ૯૮—શ્રાવક રાતપોશો કરેતો દીવો રાખેકે નહી.

ઉત્તર—શ્રાવક પૌપધમાં દીવો રાખે નહી, કારણ જે
સાવક પડીકમનું કરે છે ત્યારે વે ઘડીનું સામાયક છે. તેમાં
કાઝસગ કરે છે. ત્યારે પણ આગાર રાખે છે જે દીવા વિ-
જેલીની ઉજેઈ આવે તો વસ્ત્ર ઓઢવું તો કાઝસગ ભાગે નહી.
એ સારુ આગાર રાખે છે. હવે વિચારો જે ઓચિતો કોઈ લાવે
તો વસ્ત્ર ઓઢવું તો રસ્વાય તો કેમ રહ્યાં શંકા થશે જે ઉજેઈ
તે અજવાલુ તેમાં શા વાસ્તે વસ્ત્ર ઓઢવું તેનું સમજવું જે ઉજેઈ
છે તે અગ્નિકામના જીવ છે. તેને આપણો ફરશ થવાથી તે
જીવ વિનાશ પામે છે એ અધિકાર સમેષ્ટંદરના પ્રશ્નમાં છે.
વલી માહાનોસિધ સૂત્રમાં ચોથા અધિયનમાં મુખતીનાગીલ-
નો અધિકાર ચાલ્યો છે પાના ૫ માં તેમાં પણ એક મુનીરાજે
વોજબીનો ચમકારો થયો ત્યારે વસ્ત્ર ઓઢવું નહી.

તેથી તોહાં કહું છે જે અગનીકાઅના જીવનો વિરાધન થઈ એથી પળ અગનીકાઅ સિદ્ધ થાય છે વળી મંગવતોત્રી હાપેલીમાં ૫૧૮ પાને અગ્ની મઝગાવનાર માહા આરંભી વે હોન્ડવનાર માહારંભી તોહાં અગ્ની સઝગાવનાર માહા આરંભ કથા છે. યીગરે અધિકાર ચાલ્યો છે ત્યાર પછી પ્રશ્ન થયે છે જે. જેમ સચેતન અગ્નીકાઅ પ્રકાશ કરે છે. તેમ અવિત પુદ્ગલનો એથી પ્રભા હોય કે નહીં ત્યારે મંગવતે કહું છે. જ્યારે મુનો નેજુલેમા મુકે છે ત્યારે તે અવિત પુદ્ગલને પ્રકાશ થાય છે. એથી યળ મમજાય છે કે અગ્નિનીની પ્રભા અવિત કહી વળી મુનોપર્ણી અતિચારીમાં તથા સાવક પર્ણ અતિચારમાં પણ ઉજેડ આલોવે છે. વળી સ્વાધજીત કલ્પમાં ઉજેડનું પ્રાયશ્ચીત્ત કહું છે. તથા દૃઢ કલ્પમાં પણ જ્યાં દેવો વાનો ઉદ્યોત હોય તોહાં કારણે એક વે દિવસ રહે ને વધારે તો પાયશ્ચિત્ત કહું. વળી ટીકામાં વિસ્તારે અધિકાર છે કે અળશળ કર્યું હોય તો દીવો રાખે. આવા કારણે રાજવાની તો મરજાદા છે. પણ તે શિવાય તો નોપેય છે. પછી પૌપધમાં સાવક મળવા સારુ રાખે એ તો સંભવતું નથી કારણ જે સમળોદ્ધ શાવઓ એવો પાંડ છે માટે જેમ સા રાત્રે દીવો રાખતા નથી. તેમ સાવક પણ રાખે નહીં. એ હમારું સમજવું છે. ઉજેડ સારુ વસ્ત્ર ઓઢવાનો અધિકાર દેવ દેવોમાં પાં. ૨૮ માં છે. વળી સેન પ્રશ્નમાં પ્રશ્ન ૧૮ પાને ૬ મે દીવાનો ઉજેડનો પ્રશ્ન છે તેમાં પણ કાઠસગનો રજુગતીન શાલ આપી છે. એ સરવે અધિકારો જોતાં દીવો રાખવું જોગ્ય લાગતો નથી.

પ્રશ્ન ૨૦૬.—સાવક દેરાસરનું દ્રવ્ય વ્યાજે રાખે તો કે

તથા પુજાના કામમાં વાપરે તો કેમ ?

ઉત્તર—હાલના વસતમાં સાવકોને દેરાના કારભારી જવરદથી વ્યાજે આપે છે. પળ શ્રાધ વીધીમાં સાવકને ઘરેણું રાखी પળ ધીરવાની મનાઈ કરી છે. પાને ૧૦? કારણ જે સાવક ઓઠે વ્યાજે લે ને વધારે વ્યાજ ઉપજાવે તે ફાયદો દેવ દ્રવ્યમાંથી કાઢાડ્યો. હવે શ્રાધ વીધીમાં સાગર શેઠની કંપાંઠે, તે કથામાં ફક્ત દેરાસરના માણસને પડસા વડલે અનાજ આપ્યું હતું. તેમાં માત્ર રૂ. ૧) ની ૮૦ કાંકનો થાય તેમાંથી માત્ર ૧૦૦૦) કાંકનોનો લાભ થયો હતો તેથી કેટલો સંસાર રોઝાયા તે કથા જોવા ઇચ્છો તો રૂદ્ધે ભેદ જાય એટલા કટુ ભોગવવા પડે છે. માટે શ્રાવકને શંકામાં પાડનાર આપનારજ છે. વળી જે વસત સાવક પડસા લે છે, તે વસતનો સારી હાલતજ હોય. પળ માણસની સદા કાલ સ્થિતિ સરલો રહેતો નથી. ત્યારે ડ્યારે નવઝાં સ્થિતિ આવે તે વસત જો શેઠીઆનું લેહેણું તેના ઉપર હોય તો પેહેલું લેહનું પોતાનું ઘસુલ કરે તો શેઠીયા પળ દુશ્મનમાં આવે. કદાપી પોતાનું લેહેણું ન હોય પળ પોતે એક ધર્મી છે. તેથી સરમ રાखી તાકીદ થાય નહી. તેથી તે ધણો શીજા દેવાવાળાને આપે ને દેરાવાળાને આપે નહી. તો દેરાનું દ્રવ્ય જાય ને લેનારને તો ઘણાજ ભવ ધમયું પડે. દેવ દ્રવ્ય ભક્ષણના ફલ ઘણા શાસ્ત્રમાં લખ્યાં છે. ઉપદેશ પદમાં હરિભદ્રસુરી માહારાજે દેવ દ્રવ્ય કોઈ સ્વાતો હોય તેની સંભાલ ન રાखે તો તે સાવકને કેટલા કડવા ફલ વતાવ્યા છે. ને સ્વાનારને તો ભવનો પાર નથી. વળી સાવકને ધીરવાનો ધારો હોય તો શેઠીઆ પોતે પળ ઉપાડી લે અને હાલમાં તો ઝોર ઝોર

વનાવ વન્યા છે. ને એ રીવાજથી ઘણાજ દેવ દ્રવ્યનો વિનાશ થયો છે. સર્વે માફાના જાણવામાં છે વલી પછી શતકની ટીકામાં પટલા મુધી કહ્યું છે જે દેવ દ્રવ્ય વધારવા સાર ઘણું મુલ આપીને દેરાની વસ્તુ લે છે. ને પોતે વાપરે છે તો નરક ગામી જોવ કહ્યા છે. માટે દેવ દ્રવ્યથી તો જેમ જેમ તેમ અલગા રહેયું.

વલી જીન પુજા કરવામાં પણ સર્વે ઉપગરણ શક્તીવાળાને તો પોતાના ઘરનાંજ રાખવાં. ઓરસિયા પ્રમુખ પદાર્થ છે તે પણ સાવકો પોતાના પડસાથીજ વનાવે જં વધારે ધનવાન છે તે એવી વસ્તુ વનાવી રાણે સામાન્ય ધનવાળાથી એવી ચિજો નહીં ધને પણ કેસર ચંદન ફુલ વીગરે તો પોતાનુંજ વાપરે પણ દેરાસરનું વાપરવાથી લાભ થાય નહીં. આત્મ પ્રવોધમાં કથા છે. તેને પાઠલા ભવમાં દેવ દ્રવ્યથી નુકસાન થયું છે તેથી આ ભવમાં એવો નીમ કર્યો જે દેરાસરનાં જલે હાથ પણ ધોડ નહીં વલી શ્રાદ્ધ વિધિમાં કથા છે. તેમાંજ એક લક્ષ્મીવાદ્ય દેવ દ્રવ્ય વધારવાને સારું ઘણા ઓઝવે કરાવ્યા છે. તેમાં દેરાના ઉપગરણ વાપર્યાં છે તેનો નકરો પણ આપ્યો છે પણ નકરો ઓઝો પઢવાથી ભોગ અંતરાય બાંધ્યો જેથી વીજા ભવમાં જનમી ત્યારથી પીયરમાં શોગ પડવા લાગ્યા ને પાણી ગ્રહણ કર્યા પછી સાસરે શોગ પડવા લાગ્યા. પછી મુની મલ્યા ત્યારે પુછ્યું જે માહારાજ માહેરે જનમથી શોગ પડે છે તેનું શું કારણ પછી ગુરુણ કહ્યું જે દેરાના ઉપગરણ વાપર્યાં તેનો નકરો ઓઝો આપ્યો તેના ફઠ થયા આ ઉપરથી વિચાર કરો જે નકરો આપ્યો પણ ઓઝો પડવાથી નુકસાન થયું તો મફત દેરાની ચિજ વાપરીય તો વધારે

नुकसानज थाय देरानी चिज पोताना घरना काम सारु वा-
परीए तेनुं तो केवुंज भुं माटे देरासरनी तथा साधारणनो
तथा ज्ञान द्रव्यनी चिजोथी घणाज अळगा रेहेवुं कोइ पण
अंश आपणा घरना काममां न आवे एम करवुं. ए द्रव्यनी
न्यायथी वृद्धि करवामां ततवर रेहवुं. ने पुजा सेवामां तो
पोताना द्रव्य बिना चित मफुलीतज नही थाय वास्ते शुद्ध
सुंदर द्रव्य पोताना वापरवा.

शाकेतपुर नगरे सागर शेठ नामे पर्मे सावक वसे ठे. हे
धर्मी जाणी बीजा सावकोए देरासरनुं द्रव्य सोप्युं ने कर्षुं
जे आ द्रव्यमाथी देरासरना काम करनार सुत्रधार, सलाट,
मजुरने तेनी मेनतना पइसा तमे आपजो. आ द्रव्य सागर
शेठना हाथमां आपवाथी सागरशेठ लोभमां पढ्यो तेथो सु-
थार ममुखने रोकहुं द्रव्य आपे नही. तेने बदल अनाज
गोल घस्र ममुख आपे तेमांथी रु१) नी कांकणी ८०) घाय
छे. एवो एक हजार कांकणी पेदा करी ने पंदास पोताना
घरमां राखी. तेथी माहा पाप उपारजनं करुं ते आज्ञोवा बिना
मरण पाव्या ते समुद्रमां जळ माणस थयो. ते जळ माणसने
इंद गोळी घाय ठे. ते इंद गोळो ने माणस पागे राखी स-
मुद्रमां रत्न काढवा जाय तो दुवे नहि. तेथी समुद्रना उप-
कंठवासो वाणीयाए सागरशेठना जीव जळ माणसने पकडीने
घंटी नीचे घाल्या ते छमास सुथी घंटी नीचे पीलाह मरण
पामीने त्यांथी तीजी नरके गया वीहां नरकना दुःख मोगरी
आउखुं पुरु करी मरण करीने पांचसे भनुवना क्षीररानो मळ
बयो. त्यांदां मलेछोए पकडी अंगोपांग काव्या तेथो मरण
पामी. चोथो नरके गया त्यांथी नोकळी एक एक

आंतरे पांचमी छठी सातमी नरके बबे बार जइ आव्यो एम
नरकना परमाशामीनी वेदना खेत्र वेदना सहन करी पाछी
तीर्यचना भव करी एक हजार भव कुतराना कर्पा तथा
बीजा पण एक एक हजार भव नीचे मुजवना कर्पा

सुवरना, चोकडाना, गाढरना, ससलाना, हरणना, सावर
ना, सीपाळना, बीलाडाना, उंदरना, कोलना, गीरोलीना,
पाटलागोहना, सापना, बाँडीना, बीष्टानाकीडाना, शंखपणे
वीपपणे, जलोपणे, कीडीपणे, कीडामां, पंतंगोयामां, मठ-
रमां, काठवागां, गधामां, भेंसमां, बलदमां, उंटमां, खचरमां
घोडामां, हाथीमां.

ए सर्वे जातीमां हजार हजार भव कर्पा तथा पृथ्वीकायमां,
अपकायमां, तेजकायमां वायुकायमां, वनस्पतीकायमां ए सर्वे
जातीमां लाखो भव भरीने ए सर्वे भवमां माए. इथीयार
प्रमुख शस्त्रना घाए करीने मोटी पीडा भोगवी मरण पामी.
देव द्रव्य भक्षणतुं पाप गणु क्षग थवाथी वसंतपुर नगरे कौटी
द्रव्यनो सामी वसुधत शेटनी वसुमती राणीनी कुल पुत्रपणे
उपनो ए सागरशेटनो जीव गरभमां आव्यो त्वारथीज वसु-
धतशेटनुं द्रव्य नाग पामवा लाग्युं. जे दीवसे जनम थयो
ते दीवस पिता मरण पाम्यो. पांचमे वरसे माता मरण पामी
लोके नीपुनीओ नाम दीयुं. दळद्री रांकनीपरें वध्यो ते एक
दा. मामाए दोढो. ते पोताने घरे तेडी गयो. तेज राते मा-
मानुं घर चारोए लुट्युं. तीहांथी बीजे ठेकाणे गयो. ते ज्या
जाए तेने तीहां चार लुटे अथवा अग्नी लागे, ने आपदा पामे
हरकोइ विपति तेने आवी पडे. आवी स्थिती जोइ कोइ
चमो राखे नहि. ने लोक नींदे के आतो बळती उपाधी ठे.

एवी अनेक प्रकारे लोक निंदा करे. ते सांभली मन उदवे-
 गता पाम्युं. तेथी परदेश गयो ते तामलीस नगरमां रह्यो
 तीहां वीनयधर शेठ वसे ठे. तेने त्यां सेवक पणे रह्यो तेज
 दिवसे वीनयधरशेठने त्यां आग लागी. तेथी घरमांथी हड-
 कीआ कुतरानीपेरे काढ्यो. तीवारे पश्चाताप करवा लाग्यो.
 पुर्वतुं करेलुं कर्म निंदतो हवो. के जे कर्म स्वस्तपणे करे ठे.
 ते कर्म उदे आवे त्यारे परवसपणे भोगववा पडे ठे. एवी
 निंदा करतो त्यांथी बीजे ठेकाणे जाय ठे. एम करता समु-
 द्रने कांठे गयो ते दिवसे धनवाह नामे शेठ वाहाणे चडे छे,
 तेनो सेवक धडने वाहाणे चड्यो ते वाहाण कुशले करी पर-
 धीपे पोहोच्युं त्यारे नीपणीओ विचारवा लाग्यो के आ अंच
 रीज, जेवुं लागे छे. जे हुं चडयो उतां वाहाण भाग्युं नहि,
 एयो विचार करे ठे. एदज्जामां दुष्टदेवे दंड करीने वाहाणने
 भाग्युं नीपणीओ समुद्रमां हुवो. तीहां पाटीयुं जहु तेने आ-
 धारे समुद्रने कांठे आव्यो तोहां गाम छे. ते गामना ठाकोर
 पास, चाकरपणे रसो. तीहां धाड पडो, ते धाडीए ठाकोरनो
 बोकरो जाणी मारी पीटी धाडमां पकडी लेइ गया. ने पोता-
 नी पत्नीमां राख्यो तीहां बीजो पत्नीपती आधी. पत्नीनो
 विनाश पमाड्यां तेथी पत्नीपतीए काहाडी मुखयो. ते वीलाना
 वरद नीचे जडने वेठो. तो उपरथी वीलु पड्युं ते माथुं फुट्युं
 तीहांथी बीजे ठेकाणे गयो. एम एक हजार ठेकाणे भम्यो
 ज्यां ज्यां जाय तीहां चोरनो, पाणीनो, अग्निनो, परसेननो
 मरणनो एवा उपद्रव्य थाय तेथी ज्यां जाय तीहांथी काढी
 मुके एम दुख भोगवतो अटवीने बीशे गयो. तीहां सेलकना
 म जस छे. ते माहा प्रभावक ठे ते जसनुं मोटे एक चित्ते

करी आराधन करतो हवो. पोतानुं सरय दुख कहिने एकबी स उपवास कर्पा तेथी जस मसन यह केवा लाग्यो के हे भोळा सांजे सांजे माहारी आगळ सोनाना चांदळा सहसे शोभतो मोटो मोर नाटीक करशे ते मोरना पिठां निरंतर पठशे ते तुं लेजे ते सांभळो नीपुणीयो हरख पांभ्यो. ने निल शोवरणनां पिठां खरे ठे ते लेजे एम हमेश लेतां नवसो पिठां एकठां थयां.

एकसो जेवानां बाकी रक्षां त्यारे नीपुणीयाने दुष्ट कर्म पैर्पा तेथी विचारं ठे के आ उजड भोमीमां कर्पा सुधी वसो रहीश एम विचारीने मोरना पीठां मुठी वते लेवा गयो एटले ते भुइ उपरथी उडी गयो. ने पीठां भेगां करेलां जतां रक्षा. देवनी आज्ञा ओलंगी कार्य करे ते केम सफल थाय नीपुणीयो पोताना आत्माने चिकारतो में कर्पा मुखता श्रुतावळ कीधी जेथी पामेली वस्तु गइ. एम दुखी थतो अटवीमां भमतां एक मुनी माहाराजने दीठा, ते मुनी माहाराजने नमस्कार करी पोताना पाळला कर्मनुं स्वरूप पुठतो हवो मुनीमाहाराजे देव द्रव्य भक्षण एक हजार कांकणीनी कीधी तेथी आ भवमां तथा पाळला भवोमां जे जे दुख जागेवां हतां ते सरूप कीधुं. पळे मुनी माहाराज देव द्रव्य भक्षणना पापथी मुक्त थवाना उपाय केहे ठे हजार कांकणी खाधी ठे तेथी अधिक द्रव्य आपवो तथा देवद्रव्यनुं रक्षण करवुं तथा देव द्रव्यनी वृद्धि करवी. तेथी दुष्ट कर्म दूर थशे. सर्व जीवोने भोग लक्ष्मी सुखनो लाभ थाय एवी रीते गुरु मुखे सांभळवाधी एवो नियम कर्पो के एथी हजारगुणं द्रव्य देव द्रव्यमां आपवुं माहारे पेरवाना वस्तु तथा आहरादीकमां पाप-

રતાં જે દ્રવ્ય ઘણે તે દેવ દ્રવ્યમાં આપવું. થોડો પણ દ્રવ્યનો સંગ્રહ કરું નહીં. એમ મુની પાસે નીચમ લીધો. તથા વિશુદ્ધ શ્રાવકનો ધર્મ આદરો ત્યાર બાદ જે જે વેપાર કરે તેમાં દ્રવ્ય પેદા કરવા લાગ્યો તેથી પાછલે ભવ હજાર કાંકણી સ્વાધી હતી. તેને વધલે દશ લાસ્ર કાંકણી દેવ દ્રવ્યમાં આપી તેવારે દેવદ્રવ્યના અરણવાલો થયો. તેથી અનુકર્મે ઘણું ધન ઉપારજન કર્યું. પછે પોતાનું વ્યાજ ઉપજાવે એમ કરીને ઘણું જ દેવ દ્રવ્ય ની વૃદ્ધિ કરી તે વૃદ્ધિ કરવાના પુન્યે કરી તીર્થંકર નામ ઉપારજન કર્યું. ॥ અવસરે દોષા આદરી ગીનારથ થયા. ધર્મ દેશનાદીકે કરી દેવ ભક્તિના અતિશય કરી જીન ભક્તિનું પેહેલું સ્થાનક આરાધો તીર્થંકર નામ કર્મ નિકાશિત કરી કાલ કરી સરવાર્થ સીધે પોહોતા તીર્થાંથી ચવી માહા વીદેહ ક્ષેત્રમાં તીર્થંકર પદવી ભોગવીને સીધિને વરસે આ મુનવની કથા શ્રાધ વિધિમાં પાને ૧૦૧ થી તે પાને ૧૦૩ સુધી છે.

અથ સાધારણ દ્રવ્ય તથા જ્ઞાન દ્રવ્ય ઉપર કથા.

ભોગપુર નામા નગરને વિષે ધનવા નામા શેઠ વસ્યો છે તે ચોવીસ કોઠી સોનડાનાં ધણી છે તેને ધનવતી નામે અસ્ત્રી છે તે સ્ત્રીને જોડલે એ પુત્ર હુવા એક પુત્રનું નામ કરમસાર ને એક પુત્રનું નામ પુન્યસાર છે એકદા. પિતાએ નીમીત્તો-આને પુત્રુ જે એ પુત્રો કોશા હોશે નીમીત્તોઓ કેહે છે કે, કરમસાર જડ પ્રકૃતિનો ઘણો નિરવુદ્ધિ થશે. અને વિમીત બુદ્ધિ કરી ધરનો સરવ ધન ગુમાવશે નવો ધન ઉપારજન કરશે નહિ, ઘણો કાલ યજ્ઞ દાર્દ્રિયને ચાઠરીએ કરી દુઃખ વંત થશે. પુન્યસાર પણ પાછલો સારો ધન તા. નવો ઉપારજો ધન વારંવાર હાની કરશે, તેમ તેમ દુઃખી હોશે. પણ વે-

છે તે નગરને કાઠે નદો નીચી છે ને નગર ઊંચું છે. તે દેરા
 હમેશા ચઢવા પડે છે રાત્ર દિવસ માર વેહેવઢાવે છે. નિદેય
 થકો નાઢીના માર મારે છે ખૂલ તરસ મહન કરે છે. એમ અ-
 હરનીશ દુઃખ મોગવેલે અવર દીને નવો દેરાસરનો કોટ બને
 છે તેને સારુ પાણી વઢન કરે છે. તે દેરાસરની શ્રાવકો પૂજા
 કરે છે તે જોડેને મેસાને જાતોસ્મરણ જ્ઞાન થયું. તે વાર પા-
 છલા ભવનું સ્વરૂપ જાણવામાં આવ્યું દેરાનું દ્રવ્ય આપવું રહી
 ગયું હતું તેથી હું પાહો થયો એમ જાણવામાં આવ્યું તેથી દેરા
 આગલથી સ્વસતો નથી. એવા અવસરમાં જ્ઞાની ગુરુ પધાયા
 તેમણે મેસાનું પાછલા ભવનું સ્વરૂપ પ્રકાશ્યું તેથી શેઠના પુત્રે
 એક હજારગણું દ્રવ્ય દેવ દ્રવ્યનાં દેવામાં આપ્યું. મેસાના થ-
 ણીને પેસા આપીને મેસને છોડાવ્યો પછી તે મેસાંએ અનંશન
 કીધું તે અનસન આરાધીને દેવલોકે ગયો. અનુક્રમે મોસે
 જાશે. આ કથા સાંભળીને દેરાનું સાધારણનું જ્ઞાનનું જે જે
 આપવું કહ્યું હોય તે તત્કાલ આપવું. દેરાના ઉપગર્ણો ઉજ-
 મણા ઓઢવાદીક કારણમાં વાપરી તેનું માહું ધરાધર નહિ
 આપવાથી લક્ષ્મીવતીને જે હાણી થઈ તે કથા.

લેક્ષ્મીવતી નામે એક ઘાઈ મહા રીદ્ધિવંત હતી ને ધર્મ
 વંત હતી તે ઘાઈ દેવ દ્રવ્ય વધારવાને ઉજમણાદીક પુણ્યકાર્ય
 ધણા આઠંવરે નિરંતર કરે પણ દેરાના ઉપગર્ણનો માહો
 થોહો મુર્ચ્યો શ્રાવક ધર્મ ઉછાદવંતપણે આરાધિ મરીને દેવ
 લોકે થઈ પણ દિન બુંદિષ કરી માહું ઓછું આપ્યું તેથી
 દિન જાતીની દેવાંગનાપણે ઉપજી અનુક્રમે ત્યાંથી ચલી ધ-
 નવંત અપુત્રીઆ શેઠને ત્યાં પુત્રીપણે ઉપની તેનો ગર્ભ રહ્યો તે
 માતાના શ્રીમંત ઓઢવામાં પરચક્રનો ભય ઉત્પન્ન થયો. તેથી

ओठव बराबर थयो नहि वली जन्म ओठवादीकने विपे
 राजाने घेर शोक उत्पत्ती थइ पिताए घणा घणा आठंबरे
 काम आरंभ्यां ते निष्फल गयां. वली मणीरत्न सुवर्णना
 घरेणां कराव्यां पण पंहेरवाने समर्थ थइ नहि. कारण केचो-
 रादिकना भय उत्पन्न थया वली जोजन बस्त्रादिक पण भो-
 गवचा-वस्त्रत आव्यो नहि कारण जे पूर्वला कर्मना योगे
 शोक आवीने पडया एवी रीते कोइ पण काममां उछाह पुरो
 थयो नहि. त्यारे पिताए पुत्रीना विवाह मोठवमां मोटा आ-
 ढंबरे लग्न करवा आरंभ कर्षो तो लग्नना निकट दिवसे माता मुइ
 तेथी लग्न पण उछाह रहित थयां पछी सासरे गइ. त्यां पण गइ
 त्यारथी पूर्वली परे नवा नवा भय, शोक उत्पन्न थया. तेथी
 सासरे पण मनोवांछीत भोग सुख भोगवाया नहि तेथी वाइ
 घणी उदास थइने संवेग पामी केवल ज्ञानी महाराजने पुण्यं
 केवल ज्ञानी महाराजे कहुं जे पुरवले भवे उजमणादिकने
 विपे देराना उपगरणनुं भाडु ओहुं आप्युं ने घणो आठंबर
 देखाडयो तेथी ए दुष्ट कर्म भोग अंतराय उपाजयुं एवो केवल
 ज्ञानी भगवाननो उपदेश सांभली दिता लीधी अनुक्रमे मु-
 क्तीए पोती आ मुजवनी कथा श्राद्ध विधीमां पाने ११० मे
 जे माटे हरेक उपगरण पोताना घरना राखवां ने कदापि
 देराना वापरवा तो तेनो नकरो पुरो आपवो.

देरे दीवो करी ते दीवो घेर लावी घरनां काममां वा-
 परवो नहि. तथा देराने दीवे कागळ वांचवो नहि तथा
 तथा देरे धुप करे ते अंगारा घेर लावी
 पर श्राद्ध विधीमां कथा कही जे.
 नामे वेपारीछे तेने त्यां

મેં ઇંટવાળો ચાકર છે. તેના ઘરની ઇંટણી એક હમેશ દેવસે-
 નને ત્યાં આવે છે તે ઇંટણી મારી કુટીને ધનસેન ઘેર લઈ
 ગયો તો પણ પાઠી દેવસેનને ઘેર જાય છે. પઠી દેવસેને ધ-
 નસેનને મુલ આપી ઇંટણી રાસ્ટી તે ઇંટની ડાબી દેવસેનનો
 સ્નેહ વર્તે છે. ને દેવસેન ડાબી ઇંટનોનો સ્નેહ વર્તે છે. એવામાં
 જ્ઞાની મુનિ સપોસર્યા તે જ્ઞાનીને દેવસેને સ્નેહનું કારણ પૂછ્યું
 જ્ઞાની કહે છે જે આ ઇંટની પૂર્વ ભવે તારી માતા હતી તેને
 પ્રભુ આગળ દીવો કરી તે દીવો ઘર કાર્યમાં વાપર્યો ને પ્રભુ
 આગળ ધુપ કર્યો તે ધુપન અંગારાવેડ ઘરનો ચુલો સલગાવ્યો
 તે કર્યો કરી ઇંટણી થઈ તે પૂર્વના સ્નેહથી તને સ્નેહ ઇપડ્યો
 એ મુજબ વૃત્તાંત કહી કહ્યું જે દેરાના ચંદને કરી તીલક ક-
 રીએ નહિ. તથા દેરાને જલે હાથ પણ પલાલીએ નહિ દેવ
 સંવંધી શેષ પણ છડીએ નહિ. દેવ સંવંધી જ્ઞાલર પ્રમુલ્લ ગુહ
 આગળ પણ ધગાડીએ નહિ આ મુજબ શ્રાદ્ધ વિધિમાં પાના
 ૧૦૮ મેથી છે તથા પાના ૮૦ મેં કાચી કલી ડેડી નહિ.
 બલી મારી પણ કાચી કલી તોડતા નહિ.
 ડાબી તે કેમ જોગ્ય હોય માટે કાચી
 રચિત નથી.

सरमा पोताना द्रव्यंथी भक्ति करवी ए अधिकार श्राद्ध वि-
धिमां पाने ११२ मे छे ते त्यांहां विस्तारे व्याख्या करी छे

प्रश्न १०१—सचित्त, अचित्त, मीश्र श्रुं श्रुं समजवुं.

उत्तर—श्राद्ध विधिमां नीचे मजब ठे पा० ५२ सचित्त
ते सर्व जातीना धान, जीरु, अजमो, चरीयाली, सूवा, राइ,
खसखस सर्व जातीनां फल पानढा लुणखारी खारो रातो
सिपव, खाणमांथी नीकलेलो संचल बनावेलो सचित्त नहि,
खारी माटी, हीरमजी, दातण लीलुं॥ हवे मिश्र कद्या ठे ते
नीचे प्रमाणे पाणीए पलालेला चणा, घवं प्रमुख धान तथा
चणा तथा तुवेर बीगरेनी दाल पलालेली होय तेमां पण
कोइ नहियुं रही जाय तेथी मिश्र कहीए सेकेलुं धान ते रे-
तीमां सेकेलुं तो अचित्त थाए तथा खार दइ शेकेलुं अचित्त
थाय पण रेती विना शेकेला चणा प्रमुख मिश्र कहीए लो-
लेल (शेकेला) तल, ओला, पहाँख, शेकेली फली, पापडीतुं
घडीयुं, ए मिश्र तथा चीभिडा प्रमुख काचाने हींग प्रमुखनो
बघार मात्रे राधेलाते मिश्र केरी काचीमां मीतुं दिधेलुं पण
नरमास थइ नथी तीहां सूधी मिश्र बीज सहित पाकेला
फल मिश्र ने बीज गोदला जुदा पढ्या पछी ये घडी पछी
अचित्त थाय. तीलवटी ते दिवसे मीश्र, मालवा देशे दक्षिण
देशे गोळ बहु नाखे ठे तेथी तेज दिवसे अचित्त थाय ठे.
आंध्यी तत्काल उखेढेलो गुंदर तथा नालीएरनुं पाणी
आंबानो रस, सेलडी प्रमुख वनस्पतीनो रस तथा तत्काल
पाणीथी काढेलुं तेल, तथा अळशीनुं तथा एरंदीनुं तेल तथा
बीज कादी नाख्या एवा नालीएर, शींगोदा, सोपारी, फन
प्रमुख तथा गणु मरदन करेला कणीमा काढेला

एवा जीरु अजमा प्रमुख एक मुहुर्त्त मुषी मीश्र जाणवाने
मुहुर्त्त पेठी अचित थाय. पाणी तेमज काचा फळ, काचा धा
आकरुं लुण प्रमुख ते अग्नि पाणीना आकरा शस्त्र लाग्य
विना अचित थाय नही, कारण जे भगवतीमां कहुं ते
वज्र मय पाषाणना खरलमां वज्रना दस्तावडे मीठा प्रमुख
एकवीस चार वाटे तो पण केदला एक जीवने शस्त्रपण फरधुन
थी वास्ते अग्नि पाणीना फरश विना अचित थाय नही हवे
चित नीचे मुजव.

शो जोजन जलवटे वाहाणमां आवेली वस्तु अचित था
कीरीआनु, हरडे, खारेक, नानी द्राक्ष, मोटी द्राक्ष, खजुर
मरी, पीपेर, जायफळ, बदाम, अखोट, नीमजां, जरगो
पस्तां, कबायचीनी ए अचित ते ने फटकस रीखोडजलो शो
धव, शाजी, भठमां पाकेलो लुण प्रमुख, करेलो खार, शोधे
ली माटी प्रमुख एलची, लवंग, जावंत्री, शुकी मोथ, कुव
ण प्रमुखनां पाकेलां केळां, उकालेला शीमोडा, शोपा
प्रमुख ए अचित होय वळी आदि शब्दथो हरताल, मनश
ल, पीपेर, खजुर, द्राक्ष, हरडे, एपण शो शो जोजन आवचार्य
अचित थाय पण आचरवा जोग्य नथी. आ मुजव श्रा
विधिमां ते वळी धोजा काल पाना ५५) मे ते ते नीचे मुजव
आटो वगर वाललो मिश्र.

श्रावण मासे तथा भाद्रवा मासे चार दिवस मीश्र.

कार्तिक, मागशर, पोसमां त्रण दिवस मिश्र.

माहा तथा फागुण मासे चार पोहोर मीश्र.

चइतर, वदशाख, जेठ त्रण पोहोर मीश्र.

- ૮ ઉપનીત વચન તે પ્રશંસાકારી વચન.
 ૯ અપનીત વચની તે પરન નિંદાનું વચન.
 ૧૦ ઉપનિત અપનિત વચન તે પેહેલા પ્રશંસી ની છી નિંદીય.
 ૧૧ અપનિત ઉપનિત તે પેહેલાં નિંદિ પછી પ્રશંસા કરવી.
 ૧૨ અતિત વચન તે ગયા કાલનું વચન જેમ ગયે કાલે
 અનંતા સીર્થકર થયા.
 ૧૩ વર્તમાન વચન તે વર્ષતા કાલની વ્યાખ્યા.
 ૧૪ અનાગત વચન તે આપતા કાલનું વચન જેમ આ
 વતે કાલે સીર્થકર થશે.
 ૧૫ મત્વસ્ય વચન તે એને મને કહ્યું છે.
 ૧૬ પરોક્ષ વચન તે ભગવાન્ કહો ગયા છે.
 ૧૭ રૂપના સોલે વચન જાણે તે ઉપદેશ શુદ્ધ દઈ શકે
 ૧૮ જ્ઞાન વિના શુદ્ધ મરુપણા વને નહિ.

મશ્ન ૧૦૬—સિદ્ધ ભગવાન્ કયે અનંતે છે.

ઉત્તર—સમકિત વિચાર ગર્ભિત મહાવીર સ્વામિના સ્ત-
 વન છાપેલા ભાગ વીજામાં પાના ૭૪૯ વીજા શાસ્ત્રની ગા-
 થા મુકી છે તેમાં અમલી ચેથે અનંતે તથા પડવાઈ પાંચમે
 અનંતે તથા સિદ્ધાદિક આઠમે અનંતે કહ્યા છે તથા મતાંતરે
 સિદ્ધ પાંચમે અનંતે કહ્યા છે. પણ વિજયાનંદ સૂરિ મહારાજ
 ના કેહેવામાં એમણે આઠમે અનંતે સમજવું મુગમ પડે છે. દિ-
 ગંધરના શાસ્ત્રમાં પણ આઠમે અનંતે સિદ્ધ કહ્યા છે.

મશ્ન ૧૦૭—પૌષ્પ ક્યારે લેવો તેનો કાલ શી રીતે.

ઉત્તર—શ્રાદ્ધ વિધિમાં એકલા દિવસના ચાર મહરનો
 કાલ કહ્યો તથા અહી રાત્રના પૌષ્પનો આઠ મહરનો કાલ

કહ્યો છે. પૌષ્પ લેવાની વિધિ વતાવી છે પાને, ૨૪૬. તે પ્ર-
થમ પૌષ્પ લઈ પછી રાઈ પડીકમણું પહિલેહણ કરે. પરીતે છે ને
એ રીતે કરે તોજ પૌષ્પનો ચાર પ્રહરનો કાલ પૂરો થાય. ને
મોઢો લે ને મોઢો પારે તે વાત પાઠમાં નથી વાસ્તે સૂર્ય ઉ-
દય અગાઉ પૌષ્પ લેવો તેજ યોગ્ય છે ને પંચાશકર્મા પૌષ્પ
યારી પૂજા કરી પાછો પૌષ્પ લેવાની મર્યાદા વતાવી છે. પળ
તે પડિમા ધર શ્રાવકના સંવંધમાં છે કારણ જે પડિમા ધરને
પાછલી પડિમા સહિત છે વાસ્તે તે પડિમા સાચવવી તેથી તે
મ વિધી દર્શાવી છે પડિમા ધર શિશ્યાના શ્રાવકને સારુ તો
શ્રાદ્ધ વિધિમાં કહ્યું છે એજ રીતે છે.

પ્રશ્ન ૧૦૭—પૌષ્પમાં ચોમાસામાં શ્રાવક ભૂમિ ઉપર
સંથારો કરે કે પાટ ઉપર.

ઉત્તર—ચોમાસામાં તો પાટ ઉપરજ સંથારો કરવો
કહ્યો છે. વિચાર રત્નાકર ગ્રંથ કીર્તિ વિજયજી મહારાજનો
કરેલો છે તેમાં આવશ્યકની ચૂંણનો પાટ લખ્યો છે તેમાં
કાષ્ઠ આસનના આદેશ લેવાના કહ્યા છે. તેમ શ્રાદ્ધ વિધિ-
માં પણ કહ્યું છે. બલી શ્રાવકને સારુ પાટ પાટલા કરાવીને
ઉપાસરે શ્રાવકે મુકવા એમ પણ અધિકાર શ્રાદ્ધ વિધિમાં છે
બલી હુંડી પત્ર કરીને પ્રશ્ન રૂપ ગ્રંથ છે તેમાં ચોમાસામાં પાટ
પાટલા ન વાપરે તેને પાસથ્યો કહ્યો છે.

પ્રશ્ન ૧૦૮—સાધુજી પુસ્તક રાखે કે નહિ.

ઉત્તર—આ કાલમાં સાધુજી પુસ્તક રાखે એ અધિકાર
તત્ત્વાર્પમાં પાને ૨૮૬ મે છે તેમાં જણાવ્યું છે જે દુષ્ક-
કાલે ધારણાની સ્થામી તેથી આજ્ઞા કરી છે વાસ્તે પુસ્તક રા-
સવાને હરકત નથી પણ પોતાના શિષ્ય સારા ન હોય તે ઠત

તે પુસ્તક શિષ્યને આપી જવું ને તે વેચી સ્વાયં યોગ્ય નથી
 ૫ પુસ્તક સંઘના રૂપિયાથી લીધું છે તેથી પુસ્તક ઉપર ગા-
 લકી સંઘની રાસત્રી કે જેથી ઘીગાઢ થાય નહિ. શિષ્યને
 મળવા જોઈએ તો શ્રાવક આપે પણ વેચી સ્વાયં એવા શિષ્ય
 હોય તો શ્રાવક તેને પણ પુસ્તક આપે નહિ. આવી રીતે સા-
 ધુજીએ રાસત્રી જોઈએ.

મથ ૧૦૦.—દેવતાને કામ ભોગ દેવી સાથે કેવી
 રીતે હોય.

ઉત્તર—મવનપતિ વ્યંતર જ્યોત્સિ તથા મુધર્મ દેવલો-
 ક તથા ઇશાન દેવલોક મુધીના દેવતાને તો મનુષ્યની પો-
 ભોગ છે ને સનત્કુમાર માહેંદ્ર દેવલોકવાલાને માત્ર સ્પર્શ ક-
 રવાનો છે. તથા મહા દેવલોક તથા લાંતક દેવલોકવાલાને
 રૂપજુવે ઇટલોજ કામ છે. શુક્ર તથા સહસાર દેવલોકના દેવતાને
 શબ્દ સાંભલવાનો વિષય છે. આનત, પ્રાણત, આરણ, અચ્યુ-
 ૫ ચાર દેવલોકવાલાને એક ધીજાનું મન મલવાનો વિષય છે.
 ધીજા દેવલોક ઉપર સ્ત્રી નથી તેથી ત્યાંથી પોતાનું મન કો-
 તેમ સ્ત્રી પણ મન કરે ઇટલે સંતોષ થાય છે કારણ જે જો
 જેમ ધીજા દેવલોકથી ઉપર ચઢતા જાય તેમ તેમ વિષય ક-
 મના ઓઠી થાય છે. ને ચારમા દેવલોક પઠી નવ ગ્રંથેયવ
 તથા પાંચ અનુચર વિમાનના દેવતાને તો સમૂલગી કામની
 ઇચ્છા નથી, આ અધિકાર પદ્મવળા મુત્રની ઠાપેલી પ્રતમા-
 પાના ૭૭૮ મે છે.

મથ ૧૧૦.—દેવતા મનુષ્ય સાથે ભોગ કરે તથા મૂલ
 શરીર આવે ?

ઉત્તર—પદ્મવનાજીમાં ઝાપેલી પ્રતમાં પા ૬૨૬ તેજસ શરીરની અવગાહના અંગુલના અસંખ્યાતમા ભાગની કહીએ તેનું ઈરણજાણવું જે પૂર્વધવ સંવંધી મનુષ્યની સ્ત્રી ઉપર ગાઢ અભિમાન હોય તો દેવતા દેવલોકથી આવીને તે સ્ત્રી સાથે ભોગ કરે ને ભોગ કરતાં કાલ કરીને તેજ સ્ત્રીને પેટે તરત ઉત્પન્ન થાય. આ રીતનો અધિકાર છે તેથી સમજાય છે કે મૂલ શરીરે આવે તો તેજસ શરીરની અવગાહના અંગુલના અસંખ્યાતમા ભાગની હોય ને ભોગની વાત પણ એમાં જ છે.

પ્રશ્ન. ૧૧૧—ચંદ્રમા પુનઃ પછી થોડો ઢંકાતો જાય છે, ને શુદ્ધ ૧ થી ઉઘાડો થતો જણાય છે તેનું શું કારણ.

ઉત્તર—જીવાભિગમમાં ઝાપેલી પ્રતમાં પાના ૭૮૯ એ અધિકાર છે ત્યાં એવું કહ્યું છે જે નિત્ય રાહુ ને પર્વ રાહુ જે પ્રકારના રાહુના વિમાન છે તેમાં નિત્ય રાહુ છે તે ચંદ્રમાના વિમાનથી નીચો છે ને એની ચાલવાની ગતિ એવી છે. જે વચ્ચે ૧ થી ચંદ્રમાના વિમાનની નીચે થોડો થોડો આવતો જાય તેમ ચંદ્રમા ઢંકાતો જાય. અમાસને દિવસે સર્વ પ્રકારે નીચે આવે છે તેથી બીલકુલ ચંદ્ર દેખાતો નથી. શુદ્ધ ૧ થી નિત્ય દૂર રહી જાય છે તે શુદ્ધ ૧૫ મે સર્વથા ચંદ્ર નીચેથી સ્વર્ગ જાય છે તેથી સર્વથા ચંદ્રમા દેખાય છે. ને પર્વ રાહુ છે. કોઈ વસ્તુ નીચે આવી જાય છે ત્યારે ગ્રહણ થયું કહવાય. એ ગ્રહણ થયું હોય તે વસ્તુ જોઈ શકાય નહિ. એવી રીતે શ્રાદ્ધ વિધિમાં કહ્યું છે એ નિમિત્ત સારું નથી એ કારણે મના કરી છે.

પ્રશ્ન. ૧૧૨—આચાર્ય પંચ મહાવ્રત ૧૦૦૦ જેટલો આચાર્ય ગણાય.

ઉત્તર—પંચ મહાવ્રત રાત્રિ

महाव्रत रहितने आचार्य पदवी आपवानी आज्ञा कोई ठेकाप नयी. व्यवहार सूत्रमां मूलमां पाना २७ एवं कहेलुं ते जे पशु श्रुत होय ने माया मृपा बोले उत्सूत्र बोले पाप कर्म करे आजीविका करे एवाने आचार्य पदवी. उपाध्याय पदवी प्रवर्त्तकपणो स्थविरपणो गणीपणो कोई पण पदवी आपव नहि ते जावजीव सुधी आपवी नहि. आ रीतनी मर्यादा बंदी पंच महाव्रत रहितने साधु गणाय नहि तो आचार्य तो केमज गणाय.

प्रश्न. ११३—एवा गुणवंत आचार्य न होय तो केम क

उत्तर—घणा गुणो पुरुषो क्रिया उद्धार करी शरीते पोते प्रवर्त्ते छे जेमके सर्व देवमूरि महाराज चैतवा हता. ते पोते क्रिया उद्धार करी शुद्ध मार्ग प्रवर्त्ताव्यो. वा आनंदविमलसूरि महाराजना वखतमां पण शिषिज मय्यो हतो ते पोते क्रिया उद्धार करी शुद्ध मार्ग प्रवर्त्ताव वली व्यवहार सूत्रमां एम पण कहेलुं छे जे आचार्य पदवीने ये पुरुष न होय तो जे गछमां साधु होय तेमांथी बीजा यो आचार्य नहि मले त्यां सुधी तेमने आचार्य स्थापौने चलावे. पछी योग्य मेल ते वखते योग्य पुरुषने आपस्यापे ने ते वखत पेला न उठे तो तेने गठ बहार करे अधिकार पण व्यवहार सूत्रमां पाना ३१ मे ठे वास्ते गुणने आचार्य पदवी आपवी. हालमां पण स. १९४२ तग बढ ५ मे मुनि महाराज आत्मारामजी महाराजने श्री अक्षाचलजी उपर घणा देशना श्रावको तथा साधुजी मेल पणवान जाणी आचार्य पदवी आपी ठे ते वखत हु पण हाजर हतो पचीस हजार माणस सिद्धाचलजी उपर हता तेमां

मुख्य मुख्य शेरना विद्वान् श्रावको पण हता. कोई पण मुख्य शेरना माणस नहि हतां एम नहि हतुं, ते वखत विजयानंद मूरि महाराज एनाम संघे आपी स्थाप्याछे. एम योग्य पुरुषने आचार्य स्थाप्या विना साधु विहार करीशके नहि. ए अधिकार पण व्यवहार सूत्रमांठे वास्ते सर्वे साधुना समुदायमांथी जे पुरुष उत्तम होय. त्यागी, वैरागी ज्ञानवान होय तेमने आचार्य स्थापी तेमनी आज्ञाए मार्ग चा आ पंचमकालमां शुद्ध परंपरा चालवी तो दुष्करछे. महानिशीथ जीमां युग प्रधान स्वामी ध्वानो अधिकार चाल्योछे त्यां पण श्रम कहेलुंछे जे युग प्रधान स्वामि शुद्ध मार्ग चलावशे जे मारी आज्ञानुं हायमानपणुं टालशे. वली युग प्रधान स्वामि निर्वाण पाय्या पछी मारी आज्ञानुं हायमानपणुं थजे. एवो रीते कहेलुं छे माटे जे वखत जे उत्तम पुरुष होय तेने आचार्य स्थापी मार्ग चाले कारण जे शासन एकविंश हजार वर्ष सुधी जयवंतु रहेशे एवी रीते अमार्ह समजवुं छे.

प्रश्न. ११४—एक परमाणुमां केटला वर्ण होय ?

उत्तर—एक परमाणुमां एक वर्ण, एक गंध, एक रस, वे स्पर्श होय ए अधिकार अणुयोगद्वार सूत्रमां छापेली मतमां पाना. २७०मेठे. पर्यायनो पलटणपणे पांच वर्णनो धाय कारण जे सत्ताने विषे पांच वर्ण, वे गंध, पांच रस, ने आठ स्पर्श रखा छे. ए द्वादश सार नयचक्रमां कहुं छे माटे सत्तामां होय तेथी पुनरावृत्तिमां पांच वर्णमांथी एक वर्ण, एक गंध, एक रस, वे स्पर्श होय ते पर्यायना पलटणपणे होय.

प्रश्न. ११५—गौतम पंडितो तप करे छे तथा चंदन वालाना ने गोरजीने आपे छे ते केम.

ઉત્તર—ગજાચાર પયશ્રાના ચાલાવબોધમાં કુગછના લક્ષ-
ણમાં કહ્યું છે જે વિષ તારવાને ઢોક પાસે ઘસી રીતના તપ
કરાયી પેસા લે છે. તે કુગઝ છે.

પ્રશ્ન. ૧૧૬—એક સ્થિતિ સ્થાનકમાં અધ્યવસાય સ્થા-
નક કેટલા હોય.

ઉત્તર—કમપયદીમાં ગાથાની ટીકામાં અધ્યવસાય
અસંલ્યાતા કહ્યા છે. તીવ્ર, તીવ્રતર, મંદ, મંદતર, આદિ હોય.

પ્રશ્ન. ૧૧૭—આયુષ્ય જે ગતિનું વાંધું હોય તે કાયામ
રહે કે ફેરફાર થાય.

ઉત્તર—ભગવતીજાની ટીકામાં સંક્રમણનો અધિકાર
ચાલ્યો છે તેમાં કેહેલું છે જે નરકનું આયુષ્ય સાતમીનું વાંધું છે
જેમ અધ્યવસાયના ફેરફારથી નરક ઓઢી વધારે થાય છે જેમ
ઋણવાસુદેવે સાતમી નરકનું આયુષ્ય વાંધ્યું હતું તે અરાઢ હજાર
મુનીને બંદન કરવાથી ત્રીજીનું કયું તેમ ફેરફાર ચારે ગતિમાં
થાય. પટલો વિશેષ જે દેવલોકનું ફરીને મનુષ્યનું ન થાય
તથા નરક ફીટીને ઘીઝી ત્રણ ગતિનું ન થાય જે ગતિ હોય
તેનો ફેરફાર થાય.

પ્રશ્ન. ૧૧૮—વર્તમાનકાલે આયુષ્ય કેટલું હોય.

ઉત્તર—જંબુદ્વીપ પશ્ચિતમાં તો મુખ્ય વૃત્તિયે ઉત્કૃષ્ટ એક
સો વિંશ વર્ષનું કહ્યું છે. તેમ ઘણા જીવને તો તેમજ આયુષ્ય
હોય ને તે પ્રમાણે જણાય છે. ને કોઈક જીવનું વધારે પણ
સાંભળવામાં હાલમાં આવે છે. તેવીશ સ્વદયના યંત્રમાં પેહેલા
સ્વદયમાં ઠેહા યુગ પ્રધાન સ્વામીનું આયુષ્ય એકસો અઠાવીશ
વર્ષનું કહ્યું છે તેથી એમ જણાય છે કે કોઈક પુરુષનું એકસો
વીંશ વર્ષ કરતાં અધિક વર્ષનું પણ હોય તે વાત શતાવધા-

नी शा. रायचंद स्वजीभाइए भद्रवाहु संहिता जोइ हती. ते-
 मां तेमना केवामां एवुंजे जे घनलग्नां जन्म होय ते कुंडलीमां
 चोथे मीननो गुरु होय ने अग्यारमे तोलानो शनी तथा शुक्र
 होय ने एवी रीतना ग्रह होय ते अंशे करी बलवान् होय
 बली आठमे कोइ ग्रह आवे नहि ने शनीनी के शुक्रनी द-
 शामां जन्म थाय एवी रीतनो योग आवे तो वसेने दश व-
 र्षतुं तेनुं आयुष्य थाय. माटे कोइक जीवतुं विशेष थाय. ते
 पण शास्त्रमां अधिकार छे. बली आवश्यकनी बाबीश हजारी
 टीकामां कालकाचार्य महाराजे इंद्रनो हाथ जोयो तेमां वसे-
 न्त्रणशे वर्ष सुधी जोइ पढी कहुं जे आतो इंद्र छे माटे विशेष
 पण थइ जाय तो कंइ विरुद्ध नथी. परमात्माना वचन के-
 टलाएक बहु जीव आश्रित छे. केटलाएक जीव अपेक्षित
 छे ते गुरु परंपरा गत ज्ञानवाला पुरुष जाणो ते वर्त्तमानका-
 लमां परंपरानुं यथार्यपणुं रहुं नथी. आत्मार्थी पुरुषने परंपरा
 गत ज्ञान जाणनार गुरुनो योग मेलतो नथी. पढी शास्त्रमां
 जे टीकाकारोए दर्शाव कयो होय ते जाणी शके छे बीजा
 इलाज नथी. ए पंचम कालनो प्रभाव छे. वास्ते बे शास्त्रमां
 जुदो जुदो अधिकार जोइ श्रद्धा भ्रष्ट थवुं नहि ते येनेना
 आशय खोलवानी मेहेनत करबी तेम करवाधी कोइ शास्त्रमां
 थी अथवा कोइक पंडितथी खुलासे मली जशे.

प्रश्न. ११९—शुद्ध अशुद्ध क्षायक समकितना भेद
 कोइ ठेकाणे छे.

उत्तर—तत्त्वार्थनी टीकामां पाना २८ तथा नवपद म-
 करणनी टीकामां केवल ज्ञानी महाराजनुं शुद्ध क्षायक सम-
 कित कहुं छे ने उग्रस्थ श्रेणीकादिकनुं अशुद्ध कहुं छे.

મશ્ન. ૧૨૦—ચાર અનુયોગ છે તેમાં નિશ્ચય કદા ને વ્યવહાર કદા.

ઉત્તર—આગમસાર તથા નયચક્રમાં તથા દ્રવ્ય ગુણ પર્યાયના રાસમાં ચરણ કરણ અનુયોગ ગણિતાનુયોગ ધર્મકથા અનુયોગ એ ત્રણ વ્યવહારમાં કદા છે. ને એક દ્રવ્યાનુયોગ તે નિશ્ચય કહ્યો છે. અને આચારાંગજીની શિલાંગાચાર્ધકૃત ટીકામાં તો ચરણ કરણ અનુયોગને નિશ્ચયમાં કહ્યો છે. ને ધીજા ત્રણ અનુયોગ વ્યવહારમાં ગણ્યા છે. હવે એ વંનેની મતલબ અપેક્ષિત સમજાય છે આચારાંગજીનું કેહેવું છે જે દ્રવ્ય અનુયોગથી સ્વપરતું જ્ઞાન થયું. પણ પરતું ઠાંડયું તે ચરણ કરણ અનુયોગથી છે તે પર પ્રઘટિ ઠાંડિ તોજ આત્મ પ્રઘટિ થાય. ને તેજ આત્મ ધર્મ છે વાસ્તે એ નિશ્ચય છે. વલી આગમસાર પ્રમુખનું કેહેવું છે જે દ્રવ્યાનુયોગનું જાણપણું કર્યું નથી ને દ્રવ્ય ચરિત્ર પાછે છે. તો તે સ્વપરતું જ્ઞાન નથી તેથી આત્મા નિર્મલ શી રાતે થશે. માટે દ્રવ્યાનુયોગનું જ્ઞાન પંચાથી સ્વધર્મ પરધર્મ જાણે છે. તેથી તે નિશ્ચય છે. એમ અપેક્ષાયે છે. વાકી વસ્તુ પણે તો આંધલો તથા પાંગલો બે તુડા જુડા કામ કરવાની ઇચ્છા કરે તે સફલ થાય નહિ. તેમકે પાંગલો આંધલો જુવે છે ને આગ લાગે છે પણ પગ નથી થી તે ચાલી શકતો નથી, તેથી તે પણ આગમાં વલી મરે. લી આંધલો છે તે આગ જોઈ શકતો નથી તેથી તેને પગ છે પણ ચાલી શકવાનું તેના મનમાં આવે નહિ તેથી તે પણ વતે મરે તેમ એકલા જ્ઞાનવાળો પાંગલો જોઈ છે જેમ પાંગલો આંધલાને કહે જે આગ લાગે છે માટે તું મને ઘપાડી લે તો રસ્તો બતાવું ને આપણે વંને ઘડીએ તેમ છે એ છે

પ્રવી રીતે દ્રવ્યાનુયોગ તથા ચરણ કરણ અનુયોગ એ યંત્રેનો યોગ મલવાથી શીઘ્ર મુક્તિ ફલ મળે.

પ્રશ્ન. ૧૨૧—નવકારશીનો કાલ સૂર્ય ઉદયથી વે ઘડી કે હયેલિની રેલા સૂજવાથી વે ઘડી.

ઉત્તર—ધર્મ સંગ્રહ ગ્રંથ માનવિજયજી મહારાજનો કરેલો છે. ને તે ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશવિજયજી મહારાજે શોધ્યો છે તેમાં કહ્યું છે જે ચોવિહાર વાલો સાંજનો વે ઘડી દિવસ હોય ત્યારથી ચોવિહાર કરે ને સવારે નવકારસી સૂર્યોદયથી વે ઘડી પછી કરે ને કદાપિ તેમ ન વને તો નવકારશી કરે પણ સૂર્યનો તડકો દોઢા વિના દાતણ કરે તો રોષિ ભોજનના નિયમના ભંગનો દોષ લાગે. એ ઉપરથી સમજવાનું છે જે સૂર્યનો તડકો દેલાય ત્યાં સુધીમાં તો નોકારશીનો કાલ થતો જ નથી ત્યાર સૂર્ય ઉદયથી જ વે ઘડી રહો વલો શેન પ્રશ્નમાં પાના ૬૬ પ્રશ્ન ૯૧ મું છે ત્યાં પણ સૂર્યોદયથી વે ઘડી કહી છે તે ઉપર શેન પ્રશ્નમાં યોગ શાસ્ત્રની સાક્ષિ આપી છે. વલો તેજ પ્રમાણે પ્રવચન સારોદ્ધારની ટીકામાં તથા પંચાશકંભી ટીકામાં તથા શ્રાદ્ધ વિધિમાં પણ સૂર્યોદયથી વે ઘડી એ નવકારસી થાય એમ અર્થ જણાય છે માટે નવકારશી કરીને વહેલું દાતણ કરવું તે યોગ્ય નથી.

પ્રશ્ન. ૧૨૨—પ્રભુને વસ્ત્ર પેહેરાવવાનો અધિકાર શાસ્ત્રમાં આવે છે ને પેહેરાવતા નથી તેનું શું કારણ.

ઉત્તર—શેન પ્રશ્નમાં એ વાતનું પ્રશ્ન. ૨૪ પાના ૧૭ મે છે તેમાં કહ્યું છે જે જિનવિંચને વસ્ત્ર પેહેરાવવા કહ્યા છે પરંતુ મધાન વસ્ત્ર આંગી પ્રમુક્ષમાં આભરણની જેમ ઉચિત કરવું યોગ્ય છે. ઉપર મુકવું તે યોગ્ય નથી.

सो ठे. एथी समजाय ठे के केटलाएक वर्ष थयां प्रवृत्ति बंध
यइ गइ ठे पण आंगी प्रमुखमां वपराय ठे बली शास्त्रमां
कोइ आचार्ये बंध कर्या एवो अधिकार जणातो नयी.

प्रश्न. १२३—देवताने अवधिज्ञान क्यां सुधीनुं होय.

उत्तर—सुधर्म देवलोक तथा इशान देवलोकना देव-
ताने नीचुं पेली रत्नप्रज्ञा नरक सुधी होय. सनत्कुमारने
माहेंद्रनादेवताने धीजी शक्रप्रभा नरक सुधी होय. ब्रह्मने लांत
कर्ना देवताने नीचुं ग्रीजी बालुप्रभा नरक सुधी होय. शुकने
सहस्रार देवलोकने नीचुं चौथी पंकप्रभा नरक सुधी होय.
आणत ने प्राणनण बेना देवताने पांचमी धूमप्रभा सुधीनुं ज्ञान
होय. आंचरणने अच्युत देवलोकना देवताने छठी तम प्रभा
नरक सुधी होय तथा पेहेलेथी छठा ग्रैवेकना देवता पण धूम
प्रभा सुधी देखे पण ते बारमा देवलोकना देवता करतां वि-
शुद्ध विशुद्ध देखे. मातमा आठमाने नवमाग्रैवेकना देवता
सातमी तमतमा नरक सुधी देखे. अनुत्तर विमानना देवता
भील चौद राजलोक देखे. एटले चौद राजलोकमां कंडक
ओहुं देखे ए देवताओ तिरुं असंख्यात द्वीप समुद्र सुधी देखे.
उंचुं पोताना विमाननी ध्वजा सुधी देखे भुवनपति व्यंतर
देवताओमां अर्धा सागरोपममां कंड ओछा आयुष्य बालानं
तिरुं संख्याता योजननुं ज्ञान होय. अर्धा सागरोपम उपर
नुं आयुष्य होय तेने तिरुं असंख्यात योजननुं ज्ञान होय जेनुं
दशहजार वर्षनुं आयुष्य छे तेने असंख्यात वर्षनुं आयुष्य ठे
तेने असंख्यात योजननुं तिरुं ज्ञान होय. आ मुजव नंदी
सत्रनी टीकामां पाना १७८ मे छापेली प्रथमां नया अंग.

પ્રશ્ન. ૧૨૪—તીર્થંકર કયા આરામાં થાયને કયા આ-
રામાં સિદ્ધિ વરે.

ઉત્તર—નંદી સુત્રની છંપિલી પ્રતમાં પાના ૨૦૮મે કહ્યું છે કે
રૂપભદેવ અવસાંપિંળી કાલના ત્રીજા આરાનાં ત્રણ વર્ષ સાઢા આઠ
મહિના વાકી હતા તે વસતે મોક્ષ ગયા. ત્યાર પછી ત્રીજા સર્વે
તીર્થંકર ચોથા આરામાં થયા. ઢેછા મહાવીર સ્વામી ચો-
થા આરાના ત્રણ વર્ષ સાઢા આઠ મહિના વાકી હતા ત્યારે
નિર્વાણ પામ્યા. તેમજ આવતી ચોવીશીમાં ત્રીજો આરે
વેસતાં સાત વર્ષ પાંચ માસ ત્રણ દિન ગયેથકે તીર્થંકરનો જ-
ન્મ થશે ને આઠ્ઠા ત્રીજા આરામાં ત્રેવિશ તીર્થંકર થશે. ને ચો-
થા આરામાં ચોવિશમાં તીર્થંકરનો જન્મ થશે તથા નિર્વાણ પામશે.
ને યોજા સામાન્ય કેવલી ત્રીજા આરાના જન્મેલા ત્રીજા આ-
રામાં કેવલ જ્ઞાન પામે તે વર્તમાનકાલ ચોથાના જન્મજા પાં-
ચમા આરામાં કેવલ જ્ઞાન પામ્યા આ પર્યાદા છે.

પ્રશ્ન. ૧૨૫—મનુષ્ય ગર્ભજની સંખ્યા કેટલી કહી છે.

ઉત્તર—અનુયોગદ્વાર સુત્રની ટીકામાં પાના ૪૮૮ મનુ-
ષ્ય ગર્ભજની સંખ્યા છ વર્ગ. કરતાં જે રકમ થાય તેટલી કહી છે. તે
વર્ગનું સમજવું જે એકનો વર્ગ. તો થાય નહિ તેથી ઘેનો વર્ગ. તે
ચાર થાય એ પેદેજો વર્ગ. ચારનો વર્ગ તે શોલ થાય એ ત્રી-
જો વર્ગ. શોલનો વર્ગ. તે વસો છપ્પન થાય એ ત્રીજો વર્ગ. ઘશે
છપ્પનનો વર્ગ. ૬૫૫૩૬ થાય એ ચોથો વર્ગ. એનો પાંચમો વર્ગ.
કરતાં ૪૨૯૪૯૬૭૨૯૬ થાય એ પાંચમાનો વર્ગ. કરતાં
૧૮૪૪૬૭૨૪૦૭૩૭૦૯૫૫૧૬૧૬ થાય એ છઠો વર્ગ. એની
સાથે પાંચમાં વર્ગમાંનો વર્ગ. કરતાં આંક થાય તે.

આ સંખ્યાએ જગન્ય ૫૬ મનુષ્ય એકઠા ગણતા અસંખ્યાતા કહ્યા છે આ મનુષ્ય
સમુદાય મર્ધજ, એકઠા ગણતા અસંખ્યાતા કહ્યા છે આ મનુષ્ય
મદી દ્વીપમાં મલોને થાય.

પ્રશ્ન. ૧૨૬—અઢી દ્વીપ કો રોતે કહ્યા છે.

ઉત્તર—આ આપણે રહીએ ઝીયે તે જંદુ દ્વીપ છે તે લા-
ચ યોજને વચમાંથી લારો તો થાય એ ગોલ આકારે છે
તેની પાછલ ફરતો લવણ સમુદ્ર છે તે લાસ યોજનનો છે
તેની પાછલ ધાતકોલંદ નામે દ્વીપ છે તે ચાર લાસ યોજન
પોહોલો છે તેમાં મનુષ્ય છે તેની પાછલ કાલોદધિ સમુદ્ર
છે તે આઠ લાસ યોજનનો છે તેની પાછલ પુષ્કરાવર્ત દ્વીપ
છે તે શોલ લાસ યોજનનો છે તેમાં અઢધા દ્વીપમાં વસ્તી
મનુષ્યની છે. અઢધામાં મનુષ્યની વસ્તી નથી. તેથી અઢી દ્વીપ
મનુષ્યસેવ શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે. તેની આગલનો દ્વીપ સમુદ્ર
તો અસંખ્યાત છે પણ ત્યાં મનુષ્ય નથી.

પ્રશ્ન. ૧૨૭—દેરાશરમાં દીવા ઝઘાડા મુકાય છે તે યો-
ય છે કે કેમ.

ઉત્તર—એકવીશ પ્રકારી પુજામાં સકલચંદ્ર ઉપાધ્યાય-
નીએ કહ્યું છે જે પાનશમાં દીવા મુકવો. વલી પૂજા પ્રકર્ણ
મદ્રવાહુ સ્વામિનું કરેલું છે તેમાં કેહેલું છે જે દીવા મુકવા તે
મથુને તાપ ન લાગે એવી રીતે મુકવા. પોતાને જેમ તાપ લાગે છે
તેમજ ગણી મથુને તાપ ન લાગે એમ મુકવા. એવી રીતે દીપક પૂજા
કરવી, ઝઘાડા દીવા મૃદસ્થ પોતાને ઘેર મુકતા નથી. ને જી
નમંદીરમાં મુકે તો અન્યદર્શની પણ કહેય જે શ્રાવક લોક દેવ
આગલ તો ઝઘાડા દીવા મુકે છે ને ઘર આગલ ઢાંકે છે એ
શ. ૧૧ પા. ૧૧૩ મુકવાનું કહ્યું છે.

જે જીનપૂજામાં જેટલી ચતના થાય તેટલી કરવી. તેમાં પ્રમાદ કરે તો અયોગ્ય છે. ઉપરથી કોઈના મનમાં એમ આવશે જે સમૂલગા દીવા કરવા નહિ. પાણિ ફૂલ ચઢાવવા નહિ એ સમજવું મૂલ મરેલું છે કારણ જે સ્થાવરની હિંસાનો કંઈ શ્રાવકને ત્યાગ નથી. ત્રસની હિંસાનો ત્યાગ છે વલી પ્રમાદ કરે તો ત્રસની હિંસા થાય ને તે પ્રમાદ ઠોઢે તો પ્રભુ ભક્તિમાં ત્રસ જીવની હિંસા થાય નહિ ને સ્થાવર વિના તો ભક્તિ થનતી નથી. વલી શ્રાવકને અષ્ટ દ્રવ્યે ભક્તિ કરવી મહાનિશીયજીમાં તથા આવશ્યક સૂત્ર યોગેરેમાં યોગ્ય કંહી છે વાસ્તે વિસ્તારે ભક્તિ કરે તે ઘણો લાંબ ઉપાર્જન કરે માટે પ્રમાદ છોડી ભક્તિ કરવી.

પ્રશ્ન. ૧૨૮—દેરાશરના સ્વાતમૂર્ત્ત કરવાની જગ્યો જોવાની રીત જૈનની ને અન્ય દર્શનની સરસી છે કે કેમ.

ઉત્તર—કાલીદાસ પંડિત વિક્રમના અવસરમાં થયો છે. તેમણે જ્યોતિર્વિદાભરણ નામનો જ્યોતીપ શાસ્ત્રનો ગ્રંથ કર્યો છે તેની ટીકા જૈની આચાર્યની કરેલી છે તેમાં જૈનની રીતી જુદી વતાવી છે તેમજ આરંભ સિદ્ધિ જૈન ગ્રંથમાં પણ છે વલી જ્યોતિર્વિદા ભરણ ગ્રંથમાં પ્રતિષ્ઠાના નક્ષત્રમાં પણ જૈનના નક્ષત્ર જુદા કક્ષા છે. તેથી હુંદીયાને પણ સમજવું જોઈએ ઊંચે કે અન્ય દર્શની પણ વે હજાર વર્ષના આશરા ઉપર જૈન ચૈત્ય સિદ્ધ કરે છે.

પ્રશ્ન. ૧૨૯—સામાયકમાં ઘઢી રાસે છે તે આજ્ઞા છે.

ઉત્તર—વુંદાર વૃત્તિમાં ઘઢી રાસવાની કહી છે ને તેમાં નીશીયજીની ચૂર્ણિની સાક્ષી આપી છે.

પ્રશ્ન. ૧૩૦—શ્રાવકને ત્રવલો મુદ્દપતી રાસવાની મર્યાદા શાસ્ત્રમાં ને

ઉત્તર—આવશ્યકનો ચાલાવબોધ યશવિજયજીકૃત છે તેમાં તથા અનુયોગ દ્વારની ઠાપેલી ટીકામાં પાના ૭૮મેઝે. વલી શ્રાદ્ધ વિધિ નિશ્ચય ગ્રંથમાં અંચલગચ્છની ચર્ચા પળમાં સારી પેઠે સ્થાપના કરી છે.

પ્રશ્ન. ૧૩૧—શ્રાવકને સૂત્ર વાંચવાની આજ્ઞા છે કે નહિ.

ઉત્તર—શ્રાવક અથવા સાધુને દરેક चीज ગુરુ પાસે ભરણી પળ પોતાની મેલે મળવી નહિ તે સારુ વિશેષાવશ્યકમાં કહ્યું છે જે સામાયક અધ્યયન મળવું તે ગુરુ પાસે પળ પુસ્તક ચોરીને નહિ. માટે પોતાની મેલે તો વંચાય નહિ. ને સૂત્ર વાંચે તેનો આશય વરાંવર વેસે નહિ તો ઉત્સુત્રનો દોષ લાગે ને વલી શ્રાવકને આવશ્યક સૂત્ર તથા દશ વિકાલીક

ઉ અધ્યયન સુધિજ મળવાની આજ્ઞા મધુષ કરી છે વલી શ્રાવકને અર્થના ગ્રહણ કરનાર કહાવે. ઇટલગુરુ અર્થ સંભલાવે તે સંભલે ઇટલે શ્રાવકને સૂત્ર વાંચવાની આજ્ઞા સંભવતી નથી. પ્રકરણ ગ્રંથ ઘળા છે તેમાં પૂવાચાર્યે સર્વ રચના લાવી મુકી છે તે મળે પળ છે ત્યાં કોઈને શંકા યશે જે આનંદાદિક શ્રાવકે શું મળતા હશે. તે વિષે વિશેષાવશ્યકમાં શ્રુત જ્ઞાનના ભેદ ચાલ્યા છે તેમાં ઉપાંગ સૂત્રનો અધિકાર પાના ૧૭? છે તેમાં પ્રશ્ન થયું છે જે ઉપાંગાદિકની રચના શું કરવા કરી તેનાં ઉત્તરમાં કહ્યું છે જે સાધ્વીને દ્રષ્ટિવાદ મળાવવું નહિ ને તે દ્રષ્ટિવાદના ભાવ જાણ્યા વિના ઘોષ કેમ થાય તે સારુ સાધ્વી શ્રાવક અર્થે ઉપાંગાદિકના રચના કરી છે. આ જગ્યોપર શ્રાવકનો શબ્દ છે પળ ઉપાંગ છેદ સૂત્ર વિગેરે મળાવવા સારુ વ્યવહાર સૂત્રમાં મુનીને કેટલા કેટલા વર્ષના દીક્ષાપર્યાય થાય તેને જાણવા જે ને તેની નીચે

વકને આજ્ઞાનથી પણ પયના શ્રાવક ભણતા હશે એમ જના-
 ય છે હાલમાં પણ ચડ શરણ પયલાદિક શ્રાવક ભણે છે. તે
 મ તે પુરુષો ભણતા હશે. એમ લાગે છે હાં કોઈ એમ કેહેશે
 જે તમોએ સૂત્રની શાસ્ત્રો નાંચી છે તે કેમ જાણી તે વિપે જા-
 ણવું જે મારી ચાલબુદ્ધિના વસ્તમાં મારા મનમાં એમ આવ્યું
 હતું જે અર્થના ગ્રહણ કરનાર કહ્યા છે. માટે આપણે મૂલ સૂ-
 ત્ર ને ધાંચવા અર્થ જોવાને શું હરકત છે એમ જાણી સુત્રો
 વાંચ્યા હતાં. પણ સૂત્રના ગહન અર્થ જોઈ મારા મનમાં હવે
 આવે છે કે ધીતરાગ આગમની ગહન શૈલી મલીન આરંભી
 સંસાર મુદ્ધિત શ્રાવક શી રીતે જાણે તો કંઈનું કંઈ ધારણ
 કરે તો શ્રદ્ધા ભ્રષ્ટ થાય માટે પ્રભુજીએ નિષેધ કર્યો છે તેજ
 યોગ્ય છે. એક આવશ્યક ભણે તો તેમાં વધુ પ્રકારનું જ્ઞાન
 થઈ જાય વાસ્તે પ્રભુની આજ્ઞા વહાર કામ કરવું નહિ. તમ
 સભા સમક્ષ તો મેં સૂત્ર વાંચી સંમલ્યાવ્યું નથી. તે તો ગ્રંથોજ
 વાંચું છું. ને તે તો આજ્ઞા શાસ્ત્રમાં છે પણ તેમાં આજ્ઞા વિરુ-
 દ્ધપણું પડતું છે જે ગુરુ પાસે ભણેલાં વાંચવા જોઈયે. પણ પંચમ
 કાલના પ્રભાવે ગુરુની જોગવાઈની સ્વામીને લીધે વાંચવું થાય
 છે તે પ્રભુ સ્વીકારે તો સત્ય છે કારણ જે સ્વયં ઘોડવાથી
 અજ્ઞાનતા ટલતી નથી તેથી જ ચાલ્યે કરવું પડે છે ને જે પુ-
 રુષ ગુરુ પાસે ધારીને સ્પદેશ વિગરે દે ॥ તેમને ધન્ય છે.
 મારો એવો ભાગ્યોદય થયે તે દિવસ ધન્ય માનીશ. હાલ
 પણ કોઈ કોઈ સ્વચ્છ પુરુષ મળે છે તેમની સમીપમાં જે જે
 ધારણ થાય છે તે કલ્યાણકારી માનું છું ને તે શિવાય પોતા
 ની મેલે જે વાંચું છું તેમાં પ્રભુ આજ્ઞા વિરુદ્ધ થતું હોયની તે
 ત્રિવિધ ત્રિવિધ મિલ્યામિ દુકંદં દરુ છું. ચલી યોગ શાસ્ત્રની

ટીકામાં પાના ૧૦૭ સમાયકના અતિચારમાં કહ્યું છે ને શાસ્ત્રની ગાથા મુકી છે તે ગાથામાં કહ્યું છે જે ન કરવું તે કરતાં અવિધિયે કરવું શ્રેષ્ઠ છે એ આધારે ગુરુપાસે વાંચવા વિના વેસી રહેવું પ્રમાદ કરવો તે કરતાં ગુરુમહારાજની પાસે વાંચવાની ઇચ્છા રાખી યોગ ન મળે ત્યાં મુઠ્ઠી પ્રમાદ કાલ ન જાય તે સારું વાંચું તું ને તે હીતકારી માનું તું.

પ્રશ્ન ૧૩૨—જૈનમાં લાલ્લો રૂપીયા વાંજા શુભ માર્ગે વપરાય છે તેવા જ્ઞાનમાં નથી વપરાતા તે શું કારણ ?

ઉત્તર—જૈન ધર્મનું મૂલ સ્વરૂપ જાણ્યું નથી તે પુરૂષે એમ સમજવું જૈન માર્ગ જાણ્યો હોય ના જૈન ધર્મનું જાણપણું થવાનું નજીકમાં હોય ના, થોડા ભવમાં પાર પામવાનો હોય તંને તો અવગ્રહ જ્ઞાન ઉપર જ લક્ષ થાય. કારણ જે આત્માનું કેવલ જ્ઞાન અવરાણું છે તે પ્રગટ કરવું. તેનું મુલ્ય સાધન શ્રુત જ્ઞાન છે. કેમકે કેવલ જ્ઞાન પામતાં પેદેલાં સપક શ્રેણી માટે છે તે સપક શ્રેણીમાં પ્રથમ શ્રુત જ્ઞાનથી ચિંતન કરે છે પછી અપૂર્વ ભાવ પ્રગટ થાય છે ને સ્વાભાવિક ધ્યાન થાય છે માટે એ સર્વ થવાનું કારણ શ્રુત જ્ઞાન છે ને તે શ્રુત જ્ઞાન જ્ઞાનાવર્ણી કર્મના ક્ષયોપશમથી થાય થાય છે. જ્ઞાનાવર્ણી કર્મનો ક્ષયોપશમ જ્ઞાન મળવાથી જ્ઞાનજાણવાથી, જ્ઞાનનો પાઠ કરવાથી, જ્ઞાનવાનને તથા જ્ઞાન જે પુસ્તકો વા, જ્ઞાનના ઉપગરણો તેનો વિનય કરવાથી વા, પુસ્તકો લેવાવાથી તથા વિદ્યાશાળાઓ કાઢવી ને શ્રાવકોને મળાવવા તન મન અને ધન એ ત્રણ પ્રકારે શક્તિ હોય તે પ્રમાણે જ્ઞાનનો પોતાને તથા પરને વૃદ્ધિ થાય એવી પ્રવર્તના કરવી તેથી જ્ઞાનાવર્ણી કર્મનો ક્ષયોપશમ

ज्ञानना काममां वापरे. जेने शरीरनो शक्ति होय ते शरीर-
रथी ज्ञाननी संभाल राखे. जटली जेटली बने एटली श-
रीरथी सेवा भक्ति करे. जे जे ज्ञान संबंधीना कामनी मेहे-
नत करवानो होय ते करे बली मननो शक्तिवाला एटले
भणेलो होय ते बीजाओने भणावे द्रष्टांत युक्ति करो जेम स-
मजे तेम समजाववानो उद्यम करे. पोतानुं काम छोडीने पण
परने लाभ ज्ञाननो थतो होय ते उद्यम करे. पण स्वार्थज कर्मां
करे नहि. आ लक्षणो ज्ञान निकट थवाना ठे. माटे नजीकमां
ज्ञान थवावाळा तो आ रीते वर्त्ते एटले ज्ञानना काममां जरूर
पइसा वापरे पण जेने ज्ञान प्रगट थवुं दूर ठे ते जीवो तो विचित्र
काम करे ठे केटलाएकने में संमजाव्या ठे तेमणे मने जुवाप
दोधो छे के शास्त्र तो घणाज ठे तेने आ दुनीयामां यांचनार
कोण छे. घणाए पुस्तको सडो जाय ठे बली कोइ कहे छे
जे अमने कइ भएतां आवडतुं नथी एटले पुस्तकने शुं करीए
आवा अनेक प्रकारना जुवाप अज्ञानपणे आपे ठे. बली सा-
शनमां केटलाएक कारभारी होय ठे तेमना तावामां पैसा
होय छे ते पैसा एकठा करी बधायी जायछे पण ते पैसामांथी
ज्ञानना काममां खर्चता नथी व्याज उपजावी पुंजो बधायी
जाय ठे कोइ ज्ञानमां खर्चवानी प्रेरणा करे ठे तो पण पो-
ताने ज्ञानावणीं कर्मनो उदय ठे तेना प्रभावे उत्साहे पारका
पैसा पण ज्ञानमां खर्चता नथी ने बगर कारणे ज्ञानावणीं कर्म
जीव बांधे ठे ए जीव उपर पण ज्ञानवाने तो करुणा ला-
ववी. पण द्वेष लाववो नहि. कारण जे ए जीव शुं करे.
कर्म राजा मार्ग आपे नहि ने आ भवमां तो समकित विना
बद्धिमान ठे पण एनी भवितव्यता एवीज तेके आ-

રતે યવ જ્ઞાન વિગેષ અથવા જવાનું છે તેથી ષ વિચારાની બુ-
 દ્ધિ એવી થાય છે વલી જ્ઞાનવંતોણ પદવાને સમજાવવા જોઈએ.
 પળ માયઃ કેટલાએક કારભારીઓ ધનવાન હોય તેથી તેમને
 કેવા ખર્ચ તો કરવો વધારે દેવ માત્ર થાય પદને જ્ઞાનવાનને
 પળ મુંગા વેસવું પડે છે. હવે પમાના આપનાર માણસ તો જ્ઞાનમાં
 સર્ચવા આવે છે તે ઠતાં તે પૈસા ન સર્ચવાથી તેમનો વિશ્વાસ
 ઠટી જાય છે વલી એવી સ્વરો પદવાથી જે પમાના સર્ચનાર
 હોય છે તે પળ જ્ઞાનના કામમાં સર્ચતા નથી ને કેદે છે જે જ્ઞાનના
 પૈસા અમે આપીએ તે સોરંજે પડે. આમ વિચાર લઈ પૈસા સ-
 ર્ચતા જ્ઞાનના કામમાં ધંધ થઈ જાય છે. આવા અનેક કારણો
 મલવાથી જ્ઞાનમાં પૈસા સર્ચવા ધંધ થઈ ગયા છે પણ એમાં
 ફલાજ નથી. પણ આત્માર્થીને તો સાત સેત્ર છે તેમાં ઠણ
 સેત્રને ઓલસાવનાર જ્ઞાન છે માટે જ્ઞાન જેવું કોઈ પણ સેત્ર
 નથી. મરણ વચ્ચે પણ જીવો લાચો રૂપીઆ માન પ્રતિષ્ઠાને
 અર્થે શુભ કામોમાં વાપરે છે પણ જ્ઞાનમાં વાપરતા નથી.
 તેમ આત્માર્થીએ કરવું નહિ. આત્માર્થીએ તો વધારે ભાગ એમાં
 વાપરવો કારણ જે વીજા સેત્રમાં કેટલાએક આત્માર્થી કેટલા
 એક માન સારુ પણ સર્ચનાર છે. તેથી તે કામો તો ચાલ્યા
 કરે છે તેમાં અઢચણ નથી. ને આ જ્ઞાન સેત્રમાં તો મોટી
 અઢચણ છે કે જ્ઞા ના જુના મંદારો છે તેમાં કેટલાએક
 મંદારો એવા શેઠી મા તથા સાધુઓ પાસે છે કે કોઈ વાંચવા
 માગે તો એક પ નું પણ આપતા નથી ને પુસ્તક સર્ચ જાય
 છે. હવે એ પુસ્તકથી તો કંઈ ઉપકાર થવાનો નહિ. વલી
 કેટલાએક ભાગ્યશાલીના હાથમાં છે તે પુસ્તક આત્માર્થીના ઉ-
 પયોગમાં આવે છે. પણ સર્વ વસ્તુનો કાલ સ્થિતિ છે માટે એને

પળ વધારે કાલ થવાથી નાશ થવાનો સંભવ છે ત્યારે જો
 નવાં નવાં લેખાતાં જતાં હોય તોજ આગલ પાછલ એમને
 એમ ચાલ્યા કરે પણ તેમ ન થાય તો હાલમાં પણ કેટલાએક
 શાસ્ત્રના નામ છે પણ તે પુસ્તક મલતાં નથી કેટલાએક અ-
 ધુરા પુસ્તકો છે, કેટલાએક પુસ્તકોને ડાકેડ સાઈ ગઈ છે ને
 લીર્ણ થયાં છે એમ વન્ધું છે. વલી એવું કોઈ પણ સ્થાનક
 નથી કે સર્વે પુસ્તકો એક જગ્યોથી મલી શકે. આ દશ
 પુસ્તકોની થઈ છે. માટે આત્માધિષ્ઠિતો જેમ વને તેમ જ્ઞાનમાં
 સ્વર્ચ કરી સર્વ પુસ્તકો એક ઠેકાણેથી નીકળે એમ કરવું
 જોઈએ આ કામ મોટા ધનવાનું છે અગર તો ધના માણસ
 મલી કરે, અગર તો જ્ઞાનના પૈસા હોય તેમાંથી કરે, પણ આ
 વિચાર જેને જ્ઞાન થવાનું નિકટ હશે તેને સૂજશે. ઘીજાને સુ-
 જશે નહિ. કારણ જે મને તો મહારા ભાગ્યોદયથી હું દસ
 વર્ષનો થયો ત્યારથી જ્ઞાનમાં પૈસા સ્વર્ચવાની બુદ્ધિ આવી થઈ
 જે જેટલા પૈસા જ્ઞાનમાં સ્વર્ચું એટલા વીજા કામમાં સ્વર્ચવા-
 નું ચિત્ત ન હતું પણ એવી બુદ્ધિ ઊતાં મહારા ગામમાં કોઈ
 મળાવનારનો યોગ નહિ. મુનિમહારાજનું આવાગમન નહિ
 તેમ શ્રાવક મળેલા મેરણા કરનાર મલેલા નહી, તેમ છતાં
 પણ નામ માત્ર કંઈક જીન ધર્મનું જ્ઞાન મળ્યું. તે સર્વ પાત્ર
 જ્ઞાન ઉપર પ્રેમ થવાનું છે.

વગી ઇંગ્રેજ લોક પરદેશી છે ધર્મ પણ જુનો છે
 તો પણ આ દેશના માણસોને કળાઓ મધુર થવાથી
 સારુ હજારો રૂપિયા સ્વર્ચે છે તો તેથી ને કોઈક કં-
 ટલો સયોપશમ થયો છે કે અનેક પ્રકારની કળાઓ
 કળાઓ સોલી કાઢે છે ને અનેક વસ્તુ મળી જાય છે
 જે તેને ———— કળાની કળાને કળાને કળાને ———— કરે

मलवानुं कारण एतलुं छे के ज्ञाननुं उत्तेजन करवामां अत्युत्साह छे. ए उपरयी विचारवानुं छे जे संसारी ज्ञानना उत्साही एतलो लाभ मळे छे तो वितरागना ज्ञाननी वृद्धि करवथी केतलो लाभ थाय. माटे आत्मानुं हित करवा पोतान जोकराने तथा परने ब्रह्मिन् थाय ते सारु जैन शास्त्र भणायव जैनशास्त्र भणवाथी बुद्धि सर्वे काममां वृद्धि पामथे ओ भणायवनारने लाभ थशे. वळी पुस्तक बगडतां होय तो तेन संभाळ करवी जैनना सर्व शास्त्र अमर पद पामे एम करवुं जो इए पंजाब देशधी आत्मारामजी महाराजजी साहेब गुजरातमां आब्या ने शास्त्र हतां तो जोया तेथी ज्ञान मेलवी सर्व देशमां उपकार कर्यो. वळी यवनना मुलकमां पण एथो साहेबे जैन धर्म मसिद्ध कर्यो ने जैननुं बहु मान कराव्युं तेमां निमित्त कारण शास्त्र हतां तो वन्थुं नहि तो वनत नहि माटे आपणने वांचतां न आवडतुं होय तो ते लक्ष लेवो नहि. पुस्तक हशे तो वांची घणा पुरुषने लाभ थशे.

प्रश्न १३३—नात्रा करवानो रीवाज हिंदुमां नथी ने स्त्रीयो बालहत्या करेछे. तो नात्रानो धायो होय तो सारो के नहि.

उत्तर—नात्रा करवानी रीत घणीज धर्मधी विरुद्ध छे. वली तमो बालहत्या थायछे तेथी नात्रा यवाथी घटवानुं संपजो छो पण महारे एक शैसन जडज साहेब साथे बातचित्त थइ हती तेमने में पुछ्युं हतुं के आपनी आगळ खुनना इनसाफ आवे छे तेमां स्त्रीयोनी खटपटना खुनना काम वधारे आवे छे के ते शिषायना खुनना काम वधारे आवे छे. तेनो जुयाप आप्यो के स्त्रीओनी खटपटना खुन वधारे थाय छे. बीजो संवाल पूठयो जे जेनी न्यातमां नातरां थाय छे तेना खुन स्त्रीयोधी

वधारे थाय छे के नात्रां नहि करनारनी न्यातमां वधारे था-
 य छे तेना जुवापमां जडज साहेवे फरमान्युं जे नात्रावालांनी
 न्यातनी स्त्रीयोना संबधना खुन वधारे आवे छे. हवे आ उ-
 परथी विचारवानुं जे स्त्रीयो जेवी निर्दय जात बीजी नथी एक
 शास्त्रमां कथा बांची छे तेमां एक राजा दशराने दीवसे माताने
 नमवा गयो माताए आसिश आपी जे वइरी जेवी छातो हो
 जो ते राजाने नही पसन पढवायी माताने पुढ्युं जे आ आ-
 शीश केम आपी माताए कह्युं जे स्त्रि जेवी छाती पुरुषनी
 नथी तेथी आशीश आपी ते तने वतायुं तुं हुकम फेरव के जे
 पोतानी स्त्रीनुं माथुं लावे तेने अढधुं राज आपुं ते प्रमाणे रा-
 जाए कर्क्यु पण कोइ पुरुष माथुं लाव्यो नही बीजे दीवसे ढंढेरो
 फेरव्यो. जे जे स्त्री पोताना धणीनुं माथुं लावे तेने अढध राज
 आपुं ते सांभळी घणी स्त्रीयो धणीना माथा लावी. राजाना
 मनमां आव्युं जे स्त्री जेवुं कुर कोइ नही आ कथापरथी सम-
 जयुं के स्त्रीने नातरानी छुट मले तो आवी कुरता वापरे ने पुरुष
 पणवानी छुट छे तो पण कुरता वापरे नही. ने स्त्री निर्दयता
 वापरे माटे नातरानी छुट नथी तेथी पोताना धणीनुं खुन क-
 रतां करावतां पोतानो लाभ तपासे छे के जन्म पर्यंत पेहेर-
 वा आंढवानुं खावानुं मुख जतुं रहेशे ने रंदापो भोगववो
 पढशे. तेथी वनता मुधी खुन करे नहि. ने नातरानी छुट होय
 तो ए धणी मरी जशे तो हुं नातरे जइश ने बीजो धणी करीश
 एटले पोताना सोभाग्यपणाना मुखमां खापी पढवांनी नथी
 तेथी धणीने मारी नाखतां बीहे नहि तो मोहोटा माणसना
 मरण करे वली बालहत्या तो घटेज नहि कारण जे हालमां
 नात्रां नथी रतां तो पण बेर नहि मलवायी

ન્યાતમાં કન્યાઓ મોહોટી કરતી પડે છે. ને જ્યારે નાત્રા થાય
 ત્યારે તેને વદલે વલી તેટલી કન્યાનો વધારો થાય તે મોટીઓ
 થાય તો તે સારી ચાલની ન રહે. તેથી તે ગર્ભપાત કરે હાલમાં
 માહારા સાંપઝવામાં આવ્યું છે કે ફંગ્લાંડમાં કુંવારીઓ ઘણી
 છે તે ચાલહત્યા કરે છે તેમજ અહીં ઊંચી ન્યાતમાં નાત્રા
 નથી થતા તે થાય તો વાઢહત્યાને મોહોટાની હત્યા
 વંને જારી થાય માટે પૂર્વના પુરુષોએ જે રીવાજ રાખેલો
 છે તેજ સારો છે. કોઈ એમ સલાહ કરશે જે બ્રાહ્મણમાં
 અસલ નાત્રા થતા હતાં તે વિપે જાણવું જે હાલ જેમ
 કેટલાંક માણસ નાત્રામાં ફાયદો માને છે તેમ તે વલતમાં
 પણ માનનારા હશે. તેમણે તેમ કર્યું હશે તેમજ વાઢહત્યા
 તથા જુધાન હત્યા જે વિચારનાર ઢાઢા પુરુષે એ વાત અંગી-
 કાર ન કરી તે વહોવટ ચાલુ રહ્યો તે આજ ચાલે છે તે ફેર-
 વવામાં કંઈ ફાયદો નથી પણ નુકશાન છે વલી આપણે જૈન
 ધર્મીને તો જેમ વિષય ઘટે કામથી મુક્ત થાય એમ કરવું છે
 ને તે મત્યસ્ત જોડે છે કે જેટલી વિષવા વાડો ધર્મ સાધ-
 ન કરે છે ને જેટલી સંસાર છોડી સંયમ લે છે તેટલી
 સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીઓ કરી શકતી નથી. જરૂરાઈથી શીલ કુલ-
 ની મર્યાદાથી પાલવાથી પણ મહા નિશીથજીમાં ધન્ય કૃતાર્થ
 કહેલ છે માટે શીલ પાલવાનો મોહોટો ફાયદો છે તે અટકી
 જાય. ને ધણી એક વિધવાઓ તો માવે છે કે માહારે જ્યાં મુધી
 સ્વામીનો યોગ હતો ત્યાં મુધી તો મારું ચિત્ત વિષય ત્યાગ
 કરવાનું થતું નહતું. પણ હવે સેહેજે સ્વામીનું કારણ છુટી ગયું
 પટેલે સેહેજે મારાથી શીલ પલ્લે એવી સુંદર ભાવનાઓ
 માવે છે આત્માને નિર્મલ કરે છે તે નજરે જોડે છે. વલી

જેની ન્યાતમાં નાત્રા થાય છે તેને, આ દશા વનવાની નથી તેમાં પણ કુલધાન હોય છે તે નાત્રા કરતા નથી તે પણ જોઈએ ઠીએ તેથી એમાં લાભ દર્શાવે છે તે યોગ્ય નથી.

પ્રશ્ન ૧૩૪—આત્મા નિર્વિકલ્પ છે કે સત્વિકલ્પ છે.

ઉત્તર—આત્માનિર્વિકલ્પ છે. વિકલ્પ કરવા તે જડની સંગતે આત્માનો ઉપયોગ વીગડવાથી થાય છે.

પ્રશ્ન ૧૩૫—ચાર ભાવના તથા ચાર ભાવના માયથી એમાં પણ વિકલ્પ કરવામાં આવે છે.

ઉત્તર—૧ વિકલ્પ છે તે નિર્વિકલ્પ દશાને લાધનાર છે. ૧ પ્રથમ અવસ્થાએ આદરવા યોગ્ય છે. જ્યારે શુકલ ધ્યાનનો વીજો પાયો ધ્યાય છે. તે વચ્ચે અમેદ જ્ઞાન થાય છે. ત્યારે વિકલ્પ ટલી જાય છે. પણ શુકલ ધ્યાનનો વીજો પાયો ધ્યાતા પેદેલા શ્રુત જ્ઞાનનું ચિંતન થાય છે. તેનાય અસંગ અનુદાન રૂપ પટલ કુંભાર જેમ ચક્ર હલાવે પછી એનો મેઢે ચક્ર ફર્યા કરે તેમ શ્રુત જ્ઞાનથી વિચાર્યા પછી સદૈન દશા પ્રગટ થાય છે તેથી સ્વાભાવિક ધ્યાન થાય ત્યારે અમેદ જ્ઞાન પ્રગટ થાય છે ત્યાંથી નિર્વિકલ્પ દશાના અંશ પ્રગટ થતા જાય છે. પણ જ્યારે વીજો પાયો ધ્યાય છે ત્યારે વિશેષ નિર્વિકલ્પતા પ્રગટે છે. અને જ્યારે કેવલ જ્ઞાન પ્રગટે છે ત્યારે પૂર્ણ નિર્વિકલ્પ દશા પ્રગટે છે.

પ્રશ્ન ૧૩૬—કેવલ જ્ઞાન તો નિર્વિકલ્પ દશાથી પ્રગટે છે ત્યારે વિકલ્પ રૂપ ભાવના તથા પૂજા-પ્રતિષ્ઠા કરવું એ તો વધારે વિકલ્પ સહિત રહે તે કરવાથી શું લાજ.

ઉત્તર—ભાવના તિમિર છે.

ન્યાતમાં કન્યાઓ મોહોટી કરવી પડે છે. ને અપારે નાત્રા થાય
 ધારે તેને વડલે વલી તેટલી કન્યાનો વધારો થાય તે મોટીઓ
 ાય તો તે સારી ચાલનો ન રહે. તેથી તે ગર્ભપાત કરે દાલમાં
 ાદારા સાંપડવામાં આવ્યું છે કે ઇંગ્લાંડમાં કુંવારીઓ ઘણી
 તે બાલહત્યા કરે છે તેમજ અહીં ઢંચી ન્યાતમાં નાત્રા
 થી થતા તે થાય તો બાલહત્યાને મોહોટાની હત્યા
 ને જારી થાય માટે પૂર્વના પુરુષોએ જે રીવાજ રાખેલો
 છે તેજ સારો છે. કોઈ એમ સવાલ કરશે જે બ્રાહ્મણમાં
 અસલ નાત્રાં થતાં હતાં તે વિષે જાણવું જે હાલ જેમ
 કેટલાંક માણસ નાત્રામાં ફાયદો માને છે તેમ તે વસ્તુમાં
 પણ માનનારા હશે. તેમણે તેમ કર્યું હશે તેમજ બાલહત્યા
 તથા જુવાન હત્યા જે વિચારનાર દાદા પુરુષે એ વાત અંગી-
 કાર ન કરી તે વહોવટ ચાલુ રહ્યો તે આજ ચાલે છે તે ફેર-
 વવામાં કંઈ ફાયદો નથી પણ નુકશાન છે વલી આપણે જૈન
 ધર્મીને તો જેમ વિષય ઘટે કામથી મુક્ત થાય એમ કરવું છે
 ને તે પ્રત્યક્ષ જોઈએ છે કે જેટલી વિધવા બાઈઓ ધર્મ સાધ
 ન કરે છે ને જેટલી સંસાર છોડી સંયમ લે છે તેટલી
 સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીઓ કરી શકતી નથી. જ્યારાઈથી શીલ કુલ-
 ની મર્યાદાઓ પાલવાયો પણ મહા નિશીથજીમાં ધન્ય કૃતાર્થ
 કહેલ છે માટે શીલ પાલવાનો મોહોટો ફાયદો છે તે અટકી
 જાય. ને ધણી એક વિધવાઓ તો ભાવે છે કે માહારે જ્યાં મુઘી
 સ્વામીનો યોગ હતો ત્યાં મુઘી તો મારું ચિત્ત વિષય ત્યાગ
 કરવાનું થતું નહતું. પણ હવે સેહેજે સ્વામીનું કારણ છુટી ગયું
 પડેલે સેહેજે મારાથી શીલ પલ્લે એવી સુંદર ભાવનાઓ
 ભાવે છે આત્માને નિર્મલ કરે છે તે નજરે જોઈએ છે. વલી

મેની ન્યાતમાં નાત્રા થાય છે તેને, આ દશા વનવાની નથી તેમાં પણ કુલવાન હોય છે તે નાત્રા કરતા નથી તે પણ જોડાઈ ઈશ તેથી એમાં લાભ દર્શાવે છે તે યોગ્ય નથી.

પ્રશ્ન ૧૩૪—આત્મા નિર્વિકલ્પ છે કે સવિકલ્પ છે.

ઉત્તર—આત્માનિર્વિકલ્પ છે. વિકલ્પ કરવા તે જડની સંગતે આત્માનો ઉપયોગ વીગદવાથી થાય છે.

પ્રશ્ન ૧૩૫—ચાર ભાવના તથા ચાર ભાવના ભાવવી એમાં પણ વિકલ્પ કરવામાં આવે છે.

ઉત્તર—એ વિકલ્પ છે તે નિર્વિકલ્પ દશાને લાવનાર છે. એ પ્રથમ અવસ્થાએ આદરવા યોગ્ય છે. જ્યારે શુકલ ધ્યાનનો વીજો પાયો ધ્યાય છે. તે વસ્તુ અમેદ જ્ઞાન થાય છે. ત્યારે વિકલ્પ ટલી જાય છે. પણ શુકલ ધ્યાનનો પેહેલો પાયો ધ્યાતા પેહેલા શ્રુત જ્ઞાનનું ચિંતન થાય છે. તેનાય અસંગ અનુષ્ઠાન રૂપ ઇટલે કુંભાર જેમ ચક્ર હલાવે પછી એનો મેલે ચક્ર ફર્યા કરે તેમ શ્રુત જ્ઞાનથી વિચાર્યા પછો સેહેજ દશા પ્રગટ થાય છે તેથી સ્વાભાવિક ધ્યાન થાય ત્યારે અમેદ જ્ઞાન પ્રગટ થાય છે ત્યાંથી નિર્વિકલ્પ દશાના અંશ પ્રગટ થતા જાય છે. પણ જ્યારે વીજો પાયો ધ્યાય છે ત્યારે વિશેષ નિર્વિકલ્પતા પ્રગટે છે. જ્યારે કેવલ જ્ઞાન પ્રગટે છે ત્યારે પૂર્ણ નિર્વિકલ્પ દશા પ્રગટે છે.

પ્રશ્ન ૧૩૬—કેવલ જ્ઞાન તો નિર્વિકલ્પ દશાથી પ્રગટે છે ત્યારે વિકલ્પ ભાવના તથા પૂજા-પ્રતિક્રમણ કરવું એ નો વ્યારે સહિત રહું તે કરવાયો શું લાજ.

ઉત્તર

માનના વિગરે જે જે કરણી છે એમાં પણ અંશ

અંશ નિર્વિકલ્પ દશા થાય છે. પૂજાનો વસ્તુ લાવવા દ્રવ્ય
 વપરાય. એ દ્રવ્ય ઉપરથી મૂર્તિ ઉતરે છે તે નિર્વિકલ્પ દશાના
 અંશ પ્રગટે છે વલો સંસારનો રાગ છુટે ત્યારે પ્રભુ ઉપર રાગ
 પાય છે. ત્યારે સંસાર ઉપરથી જેટલો જેટલો રાગ છુટે એ
 નિર્વિકલ્પ અંશ છે. વલો દેહ પૂજામાં વપરાય છે તે વસ્તુ
 વિષયમાં વપરાતો નથી તે વિષયમાં વાપરવાની ઇચ્છા છુટી
 એ નિર્વિકલ્પ અંશ છે તેમજ પટિકામળામાં પણ સંસાર ઉપરથી
 ચિત્ત સસેટે છે. ને પુદ્ગલ દશાથી ભાવ સતારો વ્રતો અંગી-
 કાર કર્યા છે તેમ છતાં પણ કંઈક ચિત્ત પલટાઈ જવાથી પર-
 ભાવની પ્રવૃત્તિ કરવાથી દૂષણ લાગે છે તે ચિત્ત સ્વાત્મ દ-
 શાનું થવાથી રુચતા નથી તેથી પર ભાવવૃત્તિની નિંદા કરે છે
 ત્યારે તે નિંદા કરતાં પુદ્ગલ દશાનું અરુચકપણું જે બને છે
 ને નિજસ્વભાવ સન્મુક્ત થાય છે તે પણ નિર્વિકલ્પ દશાના
 અંશ છે. તેમજ પૌષ્ઠમાં અને ભાવના ભાવે છે તે ભાવનામાં
 ભાવવાનું કારણ ઇટલુંજ છે કે પુદ્ગલ દશા જે વિભાવ દશા
 વિકલ્પમયી તેમાં અનાદીના અભ્યાસથી માહારાપણું માન્યું
 છે. તે સ્ત્રી જાય ત્યારે વિભાવ વસ્તુ આત્માને સારી ન
 લાગે ને અનાદીની સારી લાગતી હતો તે કંઈક મિથ્યાત્વ-
 પુદ્ગલ સ્વસ્વાથી થાય છે. જેટલા મિથ્યાત્વના પુદ્ગલ સ્વ-
 સ્થા તે સ્વાત્મભાવમાં વર્તવાના ભાવ છે તેટલા નિર્વિકલ્પ
 અંશ પ્રાપ્ત થાય છે. માટે જે જે જીવ ધર્મ સાધન આત્મ સન્મુક્ત
 થઈને કરે છે તેમાં અંશે અંશે નિર્વિકલ્પ દશા પ્રાપ્ત થાય છે
 તેમજ જ્ઞાન જે શાસ્ત્ર વાંચવા એ પણ આત્માની સ્વદશાનો
 વિચાર કરી કરીએ તો નિશ્ચયનયે આત્મા કેવલ જ્ઞાનમય છે
 તેને મળવું શું. પણ આત્મા કેવલ જ્ઞાનમય છે ને જાણે છે

શાસ્ત્ર સાંભળવાથી ને વાંચવાથી હવે હાં પણ અનાદિકાલનો જીવનો ઉપયોગ શાસ્ત્ર સાંભળવા વાંચવાનો આત્મા જાણવા અર્થે હતો નહોતો પણ જ્યારે આત્માની સાથે આવરણ કરનાર મિથ્યાત્વના પુટ્તગલ હતા તે સ્વસ્થા ત્યારે આત્મધર્મ જાણવાને માટે શાસ્ત્ર સાંભળવા વાંચવાની રુચિ થઈ ત્યારે હાં પણ આત્મા નિર્વિકલ્પમય હતો તેના અંશ સુલ્લા ચયા પછી અનુક્રમે જેમ જેમ શાસ્ત્ર સાંભળવા મનન કરવાનું વિશેષ થયું. તેમ તેમ આત્માના આવરણ સ્વસતા ગયાં. તેમ તેમ જીવ નિર્વિકલ્પ થયો. પણ જીવને પ્રથમથીજ નિર્વિકલ્પ દશા થતી નથી. માટે નિર્વિકલ્પી પુરુષોણ જેમ અનુક્રમે ગુણ સ્થાનકો ઘટાવ્યા છે તે પ્રમાણે અનુક્રમે ગુણસ્થાન ઘટી નિર્વિકલ્પી પુરુષ જે ભગવાન તેમણે વ્યવહાર રૂપ ઘડવાની રીતી દર્શાવી છે. તેના અર્થે જીવ વર્તે છે તેને તેમાં જેટલી જેટલી નિર્વિકલ્પ અંશની દશા પ્રગટે છે તેથી તે આનંદિત થાય છે અને દેવ પૂજા શ્રાવકના વ્રત મુનિના વ્રત પ્રતિક્રમણ માંવના ધ્યાનાદિક સર્વે કરણી પોતાની નિર્વિકલ્પ દશાને સારુ કરે છે એમ કરતાં કરતાં અનુક્રમે નિર્વિકલ્પ દશા પૂર્ણ થાય છે.

પ્રશ્ન ૧૩૭—આત્મા પરમાવનો અર્ચાર્તા કહ્યો છે ને ઔ વૃત્તિ તો કર્તાપણે થાય છે તે કેમ.

ઉત્તર—તમારી વાત સત્ય છે. નિશ્ચયનયે આત્મા પરમાવનો અર્ચાર્તા છે. તેમજ વ્યવહારનયે કર્તા પણ કહ્યો છે. ને વ્યવહારનયે કર્તા ન માનીયે તો આત્માને આવરણ પણ ન લાગે ને આવરણ ન લાગે તો તેને મુક્ત થવાનું પણ નથી. જ્યારે મુક્ત થવાનું વાકી રહ્યું નહોત્યારે તો સર્વ જીવ સર્વજ્ઞ જેવા જાણવા જોઈએ. તે તો જાણતા નથી ત્યારે પ્રભુજીએ વ્યવહાર

नये कर्त्ता कह्यो ठे. ने ते सिद्ध थाय ठे आत्मा व्यवहार
नये कर्मने योगे कर्ममय परिणत थइ विभावमय पुद्गलनी
करणी विषय कपायनी करी रह्यो ठे. हवे व्यवहारनये कर्म
बंधना कारण सेवे ठे पण तेमांथी भवितव्यताना योगे
कोइक स्वाभाविक कर्मथी हलको ययो ने जेम को-
ठीमां दाणा थोडा नाखे ने घणा कहाडे तो सेहेजे दाणा
कोठीमांथी ओछा थाय. तेमज जीव वधारे कर्म भोगवे ने
अकाम निर्जरा करे ने नवां थोडा बांधे तेथी हलको थाय
तेथी वीतराग सर्वज्ञ पुरुष उपर प्रीति जागे अने सत्संग करे
सत्संगथी पोतानुं स्वरूप सांभळे जे निश्चयनये तो माहारो
आत्मा सर्वज्ञ तुल्य ठे जो एवो आत्मा न रह्यो होय तो कोइ
दिवस आत्मा शुद्ध न थाय आत्मा अवराय ठे ते जेम स्फटी-
कने डाक मुकीए ढीए तेथी स्फटीक डाक जेवा रंगनुं दे-
खाय ठे पण ते डाक निकली जाय तो जेवो निर्मल ठे तेवो
देखाय ठे. पण एवो डाक परणमि गयो नथी के फरी स्फ-
टिकनुं रूप प्रगटज न थाय. तेम आत्माने एवा कर्म लाग्या
नथी के कोइ काले विशुद्ध थाय नहि. कर्मना आयरण जे-
म जेम स्वसता जाय तेम तेम विशुद्ध थाय ठे ते मत्पक्ष अनु-
भग थाय ठे. जेम के कोइक जीव ज्ञाननो अभ्यास वधारे
करे ठे तो वधारे विद्वान थाय ठे तो जो आवरण अभ्यासथी
स्वसता नैहा तो बुद्धिमान केम थाय पण एवा आवरण ठे
के आत्म तत्त्व प्रगट करवानो अभ्यास करे तो आवरण नाश
पाये. माटे आत्मांनी स्वाभाविक दशा कायम ठे गइ नथी
ते प्रगट करवाने व्यवहारनये गुण स्थाननो व्यवहार प्रभुजीए
बताव्यो ठे तेम करवो ने तेम अभ्यास करवाथी आत्मा शुद्ध

ધશે. ને નિશ્ચય નયે અકર્તા કહ્યો છે તે પણ છે. જો નિન સ્વરૂપ અકર્તાપણાનું ન જાણે તો શુદ્ધ કરવાની બુદ્ધિ થાય નહિ ને જે વિભાવોક કરાણી છે તે માહારે કર્તાપણે કરવા યોગ્ય નથી. એમ જાણે. માટે નિશ્ચયનયનો પક્ષ હૃદયમાં અચ્છીતરે રાસે. પણ નિશ્ચયનયે આત્મા વિભાવનો કર્તા છે એમ જ્યાંહી સુધી જીવ જાણે ત્યાંહી સુધી આત્મા શુદ્ધ કરવાની બુદ્ધિ ધાય નહીં જ્યાં સુધી આત્મા પુદ્ગલ ભાવનો કર્તા જાણે. ત્યાં સુધી શરીરે દુઃખ થાય તો મને દુઃખ થયું. ધન ગયું તો માહારું ધન જતું રહ્યું. સ્વજનનો વિયોગ થયો તે માહારા મરો ગયા હવે કેમ કરોશ. ઘર માહારું જતું રહ્યું. વસ્ત્ર માહારું ચગદી ગયું. મને માર્યો ગાલો દેહે એમ પરવસ્તુમાં માહારાપણું મને જે જીવ માની રહ્યો છે તે જહ પદાર્થમાં માહારાપણું માને છે તેનું કર્તાપણું માને છે. મેં સુખી કર્યા. મેં દુઃખી કર્યા. એમ માને છે તેનો ત્યાગ કરી નિન સ્વભાવમાં રહેવું. નિશ્ચે નય સ્વ-ભાવનો કર્તા જાણી વિભાવનું કર્તાપણું છોડવું.

મથ ૧૩૮—આત્મા નિર્વિકલ્પ તથા અકર્તા હતાં કર્તાપણે વ્રત, પચ્ચાણ, પ્રતિક્રમણ કરે. શાસ્ત્ર વાંચે ને તેથી અકર્તા નિર્વિકલ્પતા થાય એ કેમ થયે.

ઉત્તર—કર્મ છે તે પરવસ્તુ છે. જેમ કોઈ માણસને કાંટો વાગ્યો છે તે કાંટો પરવસ્તુ છે. વલી નેરેણીવડે કાંટો કાઢાડે છે તે નેરેણી પરવસ્તુ છે તો પરવસ્તુ પરવસ્તુ નીકળે છે તેમ આત્માને જે કર્મ લાગ્યા છે તે પરવસ્તુ પરવસ્તુના યોગે નીકળે અને હરેક વસ્તુ અનુક્રમે શુદ્ધ થાય છે. વસ્ત્રને મેલ લાગ્યો છે તે પરવસ્તુ છે તેને સારાદિક પરવસ્તુનો યોગ વને છે તેથી તે વસ્ત્ર શુદ્ધ થાય છે. હીરા પ્રમુલ રત્ન પદાર્થ છે તે

સાળમાથી કાઢાડે છે ત્યારે મેલવાળો દોષને તેને ઘસવાના શસ્ત્ર લાગે છે ત્યારે મેલ નીકળી જઈ શુદ્ધ રત્ન મગટ ધાય છે તે-
માં પણ મધ્યમ સર્વે મેલ જતો નથી. મધ્યમ તો અલ્પઅંશ જાય
છે પણ ઘસવાનો અભ્યાસ કરવાથી અનુક્રમે સર્વે મેલ જતો
રહે છે. પણ મેલ કાઢવામાં પરવસ્તુનો યોગ જોઈએ છે તેમ
આત્મા કર્મ થકી અવરાયો છે. તેથી આત્માની નિર્વિકલ્પ
દશા પણ જણાતી નથી અકર્ત્તાપણું પણ જણાતું નથી તે આ-
વરણનો પ્રભાવ છે. તે આવરણ સ્વસંદવાને માટે જેમ વસ્ત્ર ધોવાને
પેહેલો તો સાર ચઢાવે છે દેહીતો તો તત્કાલ મેઝ ચઢેલો
જણાય છે. પણ વસ્તુપણે તે સાર મેલનો કાઢનાર છે તેમ
વ્યવહાર કરીને દેહીતો તો પરભાવની દેશાય છે પણ વસ્તુપણે
અંશે અંશે આત્માને શુદ્ધ કરે છે જેમ જેમ અંશ શુદ્ધ થતા
જાય છે તેમ તેમ કરણીઓ વ્યવહારની છુટતી જાય છે. જેમ
કે શ્રાવક પૌષ્પ કરે છે ત્યારે પૌષ્પમાં પૂજા પ્રમુલ્લ કરતા
નથી. મુનીને પૂજા, મૃદસ્વની સ્વામિભક્તિ સર્વે કરવા છુટી
જાય છે. એમ અનુક્રમે સર્વે કરણીઓ છુટી જાય અને અકર્ત્તા
ગુણ નિર્વિકલ્પ ગુણ આત્માનો મગટ ધાય છે. માટે સર્વે કર-
ણી નિર્વિકલ્પ દશા લાવવાને કરવા ભોગ્ય છે પ્રથમ અશુભ
ક્રિયાનો ત્યાગ કરી શુભ ક્રિયા કરવી છે પછી જેમ શુદ્ધ
દશા મગટ થતી જાય તેમ શુભ ક્રિયાનો ત્યાગ કરી અક્રિ-
યપદ મગટ થતું જાય.

પ્રશ્ન ૧૩૯—જ્ઞાનીએ તો પુણ્ય પાપ વંને ત્યાગ કરવા
યોગ્ય કહ્યો છે. ને તમે તો એકને છોડી એકને આદરવાનું ક-
હો છો તે કેમ.

જવાબ—જ્ઞાનીએ કહ્યું છે તે સત્ય છે. જેમ કોલીનો જા-

તમાં ચોરી કરવાનો ધંધો કરેલે તેથી સામાન્ય વચને કોલીની સોવત કરવાનો ત્યાગ કહેવાય પણ ચોરના ભયથી રક્ષણ કરવા સારુ જો કોલીને વલાવો રાખો તો આપણું રક્ષણ થાય ને વલાવાઈ જ્યારે ચોરને મારી કાઢ્યો ત્યારે નિર્ભય થયા. પછી વલાવાનો સ્વ નથી ત્યારે ચોર તથા વલાવા બંનેનો ત્યાગ થાય તેમજ અશુભ પ્રવૃત્તિને ટાલવા સારુ શુભ કરણી રૂપ વલાવો છે તે અશુભ સર્વે પ્રવૃત્તિ ટલી ગયા પછી શુભ કરણીનો પણ ત્યાગ થાય. માટે જ્ઞાનીએ બંને ત્યાગ કરવા કહ્યા છે તે સત્ય છે. સર્વ કામમાં આત્મા અજ્ઞાનપણે અનાદિ કાલનો કર્ત્તાપણું માની રહ્યો છે. ને તેથી જ આત્માના જ્ઞાનને આવરણ થતા જાય છે ને જ્યારે જીવ પ્રભુના આગમ સાંભળે છે ને સ્પર્શ જ્ઞાન રૂપ જ્ઞાન જીવને પરિણમે છે ત્યારે આત્માને આત્માનું સ્વરૂપ અનુભવ ગમ્ય થાય છે ત્યારે જાણે છે જે અહો માહારો આત્મા અરુપિ, અનંત જ્ઞાનમય સર્વ ભાવનો જાણનાર નિર્વિકલ્પ જ્ઞાની, જદ ભાવનું જે જે કર્ત્તવ્ય કરેલું છે તે માહારો સ્વભાવ નથી. જ્યારે મારું કર્ત્તવ્ય નથી ત્યારે તેનો હું કર્ત્તા થાઉં છું તે પણ અજ્ઞાનતા છે. એ વસ્તુ અનુકૂળ પ્રતિકૂળ જેને મળે તેમાં હું સુખ દુઃખ માનું છું તે પણ અજ્ઞાનતા છે. માહારો સ્વભાવ તો જાણવા દેશવાનો છે તે સ્વભાવનો હું કર્ત્તા છું ને તે કરવા યોગ્ય છે હાવું જ્ઞાન થાય છે. માટે નિશ્ચયનયે આત્મા સ્વભાવનો કર્ત્તા છે. વ્યવહારે વિભાવનો કર્ત્તા છે. જેમ જેમ નિશ્ચય ગુણ પ્રગટ થાય છે તેમ તેમ અશુદ્ધ વ્યવહાર ત્યાગ થતો જાય છે ને પરભાવનું કર્ત્તાપણું ટલી જાય છે. અને જેવું આત્માનું સ્વરૂપ છે તેવું પ્રગટ થાય છે.

પ્રશ્ન ૧૪૦—તમે જે જે માવના કરવાની કહો છો
આત્મ ધરની છે કે પરધરની.

ઉત્તર—જેટલો જેટલો વ્યવહાર થતો છે. પુદ્ગલો કો
ચર્ચના કરવી છે અને તે સારુ માવના માવવી છે તે સર્વ વ્યવ
હાર પરધરનો છે. પદ્મલો પુદ્ગલ મિશ્રિત છે. કારણ જે આત્મ
સ્વમાયિક ગુણ તો જાણવા દેખવાના છે પણ વિચાર કરવા
તે આત્માનો ધર્મ નથી જ્યાં મુખી સંપૂર્ણ કેવલ જ્ઞાન મગ
નથી થયું ત્યાં મુખી પુદ્ગલો કરી સહિત વિચાર છે કારણ
મતિ શ્રુત જ્ઞાન છે તે ઇન્દ્રિયનિત જ્ઞાન છે. ઇન્દ્રિયોનું યજ્ઞ છે
અવબોધ થાય તે પાંચ ઇન્દ્રિયે ઝડું મન પના સંયોગથી જા
યાય છે. એ જ્ઞાન આત્મા અને પરને સંતોગે થાય છે તે પણ જીવન
આત્મા અવરાઈ જવાથી મતિ શ્રુત જ્ઞાનનો જેટલો વોધ છે તેટલો
થતો નથી. જ્ઞાનની ભક્તિ, જ્ઞાનવાનની ભક્તિ જ્ઞાન પ્રગટ થ
રવાનો અતિશય ઝડકાં, તેમજ મળવાના ચાંચવાના કામ
અતિશય અભ્યાસ, જે ટેકાણે જ્ઞાન મળવાનું હોય તે દુર હો
વા નજીક હોય ને તેનો વચ્ચે સાચવવો પડતો હોય તે સહ
કરવું પડતું હોય ને જે હુકમ ફરમાયે તે કરવો પડતો હોય
સર્વે હુકમ તથા સર્વે દુઃસ્થ સહન કરી, જ્ઞાન મેલવવાને આલ
ઝોડો, રાત્ર દિવસ યત્ન કરે છે ત્યારે જ્ઞાનાવર્ણી કર્મ થોડ
થોડા જેમ જેમ સય થતાં જાય તેમ તેમ મતિ શ્રુત જ્ઞાનનો વો
વધતો જાય છે ત્યારે જીવ માહારુ સ્વરૂપ અને પારકું પદ
જડનું સ્વરૂપ ઓલસે છે ત્યારે શાસ્ત્રમાં જડનો સંગત છોડવાન
જે જે ઉપાયો વતાવ્યા છે તે જાણે છે તેથી તેનો વિચારણ
કરે છે એ વિચારણ એવી છે કે જેથી આત્મા પોતાના સ્વરૂપને
સમ્પૂર્ણ થતો જાય છે ને પરમાવધી ચિત્ત સ્થેડતો જાય.

જેટલું પરભાવથી ચિત્ત સ્વસ્થું તેટલાં આત્મા શુદ્ધ થતાં જાય છે
 જેમકે આપણા કુટુંબના માણસ શિવાયના માણસને ઘરમાં
 મુનીમ કરીને રાखी છે તો તેને દ્રવ્ય આપવું પડે છે એટલું
 દ્રવ્ય વ્યવહારથી તો ઓછું થયું લાગે છે પણ બીજી તરફ વિ-
 ચાર કરીએ તો આપણું જે ધન છે તેનું રક્ષણ કરે છે. ને નહું
 વ્યાજ વિગેરે સત્પંજ કરી ધન વધારી આપે છે તેમ જ્ઞાન તથા
 ભાવનાઓ જે પુદ્ગલમાં મલીને કરવો તે આત્મરૂપથી પરરૂપ
 દેહીનું બાહ્યરૂપ છે પણ વસ્તુપણે આત્માને આત્મા સ્વરૂપે
 જાણે. જહને જહ સ્વરૂપે જાણે આત્મા નિરાવરણ કરવાના
 સ્થમ કરી રહો છે. વિષય કપાયના કાપ ઓઝા થતા જાય છે
 અને પૂર્વના કર્મ ક્ષય થતા જાય છે. એ થયું કામ પરવસ્તુથી
 થાય છે માંડ જ્યાં સુધી કેવલ જ્ઞાન નથી મળતુ થયું ત્યાં સુધી
 ભાવનાઓ વીગેરે ઘડુજ સ્વકાર કરે છે પણ જેમ દીકરાને
 તથા મુનીમ ને વસ્તુપણે વાપ જુદા જાણે છે તેમ વસ્તુ ધર્મ
 ઓજસવોપણે જે જ્ઞાન આત્મ સ્વયંભૂતના તે અવધિ મન પર્યં
 કેવલ જ્ઞાન. મતિશ્રુત જ્ઞાન ઇન્દ્રિયજનિત છે તેને તે રૂપે જાણવા
 પણ આત્મજનિત જ્ઞાન મળતુ નથી થયું ત્યાં સુધી આ જ્ઞાનનાં
 અભ્યાસ છોડી દેતો એના આવરણ શી રીતે નાશ પામે એમ જ
 જે જે રીતે સર્વજ્ઞ મહારાજે બનાવ્યું છે તેમ સેવીને આત્માનો
 આત્મ ભાવ મળતુ કરવો. જેમ જેમ વિશુદ્ધ આત્મા થાય તેમ તેમ
 નીચલી પ્રવૃત્તિ છોડતા જવી છે અને સમભાવ વધારતા જવો
 છે જે જે પરભાવના સંયોગથી સુખ દુઃખ અનુકુલ મતિકુલ
 શરીરે થને છે તેમાં પોતાનો સમભાવ છોડતો નથી. કોઈ મારી
 જાય છે. કોઈ પૂજી જાય છે કોઈ ગાલો દે છે. કોઈ ગુણ ગ્રામ

જાણવું જે હું ચઢતે પગથીયે ઠવું. તેથી ગુણસ્થાને ચઢ્યો પણ
 સમજાય ને જેમ જેમ ગુણસ્થાન ચઢે તેમ નિચલી પ્રતિષ્ઠા છો
 ઢવાની જ્ઞાનીય થતાથી છે. તેમજ છોડવી. એવા પુરુષો તો
 મર્યાદા પ્રમાણેજ વર્ણને ને વીતરાગના જ્ઞાનથી સ્વચેતનને ચે
 તનરૂપે જાણશે. પર પુદ્ગલને પુદ્ગલરૂપે જાણશે. આત્મા અક્રિય
 પણ જાણશે. ક્રિયા પુદ્ગલને સંગે થાય છે તે પણ જાણશે.
 જ્યાં મુશી આત્માનો અક્રિય ગુણ પ્રગટ નથી થયો ત્યાં મુશી
 નીચેથી જેમ જેમ ડાંચો ચઢે છે ને શુદ્ધ સ્વરૂપ જેટલું
 જેટલું પ્રગટ થાય છે તેટલી તેટલી ક્રિયા છોડતો જાય છે.
 દશાતો અક્રિય પદ નિભાવે છે. સ્વધર્મ તો જેટલો આત્મ ધર્મ
 પ્રગટ થાય છે તેમાં સ્થાપ્યો છે. સાધન રૂપ ધર્મને સાધનરૂપ
 માને છે. જેમ કોઈ માણસના ઘરમાં લક્ષ્મી રૂપીયાની દોલત છે
 પણ તે જીવ જાણતો નથી. અને કોઈ પુરુષ તે દોલતના ગુણ-
 નો જાણકાર મલ્યો તેણે સમજાવ્યો કે તાહારા ઘરમાં આ
 મોહોડી દોલત છે તેના ઉપર આ થયો કચરો મેલ પથરો
 થર ચઢી જવાથી તે દેખાતી નથી માટે વ્યય કર, વ્યય કર
 સ્વાથી તારી સર્વે દોલત હાથ આવશે હવે જે પુરુષને એ ક-
 હેનાર પુરુષની પ્રતીતી છે તેણે એ દોલત તો જમીનમાં રહી છે
 તેથી ને દ્રવ્ય વિના કંઈકામ થઈ શકતું નથી અને પોતાની પાસે
 દ્રવ્ય હતું નહિ તેથી પારકાના પૈસા દેવા કરી વ્યય કરી
 મજુરી બોલાવી મજુરથી તથા પોતાની મહેનતથી મહેનત કરી
 દ્રવ્ય કાઢ્યું. તેમજ સર્વજ્ઞ મહારાજે આત્મ દ્રવ્યનું સ્વરૂપ દર્શા-
 વ્યું. તેથી આત્માનું સ્વરૂપ જાણ્યું પણ હાલતો જડની સંગતમાં છે
 તેથી તે સ્વરૂપ જણાતું નથી તે પ્રગટ કરવાને જેમ ધન કાઢવા
 ધન પારકા લોકને કામ કર્યું તો ધન મલ્યું. તેમ આત્મા અજ્ઞાન

સંગતપ્રાંથો છોડાવાના જે રૂપાયો જ્ઞાનીએ વતાવ્યા છે તે કરે તો આત્મ ધર્મરૂપ ધન પ્રગટ થાય. વહી એક પુરુષને દોલતના જાણકારે દોલત વતાવી પણ તે પુરુષના વચનની પ્રતીતિ કરો નહિ તેથી તેને દોલત મળો નહિ. એક પુરુષે કહ્યું જે દોલત છે તો પણ હું પારકાની સહાયતા નહિ લઉં. પારકું દેવું કોણ કરે એની મેલે નીકલશે તો લડશે એ વંને પુરુષને દ્રવ્યની પ્રાપ્તિ થતો નથી તેમજ સર્વજ્ઞના વચનની શ્રદ્ધા કરતા નથી તેને આત્મ ધર્મનું જ્ઞાન થતું નથી. તેમજ આત્મ ધર્મ છે એમ નામ માત્ર જાણ્યું. પણ તેના સાધનની શ્રદ્ધા સર્વજ્ઞના વચનથી વિપરીત કરી અને નિરુદ્ધમી થયા વાતો આત્માની કરવી. પણ કામ ક્રોધ, વિષય કપાય ઝાંઢતા નથી વિષય કપાયની હલકા વૃદ્ધિ કરતા જાયએ. એ જીવને પણ ધર્મ ક્યાંથી થશે. વહી કેટલા એક જીવ એકલા વ્યવહાર માર્ગને સત્ય માને છે. કેટલાએક જીવ એકલા નિશ્ચય માર્ગને સત્ય જાણે છે પ્રભુનો માર્ગ તો નિશ્ચય વ્યવહાર સહિત છે. તેથી સ્યાદ્વાદ માર્ગ કહેવાય છે વીજા ધર્મમાં એવો સ્યાદ્વાદ ધર્મ નથી તેથી જ મિ. ધ્યાત્વ કહ્યો છે તે ઇત્યાં જૈન ધર્મમાં રહિ સ્યાદ્વાદ માર્ગનું જ્ઞાન થયું નહીં તો આત્માનું કાર્ય કેમ થાય માટે જેમ સર્વજ્ઞે નિશ્ચય વ્યવહાર વંને માર્ગ કહ્યો છે તેજ રીતે પ્રવૃત્તિ કરવાથી નિકટમાં આત્માની શુદ્ધ પ્રવૃત્તિ થાય માટે પ્રથમ અશુભ પ્રવૃત્તિ છોડી શુભ પ્રવૃત્તિ કરવી પછી જેમ જેમ આત્મા શુદ્ધ થાય તેમ તેમ શુભ ક્રિયા હુટે.

પ્રશ્ન ૨૪૧—આત્માની શુદ્ધ પ્રવૃત્તિ શ્રી મહા શાય.

ઉત્તર—સર્વજ્ઞે સ્વરૂપ આત્માનું વર્ણન છે તે પ્રાપ્તિ સ્વાર આત્માના અનંત ગુણ છે તે સર્વે છદ્મસ્યંગો દાર્ણી ફક્ત

નથી પણ કેટલાક મુખ્ય ગુણ સર્વજ્ઞના સિદ્ધાંતથી જાણે કે
 આત્મા અરૂપી અનંત જ્ઞાન અનંત દર્શન, અનંત ચારીત્ર, અને
 ત વીર્ય, અન્યા વાધ, અગુરુ, અલઘુ, અક્ષમ, આ ગુણ આ-
 ત્માના છે. આથી વિપરીત તે જઠના ગુણ છે. રૂપી, ગંધ રસ,
 સ્પર્શવાળો એ ચાર મુખ્ય ગુણ જઠના છે. તીક્ષ્ણ બુદ્ધિવાળા
 આ એ સ્વરૂપ ચેતન તથા જઠના જાણ્યા તેથી જ વિચાર કરે
 જે વર્ણ, ગંધ રસ, સ્પર્શ રહિત તે ચેતન છે જ્ઞાન શક્તિવાન
 છે તેથી જાણે છે તે ચેતન છે ત્યારે હવે હું માહારા ગુણમાં
 વર્તુ છું કે પરગુણમાં વર્તુ છું. તેનો વિચાર કરે પ્રથમ આ મા-
 હારું શરીર દેખાય છે. તેથી રૂપી છે. શ્વાસો શ્વાસ લેતું છે તે-
 નો સ્પર્શ, ઠંણા અથવા શીતલ થાય છે તો તે પણ રૂપી છે.
 શબ્દ ધોતું છે તે પણ કાનમાં શબ્દના પુદ્ગલ અથવાય છે તે
 પણ રૂપી છે. આ શરીરની અંદર રુધિર માંસ છે તે પણ રૂપી
 છે વાસ્તે એ સર્વ શરીર જઠછે માટે તે માહારું નહિ. ત્યારે ઢોક-
 રાનું સ્વરૂપ દેખાય છે તેથી તે પણ માહારો નહિ ત્યારે સ્ત્રી પણ
 માહારી નહિ. આ ઘર છે તે માહારું નહિ થેણું હું તે હું નહિ.
 ઘડું ઘડું તે હું નહિ. ચાલું હું તે હું નહિ ઘડી આહારના પુ-
 દ્ગલ તો રૂપી છે ને માહારો ગુણ અરૂપી છે તો મા-
 હારે ગ્રહેણ કરવા યોગ્ય કેમ હોય. ત્યારે મુલ લાગી કહું છું.
 તે હું નહિ મને ત્યાં લાગ્યું. મને કપાયું લાગ્યું મને ત્યાં તી-
 સું લાગ્યું. એ પણ મહારે કરવા યોગ્ય નથી એમાં જે મુંઝાડ
 હું તે અજ્ઞાનતા છે તેમજ મુરખિ ગંધ મને લાગે છે મને દુર્ગંધ
 તો લાગે છે. મને રાગ સારો લાગે મને આ રાગ નષ્ટો લાગે
 છે મને આસ્પર્શ મુંવાલો લાગે છે. મને આ સ્પર્શ ઘાછડ લા-
 મે છે આ વર્ષુ એ પુદ્ગલને થાય છે તે છતાં મને થાય છે

एम मानुं छुं ए माहारी अज्ञानता छे माहारुं स्वरूप में न
 जाणुं तेथी हुं मानुंछुं. मने मारे छे ते हुं नहि, मने गाळी दे
 छे एम मानुं ते अज्ञानता छे. मारुं धन जतुं रखुं. हुं धन पेदा
 करुं छुं, में लुगडां पेहेर्यां छे में ओढ्यां छे. में पाथर्यां छे हुं
 सुतो छुं, बेठो छुं, आ हुं कहुं तुं. ते अज्ञानता छे हुं सुखी
 करुं छुं, हुं दुःखी करुं छुं, हुं धनवान् छुं हुं कृषिवान् छुं हुं
 परिवारवालो तुं माहारुं सर्वे माने छे हुं सर्वेने शिक्षा करुं
 छुं हुं सर्वे उपर हुकम चलावुं छुं, हुं प्रधान छुं, हुं राजा तुं
 आवा गर्व जे जे करुं छुं ते माहारी अज्ञानदशाना प्रभावधी
 करुं छुं में घरो बांध्यां. मारुं घर पढी गयुं, पण वस्तुपणे ए
 वस्तुज माहारी नहि ते छतां माहारी मानी बेठो ते अज्ञान-
 ताछे में धन आप्युं. में धन लीधुं, मारुं धन जतुं रखुं, ए विक-
 ल्यो अज्ञानपणे हुं करुं छुं. में शास्त्र बांध्यां, हुं भण्यो, में
 भणान्या, में चेला कर्षा, में व्रत आप्यां, लीधां, में गृहस्थ
 कर्षा, में समजाब्यां, ए कइ पण विकल्प करवा योग्य नथी
 मात्र अज्ञानता योगे अहंकारदशा प्रगट थवायी थायछे. परव-
 स्तु माहारी नही परजे पुद्गल तेने हुं करुं ने ते अहंकार
 नापदे करी जइ कर्त्तव्यने माहारा वा, में वा, हुं शस्त्रदखी
 बोलुं छुं, पण बोलवुं एज माहारो धर्म नथी. रोग आव्येथी
 मने रोग थयो कहुं तुं पण अरुपी आत्माने रोग थायछे? नाना,
 थाय नहि. जे रोग थाय छे ते तो आ उदासीक शरीरने थाय
 ते उदासीक शरीर मारुं नहि ने मारुं मान्युं तेथी मने रोग
 थयो. एम मानुं छुं ते अज्ञानता छे मने जगत नमे छे. पुजेछे.
 माहारी महत्ववा करे छे पण जे माहारुं नाम छे ते तो पुद्ग-
 लानुं छे ते हुं पुद्गल ते हुं नहि तो नमे छे मानुं छुं ते अज्ञान

ता छे अनेक प्रकारना आभुषण धारण करी मनमां मानुंहुं
 जे में घरेणां पेहेर्या छे पेहेरेछे ते तो शरीरछे हूँ तो अरुपी हुं
 ए ज्ञाननधी थयुं तेथी हूँ मानो रह्यो हुं. स्त्रीओना मुख जोर
 मनमां मानुं हुं के अहो थुं सुंदर रूप छे. एनी साथे क्यारे
 भोग करूं. केदलीएक वस्त्रत योग बने छे तो तेमां आनंदित
 थावें हुं. आ माहारी केहेवी मुदता जे शरीर नहि ने जइ
 पदार्थ बली स्त्रीओनुं शरीर ते पण जइ पदार्थ ए बने जइ
 पदार्थना संयोगमां माहारे थुं आनंद करयो ते कइ विचार
 न करतां माहारी मुदता बची रही छे ते केहेवी थिक्कारवा
 योग्यछे कोइपण परसुखमां लीन थयुं ते माहारो धर्म केम होय
 अहो आवुं स्वरूप जाणंहुं तो पण अनादिना अभ्यासथी ए
 विषयादिकमांथी मूर्छितपणुं जनुं नथी पूर्व अनेक महापुरुषो
 थया तेमणे पोताना आत्माने जइथी मुक्त करी निज स्व-
 रूपमांज आनंदितपणुं आदयुं अहो कर्मना आवरण तारामां
 केनुं जोर छे के जेथी पीतरागनी वाणी स्व परस्वरूपनी सां-
 भली तो पण तेनी असर करतीज नथो ने हजु पण आत्मा
 अवराय एवी प्रवृत्ति कर्या करूं छुं. पण हवे तो माहारा अ-
 रूपी स्वरूपमां रेहेहुं एज उत्तम छे जेम कोइ गांडो माणस
 जेम तेम पीले जेम तेम चाले, कुदे, दोदे पण खरूं पोताने
 थुं करवा योग्य छे ते जाणतो नथी. तेवो हुं कर्मना संयोग-
 थी मुद थइ जइ माहारा आत्माना स्वरूपने भूलो जइ जइ
 पदगल तेनो प्रवृत्ति रात्र करी रह्यो

કારના દુઃખ દર્શ હું. ધિક ધિક અજ્ઞાન દશાને આ હું જહ
 સંગતે શું કૃત્ય કરું છું સ્ત્રીઓના મહા દુર્ગંધમય સ્થાનક
 જેની વિભાવિક જીવો પણ દુર્ગંઠા કરે છે એવા સ્થાનકોને
 જીવ યુવનાદિક અનેક કૃત્યો કરે છે આ સર્વે કૃત્યો આ-
 ત્માના સ્વરૂપથી ભિન્ન છે. વ્યાપારાદિકમાં લુચાઈ ટગાઈ ચો-
 રી આદિ અનેક પ્રકારના જહની સોચતે હું કૃત્ય કરું છું.
 આવી જહ પ્રવૃત્તિ અનાદિકાલની પડી રહી છે તે માહારા
 સ્વરૂપથી ભિન્નપણું છે ને આ નજરે મોટી મોટી હવેલીઓ
 દેખું છું. તેમાં નવી નવી રચનાઓ કોરણિ કામ જોડીને આનંદ
 ત થાડું હું. તે માહારે કરવા યોગ્ય છે. ના, ના, એ સર્વે જહ-
 ની સંગતનો પ્રભાવ છે. અમારા મકાનમાં કેવો સારો રંગ
 કર્યો છે કેવી હાંડીઓ તકતા ટાંગેલા છે કેવા રમકડાં ગો-
 ઠવેલા છે કેવી સુંદર તલાઈઓ ચીંછાવી છે આવી વસ્તુ જો-
 ઈ મને આનંદ થાય છે તે કેવું આશ્ચર્ય જેવું છે જે વસ્તુ
 જહ તે મહારો પદાર્થ નથી. વલી જહની સંગતમાં પણ એ
 ઘીજ સ્થિર રહેવાની નથી. વિનાશી છે તે પણ વિચારતો
 નથી. હું એને મુકીને જશે. અગર એ તને મુકી જશે. તેનું
 પણ જ્ઞાન થતું નથી અને આસક્તતા થાય છે. અને નિજ
 સ્વરૂપથી ખૂલો પડે છે, હવે મેં માહારા આત્માનું સ્વરૂપ જા-
 ન્યું માટે હવે તો યથી હું ન્યારો છું. એમ ચોક્કસ થાય છે તો
 પણ હજુ જ્ઞાનીના કેહેવા પ્રમાણે સ્પર્શ જ્ઞાન થયું નથી તેથી
 હજુ પના ઉપરથી વિચાર જતો નથી માટે હવે માહારે શું કરવું
 જોઈએ વિચાર કર વિતરાગ દેવનો ઉપદેશ સાંભળ્યો માહા-
 નું રૂપ જાણ્યું તો પણ જહથી

યશે. તેટલા તેટલા વિકલ્પો. ઓઠા થશે ધ્યાનમાં પણ
 માધિ રહેશે જેમ કે જે માણસ રાજા નથી તો તેને લશ્ક
 વિગરેનો વિચાર ચિત્તમાં આવશે નહિ કારણ જે એ કામ
 પની પ્રવૃત્તિ નથી. માટે જેટલી જેટલી પ્રવૃત્તિ જારી છે તે
 લા વિકલ્પ આવશે. એમ જાણી સ્વાવાના પીવાના ઘેસવા
 મુવાના ફરવાના તમાશા જોવાના વ્યાપારના સ્ત્રિઓના વિ
 પયના જેટલા જેટલા કારણો છુટે તે ઝોઢ કે જેથી તારો આત્મ
 સમાધીમાં રહે. ન છુટે તેમાં અજ્ઞાનતા પોતાની વિચા
 રે કે હજુ માહારું મન જહયી સ્વસતું નથી માટે સત્પુરુષ
 સેવા કરુ તથા જેથી સંસારથી મન સ્વશે પવા શાસ્ત્રનો
 અભ્યાસ સાંભલવા પાંચવાનો કરું કે કોઈ વાલત એ ઉપદેશ
 અમૃતે કરી મારું ચિત્ત સુંદર થઈ જાય. ને વિભાવથી ચિ
 સ્વંશી જાય. ને સ્વભાવ સન્મુખ થાય. એમ ભાવી જ્ઞાનાદિ
 નો અભ્યાસ તન મન અને ધનથી કરે છે તે જ્ઞાન સાધ
 નમાં કંઈ વિઘ્ન ન આવે તે સારુ સામાયક પૌપથ દેશાવગા
 શિક્ષા કરે. ઘટ્ટી વિશેષ સામર્થ્ય જામે તો ધ્યાન કરું. એ
 વિચારી આર્ત ધ્યાન રૌદ્ર ધ્યાનનો ત્યાગ કરી ધર્મ ધ્યાન
 કરે. કે જેથી આત્મા નિર્મલ થાય અને નિજ સ્વરૂપ સન્મુ
 ખ થઈ એમ ભાવી ધ્યાનાદિકનો ઉદ્યમ પરવસ્તુથી સ્વસવા માટે કો
 એમ અનેક પ્રકારના ઉદ્યમ આત્માર્થી કરી રહાડે. હરેક પ્રકાર
 આત્માની પ્રવૃત્તિ વિભાવથી વુટે એ સામું દ્રષ્ટિ બની રહી છે સંસ
 રતું સ્વરૂપ વિચારતા જેમ પુરુષ કોઈ ઘરમાં હોય અને ચારે પાસ
 આગ લાગે તો તે ઘરમાંથી નિકલવાને જોવો ઉદ્યમવાન થાય
 તેમ આત્માર્થીને સંસાર દાવાનલ જોવો લાગે છે. જે જહર્ન

જાણી કરે છે. એ દશાં પળ આત્મા નિર્મલ થવાની છે. આ
 સંસારમાં સર્વ चीज છે તેમાં સ્ત્રી આદિકના કામ સર્વથી વ-
 ધારે દુઃખદાયક છે. કારણ જે કામ જેને વશ થયો તેને પત્ની
 વીજી ઉપાધિ ઢોઢવી દુર્લભ પડતી નથી ને જેને કામ ત
 છુટે તો તેને ઉપાધિ કેમ છુટે. કામને સારુ સ્ત્રી જોડે. સ્ત્રીને
 સારુ આભુષણ જોડે તેને સારુ દ્રવ્ય જોડે. દ્રવ્ય સારુ વ્યા-
 પાર કરેલો જોડે. વ્યાપાર સારું સધું ચતું કરે ઠગાંડ કરે.
 અન્યાય કરે અનેક આરંભ કરે વલી સ્ત્રી હોય તો ઢોકરાં
 થાય. ઢોકરાં થાય તો પરનાવવાં જોડે વલી તે સારુ ન્યાત
 જાતમાં તેમની સાથે મલીને ચાલવું જોડે. તેમની દાક્ષિણતા
 રાખવી પડે. એમ સઘલાં કામ વશ ન થાય ત્યાં સુધી અનેક
 પ્રકારની ઉપાધિ રહે છે. અને આત્મા શુદ્ધ થવામાં વિકલ્પો
 એ સંવંધો આવી પડે છે. માટે અનેક પ્રકારના પૂર્વે મહા-પુરુ-
 ષોએ શાસ્ત્ર રચ્યા છે તેનો અભ્યાસ કરી કામ જીતાય એમ
 કરવું. કામને જીતવાથી ઘણાજ વિકલ્પના કારણ છુટી જશે
 તે સારુ પૂર્વ પુરુષો એ કામ પ્રથમ જીત્યો છે. અહો. અહો. સ્ત્રીનું
 દુર્ગંધમય શરીર એ જગો પણ મહા દુર્ગંધમય તેમાં શું મમં થવું.
 કેટલાક જીવ ચોથું વ્રત ધારણ કરે છે પણ ધનની તૃષ્ણા
 વુટતી નથી એ લોભનું મહાત્મ છે પણ જીવ વિચાર કરે કે
 અનેક પ્રકારના પાપ કરી દ્રવ્ય મેલવ્યું તે તું શું સાથે રહે
 જશે. ના, ના તે તો કંઈ વનવાનું નથી ફક્ત જગતમાં કેદ
 વાશે જે હું કરોડપતિ લક્ષપતિ એ શિવાય ઘણા દ્રવ્યથી ઘી-
 જો લાભ નથી તો એ દ્રવ્ય પરવસ્તુ તેમાં શું મૂંઝિત બની જાય
 છે એ યોગે જે જે કર્મ વાંચોશ તેના દુઃખ તાહારે ભોગવવાં
 પડશે. ધનનું સુખ ઢોકરાં વિગરેને આપી જડશે. તે ધન ભો-

ગવશે. વંઝી ઝોકરાં વિંગેરે મલ્યાં છે તે શું સંવંધે મલ્યાં છે. તે તું વિચાર કર, કેટલીએક વલત સ્નિહથી મલે છે કેટલીએક વલત વૈરભાવથી મલે છે કેટલીએક વલત પાઝલા ભવતું માગતું લેવા આવે છે એમ અનેક સંવંધથી મલે છે તે તું જાણ તો નથી. ફક્ત માહારા ઝોકરા જાણી મૂંછિત થઈ કર્મ બાંધે છે ને આત્માને મલીન કરે છે માટે આત્મા શુદ્ધ કરવો હોય તો ઝોકરાનો ધનની મમતા ઓછી કરે જે જે વને છે તે પૂર્વ કર્મ બાંધ્યાં છે તેને અનુસારે વને છે એમાં રાજી પળ શું થવું જે દિલગીર પળ શું થવું. ફક્ત જે જે વને તેમાં જાણવાનો આત્માનો સ્વભાવ છે તે જાણી લેવું. પળ તેમાં સુખી દિલગીર થવું તે આત્માના ધર્મથી વાહાર છે માટે આત્માનો ધર્મ જાણ્યો. હવે શું જઢના કામમાં રાજી દિલગીર થવું. તેનો વિકલ્પ કરવો એ કંઈ કરવું નહિ. પોતાના સહજ સુખમાં મગ્ન થવું એમ ભાવના વિશુદ્ધિ વધારે થાય છે તો સંસાર ઝાંઝી સંપમ લઈ આત્માને ભાવતા વિચરે છે. શરીર છે તે આહારને આધારે રહે છે તેમ છતાં આહાર ન મલે ને ધુધા લાગી તો વિચારે છે જે અહો આત્મા તારો અનાહારી ધર્મ છે આહાર કરવો એ જઢ ધર્મ છે માટે એમાં તારે વિકલ્પ કરવો તે કેવલ કર્મવંધતું કારણ છે આત્મા યથી મલીન થાય છે એમ વિચારી પોતે સમભાવમાં રહે એમ કરતાં આહાર મલ્યો તે અનુકૂળ પડેલે સ્વાદિષ્ટ વા, પ્રતિકૂલ તે વેસ્વાદ મલ્યો તોપણ વિચારે છે કે જેમ જેમ પુદ્ગલ મલ્યા છે તેમાં તેવો સ્વાદ છે પણ એ પુદ્ગલ ગ્રહણ કરવા એજ તારો ધર્મ નથી તો સારા છે વા, નવજા છે એ વિચાર કરવો યોગ્યજ નથી. શરીરમાં રહ્યો છે ને હજુ પટલી વિગટિ નથી કે આહાર ન કરે ને શરીરે પીટાં થાય

અને મારો આત્મા સમભાવમાં રહી શકે નહીં તેથી આહારગ્રહણ
 કરવો છે પણ વિકલ્પ કરવો એ મારો ધર્મ નથી એમ વિચારી
 પોતાની સમભાવ દશામાં રહે છે. એમ પ્રમાણે તૃપ્તા લાગે ત્યારે
 પણ એમજ વિચારી તૃપ્તાનો વિકલ્પ કરતા નથી ક્ષિપાલાની
 ક્રતુમાં ટાઢા પ્રહુ પડવાથી શરીરે ટાઢની વેદના થાય છે તે
 વેદનામાં વિચારે છે જે ટાઢ પુદ્ગલને લાગે છે તે મારો જા-
 નવાનો સ્વભાવ છે. તે મેં જાણી એમાં મને ટાઢ લાગે છે
 એમ વિચારું તે અજ્ઞાનતા છે વળી એમજ ઝનાલાની ક્રતુમાં
 તાપના પુદ્ગલ આવવાનો સ્વભાવ છે તે પ્રમાણે પુદ્ગલને
 સ્પર્શે છે તેમાં મારે શું હું તો અરુપો છું તેને કોઈ પુદ્ગલ
 સ્પર્શતા નથી ને તાપ લાગતો નથી વધી વફારો યવાથી
 પચતની ઇચ્છા થાય છે તે મારી અજ્ઞાનતા છે જઢમાંથી મ-
 પ્રતા નથી નીકળી તેથી પવન લાવવાનો ભાવ થાય છે તેથી
 નવા કર્મ વંધાઈ મારો આત્મા મલીન થયે. એમ ભાવી પવન
 લાવવાની ઇચ્છા રોકો વાફનો વિકલ્પ મુકી પોતાના આત્મા
 ના આનંદમાં આનંદિતપણે રહે છે પણ ચિત્તમાં ઉપાધિ ચિત્ત-
 વતા નથી વળી ડાંસ, મચ્છર, કરડે છે તે વસ્તુ પણ પોતા-
 નો સમભાવ ડોહતા નથી ને તેને ઝરાડવાનો વિચાર કરતા
 નથી. એ કરડે છે તેમને કરડતા નથી પુદ્ગલને કરડે છે. તે-
 માં મારે શું કોઈ પણ માણસ પારકું પર વળતું હોય તેમાં
 પોતે ફીકર કરતા નથી તેમ આ જઢ શરીરને કપડે છે તેમાં
 પોતે વિકલ્પ કરવાનું કંઈ કારણ નથી. તું તારા આનંદમાં
 રહે એમ ભાવે છે વળી વસ્ત્ર ફાટલા હોય. વા, ન મલે જાડાં
 જોડતાં હોય અને પાતલા હોય, પાતલા જોડતાં હોય ને
 જાડાં હોય, એવું વસ્ત્ર સંવંધિ કારણ મલેથી પોતાના સમભા-

વથી સ્વસતા નથી. વિચારે છે જે બસ પુદ્ગલને પેહેરવા જે
 આત્માને વિશ્વ પેહેરવાના નથી તો એમાં હું શી ચાવત રાગ-
 દ્રેષ-કર્મ જેવું પૂર્વે કર્યું વાધ્યું છે તેના હૃદય માફક મને જે
 એમાં સારુ હું જે નવલું શું આત્માને પેહેરવાનાં જ નથી તો આ-
 ત્મા શી ચાવત નિકલ્ય કરે. એવા માવથી સમભાવમાં વર્તે છે.
 વલી શરીરે પિતા થવાથી કંઈ પણ પ્રકારની અરતી ઉત્પન્ન
 થવાના કારણ મહેત્તે પળ જેને સ્વપરનું સ્વરૂપ જાણ્યું છે તે
 પુરુષ અરતિ ચિત્તવતા જ નથી કારણ જે સ્વજાતિ વાહારના
 કામ થને તેમાં આત્માને અરતિ કરવાનું કંઈ કારણ નથી
 તેથી અરતી કરતા નથી. સ્ત્રી પરીપદ તે સ્ત્રીઓ રૂપવાલી
 આભૂષણવાલી કદાપિ ઇંદ્રની ઇંદ્રાણી આવીને મુનિ આગલ
 દાશ માંવ કરે છે વિપ્રયના ચાલા કરે છે આંસોના કંદાસ
 મારે છે હાસ્ય વિનોદના આન્દ થોલે છે તે સાંમલી મુનિ વિ-
 ચારે છે જે અહો આ જીવ પુદ્ગલના રંગમાં શું રંગાઈ ગયા
 છે. પુદ્ગલને સોમાલીને આનંદિત થાય છે. પુદ્ગલના ચા-
 લા કરી લુછી થાય છે શું જીવને અજ્ઞાન પીડે છે. મારે તો
 એની સાધુ જોવાની જરૂર નથી. કારણ જે અનાદિકાલનો હું
 પણ પુદ્ગલનો રંગી હતો તેથી સ્ત્રીઓનો રાગી હતો હું પણ
 અજ્ઞાનપણે આ સ્ત્રીની પેઠે ચાલ્યા કરતો હતો તે ચાલા રત્ને
 ચાદ આવીને પાડી એના જેવો પ્રવૃત્તિ થાય માટે મારે તો
 કામિનીની સાથે જોડવું નહિ. એના અંગોપાંગ જોવાં જ ન-
 હિ. હું એને જોઉં તો મારા આત્માનું આત્મ તત્ત્વ ખુલી જાવું
 માટે મારે જોવું જ નહિ. એ સારુ જ્ઞાની પણ જેમ દુર્લભ સામું
 દ્રષ્ટિ મટી દોય તે તરત જેમ સૂંચી લઈ જઈ તેમ સૂંચી લે
 વા. કાલે જે જે પળ ધિરા જે જે સ્ત્રીની રંગને જે જે

अज्ञानता करी ठे माटे. ए एना कर्मनी विचित्रता प्रमाणे
करे छे तेषां मारे भुं एम विचारी स्त्रीना. परिसह जीते छे.
आवा स्त्रीयादिकना राग बंधन थाय ते. सारु मुनि विहार
करे छे. एक ठेकाणे रहेता नथी विहार करवामां चालयुं पडे
तेनो थाक रस्तामां लागे पण दुःखे तो ते बखत पण मुनि
भावे छे अहो आत्मा थाक तो पुद्गलने लागे छे. दुःखे छे
ते पण पुद्गलने दुःखे छे. तुं शी वावत विकल्प करेछे. एम
विचारी पोताना आत्म स्वभावमांज मग रहेछे पण पोताना
आत्म भावथी चित्त चलायमान करता नथी, ने ए संबंधी
कंड पण विकल्प करता नथी. ए प्रभुना वचनथी तथा. पो-
ताना अनुभवथी पोताना आत्म धर्मनी श्रद्धा करी छे तेना
फड छे. हरकोइ मुकाम निरवग्र मळे छे ते मकानमां रहेछे
ते मकान प्रतिकूल होय वा; बहु सुंदर होय तेथी अनुकूल
होय तो पण ते संबंधी रागद्वेष धरता नथी प्रतिकूल करता
अनुकूल परिसह जीतवो कठण छे पण आत्म ज्ञानी पुरुषाने
तो गमे ते होय पण पोताना निज स्वरूपथी आवा जता न-
थी एटले विकल्प आवतोज नथी. पाथरवाने संयारो अनु-
कूल वा; प्रतिकूल मले तेषां पण कंड चित्तवता नथी. ने
आत्मानो उदासी भाव थइ गयो छे ते प्रतिकूल अनुकूलमां
चित्त जतुज नथी. एटल कंड पण विचार करवो. प्रहतांज
नथी गमे तेम थाय पण पोते पोताना स्वरूपमां रहेछे ते अड
कृति सामु लक्ष देता नथी. जाणवानो धर्म छे तेथो तेनुं स्वरूप
जाणी लेछे आक्रोष परिसह उपजे, कोइ आबीने कटवा म-
र्मनां द्वेषमय वचन कहे यद्वा तद्वा बोले वा, मकार चकार बोले
तो पण जराय निज स्वरूपथी चलायमान यता नथी. पोते जे

अज्ञानता करी छे पाटे ए एना कर्मनी विचित्रता ममाणे
 करे छे तेमां मारे छे एम विचारी छीना परिसह जीते छे.
 आवा स्त्रीयादिकना राग वंघन याय ते सारु मुनि विहार
 करे छे. एक ठेकाणे रहेता नथी विहार करवामां चालवुं पडे
 तेनो थाक रस्तामां लागे पण दुःख तो ते चखत पण मुनि
 भावे छे अहो आत्मा थाक तो पुद्गलने लागे छे. दुःख छे
 ते पण पुद्गलने दुःख छे. तुं शी वावत विकल्प करे छे. एम
 विचारी पोताना आत्म स्वभावमांल मम रहे छे पण पोताना
 आत्म भावथी चित्त चञ्चलमान करता नथी, ने ए संबंधी
 कइ पण विकल्प करता नथी. ए प्रभुना वचनथी तथा पो
 ताना अनुभवथी पोताना आत्म धर्मनी अज्ञा करी छे तेना
 फट छे. हरकोइ मुक्ताम निरवय मले छे ते मकानमां रहे छे
 ते मकान प्रतिकूल होय ता; बहु सुंदर होय तेथी अनुकूल
 होय तो पण ते संबंधी रागद्वेष धरता नथी प्रतिकूल करता
 अनुकूल परिसह जीतवो कठण छे पण आत्म ज्ञानी पुरुषाने
 तो गमे ते होय पण पोताना नि स्वल्पथी आवा गता न
 थी एटजे विकल्प आवतो नथी. प्रायश्चाने संयात अनु
 कुल वा, प्रतिकूल मले पण कइ चित्तवता नथी. ते
 आत्मानो उदासी नथी गयो छे ते प्रतिकूल अनु
 चित्त जनुन ते कइ पण विचार करे नथी.
 नथी पण पोते पोताना स्वभाव तेना
 देवा नथी. कायवस्ते तेना
 आकाश एविव होय तेना
 एम एविव होय तेना

વધી સમતા નથી વિચારે છે જે વસ્તુ પુદ્ગલને પહેરવા છે
 આત્માને વસ્તુ પહેરવાના નથી તો એમાં શું શી વાત રાગ
 દ્વેષ કરું જયું પૂર્વે કર્ય વાંધું છે તેના હૃદય માફક મહે છે
 એમાં સારું શું ને નવલું શું આત્માને પહેરવાનાં જ નથી તો આ
 ત્મા શી વાપત નિકલવું કરે. એવા માવથી સમમાવમાં વેતે છે
 વલો શરીરે પ્રિદા થવાથી કંઈ પણ પ્રકારની અરતી હત્યક
 થવાના કારણ મહે પણ જેને સ્વપરતું સ્વરૂપ જાણું છે તે
 પુરુષ અરતિ ચિતવતા જ નથી કારણ જે સ્વજાતિ વાહારના
 કામ બને તેમાં આત્માને અરતિ કરવાનું કંઈ કારણ નથી
 તેથી અરતી કરતા નથી. સ્ત્રી પરીપદ તે સ્ત્રીઓ રૂપવાલી
 આભૂષણવાલી કદાપિ ઇન્દ્રની ઇન્દ્રાણી માત્રીને મુનિ આગળ
 હાથ ધાવ કરે છે વિપ્પના ચાલા કરે છે આંસોના કદાશ
 મારે છે હાસ્ય વિનોદના શબ્દ બોલે છે તે સાંભળી મુનિ વિ
 ચારે છે જે અહો આ જીવ પુદ્ગલના રંગમાં શું રંગાઈ ગયા
 છે પુદ્ગલને શો માત્રીને આનંદિત થાય છે. પુદ્ગલના ચા
 લા કરી છુટી પાવ છે શું જીવને અજ્ઞાન પીઠે છે. મારે તો
 એતી સામું જોવાની જરૂર નથી. કારણ જે અનાદિકાલનો હું
 પણ પુદ્ગલનો રંગી હતો તેથી સ્ત્રીઓનો રાગી હતો હું પણ
 અજ્ઞાનપણે આ સ્ત્રીનો પેટે ચાલ્યા કરતો હતો તે ચાલા રત્ન
 ચાંદ આંવેને પાડી એના જેવો પ્રવૃત્તિ થાય માટે મારે તો
 કામિનીની સાર્યે બોલવું નહિ. એના અંગોપાંગ જોવાં ન
 હિ હું એને જોઉં તો મારા આત્માનું આત્મ તત્ત્વ ખુલી જાઉં
 માટે મારે જોવું જ નહિ. એ સારું જ્ઞાની પણ જેમ સૂર્ય સામું
 દ્રષ્ટિ પડી હોય તે તરત જેમ સૂર્ય લઈ ઉઠે તેમ સૂર્ય લે
 જા કયું છે તે પણ મારે જે જોવી જોઈ છે તે જોવી જોઈ છે

अज्ञानता करी ठे पाटे ए एना कर्मनी विचित्रता प्रमाणे
 करे छे तेमां मारे भुं एम विचारी खीना परीसह जीते छे.
 आवा, स्त्रीयादिकना राग बंधन थाय ते, सारु मुनि विहार
 करे छे. एक ठेकाणे रहेता नथी विहार करवामां चालवुं पडे
 तेनो थाक रस्तांमां लागे पग दुःखे तो ते चखत पण मुनि
 भावे छे अहो आत्मा थाक तो पुद्गलने लागे छे. दुःखे छे
 ते पण पुद्गलने दुःखे छे. तुं शी बावत विकल्प करे छे. एम
 विचारी पोताना आत्म स्वभावमांज मग रहेछे पण पोताना
 आत्म भावथी चित्त चलायमान करता नथी; ने ए संबंधी
 कइ पण विकल्प करता नथी. ए मधुना बचनथी तथा पो-
 ताना अनुभवथी पोताना आत्म धर्मनी श्रद्धा करी छे तेना
 फल छे. हरकोइ मुकाम निरवय मळे छे. ते मकानमां रहेछे
 ते मकान भतिकूल होय वा, बहु सुंदर होय तेथी अनुकूल
 होय तो पण ते संबंधी रागद्वेष धरता नथी भतिकूल करत
 अनुकूल परिसह जीतवो कटण छे पण आत्म ज्ञानी पुरुषो
 तो गप्पे ते होय पण पोताना निज स्वरूपथी आवा जता न
 थी पटले विकल्प आवतोज नथी. पाथरवाने संयारो अनु-
 कुल वा, भतिकूल मळे तेमां पण कइ चित्तवता नथी.
 आत्मानो उदासी भाव यह गयो छे ते भतिकूल अनुकूलम
 चित्त जतुन नथी. पटले कइ पण विचार करवो पडतो
 नथी गप्पे तेम थाय पण पोते पोतानाज स्वरूपमां रहेछे. ते ज
 कृति सामु लक्ष देता नथी. जाणवानो धर्म छे तेथी तेनुं स्वरु
 जाणी लेछे आश्रोष परिसह उपजे, कोइ आनीने कटवा
 र्मना द्वेषमय बचन कहे यद्वा तद्वा बोले वा, मकार चकार चो
 तो पण जराय निज स्वरूपथी चलायमान यता नथी. पोते

રની વિભૂષા તથા શુશ્રૂષા કંઈ પણ કરવી નથી તેથી શરીર
 મેલ થાય તો પણ શરીર તે હું નહિ એ भाव વળ્યો છે તેથી
 વિકલ્પ થતો નથી. સત્કાર પરિપહ તે મોટા મોટા રાજા
 આવીને વહ માન કરે છે અહો મહાત્મા તમારા જેવા સત્પુરુષ
 આ દુનિયામાં નથી આવે. ઇન્દ્રિયો વશત્કરી છે જરા પણ શ
 રીરતી મમતા નથી. કેવલ આત્મભાવ તમે સરો જાણ્યો છે
 કોઈ પણ વસ્તુ તપો આત્મ ભાવથી ચુકતા નથી તમારા
 જેવા જ્ઞાની આ જગતમાં નથી તમારા જેવા ઉપકારી કોઈ
 નથી મને જે ધર્મ વતાવ્યો છે તેનો જે ઉપકાર કર્યો છે તે
 રુણ માહારા માયા ઉપર છે આપ સાહેબજીની જેટલી ભક્તિ
 કરું તે ઓછી છે એવી અનેક પ્રકારની સ્તુતી આવીને કો
 પણ જરા અહંકાર કરતા નથી મનમાં વિચારે છે જે હજુ હું
 પુદ્ગલ દશામાંથી તો સંસ્પો નથી આ પુરુષો તો હાવી મોહો
 ટાઈ અપિ છે તો માહારે પણ જે જે પુદ્ગલ દશામાં ઉપયાગ
 જાય છે તે પાછો પાલયો જોઈ એ જ્ઞાન દશાના વહ માન
 કરે છે તેવી જ્ઞાન દશા હજુ થઈ નથી માટે જે જે જ્ઞાનમાં
 સ્વામી છે તે પ્રગટ કરવાના લગ્નમાં થવું જોઈ એ. અહો સર્વજ્ઞ
 ના જ્ઞાન પ્રમાણે હજુ તો જ્ઞાનની મને વહ સ્વામી છે આવા
 વિચારથી અહંકાર આવતો નથી ને પોતાના સમભાવમાં
 કામ્ય રહે છે. જ્ઞાન પરિપહ ઉપને જે વીજાઓ કરતાં પોતાને
 વહ ધોષ હોય તેથી મનમાં આવે જે હું જ્ઞાની છું તેથી જગત
 માં કોઈ જ્ઞાનવાન નથી. આવા વિચાર કરીને કર્મ વાંધી
 આત્માને મહીન કરે છે પણ એ કોણ કરે છે. જેણે પોતાનો
 આત્મ ધર્મ જાણ્યો નથી ને યાદારથી જ્ઞાન મેળવ્યું છે. તેણે
 જીવને જ્ઞાનપણાનો અહંકાર આવે છે ને તે જીવ આવતે મને

અજ્ઞાની ધરે, પણ જ્ઞાની જીવતો એમ વિચારે છે જે મારો
 આત્માનો સ્વભાવ તો કેવલ જ્ઞાનમય છે તેમાંથી તો હજુ છ-
 ધી કંઈ પણ જ્ઞાન પ્રગટ થયું નથી. વળી શ્રુત જ્ઞાની પણ પૂર્વે
 ઘડેદ પૂર્વના ધંપી દશ પૂર્વના ધંપી થયા છે તેની અપેક્ષા
 મને શું જ્ઞાન થયું છે કે હું અંકાર કરું? એમ પોતાની અપૂર્ણ-
 તા ભાવી જ્ઞાનનો અંકાર કરતા નથી પોતે પોતાની દશામાં
 પડે છે. હવે અજ્ઞાન પરિપક્વ તે પોતે પોતાના આત્મભાવને ગુરુ
 મુખે જાણ્યો છે પુદ્ગલ જાવને જાણે છે તેથી સ્વપર ભેદતું
 જ્ઞાન થયું છે. ને જેમ ગુરુમહારાજ કહે છે તેમ આત્મતત્ત્વની
 શ્રદ્ધા કરી પોતાની આત્મ દશામાં વર્તે છે પણ તર્ક વિતર્કનો
 બોધ નથી. પદ્મશાસ્ત્રનું જ્ઞાન નથી તેથી કોઈની સાથે વાદ
 કરવાની શક્તિ નથી પરને બોધ કરવાની શક્તિ નથી તેથી
 બીજાં જોશો નિંદા કરે છે. અરો મૂઠ અહો અજ્ઞાની માથું મૂ-
 ઢાવ્યું પણ કંઈ જ્ઞાનતો છે નહિ એવા આકરા વચન કહે છે
 ત્યારે સમભાવી મુનિ થોડું અપ્યા છે પણ પોતે પોતાનો
 વિચાર કરી શકે છે. એવા મુનિ ભાવે છે કે એ કહે છે તે સત્ય
 છે મારામાં જ્ઞાન નથી અને પાછલાં ભવના આવરણ છે
 તેથી મને બોધ નથી ત્યારે એ કહે છે એ તો માહારો સદગુરુ
 છે માટે એમાં શેદ શો વાવતનો કરું બહી, બીજી રીતે શાસ્ત્ર
 ભણે છે પણ આવરણને છોધે આવડતું નથી ત્યારે જેને આ-
 ત્માર્થી પણ પ્રગટ થયું નથી તે શું વિચારે છે કે મને આવડતું
 નથી, પટલે બળવાનો વસ્ત્ર નાદીને શું કરું એમ વિચારી
 જ્ઞાનાભ્યાસ શંકા કરે છે તેને જ્ઞાનાવરણી કર્મ વંધાતા જાય
 છે. માસતુપ મુની સરસ્વા આત્માર્થી છે તે તો નથી આવડતું
 તો પણ વચર ઝોડા નથી ને વચમ નહિ ઓડવાથી જ્ઞાન

આવડતું નથી પણ સમયે સમયે જ્ઞાનાવર્ણી કર્મ સ્વયં થતાં જાય
 છે માટે આત્મારૂપી પુરુષો તો જ્ઞાન નથી આવડતું તો પણ
 જ્ઞાનનો અભ્યાસ છોડતા નથી ને સદા જ્ઞાનના વ્યવસાય મ-
 વર્તે છે એવા પુરુષો અજ્ઞાન પરિપક્વ જીતે છે સમ્યક્ત પરિપક્વ
 તે આ ચંડ રાજ લોકને વિષે છ દ્રવ્ય રહ્યાં છે તેમાં પાંચ
 દ્રવ્ય અરૂપી રહ્યાં છે ને એક પુદ્ગલ દ્રવ્યરૂપી છે તોપણ પુદ-
 ગલ પરમાણુ તો અતિપથ નાહાનો છે દ્રષ્ટિ આવતો નથી
 એવા ઘણા પરમાણુ એકઠા થઈ ઘાદર સ્કંધ થાય છે તે દે-
 સવામાં આવે છે. પણ સૂક્ષ્મસ્કંધ દેસવામાં આવતા નથી અ-
 રૂપી પદાર્થ પણ દેસવામાં આવતા નથી. એ પદાર્થનું વર્ણન
 સર્વજ્ઞ કરી ગયા છે. તે સર્વજ્ઞ તો રૂપી અરૂપી સર્વ પદાર્થ જા-
 ને છે તેમને તો જાણવું મુશ્કેલ નથી. સેહેજ જાણી લીધા
 છે ને તે મરુપ્યાં છે હવે એવા માવના વરણન સાક્ષમાં છે તે
 જોડીને અનેક પ્રકારની અજ્ઞાનપણે શંકા થાય છે ને સર્વજ્ઞ-
 ના વચન ઉપરથી આસ્તા ઊઠી જાય છે. પણ જે પુરુષને
 સમ્યક્ જ્ઞાન થયું છે તે પુરુષ અનુમાનથી કેટલીએક
 વસ્તુનો નિર્ણય કર્યો છે તેથી જાણે છે જે આ સર્વજ્ઞ નિષ્પક્ષ-
 પાતી છે જેની ઘણી વાતો સાચી સમજાય છે ને કોઈ કોઈ
 સૂક્ષ્મ વાતો નથી સમજાતી તોપણ પ્રભુના વચન પર શ્રદ્ધા રાખવી
 એ યોગ્ય છે. મહાવીર સ્વામી મહારાજે જે માર્ગ આત્મ ધર્મ
 પ્રગટ કરવાનો વતાવ્યો છે તેથી અધિક કોઈ ધર્મવાદાને દે-
 શવતું નથી તો હું શા વાસ્તે અશ્રદ્ધા કરું કેટલીએક વાત તો
 મત્સ્ય સિદ્ધ થાય છે. તો જેમ આસ્તાતપેલામાં ચોસા ચંદાવા
 મુક્યા હોય તેમાંનો એક દાણો સિંજેછો જોઈ વધા દાણા
 ઝીંજી મળ્યા માનીતા હોય તેમ આ જગતનાં જાણી જાણી

યથી સિદ્ધ થાય છે. ને વીજા કંઈક નથી સમજાતા તેનું કાર-
 રણ મહારું અજ્ઞાન છે. કારણ જે અજ્ઞાનના જોરથી યથાર્થ
 ન્યાય જોડી શકાય નહીં તેમાં કંઈ સર્વજ્ઞની ખૂલ નથી એમ
 વિચાર કરીશું. સુક્ષ્મ વાતની શ્રદ્ધા કરે છે તે પુરુષે સમ્યક્ત
 પરિપક્વ જીત્યો કહીએ ને કેટલાએક અજ્ઞાની જીવ વાદનો
 વાદનોની તકરારો વીજા જીવોની સાંભળી તેમાં મુશ્કાઈ જાય
 છે જેમ કે હાલમાં ઇંગ્રેજ લોક પૃથ્વી પર છે અને સૂર્ય સ્થિર
 છે એવું કહે છે ને તે ઉપર અનેક દુર્ધિનો વહે જોઈને માણસને
 સમજાવે છે તે સમજીને માણસો કહે છે જે શાસ્ત્રમાં તો સૂર્ય
 ફરતો કણો છે તે વાત મલતી નથી માટે જૈનશાસ્ત્ર ઉપર
 શું શ્રદ્ધા કરીએ. આવી દશા થાય છે પણ એ વિષે વિચારવાનું છે
 કે જેમ લાલો રૂપીઆ ઇંગ્રેજ લોકો એવા કામમાં ભરે છે ને
 તેની મહેનત કરે છે મહેનત કરનારને પણ હજારો રૂપીઆના
 પગાર તથા ઇનામો મળે છે તેવી રીતે હાલમાં જૈનમાં કોઈ
 રાજા નથી અને એવા પડસા સ્વચ્ચા તે રાજાઓનું કામ છે
 અને પડસા સ્વર્ચા વિના પૃથ્વી ઉપર ફરી શકાય નહીં અને
 તેનો નિર્ધાર થઈ શકે નહિ. અને જ્યાં સુધી નિર્ધાર કરવાની
 શક્તિ નહિ ત્યાં સુધી પ્રભુના વચન ઉપર પ્રતીત રાખવી જો-
 ઇએ. આપણી શક્તિની કસુર વધે શાસ્ત્ર ઉપરથી આસ્તા ઉ-
 તારવી યોગ્ય નથી. વળી અંગ્રેજો કહે છે તે વાત ન્યાયથી
 પણ બેસતી નથી તે છતાં તેના વચનોની માણસો શ્રદ્ધા કરે છે
 ને કરતાં પ્રભુના વચનની શ્રદ્ધા કરે છે તેમ વધુ સારું છે. હવે
 અંગ્રેજો કહે છે જે સૂર્ય દ્વારથી ગળ કરોડ માઈલ છે ને આ
 પૃથ્વીનો ફેરવો ૨૪ હજાર માઈલનો છે તે કરતાં સૂર્ય વ-
 ડાં લાલ મુખો પોહોટો છે આ રીતે પાને છે હવે વિચાર ક-

આવડતું નથી પણ સમયે સમયે જ્ઞાનાવર્ણી કર્મ ક્ષય થતા જાય
 કે માટે આત્માર્થી પુરુષો તો જ્ઞાન નથી આવડતું તો પણ
 જ્ઞાનનો અભ્યાસ છોડતા નથી ને સદા જ્ઞાનના લગ્નમાં પ્ર-
 વર્તે છે એવા પુરુષો અજ્ઞાન પરિપક્વ જીતે છે સમ્પક્ત પરિપક્વ
 તે આ ચંડાદ રાજ લોકને વિષે છ દ્રવ્ય રહ્યાં છે તેમાં પાંચ
 દ્રવ્ય અરુપી રહ્યાં છે ને એક પુદ્ગલ દ્રવ્યરુપી છે તોપણ પુદ્-
 ગલ પરમાણુ તો અતિપચ્છ નાહાનો છે દ્રષ્ટિ આવતો નથી
 એવા ઘણા પરમાણુ એકઠા થઈ વાદર સ્કંધ થાય છે તે દે-
 હવામાં આવે છે. પણ સૂક્ષ્મસ્કંધ દેહવામાં આવતા નથી અ-
 રુપી પદાર્થ પણ દેહવામાં આવતા નથી. એ પદાર્થનું વર્ણન
 સર્વજ્ઞ કરી ગયા છે. તે સર્વજ્ઞ તો રુપી અરુપી સર્વે પદાર્થ જા-
 ને છે તેમને તો જાણવું મુશ્કેલ નથી. સેહેજ જાણી લીધા
 છે ને તે પ્રહુપ્ત છે શ્વે એવા આવના વરણન શાસ્ત્રમાં છે તે
 જોડેને અનેક પ્રકારની અજ્ઞાનપણે શંકા થાય છે ને સર્વજ્ઞ-
 ના ધ્વજન ઉપરથી આસ્તા ઉઠી જાય છે. પણ જે પુરુષને
 સમ્પક્ત જ્ઞાન યંતું છે તે પુરુષ અનુમાનથી કેટલીએક
 વસ્તુનો નિર્ણય કર્યો છે તેથી જાણે છે જે આ સર્વજ્ઞ નિષ્પક્ષ-
 પાતો છે જેની ઘણી વાતો સાચી સમજાય છે ને કોઈ કોઈ
 મુશ્કેલ વાતો નથી સમજાતી તોપણ પ્રભુના વચન પર શ્રદ્ધા રાખવી
 એ યોગ્ય છે. મહાવીર સ્વામી મહારાજે જે માર્ગ આત્મ ધર્મ
 પ્રગટ કરવાનો વતાવ્યો છે તેથી અધિક કોઈ ધર્મવાળાને દે-
 શાતું નથી તો હું શા વાસ્તે અશ્રદ્ધા કરું કેટલીએક વાત તો
 પ્રત્યક્ષ સિદ્ધ થાય છે. તો જેમ આસ્તાતેજામાં ચોસા ચઢાવા
 મુશ્કેલ હોય તેમાંનો એક દાણો સિનેત્રો જોડે વધા દાણા

યથી સિદ્ધ થાય છે ને ધીજા કંઈક નથી સમજાતા તેનું કાર-
 ણ મહારું અજ્ઞાન છે. કારણ જે અજ્ઞાનના જોરથી યથાર્થ
 ન્યાય જોડી શકાય નહીં તેમાં કંઈ સર્વજ્ઞની મૂલ નથી એમ
 વિચાર કરીશું સૂક્ષ્મ વાતની શ્રદ્ધા કરે છે તે પુરુષે સમ્યક્
 પરિપક્વ જીત્યાં કહીએ ને કેટલાએક અજ્ઞાની જીવ યાજ્ઞનો
 વાવતોની તકરારો ધીજા જીવોની સાંભળી તેમાં મુશ્કાઈ જાય
 છે જેમ કે હાલમાં ઇંગ્રેજ લોક પૃથ્વી પર છે અને સૂર્ય સ્થિર
 છે એવું કહે છે ને તે ઉપર અનેક દુર્ઘિનો વડે જોડેને માણસને
 સમજાવે છે તે સમજીને માણસો કહે છે જે શાસ્ત્રમાં તો સૂર્ય
 ફરતો કહ્યો છે તે વાત મળતી નથી માટે જૈનશાસ્ત્ર ડાર
 થું શ્રદ્ધા કરીએ. આવી દશા થાય છે પણ વિષે વિચારવાનું છે
 કે જેમ લાલ્હો રૂપીઆ ઇંગ્રેજ લોકો એવા કામમાં સર્વે છે ને
 તેની મહેનત કરે છે મહેનત કરનારને પણ હજારો રૂપીઆના
 પગાર તથા ઇનામો મળે છે તેવી રીતે હાલમાં જૈનમાં કોઈ
 રાજા નથી અને એવા પદસા સ્વચ્છતા તે રાજાઓનું કામ છે
 અને પદસા સ્વચ્છતા વિના પૃથ્વી ઉપર ફરી શકાય નહીં અને
 તેનો નિર્ધાર થઈ શકે નહિ. અને જ્યાં સુધી નિર્ધાર કરવાનો
 શક્તિ નહિ ત્યાં સુધી પ્રમુખના વચન ઉપર પ્રતીત રાખવી જો-
 ઇએ. આપણી શક્તિની કમ્પર બદલે શાસ્ત્ર ઉપરથી આસ્તા ઉ-
 તારવી યોગ્ય નથી. વળી અંગ્રેજો કહે છે તે વાત ન્યાયથી
 પણ બેસતી નથી તે છતાં તેના વચનોની માણસો શ્રદ્ધા કરે છે
 ને કરતાં પ્રમુખના વચનની શ્રદ્ધા કરે છે તેમ વધુ સારું. હવે
 અંગ્રેજો કહે છે જે સૂર્ય દ્વાંથી ગ્રહ કરોડ માઈલ છે ને આ
 પૃથ્વીનો ફેરવો ૨૪ હજાર માઈલનો છે તે કરતાં સૂર્ય ચ-
 હાઈ લાલ્હો ગુગો મોહોટો છે આ રીતે માને છે હવે વિચાર ક-

रो जे पृथ्वि करतां चउद लाख गुणी मोटो सुर्य छे तो पृ-
 थ्विमां रात्र पदवी न जोइए. कारण जे पासा उपरधी अज
 वालु वधे जनुं जोइए जेम एक इंचनुं सोपारी एक वाजुपर
 होय ने एक वाजु उपर चउद लाख इंचनुं अजवालु होय तो
 सोपारीनी कोइ पण वाजु उपर प्रकाश विनानुं रहे? अर्थात्
 नहिज रहे तेमज पृथ्विना गोळो मान छे ते गोळा उपर वधे
 प्रकाश होबो जोइए रात्र पदवी जोइए नहि ए वावतमां के
 टलाएक एबुं केहे छे जे वण करोड माइल आधुं छे तेथी
 गोळानी एक वाजु उपर अजवालु आवे नहि. ए कहवुं अ-
 कलधी बिरुद्ध छे ए चौबीस हजार माइल तो गोळ चक्र भरता
 छे पण एक जाहाइने छेवाइ गणीए तो आठ हजार माइल धाय
 हव वण करोड माइल सुझी जे प्रकाश आवी शके छे तेने
 आठ हजार माइल आववायां कांइ हरकत होय ए बात सं-
 भवती नथी बळी एम केहे जे पृथ्वि काली छे तेनी आया
 पडे छे ए बात पण संभवती नथी. गोळ वस्तुनी चारि पासे
 प्रकाश व्याप्त धाय तेमां कंइ हरकत थाय ए बात पण अ-
 कलधी दुर छे तेम छतां केटलाएक माणसो अंग्रेजीनी कळा
 कांशल्यता जोइने श्रद्धा करी धर्मनी श्रद्धा उपाडे छे ते अ-
 ज्ञानता छे एम समजवुं जोइए संसारनी कळाओ करवाना
 जीवने अनादिनां अभ्यास छे ते कळाओ आवी तेमां कंइ
 नवाइ नथी पण धर्मनो कळा आववी ए बहु दुश्कर छे ह-
 जारा माणसमांथी धर्मना प्रवर्त्तनार बहज थोडा होय धमनुं
 जाणवुं ते मुश्केल छे अंग्रेज लोक दुर देश रहाने सबस आ-
 देशमां गया तेथी आ देशना माणसाने तो कंइ कंइ वासना
 पण सर्वज्ञनी आवेली पण दुर देशवाळाने कंइ पण वासना

અધિજી નહિ. તેથી ધર્મનો ધાવતમાં એ લોક કેડે પણ સમ-
 જતા નથી. વ્યવહારીક કલ્યાણો તો પોતાને હાથે શીખવાથી
 આવે છે પણ અરુપો પદાર્થનું જ્ઞાન સર્વજ્ઞના વચનથી થાય
 છે માટે સર્વજ્ઞના વચન હર શ્રદ્ધા જેનો કાયમ રહે છે તેને
 સમસ્ત પરિપક્વો જય કર્યો કઠીણમાં કોઈને શંકા થશે જે
 ભગવાને કહ્યું તેજ હા કેહેથી. ને કંઈ વિચાર કરવો નહિ. તે
 વિષે જાણવું જે સર્વજ્ઞનું ઓલલાળ મયમ કરવું તેમાં સર્વ મ-
 કાર શુદ્ધતા જોવાની છે તે જોઈ લીધી અને તેમાં કોઈપણ ટેકાળે
 વિરોધતા દેખાય નહિ ત્યારે તેમના હર આસ્તા રાજવી એ-
 જ યોગ્ય છે માણસો મૂર્ચ પૃથ્વીની વાત મત્સ્ય-ગણે છે પણ
 એ મત્સ્ય નથી કારણ જે એ લોક જન કરોડ માંડલ દુર સૂર્ય
 કહે છે તેનું મુકાર કરે છે તે અનુમાનથી કરે છે. દુર કહે છે તે
 અનુમાનથી કરે છે તેનું પૃથ્વીનું માન કહે છે તે પણ અનુમાનથી
 કહે છે નહિ અનુમાનમાં યમો ફેર પડી જાય છે. જેમકે ડુંગરો
 છે તે ડુંગર છે પણ દૂરથી જોઈશ તો નોંચે દેખાય છે. એક
 માણસ નોંચે ડુંગર છે ને તેને સાત માણસો હરે શીમાંથી જો-
 ઇયું તો તે માણસ નાઠાનો સરસો દેસાશે. વળી કંઈક ચિ-
 ત્ર ચિતરેલાં છે તે વે આંસો ઢવાડી રાણી જોઈયું તો ચિત્ર
 જ દેસાશે. ત્રણે અંગ દેસાશે નહિ તેમ ચિત્ર જો એક આંસ
 મોંચોને એક આંસે ધારી ધારીને જોઈયું તો ચિત્રમાં ચિતરેલું
 માણસ સાત્તાત્ત જેવું માણસ હોય એવું દેસાશે સ્વરી રીતે જો-
 ઇયું તો ચિત્ર છે તે કંઈ વસ્તુએ માણસ નથી તે છતાં માણસ
 દેખાય છે. એમજ દુરથી નથી પણ વિચિત્ર મકારના દેખાય.
 તેમાં કેટલાક ભ્રમ તહિ જાય માટે જ્યાં જ્યાં જે વસ્તુ છે
 તે વસ્તુ તે ઢાળે નહિ જોઈ નથી ત્યાં સુધી તે વાત માનવી

તે વ્યાજની નથી કોઈનાં કેવાયી સર્વજ્ઞના વચનની આસ્તા
 છોડવી નહીં. વધે ઠેકાણે ફરી નિર્ધાર કરવો જોઈએ તે વની
 શકતું નહીં ત્યારે અંગ્રેજોનું કેદેવું અનુમાનનું માનવું તે કરતાં
 સર્વજ્ઞનું કશું માનવું તેજ સારુ છે. આવા વિચાર કરી આત્મા
 ધિને તો કંઈ પણ વ્યાપોહ થતો નથી સ્ત્રીની રીતે આત્માને
 તો સંસારથી મુક્ત થવું છે તે મુક્ત થવાના ઉપાય જે સર્વજ્ઞ
 બતાવ્યા છે તેનો અભ્યાસ કરનાં સર્વજ્ઞતા પ્રગટ થશે ત્યારે વધુ
 દેખાઈ જશે. હાલ એ તકરારમાં માહારી શક્તિ વિના વ્યાજ
 પડું એ તકરારમાં પડું તો તેમાં વધી તપાસ કરતાં માહારી
 હમ્મર વહિં જાય તો પછી માહારે આત્મ સાધન કરવું તેનો
 શ્રવણ મલે નહિ. માટે હાલ તો આત્મ સાધન કરી જઈ ભા-
 વમાં જે માહારી પ્રવૃત્તિ છે તેથી મુક્ત થાઈ અને સ્વભાવમાં
 રહેવાનો ઉદ્યમ કરું. આમ વિચાર કરી દશ પ્રકારનો યતિ
 ધર્મ છે તે પાલે છે તેમાં પ્રથમ સમા તે ક્રોધનો જય કોઈ
 અનેક પ્રકારે તિરસ્કાર કરે. આકરા વચન કહે કંઈ ચીજ
 લેઈ જાય નુકશાન કરે પણ સમા ગુણ આવ્યો છે તેથી
 તેનો ઉપર દ્રેષ્યાતોજ નથી. કારણ જે તે વસ્તુ માહાર
 બને છે તિરસ્કાર માહારા નામને કરે છે. વા, આ શરીર છે
 તેને કરે છે તો શરીર તે હું નહિ એમ જાણી લીધું છે કંઈ ચી-
 જ લેઈ જાય છે તે ચીજ માહારી નથી તે તો જઈ પદાર્થ છે
 તેથી તેમાં પણ માહારું કંઈ નથી એમ જાણવું ને જે જે બને
 છે તે કર્મના યોગ્યતા બને છે તે જોવું છે એમાં કંઈ રાગદ્રેષ
 કરવાનું કારણ નથી આ દશા યજ જવાથી સમા ગુણ આવે
 છે તેથી ક્રોધ થતો નથી. તેમજ માનનો જય કરે છે માન
 શી વાંચનું કરવું. આ શરીર, ધન, સ્ત્રિ, રત્નાદિ પદાર્થ કંઈ

माहारा नहीं एम निधीर कर्यो छे एटले शी वावतनुं मान
 थाय. वली पोते ज्ञानवान् छे ते बिपे पोताना मनमां छे के
 माहारा आत्मानि शक्ति तो केवलज्ञाननो छे ते हजुं प्रगट
 न थयुं जे अवराइ गयुं छे ते उती वस्तु माहारी प्रगट नहीं
 थइ तो माहारी लघुनानुं स्थानक छे तो हवे हुं शी वावतनुं
 मान करुं हाी दशाओ वनी छे तेथी मार्दव गुण आख्या
 छे तेथी मान दशा सेहेजे छुटी जाय छे मान मुकवानो वि-
 चार पण अधुराने करवानोछे पूरा पुरुषने तो विचार करवो
 पडतो नयी कारण जे मान आवेतो मुकवानो विचार करे पण
 आवी दशाथी मान आवतुंज नहीं. हवे आर्जव ते मायानो
 त्याग ते माया जे कपटनी रचनापणुं सेहेजे छुटी गयुं छे.
 मुनिप आत्मापणुं जाण्युं छे तेमां सर्वे जड पदार्थ पर जाण्या
 छे तेमां केटलीएक प्रवृत्ति करे छे तेमात्र निज स्वरूप अव-
 रायलुं प्रगट करवा करेते तो हवे कपट थुं करवा करवुं पडे.
 चेलानी इच्छा नहीं. श्रावकनी इच्छा नहीं. धननी इच्छा
 नहीं. आ माहाराने आ माहारा नहि ए पण करवुं नहीं.
 फक्त पूर्ण ज्ञान नहीं थयुं त्यां सुधी पूर्ण ज्ञान उत्पन्न कर-
 वानो उद्यम करवोते तेमां निर्वाह करवो जोइए ते वस्तु मली
 तो ठीक न मली तो पण ठीक आ दशाना वर्चनारने कपट
 करवानी जरूर शी पडे के करे माटे निष्कपट आर्जव गुण
 प्रगट थवाथी सेहेजे वर्च छे. निलोभता गुण ते पोताना श-
 रीरने माहारु जाण्युं नहीं तो लोभ शी वावतनो रहे. शरीर
 माहारु नहि ने शरीर रक्षणना पदार्थ माहारा नहि ए सर्वे
 जड पदार्थ उपरथी राग उतरी गयो छे एटले लोभ शी वा-
 ५ निलोभता उत्पन्न थइ छे कई वस्तु

તિવાંદ કરવા જોઈએ તે વસ્તુ મલી તો લે ન મલી તો તે
 વાવનનો વિકલ્પ નથી કરતા એમ વિચારે છે. પદ્મલને વસ્તુ
 જોઈએ તેને પદ્મલને મળતો નથી એમ વિચારો. પદ્મલીક
 વસ્તુનો લોભ કરતા નથી. ત્યારે હાં કોઈ પ્રશ્ન કરશે કે જ્ઞા
 ન મળવાનો લોભ હોય કે નહિ તે વિષે જાણવું જે જ્ઞાન મ
 ળવા વાંચવાનો લોભ પણ નિશ્ચય દશામાં જાય છે તે જ્યારે
 ધ્યાની પુરુષો થાય છે ને આઠમે ગુણ સ્થાને સ્વપ્ન એવી
 માંડે છે ત્યારે જ્ઞાનનો લોભ પણ રહેતો નથી માહારા આ
 ત્મામાં અનંત જ્ઞાન શક્તિ છે તેમાં માહારે પામવું શું છે જેની
 પાસે ત હોય તે વસ્તુ પામવાનો લોભ કરે છે તે જ્ઞાનો લોભ
 કરે. તેમ આ પુરુષે પોતાનો સત્તા ધર્મ જાણ્યો છે ને તેમાં
 સદૃશ સુખનો અનુભવ થયો છે અર્થજ્ઞાન પણ પ્રગટ થયું છે
 પદ્મલે જ્ઞાન પામવાની ઇચ્છા ત્યાં રોકાઈ જાય છે પણ પદ્મલ
 કેવલ જ્ઞાન પામવાને અંતર મૂહતકાલ વાકો રહે છે ત્યારે
 થાય છે તેની અગાઉ વનતું નથી તો પણ એ લોભ કરે છે તે
 નિર્લોભતા કરવા સારું છે માટે નિચની હૃદમાં ત્યાગવા યોગ્ય
 નથી પણ જ્ઞાનતા લોભે નીતિ મુકીને રહે નહિ. ન્યાયથી
 ચાલે. એક જ્ઞાન મેલવવાની ઇચ્છા રહે છે તે સ્વ લોભ છે
 પણ તે ઇચ્છા સારું સંસારી જીવ અન્યાયની પ્રવૃત્તિ કરે છે
 તેમ કરતા નથી માત્ર સર્વે કામ છોડી મુલ્યપણે જ્ઞાનનો
 સંયમ કરી રખા છે વાકી સર્વે પદ્મલીક જીવ ઉપરથી
 લોભ સ્વથી ગયો છે વલી તપ તે વાર મકારનો કરે
 છે તે સદૃશ ભાવે થાય છે આત્માનો અનાહારિ ગુણ જા
 ણ્યો છે આહાર કરવો તે માહારો ધર્મ નથી એમ જાણી આ
 હારનો ઇચ્છા કરી છે તેથી સંયમ તપ કરે છે સંયમ તે સ્વ

ગુણમાં રહેતું ને પુદ્ગલ પ્રવૃત્તિ રોકવી. તે સંયમ ગુણ પ્રગટ
 થયો છે તેથી ઇન્દ્રિયાના વિષયની ઇચ્છા વર્તતી નથી. અવ્રતની
 પ્રવૃત્તિ કરતી નથી. કપાયથી રહિત વર્તે છે, મન, વચન અને
 કાયાની માઠી પ્રવૃત્તિ રોકી શકે છે તેને પણ આત્મા નિર્મલ
 થાય. એવી પ્રવૃત્તિમાં વર્તેલે છે એ રૂપ સત્તર પ્રકારે સંયમ ધરે
 છે. બાહ્ય સંયમ સત્તર પ્રકારે પાલ્લવાથી અંતર નિજ સ્વભાવમાં
 સ્થિર થાય છે. એ રૂપ સંયમ ગુણ વર્તે છે. સત્ય તે સાચું વચન
 બોલે છે જેને આત્મ જ્ઞાન નથી તે શરીરને માહારું કહે છે.
 આત્મ જ્ઞાનો મુનિ કહેતા નથી. વ્યવહારથી તો જેમ બોલે
 હોય તેમ બોલે પણ વસ્તુ ધર્મે પારકું જાણું છે તેથી બોલે છે.
 પણ અંતર વ્યયોગ માહારું નથી એ વર્તી રહ્યો છે જે પુરુષ
 પુદ્ગલને જ માહારું માનતા નથી તે પુરુષ વીજી વાચનમાં એ
 સત્ય બોલે જ્ઞાના પ્રરૂપણા પણ સેહેજે યથાર્થ ન થાય. એ
 સત્ય ગુણ પ્રગટ્યો છે તેના ફલ છે હવે શૌચ ગુણ તે નીરતિ
 ચાર વર્તે છે. અતિ ચારાદિક દૂષણ લાગે નહિ. પેટને પચિ
 પ્રપણું વર્તે છે. અર્થાત્ નિજાત્મ તત્ત્વમાં વૃત્તિ રહી છે એ રૂપ
 પચિવ્રતા થઈ રહી છે તેથી પુદ્ગલ પ્રવૃત્તિના દૂષણ લાગતા
 નથી પેટલે સેહેજે નિરતિચાર વર્તે છે. કંઈ પણ પુદ્ગલિક
 કામમાં રાગદ્વેષ કરતા નથી જે થાય તેમાં કર્મ ઉદય જાણી
 વર્તે છે. અંકિચન ગુણ તે વાહ્ય પરિગ્રહ ત્યાગ ધન આન્યાદિ
 નવ પ્રકારે અને અભ્યંતર પરિગ્રહ જે શરીરાદિક ઉપર
 માહારાપણનો મમત્વ ભાવ તે સર્વ પ્રકારે ત્યાગ કર્યો છે
 તેથી વાહ્ય પરિગ્રહ ઉપરથી સેહેજે મુર્છા ઉતરી ગઈ છે. વસ્ત્ર
 પ્રમુલ્લ રાખે છે તે નિર્મલોપણે જગતનો વ્યવહાર સાચવવા
 રાખે છે પણ તે સારા નહોતા મલ્યા તેનો કંઈ

વિકલ્પ નથી. મૂર્ઝા ગઈ છે તેના ફઝ છે એ રૂપ અંકિચન ગુણ પ્રગટ મુનિ કરે છે. બ્રહ્મચર્ય તે વાલ્મીકી સ્ત્રિનો સર્વ પ્રકારે ત્યાગ કર્યોછે. અંતરંગથી પાંચે ઇન્દ્રિયોના વિષયનિ તુલ્યા નાશ પામી ગઈ છે. સ્વાત્મ જ્ઞાનમાંજ આનંદપણ વર્તેછે જ્ઞાનાચારમાંજ ઉપયોગ વર્તિ રહ્યો છે. સ્વપ્નમાં પણ કામનો ઘાંછા નથી. અંતરંગના મુક્ત આગલ અવુચ્છ સ્ત્રિઓના વિષય મુક્ત દુઃસ્વરૂપ જાણ્યા છે તેમને કેમ કામનો ઇચ્છા થાય તેથી સેહેજે બ્રહ્મચર્ય ગુણ પ્રગટ થયો છે એ રીતે દશે પ્રકારે યતિ ધર્મ પ્રગટ્યો છે. તે અનુક્રમે પૂર્ણ ગુણ પ્રગટ કરશે ને આત્માર્થિ એવી રીતના ઉદયમ કરી પુદ્ગલ ભાવથી મુક્ત થાય છે. મધન થોડો શુદ્ધતા થાયજે ત્યારે માર્ગાનુમારો થાયજે તેથી વિશેષ વિશુદ્ધિએ સમ્યક્ત દ્રષ્ટિ થાયછે તેથી વિશેષ વિશુદ્ધિએ શ્રાવણરંગ પ્રગટે છે તેથી વિશુદ્ધિ થાય છે ત્યારે મુનિવર્ણ પ્રગટે છે તેમાં પણ જેમ જેમ વિશુદ્ધિ થયતિ જાય છે તેમ તેમ ગુણ સ્થાન ચઢી જાયછે. ને કેવલ જ્ઞાન પ્રગટ કરે છે એમ અનુક્રમે શુદ્ધ થાય છે.

મશ્ન ૨૪૨—નિર્જરાતત્વના ભેદ અરૂપીમાં ગણ્યા છે. અને કર્મ છે તેતો રૂપી છે તેની નિર્જરા થાય તે અરૂપી કેમ થાય.

ઉત્તર—કર્મ છે તે કે પ્રકારના છે. એક દ્રવ્ય કર્મ તે આઠ કર્મ રૂપી છે, અને ઘોજા ભાવ કર્મ તે અરૂપી છે. હવે ભાવ કર્મ તે શું પદાર્થ છે ! દ્રવ્ય કર્મને યોગે આત્માની અગ્રંદપર્ણતો થાય છે રાગદ્વેષ મદ તેજ ભાવ કર્મ કદોષ તે ભાવ કર્મની નિર્જરા થાય છે તેજ નિર્જરાતત્વમાં ગણી છે. તે નિર્જરા સમ્યક્દ્રષ્ટિ આદિ પુરુષો કરે છે. સમ્યક્ જ્ઞાન વિના સકામ નિર્જરા થતી નથી. ચોથા ગુણસ્થાનથી તે ચતુર્દશ

મુણસ્થાને સુધી થાય છે તે નિર્જરાતત્વમાં છે તે શિવાયના જીવો અજ્ઞાનપણે દ્રવ્ય કર્મનો નિર્જરા કરે પણ ભાવ કર્મનો નિર્જરા કરી શકતા નથી. માટે દ્રવ્ય કર્મનો નિર્જરા રૂપી કહીએ અને ભાવ કર્મનો અરૂપી કહીએ.

મશ્ન ૨૪૩—જીવ અરૂપી છે અને નવ તત્ત્વમાં જીવના ભેદરૂપીમાં ગણ્યા છે તેનો હેતુ શું.

ઉત્તર—જીવતો અરૂપી છે પણ શરીર બાહ્યર દેશાય છે તે શરીર ઇન્દ્રિયો પુનઃ જોને મળી છે તે શરીર ઇન્દ્રિયોથી જોડાઈ ઓછાવાય છે કે આ એકંદ્રી આ પંચેન્દ્રી, માટે કર્મના સંજોગથી જેવી જેવી કર્મની મલીનતા તેવા તેવા શરીરાદીકે જુદા જુદા ભેદ પડ્યા છે તેથી શરીર ઇન્દ્રિ અપેક્ષીત રૂપી ભેદ ગણ્યા છે.

મશ્ન ૨૪૪—સંવરના સત્તાવન ભેદે અરૂપી કહ્યા છે. તે સંવરની પ્રવૃત્તિ બાહ્યજથી દેશાય છે તે તો શરીરથી છે તો અરૂપી કેમ.

ઉત્તર—બાહ્યથી પુદ્ગલ ઉપરથી મોહ ઉતરે ત્યારે બરાબર-બાહ્ય વર્તના થાય છે. મે જેમ જેમ બાહ્ય વર્તના સંવરની થાય છે તેમ તેમ પુદ્ગલ-દશામાંથી પ્રવૃત્તિ રોકાતી જાય છે અને નિજ આત્મ સ્વરૂપમાં લીનતા થાય છે જેમ જેમ નિજ જ્ઞાનમાં લીન થાય થાય છે. છટ્ટે આવતા કર્મ રોકાય છે આત્મ સ્વરૂપમાં રહેવાથી દ્રવ્ય કર્મ, ભાવ કર્મ અને રોકાય છે તે જે ભાવ કર્મ રોકાયા તે અરૂપી છે. માટે સંવર પણ અરૂપી છે તેથી સંવરના ભેદ અરૂપીમાં ગણ્યા છે.

મશ્ન ૨૪૫—સંવર નિર્જરા મોખ્યાત્વી કરે કે નહીં.

ઉત્તર—શ્રામીનુમારી મીઠ્યાત્ ગુણસ્થાને અંશે સર
અંશે તિર્તરા કરે, એમ હેમાચાર્ય માહારાજ ઓગ શાસ્ત્રમાં કહે
હે તેમ વિચાર વિદુમાં વ્યાખ્યાય માહારાજ જશ્વજીજી માહારાજ
પણ કહે છે.

પ્રશ્ન ૨૪૬—દેરાસરમાં મધુજીના અંગલુહના મેલા વા
ફાટેલા ચાપરે તેનો દોષ કારભારીને કે ધણા શ્રાવકોને.

ઉત્તર—મધુને તો સર્વે ડચંચ, ઉત્તમ વસ્તુ ચદાવવીજ
જોઈએ આપણું શરીર લુંચાને ફાટેલું, વચ્ચે કોઈએ લોહવાં સાં
આપ્યું હોય તો તે અનુકૂળ આવતું નથી ને આપનાર ચાપર
દેવ આવે છે. વળી આપણે ઘેર કોઈ પરદેશી પરોણા આ
ક્યા હોય તેને ફાટેલો વા, મેલો રૂપાલ આપતા નથી
તો મધુના આંકુના ફાટેલા વા મેલા ચાપરીયે તો
આપણ કરતા ને પરોણા કરતાં અધીક મધુ મનમાં
ન આવ્યા અને જ્યારે મધુની અધીકતા મનમાં ન આવી ત્યારે
આત્માને લાભ શો રીતે થશે, અને મુલે તો મધુ મોડા છે
એમ કહીએ છોએ પણ ચિતમાં મોડાઈ નહી આવે ત્યારે લાભ
તો નહી પાવે પણ અવિદ્ય મીઠ્યાત્ લાંબશે ધણી વીધી રીતે
વિચારતા મધુનું મહત્વ પણ મનમાં ન આવ્યું તો મિઠ્યાત્વ ગયું
જ નથી જ્યારે મિઠ્યાત્વ ગયું નથી, ત્યારે દુષ્ણનું કેવું જશે? તો
પણ એમ વિચારી થાકીને થેતરું નહી પણ મધુના દેરાસરમાં
ગયા ને એવું મેલું અંગલોહનાં જાણકિં તરત થોવાની તજવીજ
કરવી, સાધારણ પુન્યજાણી હોય તો પોતે ધુવે, અને પુણ્યવંત
હોય તો પોતાના માણેન પાસે થોવડાવે, દેરાસરના કારભારી
નો નજરે પડે તો તેમણે તરત થોવાની તજવીજ કરવી. ફા
ટેલું હોય તો તરત કારભારી નવા આપે, અગર વીજાના

જીવામાં આવ્યું તો તે પણ નવા લાંબી આંખે પણ એવું ન
 થવું જોઈએ કે કારભારી જાણે કે વીજા માંડી કરશે, વી-
 જા માંડી આ જાણે કે કારભારી કરશે એમ થવાથી તે કામ
 થતું નથી. અને આસાંતના જારી રહે છે માટે જેની નજરે પડે
 તેને કરવું યોગ્ય છે. એ કંઈ મોટા સ્વચ્છ કામ નથી. હવે
 કોઈ કહેશે કે જેને નજરે જોવું નહીં અને નજરે પડવું
 નથી તેને દુષણ નહીં આવું કે કહે તે નિર્દોષ પ્રણામના
 લક્ષણ છે. જેને જોવું નહીં તે પણ પ્રભુ ઉપર પ્રિયો હોત તો
 કેમ ન જોત તો પુજાની પ્રવૃત્તિ કેમ ન કરત. પણ પ્રમાદી છે
 એટલે એને જીવામાં આવતું નથી. એને કંઈ ઓછું દુષણ છે
 એમ સમજવું નહીં જેટલો પ્રમાદી છે એટલું દુષણ અધિક છે.
 માટે જે સંસારથી તરવાની ઇચ્છા કરે છે એ સર્વેને એ
 કામ કરવા યોગ્ય છે. અંગલોહના ઘરાવર ધોયેલા ન હોય
 તો ઘરસઠ થઈ જાય છે તો તે અંગલોહનાથી પ્રભુને ઘસારો લા-
 ગે તેનું દુષણ લાગે માટે ધૂવાળા કામલ સારા ધોયેલા અં-
 ગલોહના ઘાપરવા તેથી ભગતી સુંદર થશે માટે પુણ્યવંતે જરૂર
 વિવેક કરવો કે પુણ્યવંત ન કરે તો પાંચ માંડીઓ એકઠા
 થઈ સામાન્ય પુણ્યવાળાને કરવું જોઈએ. હરેક પ્રકારે સારા
 સારા દ્રવ્ય ચંદ્ર એમ કરવું એમ ન કરે તો વધારે અશુદ્ધ ઘા-
 પરવાની આશાતના લાગે.

પ્રશ્ન ૨૪૭—દેરાસરમાં વામણ અજવાળ્યા વિના
 ઘાપરે તો કેમ.

ઉત્તર—દેરાસરમાં વામણ સંસારી કામમાં ઘાપરેલા
 શિવાયના સારા અજવાળેલા ઘાપરવા. સારા દ્રવ્ય હોય તો
 મન પ્રમદ થાય ને લાભ પણ થાય અને તેમ ન હોય ત્યારે

दुपण पण लागे ए अधिकार आप विधिमा छे.

प्रश्न २४८—देरासरमा जाळा विगरेनी आशातना होय ते न टाले न पुजा करे तो ते केम.

उत्तर—देरासरमा गया के प्रथम आशातना टालवी जोइए पेली निसीही कद्या पछी एज काम करवानुं ठे माटे जाला विगरे जे जे आशातना होय ते पेली बर्जवी जोइए देरानी आशातना टालवामा एम विचारे जे आ काम तो नोकरोनुं ठे ए नयला मणामनुं कारण छे. पोताने त्या नो-करो होय तो ते नोकरो पास एवा काम करावे ने ते न होय तो पोते आशातना दुर करे आपणा घरमा कंदक अनिष्ट व-स्तु पडी होय तो ते तरत काडी नाखीए छीए. तेमज देरासरमा नही करीए तो प्रभु उपर प्रेम, घर जेवो नही रह्यो एज मोटुं दुपण छे माटे पहेली आशातना टाली पुजा करवी आशा-तना टाल्या विना पुजा करवी ते पुजा नही कर्पा जेवी जाणवी.

प्रश्न २४९—प्रभुने पुजा करवानी जगोए चादीना वा-सोनाना चकता चोडे छे ते वाजवी ठे के केम.

उत्तर—प्रभुजीने रुपा सोनाना चकता चोडवानी तथा आंगळां उपर पंजा चोडवानी रीत बहु सारी छे कारण जे भावीक श्रावको केसर सारी पेठे चडावे छे तेथी ज्या ए चोडला नथी होता ते बीवना अंगमा खाडा पडी गएला न-जरे जोइए छीए. अने जो ए चकता चोडला होय तो केसर अंगने लागतुं नथी. तेथी प्रभुनुं अंग खवातुं नथी ते मोटो लाभ छे अने जो न चोड्या होय तो अंग खवाइ जाय ते आ-शातना लागे ए मोटुं दुपण छे. वली थोडो समजवाळा पु-

જા કરનારને અંગોની સ્થિતિ નથી તેને પણ પૂજા કરવાના નવ અંગ સહેજે સમજાઈ જાય એ પણ કાયદો છે. મુખ્યપણે તો અંગમાં સ્થાઈ ન પડે એજ લાભ વિચારી ચકતાઓ ચોઢવાનું પુરતું લક્ષ્ય રાખવું જોઈએ. તેમાં મુલનાએકજીને ચોઢવા એમ નહીં થયા. પ્રતિમાજી માહારાજને ચોઢવાનું લક્ષ્ય રાખવું જોઈએ કેટલાએક સ્થાઈ પડ્યા પછી ચોઢવાનો વિચાર કરે છે તેમ ન થવું જોઈએ પહેલેથી ચોઢવા જોઈએ કે સ્થાઈ પડવાની આશાતના યાચન નહીં.

પ્રશ્ન ૨૬૦—ફુલની જગોએ કેસરવાળા ચોસા કરી ચઢાવીએ તો કેમ.

ઉત્તર—સ્નાત્ર ભગવતી વસ્ત્ર વીજા ફુલ ન મળે તો ચઢાવે છે તેમાં હરકત જણાતી નથી કારણ જે પોતની પુણ્ય પૂજાની ભાવના છે ને ફુલ મળતા નથી તો પોતાની ભાવના પૂરી કરવા ફુલ વડાલે કેસરવાળા ચોસા કરીને ચઢાવે તો કંઈ હરકત નથી.

પ્રશ્ન ૨૬૧—જે જીવે મર્ણ વસ્ત્ર શરીર યોશરાવ્યું નથી તે શરીરવડે શુભાશુભ જે ક્રિયા થાય તેનું શુભાશુભ થને ફલ થાય કે કેમ.

ઉત્તર—શરીર યોશરાવ્યા વિના જે મરે છે અને તેના શરીરવડે જે જે દુષ્ટ ક્રિયા થાય છે તેના કર્મ તે શરીરના ધર્મીને આવે છે. એમ ભગવતીમાં પાંચ ક્રીયાના અધીકારમાં કહ્યું છે, માટે હરેક પ્રકારે આયુષ્યનું જ્ઞાન મેલવી મરતી વસ્ત્ર સંધારો કરી સર્વે વસ્તુ યોશરાવવી. અને યોશરાવીને મર્ણ કરવાથી આરાધક થાય તેથી તોજે ભવે, મુની અને સાતમે ભવે શ્રાવક મોક્ષે જાય, વળી એ શરીરે શુભ કાર્ય થ

દીપણે શરીર ભગવતની ભગતીના કામમાં આવ્યા છે તેની અનુમોદના કરી છે તે જોના અનુમોદના કરવાથી શુભ કર્મનો પણ જ્ઞાન થાય છે.

મંત્ર ૧૫૨—જે જે વસ્તુ ચોશરાવનામાં આવે છે તે યથા ભવના અંત સુધી ચોશરાવનામાં આવે છે તો આવશે. મર તેનું પાપ કેમ આવે.

ઉત્તર—આ મુલમાં જે જે ચોશરાવે છે તેનો ઉપરથી રાગ દશા ઝુટી જાય છે અને રાગ દશા ટુટવાથી તે વસ્તુ ઉપર માહરાપણની સંજ્ઞા રહેતો નથી તેથી તે વસ્તુની ક્ષીયા તેને જતી નથી. અને એમ જેણે ચોશરાવ્યું નથી તેને તો રાગદ્વેષની સંજ્ઞા કાયમ રહેશે ને તે સંજ્ઞા કાયમ રહેવાથી રાગદ્વેષના કર્મ વંચાય, ને જેણે ચોશરાવ્યું છે તેને યીજા મુલમાં અવૃત્ત પ્રાપ્ત થાય છે અવૃત્તની ક્રિયા અવૃત્ત હોય ત્યાં સુધી આવે પણ સંજ્ઞા સંવંધી નહીં આવે સંજ્ઞા હતાશીનતા ભાવથી ચોશરાવવાથી હઠી જાય છે માટે ચોશરાવનારને પાપ આવતું નથી.

મંત્ર ૨૫૨—વિવેક તે શું.

ઉત્તર—દેવને જાણે અદેવને જાણે, મુક્તિને જાણે, સંસારને જાણે, જહનને જાણે, ચેતનને જાણે, આત્માનો શું સ્વભાવ છે, જહનો શું સ્વભાવ છે ગ્રહન કરવા જોગ્ય આત્માને શું છે અગ્રહન કરવા યોગ્ય શું છે એવી રીતે જે જે દ્રવ્ય છે તેના ધર્મ જાણી પોતાના આત્માથી પર વસ્તુ જે જે જાણે તેને ગ્રહન ન કરે. તેમાં મગ્ન ન થાય જહ વસ્તુનું કર્તાપણું ન કરે. આત્માના ધર્મમાં જ આજ્ઞા થાય, જહ ધર્મમાં જરાય રાગ કરે તે જહની સંગત છુટી નથી તેમ કંઈ પણ પ્રકારે પરને ગ્રહન ન કરું એવી

ઉપર સ્વદ આવતો નથી. ને માંદગે કે સ્વદ કરીમ તો પાછા
કર્મ સંપાદે નો પાછા આગળ એવા કર્મ ઉદે આવશે. અને
મમભાવે મોગરીશ તો એ કર્મની નિર્મરા થશે. યજ્ઞી સ્વધા-
વિક સદાકો સ્થાગે. ટાટ વાય છે પવન આવે છે નથી આ-
વતો તે સર્વે કનુનો સ્વધામ જાણી ને પણ તેમાં વીકલ્પ
ન કરે આદાર પાળી યજ્ઞ વિગરે જે કંઈ સ્વપની
વસ્તુ નહી મને તેનો પણ જરાય વીકલ્પ નથી. માત્ર અં-
તરાઅ કર્મનો ઉદય વિચારી લે. અને પોતાના આત્મ સ્વ-
રૂપમાં જ દ્યાનંદિત રહે. અનુકુલમાં મગધના નથી. ને મતિકુ-
લમાં અસ્તી નથી. જદ માવ જાણી લેવ. એ પુરુષને જ્ઞાતપણું
કહીએ. વત્તમ પુરુષે એ દશા સ્થાવી.

મશ્ન ૨૫૫—દાંત તે શું.

ઉત્તર—પાંચ ઈંદ્રો મશ કરો છે કોઈ પણ ઈંદ્રો મોકલી
નથી આદાર પાળી માત્ર શરીરને આધાર આપવા આપે છે
તે જેટલો આધાર જોઈએ છટલા દરકોઈ પુદ્ગલ મલ્યા તે
આપે છે તેમાં સારા નવલા જોવા નથી. માત્ર શરીરને વ્યાધી
ઉપદ્રવ ન થાય, એવા પુદ્ગલ ગ્રહન કરે છે. એથી સૌંતે ફરસ
ઈંદ્રોએ વલ્લ મળે છે તે, મુલાજો કે કર્કન મળે છે તે બંનેમાં
સમભાવ છે. જાણે છે જે આ શરીર મારું નહી. તો મુલાજું
પણપણ મને નહી. એમ પાંચે ઈંદ્રોઓના વિષયમાં ભાવી રતા
છે કોઈ પણ ઈંદ્રોને પોષવાનો ભાવજ નથી કોઈ પણ વિષય
જોર કરતો નથી વિષય ઉપર હદાશિન ભાવ થયો છે. તેથી
મનને સંચીને રાસતું પડતું નથી સહજ દશા આત્માની મગટ
થઈ છે તેથી ઈંદ્રોઓના વિષયનું મન થતુંજ નથી તે પુરુષને
દાંત કહીએ.

મશ્ન ૨૫૬—કામનો જય તે શું.

उत्तर—स्त्रિને પુરુષના અભિલાષ, પુરુષને સ્ત્રિના
 અભિલાષ, નપુંસકને સ્ત્રિ પુરુષ વેના અભિલાષ એવી
 રીતની કામની ઇચ્છાઓ છે તે પોતાના આત્મ સ્વરૂપનું જાણ
 પળું થયું છે તેથી પરસ્વરૂપમાં વર્તવું નથી માટે સેહેજે
 વંધ થઈ છે થતીજ નથી. સ્વપ્નામાં પણ સ્ત્રિ યાદ આવતી
 નથી. સ્ત્રી સામી દ્રષ્ટિ પડે છે તેજ વચ્ચત પોતાની દ્રષ્ટિ સ્વેચ્છી
 છે છે પણ નિરસ્વીને જોતા નથી. જેમ સૂર્ય સામી દ્રષ્ટિ પડેછે
 તે વચ્ચત તાપ નહીં સહેવાથી જીવ સ્વેચ્છી છે છે નિઃકામી
 પુરુષે સ્ત્રિનું રૂપ જોવું દુઃખકારી ભાવેલુંછે તેથી સેહેજે દ્રષ્ટિ પા-
 છી સ્વેચ્છા આવે છે. વલી સ્ત્રિઓનો સંગ પણ કરતા નથી
 અને કદાપિ કોઈ સ્ત્રિ ચલાવા આવે છે તો પણ ચલાવી
 શકતી નથી કદાપિ ફરશ કરે તો પણ પુરુષ ચિન્હ જાગરત
 થતું નથી ને તેનો દશા પલટાતી નથી જેમ સુદર્શન શેઠને
 અભયારાણીય ઘણાઉપશર્ગ કર્યા પુરુષ ચિન્હને ઘણી વિટં-
 વના કરી તો પણ નપુસક જેવું કાયમ રહું પણ પુરુષે કામ
 જીત્યો કહીએ માટે કામ જીતીને એવી દશા બનાવવી.

પ્રશ્ન ૨૫૭—મુક્તિમાં શું મુલ્ય છે કે મુક્તિનો પ્રયાસ કરવો.

ઉત્તર—મુક્તિ જેવા મુલ્ય આ દુનિયામાં નથી. અને તે
 વિચાર કરશો તો તમને સંસારમાં સ્વાસ્થી થશે. સંસારમાં રહેલો
 જીવ સંસારમાં મુલ્ય અજ્ઞાનપણે માને છે. જે મુલ્ય સંસારમાં
 ધાય છે તે તપાસીને જુવો. આજનો દિવસ સંસારી મોજ શોલ
 વેપાર કરે છે. એ વેપારમાંથી ફુરસદ મળે છે અને જ્યારે કંડ
 પણ કામ ન હોય ત્યારે મુલાનો વચ્ચત મળે છે. ને જ્યારે મુલ્ય
 છે ત્યારે પ્રસન્ન થઈને હાશ કરેછે પટલે મને નિવૃત્તિ મળી પણ
 છોકરા જે કંડ મરવંદ કરે તો મુનાર કહેશે જે હું નિરાશ

સુતો હું માટે હમણાં મને પિઢવા વ્યાં આવો છો એ છોકરા
 જાય એવામાં કંઈ ઉપાધીના કામ યાદ આવે તો સંઘ આવે
 નહીં કંઈ પણ વાત યાદ આવે નહીં તો સંઘ આવે. હવે વાં-
 ચનાર વિચાર કરો જે જેટલીવાર કામની નિવૃત્તી મળી એટ-
 લો વચ્ચત સુખનો મલ્યો કામના વચ્ચતમાં અજ્ઞાનપણે સુખ
 માનતો હતો તે સુખ સ્વોદું માનેલું હતું કારણ જે તે વચ્ચત સુ-
 ખ હોત તો નિરાંતે સુતો ત્યારે સુખ માનત નહીં ને હાશ ક-
 રત નહીં. ને આણંદીત થાત નહીં પણ જીવ કામથી નિરાંતે
 વેસે છે ત્યારેજ આ હાશ શબ્દ બોલે છે. માટે આ સંસારમાં
 પણ સંસારના કામોથી અને વિકલ્પોથી રહિત થાય છે ત્યારે
 જ સુખ થાય છે તો મુક્તિમાંતો કંઈજ કામ કરવાનું નથી.
 અને કંઈજ વિકલ્પ ચિંતવવાનો નથી તેથી વધો વચ્ચત સુખ-
 માંજ જશે માટે એના વરાવર સુખ આ દુનિયામાં નથી. વીજી
 રીતે આ દુનિયામાં અજ્ઞાનપણે પદાર્થ દેસીને ત્યાં જાણીને
 સુખ થાય છે સારા મકાન જોઈ સારા આભુષણ જોઈ સારા
 ઘાગ જોઈ માણસ સુસી થાય છે પણ તેની સાથે કોઈ આં-
 ધળો હોય તેના જોવામાં એ પદાર્થ આવતા નથી. તેથી તે
 આંધળો સુસી થતો નથી. પણ તે હકીકત આંધળાને દેલતો
 સંભલાવે ત્યારે તેના જાણવામાં આવે છે તેથી તે સુસી થાય
 છે. સુવાની તલાઈ સુવાળી હોય તેને તે આંધળો હાથ ફે-
 રવી જોવે. ત્યારે તે સુવાળી લાગે છે તેથી તે આંધળો
 સુસી થાય છે. હવે વિચાર કરો કે જેટલા પદાર્થ દેલવામાં
 આવે છે વા; જાણવામાં આવે છે તેનુંજ સુખ થાય છે. પણ
 જે ચિજ જાણી નથી. દોઠી નથી. તેનું સુખ થવાનું નથી.
 અને સિદ્ધ માંદારાજતો જગતમાં જેટલા પદાર્થ છે તે સર્વે રૂપી

તથા અરૂપોને જાણીદેખી રહ્યા છે આપણે તો સિદ્ધ મહારાજને
 અનંતમે ભાગે, પણ જાણતા નથી. તે આપણથી. અનંતા
 પદાર્થ જાણી દેખી રહ્યા છે. તો સૂક્ષ્મ પણ અનંત સિદ્ધ માહારા-
 જાને છે. તે સિદ્ધ થાય છે. હાં કોઈને શંકા થશે જે નજરે
 લાડવા જોયા પણ સ્વાદ વિના શું સૂક્ષ્મ તે વિષે જાણવું જે
 લાડવા સ્વાદમાં પણ રસ હિંદ્રિને વિષય ગ્રહણ કરવાની શ-
 ક્તિ ન હોય તો સ્વાદનું સૂક્ષ્મ નથી જેમ કે કંડક રોગ થયો
 હોય તે ત્યારે સ્વાદ વસ્તુને મોલી કહે છે મોલીને સ્વાદ
 કહે છે. એવી વિષય લેવાની શક્તિ વગડી જાય છે ત્યારે લા-
 ઢવા કેવળ તે વિષય લેવાની શક્તિ ન હોય તેને લાડવા
 સારા નવળાનું સૂક્ષ્મ થતું નથી. જેને લાડવા સારા નવળાના વિષય
 લેવાની શક્તિ હોય છે તેજ લાડવાનું સૂક્ષ્મ જાણી શકશે માટે
 સ્વાદથી સૂક્ષ્મ નથી. લાડવાનો સ્વાદ જાણવાથી સૂક્ષ્મ છે.
 કંઈમાં કોઈ માણસના મુક્ષમાં સાકર મુકે પણ તેને કંઈ સા-
 કરનું સૂક્ષ્મ નથી. રોગી વેધાન હોય તેના મુક્ષમાં અમૃત મુકે
 તે સ્વાદ જો પણ તે જાણ્યા વિના અમૃતનું સૂક્ષ્મ
 નથી. માટે જે જે વસ્તુ જાણવામાં આવે છે તેનું જ જગતમાં
 સૂક્ષ્મ છે. માટે મુક્તિમાં તમામ વસ્તુ જાણવામાં આવે છે તેથી
 તમામ સૂક્ષ્મ છે. વળી સ્વાદમાં સૂક્ષ્મ શુદ્ધ માણસ માને છે
 જમણા માણસને જવરાઈથી કંઈ લેવાડે છે તો તે નાસ્તુશ
 થાય છે. પણ તે સૂક્ષ્મ માનતા નથી તેમજ ગુક્ત આત્માને શુ-
 ક્ષ્મ લાગતી નથી, ઇટલે જમવાની ઇચ્છા થતી નથી. ધરાણ-
 લો માણસ સ્વાદની ઇચ્છા કરતો નથી તેમ સિદ્ધ માહારા-
 જને ઇચ્છા થતી નથી સદા ધરાયેલા છે. કોઈ દિવસે શુદ્ધ
 લાગતી નથી. ને સ્વાદની ઇચ્છા થતી નથી. ઇચ્છાઓ જ-

દની મંગલે થાય છે. તે જદની સંગત લુટી ગઈ છે અને સ્વ
 આત્મની દશા છે તેથી મગટ થઈ છે. સ્વદશામાં કોઈ મલકા
 રતો જદનો રૂચા છે જ નહીં. વિકલ્પ પણ રૂપો જદની
 મંગલ થોય ત્યાં મૂર્ખી થાયેલ મિદ્ધમાદારાજને મે ગઈ સંયંચ નથી
 તેથી કોઈપણ મહારનો વિકલ્પ નથી. જગતમાં મંગારી જીવ
 મેમારમાં છે ત્યાં મૂર્ખી વિકલ્પેત્રે ને સંગાર મર્વયા છુટી ગયે
 ને મિદ્ધ માદારાજ થયા પડેલે વિકલ્પનું નામ નથી ત્યાં નિ
 વિકલ્પ દશાનું પૂર્ણ મુખ છે તે પ્રયુ છે ને મુખે કરી શકાર
 નહીં. આશ્વા જગતનું મુખ એકલું કરીપ તે કરતાં અનંત મુખ
 મુખ છે તે મુખનો પર્યંચ કેવલ જ્ઞાની મુખે કરીને આડેલ
 પર્યંચ કરી શકે નહીં પડેલું છે. માટે સિદ્ધતા મુખનો પા
 નથી. પણ જીવને આત્મ મુખના અંતરને મમ્યક્ત પામશે ત્યાં
 અનુભવ થશે અને ત્યારે મિથને મુખ કેટલું છે તે પ્રત્યક્ષ સમગ્રો

મથ્ર ૨૬૮—મનુષ્ય મર્ગ અવતરે સંચારો કરે તે શી
 રીતે અને તેમાં શું ભાવે અને શું લાભ થાય.

ઉત્તર—હાલ કાલમાં ખાડલાની ચોકમ સ્વર પદર્થ
 નથી તેથી જાવજીવનો સંચારો થી શકે નહો કેમકે મર
 પશ્ચાણ પયજામાં કશું છે કે કેવલ જ્ઞાની મન પર્યંચ જ્ઞાન
 અવધી જ્ઞાની, પૂર્વધર એવા મુનિમહારાજના કહેવાથી વા
 નિમિત્ત સાચ્ચી વા, દેવતાના કહેવાથી આયુષની સ્વર પદ
 ને જ્ઞાત્રી થાય નો જાવ જીવનું અનશન કરે અને એવા માહ
 પુરુષોનો હાલ કાલમાં વીરદે તેથી આયુષની ચોકમ સ્વર
 પદે નહીં તો સાગારી અનશન કરે. સાગારી અનશન પ
 ટલે એક દિવસ વા, બે દિવસ વા, એક પોદર વા, બે પોદર
 જાવત વા, ઘડી, ચાર ઘડી વા, અધીઘડી રાત્રે જે મુઠી વાલ

नवकार गणुं त्यां सूची सर्वे आहारनो त्याग तथा संसारी
सर्वे काम करवानो त्याग कंइ पण पाप आरंभना काम कर-
वा नही एवीं तिने संयारो करवानी विधीं सरवे करवी. ते
अवसरं न मले तो द्रव्य क्षेत्र काल भाव जोइने ओचरावीए
ते आळावानी विधि. अहन्नं भंते तुम्हाणं समिवे, भवं चरि-
भं सागारियं पणरकामि जइमे हृज्ज पम्माओ इमस्स देहस्स
इमाइरपणिए० अथवा इमाइवेला ए आहार उवहिदेहं सव्वं
तिविहेणयोसरियं अरिहंत सखियं मिथ सखीयं साहु सखियं
देवसखियं अप्प सखियं उवसंपज्जामि, अन्नथणा भोगेण सह-
सागारेण महत्तरागारेण, सध्वसमाद्वित्तियागारेण वोमिरामि
नवकार ३ पुयंकवार पण ओचराविये विशेष सागारिक अहणं
भंते तुम्हाणं समिवे, सागारियं अणसणं उवसंपज्जामि, द-
व्वड, खेतड, कालड भावड, दव्वडणं इमं सागरियं, अण-
सणं त्तिचडणं, इछंवा अन्नछंवा, कालडणं, अहोरत्तया,
द्विदिनंवा, त्रिदिनवापास खमणंवा मास खमणंवा भावाडणं
जावगहणं नगहज्जामि जायडलेणं न छल्लिजामि, जावसन्नि-
वाएणं, अन्नणयकेणइ रोगायकेणं एरुपरिणामो परियडइ
तावमेयं इमं सागारियं अणसणं उवसंपज्जामि तिविहंषि आ-
हारं असणं खाइमं साइमं अन्नथ, सहसा, महत्त, सध्वसमा-
द्वित्तियागारेणं वोसिरामि, पाणहारगंडसहियं पच्चखामि,
अन्नथ, सहसा, महत्त० सव० वोसिरामि, अरिहंत सखियं,
सिधस० साहुस० देवस० अपस० उवसंपज्जामि, निधारपार
गहोहं, जंजंमणेणं वधं जंजंवायेणं मापियंपावं जंजंकायेणं कयं
मिगामि मुकडंतत्तस, अरिहंतो महदेवो जावज्जिवं सुसाहुणो
गुरुणो जिनपन्नतं तत्त एय समत्तंमंगहियं, ए सर्वे भाला

वो नवकार पुर्वक बार व्रण उचरावो, ओ अलावामा
 मथम पाठ ते जाव जीवनों संपारो करवानो छे अने थोडा
 कालनो करवानो पाठ विपेस नागारीक कहु छे त्यांथी छे
 हाल कालना जीवने ओचरवुं जेम अनुकुल होय, ते प्रमाणे
 ओचरे, अनशन विधीना पानामां जेम हनुं तेम लख्युंछे, मा-
 हा नीसिथनी भूत्रमां कहुं छे जे जे करवुं ते इयां वही पडी
 कपीने करवुं, माटे वसत मले, तो इरीभावही पडी कपी ज-
 घन्य मध्यम उत्कृष्ट भ्रणमांथी जे घने ते देव वंदन करी गुरु
 वंदन करीभे आ पाठ उचरे तो वधारें थेट छे पण जेवो अ-
 वसर होय तेम करी ले. अवसर मळे तो सर्व जीव साये स्व-
 मत खामणा करी लं वली मुनि होय तो मुनिना भावक होय
 तो श्रावकना बार व्रत उचरी ले अने चउसरण पयत्रो
 तथा आउर पचखाण, भच पचखान, संधारापयत्रो आराध-
 ना प्रकिर्णक, आरधना पताका विगरेनु अध्ययन करे वा,
 सांभळे तेथी अध्ययसाय बहज गूंदर थनो. चउसरण आउर
 पचखाण पयत्रादिक सांभळवाथी समाधी मर्ण थाय छे. तेनो
 मने अनुभव छे. आयुष आबी रखो होय तो मर्णथी तो प-
 चता नथी पण रोग शांत पडे छे. अने धर्म श्रवण करवामां
 चित्त परोवइ शके छे. ते में जोयुं छे माटे पययज्ञानो अभ्यास
 मणी. व्यवसरे जरूर करवो. ए पयत्रामां भावार्थ एवोछे के जरूर
 धर्ममां जीव हट थाय. अने आत्मने शारीभावना थाय ते
 भावना आप्रमाणेके अंदो में पूर्व आ भवे पाछजा भवे पाप
 कर्या छे वा, जेयो पाप थाय एवा घर, हाट, खेत, विगरे
 मकानो, कोदाला, पावडा, चासण, शहस्र, तरवार ममुख-ह-
 रकोइ पाप उपगरण जे वस्तुयो पाप थाय एवा जे पदार्थ

બનાવ્યા છે તે સર્વેને વોશીરાવુ છું કોઈપણ પુદ્ગલીક વસ્તુ
 સાથે મારાપણાનો સંબંધ માન્યો છે તે સર્વેને વોશીરાવુ છું. જે
 કોઈ વસ્તુ ઉપર માહારો કઈ પણ રાગ રેહતો અને તે રાગવા-
 લી વસ્તુથી પાપ થાય તો તે પાપની કીર્તિ મને આથે માટે
 સર્વે જઠ પદાર્થ ઉપરથી માહારા મમત્વ ભાવને ત્યાગ કરું છું.
 કઈપણ વસ્તુ માહારી છેજ નહીં મારી વસ્તુ તો મારો આત્મ-
 ધર્મ છે અને જે જે પુદ્ગલીક પદાર્થ છે તેહને માહારા મેં અ-
 જ્ઞાનપણે માન્યા હતા તેથી અજ્ઞાનપણે અનેક પાપ ઉપાર્જન
 કર્યો. હવે પુન્ય ઉદય પુર્ણ જાગ્યાં તેથી મેં કદક વીતરાગનો
 માર્ગ જાણ્યો તેથી એ સર્વે વસ્તુ જઠ પદાર્થ સાથે માહારો ધર્મ
 તપાસતા—કોઈપણ રીતે સંબંધ રાખવો જોગ્ય નથી માટે મા-
 હારા અજ્ઞાનપણાના જે જે ભાવે માહારાપણુ માન્યુ હતું તે
 ત્યાગ કરું છું ને તે પાપને હું નીંદું છું. મેં અજ્ઞાનપણે અનાદી
 કાલ થઓ. એ શરીર ધનને માહારા માન્યા તેથી મેં ચાર
 મતીમાં ભ્રમણ કર્યું અને અનેક દુઃખ ભોગવ્યા માટે હવે મા-
 હારા આત્મા શિવાય અસ્તી, પુત્ર, પુત્રિયો જે જે માહારા મા-
 ન્યા છે તે સર્વે અજ્ઞાનતા અને અજ્ઞાનભાવ તે વોશીરાવુ છું
 અને એક આત્માનું આલંબન ગ્રહન કરી મર્ણની વોહીકને
 છોડીને અદીનપણે માહારો આત્મા અવિનાસિ છે તેનું આલં-
 બન લઉં છું માહારો તે સિવાય કઈ પદાર્થ નથી. આત્માના
 પોતાના આચારમાં રહીને પણ મરવું અને અજ્ઞાનપણે પણ મ-
 રવું મર્ણ કઈ કોઈને ઓઢવાનું નથી. તો અજ્ઞાનપણે મર્ણ કર-
 વાથી આત્મા કર્મે કરી લેણાય અને મરવું મરવું વીધે અનેક
 પ્રકારના દુઃખ ભોગવવા પડે માટે માહારા આત્માનો આચાર
 જે જે શરીરને થાય તે જાણવું પણ તેમજ મરવું મરવું થાય તે

બનાવ્યા છે તે સર્વેને વોશીરાવુ ટુ કોઈપણ પુદગલીક વસ્તુ
 સાથે મારાપણાનો સંબંધ માન્યો છે તે સર્વેને વોશીરાવુ ટુ. જે
 કોઈ વસ્તુ ઉપર માહારો કઈ પણ રાગ રેહતો અને તે રાગવા-
 લી વસ્તુથી પાપ થાય તો તે પાપની કીર્ચી મને આઘે માટે
 સર્વે જહ પદાર્થ ઉપરથી માહરા મમત્વ ભાવને ત્યાગ કરુ ટું.
 કઈપણ વસ્તુ માહારી છેજ નહો મારી વસ્તુ તો મારો આત્મ-
 ધર્મ છે અને જે જે પુદગલીક પદાર્થ છે તેહેને માહરા મેં અ-
 જ્ઞાનપણે માન્યા હતા તેથી અજ્ઞાનપણે અનેક પાપ ઉપાર્જન
 કર્યાં. હવે પુન્ય ઉદય પુર્ણ જાગ્યો તેથી મેં કહીક વીતરાગનો
 માર્ગ જાણ્યો તેથી એ સર્વે વસ્તુ જહ પદાર્થ સાથે માહરો ધર્મ
 તપાશતા—કોઈપણ રીતે સંબંધ રાખવો જોગ્ય નથી માટે મા-
 હારા અજ્ઞાનપણાના જે જે ભાવે માહરાપણુ માન્યુ હતું તે
 ત્યાગ કરુ છુ ને તે પાપને હું નાંદુ છું. મેં અજ્ઞાનપણે અનાદી
 કાલ ધઓ. એ શરીર ધનને માહારા માન્યા તેથી મેં ચાર
 ગતીમાં ભ્રમણ કર્યું અને અનેક દુઃખ ભોગવ્યા માટે હવે મા-
 હારા આત્મા શિવાય અસ્ત્રી, પુત્ર, પુત્રિયો જે જે માહરા મા-
 ન્યા છે તે સર્વે અજ્ઞાનતા અને અજ્ઞાનભાવ તે વોસીરાવુ ટુ
 અને એક આત્માનું આલંબન ગ્રહન કરી મર્ણની ચોહીકને
 છોડીને અદીનપણે માહારો આત્મા અવિનાસિ છે તેનું આલં-
 બન લઉ છુ માહારો તે સિવાય કઈ પદાર્થ નથી. આત્માના
 પોતાના આચારમાં રહીને પણ મરવું અને અજ્ઞાનપણે પણ મ-
 રવું મર્ણ કઈ કોઈને ઠોડવાનું નથી. તો અજ્ઞાનપણે મર્ણ કર-
 વાથી આત્મા કર્મ કરી લેણાય અને મરવું મરવું વીધે અનેક
 પ્રકારના દુઃખ ભોગવવા પડે માટે માહરા આત્માનો આચાર
 જે જે શરીરને થાય તે જાણવું

એમ માનવું જોગ્યું નથી માટે હું માહરા આત્મસ્વભાવને જાણ
 વાનો તે જાણવા રૂપ રહીને મર્ણ કરુ કે જેથી માહરો આત્મા
 નીર્મલ રહે ને મલીનતા થાય નહીં હજી કોઈને શંકા થાય જે
 પ્રત્યક્ષ દુઃખ થાય ને કેમ શરીરને થાય તે એમ મનાય તે વી-
 યે જાણવું જે જોઈમાં મુખી પોતાનું આત્મ સ્વરૂપ નથી જાણ્યું
 ને તેનું ફરજ જ્ઞાન થયું નથી. ત્યાં મુખી તમારા મનમાં મને
 દુઃખ થાય છે એમ લાગશે પણ તમને તમારા આત્મ સ્વરૂપનું
 જ્ઞાન અનુભવ ગમ્ય થશે જેમ પ્રભુજીએ કહ્યું છે. હવે હું માહ
 આત્મ સ્વરૂપ છે તે ન્યાય જુગતીએ કરી ચોતમાં શુદ્ધ થશે
 પંદરે તમારા ભાવ એવા થશે જે હવે માહરા આત્મ ધર્મથી
 વીજી રીતે નહીં વર્તે. આ શરીર મમલ જડ પદાર્થ છે એની
 સાથે કદ પળ માહરો સંબંધ નથી એવું થશે પછી શરીરને
 કોઈ કાપી નાશશે. આ રાગનો વેદના થશે તેમાં તમારું ચિત્ત
 જશે નહીં તમારા મનમાં મને દુઃખ થાય છે એમ આવશે નહીં
 જેમકે કોઈ માણસ ભવજી જોવા જાય છે એ નાટીક જોવા
 જાય છે તે આસી રાત જાગરો કરે છે તે જાગરાનો લિંદ
 મનમાં આવતો નથી સમા સમા પગ દુલે છે તે દુલ મનમાં
 આવતું નથી. કેમકે જોવામાં જોણ વર્તે છે વેલી લગ્ન-વીવા-
 હના કામમાં અનેક પ્રકારની મેતન કરે છે. પગ દુલે છે પણ
 લગ્નના હર્ષમાં તે દુલ મનમાં આવતું નથી. આમુખી પેહરે છે
 તેનો માર પેહરવાના સુલ આગલ મનમાં લાગતો નથી. વેપા-
 રમાં પેદાશ થાય છે તેની પાછલ મેહેનત કરવી પડે તે તેનું
 દુલ મનમાં આવતું નથી. તેમજ તમારા આત્માના સુલના રા-
 ગી થશે આત્મ સુલમાં મથ થશે તો શરીરે વેદના થશે તે
 વેદના મને થાય છે એમ મનમાં આવશે નહીં. જહાં સધી

રીરના દુઃખમાં મન પોરવાય છે. ત્યાં મુથી તમારો ભાવ તમા-
 રા આત્મભાવ ઉપર તમારો દશા થઈ નથી. તેથી પ્રશ્ન થાય
 છે હ્યારે તમારો દશાની શનમુલ્ય થશે ત્યારે તો તમારા મન-
 માં આવશે જે અજ્ઞાનપણે જેજે કર્યે વાંધા છે તે કર્મ શરીરમાં
 રહીને વાંધા છે તે શરીરે મોગવ્યા વીના આત્મ નીર્મલ થવા-
 નો નથી. વલ્લી એ દુઃખને દુઃખ માનીશ તો પાઠા નશા કર્મ વં-
 યાશે અને આત્મા મલીન થશે શરીરના મુલ્યદુઃખને મને મુલ્ય
 દુઃખ થાય છે એમ માનવું એ માહારા આત્માનો ધર્મ નથી. હું
 શદ્વીદાનંદ છું, અનંત મુલ્યનો ધણી છું, અરાગી છું, અદ્વેસિ છું,
 અછેદી છું, અમેદી છું, અગમ છું, અલલ્લ છું, અગોચર છું,
 પુરણાનંદ છું, શહેજાનંદ છું, અચલ છું, અમર છું, અમલ છું,
 અતિંદ્રી છું, અશરીરિ છું, અવીનાસિ છું આ માહારુ સ્વરૂપ
 છે તો માહરો આ આત્મા વીનાશ થવાનો નથી. મર્ણથી
 શરીરનો વીનાશ થશે તેથી માહરે ભય શું કરવા કરવા
 શરીર તો શહેન પહેન વિશ્વંશ ધર્મવાલું છે તે વીનાશ થાય
 તેમાં માહરે શી ચીંતા કરવી માહરો આત્મા અમર છે તેથી
 મરવાનો નથી માટે મહારે મર્ણનો ભય નથી જેટલો જેટલો
 ભય આવે તે તો અજ્ઞાન દશા છે તે માહરે હવે અજ્ઞાનદશાના
 વિચાર શું કરવા કરવા માહરે માહરો આત્મધર્મમાં રહેવું તે
 જ ઉત્તમ છે. પૂર્વે મનોમાં અજ્ઞાનતાએ મર્ણના ભય કર્યા.
 અજ્ઞાનતાએ મર્ણકર્યા અને જીવ મવચ્છ્રમાં મર્યા અનેક પ્રકાર
 રના નર્કાદીકનો વેદના મોગવી ઉંધે મસ્તકે મર્મવાશનો
 વેદના મોગવી આ મવમાં માગ્ય હૃદયે વીતરાગનો ધર્મ મલો
 જેથી મેં માહારા આત્માનું સ્વરૂપ જાણ્યું. હવે રોગાદીકનો વે-
 દનાથી હું વોહતો નથી. રોગના આપધ અનેક પ્રકારે કરીશ

પળ જો કર્મની સ્યોતો પાકી નથી ત્યાં મુષો રોગ મટવાનો
 નથી. રોગનુ સ્વરૂં ઔષધ તો શમભાવ છે. જો શમભાવમાં ર-
 હીશ અને જે જે વેદના થાય છે તે તો પુર્વેના કર્મ ભોગવાય
 છે. તેથી આત્મા નીર્મલ થાય છે તો રોગની વેદના મને થાય
 પ્યો વીકલ્પ શા સારુ કરુ આમ વિચારી હું રોગનો વીક-
 ન્પ વીલકુલ નહીં કરુ તો વેદની કર્મની સ્થિતી તથા રસ
 ગટશે. નીકાચીત મધ્યમ સ્થાનવૃત્તી હશે તે સીયલ થશે શ્રી-
 થલ કર્મ હશે તે નાશ થશે માટે માહરા આત્મ સ્વભાવમાં
 રેહવું એજ ઔષધ છે. વીજા ઔષધના અમીલાશ શા સારુ
 કરુ. માહરા કુડુંવાદીકની ફીકર કરવી તે પણ વ્યર્થ છે
 કારણ જે સર્વે જીવો પોતાના પુન્ય અનુસારે મુલ્લ ભોગવે છે
 કોઈને કોઈ મુલ્લ દુલ્લ કરવા સમર્થ નથી તો હું શુ કરવાનો
 છું. વલી અનાદીકાલ ગયો તે માત્ર ભવો ભવને વીપે કુડુંવ
 મલ્યા. તો હું કેટલા કુડુંવની ચીંતા કરીશ. અને પુર્વે તો અ-
 દ્વાનપણું હતું કર્મનુ સ્વરૂપ નહીં જાણવાયી ચીંતા કરતો હતો
 પણ આ ભવમાં કર્મનુ સ્વરૂપ જાણ્યુ તેથી જાણું છું જે સર્વે
 મુલ્લદુલ્લ કર્મને અનુસારે થાય છે માટે માહરે માહરી તથા પા-
 રકી ચીંતાઓ કરવી તે મોગટ છે. હું માહરા આત્મ આણંદ
 માં વર્તીશ. માહરી કુડુંવ ચાકરી કરે છે તે પણ પુર્વે પુન્ય
 હપાર્જન કર્યું છે તેનાં ફલ છે. મેં તેની ચાકરી કરી છે અને
 તે જીવ ચાકરી નથી કર્તા તે માહરા પાપના ઉદેનું ફલ છે
 તેમાં તે જીવ હપર દેશ કરવો જોગ્ય નથી. મળે અવસરે
 કોઈપણ જીવ હપર દેશ કરવાયી તે જીવ સાથે વેરભાવ
 થાય છે. માટે હવે માહરે જે જે મુલ્લદુલ્લ ઉત્પન્ન થાય તે શમ-
 ભાવે ભોગવવું. પુર્વે મુનીઓને માયા હપર અંગારા ભર્યા તો

પળ વેદના સામુ દટ્ટી કરી નથી મેતારજમુનીને શરીરે લાલ
 હંતારી તોપણ શમભાવેમાં રહ્યા માટે આ મર્જની વેદનો પળ
 તે મુની માહારાજની પેઠે શમભાવે ભોગવવી. જરાપણ કડપણ
 પરભાવમાં માહરે પેશવું નહીં. ને માહરું ચીત પરભાવમાં જશે
 તો આત્મા અવરાશે. વળો મે શરીર, ધન, કુટુંબ સર્વેને વોશ
 રાવ્યું છે તેમાં કડ પળ ચીજમાં મારું ચીત જશે તો માહરી
 આરાધના નીચ્છફલ જશે માટે જેમ રાધાવેધ શાધનાર રા-
 ધાવેધ શાધવામાં તત્તવર રહે છે તેમ માહરે પળ માહરા આત્મ
 સ્વભાવમાં રેહવું ને તેનો વીચાર કરવો તથા તેમાંજ સ્થીર
 રેહવું એ આરાધકપણે મર્જ કરવાથી નીચ્છે તીજે ભવે વા સા-
 તમે ભવે જીવે સિદ્ધીને વરેછે એમ પ્રભુજીએ આગમમાં કહ્યું છે.
 માટે પ્રમાદ ઢોઢીને કેવલ માહરા આત્મામાં વર્તુ અંદો
 પ્રભુજીએ આજ માર્ગ કહ્યો છે આ માર્ગ ગ્રહન કરવાથી આ-
 ત્માને આણંદ ધાય છે કે હવે માહરો ભવ ફેરો દલદો.
 રો પળ પુદગલ ભાવમાં રાગ ધરીશ વા ધનની મમતા કરીશ
 વા કુટુંબ ઉપર રાગ કરીશ તો માહરી આત્મદશા દલો વેદ
 અને ભવ ભ્રમણ વધશે અને હું માહરી આત્મદશામાં રહે
 તો થોડા કાલમાં માહરી કાર્ય સિદ્ધી મેશે. કેવળો કોઈ કે-
 વાં માહા માઠા ચોરી વીગેરે અકાર્યના કરનારે તેમ જાણનાર
 આદરો તો તતકાલ કેવલ જ્ઞાન પામ્યા તો જોઈ કે તેમ મ-
 હરા આત્માના સ્વયોગમાં રહું. હું માહરા આત્મામાં રહું
 જાય વીચાર જેમ જેમ સ્વગુણમાં રહે તેમ તેમ

પરમુત્તનો ઇચ્છા નાશ થશે તેમ તેમ કર્મ સ્વચ્છતા જશે. તેથી
 વધારે વીશુધી થતી જશે. પછી ગમે તે વેદના થશે. કોઈ કા-
 પશે મારશે તોપણ કંડૂપણ વિકલ્પ આવશે નહીં જ્યાં સુધી
 આત્માની મલીનતા છે તાહા સુધી શરીરાદીકના વીકલ્પો
 આવશે માટે હવે તો માહરા અવીનાશિ સુત્રને માથું આ મર્ણ
 અવસર શાધના તનવર થડ. પરમાવ. ઉપર ઉદાશિન દશા
 માહરી મગટ થાય કે જેથી કુટુંબાદીક ઉપર ચિત્ત જાય
 નહિ પૂર્વે મુનિયોષ પોતાની આત્મદશા ભાવી કેવલ
 જ્ઞાન નીપજાવ્યું છે તેવી દશા હજુ માહરી થઈ નથી
 તોપણ શ્રાવક દશા પ્રમાણે વીશુધિ પ્રમાણે વીશુધી થશે.
 તોપણ સાતમે ભવે મુગતી જડશ માટે માહરો આત્મ આણંદ-
 શીવાય વીજો કોઈ આણંદ જગતમાં નથી. જે જે વને તે જા-
 નું પૂરું એજ માહરો ધર્મ છે, શરીરાદીકે જે ઉપાર્થી થાય છે. તે-
 થી માહારા, કર્મ મોગવાય છે. તેથી પણ માહરો આત્મ નીર્મ-
 લ થાય છે, એટલે એ પણ આણંદ થવાનું કારણ છે હું શા
 કારણે દલગીર થડ કે વીકલ્પ કરુ મગવાન શ્રીમત મહાવી-
 ર સ્વામી માહારાજને શંગમ દેવતાએ અતી અંત-ઉપશર્ગ કર્યા
 તોપણ સમભાવ છોડ્યો નહીં તેમ હું પણ સમભાવમાં જ રહું
 કંડૂપણ વીજ માહરી નથી. તો હું શી વાચતનો વીકલ્પ કરુ
 આ રીતે નીર-વીકલ્પ પણ સર્વથા રહેશે તો કેવલ જ્ઞાન પા-
 મી સિધ્ધિને વરશે. અને તેથી ઉતરતી વીશુધીવાલા પણ ગુણ
 સ્વાનની હૃદમાં રહેશે તો સાતમે ભવે સિધ્ધને વરસે માટે સં-
 ચારો કરવો અને સમભાવ રહેવાનો ઉદ્યમ કરવો. સર્વ મંગ-
 લ માગલ્ય, સર્વ કલ્યાણ કારણ, પ્રધાન સર્વ ધર્મણિ; જનને જ-
 યતી શાસન; વહી ભત. પચમ્નાણ પચન્નામા સંચારો કરનાર

ને ગાથા ૪૧ મી સીતલસમાધી સારુ નાગકેશર, તજ, તમાલપત્ર, ફલ્ગી, સાકર એ વસ્તુ દુધમાં નાસી દુધ ઝકા-કાઢી તાદુ દુધ કરીને અનસન કરનારને પાવું. ઇથી અનસન કરનારને સીતલતા રહે એ મુજબ કહુંઝે. શ્રાવક ધનવાન હોય તો જ્ઞાતે ક્ષેત્રે ધન વાપરવાને દેવગુરુને વાંદીને અનશન કરે અનસનનો લાભ એ પયનામા વહુ કહો ઠે. યા મુજબ અનસન વીધી સામાન્ય ઠે.

પ્રશ્ન ૨૬૯—આત્મારામજી માહારાજ જે વિજયાનંદ-સુરિ માહારાજને પ્રશ્ન લખ્યા તેનો જવાબ શું ઠે.

ઉત્તર—આત્મારામજી મહારાજજી સાહેવનો કામલ નીચે મુજબ ઠે.

શહેર અંબાલા સંવત્ ૧૯૬૧ના ભાદરવા વદ ૧૧ રવેઠ પુજ્યપાદ શ્રી શ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રી મધ્વી જયાનંદ સૂરીશ્વરજી આત્મારામજી માહારાજજી આદી સાથુ ૧૦ ના તરફથી ધર્મ લાભ વાંચજો.

મરુચ વંદર શ્રાવક પુણ્ય પ્રભાવક દેવગુરુ ભક્તિકારક શેઠ અનોપચંદ મલુકચંદ વીંગરે અંત્રે સુખશાતા ઠે ધર્મ ધ્યાન કરવામાં હયમ રાખજો. જમારી ચોપડી તપાસીને પાઠી મોકલી આપી ઠે તે પોચેથી પોચ લખજો તમારા લખેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર નીચે મુજબ જાણજો.

૧. કેવલ જ્ઞાનીમાં પાંચ ઈંદ્રીયાણવર્ગી વાકીના પાંચ પ્રાણ જાણવા. કારણ જે કેવલ જ્ઞાની મહારાજને કેવલ જ્ઞાને સર્વ પદાર્થ જાણે ઠે જટલી ઈંદ્રીયાણું કામ નથી તેથી એ પ્રાણ પ્રવૃત્તિ નહીં.

૨. કેવલ જ્ઞાનીમાં હૃદયીક, તેજશ, કાર્મણ એ ત્રણે શરીર તથા મન વચન કાયા એ ત્રણે જોગ એક સમય ચાલતા હે પરંતુ મન જોગમાં દ્રવ્ય મન સમજવું.
૩. ચય ઉપચયને પ્રાપ્ત થાય અને ઔદારીકાદી યગ્નનાં બનેલ હોય તે શરીર, અને શરીરનો વ્યાપાર તે કાયા જોગ જાણવો.
૪. પ્રણ જોગની સ્વીતી અંતર્મુહુર્તે અને અવગાહના શરીર પ્રમાણ.
૫. જ્યાં શરીર હોય ત્યાં કાયા જોગની ભજના શૈલેસી અવસ્થામાં કાયાનો વેપાર ન હોય તેથી.
૬. શરીર અંધક પણ છે ને અવંધક પણ છે. તે અવંધક શૈલેસી અવસ્થામાં.
૭. તેરમે ગુણ સ્થાને નૌશર્મ્મીનો અશન્નિ.
૮. કેવલ જ્ઞાની માહારાજ, આહારાદીક ચાર સંશ્લામાંથી કોઈપણ સંજ્ઞા હોય નહીં.
૯. કાયવલ નામ શરીરનું સામર્થ્ય છે, અને સ્પર્શ દ્રી સીત ઉશ્ચાદિની પરીક્ષા કરનાર છે.
૧૦. જ્ઞાનની અવગાહના આત્મ પ્રમાણ.
૧૧. તીર્થકરના વચન, કેવલ જ્ઞાનીને કોઈપણ જ્ઞાનપણે ન પ્રણમે કાયકભાવેનું જ્ઞાન છે તેથી પ્રણમનું એ ત્રયો પશ્ચાત્તો ધર્મ છે.
૧૨. દેવતા અદાર કર્તા કોઈ દેવે અને કોઈ ન દેવે.
૧૩. જીવ આહાર છે, તે શરીર છે અને દ્રીઓનો ફક્ત રસાદીકનું જ્ઞાન કરનાર છે.

આ મુજવનો માહારાજજી સાહેવનો કાગલ છે આ ઉત્ત-
રો વિજયાનંદ શિરડનુમુરિ માહારાજ સાહેવજો શીવાય વીજાને
લલવા વહુ કઠણ છે વાંચી હમે વહુ સુગી થયા તથા આ
ચોપઢીમાં દાસલ કર્યો છે.

પ્રશ્ન ૨૬૦—મળે અવસરે સમાધીમાં ચીત રહે તે સારું
કાઠ જાપ કરવાના કથા છે.

ઉત્તર—લોગસના કલ્પમાં ૐ ૐ અંબરાય કીતીય
વંદિય મહોયાજે લોગસ ઉત્તમા સિધા આરોગ બોદીલાખં સ-
માહિવરમુત્ત મંદિતુવાઃ આ મંત્રના ૧૫૦૦] જાપ કરવા, ધુપ
દીપ કરીને ઘલી ગણતી વસત ચિર આસને વેસવું આસનનું
ચંલાયમાન કરવું નહી. સ્વરજ આવે મઠર કયડે તોપણ દાથ
ઉચો નીચો કરવો નહી. માલા ઉપર દ્રષ્ટી થાપ વીતે ફે-
રવધિ નહી. જીભ દોઢ ગણતા હલાવવા નહી એક ધ્યાને ગ-
ળી રાલવાથી મળે અવસરે સમાધી રેહેશે એમ લોગસના
કલ્પમાં કહું છે. મંદગી અવસરે એ ગાથાનું ધ્યાન જહર રાલ
વું, આ ઉર પન્નલાણ પથનામાં કહું છે વાર અંગના જાળને
પણ મળે અવસરે વધારે ધ્યાન કરી શકતા નથી તેથી એક
ગાથાનું ધ્યાન પણ ભવ સમુદ્રથી તારનાર છે. માટે ચીતરાગ
ધર્મની હરકોઈ ગાથાનું ધ્યાન કરવું. શમાધીમાં રેહેવાની
ભાવના પણ જીવને તારનાર છે માટે આ જાપ કરી મુકવા
વહુ શ્રેષ્ઠ છે.

પ્રશ્ન ૨૬૧—સાધારણ દ્રવ્યથી ધર્મશાલા વિગરે વાંધો
છે તે તથા સંધ વિગરે જમાડે તે શ્રાવક વાપરે તો કેમ.

ઉત્તર—ધર્મશાલા વાંધો છે તે શ્રાવકને ઉત્તરવા સારું
તેમાં ઉતરવાને હરકત નથી પણ પોત પાતાની શક્તિ

साधारणमां कंड आपनुं जोइए. श्राद्ध विधिमां पाना ११०
 मां छे तेमां साफ कणुं छे के ओछुं भाट्टु आपे तो मगट
 दोए छे. कारण जे धर्मशाला करावी जनार कंड दीर्घकाल
 एक स्थितिवाला रहेता नथी तो ते धर्मशालानी मरामत चला
 घवी भिगरे क्यांथी काढवी. माटे श्रावको आपी जाय तो
 तेम कान सारी स्थितिमां रहे वली स्वामि भक्ति करवा पैसा
 मुक्ती गया छे तेनुं जमवाने कंड पण हरकत नथी पण स्वा-
 मिनी माल तृष्णापणे इंद्रियोना विषयनं सारु अतिशय आ-
 कंठ मूधी खावुं नहि फक्त स्वामि भाइनुं मन साचववा ज-
 मवा जवुं छे. तेथी जमादनारना बहु मान करतो योग्य
 रीति जे वस्तु हाजर होय ते निर्वाह रीते वापरे तो कंड हर-
 कत नथी. पण तेनो कारभारी थइ तेमांथी कंड वस्तु घेर लइ
 जवी. वा. पोताना लागता वञ्जताने आपी देवी. वा. हर-
 कोइ प्रकारे पोताना संसारी काममां साधारणनी चिज वा-
 रवी वा. पैसा वगाडवा तेथी तो नुकसान श्राद्ध विधिमां क-
 णुं छे माटे साधारण द्रव्य पण विनशावुं नहि. साधारण द्र-
 व्य उपर पाना १३ मां कया छे ते आनी साथे जोडवी.

आ कयाओ सांभली तुच्छ श्रद्धावालाने व्यामोह घशे.
 आटलुं द्रव्य वा, साधारण द्रव्य ज्ञान द्रव्य खावुं तेना आ-
 टलां कर्म बंधाय तेने विचार करवानो के जेमके दुनियांमां
 कोइ लोकरिना पैसा खाय छे तेनी केटली निंदा थाय छे तेनुं
 कारण जे तेने आपना योग्य छे ते न आपता तेनुं खाय तेम
 आ द्रव्यमां पोतानुं द्रव्य वापरवा योग्य छे तेने बदले खाय

પ્રશ્ન ૨૬૨—પુદ્ગલ કેટલા પ્રકારના કહ્યા છે.

ઉત્તર—પુદ્ગલ ત્રણ પ્રકારના કહ્યા છે જીવે જે મદ્દળ કરેલા છે તેમાં જીવ છે ત્યાં મુધો પ્રયોગશા કહીયે તે શરીરમાંથી જીવ નીકળી ગયા પછી જે પુદ્ગલ રહ્યા છે તે મિશ્રશા કહીયે. ત્રીજા વિશ્રશા તે સ્વામિવ પુદ્ગલના સ્કંધ થાય છે જેમકે આકાશમાં લીલા પીલા રંગ દેખાય છે તે તથા અંધારાના પુદ્ગલ તથા વાદલાના પુદ્ગલ એ જીવે ગ્રહણ કર્યા વિના થાય છે તે વિશ્રશા કહીયે. એ રીતે ત્રણ જાતના પુદ્ગલનો અધિકાર ભગવતીજી પાને ૫૨૧ મે છે.

પ્રશ્ન ૨૬૩—પરિહાર વિશુદ્ધિ ચારિત્ર કેટલા પૂર્વ મળેલા અંગીકાર કરે.

ઉત્તર—નવ પૂર્વનો ત્રીજો વસ્તુ મુધો મળ્યા હોય તેઓ પરિહાર વિશુદ્ધિ સંયમ આદરે નવ જળ ગચ્છમાંથી નીકળે તેમાં ચાર જળ તપશ્ચર્યા કરે ઢા માસ મુધો ને ચાર જળા તેમની વિયાવચ્ચ કરે, ને એક ગુહ સ્થાપે તપશ્ચર્યા કરનાર છ માસ મુધો કરી રહે ત્યારે વિયાવચ્ચવાલા ઢા મહિના મુધો તપશ્ચર્યા કરે. પછી છ મહિના ગુહ તપશ્ચર્યા કરે, ને ધીજા આઠમાંથી એકને ગુહ સ્થાપે ને સાત જળ વિયાવચ્ચ કરે એવી રીતે અરાઢ માસ મુધો તપશ્ચર્યા કરે તેનું નામ પરિહાર વિશુદ્ધિ ચારિત્ર કહ્યું છે એ અધિકાર ભગવતીજીમાં પાના ૫૭૧ મે છે.

પ્રશ્ન ૨૬૪—સિદ્ધ મહારાજને ચારિત્ર કહીયે કે નહિ.

ઉત્તર—સિદ્ધ મહારાજને વ્યવહાર રૂપ ચારિત્ર નથી તેથી ભગવતીજીમાંનો ચારિત્રનો અચારિત્ર કહ્યું છે. પાના ૫૭૬.

પ્રશ્ન ૨૬૫—વિભંગ જ્ઞાનવાલાને દર્શન હોય કે નહિ.

ઉત્તર—કર્મ ગ્રંથમાં તો ના કહે છે પણ ભગવતીજીમાં ૫૮૮ મે વિમંગ જ્ઞાનવાલાને અવધિ દર્શન કહું છે પત્રચના-જોમાં પણ અવધિ દર્શન કહું છે હવે એ મતાંતર જણાય છે તેવું કેવલી ગમ્ય.

પ્રશ્ન ૨૬૬—મુનિને અશુદ્ધમાન આહાર પાણી આપવાથી શું ફલ થાય.

ઉત્તર—મુનિને મુખ્યપણે તે શુદ્ધમાન આહાર પાણી આપવાનાજ ભાવ હોય. પણ કેટલાએક કારણે અશુદ્ધમાન પણ આપે. વલી ગુરુ ઉપર રાગ છે તેથી કંઈ કંઈ ચિત્તમાં પણ આવી જાય. પણ મુનિને પ્રતિ લાભવાના અતિશય ભાવ છે તેથી અલ્પ દોષને ગણી નિર્જરા ભગવતીજીમાં કહી છે. પાના ૬૧૦ મે અધિકાર છે.

પ્રશ્ન ૨૬૭—માયધિત લેવાના ભાવ છે ને પટલામાં કાલ કરે તો આરાધક કે કેમ.

ઉત્તર—ભગવતીજીમાં પાના ૬૧૫ માં મુનિ ગોષ્ઠી ગયા છે ને ત્યાં કંઈ દોષ લાગ્યો છે તે ગુરુ પાસે જઈ આ લોભવાના ભાવ છે ને કાલ કરે તો તેને આરાધક કહ્યા છે.

પ્રશ્ન ૨૬૮—મોટામાં મોટો દિવસ કેટલો હોય ને રાત્રી કેટલી હોય.

ઉત્તર—ભગવતીજીમાં પાના ૯૩૮ મે ઓઝામાં ઓઝો દિવસ ચાર મૂર્ત્તિ પટલે ચોવીશ ઘડી તથા ઓઝામાં ઓઝી રાત્રિ પણ એજ પ્રમાણે તેમ વધારેમાં વધારે દિવસ ૧૮ મૂર્ત્તિનો પટલે છત્રીશ ઘડીનો તથા રાત્રિ પણ વધારેમાં વધારે પટલી થાય.

પ્રશ્ન ૨૬૯—શ્રાવકો પૌષ્પ લઈ ધર્મ કયા કરે તે અધિકાર શી રીતે છે.

ઉત્તર—ભગવંતીજીમાં પાનાં ૯૪૦ રુપિભદ્ર પુત્રનો અં-
ધિકાર છે તે શ્રાવકો આસન છૂટી બેઠા છે ને રુપિભદ્ર ધર્મ
પરુપે છે તેમાંથી શ્રાવકને શંકા થઈ છે તે ભગવંતને પુછ્યું
છે જે રુપિભદ્ર આ પ્રમાણે પરુપે છે. ભગવંતે કહ્યું કે રુપિભદ્ર પરુપે
છે તે સત્ય છે એ રીતે અધિકાર છે તથા સપદેશ માલામાં
ગાથા ૨૩૩ માં શ્રાવક ધર્મોપદેશ બીજાને કરે એમ કહ્યું છે.

પ્રશ્ન ૧૭૦—ભવ્ય જીવ છે તે સર્વે સિદ્ધિ કરે ત્યારે
કેંધા અભયી રહે કે કેમ.

ઉત્તર—જયંતી શ્રાવિકાએ ભગવંતીજીમાં પ્રશ્ન પુછ્યા
છે તેમાં એ પ્રશ્ન છે તેનો જવાબ પાના ૯૯૧ મં છં કે ગયો
કાલ અનંતો ગયો તેનો છેદો નથી તો પણ એક નિગોદને
અનંતમે ભાગે સિદ્ધિ વર્યા છે તેવજ શ્રાવિકા કાલનો છેદો
નથી માટે ધંને મુલ્ય છે તેથી આવતે કાલે પણ બીજાં એક
નિગોદને અનંતે ભાગે સિદ્ધિ વરશે તેથી કોઈ દિવસ ભવો
સ્વાલી થવાના નથી.

પ્રશ્ન ૧૭૧—સમકિત સહિત કઈ નરક સુધી જાય.

ઉત્તર—છઠી નરક સુધી સમકિત સહિત જાય અને
સાતમી નરકે સમકિત વમીને જાય એ અધિકાર ભગવંતી-
જીમાં પાના ૧૦૮૭ માં છે.

પ્રશ્ન ૧૭૨—પુસ્તક તથા પ્રતિમાની હોય ત્યાં હાસ્ય-
વિનોદ કરતાં આશાતના હાંગે કે નહિ.

ઉત્તર—જ્યાં જ્ઞાન અને જીન પ્રતિમાની હોય ત્યાં આહાર
નિહાર સ્ત્રી સાથે મોગ તથા હાસ્યાદિક ક્રોડા કરવાથી આ-
શાતના થાય છે એ અધિકાર ભગવંતીજીમાં પાના ૧૧૭૭ મે છે
સુધર્મ સમામાં યંભાએ તેમાં પુસ્તક તથા મમુની દાદાના આવડા

(૧૪૪)
છે તેથી-ઇન્દ્રાણી સાથે હાસ્યાદિ વિનોદ સુધર્મ-ઇન્દ્ર ત્યાં કરતા
નથી તેમ મનુષ્યે પળ કરવો નહિ.

મન્ત્ર ૧૭૨—સયોપશમ ભાવ ને વપશમ ભાવમાં
ફાગાડે.

ઉત્તર—સયોપશમ ભાવનું સંપત્તિ છે તેને સમીક
મોહિને વિષાક ઉદય છે ને મિથ્યાત્વ મોહિની પ્રદેશ ઉદ
યે ને વપશમ સંપત્તિવાલાને મિથ્યાત, મિશ્ર તથા સમકિ
મોહિની વિષાક ઉદય તથા પ્રદેશ ઉદયથી ટીલી જાય છે.
અધિકાર ભગવતીજીમાં પાના ૧૨૮૩ મે છે.

મન્ત્ર ૧૭૪—શ્રાવક-ઉપાદેઃ મુલે બોલે તો ઉચિ
તે કે નહિ.

ઉત્તર—શ્રાવકને અવશ્ય મુલે વસ અથવા હાથ અથવા
મુહપત્તિ રાક્ષીને બોલવું ઉપાદે મુલે બોલવું નહિ જોઈએ
સંવંધી ભગવતીજીમાં ગૌતમ સ્વામી મહારાજે મન્ત્ર પુઠ્યું છે
જે ઇન્દ્ર સાવધ માપા બોલે છે કે નિરવધ માપા બોલે છે તેને
ઉત્તર મળ્યું છે કહ્યો છે જે ઇન્દ્રે જે વચ્ચત મુલે વસ અથવા
હાથ રાક્ષીને બોલે છે તે વચ્ચત નિરવધ માપા બોલે છે ને જે
વચ્ચત ઉપાદે મુલે બોલે છે તે વચ્ચત સાવધ માપા બોલે છે એવી
રીતે પાના ૧૨૦૨ મે અધિકાર છે.

મન્ત્ર ૧૭૬—પૂર્વનું જ્ઞાન વર્ષા સુધી રહું.

ઉત્તર—પૂર્વનું જ્ઞાન ભગવાનના નિર્વાણ પછી એક
હજાર વર્ષ સુધી રહું એ અધિકાર ભગવતીજીમાં પાના
૧૮૦૩ મે છે.

મન્ત્ર ૧૭૬—પ્રમુનું શાસન વર્ષા સુધી રહેશે.

ઉત્તર—એકવીસ હજાર વર્ષ સુધી રહેશે એ અધિકાર

મગવતીજીમાં પાનાં ૧૫૦૪ મે છે.

પ્રશ્ન ૧૭૭—વિદ્યાચારણ જંઘાચારણ મુની મંદો-
શ્વર દ્વીપે જીન વાંદવા જાય એ અધિકાર શેમાં છે.

ઉત્તર—જગવતીજીમાં પાનાં ૧૫૦૬ મે છે.

પ્રશ્ન ૧૭૭—શ્રાવક-શ્રાવકને તથા શ્રાવિકાને તથા વ્રત
ઉચ્ચરાવે કે કેમ.

ઉત્તર—શ્રાવક-શ્રાવક શ્રાવિકાને વ્રત ઉચ્ચરાવે છે.
જ્ઞાતાજીમાં છાપેલી પ્રતને પાને ૧૦૧૬ મે જીતશંકુ રાજાણ
સુબુદ્ધિ પ્રધાન પાસે ધર્મ સાંખલીને પ્રતિબોધ પામી શ્રાવક-
ના વાર વ્રત સુબુદ્ધિ પ્રધાન પાસે લીધા છે. વળી પચ્ચાણ-
ના કરાવનાર જાણ અજાણના જાંગા ચાર કહ્યા છે. તે
નીચે મુજબ કરાવનાર જાણને કરનાર જાણ એ પચ્ચાણ
શુદ્ધ કરાવનાર જાણને કરનાર અજાણ પણ કરાવનાર
જાણ છે. તેથી વ્રતનો વિધિ વતાવે વાસ્તે એ પણ શુદ્ધ
છે. કરાવનાર અજાણને કરનાર જાણ તે તે પણ શુદ્ધ
કહ્યો છે. પણ ત્યાં દર્શાવ્યું છે જે તથાવિધ ગુરુને
અમારે પિતા, દાદા, મામા, માઈ, વા કોઈની પણ સાક્ષી
રાખીએ તેઓ અજાણ છે. પણ પાતે જાણે છે. તેથી શુદ્ધ છે.
ચોથો માંગો કરાવનાર અજાણને કરનાર અજાણ એ અશુદ્ધ
પચ્ચાણ કહ્યું છે. આવી રીતે પ્રવચન સારોદ્ધારની દોઢામાં
કહ્યું છે. તે પાને ૩૭ માં છે. એ ઉપરથી ત્રીજા માંગાથી સિ-
દ્ધ થાય છે જે અજાણ પિતા વિગેરે છે તેમની સમક્ષ પચ્ચા-
ણ લેવું તો જાણકાર શ્રાવક પાસે લેવું એવો વચારે યોગ્ય છે.
આવી ચોથો યોગ શાસ્ત્રમાં તથા પંચાશકમાં પણ છે. વાસ્તે
મુનિ મહારાજના અમારે શ્રાવક પાસે પચ્ચાણ લેવું યોગ્ય.

પ્રશ્ન ૧૭૮—શ્રાવકને ફાસુ પાણી પિવાથી શું ફાયદા છે કારણ જે આરંભ તો કરવો કરાવવો રહ્યો છે તો સચિત્તનું અચિત્ત કરો પિવું તેથી શું ફલ.

ઉત્તર—શ્રાવકને સચિત્ત વસ્તુની મુર્ચ્છા ઉત્તરી એ મોટો લાભ છે. કર્મ વંધન છે તે ઇચ્છા કરીને છે તે સચિત્ત વસ્તુની ઇચ્છા વંધ થઈ ગઈ એ મોટો લાભ છે. વળી સચિત્ત જલ જગતમાં છે તે વધા ઉપર ચિત્ત મોકલું છે તે ફાસુ જલ પીનારને વંધ થઈ જાય છે. ફાસુ પાણી જ્યાં જાય ત્યાં મલ્લ નથી તોતે પરિસહ પળ વાલતે સ્વમયો પડે છે. વળી સચિત્ત જલમાં સમયે સમયે જીવ ઉપજે છે ને વિનશે છે તેનો પણ આરંભ થતો જાય છે. તેથી શ્રાવકને સચિત્તનો ત્યાગ થાય છે. તેના અતિ ચાર પણ કહ્યા છે. વળી મહત્ શ્રાવક આનંદની પ્રમુદ સચિત્તનો ત્યાગ કર્યો છે ને આરંભ મોકલ્યો છે. આ સચિત્ત ત્યાગ ૭ મી પદિમામાં કર્યો છે અને આરંભનો ત્યાગ ૮ મી પદિમામાં છે. એ અધિકાર ઉપાસક દશાંગનો છાપેલો મતમ પાને ૬૬ મે છે. વળી આઠમી પદિમામાં પોતાને આરંભ કરવાનો ત્યાગ છે પણ કરાવવાનો ત્યાગ નથી. આરંભ કરાવવાનો નવમી પદિમામાં ત્યાગ છે ત્રાસ્તે આરંભ મોકલ્યો છે તોપણ આનંદાદિક શ્રાવકે સચિત્તનો ત્યાગ કર્યો તેમજ હાલ ના શ્રાવકને પણ કરવો યોગ્ય છે.

પ્રશ્ન ૧૭૯—શ્રાવક દેરાસરમાં જાય ત્યાં સારી આંગી રવેલી હોય તથા ગાયન ચતું હોય તો ત્યાં શું ભાવવું.

ઉત્તર—જે જે પુરુષોએ આંગીના કામમાં પૈસા સ્વચ્છ છે તે તે પુરુષોની અનુમોદના કરવી જે ધન્ય છે સંસારના કામમાં પૈસા વાપરતા વંધ કરી પ્રભુ ભક્તિમાં પૈસા વાપરે છે

મારું ચિત્ત ક્યારે એવું થશે જે હું પ્રભુ ભક્તિ એવી કરીશ. વલી આંગીનાં વનાવનાર પુરુષની અનુમોદનાં કરે જે પોતાનું કામ છોડી આંગી કરાવામાં પોતાનો કાલ ગુમાવે છે. મહારા ભાવ એવા ક્યારે થશે. વલી ગાયન યત્ન હોય તો જે જે પ્રભુના ગુણ ગાય છે તેમાં છીન થવું પણ ગાયનના વિષયમાં છીન થવું નહિ વલી દ્રષ્ટિ પણ પ્રભુ સામી સ્થાપવી. પણ ગાનારની સામું સ્થાપવી નહિ કારણ કે પ્રભુ શિવાયની ત્રણ દિશા જોવાનું દશગ્રીકમાં વર્જવું કહ્યું છે. માટે પ્રભુ સામી દ્રષ્ટિ સ્થાપવી. વલી રાત્ર સારો ગાય છે તેને સારુ ભાવવું જે મને એવું ગાતાં આવડતું હોત તો પ્રભુના ગુણ ગાયનમાં હું પણ ગાતું એમ ભાવવું પણ રાગમાં છીન ન થવું. બાલ જીવનેતો પ્રભુનું જે જે પ્રશંસે છે તે તે પરંપરાયે ગુણ દાયક છે પણ વિવે. કીને તો પ્રભુના ગુણ ગાવા તેજ ગુણકારી છે. યશ વિજય મહારાજે સવાસો ગાથાના સ્તવનમાં કહ્યું છે જે “જીન પૂજામાં શુભ ભાવથી, વિષય આરંભ તળો ભય નથી” માટે જીન મંદીરમાં જઈ વિષયની દ્રષ્ટિ ન રાખવી તેજ ગુણકારી છે. જીન મંદીરમાં પરભાવ ઊઠવા સારુ જવું છે ને ત્યાં વિષયની દ્રષ્ટિ ધાય ત્યારે ક્યાં વિષય છુટે. માટે પુદ્ગલિક પદાર્થમાં દ્રષ્ટિ ન રાખતાં પ્રભુના ગુણ સંભારી પ્રભુની આજ્ઞા સંભારી શુભ ભાવના વૃદ્ધિ કરવી ને પુદ્ગલ રાગ ઘટાડવો તેજ ધર્મ છે.

પ્રશ્ન ૨૮૦—આયુષ પાઠલે મને વાંધ્યું હોય તેજ પ્રમાણે પુરું થાય કે કોઈ રીતે તુટે.

ઉત્તર—આયુષ એ પ્રકારના શાસ્ત્રમાં કહ્યા છે. એક. ઉપકર્મી. અને બીજું. નિરુપકર્મી. હવે ઉપકર્મી આયુષ

છે તેને ઉપકર્મ જે વિષ શસ્ત્ર પ્રમુલ લાગવાથી આયુષ્ય
 ઓછું થાય છે જેમકે અકાલ મૃત્યુ કરવાય છે. એ ઉપકર્મો
 આયુષ્યવાલાએ જે આયુષ્ય માંગેલું છે તે શિથિલ છે તેથી તેને
 ઉપકર્મ લાગે છે. એ અધિકાર તત્ત્વાર્થમાં વીજો અધ્યાય પુ-
 રો થતાં પાના ૧૦૫ મેથી ચાલે છે તે વીજો અધ્યાય પુરો
 થતાં સુધો છે. બીજી વિશેષાવશ્યકતા પછા અધિકાર છે
 નથા આચારંગજીની શિલાંગાચાર્ય કૃત ટીકા છાપેલીમાં પા-
 ને ૧૧૧ મે છે ધાકી પણ ઘણી જગ્યાએ છે. માટે ઉપકર્મની
 સારી રીતે સંભાલ રાખવી કારણે જે પ્રાયઃ આ કાલમાં
 ઘણા માણસના ઉપકર્મો આયુષ્ય હોય. વાસ્તે ઉપકર્મ લાગ્યું
 હોય તો તે ટાલવાનો ઉદ્યમ કરવો. તે સારુ મુનિ મહારાજ
 પણ ઔષધાદિક કરે છે. પણ આસો ભવં વ્રત પાલનને
 લેહી વચ્ચે વ્રતમાં દુષણ લાગે તા માંગે એવી દવા ઘાપર
 લીધે ટીક નહિ. જેમ બને તેમ વ્રત રાખવાને રોગને
 વિકલ્પ ન કરવો રોગનો વિકલ્પ ન કરવાથી રોગ
 જલદી સારો થાય છે વાસ્તે પોતાનો આત્મ ધર્મ
 વીગડે એમ ઉદ્યમ કરવો. હાં કોઈને શંકા થશે જે હરેક વ્રતમાં
 ચાર આગાર છે તેમાં સન્નિવસમાદિવાનિયાગારેણ આ આગાર
 છે. વાસ્તે કદાપિ અપોમ્થ વસ્તુ ત્યાગ કરેલી ઘાપરે તેથી હ
 વ્રત ભંગ થાય છે તે વિષે જાણવું જે આગાર સારુ છે પણ
 તે વિષે શાસ્ત્રમાં કહેલું છે જે દ્રવ્ય પ્રતિજ્ઞાવાન આગાર સંવદા
 નથી પણ જેનું મન ટીલું છે એટલે રોગાદિક સહન થતું નર્ય
 પારિણામ વિગડી જાય છે એનું લાગે તો મળામ વ્રત ઉપર રા-
 સવાને પ્રાયશ્ચિત લેવાની ભાવના સહિત ઘાપરવું તે આ
 ગારમાંથી વસ્તુ સેવ્યાનું પણ પ્રાયશ્ચિત્ત કહ્યું છે તો એ અપવા

દ માર્ગ છે પણ જે આગાર નથી સેવતાને શુદ્ધ સ્વરૂપ ઉપર નજર છે તેની અપેક્ષા તો એ સતરતો છે. વલી કેટલાક જીવ પડેસાના લોભથી ઘટલે નિર્દોષ દવાનો સ્વરૂપ વધારે લાગે છે તેના કૃપણપણથી દુષિત દવાઓ વાપરે છે એ તો બહુજ દુષણ છે. એવા માણસો પેસાની કસરથી અમક્ષ દવાઓ વાપરે છે ને પાછું શુભ સ્વાતે દ્રવ્ય વાપરે છે તે કરતાં શુભ સ્વાતે કમી વાપરી ભક્ષ દવામાં પૈસા વાપરે તો એ વધારે ઉત્તમ નીતિ છે ઘાસ્તે ઘત રહે એમ કરવું એજ કલ્યાણકારી છે. તેમ જેના પ્રણામ ચગડતા હોય તેમને આગાર સેવવાની મના કરવી તે પણ યોગ્ય નથી.

પ્રશ્ન ૧૮૧—સાધુજી ગામમાં પ્રવેશ કરે તો તેને વાજતે ગાજતે સામયું કરી તેઢી લાવવાનું શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે ?

ઉત્તર—શ્રાદ્ધ વિધિમાં પાના ૨૬૮ માં એવા અધિકાર છે કે શ્રી ધર્મધોષ સુરીના નગર પ્રવેશના ઓચ્છવમાં ધોહોતેર હજાર ટકા શ્રાવકે સ્વર્થ કર્યા છે. વલી વ્યવહાર સુત્રની ભાષ્યમાં પાના ૧૮૨માં છે તેનું ત્યાં પ્રમાણ આપ્યું છે જે પ્રતિમા ઘર મુનિને પ્રતિપા પૂરી થાય ત્યારે નગર યાહાર રહી ગુરુને સ્વરૂપ આપે કે હું આખ્યાં હું પછી ગુરુ રાજા પ્રમુખ જે શ્રાવક હોય તેને જણાવે પછી શ્રાવક વડા આઠંવરથી પ્રવેશ કરાવે તેથી શાસનની પ્રભાવના થાય. ઘણા જીવ ધર્મના રાગી ધાય એ વિગરે ઘણો દર્શાવ શ્રાદ્ધ વિધિમાં છે. માટે વડા આઠંવરથી ગુરુ મહારાજને નગર પ્રવેશ કરાવવો.

પ્રશ્ન ૧૮૨—ચોમાસામાં સાંઠ વિગરેનો ત્યાગ કરવા-

ઉત્તર—આદ્ય વિધિમાં પાના ૨૯૪મે નોંધાસામાં સ્વાંડ, સ્વજીર, દરાસ, મેવા, મુકયણી શાક, મામી વિગેરે અગત્ય કદા છે ત્યાં જોશો ત્યાં જણાશે. કારણ જે નોંધાસામાં ૫ વિનિયોમાં મળે જોવની વત્તપત્તિ થાય છે માટે ત્યાં કરવી જોઈએ.

મથ ૧૮૧—ગુરુ દ્રવ્ય જાણે કરીએ.

ઉત્તર—આદ્ય વિધિમાં પાને ૧૦૦ મે ટવાવાળી મતમાં વજ્ર પાત્ર મમુસ ઉપગરણને ગુરુ દ્રવ્ય રહ્યું છે.

મથ ૧૮૨—ત્રીન વિધની પ્રતિષ્ઠામાં તથા દિસામાં મુહૂર્ત શી રીતે જોવાના છે.

ઉત્તર—મેં લગ્નશુદ્ધિ વિગેરે જૈનના મુહૂર્તના પ્રયોગો જોયા છે તેમાંથી સામાન્ય રીતે આ નીચે જણાવ્યું છે. વિશેષ તો તે શાસ્ત્ર જોવાથી જણાશે.

મથ માસ જોવા. તે માર્ગશીર્ષ, માઘ, ફાગણ, વૈશાક, શ્રવણ, આષાઢ ૫ માસમાં પ્રતિષ્ઠા કરવી લગ્ન શુદ્ધિમાં કહી છે. તથા ય્યોતિર્વિદાધરણ નામનો ફાલીદાસ પંડિતે ય્યોતિ-પનો ગ્રંથ કર્યો છે તેમાં જૈન પ્રતિષ્ઠાની સંક્રાંતિ કરી છે. તે મુશ્ચિક, મકર, કુંભ, મેષ, વૃષભ, મિથુન, ૫ છ સંક્રાંતિઓ કહી છે. ૫ ગ્રંથની ટીકા જૈનાચાર્યનો કરેલી છે. પંક્તિ પ્રતિષ્ઠાની વિધિના ટીપણામાં શ્રાવણ માસ પણ લેખેલો છે અને શ્રાવણ માસમાં પ્રતિષ્ઠા થયેલી પણ દેરાસરમાં નોંધામાં આવે છે. સત્ત્વ કેવલો ગમ્ય આપણા સિદ્ધાંતમાં માસ પુનર્મીઆ કદા છે તેથી મુહૂર્તમાં પણ તેજ માફક માસ લેવા.

તિથીયો સામાન્ય રીતે શુકલ પક્ષની શુદ્ધ ૧૦ થી તે કૃષ્ણ પક્ષની યદ ૬ સુધી ઉત્તમ કહી છે તથા તિથીયો પ્રત્યેક પણ કહી છે તે ૧-૨-૫-૧૦-૧૩-૧૬ ૫ શુકલપક્ષની

અને કૃષ્ણપક્ષની ૧-૨-૬ મુંદર કહી છે.

વાર સોમ, બુધ, ગુરુ, શુક્ર. એ મુંદર કહ્યા છે. તથાપિ એ શિવાયની તિથિ તથા વાર સિદ્ધિ યોગે યુક્ત હોય તો મુલના આપનાર હ્રદય શુદ્ધિમાં કહ્યા છે.

વલી આરંભ સિદ્ધિની મોટી ટીકામાં એક મંગલવાર વર્જી સર્વે વાર પ્રતિષ્ઠામાં લીધા છે. માટે વલવાન્ યોગ હોય તો તિથિ વારનો નિયમ નહિ.

પ્રતિષ્ઠામાં મંધા, મૃગશીર્ષ, હસ્ત, ઉત્તરા ફાલ્ગુના, ઉત્તરાષાઢા, ઉત્તરાભાદ્રપદ, અનુરાધા રેવતી, શ્રવણ, મૂલ, પૂષ્પ, પુનર્વસુ, રોહિણી, સ્વાતિ, ધનિષ્ઠા એ નક્ષત્ર લેવાં.

કુંભસ્થાપનમાં, રવિનક્ષત્રથી, મધ્યમના પાંચ નક્ષત્ર યુક્તિને પછીના આઠ નક્ષત્ર તથા પછીના આઠ વર્જી તે પછીના છ નક્ષત્ર એ ચૌદ નક્ષત્ર કુંભ ચક્રના છે. તેમાં મુહૂર્ત કુંભ સ્થાપનનું કરવું. પહેલાં પાંચ તથા આઠ પછીના આઠ વર્જવા.

ઉપર પ્રતિષ્ઠા નક્ષત્ર કહ્યા તેમાંનું નક્ષત્ર પ્રતિષ્ઠા કરાવનારના જન્મ નક્ષત્રથી ૧૦-૧૬-૧૭-૧૮-૨૩-૨૬ હોય તો વર્જવું.

આઢલ યોગ તે રવિનક્ષત્રથી, ૨-૭-૯-૧૬-૨૧-૨૩-૨૮ એ નક્ષત્ર હોય તો આઢલ યોગ થાય તે પ્રદેશ જતાં વર્જે છે ને વીજા કામમાં પણ । સારાં.

चार तिथि नक्षत्रथी कुयोग वर्जवा.

तिथि	रवी.	सोम.	मंगल	बुध.	गुरु.	शुक्र	शनि.	कुयोग
७	६	५	४	३	२	१	कुलिकयोगवर्जवा	
"	५	४	३	२	१	७	६	उपकुलिकवर्जवा
"	३	२	१	७	६	५	४	कंदकयोगवर्जवा
"	४	७	२	५	८	३	६	अर्धमहरवर्जवा
"	८	३	६	१	४	७	२	कालवेलावर्जवा
"	१२	११	१०	९	८	७	६	कर्कयोगवर्जवा
नक्षत्र मया	विशाखा	आर्द्रा	मूल.	कृति	रोहिणी	हस्त.	पमधंठवर्जवा.	
"	विशाखा	पूर्वा	धनी	रेवती	रोहिणी	पुष्य.	उ.फा	उत्पातयोगवर्जवा.
"	आषाढा	पौषा	शत	अश्विनी	मृग.	अ	हस्त.	मृत्युयोगवर्जवा.
"	उषे	अभिषेक	पु.भा	भरणी	आर्द्रा	मघा	चित्रा	काणयोगवर्जवा.
तिथि	७	७	०	१-३	६	३	०	संवृतयोगवर्जवा.
"	म	चि	उ.पा	ध	उ.फा	पुष्य	रेवती	वारनाजन्म.
"	जे	पु.पा	शत.	पु.भा	रो.मृ.	रो.मृ.	उ.का	नक्षत्र वर्जवा.
मया	विषाखा	वि.	आर्द्रा	मू.आ	आ.	अश्ले	ह.चि	कुयोगवर्जवा.
अनु	उ.पा	धनि.	भ.	शत.	पु.प.	पू.पा.	उ.पा	
तिथि	५+६	६	मृ. ७	अ ८	अनु ९	पु १०	रे ११	महामृत्युयोग.
नक्षत्र			श्वि	राधा	प्य.			

कुलिकयोग थाय छे ते चार घड़ी थायछे ते पढवाने
 दिवसे पेहेले चोघड़ीए बीजे बीजे चोघड़ीए एम सातमने
 दिवसे सातमे चोघड़ीए, थाय. तेम कुलिक, कंदक, अर्धमहर
 कालवेला, एवा २ कोठामां तिथि छे ते जे तिथि होय तेद-
 लापुं चोघड़ीयुं ए योग रेहेछे ते वखत शिवायनो वखत सारो.

आनंदादिकमां कुयोग कक्षा छे ते वर्जवा.

रवी.	सौमं.	मंगल.	बुध.	गुरु.	शुक्र.	शनि.	
भ.	आर्द्रा.	मघा.	चित्रा.	ज्येष्ठा.	अभि.	पु.भा.	कालदंड.
आर्द्रा.	मघा.	चि.	ज्ये.	अभि.	पु.भा.	भ.	ध्वांस.
आश्ले.	हस्त.	अनु.	उ.पा.	शत.	अश्वि.	मृ.	वज्र.
पा.					नी.		
मघा.	चि.	ज्ये.	अभि.	पु.भा.	भ.	आर्द्रा.	मुद्गर
चि.	ज्ये.	अभि.	पु.भा.	भ.	आर्द्रा.	मघा.	कंप.
स्वा.	मूल.	श्रवण.	उ.भा.	कृत्ति.	पुनर्व.	पु.फा.	लुपक.
वि.	पु.पा.	धनी.	रे.	राहि.	पुष्य.	उ.फा.	मवांस.
अनु.	उ.पा.	शत.	अश्वि.	मृ.	अश्ले.	हस्त.	मण.
ज्ये.	अभी.	पु.भा.	भ.	अर्द्रा.	मघा.	चित्रा.	व्याध.
पु.पा.	धनी.	रे.	रा.	पुष्य.	उ.फा.	विशा.	गूल.
अभी.	पु.भा.	भ.	आर्द्रा.	मघा.	चित्रा.	ज्ये.	मूशाल.
श.	अश्वि.	मृग.	अश्ले.	ह.	अनु.	उ.पा.	क्षय.
पु.भा.	भ.	आर्द्रा.	मघा.	चित्रा.	ज्येष्ठा.	अभि.	क्षिप्त.

यमल योग ते वर्जयो ते गुरुवार, मंगलवार, शनिवार
एमानो वार तिथि २-७-१२ एमानो तिथी, मृग, विशाखा
धनिष्ठा एमानु नक्षत्र ए व्रणने योगे वर्जवुं.

त्रिपुष्कर योग ते २-७-१२ तिथि गुरु, मंगल, शनि
एमानो वार जे कृत्तिका, पुनर्वसु, उ. फाल्गुनी, विशाखा
उत्तराषाढा, पूर्वाभाद्रपद, एमानु नक्षत्र ए व्रण योगे थायं
ते वर्जयो.

गुरु शुक्रना अस्तमां प्रतिष्ठा, उजमणुं करवानो निषेध
करो छे तथा दोसा शुक्रना अस्तमां आपवी कहीछे. आरंभ
मिद्धीमां तथा प्रतिष्ठादिकमां गुरु, शुक्र बाल होय बुढो होय
ते दिवस पण वर्जवा.

ગુરુ શુક્રનો ઉદય પૂર્વ દિશાએ થાય તો ત્રણ દિવસ ચાલ જાળવો. અને પશ્ચિમ દિશાએ ઉદય થાય તો દસ દિવસ ચાલ જાળવો.

ગુરુ શુક્રનો પૂર્વ દિશાએ અસ્ત થાય તો તે પેહેલા પંદર દિવસ વૃદ્ધ જાળવો. અને પશ્ચિમ દિશાએ અસ્ત થાય તો તે પેહેલા પાંચ દિવસ વૃદ્ધ જાળવો. એ દિવસોમાં મુહુર્ત આપધું નહિ.

શુક્ર દેરાસરમાં પેસતાં જે દિશાએ ઉદય હોય તે સન્મુખ ભાવે તથા જમણો અવધ્ય વર્જવો પણ કદાપિ અંધ શુક્ર હોય તો હરકત નહિ. એમ આરંભ સિદ્ધિની નાની ટીકામાં કહ્યું છે. ધીજા કે પ્રકારના શુક્ર પણ તજાય તો તનેવાં કહ્યાં છે. સંક્રાંતિએ વર્તતો જે સંક્રાંતિ હોય તે સંક્રાંતિમાં જુવો ને સન્મુખ આવે તો વર્જો.

નક્ષત્રે વર્તતો તે કૃત્તિકા, રોહિણી, મૃગશીર્ષ, આર્દ્રા, પૂનર્વસુ, પુષ્ય, આશ્લેષા, એ નક્ષત્રને દિવસે પૂર્વે શુક્ર હોય. મઘા, પૂર્વાફાલ્ગુની, ઉત્તરાફાલ્ગુની, હસ્ત, ચિત્રા, સ્વાતિ, વિશાખા, એ નક્ષત્રે દક્ષિણ દિશાએ હોય. અનુરાધા, ઝ્યેષ્ઠા, મૂલ, પૂર્વાષાઢા, ઉત્તરાષાઢા, અભિજીત, શ્રવણ એ નક્ષત્રે પશ્ચિમ દિશાએ હોય. ધનિષ્ઠા, શનિષ્ઠા, પૂર્વાભાદ્રપદ, ઉત્તરાભાદ્રપદ, રેવંતી, અશ્વિની, મરણી, એ નક્ષત્રને દિવસે ઉત્તર દિશાએ શુક્ર હોય, મુહુર્ત નક્ષત્ર જે હોય તે જોતાં સન્મુખ શુક્ર આવે તે વર્જવો.

રવિ નક્ષત્ર ચાલતું હોય તેથી સાતમું નક્ષત્ર હોય તે મ-સ્પયોગ કેહેવાય એ માટે તે નક્ષત્ર ન લેવું. રજે કરી આકાશ ન દેલાતું હોય તો તે દિવસે મુહુર્ત કરવું નહિ. સંક્રાંતિ વેસે

તેનો આંગણે દિવસ તથા પાંછલો દિવસ તથા તે દિવસ વર્જવો.
 વાદળ ગાજવાથી વીજલીના કઢાકા થાય આકાશમાં
 ધનુષ સેવે. સૂર્ય ચંદ્રની પાંછલ કુંડાલું થાય ને રક્ત વર્ણ
 આકાશ થાય તે દિવસ વા, અકાલે દૃષ્ટિ થાય તે સર્વ દિ-
 વસ વર્જવા.

ગ્રહણ થયા પછી સાત દિવસ તથા પેહેલા સાત દિવસ
 ગ્રહણ દરમિયાન તિથિ કહિયે. તેમાં પણ મુદ્દુર્ત કરીયે નહિ પણ
 આજો ઘેરાયો હોય તો અઢધો ઘેરાયો હોય તો ત્રણ દિવસ
 ગોચર શુદ્ધિ જોવો તે.

ગુરુ જે રાશિમાં હોય તે પ્રતિષ્ઠા કરાવનારની જન્મરાશિ-
 થી. ૨-૬-૭-૯-૧૧ મો હોય તો શ્રેષ્ઠ જાણવો.

ચંદ્રમા જે રાશિમાં હોય તે જન્મરાશિથી ૧-૩-૬-૭-૧૦
 ૧૧-૨-૬-૯ મો હોય તો તે સારો જાણવો. પ્રભુની રાશિથી
 પ્રભુનો પણ જોવો.

રવિ જે રાશિમાં હોય તે જન્મરાશિથી ૩-૬-૧૦-૧૧ મો
 હોય તો સારો જાણવો.

આ મુજબ પ્રતિષ્ઠા કરાવનારને ગુરુ, ચંદ્ર, રવિ, ત્રણે
 જોવા. પ્રતિમાની મહારાજને ચંદ્ર વલ જોવું. પણ જો કુળ્લા
 પક્ષ હોય તો તારા ઘલ જોવું. તે નીચે મુજબ.

જન્મનક્ષત્રથી ગણવું, તે જન્મનક્ષત્ર અશ્વિની છે તો દશ-
 મું નક્ષત્ર મયા આવ્યું એમ ગણવું.

तारा.	नक्षत्र.	नक्षत्र.	नक्षत्र.	तारा नक्षत्री तारा, बुताहल.
१	१	१०	१९	शुभ तारा नक्षत्रमां मूहर्च आपवुं.
२	२	११	२०	शुभ.
३	३	१२	२१	अशुभ.
४	४	१३	२२	शुभ.
५	५	१४	२३	अशुभ.
६	६	१५	२४	शुभ.
७	७	१६	२५	अशुभ.
८	८	१७	२६	शुभ.
९	९	१८	२७	शुभ तारा कही ते नक्ष त्रमां मूहर्च करवुं.

एटले जन्मनक्षत्र तिथि १-१०-१९ मुं नक्षत्र होय तो ?
तारा एमज २-३ प्रमुख जाणवी.

हरे जन्म नक्षत्र जेनुं न होय तो तेनुं जे नाम होय ते
उपरधी अक्षरो अवकहटा चक्रथी जोडने. नक्षत्र कारवुं ते
नीचे प्रमाणे.

च. चं. चै. चो. चौ. अभिनो. ली. लु. ले. लो. लौ.
लै. भरणी. अ. ई. ऊ. ए. ऐ. कृतिका. ओ. वा. वी. वु.
रोहिणी. वे. वो. का. की. मृगशीर्ष. कु. घ. रु. ठ. आर्द्रा
के. को. ह. ही. पुनर्वसु. हु. हे. हो. हा. पुष्य. के. मी. डु.
मो. व्याश्लेषा. म. मी. मु. मे. मयामो. द. टी. टुं. पूर्वाषा-
ढा. पु. प. ए. ङ. हस्त. पे. पो. र. रो. चित्रा. रु. रे.
दो. ता. स्वाति. तो. तु. ते तो. विशाखा. न. नी. नु. ने.
अनुराधा. नो. य. यी. युं. ज्येष्ठा. ये. यो. भ. भी मूल. मुं.
य. फ. द. पूर्वाषाढा. भे. भो. ज. जी. उत्तराषाढा. जु. जे.

જો. પા. અભિજીત. પો. પુ. પે. પો. શ્રવણ. ગ. ગી. ગુ. ગે.
 ધનિષ્ઠા. ગો. સ. સો. સુ. શતભિષા. સે. સો. દ. દી. પૂર્વા-
 ભાદ્રપદ. દે. દો. દી. રેવતી. દુ. શ. ક. વ. ઉત્તરાભાદ્રપદ.
 આ ગમાણે નામના અંકર હોય તે ઉપરથી આમાં જોડ ન-
 ક્ષત્ર કાઢવું.

સૂર્યને દિવસે વિષ્ટિ હોય તેનું જોવું. તે સંક્રાંતિમાં જો-
 વું. તેમાં સ્વર્ગે ભદ્રા હોય તો, જે કામ કરે તે સિદ્ધ થાય.
 તથા પાતાલ ભદ્રામાં કામ કરે તો કાર્યનો સિદ્ધિ થાય.
 અને મનુષ્ય લોકની ભદ્રામાં કામ કરવું નહિ કરે તો હાર્ના
 થાય. યોગિની જોવી તે સન્મુક્ત અવશ્ય વર્જવી. જમણી પ-
 ણ વને તો વર્જવી. ને પૂઠની તથા માથી લેવી.

કાલ તથા પાસ સન્મુક્ત વર્જવો તે તિથિઓમાં વતા-
 થયો છે ત્યાં જુઓ. એ વાસ્તુ શાસ્ત્રમાં જોવું કહ્યું છે. વિશેષ
 જૈનમાં જોવું-કહ્યું નથી. એમ પ્રતિષ્ઠા ટીપણામાં કહ્યું છે.

ઘાતચંદ્ર, નક્ષત્ર, તિથિ, માસ, વર્જવો.

રાહુ સૂર્ય ઉદયથી ચાર ઘંટી પૂર્વે રહે ત્યાર પછી ચાર
 ઘંટી વાયુ કોણ ત્યાર પછી ચાર ઘંટી દક્ષિણે પછી ચાર
 ઘંટી ઇશાને. પછી ૪ ઘંટી પશ્ચિમે પછી ૪ ઘંટી અગ્નિ કોણ
 પછી ૪ ઘંટી ઉત્તરે પછી ચાર ઘંટી નૈરુતે એ રીતે દીવસે ફ-
 રે છે. તેમજ રાત્રે.

સંક્રાંતિમાં જે જે જોવાનું છે તે સંક્રાંતિમાં જોવું ને છ-
 સીપે ઝીમે. તેમાં રાહુ શનિમુક્ત વરજવો તથા-વગ મનમુક્ત
 તથા પુટે વરજવો દેરાસરમાં પેસતાં.

૧ મેષ સંક્રાંતિએ રાહુ, દક્ષિણે, વલ પશ્ચિમે. મૃગ પ-
 શ્ચિમે વિષ્ટિ સ્વર્ગે. ઊઠ રવિદગ્ધ.

- ९ रोहिणीए ज्वालामुखी वर्जवो कृत्तिका साये काल
मुखी वर्जवो योगिनी पूर्वे पास शुद्धमां उर्ध्व लोके व
द्यमां नैरुते काल शुद्धमां अधोलोके वद्यमां इशाने.
- १० अश्लेषाये ज्वालामुखी तजवो. वृश्चिक सिंहना चंद्र
चंद्र दग्ध योगिनी उत्तरे पास शुद्धमां अधो लोके वद्य
मां पश्चिमे काल शुद्धमां उर्ध्व लोके वद्यमां इशाने.
- ११ योगिनी अम्रिकोण पास शुद्धमां पूर्वे वद्यमां वायुको
ण, काल शुद्धमां पश्चिमे वद्यमां अम्रिकोणे.
- १२ तोलाने मकरना चंद्रे चंद्र दग्ध तिथि योगिनी नैरुते पास
शुद्धमां अम्रिकोण वद्यमां उत्तरे काल शुद्धमां वायुकोण
वद्यमां दक्षिणे.
- १३ चित्रा साये यमक वर्जवो. योगिणी दक्षिणे पास
शुद्धमां दक्षिणे वद्यमां इशाने काल शुद्धमां उत्तरे वद्य
मां नैरुते.
- १४ योगिनी पश्चिमे पास शुद्धमां नैरुते वद्यमां उर्ध्वलोके
काल शुद्धमां इशाने वद्यमा अधोलोके.
- १५ योगिनी वायव्ये पास शुद्धमां पश्चिमे वद्यमां अधो-
लोके काल शुद्धमां पूर्वे वद्यमां उर्ध्वलोके.

आ १. थी १५ सुधी आंक मुक्या छे ते तिथि जाणवी
समां जोवातुं जोवुं. चंद्रदग्ध तिथि लग्न शुद्धि मकरण ममाणे
लखी छे बीजा ग्रंथमां बीजी रीते पण छे.

चंद्रमां जोवा ते प्रभुना देहेरासरमां प्रवेश करतां सन्मुख
नया जमणो लेवो. ते मेष, सिंह, धनना पूर्वे वृषभ कन्या,
मकर, दक्षिणे मिथुन, कुंभ, तोला, पश्चिमे कर्क, वृश्चिक,
मीन, उत्तरे.

सत्तावीस योगमांथी अमुभयोगनी घडी तजवी ते वि-
 ष्णुभनी तथा मुल गंड योगनी पांच घडी तजवी अतिगंड-
 नी छ घडी तजवी. व्याघात तथा वज्रयोगनी नव घडी त-
 जवी परिधनी त्रीश घडी तजवी. वैदृत तथा व्यतीपात सर्वथा
 तजवी.

शुभयोग ते आनंदादि शुभ योग.

रबी	सोम.	मंगल.	बुध	गुरु.	शुक्र.	शनि.	शुभयोगनानाम.
मृगशिरा	मृग.	अश्लेषा	हस्त.	अनु.	उ.पा	शत	आनंद योग.
कृत्ति.	पुनर्व.	पु.फा.	स्वा.	मूल.	श्रवण	उ.भा	प्रजापति
का.							
रोही	पुष्य.	उ.फा.	विशा	पुष्य.	धनि.	रेवती	शुभ.
मृग	अश्ले.	हस्त.	अनु.	उ.पा	शत.	अश्वि	सौम्य.
पुन	पु.फा.	स्वा.	मूल.	श्र.	उ.भा	कृत्ति.	ध्वज योग.
पुष्य	उ.फा.	विशा.	पु.पा	घ.	रेव.	रोह.	श्रीवत्स.
पु.फा.	स्वा	मू.	श्रव.	उ.भा	कृत्ति.	पुन.	छत्रयोग.
उ.फा.	विशा.	पु.पा.	धनि.	रेवती	रो.	पुष्य.	मित्रयोग.
हस्त	अनु.	उ.पा.	शत.	अश्वि	मृग.	अश्ले.	मनोहयोग.
मूल	श्रवण.	उ.भा.	कृत्ति	पुन.	पु.फा	स्वा.	सिद्धियोग.
उ.पा.	शत.	अश्वि.	मृग.	अश्ले	हस्त.	अनु.	अमृत योग.
श्रवण.	उ.भा.	कृत्ति.	पुन.	पु.फा	स्वा.	मूल.	गजयोग.
उ.भा.	कृत्ति	पुन.	पु.फा	स्वा.	मूल.	श्रव.	स्थिरयोग.
रेवती.	रो.	पुष्य.	उ.फा	विशा	पु.पा	धनि.	वर्धमानयोग.
धने	रे.	रो.	पुष्य.	उ.फा	विशा	पु.पा	मातंगयोग.

आरंभ सिद्धिने अनुसारे अमृत सिद्धि योग तथा सि-
 द्धि योग थाय ते ते नीचेना कोठा मुजव.

तिथि.	वार.	नक्षत्र.	नक्षत्र.
१-८-९	रवी.	हस्त.	पुन. रे. रो. मृग. उत्तरा. ३ पुष्य. मू.
२-९	सोम.	मृग.	रो. अनु. उ. फा. हस्त. श्र. विशा. अश्वि. ध.
३-८-१३-६	मंगल.	अश्विनी.	रो. उ. भा. मू. उ. फा. कृत्ति. मृग. पुष्य. शतभि.
२-७-१२-६	बुध.	अनु.	श्र. ज्ये. पुष्य. हस्त. उ. फा. कृत्ति. मू. रो. पु. फा. उ. भा.
५-१०-१५-११	गुरु.	पुष्य.	अश्वि. पुन. पूर्वा. ३ अश्ले. ध. रे. स्वा. विशा. अनु.
१-६-११-९	शुक्र.	रेवती.	अश्वि. पु. पा. उ. पा. अनु. श्र. ध. पु. फा. हस्त.
४-८-१४-९	शनि.	रोहि.	श्र. ध. अश्वि. स्वाती. पुष्य. अनु. मघा. शतभि.
तीथी वारे सिद्धी योग.	वारनक्षत्रे	अमृत	सिद्धि.
			वार नक्षत्रे सिद्धि योग.

लग्न शुद्धि प्रमाणे सिद्धि योग नोचे प्रमाणे.

तिथि.	वार.	नक्षत्र.
८	रवी.	हस्त. उत्तरा. ३ मू.
९	सोम.	रो. मृग. पुष्य. अनु. श्रवण.
१-६-८-१३	मंगल.	उ. भा. अश्विनी. रेवती.
७-१-१२	बुध.	कृत्ति. रोहि. मृग. पुष्य. अनु.
१०-१-१५	गुरु.	अश्वि. पुष्य. पुन. अनुरा. रेवती.
१-१०-१३-१	शुक्र.	
१-९-१४	शनि.	रोहिणी. श्रवण. स्वाति.
तीथी वारे सिद्धि योग.	वार नक्षत्रे	सिद्धि योग.

આરંભ સિદ્ધિમાંને લગ્ન-શુદ્ધિમાં સિદ્ધિ યોગનો મેલાપ મલતો નથી તે તત્ત્વ કેવલી ગમ્ય છે.

રત્નોયોગની કુમાર યોગ રાજયોગની મહત્ત્વતા આપણા જ્યોતિષના ગ્રંથોમાં ઘણો કરી છે એ યોગમાં કામ કરવાથી અતીશય ઉત્તમ ફલ કહ્યું છે એ યોગ હોય ને વીજા કુયોગ હોય તો તે કુયોગ હરકત કરી શકે નહિ.

રવિયોગ તે ચાલતું સૂર્ય નક્ષત્રથી ૪-૬-૯-૧૦-૧૩-૨૦ ઇમાંનું નક્ષત્ર હોય તે રવિયોગ જાણવો.

કુમાર યોગ તે મંગલવાર, બુધ, સોમ શુક્ર, તિથિ ૧-૬ ૧૦-૧૧-૫ નક્ષત્ર, અશ્વિની, રોહિણી, પુનર્વસુ, મઘા, હસ્ત વિશાખા, મૂલ, શ્રવણ, પૂર્વાભાદ્રપદ, આ વારમાંનો વાર તિથિમાંની તિથિ નક્ષત્રમાંનું નક્ષત્ર આવે તો કુમારયોગ થાય

રાજયોગ તે. રવિવાર, મંગલ, બુધ, શુક્ર, ૨-૭-૧૨-૩ ૧૬ એ તિથિએ જરણી મૃગશીર્ષ, પુષ્ય, પૂર્વાફાલ્ગુની ચિત્રા, અનુરાધા પૂર્વાષાઢ, ધનિષ્ઠા, ઉત્તરાભાદ્રપદ એ નક્ષત્ર માં-હેલું નક્ષત્ર તિથિઓમાંની તિથિ આ વારમાંનો વાર હોય તો રાજયોગ થાય. તે પણ ઘણો ઉત્તમ છે.

સ્થિવિરયોગ તે અનશન કરવામાં રોગનું ઔષધ કરવામાં ઉત્તમ કહ્યો છે. ગુરુવાર, શનિવાર એ વાર ૧૩-૮-૪ ૯-૧૪ તિથિયો કૃત્તિકા, આરુદ્રા, અશ્લેષા, ઉત્તરા ફાલ્ગુની સ્વાતિ જ્યેષ્ઠા, ઉત્તરાષાઢા, સતતિષા, રેવતી, એ નક્ષત્ર-માંનું નક્ષત્ર તિથિમાંની તિથિ વારમાંનો વાર આવેતો સ્થિવિર-યોગ થાય.

મુદૂર્ત્તના નક્ષત્રોમાં દુષિત નક્ષત્ર લગ્ન શુદ્ધિ પ્રકરણમાં કહ્યો છે તે કહિયે છીએ.

१ संजागत ते जे नक्षत्र सूर्य हस्त थती वसत उद-
थाय ते संजागत नक्षत्र कहीये ते वर्ज्युं.

२ आदित्यगत ते जे नक्षत्रनो सूर्य होय ते नक्षत्रमा
मुहूर्त करे तो निवृत्ति पामे नहि. माटे वर्ज्युं.

३ बडे २ ते अभिजीत नक्षत्रयी सात नक्षत्र पूर्व दिशा
ना त्यार पडीना सात दक्षिण दिशाना ते पडीना सात प-
श्चिम दिशाना ते पडीना सात उत्तर दिशाना ए रीते स्था-
पीने जायुं. जे प्रभु वेशे तेना सन्मुख नक्षत्र आवे ते नक्षत्रमा
मुहूर्त करयुं ने सुंदर वे. सन्मुख शिवायना ते बडे २ ते न-
क्षत्रमां कार्य करे तो शत्रुनो जयने पोतानी हानी थाय.

४ संग्रह ते शूरग्रहे सहित जे नक्षत्र ते वर्ज्युं ते नक्षत्रमां
काम करे तो विघ्ने थाय.

५ विलंबी ए त सूर्य नक्षत्रना पडेना नक्षत्रमां काम
करे तो विषाद थाय.

६ राहुहत ते जे नक्षत्र उपर ग्रह न होय ते नक्षत्रमां
काम करे तो मरण थाय.

७ ग्रह भिन्न ते जे नक्षत्रना वचमां धइने ग्रह जाय ते न-
क्षत्रमां मुहूर्त करे तो लोही बमे.

क री प आ वृ मृ य

म

ल

न

ह

प

य

र

क ल म न प य र

उपरनी रेखायां नक्षत्र लम्ब्या छे ते नक्षत्र इतर रेखा-
ना दिवसे जे जे नक्षत्र उपर ग्रह होय ते ग्रहा नक्षत्र इतर
लखवा अने पत्ती वरामर्तु के जे नक्षत्र इतर रेखायां होय ते
लीटीनी सामुना नक्षत्र उपर कोइ पण ग्रह होय ना ते देख
समजवो अने चंद्रवाला नक्षत्रयां पडच वरवु नदि य देख
तजवु अभिजित नक्षत्र उपर कोइ पण ग्रह नदि होय पण उ-
त्तरा पादाना चोया पापामां जे ग्रह होय ते अथवा अथवा
नक्षत्र वेसतां चार घडी मुषी जे ग्रह होय ते ग्रह अभिजित
उपर जाणवो केमके उत्तरापादाना चोया पापाने अथवा
वेसतां चार घडी सुप्रीनज अभिजित नक्षत्र के देखवो या उपर
रोहिणी वेधनु नक्षत्र तजवु

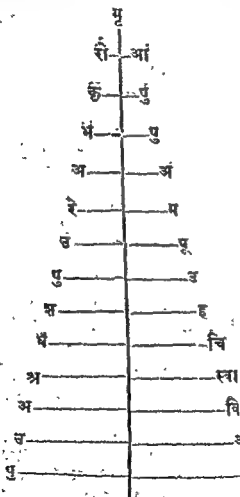
ઉપગ્રહ તે સુર્ય નક્ષત્ર જે વર્તનું હોય તે નક્ષત્રથી ૫-૧૪-૧૮-૧૯-૨૨-૨૩-૨૪ મું એમાંનું નક્ષત્ર હોય તો તે ઉપગ્રહ વેધ કરીએ માટે એ તજવું.

લગ તે છતા પોતાના પટલે પ્રતિષ્ઠા કરાવનારના તથા દિશા લેનારના જન્મ નક્ષત્ર થકી ચારમા નક્ષત્ર ઉપર રવિ હોય અને ત્રિજા નક્ષત્ર ઉપર મંગલ તથા છઠા નક્ષત્ર ઉપર ગુરુ હોય અને આઠમા નક્ષત્ર ઉપર ચંદ્રમાં હોય એ નક્ષત્રમાં મૂર્ત્ત કરવું નહિ તેમજ યુવ જન્મ નક્ષત્રથી સાતમા નક્ષત્ર ઉપર તથા શુક્ર પાંચમા નક્ષત્ર ઉપર રાહુ નવમા નક્ષત્ર ઉપર પુનેમનો ચંદ્રમા વાવીસમા ઉપર હોય તો તે નક્ષત્ર વર્જવું. એ લતા દોષ, વંગાલ-દમે વર્જવો.

પાતદોષ તે સુર્ય નક્ષત્રથી અશ્લેષા, મધા, ચિન્ના, અનુ-રાધા શ્રવણ, રેવતી એ નક્ષત્રો જેટલામું હોય તેટલામું નક્ષત્ર અશ્વિનીથી ગણવું તે જે નક્ષત્ર આવે તેને પાતદોષ કહિએ જેમકે હાલમાં પુનર્વ સુનો સુર્ય છે તો એથી ગણતાં અશ્લેષા ત્રીજું આવ્યું તો અશ્વિનીથી ત્રીજું નક્ષત્ર કૃત્તિકાને પાત કહિએ માટે તે વર્જવું. એ કૌશલ દેસે વર્જવો.

ઈકાર ગત્ત દોષ તે સત્તાવીશ યોગમાંથી પેહેલો, છઠો, વમો, દશમો, તેરમો, પંદરમો, સત્તરમો, ઓગણીસમો, સત્તાવિશમો એ યોગમાંનો જે યોગ હોય તે યોગ જેટલામાનો હોય તેટલામું નક્ષત્રનો આંક સમ હોય તો તેનું અઢધું કરવું અને વિષમ હોય તો એક આંક ઉમેરીને અઢધું કરવું તે જે આંક આવે તેટલામું નક્ષત્ર યંત્રને મસ્તકે સ્થાપવું પછી વધા સત્ર સ્થાપવા. પછી જે નક્ષત્ર ઉપર સુર્ય હોય તે તે નક્ષત્ર પર લખવો. અને ચંદ્રમાં જે નક્ષત્ર ઉપર હોય તે ત્યાંહા લ

खिवा ए चे साम सामु आवे ते इकोरगल दोष कहिए पाटे ते
तजरो यंत्र शुरुवां योग होय तो मृगवर. एगौडदेसेवर्जरो.

આ યંત્રમાં જે મુલયોગે મૃગશીર્ષ નક્ષત્ર મુક્યું છે તેમજ પરીયયોગે, મયા, વૈષ્ણવે, ચિત્રા, વ્યાધાતે પુનર્વસુવત્તે, પુષ્ય, વિષ્ણુધે, અશ્વિની અતિગંઢે અનુરાધા મંજ મુલ વ્યયતીપાતે અશ્લેષા એ પ્રમાણે જેટલામો યોગ હોય તેટલામું નક્ષત્ર મુક્યું.

આ મુજબના દોષ તર્જાને પ્રતિષ્ઠા દીક્ષાના મૂર્ત્તના નક્ષત્ર લેવા. દીક્ષાના નક્ષત્ર લગ્ન શુદ્ધિ પ્રમાણે.

ઉત્તરા ફાલ્ગુની ઉત્તરાષાઢા, ઉત્તરાભાદ્રપદ, રોહિણી, હસ્ત અનુરાધા શતભિષા પૂર્વાભાદ્રપદ, પુષ્ય પુનર્વસુ રેવતી, મૂલ અશ્વિની શ્રવણ સ્વાતી એ નક્ષત્રોએ દીક્ષા આપવી. ગુરુને ચંદ્ર ચલ જોવું. જે શિષ્યને ચંદ્રચલ ગુરુચલ રવિચલ જે પ્રતિષ્ઠા કરાવનારને જોવાને કમું છે તેમ જોવું. ચીજું સર્વ પ્રતિષ્ઠા પ્રમાણે જોવું.

નારચંદ્રના ટીપણમાં યાત્રાયે પ્રમાણ વિષે ઉત્તમ નક્ષત્ર કહ્યા છે તે અશ્વિની પુષ્ય રેવતીમૃગશીર્ષ પુનર્વસુ હસ્ત ઝ્યેષ્ઠા અનુરાધા મુલ તથા મધ્યમ કહ્યાતે ચિત્રા, રોહિણી, સ્વાતી, શ્રવણ ધનિષ્ઠા શતભિષા પૂર્વા પ્રણે દીક્ષાના વાર. રવિ, બુધ, ગુરુ, શનિ, એ વાર દીક્ષામાં ઉત્તમ કહ્યા છે. એ શિવાયન વાર સિદ્ધિયોગ પ્રમુખ શુભયોગ હોયતો લગ્ન શુદ્ધિમાં ઉત્તમ કહ્યા છે.

આ મુજબની દિવસ શુદ્ધિ જોઈને લગ્ન શુદ્ધિ જોવી. તેમાં છ વર્ગ સુધો જોવી. તથા ગ્રહનો ઊદય અસ્ત જોવો તથા પ્રહતુ ચલ જોવું. હવે ઠ વર્ગ કહીયે તોયે.

ગ્રહ હોરા, દેશકાન નવમાંશ વારાંશ ત્રીસાંશ એ છે એ ઠેકાણે સોમ ગ્રહ આવે તો ઉત્તમ છે. કદાપી પાંચ વર્ગ શુભ હોય તો પણ મૂર્ત્ત લઈએ. હવે લગ્નનું પ્રમાણ.

(२१०) मेघ मीनपल. ३४७ वृश्चिक सिंहपल.

(२५१) कुंभने वरखपल. ३२७ कन्या तोला ३०३ प-
कर. मिथुन ३४३ धनकर्क.

ए मुजव लग्ननो काल ठे हवे लग्न काढवुं होयतो ठापे-
ना दीपणामां रवी केटले अंशे छे ते जोवाने पत्नी दीपणामां
लग्न पत्नीना कोठापां रवी केटले अंशे छे ते जोवाने पत्नी दी-
पणामां लग्न पत्नीना कोठापां जेटले अंशे रवि जे संक्रान्तिना
होय तेना कोठापां जे आंक होय ते ते लग्न सवारमां सूर्य
ऊदये जाणवुं. पत्नीनुं जे सारु लग्न होय ते कोठापां जे आंक
होय ते जोवो तेमां जेटली घडीनो बंधारो आवे तेटली दी-
घस चढता ते आंक आवशे एम जाणवुं पत्नी कुंमजी काडीने
ग्रह जे जे रासिना होय ते मुकवा ते ग्रह सारा नरसां जोवा-
नी लग्न शुद्धि प्रमाणे कुंडली करी छे ते मुजव जोवा. प्रनि-
ष्टामां ग्रह नोवे मुजव.

ऊत्तम.

र	गु	च	गु	०	र
म	च	गु	शु	शु	व
च	गु	शु	गु	शु	म
गु	शु	गु	शु	गु	च
शु	गु	च	गु	०	शु
च	गु	म	गु	०	च

मध्यम.

शु	गु	च	गु	०	शु
म	च	गु	शु	शु	व
च	गु	शु	गु	शु	म
गु	शु	गु	शु	गु	च
शु	गु	च	गु	०	शु
च	गु	म	गु	०	च

આ ચંત્રમાં જે શુભયોગે મૃગશીર્ષ નક્ષત્ર મુક્યું છે તેમજ પરીધયોગે, મધ્યા, વૈષ્ટતે, ચિત્રા, વ્યાધાતે પુનર્વસુવત્રે, પુષ્ય, વિષ્કુંભે, અશ્વિની અતિગંઢે અનુરાધા મંજ મૂલ વ્યયતીપાતે અશ્લેષા એ પ્રમાણે જેટલાયો યોગ હોય તેટલાયું નક્ષત્ર મુક્યું.

આ મુજબના દોષ તર્જાને પ્રતિષ્ઠા દીક્ષાના મૂહૂર્તના નક્ષત્ર લેવા. દીક્ષાના નક્ષત્ર લગ્ન શુદ્ધિ પ્રમાણે.

ઉત્તરા ફાલ્ગુની ઉત્તરાષાઢા, ઉત્તરાષાઢપદ, રોહિણી, હસ્ત અનુરાધા શતભિષા પૂર્વાષાઢપદ, પુષ્ય પુનર્વસુ રેવતી, મૂલ અશ્વિની શ્રવણ સ્વાતી એ નક્ષત્રોએ દીક્ષા આપવી. ગુરુને ચંદ્ર ચલ જોવું. ને શિષ્યને ચંદ્રચલ ગુરુચલ રવિચલ જે પ્રતિષ્ઠા કરાવનારને જોવાને કહ્યું છે તેમ જોવું. વીજું સર્વે પ્રતિષ્ઠા પ્રમાણે જોવું.

નારચંદ્રના ટીપણમાં યાત્રાએ પ્રવાણ વિષે ઉત્તમ નક્ષત્ર કહ્યા છે તે અશ્વિની પુષ્ય રેવતી મૃગશીર્ષ પુનર્વસુ હસ્ત ઝ્યેષ્ઠા અનુરાધા મૂલ તથા મધ્યમ કલ્યાતે ચિત્રા, રોહિણી, સ્વાતી, શ્રવણ ધનિષ્ઠા શતભિષા પૂર્વા ત્રણે દીક્ષાના વાર. રવિ, બુધ, ગુરુ, શનિ, એ ચાર દીક્ષામાં ઉત્તમ કહ્યા છે. એ શિષ્યાપન વાર સિદ્ધિયોગ પ્રમુખ શુભયોગ હોયતો લગ્ન શુદ્ધિમાં ઉત્તમ કહ્યા છે.

આ મુજબની દિવસ શુદ્ધિ જોઈને લગ્ન શુદ્ધિ જોવી. તેમાં ત્રણ વર્ગ સુધો જોવી. તથા ગ્રહનો ઉદય અસ્ત જોવો તથા ગ્રહનું ચલ જોવું. હવે ત્રણ વર્ગ કહીએ તોયે.

ગ્રહ દોરા, દેશકાલ નવમાંશ ચારાંશ ત્રીસાંશ એ છએ ઠેકાણે સોમ ગ્રહ આવે તો ઉત્તમ છે. કદાપી પાંચ વર્ગ શુભ હોય તો પણ મૂહૂર્ત લઈએ. હવે લગ્નનું પ્રમાણ.

२१०) मेघ मीनपल. ३४७ वृश्चिक सिद्धपल.

२५१) कुंभने धरखपल. ३२७ कन्या तोला ३०३ म

कर मिथुन ३४३ धनकर्क.

ए मुजब लग्नो काल ठे हवे लग्न काढवुं होयतो ठापि
ला टीपणामां रवी केटले अंशे ठे ते जोवाने पञ्जी टीपणामां
लग्न पञ्जोना कोठामां रवी केटले अंशे छे ते जोवाने पञ्जी टी-
पणामां लग्न पञ्जोना कोठामां जेडले अंशे रवि जे संक्रान्तिना
होय तेना कोठामां जे आंक होय ते तें लग्न सवारमां सूर्य
ऊदये जाणवुं. पञ्जीनुं जे सारु लग्न होय ते कोठामां जे आंक
होय ते जोवो तेमां जेडलो यहीनो बंधारो आवे तेडलो दी-
वसु चढता तें आंक आवसे एम जाणवुं पञ्जी कुंभजी काढीन
ग्रह जे जे रासिना होय ते मुकवा ते ग्रह सारा नरसां जोवा-
नी लग्न शुद्धि प्रमाणे कुंडलो करी छे ते मुजब जांवा. मनि-
ष्टामां ग्रह नोचे मुजब.

उत्तम.

मध्यम

आ मुजबना ग्रहो होय तो प्रतिष्ठा करवामां श्रेष्ठ ठे ए शि
वायना स्थानके ग्रह होयतो कार्यनी हानी कर्ता कहावे
आ कुंडली आचार्य स्थापवा. राज्यामिषेक विवाह अ
न्यपण शुभ कार्यमां सुखना आपनार छे हवे निचे.

दीक्षानी उत्तम.

चं	र चं स	शु	र
शु मं	गु	चं मं	स बु
गु	गु	गु	गु मं
र	गु स	गु	गु शु

आ उत्तम कुंडलीमां ग्रह मुक्या ठे ते मुजबना ग्रहम
दीक्षा आपवी ते बहु श्रेष्ठ ठे पण ते प्रमाणे ग्रह न दायते
दीक्षाकुंडलीमां शनि मध्यम बली होय ने गुरु बलवान्
होय अने शुक्र निर्बल होय तेमां दीक्षा आपवी तेनुं हान
रूप नीचे मुजब.

शनि. २-५-६-८-११ ए स्थानके मध्यम बलवान्.

गुरु. १-४-७-१० ए स्थानके बलवान् जाणवो.

शुक्र. ६-१२ अवल जाणवो ते दीक्षामां सारो.

बुध. २-३-५-६-११ सुखनो आपनार.

मंगल दीक्षामां ३-६-१०-११-दीक्षा कुंडलीमां होय-
तो बहु सांगो शान तप युक्त थाय.

शुक्र मंगल शनि ए त्रणमांभी कोईधि पण चंद्रमां सातमे

હોયતો અયોગ્ય છે. દીક્ષા લેનાર અવશ્ય કુશીલીયો થાય.
તપજ્ઞાન રહિત થાય.

નારવંદ્રમાં દીક્ષા કુંમલીયો કહો છે તે કહુંછું. એક
ઉત્તમતો જેમ લગ્ન શુદ્ધિમાં કહી છે તેમ કહી છે. તે શિવાય-
ની નીચે પ્રમાણે.

દીક્ષા ઉત્તમ.

દીક્ષાની મધ્યમ.

जगन्य.

जगन्य.

मध्यम.

मध्यम.

उत्तम.

उत्तम.

गताष्टाया नारचद अथ मुञ्चत नाच.

૧૨-૧-૨-૩-૪-૫-૬ જો કુંભ લગ્ન હોયતો પેહેલો ૭-
૮-૯-૧૦-૧૧-૧૨-૧-૨-૩ જો મીન લગ્ન હોયતો પેહે
લો ૪-૫-૬-૭-૮-૯-૧૦-૧૧-૧૨ ૫ મુજબ નવે નવ
માંશ જે નવમાંશનો સ્વામી ચલવાન હોય તે લેવો ને સૌમ્ય
ગ્રહનો લેવો. સૌમ્ય ગ્રહ તે ચંદ્ર, બુધ, ગુરુ, શુક્ર.

ચાર અંશ તે લગ્નના ચાર ભાગ કરવા. અને જે લગ્ન હોય
તે પેહેલા ભાગનો સ્વામી તેમજ તેનાથી અનુક્રમે ચાર ભાગના
સ્વામી જોવા. તેમાં જે ભાગમાં મૂહૂર્ત્ત હોય તે ભાગનો સ્વામી
લગ્નમાં તે શુભ ગ્રહ હોયતો શ્રેષ્ઠ જાણવું.

ત્રીશાંશ તે લગ્નના ત્રીશ ભાગ કરવા તેમાં મેષ લગ્ન હો
યતો પેહેલા પાંચ ભાગનો સ્વામી મંગલ ત્યાર પછીના પાંચ
ભાગનો સ્વામી શની ત્યાર પછીના આઠ ભાગનો સ્વામી ગુરુ
ત્યાર પછીના સાત ભાગનો સ્વામી બુધ. ત્યાર પછી પાંચ
ભાગનો સ્વામી શુક્ર. ૫ રીતે મિથુન, સિંહ, તુલા, ધન કુંભ
ના ભાગોનો સ્વામી પણ જાણવા. અને સપ્તરાશિ જે વર્ષ કર્ક
કન્યા, વૃશ્ચિક, મકર, મીન. ૫ છપ સપ્તલગ્નમાં પેહેલા પાંચ
ભાગનો સ્વામી શુક્ર તે પછીના પાંચ ભાગનો સ્વામી બુધ તે
પછીના આઠ ભાગનો સ્વામી ગુરુ તે પછી સાત ભાગનો સ્વા
મી શની તે પછીના પાંચ ભાગનો સ્વામી મંગલ ૫ પ્રમાણે અં
શના સ્વામી જોવા. તેમાં સૌમ્ય ગ્રહના અંશમાં મૂહૂર્ત્ત કરવું
શ્રેષ્ઠ છે. વલો બીજી રીતે ત્રીશ અંશમાંથી અંશ કહ્યા છે. તે
નીચે મુજબ ત્રીશ અંશમાંના અંશ.

વર્ષ તથા મકર લગ્નનો ત્રીશમો અંશ.

મીન, કર્ક, કન્યાનો ૧૪ તથા ૮ અંશ.

વૃશ્ચિકનો ૧૨ તથા ૧૨ અંશ.

કુંભનો.	૨૬ અંશ.
તોલા લગ્નનો.	૨૪ અંશ.
મેપનો.	૨૭ અંશ.
સિંહનો.	૧૮ અંશ.
ધન તથા મિથુન લગ્નનો.	૧૭ અંશ.

૧ રીતે જે લગ્ન હોય તેના ઉપર કહેલા અંશમાં ગ્રહો ર્ત કરવું. તેપણ ઉત્તમ કહે છે. વારે લગ્નના સ્વામી જોવા તે મેપનો મંગલ વર્ષનો શુક્ર મિથુનનો બુધ, કર્કનો ચંદ્રમાં, સિંહનો રવિ કન્યાનો બુધ તોલાનો શુક્ર વૃશ્ચિકનો મંગલ ધનનો ગુરુ, મકર તથા કુંભનો શનિ મિનનો ગુરુ ૫ મુજબના લગ્નના સ્વામી જાણવા તે સ્વામી વલવાન જોવા તથા ઉચ્ચ સ્વગ્રહી હોય તો વધુ સારો. પણ નીચનો વા શત્રુના ઘરમાં બેઠેલો વા હસ્તનો વક્ત્રીનો હોય તે વર્જવો. આ રીતે છ વર્ગ શુદ્ધો જોવી. વલી એક આચાર્ય મહારાજ ઇમ કહેછે જે નવમાંશ શુદ્ધ જોઈ પ્રતિષ્ઠા કરવી. એમ લગ્ન શુદ્ધિમાં કહેવે. ચંદ્રમાં કુરગ્રહે યુક્ત હોયતો તે ક્ષીણચંદ્ર કહ્યો છે. તે નિર્બલ જાણવો.

૨ ઉદય શુદ્ધિ તે નવમાંશનો સ્વામી લગ્ન કુંડલીમાં લગ્નના સ્વામીને જોતો હોયતો તે ઉદય શુદ્ધિ કહીયે તે પ્રતિષ્ઠા દીક્ષામાં જોવું.

૩ અસ્ત શુદ્ધિ તે નવમાંશનો સ્વામી લગ્નના સાતમા સ્થાનકને જોતો હોય તે સાતમાં સ્થાનકનો સ્વામી સાતમા સ્થાનકને જોતો હોયતે અસ્ત શુદ્ધિ કહીયે.

લગ્ન શુદ્ધિમાં એમ પણ કહેવે જે અસ્ત શુદ્ધિ ઉદય શુદ્ધિ પ્રતિષ્ઠા દીક્ષામાં જોવાની જરૂર નથી. એમ કેટલા એક આચાર્ય વહેંછે. વાર રાશિમાં વર સ્થિરને દ્વિસ્વભાવ.

परराशो. मेष. कर्क. तुला. मकर.

स्थिरसादी. वर्ष. सिंह. वृश्चिक. कुंभ.

द्विस्वभाव. मिथुन. कन्या. धन. मीन.

एमांथी प्रतिष्ठायां स्थिर लग्न लेवुं. ते नहिता द्विस्व
भाव लेवुं. अने आरंभ सिद्धिमां बने त्यां सुखी द्विस्वभाव
लेवुं ने ते न आवे तो स्थिर लेवुं. ने ग्रहो यणाने लग्नम
आवना होयतो वचचित् पर पण लेवुं.

नारचंद्रमां लग्न कुंमलीमां ग्रहो पन्था होय तेना पो
गायोग तथा फल कदा से ते.

चंद्र साथे रवि मंगल होयतो अग्रिभय धाय.

चंद्र साथे शनि होयतो मरण भय.

चंद्र साथे बुध होयतो संप्रति करे.

चंद्र साथे गुरु होयतो महीमाप्रभाव करे.

चंद्र साथे शुक्र होयतो सर्व सौख्य.

प्रतिष्ठा कुंमलीमां रवि अबल होयतो घरना घणीनी
हानी. चंद्र विषले स्त्रीनुं मरण. शुक्र निर्बल धननाश गुरु
विबले सुखनाश प्रतिष्ठा कुंमलीमां नीचग्रह क्रूरग्रहे युक्त होय
वा. अस्तनो वा. शत्रुसेवनो ग्रह वा. बर्काते विबल जाणवो.
शनि रवि बर्की होयतो मासादनो नाश करे.

मंगल, शनि, राहु, रवि, केतु, शुक्र पण आ ग्रहे स-
हीत ए ग्रहमांथी सातमो होयतो सूत्रधार, आचार्य. श्रावक
ए सर्वेने मृत्यु करे. मंगल, शनि, सूर्य. १-१०-४ ७-८-९ ए
उला रूपाने होयतो मासादनो भंग करे. मंगल घरमे सुखे
भंगक.

शुक्रवार शुक्रनो नवमांश. शुक्र लग्नाधिपति. शुक्रना
चदये शुक्र सातमेथी लग्ने जोतो होय तेमां दीक्षा आपवी नही.

सोमवारि लग्ननो स्वामी चंद्र नवमांशनो स्वामी चंद्र चं-
दना उदये ते शूकल पक्षे ए एकत्र योगे दीक्षा आपवी नहि.

कुंजलीपां शुभयोग कुयोग धायते ते आरंभ सिद्धि अ-
नुगारे.

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	सारा याग.
				श	मं.			शुभ ग्रह.	र. मं.			श्रीवत्सयोग सारो.
		श						शुभ शुभ	र.			अर्धयोग सारो.
शुभ			शुभ				पाप ग्रह					शंखयोग सारो.
बु.							गु.					छत्रजयोग सारो.
बु.		च		शुभ अ ने क								गजयोग थाय ते
गु.												सारो.
शुक्र												हर्ययोग सारो.
गुरु.												आनंदयोग सारो.
शुक्र												जीवयोग सारो.
बु.												नेदनयोगसारो.
गुरु.												स्तिरयोग सारो.
बु.												जोपीतयोगसारो.
गुरु.												जययोग सारो.
बु. गु.												अमृतयोग सारो.
शुक्र							शुभ					पाप धनुर्वाणि तजवो.
							शुभ					श कठारयोगतजवो

कुमलीना ग्रह.

[illegible]

आ उपर ज्यां पाव तया कर शब्द लिखा ते. रवि, मंगल, शनि, राहु. एमानो ग्रह समजो. ज्यां शुभग्रह लिखा छे ते चंद्र, गुरु शुक बुध जाणी. लिखा ने कुंयोगवर्ज शुभयोगमां ग्रहर्च आपवुं.

मूर्च्छ करवानी उतावल होय ने शुभ मूर्च्छ वा. लग्न शुद्धि सारी नहि मलनी होयतो लग्न शुद्धि मकरणमां तथा नारचंद्र दीप्पणमां छाया लग्ननी विधि कहीछे तेथी मूर्च्छ करवामां श्लोक कछो छे ते.

॥ नतिथिर्नचनक्षत्रंनवारोनेचंचद्रमाः ॥

॥ नमोऽप्यहं शैवजायात्मनः प्रसादतः ॥ १ ॥

ए रीते कहुं छे माटे छाया लगथी काम करबुं ते. पु-
रुष जे उभो रहे सूर्य जे दिशाए होय त्यां पूठ करीने उभो
रहे तेणे पोताना पगना पगलां भरवा. ते पगला वार ममाणे
जावा अथवा सात आंगलनो शंकु मुके तेनी छायाथी छाया
जावां. ते आंगल भरवा. पुरुष उभो रही जुवे तो पगला
भरवा.

રવિવારે ૧૧ સોમવારે ૮ ॥ મંગલવારે ૯ વુધવારે ૮.

શુક્રવારે ૭ શનિવારે ૮ ॥ શનીવારે ૮

આ મુજબ આંગલાં જોવા. તે શંકુ વાર આંગલનો પાટી આ ઉપર મુકવો. તે પાટીયું વાંકુચુંકુ ન રહે. સરસી રીતે રહે એમ મુકવું પછી જે વારે મૂર્ત્ત કરવું તે દિવસના કલ્યાણમાણે છા- આ આવે કે મૂર્ત્ત કરવું. તે કલ્યાણ કારક છે. એ છાયા લગ્નથી યાત્રા જવું હોય અથવા હરકોઈ કામનો પ્રારંભ કરે તો કલ્યાણકારક છે.

યાત્રા વા. પરદેશ જવું હોયતો સન્મુખ વા. જમણો ચંદ્ર લેવો. યોગિની પૂઠે રાખવી સામોકાલ વર્જવો. નક્ષત્ર પ્રયા-ણના પાના ૩૨૬ માંકલ્યા છે ત્યાં જોવું. શુભ લગ્નમાં વા છાયા લગ્નમાં પ્રયાણ કરવું. નારચંદ્રમાં ચંદ્ર જોવાની રીત કહીછેતે. જન્મના તે પેહેલો ત્રીજો પાંચમો એ ચંદ્ર જેને હોયતે માથે ચંદ્ર કહીયે. તેમાં જાય તો ધનની પ્રાપ્તિ કરે. ૬-૯-૮- ૧૨ મો ચંદ્રમાં તે પગે કહિયે તેમાં જાયતો સ્થાની કરે. ૭-૧૦ મો ચંદ્રમાં હોયતો છાતીયે ચંદ્ર કહીયે તેમાં જો જાય-તો ધનનો લાભ કરે. ૨-૪ થો ચંદ્રમાં હોયતો તે હાથે ચંદ્ર ક-હીયે. તેમાં જાયતો લાભ કરે.

સાતેવારના ફાલ નારચંદ્ર પ્રમાણે ગુરુ પાણિગ્રહણમાં સા-રો પરદેશ જવામાં શુક્ર સારો મળવામાં વુધ સારો દક્ષિણા આપવામાં શનિ સારો લઢાઈમાં મંગલ સારો રાજાને મલકા-માં મંગલ સારો સોમવાર સઘલા કામમાં સારો પરદેશ જવા-માં સારો મંગલ તથા રવિવાર વિશેષ કરી વર્જેર્ષા છે. તે વને તો વર્જવો. શુભ યોગ લઈ કામ કરે તો જય થાય. કુયોગોના યંત્રમાં તથા તિથિના યંત્ર જોઈ વર્જવા યોગ્ય વર્જવું. હરકોઈ

सारा काममां कुयोगे शिवायनी शुभ योगवाली तिथि है
काम करवुं.

जे चार होय ते दिवसे ग्रह चलवान् होय. कृष्णप
रवि, राहु, शनि. मंगल, चलवान् शुक्लपक्षे सोम, बुध
गुरु, शुक्र ए चलवान्.

नवग्रहनी द्रष्टि तथा शत्रु मित्र जोवानो यंत्र तथा चं
नीच स्वग्रही चल.

रवी.	सोम.	मं.	बु.	गु.	शु.	श.	रा.	के.	
७	७	४-८	७	५-९	७	३-१०	०	०	संपूर्ण द्रि
४-८	४-८	५-९	४-८	३-१०	४-८	७	०	०	त्रिपाद द्रि
५-९	५-९	३-१०	५-९	७	५-९	४-८	०	०	द्विपाद द्रि
३-१०	३-१०	७	३-१०	४-८	३-१०	५-९	०	०	एकपाद द्रि
चं-मं	र.गु	र.गु.	र.रा.	र.चं.	वृ.रा.	वृ.स.	वृ.स.	वृ.	मित्र ग्रहः
गु	चं.	चं.	शु.	मं.	श.	शु.	शु.	शु.	
गु	मं.शु.	शु.स.	मं.श.	श.रा.	मं.गु.	गु.	गु.	गु.	समग्रह.
श-रा	गु.रा.	गु.	गु.	चं.	वृ.शु.	र.चं.	र.चं.	र.चं.	शत्रुग्रह.
शु	स.	वृ.रा.	चं.	वृ.शु.	र.चं.	र.चं.	र.चं.	र.चं.	
मेप	वृप.	मकर.	कन्या.	कर्क.	मीन.	तुला.	मं.	मं.	चंचग्रह.
मेला.	वृश्चि	कर्क.	मीन.	मकर.	कन्या	मेप.	धन.	धन.	नीचग्रह.
सिंह	कर्क	मे.वृ.	कन्या.	ध.मी.	वृप.	म.कुं.	क.	क.	स्वग्रही.
दीवसे	रात्रे	रात्रे	निशि.	दिवसे	दिवसे	रात्रे.	०	०	चलवान्.

કુંડલીમાં ગ્રહ જે સ્થાને વેઠો હોય તેનાથી ૨-૩-૪-૧૨-૧૦ આટલામે સ્થાને વીજો ગ્રહ હોય તેની સાથે તાત્કાલિક મિત્રતા કહિયે. તથા ૫-૬-૭-૮-૯ એ સ્થાને વેઠેલા ગ્રહ તાત્કાલિક શત્રુ કહિયે. કુંડલીમાં મિત્ર હોય અને અહર્નિશ મિત્ર હોયતો અધિમિત્ર થાય. તેમ શત્રુ પણ વધ ઠેકાણે હોયતો અધિ શત્રુ જાણવો.

પ્રતિષ્ઠા દીક્ષા કુંડલીમાં ત્રણ શુભ ગ્રહ ચલવાન્ હોય અને વીજા હિન ચલી હોય તોપણ મૂહૂર્ત કરવું. એમ આરંભ સિદ્ધિની ટીકામાં કહ્યું છે.

લગ્ન કુંડલીમાં બુધ રવિયે રહિત. ૧-૪-૭-૧૦ આ ચાર સ્થાનકે હોય તો લગ્નના સો દોષને હજે. શુક્ર કેન્દ્રસ્થાન ૧-૪-૭-૧૦ હોય. શુક્રગ્રહે રહિત તો હજાર દોષ હજે. ગુરુ પણ ૧-૪-૭-૧૦ એ સ્થાનકે ચલવાન્ હોય તો લગ્નના લક્ષ દોષ હજે. આ રીતે આરંભ સિદ્ધિની નાહાની ટીકામાં કહ્યું છે. તેમ મોટા પ્રતિષ્ઠા કલ્પમાં ૫-૯ ગુરુ, શુક્રનું એવુંજ ફલ કહ્યું છે. ચલી પ્રતિષ્ઠા કલ્પમાં મેષ તથા વરસનો ચંદ્ર અથવા સૂર્ય હોય અને શની ચલવાન હોય અને મંગલ બુધહી નચલી હોય તો પણ પ્રતિષ્ઠા કરવી. વાર તિથો નક્ષત્ર ચંદ્ર ચલ જોવું નહીં. લગ્ન ચલવાન લેવું. ૧-૬-૧૧ સૂર્ય હોય. ૧-૪-૯-૧૦-૫ ગુરુ અથવા શુક્ર હોય તો વીજા દોષ જેટલા હોય તેને ટાલે ને શુભ ફલ આપે. એ ગ્રંથમાં લગ્ન કુંડલીમાં રાહુ અથવા કેતુ ૧-૪ હોય તે ઉત્તમ કહો પણ વીજા ગ્રંથોમાં તો ઉત્તમ જોવામાં આવતો નથી.

સર્વે ગ્રહ શત્રુના ઘરમાં હોય તો પ્રતિષ્ઠાનેષ્ટ જાણવી લગ્ન યાજ્ઞા નમે ચંદ્રમાં, રાહુમાં, કેતુ યુક્ત-હોય તો તે અધમ ફલને

आपे. लगे वा, चंद्रेयुक्त, गुरु होय तो नीर्वाधनपणे प्रतिष्ठाप, चंद्र शुक्रयुक्त अथवा शुक्रनी चंद्र उपर द्रष्टि होय सारा फलने आपे.

चोवीशे मधुजी	राशी. तथा	नक्षत्र. तथा	लांछन.
रूपभनाथजी.	धनराशी.	उत्तरापाद.	वृषभनु.
अजितनाथजी.	वृषभरापो.	रोहिणी.	हस्तिनु.
संभवनाथजी.	मिथुन.	मृगशीर्ष.	अश्वनु.
अभिनंदन.	मिथुन.	पुनर्वसु.	वांदरानु.
सुमतिनाथजी.	सिंहराशी.	मघा.	क्रौंचपक्षि.
पद्ममधुजी.	कन्या.	चित्रा.	कमलनु.
सुपार्श्वमधुजी.	तुला.	विशाखा.	साथीय
चंद्रमधुजी.	वृश्चिक.	अनुराधा.	चंद्रनु.
सुविधिनाथजी.	धनराशी	मूल.	मच्छ.
शीतलनाथजी.	धनराशी	पूर्वाषाढा.	श्रोवत्स.
श्रेयांसनाथजी.	मकर.	श्रवण.	गैमानु.
वासुपूज्य.	कुंभ.	शतभिषा.	पादानु.
विमलनाथजी	मीन.	उत्तराभाद्र.	वराहनु.
अनंतनाथजी.	मीनराशी.	रेवती.	तिचाणानु
धर्मनाथजी.	कर्कराशी.	पुष्य.	चक्रनु.
शांतिनाथजी.	मेघ.	अश्विनी.	हरणनु.
कुंभनाथजी.	वृषभ.	कृत्तिका.	बकरानु.
अरनाथजी.	मीनराशी.	रेवती.	नंदाष्टतनु
मल्लिनाथजी.	मेघराशी.	अश्विनी.	कलशनु.
मुनिसुव्रतनाथजी	मकर.	श्रवण.	काचवानु.

नमिनाथजी.	मेपरापी. अश्विनी.	कमलनुं.
नैमिनाथजी.	मेपराशी. विशाखा.	शंखनुं.
पार्श्वनाथजी.	तुलाराशी विशाखा.	सर्पनुं.
महावीरस्वामी	कन्याराशी उत्तराफाल्गुनी.	सिंहनुं.

आ मुजव छे.

चोवीशे प्रभुनी राशी मलतीनुं एक पानुं विजयानंद
सूरिमहाराज पासै जोयुं हतुं. तेमां नीचे प्रमाणे राशीवालांनै
भगवान् अनुकूल कछा छे.

मेपराशीने १-३-४-५-७-९-१०-११-१२-१६-१९-२१-२३
वृषभराशीने २-९-६-७-८-११-१२-१३-१४-१७-१८-२०-२२
२४

मिथुनराशी १-३-४-५-६-७-९-१०-१२-१३-१४-१६-१८-१९
२०-२१-२२-२३-२४

कर्कराशी १-२-६-७-८-९-१०-११-१२-१३-१४-१५-१६-१७
१८-१९-२१-२३-२०-२२-२४

सिंह १-२-३-४-५-७-८-९-१०-११-१२-१३-१४-१६-१७-१८
१९-२१-२३

कन्या १-२-३-४-६-८-९-१०-११-१२-१३-१४-१५-१७-१८
२०-२२-२४

ताला १-२-३-४-५-७-९-१०-११-१२-१५-१६-१७-१९-२०
२१-२३

वृश्चिक २-५-६-८-११-१२-१३-१४-१५-१६-१७-१८-१९
२०-२१-२२-२४

धन १-३-४-५-६-७-८-९-१०-१२-१३-१४-१५-१६-१८-१९
२१-२२-२३-२४

ચાર શરણ કરવા તે ક્ષિણરાગાદિ દોષોઘાઃ સર્વજ્ઞા
વિશ્વ પૂજિતાઃ યથાર્થ વાદિનોર્હતઃશરણ્યાઃ શરણમમ.

અર્થઃ—શય કર્યા છે રાગાદી શમુહ વલી સર્વ વસ્તુના
જાણનાર વીશ્વેષ પુજ્યા છે. જથાર્થ વાદો હેવા અરહંત શરણ
કરવાને જોગ્ય હેવા અરીહંતનું શરણ મુજને હો.

ધ્યાનાગ્નિ દગ્ધકર્મણઃ સર્વજ્ઞા સર્વ દર્શિનઃ અનંત મૂલ
વીર્યેધાઃ સિદ્ધાશ્ચ શરણમમ.

અર્થઃ—ધ્યાનરૂપી અગ્નિ કરી કર્મને વાલ્યા છે સર્વ વ-
સ્તુના જાણનાર તથા દેશનાર. અનંત મુલને અનંત વીર્યેયુક્ત
હેવા. સિદ્ધ ભગવાનનું શરણ મુજને હો.

સાધુજીનું શરણ તે—જ્ઞાનદર્સ ચારિત્ર યુતાઃ સ્વપરતા-
રકાઃ જગત્પુજ્યાઃ સાધવશ્ચ ભવંતુ શરણમમ

અર્થ—જ્ઞાન દર્શન ચારીતે યુક્ત અને પોતે તરે ને પરને
તારે અને જગતના પુજનો કહેવા. સાધુજીનું શરણ મુજને હો.
ધર્મનું શરણ સંસાર દુઃખ સંહર્તા કર્તા મોક્ષ મૂલસ્યચ-
ગ્નિ પ્રણીત ધર્મશ્ચ સદૈવ શરણમમ.

અર્થ—સંસારરૂપી દુલ્ખને નાશ કરનાર અને મોક્ષ મુલનો
કરનાર હેવા. જીનનો પરુપેલો ધર્મ તેનું સદા શરણ મુજને હો.
એ રીતે ચાર શરણ કરે પછો ભાવના કરે.

૧ ચરંગોજિણધમ્મો નકઓ ચરંગ શરણમવિનકયં
ચરંગમવ છે એનકઓ હાહારિ ઓધમ્મોત્તિ.

૨ હવે દુકતનો ગ્રહા તે જંમનવયકાણિં કયકારેઅ-
ણ મહાં આચરિયં ધમ્મ વિરૂધ મમુથં સવ્વં મરિદાસિ-
તે પાવં.

મકર ૨.૩.૪.૫.૬.૮.૧૧.૧૩.૧૪.૧૫.૧૬.૧૭.૧૮.૧૯.૨૦

૨૧.૨૨.૨૩.૨૪

કુંભ ૧.૨.૩.૪.૫.૬.૭.૮.૯.૧૦.૧૨.૧૫.૧૬.૧૭.૧૯.૨૩.૨૪

મીન ૧.૨.૩.૪.૫.૬.૭.૮.૯.૧૦.૧૧.૧૩.૧૪.૧૭.૧૮.૨૦

૨૧.૨૨.૨૩.૨૪

આ મુજબ પાનામાં જોયું તેમ લખ્યું છે. વઝી ધીની રીતે પળ છે તે ધીના શાસ્ત્રથી જોઈ છેલ્લું.

આ મુજબ મતોષા દીક્ષાના મુહર્ત જોઈ-કામ કરવાથી કલ્યાણ થાય છે. માહરા જોવામાં આવ્યું તેમ લખ્યું છે. વીપેશ જોયું હોય તો જૈનના ઝ્યોતીપના ગ્રંથ ઘણા છે તેમાં જોયું.

મશ્ત ૧૮૫ શ્રાવક રાત્ર સુવે ત્યારે સૂકરણી કરે.

ઉત્તર—શ્રાવક રાત્રે સૂતી વસત નીચે મમાળે કરણી કરીને સુવે ૧ વીધી ધર્મ દાગ્ર ગ્રંથમાં નીચે મુજબ.

મથમ દેવનું સમર્પ કર્યું તે નમો વીઅરાયાણં સવ્વજુણં તે લુકપૂઢઆણં જહઠ્ઠિથ્થવલ્લવાઈણં.

અર્થ—ધીતરાગને નમસ્કાર થાઓ તે કેવા છે સર્વ વસ્તુના જાણનાર ત્રણ લોકના પૂજનીક જથાસ્થીત વસ્તુના પરુપક.

ગુરુનું સમર્પ તે ધન્યાસ્તે ગ્રામન ગાર જનપદાદયોપેયુ મદોપ ધર્માચાર્યા વિહરંતો ત્યાદિ ચૈલ્યવંદનાદિના વાતમસ્કરણં સ્મૃતિ.

ધન્ય તે ગામ નગર જન પદને જેને વીધે માહરા ધર્માચાર્ય વીચરે છે. ઇતીઆદી કહી ચૈલ્યવંદન કરે વા; નવકાર વડે સમરણ કરે.

चार शरण करवा ते क्षिणरागादि दोषौघाः सर्वज्ञा विश्व पूजिताः यथार्थ वादिनोद्दितः शरण्याः शरणं मम.

अर्थः—क्षय कर्या ठे रागादी शमुह बली सर्व वस्तुना जाणनार वीश्वए पुज्या छे. जथार्थ वादी हेवा अरहंत शरण करवाने जोग्य हेवा अरिहंतनुं शरण मुजने हो.

ध्यानाग्नि दग्धकर्मणः सर्वज्ञा सर्व दर्शिनः अनंत सुख वीर्येधाः सिद्धाश्च शरणं मम.

अर्थः—ध्यानरूपी अग्निए करी कर्मने वाल्या छे सर्व वस्तुना जाणनार तथा देखनार. अनंत मुखने अनंत वीर्येयुक्त हेवा शिध भगवाननुं शरण मुजने हो.

साधुजिनुं शरण ते—ज्ञानदर्श चारित्र युताः स्वपरतारकाः जगत्पुज्याः साधवश्च भवतु शरणं मम

अर्थ—ज्ञान दर्शन चारोते युक्त अने पोते तरे ने परने तारे अने जगतना पुजनो कहेवा. साधुजीनुं शरण मुजने हो. धर्मनुं शरण संसार दुःख संहर्त्ता कर्त्ता मोक्ष सुखस्यच-जिन प्रणीत धर्मश्च सदैव शरणं मम.

अर्थ—संसाररूपी दुखने नाश करनार अने मोक्ष सुखनो करनार हेवा. जीननो परुपेलो धर्म तेनुं सदा शरण मुजने हो. ए रीते चार शरण करे पछो भावना करे.

१ चउरंगोजिणधम्मो नकओ चरंग शरणं मविनकयं चउरंगभव छे उनकओ हाहारि ओधम्मोत्ति.

२ हवे दुक्कतनी ग्रहा ते जंमनवयकाएहिं कयकारिअणु मइहिं आयरियं धम्म विरुध ममुधं सव्वं गरिदासि-ते पाव.

१ याज्ञी गाथानुं अर्थ तीहान तेनी नीचे जोह्यो.
दान मील तप भावरूप चार प्रकारनो धर्म न कर्यो. चार
शरण न कर्यो चार गतीरूप भवनो छदन कर्यो हाश्तीखे
देहु धर्म दायो.

२ जेमन करी वचने करी कायाए करी कर्मु कराव्युं
अनुमोदसु आचरवुं धर्म वीरुध पटले प्रभु आहा वाहार अ-
शुध ते सर्व पापने नीद छु.

गूछतानुं मोदन ते अहवा सब्ब चिअ विअराय वयणा
पु सारिजं सुकयं कालतए वितिविहं अणुमा एसोतयं सब्ब.

सर्व वीतरागना वचनने अनुसारे जे सुकृत कर्मु त्रणे
कालमां ते सर्व मन वचन कायाए करी अनुमोदु छु.

हवे सर्व जीव खमाववा. खामेमि सब्ब जिवा सब्ब
जिया खमंतुम मिच्छिमे सब्बभूएसुं वेरं मज्जनकेणइ.

अर्थ—गर्वे जीव तपोने खामु छे सर्व जीव तमे क्षमा करी
पारे सर्व जीव साथे मीत्र भाव छे कोइ साथे वेर भाव नथी.

ए मुनव कर्मा पछी चार हारनो त्याग न होय तो गं-
यसी सहीत पचखाण करे तथा सर्व वृत संसेप रुप चारे वृत
अंगीकार करी देशवंगासीकनुं पचखाण करे ते पए गंडसी
सुधीनी मरजादा राखे. तथा सेप पाप स्थान वज्जन
यथा तदा कोहंच माणंचमाया लोभं तहं वय पिज्जं दोसंचव
एजेमि अल्पलकाणं तदेवय. १ अरइरइ पेसुन्नं परपरि चायंतहे
पाप

जइमेहूज्ज पमाउ इमस्स देहस्स माइरयणीए आहार
मुवहि देहं सज्जंति विहेण वोसिरियं.

जो आ रात्रीने वीपे आ देहनुं मणे थाय तो आहार
चार प्रकारनो उपधी ते धन गर राच रचोला कुटव तथा आ
देह ए सर्वने तीयोधे एटले मन वचन कायाए करी वोसीराबुं.

आ मुजव करी नवकार पुर्वक त्रण गाथा कही छे तेनुं
नाम नथी पण अनुमानथी नीचेनी संभवे छे.

ए गोहंनद्धिमेकोइ नाहमन्नस्सकस्सइ एवंअदिनमणसो
अप्पाणमणुसासए १ ए गोमेसासउ अप्पानाणदसण संज्जुउ
सेसामे बाहिरा भावा सव्वे संजोग छरकणा २ संजोग मुला
जिवेण पत्ता दुल्लक परंपरा तम्हा संजोग सव्वे सज्जं ति विहे
ण वोसिरियं.

अर्थ—हुं एक छुं माहरुं कोइ नथी अने रा कोइनो हुं
नथी, एम अदीन मन थको एटले सावधानपण आत्मामते
शीखामण दीए; ज्ञान दर्शने करी संजुक्त सहित एहवां सा-
स्वतो एक माहरो आत्मा छे शेष थाकता रहा जे तन धन
कुटवादां संजोग मेलाप रुप लक्षण छे ते सरे माहरो आत्म
स्वरूपथी बाहीर भाव छे २ संजोग छे तेज पुनकारणथी जीव
दुखनी परंपराने पाम्यो ते माटे संसारी संजोग संबंधने मन
वचन कायाए करी वोसीराबुं छुं.

आ रुप भावीने जे पुरुषे वा अस्त्रीए शीयल पाळया छे
तेमना चरीत्र भावी कामने शांत करे नवकार मत्र शमंतो छे
पण अस्त्री साथे नही, आनीम गउ शीवा मुठशी करीए
तेम नवकार एक गभी पारे नही ला मुधी अभीग्र
वीथी बहु सारी लागे छे मणे ज्ञान

માટે રોજ કરવા જોગ્ય છે મંદગીમાં વીંશેશે કરવા જોગ્ય છે.

આ પ્રશ્નોત્તર મારા પ્રીય વંધુ ધર્મ સ્નેહી બાઈઓની પે-
રનાથી લખ્યો છે તથા ઠપાઠ્યો છે તેમાં કંઈ જીન આજ્ઞાએ
વીરુધ્ધ લખાયું હોય તે વીજા શાસ્ત્રમાં જોઈને ધર્મ વંધુઓએ
સુધારતું એ માહારો વીનંતી છે.

પર્મદેવપરમાત્મા ગુરુબુધી આત્મરાય ॥

પર્મપદશેવતા અનુપદ્ધા પૂર્ણધાય ॥

સવંત. ૧૯૫૨ ના જેઠ વદ ૪ ને સોમે પૂર્ણ થ

